

SUD BOSNE I HERCEGOVINE
СУД БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Predmet broj: S1 2 K 039029 21 K

Datum: objavljivanja   5.4.2023. godine
                  pismenog otpravka   30.6.2023. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: Perić Branko, sudija, predsjednik vijeća
  Stupar Braco, sudija, član vijeća
  Radević Goran, sudija, član vijeća

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Protiv optuženih

NOVALIĆ FADILA, SOLAK FAHRUDINA, HODŽIĆ FIKRETA, pravnog lica "F.H. SREBRENA MALINA" d.o.o., Srebrenica i MILIČEVIĆ JELKE

PRESUDA

Tužioci Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

- Tužitelj Hukeljić Mirza i Tužitelj Pašić Džermin

Branioци i zastupnici optuženih:

- Advokaticе Vidović Vasvija i Karačić Brković Nina, braniteljice I-optuženog Novalić Fadila,
- Advokati Bajramović Marsela i Kolić Kadrija, branitelji II-optuženog Solak Fahrudina,
- Advokatica Avdibegović Mirna, braniteljica III-optuženog Hodžić Fikreta,
- III-optuženi Hodžić Fikret u svojstvu zastupnika optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena Malina" d.o.o. Sućeska – Bastahovine, Srebrenica,
- Advokatica Nožica Senka, braniteljica V-optužene Miličević Jelke.

SADRŽAJ

O B R A Z L O Ž E N J E	21
Uvodne napomene.....	21
Hronologija.....	24
GLAVA I - PROVEDENI DOKAZI	26
Provedeni dokazi optužbe.....	26
Provedeni dokazi odbrane.....	27
GLAVA II - ZAVRŠNE RIJEČI, STRANAČKE DOKAZNE REKAPITULACIJE	27
Završna riječ optužbe.....	27
Završne riječi odbrana.....	46
Završno izlaganje odbrane I-optuženog Fadila Novalića.....	47
Završno izlaganje odbrane II-optuženog Fahrudina Solaka.....	54
Završno izlaganje odbrane III-optuženog Fikreta Hodžića.....	61
Završno izlaganje za optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica.....	68
Završno izlaganje odbrane V-optužene Jelke Miličević.....	68
GLAVA III - PRAVA I PRAVNI STANDARDI	70
GLAVA IV - PROCESNE ODLUKE	72
GLAVA V - ODLUKE O PRIGOVORIMA ZAKONITOSTI I VJERODOSTOJNOSTI DOKAZA	85
GLAVA VI - RELEVANTO PRAVO	97
GLAVA VII - RAZLOZI PRESUDE – UVODNI OPŠTI DIO	162
GLAVA VIII - OSUĐUJUĆI RAZLOZI - PRVI DIO PRESUDE	187
Uvodne i opšte napomene.....	187
Uvodna analiza i činjenična utvrđenja kod slučajeve javnih nabavki.....	188
Analiza dokaza i činjenična utvrđenja.....	194
Nedovršena nezakonita javna nabavka zaštitne medicinske opreme – radnje I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženog pravnog lica "Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica.....	194
Dokazana dovršena nezakonita javna nabavka medicinskih respiratora – radnje I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženo pravno lice "Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica.....	200
Krivično pravne radnje i krivično pravna odgovornost I-optuženog FADILA NOVALIĆA u svojstvu premijera Federacije za nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora.....	201
Krivično pravne radnje I-optuženog Novalića na nezakonitom izboru i favoriziranju ugovorne strane za nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora.....	202
Krivično pravne radnje I-optuženog Novalića na potpisivanju dva tzv. pisma namjere.....	210
Krivično pravne radnje optuženih Novalića i Hodžića na realizaciji upisa optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i stim u vezi izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine.....	218
Upis optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava.....	222
Izavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine.....	241
Krivično pravne radnje i krivično pravna odgovornost II-optuženog FAHRUDINA SOLAKA u svojstvu direktora FUCZ u postupku javne nabavke medicinskih respiratora.....	247
Dokazano krivično djelo II-optuženog Fahrudina Solaka krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZ FBiH.....	280

Odgovornost III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA i njegovog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica	298
Odgovornost III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA i njegovog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica za slučaj dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora	300
Odgovornost III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA i njegovog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica u vezi sa ostalim radnjama produženog krivičnog djela Zloupotrebe	327
Odgovornost pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica	336
PITANJE KVALITETE MEDICINSKIH RESPIRATORA	338
UVODNE NAPOMENE O PRIBAVLJENOJ KORISTI I PRIČINJENOJ ŠTETI	363
Pitanje pribavljene koristi	367
Pitanje pričinjene štete	371
ZAKLJUČNA I ZAVRŠNA RAZMATRANJA O KRIVNJI OPTUŽENIH ZA KRIVIČNA DJELA ZA KOJA SU OGLAŠENI KRIVIM I ODOVORNIM (PRODUŽENO KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBE POLOŽAJA ILI OVLAŠTENJA IZ ČLANA 383. KZFBiH, SVE U VEZI SA ČL. 31. (SAUČESNIŠTVO) I 55. (PRODUŽENO KRIVIČNO DJELO) ISTOG ZAKONA I KRIVIČNO DJELO KRIVOTVORENJE SLUŽBENE ISPRAVE" IZ ČLANA 389. STAV (2) U VEZI STAVA (1) KZFBiH	376
ODLUKE SUDA ZA OSUĐUJUĆI DIO PRESUDE	391
Uvodne napomene	391
Odluke o krivnji	391
Odluke o kazni	392
Problematika kažnjavanja javnih djelatnika za koruptivna krivična djela	392
Odmjeravanje kazni optuženim	394
Otežavajuće i olakšavajuće okolnosti	394
Kazne	397
Uračunavanje u izrečene kazne	399
Oduzimanje imovinske koristi	399
Odluka o imovinskopravnom zahtjevu	400
Oduzimanje predmeta	400
Odluka o troškovima krivičnog postupka	400
GLAVA IX - OSLOBAĐAJUĆI RAZLOZI – DRUGI DIO PRESUDE	401
UVODNE NAPOMENE	401
OSLOBAĐAJUĆI RAZLOZI ZA POJEDINE NEDOKAZANE KRIVIČNOPRAVNE RADNJE KRIVIČNOG DJELA	402
ZLOUPOTREBA POLOŽAJA ILI OVLAŠTENJA IZ ČLANA 383. STAV (3) U VEZI SA STAVOM (1) KZ FBiH, U OBLASTI JAVNIH NABAVKI, U VEZI SA ČL. 31. I 55. KZ FBiH	402
OSLOBAĐAJUĆI RAZLOZI ZA NEDOKAZANA KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJE RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA" IZ ČLANA 249. STAV (1) KZBiH I OSTALA NEDOKAZANA KRIVIČNA DJELA IZ DRUGOG DIJELA PRESUDE	407
NEDOKAZANO KRIVIČNO DJELO UDRUŽIVANJE RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA IZ ČLANA 249. STAV (1) KZBiH	408
NEDOKAZANO KRIVIČNO DJELO PRIMANJE NAGRADE ILI DRUGOG OBLIKA KORISTI ZA TRGOVINU UTICAJEM IZ ČLANA 219. STAV (3) U VEZI STAVA (2) KZBiH	411
NEDOKAZANO KRIVIČNO DJELO PRANJE NOVCA IZ ČLANA 209. STAV (3) U VEZI SA STAVOM (1) KZ BiH	412
OBJEDINJENA OBRAZLAGANJA ZA POJEDINA KRIVIČNA DJELA ZA KOJA SU OPTUŽENI OSLOBOĐENI	412
Nedokazano krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz čl. 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH za optužene, izuzev za II-optuženog Solaka	413
OSLOBAĐAJUĆI RAZLOZI ZA NEDOKAZANO KRIVIČNO DJELO NESAVJESTAN RAD U SLUŽBI IZ ČL. 387. ST. (2) U VEZI ST. (1) KZ FBiH	413
TROŠKOVI POSTUPKA	

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

SUD BOSNE I HERCEGOVINE (Sud BiH, Sud), u pretresnom vijeću (Vijeće) sastavljenom od sud.je Branka Perića kao predsjednika vijeća, te sud.ja Brace Stupara i Gorana Radevića kao članova vijeća, uz sucjelovar.je pravnog savjetnika Erne Hodžić-Čučak, u svcjstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv **I-optuženog FADILA NOVALIĆA, II-optuženog FAHRUDINA SOLAKA, III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA, IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena Malina" d.o.o. Sućeska – Bastahovine, Srebrenica i V-optužene JELKE MILIČEVIĆ**, po optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH, Tužilaštvo), brcj: T20 0 KTO 0018837 20 od 22.12.2020. godine, potvrđencj 30.12.2020. godine, zbog krivičnog o.jela udruživanje radi činjerenja krivičnih o.jela iz člana 249. stav 1. i 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZBiH), u vezi sa krivičnim o.jelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federac.je Bosne i Hercegovine (KZFBiH), primar.je nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi sa stavom 2. KZBiH, pran.je novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvoren.je ili uništen.je poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz člana 261. stav 2. KZFBiH, krivotvoren.je službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljan.je finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz člana 262. stav 2. Krivičnog zakona Republike Srpske (KZRS), te nesavjestan rad u službi iz člana 387. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, a sve u vezi sa članom 53. KZBiH, članom 124. stav 1. tačke a) i c) KZBiH i članom 125. stav 4. KZBiH, nakon održanog usmenog i javnog glavnog pretresa okončanog dana 22.03.2023. godine u prisutnosti tužite.ja Tužilaštva BiH Mirze Huke.jića i Džermina Pašića, I-optuženog lično, te branite.jica I-optuženog, Vasv.je Vidović i Nine Karačić Brković, advokata iz Sarajeva, II-optuženog lično, te branite.ja II-optuženog, Marsele Bajramović i Kadr.je Kolića, advokata iz Sarajeva, III-optuženog lično, branite.jice III-optuženog, Mirne Avdibegović, IV-optuženog pravnog lica kc.jeg zastupa III-optuženi lično kao odgovorno lice, te V-optužene lično i branite.jice V-optužene, Senke Nožice, dana 05.04.2023. godine donosi i javno objav.je u prisustvu tužite.ja Tužilaštva BiH Mirze Huke.jića i Džermina Pašića, u odsustvu uredno obavještenog I-optuženog, u prisustvu II-optuženog lično i branite.jice II-optuženog, Marsele Bajramović advokatice iz Sarajeva, III-optuženog lično i branite.jice III-optuženog, advokatice Mirne Avdibegović, IV-optuženog pravnog lica kc.jeg zastupa III-optuženi lično kao odgovorno lice, te V-optužene lično i branite.jice V-optužene advokatice Senke Nožice, na osnovu čl. 284. i 285. Zakona o krivičnom postupku BiH (ZKPBiH) donosi sl.jedeću:

P R E S U D U

Za optužene:

I-optuženi NOVALIĆ FADIL, sin Edhema i mjake Đulsume rođene Bilajac, rođen 25.9.1959. godine u Gradačcu, nastanjen u ulici ..., po nacionalnosti ..., državljanin Bosne i Hercegovine, JMB ..., diplomirani inženjer mašinstva, pismen, završen Mašinski fakultet u Sarajevu, oženjen, otac troje djece, služio vojsku 1984. godine u Ljubljani, vodi se u vojnoj evidenciji u općini Gradačac, dobrog imovnog stanja, po izjavi neosuđivan i ne vodi se drugi krivični postupak,

II-optuženi SOLAK FAHRUDIN, sin Edhema i majke Zinete rođene Omeragić, rođen 17.8.1973. godine u Rogatici, nastanjen u ..., po nacionalnosti ..., državljanin Bosne i Hercegovine, JMB ..., diplomirani inženjer mašinstva, pismen, završen Mašinski fakultet, oženjen, otac dvoje maloljetne djece, nije služio vojni rok, vodi se u vojnoj evidenciji u opštini Novo Sarajevo, srednjeg imovnog stanja, po izjavi neosuđivan i ne vodi se drugi krivični postupak,

III-optuženi HODŽIĆ FIKRET, sin Ibrahima i majke Fikrete rođene Mehmedović, rođen 27.9.1985. godine u Srebrenici, nastanjen u ulici ..., po nacionalnosti ..., državljanin Bosne i Hercegovine, JMB ..., žurnalista, pismen, završen fakultet Političkih nauka, oženjen, otac jednog maloljetnog djeteta, nije služio vojni rok, ne vodi se u vojnoj evidenciji, srednjeg imovnog stanja, po izjavi neosuđivan i ne vodi se drugi krivični postupak,

IV-optuženo pravno lice "F.H. SREBRENA MALINA" d.o.o. Srebrenica (sa sjedištem u Bostahovine bb, Sućeska, Srebrenica), JIB: ..., pravno lice izvorno upisano u sudski registar po Rješenju Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj: 059-0-Reg-15-000 810 od 26.10.2015.godine, kojim su upisana prava obavljanja poslova spoljnotrgovinskog prometa, čija je djelatnost proširena Rješenjem istog Suda broj: 059-0-Reg-17-000 362 od 5.5.2017.godine, te Rješenjem broj: 059-0-Reg-17-000 885 od 17.10.2017.godine o osnovanju Poslovne jedinice „F.H.Srebrena malina Ilijaš“, Ilijaš, ul.Polomska br.117, Federacija Bosne i Hercegovine, a kojima je kao lice ovlašteno za zastupanje upisan **Fikret Hodžić**, JMB ..., koji je aktuelni i isključivi osnivač-vlasnik pravnog lica,

V-optužena MILIČEVIĆ JELKA, kćerka Nikole Damjanovića i majke Ruže rođene Marušić, rođena 10.9.1960. godine u Đakovu, Republika Hrvatska, nastanjena u ..., po nacionalnosti ..., državljanica Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, JMB ..., dipl. ekonomista, pismena, završen Ekonomski fakultet, udata, majka četvero djece, srednjeg imovnog stanja, po izjavi neosuđivana i ne vodi se drugi krivični postupak,

I - DIO PRVI PRESUDE

I-optuženi NOVALIĆ FADIL,

II-optuženi SOLAK FAHRUDIN,

III-optuženi HODŽIĆ FIKRET,

IV-optuženo pravno lice "F.H. SREBRENA MALINA" d.o.o. Sućeska, Srebrenica, zastupano po odgovornom licu III-optuženom Hodžiću Fikretu,

KRIVI SU

ŠTO SU:

Nakon održane 214. tematske sjednice Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (Vlada FBiH) u Sarajevu na kojoj je Odlukom, broj: V.broj:408/2020 od 16.3.2020. godine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 21/20) proglašeno stanje nesreće uzrokovano pojavom „Koronavirusa“ na području Federacije Bosne i Hercegovine, te doneseni Zaključci, broj: V.broj:410/2020, među kojima i Zaključak broj 4. kojim se „*zadužuje FUCZ da na osnovu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, osigura u što kraćem roku operativnost sredstva namijenjenih za nabavku opreme, karantena i dr.*“, kao i Zaključak broj 6. kojim „*Vlada Federacije daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama, radi nabavka na tržištu dostupnih respiratora, medicinske opreme, medicinskih sredstava, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije, a u vezi sa članom 187. Zakona o zdravstvenj zaštiti*“,

I-optuženi Fadil Novalić u svojstvu službenog lica, i to imenovanog funkcionera u organima izvršne vlasti FBiH u skladu sa čl. 2. st. (3) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17, u daljem tekstu KZ FBiH), kao premijer Vlade FBiH (u daljem tekstu premijer Federacije) koji je imenovan na tu funkciju Odlukom PD broj 01-02-3-466/15-1 od 31.3.2015. godine, koji rukovodi radom Vlade i odgovara za njen rad kako je propisano članom 9. Zakona o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj:1/94), saziva sjednice Vlade i potpisuje akte Vlade kako je to propisano čl. 8. i 9. Poslovnika o radu Vlade FBiH („Službene novine F BiH“, br. 6/10, 37/10, 62/10), te supotpisuje odluke platnim transakcijama putem računa kako je to propisano čl. 40. st. (3) Zakona o izvršavanju budžeta FBiH za 2020. godine („Službeni glasnik FBiH“, broj: 99/19),

II-optuženi Fahrudina Solak u svojstvu službenog lica, i to imenovanog funkcionera u organima izvršne vlasti FBiH u skladu sa čl. 2. st. (3) KZ FBiH, kao direktor Federalne uprave Civilne zaštite (u daljem tekstu: FUCZ) koji je na tu funkciju postavljen Odlukom Vlade FBiH, V. Broj: 1672/2014 od 10.9.2014.godine, a koji je na osnovu čl. 5. Uredbe o Federalnom štabu civilne zaštite („Službene novine FBiH“, br. 54/03, 38/06, 74/07 i 63/11) po funkciji i načelnik Federalnog štaba civilne zaštite (u daljem tekstu FŠCZ), sa ovlaštenjima da rukovodi i odgovara za zakonit rad FUCZ kako je to propisano odredbom čl. 60. Zakona u upravi Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 28/97, 26/02) i odredbom čl. 60. u vezi sa čl. 56. i 57. Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 35/05) i naredbodavca za korištenje svih sredstava Uprave kako je propisano članom 24. i 25. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji FUCZ („Službene novine FBiH“, broj: 35/05), te nadzire Odluku o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine FBiH“, br.: 4/12, 80/13 i 20/20) u skladu sa čl. XV ove Odluke, a istovremeno kao načelnik FŠCZ sa ovlaštenjima da zahtjeva sazivanje i obavezno održavanje sjednica i

telefonskih sjednica FŠCZ, te da priprema i dostavlja materijale sazvanih sjednica, a sve kako je propisano Uredbom o izmjeni Uredbe o FŠCZ, V.broj: 457/2020 od 25.3.2020. godine, te čl. 6. Poslovnika o radu FŠCZ, broj: 11-49/1-483-3/2011 od 26.10.2011. godine i Poslovnika o izmjenama i dopunama Poslovnika o radu FŠCZ, broj: 12-02/10-542-4/17 od 4.10.2017. godine,

III-optuženi Fikret Hodžić u svojstvu odgovornog lica **pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica - Republika Srpska** koje je registrovano Rješenjem o registraciji u skladu sa čl. 123. st. (1) tač. 6) Krivičnog zakonika Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br.: 64/17 i 104/18, u daljem tekstu KZ RS) po Rješenju o registraciji Okružnog privrednog suda u Bijeljini, broj: 059-0-Reg-15-000810 od 26.10.2015. godine, kao odgovorno lice u pravnom licu **„F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica**, jedini član Uprave ovog pravnog lica, postupajući u ime, za račun i u korist ovog pravnog lica,

IV-optuženo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica - Republika Srpska koje je registrovano Rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda u Bijeljini, broj: 059-0-Reg-15-000810 od 26.10.2015. godine, čija je osnovna djelatnost *„ostala prerada i konzervisanje voća i povrća“* (10.39 Klasifikacije djelatnosti):

Tačka I.1. izreke presude - tačka 2.1. izreke optužnice

Svjesni da je tačkom 6. Zaključka Vlade broj: V.broj: 410/2020 od 16.3.2020. godine, data saglasnost isključivo zdravstvenim ustanovama da u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama (ZJN) mogu hitno provesti postupak javnih nabavki medicinskih sredstava i dr., znajući da FUCZ kao ugovorni organ u postupku javne nabavke medicinske opreme i sredstava nema organ koji osigurava provedbu javnih nabavki lijekova i medicinskih sredstava u skladu sa odredbom člana 79. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, br.: 46/10 i 75/13) i odredbom člana 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 58/08, u daljem tekstu ZLMS), te odredbom člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, broj: 4/10), kao i znajući da će se posao javne nabavke zaključenjem direktnog sporazuma, protivno odredbama Zakona o javnim nabavkama dodijeliti pravnom licu **„F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica** koje nije upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, **Fadil Novalić**, u svojstvu premijera Federacije, prekoračivši granice svog ovlaštenja stupio u kontakte sa Fikretom Hodžićem kao odgovornim licem u pravnom licu **„F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica**, te dogovarao predmet ugovornog odnosa javne nabavke, da bi po postignutom dogovoru o predmetu ugovora – respirator model HC VE003 u količini od 100 komada i kupoprodajnoj cijeni od 10.530.000,00 KM koja je formirana po osnovu ponude pravnog lica EXOTRADE d.o.o. Rijeka, Hrvatska na iznos od 3.900.000,00 EUR, **Fahrudin Solak** u svojstvu direktora FUCZ koristeći proširena ovlaštenja načelnika FŠCZ zahtijevao obavezno telefonsko sazivanje sjednice FŠCZ, te za sjednicu u svojstvu direktora FUCZ pripremio prijedlog odluke o nabavci materijala i opreme u iznosu od 7.000.000,00 KM, broj: 12-40-6-148-90/20 od 1.4.2020. godine, te druge materijale za sjednicu, iz kojih nije vidljiv predmet nabavke, svjesno prikrivši podatke

o predmetu nabavke, a zatim se na sjednici FŠCZ saglasio sa donošenjem ove Odluke i u ime komandanta FŠCZ istu svojeručno potpisao, da bi potom **Fadil Novalić** u svojstvu premijera Federacije u obezbjeđenju dogovorenog predmeta ugovora i visine novčanih sredstava za dogovorenu kupovinu medicinskih sredstva – respiratora, iskoristivši ovlaštenja Premijera, u ime Vlade FBiH potpisao tzv. „pismo namjere“ za kupovinu 100 komada respiratora HC VE003, broj 01-02-323/20 od 2.4.2020. godine, te istoga dana sazvao hitnu sjednicu Vlade FBiH na kojoj je s njegovom saglasnošću donesena Odluka o odobravanju izdvajanja sredstava iz tekuće rezerve Vlade FBiH, broj: V.broj:486/2020, kojom se FUCZ odobrava izdvajanje sredstava u iznosu od 4.950.000,00 KM, te Odluku o davanju prethodne saglasnosti FŠCZ za nabavku materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije, broj: V.broj:487/2020, kojom se daje prethodna saglasnost FŠCZ za nabavku materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije iz sredstava posebne naknade u ukupnom iznosu od 7.000.000,00 KM, na osnovu kojih odluka su obezbjeđena sredstva Fahrudinu Solaku u svojstvu direktora FUCZ za zaključenje ugovora s pravnim licem „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica, odnosno sa Fikretom Hodžićem u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, da bi istog dana **Fikret Hodžić** u svojstvu odgovornog lica sačinio i dostavio ponudu pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, broj:7737/2020 za prodaju 100 komada respiratora HC-VE003 za iznos od 10.530.000,00 KM, a potom **Fahrudin Solak** istog dana iskoristivši ovlaštenja direktora, po osnovu dostavljane ponude odobrio i potpisao Obrazce 2 (unos faktura), broj:07-11-1-28-29/20 i broj:07-11-1-28-236/20 od 2.4.2020. godine, sa nalogom za unos fakture dobavljača „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u ISFU trezorsku aplikaciju na iznose 4.950.000,00 KM i 5.800.000,00 KM, a da prethodno nije zaključen kupoprodajni ugovor, niti je od strane pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica dostavljena vjerodostojna knjigovodstvena isprava - faktura ili profaktura kojom dokazuje obavezu plaćanja kako je to propisano čl. 56. st. (2) Zakona o budžetima u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13), nakon čega je dana 3.4.2020. godine, iskoristivši ovlaštenja direktora FUCZ kao ugovornog organa ove nabavke, suprotno odredbama člana 10. Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 39/2014) i Saopštenju Agencije za javne nabavke, broj:02-1-489-1/20 od 17.3.2020. godine, bez obrazloženja opravdanosti primjene ovog člana donio Odluku o izuzeću od primjene ZJN, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020. godine, te s pravnim licem „**F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica** kojeg je zastupao **Fikret Hodžić** potpisao ugovor o kupoprodaji roba, broj 6626/2020, čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivni „HC VE003“ (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530.000,00 KM, dok je **Fadil Novalić** iskoristivši ovlaštenja Premijera, zajedno sa zamjenikom Premijera, dana 3.4.2020. godine potpisao prethodno pripremljene naloge za isplatu, što je bio osnov da se sa računa iz Bužeta FBiH na račun pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ otvorenog u Privrednoj banci Sarajevo, broj: ..., izvrši transfer novca u ukupnom iznosu od 10.530.000,00 KM, što je i učinjeno 3.4.2020. godine, na način da je sa računa tekuće rezerve transferisano 4.950.000,00 KM, a sa posebnog transakcijskog računa sredstava za zaštitu i spašavanje 5.580.000,00 KM, sve na osnovu odluka FŠCZ i Vlade FBiH koje su donesene prethodno opisanim radnjama zloupotrebe službenih lica Fadila Novalića i Fahrudina Solaka;

Tačka I.2. izreke presude - tačka 2.2. izreke optužnice

Znajući da je Ugovorom, broj: 6626/20 od 3.4.2020. godine, ugovorena nabavka 100 komada respiratora HC-VE003 za iznos kupoprodajne cijene od 10.530.000,00 KM, po transferu novca u ovom iznosu na račun pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica, kako je opisano pod tačkom 1.1. izreke ove presude, **Fikret Hodžić** u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica, znajući da u vrijeme izdavanja Ponude, br.7737/2020 od 2.4.2020. godine i zaključenja Ugovora, broj: 6626/2020 od 3.4.2020. godine, kao prodavac nije imao na raspolaganju predmet ugovora – respiratore HC-VE003, niti je imao ugovorene pravne poslove koji obezbijavaju isporuku ugovorene robe, u potrebi obezbjeđenja respiratora stupio u poslovne kontakte sa **S.L.**, odgovornim licem u pravnom licu BTL Medical Montenegro d.o.o. Podgorica, Crna Gora koja mu je ponudila da u cilju nabavke 100 komada respiratora, za što je iz Budžeta FBiH već dobio novac na način opisano pod tač. 1.1. i 1.2. izreke, kao krajnji kupac zaključi ugovor sa dobavljačem iz NR Kine, pravnim licem „Shangai Chang Qi Medical Tehnology Centar“ – Shanghai, a kojim bi za ranije prihvaćenu cijenu za 100 komada respiratora modela HC-VE003 u iznosu od 3.900.000,00 EUR, kupio 100 komada respiratora drugog modela ACM812A, pri tome upoznajući **Fikreta Hodžića** da je stvarna cijena tih respiratora značajno niža, te da će od razlike tako ugovorene cijene respiratora ostvariti i dodatnu korist, pri tome znajući da je prethodno 200 komada respiratora ACM812A pravno lice Sinofarm d.o.o. Beograd uz posredovanje **S.L.** platilo iznos od pet (5) miliona EUR, odnosno po skoro dvostruko manjoj cijeni, pa je **Fadil Novalić** iskoristivši ovlaštenja Premijera, iako je ranije potpisao pismo namjere od 2.4.2020. godine za nabavku respiratora modela HC-VE003, sačinio i potpisao tzv. „pismo namjere“, broj: 01-02-385/20 od 14.4.2020. godine, u čijem sadržaju je unio neistiniti navod da je kao Premijer potpisao kupovinu respiratora tip ACM812A, nakon čega je dana 15.4.2020. godine **Fikret Hodžić** u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica kao krajnji kupac potpisao Aneks Ugovora broj: 004142020, kojim prodavac „Shangai Chang Qi Medical Tehnology Centar“ – Shanghai, Narodna Republika Kina, prodaje kupcu BTL Medical d.o.o. Podgorica 100 komada respiratora modela ACM812A, pa je, nakon što je dana 15.4.2020. godine putem e-maila od **S.L.** primio profakture za 100 respiratora ACM812A, jednu sa uvećanom cijenom respiratora od 3,9 miliona EUR, a drugu nepotpisanu profakturu ovog uvećanog iznosa u protivvrijednosti od 30.000.000,00 RMB (valuta NR Kine), koje je **S.L.** prethodno pribavila od lica **S.C.** iz Velike Britanije, istog dana po osnovu ovih profaktura izdao nalog banci za izvršenje doznake u inozemstvo u iznosu od 7.620.300,00 KM u korist pravnog lica „Shanghai ChangQi Medical Technology Center“, a koje je po osnovu izdatog naloga i realizirano dana 16.4.2020. godine, a **Fahrudin Solak** u periodu do 24.4.2020. godine, prekoračivši ovlaštenja direktora FUCZ naložio **S.A.**, pomoćnici direktora FUCZ, da u svim dokumentima spisa nabavke respiratora izvrši izmjene predmeta ugovora, da umjesto ranije ugovorenog predmeta HC-VE003 unese model ACM812A, pri tome ulažući u spis nabavke specifikaciju modela ACM812A, te da uništi stranice dokumenata i specifikaciju modela respiratora HC-VE003, pri tome je dovodeći u zabludu da se radi o tehničkoj grešci, u šta je ona povjerovala, te isto i učinila;

Tačka I.3. izreke presude - tačka 2.3. izreke optužnice

U vremenskom periodu od 3.4.2020. godine do 4.5.2020. godine, kada su rješenjem Suda BiH, broj: S1 2 K 035494 20 Krn 2 od 8.5.2020. godine, blokirana sredstva po računu pravnog lica **F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica** u iznosu 1.096.520,78 KM, **Fikret Hodžić** u svojstvu odgovornog lica u ovom pravnom licu raspolagao novcem za koji je znao da je stečen učinjenim radnjama opisanim pod tačkama 1.1. i 1.2. ove izreke, na način da je vršio plaćanja i isplate u Bosni i Hercegovini i inostranstvu u ukupnom iznosu oko 400.000,00 KM, od kojeg novca je dana 27.4.2020. godine u opisanoj namjeri raspolaganja podigao u gotovini novac u iznosu od 100.000,00 KM koji je upotrijebio na njemu poznati način, pa je u cilju prikrivanja ove gotovinske isplate i svrhe korištenja novčanih sredstava dana 5.5.2020. godine izdao nalog **V.K.**, knjigovođi pravnog lica „**F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica** da sačini odluku o povećanju blagajničkog maksimuma za ovo pravno lice na 120.000 KM, te da odluku datira sa danom 27.4.2020. godine, nakon čega je u cilju daljeg prikrivanja prirode ovih novčanih sredstava naložio **V.K.** da sačini odluku o raspodjeli ovih novčanih sredstava za navodni otkup malina, što je **V.K.** i uradila;

Tačka I.4. izreke presude - tačka 2.4. izreke optužnice

Znajući da je osnovna djelatnost pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica - „*ostala prerada i konzervisanje voća i povrća*“ (10.39 Klasifikacije djelatnosti), te da ovo pravno lice nije upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, što bi prema čl. 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima bio uslov za uvoz i promet medicinskih sredstava, **Fadil Novalić** u svojstvu premijera Federacije nakon što mu je dana 22.4.2020. godine **Fikret Hodžić** zatražio da ishodi upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu ALMS), koristeći službeni položaj Premijera, **H.G.** direktoru Ureda Premijera Vlade FBiH naložio da ispred Ureda Premijera Vlade FBiH i u ime Premijera, u kontaktima sa službenim ili odgovornim licima ALMS ishodi upis ovog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, po kojim uputama je **H.G.** i postupao, te je putem neposrednih kontakata sa H.A., članom Stručnog vijeća ALMS, dobio kontakt telefon **I.F.**, glavnog inspektora ALMS, pa je H.G. dana 23.4.2020. godine telefonskim putem ostvario neposredni kontakt sa istom, nakon čega je istog dana **Fikret Hodžić** kao odgovorno lice u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica podnio ALMS zahtjev za upis u registar veleprometnika medicinskim sredstvima broj: 10-07.12-2-3916/20, da bi dana 25.4.2020. godine na Međunarodni aerodrom u Sarajevu bilo dopremljeno ukupno 80 komada respiratora ACM812A, nakon čega je dana 27.4.2020 godine pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, iako nije ispunjavalo uslove propisane odredbom čl. 109. ZLMS, budući da u skladu sa odredbom čl. 109. st. (1) tač. a) nije prije početka bavljenja djelatnošću prometa medicinskih sredstava svoju djelatnost prijavilo ALMS, niti je ispunjavalo ostale uslove propisane čl. 109. st. (1) tač. b), c) i d), a zatim po zahtjevu ovog pravnog lica broj: 07-07.7-2-3981/20 od 27.4.2020. godine istog dana i dobilo saglasnost za hitan uvoz medicinskih sredstava koja nisu upisana u registar medicinskih sredstava BiH, dok je dana 27.5.2020. godine dopremljeno preostalih 20 respiratora modela ACM812A, što je omogućilo **Fikretu**

Hodžiću i njegovom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica sticanje imovinske koristi u samo njemu tačno poznatom iznosu, ali ne manje 694.747,78 KM (šestotina devedeset četiri hiljade sedamst očetredeset sedam KM i 78 pfeniniga), koji iznos čine sredstva blokirana po Rješenju Suda BiH i potrošena sredstva opisana ovom tačkom pod 1.3. izreke, a za Budžet Federacije BiH prouzrokovalo štetu u neutvrđenoj novčanoj visini koji je učinjenim krivičnim djelima isplaćen iz Budžeta Federacije BiH, jer kupljena a potom i isporučena medicinska oprema, 100 kom respiratora tipa ACM812A, ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljenja COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegoa primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namjenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija;

Tačka I.5. izreke presude - tačka 2.5. izreke optužnice

u vremenskom periodu od 25.3.2020. godine do 25.4.2020. godine, **Fahrudin Solak** u svojstvu direktora FUCZ, prekoračivši granice ovlaštenja, bez pokrenutog postupka javne nabavke u skladu sa ZJN u cilju obezbjeđenja osnova za zaključenje ugovora o kupovinu zaštitne opreme, pozvao **Fikreta Hodžića** da u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica dostavi ponudu FUCZ za prodaju zaštitne opreme, što je isti dana 26.3.2020.godine i učinio, te putem e-mail dostavio ponudu broj: 1876/2020, nakon čega su u međusobnim kontaktima utvrđivali cijenu i količinu zaštitne opreme, pa je tako **Fadil Novalić**, u svojstvu premijera Federacije, prekoračivši granice ovlaštenja Premijera stupio u kontakte sa Fikretom Hodžićem kao odgovornim licem u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, pa je dana 2.4.2020. godine koristeći se pri tome dijelom službenog dokumenta Zavoda za javno zdravstvo FBiH – „Plan iskazanih potreba za zdravstvene ustanove u FBiH“ koji je usvojen od strane kriznog štaba Ministarstva zdravstva FBiH, naložio **B.Dž.**, sekretarici u Uredu Premijera Vlade FBiH, da putem e-maila dostavi Fikretu Hodžiću „zahtjev – dio ukupnih potreba“, u čijem sadržaju su u tabelarnom prikazu iskazane količine potreba sa pretpostavljenim cijenima shodno raspoloživim sredstvima u Budžetu, te da pripremi ponudu po dostavljenom dijelu dokumenta, što je **Fikret Hodžić** i učinio, pa je istog dana na e-mail Ureda Premijera Vlade FBiH dostavio ponudu pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, naslovljenu na kupca Vlada FBiH, broj: 7736/2020 sa iskazanom ukupnom cijenom bez PDV-a u iznosu od 2.900.000,00 KM, koju je formirao na osnovu dostavljenog plana potreba, a koju je dana 3.4.2020. godine po nalogu **Fadila Novalića** H.G. Direktor Ureda Premijera Vlade FBiH dostavio putem aplikacije viber **Fahrudinu Solaku**, do čega nije došlo usljed nedostatka odobrenih sredstava FUCZ u opisano vrijeme, a potom i istražnih aktivnosti nadležnih organa,

ČIME SU:

I-optuženi FADIL NOVALIĆ, II-optuženi FAHRUDIN SOLAK, III-optuženi FIKRET HODŽIĆ, te IV-optuženo pravno lice “F.H. SREBRENA MALINA“ d.o.o. Sućeska, Srebrenica, zastupano po odgovornom licu III-optuženom Fikretu Hodžiću, radnjama

opisanim u tačkama od I.1. do I.5. osuđujućeg dijela izreke ove presude (tačke 2.1. do 2.5. optužnice) počinili produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa članom 55. istog zakona, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona,

a **II-optuženi FAHRUDIN SOLAK** radnjama opisanim u tač I.2. izreke ove presude počinio i krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH,

Pa Sud **I-optuženog FADILA NOVALIĆA** na osnovu navedenih zakonskih propisa, te odredbi čl. 41., 42. i 43. Krivičnog zakona Federacije BiH,

za počinjeno produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa članom 55. istog zakona, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona,

**OSUĐUJE
NA KAZNU ZATVORA OD ČETIRI (4) GODINE,**

Na osnovu člana 57. Krivičnog zakona Federacije BiH I-optuženom se u izrečenu kaznu zatvora uračunava vrijeme za koje je bio lišen slobode i to u vremenu od 29.5.2020. godine do 31.5.2020. godine.

Sud **II-optuženom FAHRUDINU SOLAKU** na osnovu navedenih zakonskih propisa, te odredbi 41., 42. 43. i 54. Krivičnog zakona Federacije BiH,

Za počinjeno produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa članom 55. istog zakona, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona,

**UTVRĐUJE
KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD PET (5) GODINA,**

Za počinjeno krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH,

**UTVRĐUJE
KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD JEDNE (1) GODINE I ŠEST (6) MJESECI,**

Nakon čega Sud **II-optuženog FAHRUDINA SOLAKA** primjenom citiranih odredbi, te odredbi 41., 42. 43. i 54. Krivičnog zakona Federacije BiH,

**O S U Đ U J E
NA JEDINSTVENU KAZNU ZATVORA
U TRAJANJU OD ŠEST (6) GODINA,**

Na osnovu člana 57. Krivičnog zakona Federacije BiH II-optuženom se u izrečenu kaznu zatvora uračunava vrijeme za koje je bio lišen slobode od 28.5.2020. godine do 31.5.2020. godine,

Sud **III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA** na osnovu navedenih zakonskih propisa, te odredbi čl. 41., 42. i 43. Krivičnog zakona Federacije BiH,

za počinjeno produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa članom 55. istog zakona, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona,

**OSUĐUJE
NA KAZNU ZATVORA OD PET (5) GODINA,**

Na osnovu člana 57. Krivičnog zakona Federacije BiH III-optuženom se u izrečenu kaznu zatvora uračunava vrijeme za koje je bio lišen slobode od 28.5.2020. godine do 31.5.2020. godine.

IV-optuženo pravno lice „**F.H. SREBRENA MALINA**“ d.o.o., **Sučeska, Srebrenica**, zastupano po odgovornom licu **III-optuženom Fikretu Hodžiću**

ODGOVORNO JE

ŠTO JE:

Kao pravno lice raspolagalo protivpravno ostvarenom imovinskom koristi koju je u ime, za račun i u korist istog ostvario **III-optuženi FIKRET HODŽIĆ** na osnovu ličnog odobrenja, kao direktor pravnog lica na načine opisane u osuđujućem dijelu izreke presude,

u smislu člana 128. stav 1. tačka c) Krivičnog zakona Federacije BiH, a u odnosu na produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa članom 55. istog zakon, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona, u ukupnom iznosu od 694.747,78 KM (šestotinadevedestčetirihiljadesedamstočetrideset sedam konvertibilnih maraka i sedamdesetosam pfeninga),

ČIME JE:

IV-optuženo pravno lice F.H. SREBRENA MALINA“ d.o.o., **Sučeska, Srebrenica**, zastupano po odgovornom licu **III-optuženom Fikretu Hodžić**, počinilo produženo krivično zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa čl. 31. i 55. istog Zakona, a sve u vezi sa članom 128. stav 1., tačke a) i c) Krivičnog zakona Federacije BiH, te čl. 129. stav 1. tačka 4., 132. i 133. Krivičnog zakona Federacije BiH,

Pa **IV-optuženom pravnom licu „F.H. SREBRENA MALINA“ d.o.o., Sućeska, Srebrenica**, na osnovu navedenih zakonskih propisa, te člana 135. tačka a) i člana 136. Krivičnog zakona Federacije BiH, izriče

**NOVČANU KAZNU
U IZNOSU OD 200.000,00 KM (dvijestotinehiljada konvertibilnih maraka),**

koju novčanu kaznu optuženo pravno lice je dužno platiti u roku od 60 (šezdeset) dana od dana pravosnažnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Na osnovu odredbi čl. 114., 115., 144., te 383. stav 4. Krivičnog zakona Federacije BiH od **III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA i IV-optuženog pravnog lica „F.H. SREBRENA MALINA“ d.o.o., Sućeska, Srebrenica ODUZIMA SE** imovinska korist pribavljena izvršenjem krivičnog djela u iznosu od **694.747,78 KM** (šestotinadevedestčetirihiljadesedamstočetredesetsedam konvertibilnih maraka i 78 pfeninga), od kojeg iznosa je dio u iznosu od **87.000,00 KM** (osamdesetsedamhiljada konvertibilnih maraka) privremeno oduzet po potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, broj 02/3-108/20 od 11.06.2020. godine i pohranjen kod KDP-a Suda Bosne i Hercegovine, a koji iznos **su III-optuženi FIKRET HODŽIĆ i IV-optuženo pravno lice „F.H. SREBRENA MALINA“ d.o.o. Sućeska, Srebrenica** dužni uplatiti u korist budžeta Federacije Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana pravosnažnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Na osnovu člana 198. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH Sud oštećenu Federaciju Bosne i Hercegovine, zastupanu po Pravobranilaštvu Federacije Bosne i Hercegovine, upućuje da eventualni imovinsko pravni zahtjev u cjelini može da ostvaruje u parničnom postupku.

Na osnovu člana 71. stav 1. tačka e), a u vezi sa članom 78. st. 1. i 2. Krivičnog zakona Federacije BiH, Sud optuženima Fadilu Novaliću i Fikretu Hodžiću izriče mjeru sigurnosti oduzimanja predmeta i to: od optuženog Fadila Novalića mobilni telefon model Iphone 7 serijski broj: FK1SMLUPHG7P. IMEI broja ... sa pripadajućom SIM karticom broja ... koji je privremeno oduzet po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05-04-2-3437/20-24/20 od 20.5.2020. godine, te mobilni telefon marke „Iphone 11 Pro“, serijskog broja: ..., IMEI: ... i IMEI: ..., sa pripadajućom SIM karticom broj: ..., serijskog broja: 8938701066112750456 koji je privremeno oduzet po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05-04-2-3437/20-29/20 od 29.5.2020. godine, a od optuženog Fikreta Hodžića procesorska jedinica, serijskog broja: VM 30001W2Z 1211 002247 i prenosni računar HP Elite Book 840 S/N: BCALN104CUFCY0PJBB (6070B0789201) sa punjačem koji su privremeno oduzeti po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05-04-2-3437/20-13/20 od 5.0.2020. godine, te mobilni telefon marke Iphone, tamno plave boje, sa oštećenjem u gornjem lijevom uglu pored kamere sa zadnjeg

stakla, sa pripadajućom MTEL karticom koji je privremeno oduzet po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05-04-2-3437/20-28/20 od 29.5.2020. godine.

Na osnovu člana 188. stav 1., u vezi sa članom 186. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine **I-optuženi FADIL NOVALIĆ**, **II-optuženi FAHRUDIN SOLAK**, **III-optuženi FIKRET HODŽIĆ**, te **IV-optuženo pravno lice "F.H. SREBRENA MALINA"** d.o.o., Sućeska, Srebrenica, zastupano po odgovornom licu III-optuženom **Fikretu Hodžiću**, obavezuju se na plaćanje troškova krivičnog postupka u dijelu u kojem je okončan osuđujućom presudom, a koji iznos će Sud utvrditi posebnim rješenjem po pribavljanju potrebnih podataka.

II – DRUGI DIO PRESUDE

Na osnovu člana 284. stav 1. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

I-optuženi NOVALIĆ FADIL,
II-optuženi SOLAK FAHRUDIN,
III-optuženi HODŽIĆ FIKRET,
IV-optuženo pravno lice "F.H. SREBRENA MALINA" d.o.o. Sućeska, Srebrenica,
zastupano po odgovornom licu III-optuženom Hodžić Fikretu,

OSLOBAĐAJU SE OD OPTUŽBE

DA SU:

Tačka II.1. izreke presude - tačka 1. izreke optužnice

U svojstvima opisanim u osuđujućem dijelu izreke ove presude, za djela opisana pod tačkom 1. izreke optužnice,

U vremenskom periodu od 16.3.2020. godine do 14.4.2020. godine, u Bosni i Hercegovini (Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj), Crnoj Gori, Narodnoj Republici Kini i Velikoj Britaniji, nakon održane 214. tematske sjednice Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu FBiH) u Sarajevu, na kojoj je Odlukom broj: V.broj:408/2020 od 16.3.2020. godine („Službene novine FBiH“, broj: 21/20) proglašeno stanje nesreće uzrokovano pojavom „Koronavirusa“ na području FBiH, te doneseni Zaključci broj: V.broj:410/2020,

I-optuženi Fadil Novalić u svojstvu premijera Vlade FBiH, po saznanju da će se akumulirana sredstva posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća iz Budžeta FBiH izdvojiti u svrhu nabavke materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije, među kojima i medicinske opreme i sredstava, a koja sredstva su na dan 1.1.2020. godine iznosila 23.442.712,00 KM, koristeći okolnosti proglašenja pandemije

„Koronavirus“ koja je od strane Svjetske zdravstvene organizacije proglašena na globalnom nivou, u cilju učinjenja krivičnih djela nezakonite isplate ovih i drugih budžetskih sredstava za opisanu namjenu, zloupotrebljavajući položaj koji mu je omogućio navedena saznanja, svjestan kapaciteta ovlaštenja Premijera, u vremenskom periodu do 25.3.2020. godine osmislio plan (u daljem tekstu Plan) s ciljem pribavljanja protivpravne imovinske koristi od opisanih nabavki kojim bi protivpravnim radnjama u postupcima nabavke materijala i opreme bilo omogućeno da se novac iz Budžeta FBiH stavi na raspolaganje Federalnoj upravi civilne zaštite (u daljem tekstu FUCZ), a potom po osnovu zaključenja kupoprodajnih ugovora FUCZ sa odabranim pravnim licima prebaci na račune ovih pravnih lica, pa je radi realizacije osmišljenog Plana udružio lica (u daljem tekstu Udruženje) u smislu člana 1. stav (17) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu KZ BiH), i to II-optuženog **Fahrudina Solaka** u svojstvu direktora FUCZ, III-optuženog **Fikreta Hodžića** u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu „**F.H. Srebrena malina**“ d.o.o. **Srebrenica - Republika Srpska**, te IV-optuženo pravno lice „**F.H. Srebrena malina**“ d.o.o. **Srebrenica - Republika Srpska** koje je registrovano Rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda u Bijeljini, broj: 059-0-Reg-15-000810 od 26.10.2015. godine, čija je osnovna djelatnost „*ostala prerada i konzervisanje voća i povrća*“ (10.39 Klasifikacije djelatnosti), kojima je ponudio Plan na koji su pristali u vremenskom periodu od 25.3.2020. godine do 3.4.2020. godine, te postajući pripadnici Udruženja učestvovali u daljem planiranju da se odobrena budžetska sredstva u postupcima javnih nabavki zaključenjima kupoprodajnih ugovora sa pravim licem „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. prebace na račun ovog pravnog lica, koji Plan su zajedno precizirali u periodu do 14.4.2020. godine kako bi se izmjenom predmeta ugovora uz pribavljene krivotvorene profakture i fakture sa izraženim uvećanim cijenama robe u odnosu na stvarnu tržišnu vrijednost iste, uz prethodno sačinjavanje i upotrebu lažnih službenih isprava, inostranim uplatama transferisao na račune dobavljača iz N.R. Kine, nakon čega bi uništavanjem službenih isprava prikrili raniji predmet ugovora, a zatim tako pribavljenu korist u njima poznatim iznosima podijelili, a koji Plan su međusobno povezani opisanim svojstvima, u posrednim i neposrednim komunikacijama, u stvaranju uslova za realizaciju istog razradili podjelama uloga pri izvršenju krivičnih djela svakog od pripadnika Udruženja, i to na način da bi **Fadil Novalić** kao Premijer, iskoristio službeni položaj kako bi se u donošenju odluka o nabavci materijala i opreme dodatno proširila ovlaštenja pripadnika Fahrudina Solaka u funkciji načelnika FŠCZ, a potom opisana sredstva iz Budžeta stavila na raspolaganje ovom pripadniku u funkciji direktora FUCZ, **Fahrudin Solak** kao direktor FUCZ i kao načelnik FŠCZ iskoristio službeni položaj u pribavljanju odluke kojom se odobrava FUCZ da vrši nabavke materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije u ukupnim iznosima shodno postignutom dogovoru Udruženja, nakon čega bi iskoristio položaj direktora FUCZ i na osnovu usvojenih odluka o nabavci sačinio odluke o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 39/14, u daljem tekstu ZJN BiH), te zaključio ugovore sa pripadnikom Udruženja pravnim licem „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, bez primjene postupka javnih nabavki propisanog ZJN BiH, dok bi **Fikret Hodžić** kao odgovorno lice u pravnom licu „**F.H. Srebrena malina**“ d.o.o. **Srebrenica**, i kao jedini član Uprave ovog pravnog lica, postupajući u ime, za račun i u korist ovog pravnog lica, lažnim prikazivanjem i prikrivanjem činjenica neistinito prikazao da ono ispunjava uslove za zaključenje ugovora, nabavku i

uvoz medicinskih sredstava u skladu sa Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 58/08, u daljem tekstu ZLMS), nakon čega bi prethodno obezbijeđeni novac u vrijednosti zaključenog ugovora, radi prikriivanja načina izvršenja ovih krivičnih djela, po osnovu pribavljenih krivotvorenih profaktura i faktura sa uvećanim iznosima vrijednosti robe koja se nabavlja putem pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ uplatio na račun posredničkog pravnog lica u N.R. Kini, a preostali iznos vrijednosti zadržao na računu pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ kao jedinu navodnu dobit od zaključenog pravnog posla, što bi im omogućilo sticanje protivpravne imovinske koristi u njima poznatim iznosima, a koja korist bi bila podijeljena između pripadnika Udruženja po realizaciji planiranog, pri tome pristajući da roba kao predmet ugovaranja ne služi svrsi nabavke,

PA DA BI TIME:

I-optuženi Fadil Novalić - za djela opisana pod tačkom II.1. izreke ove presude odnosno pod tačkom 1. izreke optužnice počinio krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav 1. KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi stava 2. KZBiH, pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. 2. KZFBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi stava 1. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. 2. KZRS,

II-optuženi Fahrudin Solak - za djela opisano pod tačkom II.1. izreke ove presude odnosno pod tačkom 1. izreke optužnice počinio krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav 2. KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi stava 2. KZBiH, pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. 2. KZFBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi stava 1. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. 2. KZRS,

III-optuženi Fikret Hodžić - za djela opisana pod tačkom II.1. izreke ove presude odnosno pod tačkom 1. izreke optužnice počinio krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav 2. KZ BiH, u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticaje iz člana 219. stav 3. u vezi stava 2. KZBiH, pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. 2. KZFBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi stava 1. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga

i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. 2. KZRS,

IV-optuženo pravno lice „F. H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica – za djela opisana pod tačkom II.1. izreke ove presude odnosno pod tačkom 1. izreke optužnice odgovorno za krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav 2. KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticaje iz člana 219. stav 3. u vezi stava 2. KZBiH, pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. 2. KZFBiH, krivotvorenje službene isprave“ iz člana 389. stav 2. u vezi stava 1. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. 2. KZRS.

Nadalje,

I-optuženi **FADIL NOVALIĆ** oslobađa se i od optužbe da je pod tačkom 2. optužnice počinio i krivična djela primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi stava 2. KZBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi stava 1. KZFBiH i pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj);

II-optuženi **FAHRUDIN SOLAK** oslobađa se i od optužbe da je pod tačkom 2. izreke optužnice počinio i krivično djelo pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj);

III-optuženi **FIKRET HODŽIĆ** oslobađa se i od optužbe da je pod tačkom 2. izreke optužnice počinio i krivična djela pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. 2. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. 2. KZRS, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj);

IV-optuženo **pravno lice „F. H. SREBRENA MALINA“ d.o.o. Srebrenica** oslobađa se i od optužbe da je pod tačkom 2. izreke optužnice odgovorno i za krivična djela pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. 2. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. 2. KZ RS, u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj), a sve u vezi sa članom 124. st. 1. tač. a) i c) KZBiH i čl. 125. st. 4. KZBiH,

Nadalje,

V-optužena **JELKA MILIĆEVIĆ,**

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBE

DA JE:

Tačka II.2. izreke presude - tačka 3. izreke optužnice

U svojstvu službenog lica u institucijama Federacije BiH, i to kao imenovani funkcioner u organima izvršne vlasti Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa čl. 2. st. (3) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZFBiH, „Službene novine Federacije BiH“, br.: 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 52/14, 76/14, 46/16 i 75/17), kao ministrica finansija u Vladi FBiH, koji u skladu sa članom 118. Zakona o upravi („Službene novine FBiH“, broj: 28/97, 26/02) i člana 56. Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 35/05) rukovodi Ministarstvom, osigurava zakonito i efikasno obavljanje svih poslova iz nadležnosti Ministarstva, a istovremeno i zamjenica Premijera, a po osnovu čl. 5. Uredbe o FŠCZ i kao komandantkinja FŠCZ, u vremenskom periodu od 16.3.2020. godine do 14.4.2020. godine, nakon održane 214. tematske sjednice Vlade Federacije Bosne i Hercegovine na kojoj je Odlukom, broj: V.broj: 408/2020 od 16.3.2020. godine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 21/20) proglašeno stanje nesreće uzrokovano pojavom „Koronavirusa“ na području Federacije Bosne i Hercegovine, te doneseni Zaključci broj: V.broj: 410/2020, među kojima i Zaključak broj 4. kojim se *„zadužuje FUCZ da na osnovu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, osigura u što kraćem roku operativnost sredstva namijenjenih za nabavku opreme, karantena i dr.“*, i Zaključak broj 6. kojim *„Vlada Federacije daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama, radi nabavka na tržištu dostupnih respiratora, medicinske opreme, medicinskih sredstava, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije, a u vezi sa članom 187. Zakona o zdravstvenj zaštiti“*, u vremenskom periodu do 3.4.2020. godine, u okviru opisanih svojstava, prisustvujući sjednicama i sastancima FŠCZ i Vlade FBiH, na kojima je primila na znanje plan potreba medicinske opreme i medicinskih sredstava za zdravstvene ustanove sačinjen od strane Federalnog zavoda za javno zdravstvo, a kojim je iskazana potreba za kupovinom 300 respiratora i druge medicinske i zaštitne opreme, te učestvovala u donošenju odluka ovih organa vlasti u vezi nabavke medicinskih sredstava i opreme, uključujući testove za Covid-19, tako saznajući da će se akumulirana sredstva posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine izdvojiti u svrhu nabavke materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije, među kojima i medicinske opreme i sredstava, kao ministar finansija u Vladi FBiH, u okviru opisanih ovlaštenja i nadležnosti Ministarstva kojim je rukovodila, nije kako to nalažu odredbe člana 58. stav 1. Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 35/05) osigurala provođenje Zakona o Budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine, („Službene novine FBiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19), Zakona o izvršavanju budžeta Federacije BiH za 2020. godinu („Službeni glasnik FBiH“, broj: 99/19) i Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine FBiH“, br. 4/12, 80/13 i 20/20),

pa tako očito nesavjesno postupajući u vršenju svojih službenih dužnosti omogućila pripadnicima Udruženja realizaciju plana opisanog tačkom 2. Optužnice, tako što je znajući da FUCZ nije zdravstvena ustanova koja u skladu sa odredbom čl. 79 Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, br. 46/10 i 75/13), ima organ koji osigurava provedbu javnih nabavki lijekova i medicinskih sredstava, niti u skladu sa članom 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 58/08), te člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“ broj: 4/10), može biti ugovorni organ u postupku javne nabavke medicinske opreme i sredstava, u cilju obezbjeđenja novčanih sredstava za kupovinu medicinskog sredstva - respiratora, u svojstvu komandantkinje FŠCZ na sjednici koja je održana dana 1.4.2020. godine, saglasila se donošenjem odluke o nabavci materijala i opreme u iznosu od 7.000.000,00 KM, broj: 12-40-6-148-90/20 od 1.4.2020. godine, a zatim se u svojstvu ministricе finansija FBiH na sjednici Vlade FBiH koja je održana dana 2.4.2020. godine saglasila sa ovom odlukom, a istovremeno u svojstvu federalne ministricе finansija, po dostavljenom zahtjevu za dodjelu sredstava iz tekuće rezerve na iznos od 5.000.000 KM budžetskog korisnika FUCZ, na sjednici Vlade FBiH održane istog dana predložila, a zatim se i saglasila sa Odlukom o odobravanju izdvajanja sredstava iz tekuće rezerve Vlade FBiH, broj: V.broj: 486/2020, kojim su FUCZ dodijeljena sredstva iz tekuće rezerve u iznosu od 4.950.000,00 KM, iako je znala da će budžetski korisnik FUCZ, odnosno Fahrudin Solak kao rukovodilac iste, opisana budžetska sredstva koristiti u postupcima nabavki respiratora u kojima ne može učestvovati kao ugovorni organ, odnosno da će se sredstva nezakonito utrošiti, pa je FUCZ dana 3.4.2020. godine s pravnim licem „**F.H. Srebrena malina**“ d.o.o. **Srebrenica** i zaključila Ugovor o kupoprodaji roba, broj 6626/2020. medicinskog sredstva - respirator invazivi „HC VE003“ (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530.000,00 KM, nakon čega je u svojstvu federalne ministricе finansija, po prethodnom nalogu za unos i hitnu isplatu kupoprodajne cijene dobavljača „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u ISFU trezorsku aplikaciju, dana 3.4.2020. godine u kojoj je bio naznačen predmet kupoprodaje „respirator“, svjesno propustila shodno članu 57. stav 3. Zakona o budžetima u FBiH donijeti rješenje o obustavi od izvršenja isplate koja je u očitoj opisanoj nezakonitosti u suprotnosti sa ovim Zakonom, već je istog dana zajedno sa Premijerom Fadilom Novalićem supotpisala prethodno pripremljene naloge - Registare završne uplate, što je bio osnov da se računa iz Bužeta FBiH na račun pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ otvorenog u Privrednoj banci Sarajevo, broj: ..., izvrši transfer novca u ukupnom iznosu od 10.530.000,00 KM, što je i učinjeno 3.4.2020. godine, na način da je sa računa tekuće rezerve transferisano 4.950.000,00 KM, a sa posebnog transakcijskog računa sredstava za zaštitu i spašavanje 5.580.000,00 KM, pri čemu je pristala na nastupanje imovinske šteta u iznosu isplaćenih sredstava od 10.530.000,00 KM, da bi potom u svojstvu komandantkinje FŠCZ u ime FŠCZ podnijela Informaciju o aktivnostima koje FŠCZ poduzima u cilju suzbijanja i ublažavanja posljedica uticaja globalne pandemije Korona virusa (Covid -19) u FBiH za period od 23.3. do 3.4.2020. godine, od 3.4.2020. godine, koja je primljena na znanje na 218. sjednici Vlade FBiH od 9.4.2020. godine, a u kojoj je na str. 8 navedena predmetna nabavka respiratora, nakon čega, iako je znala za prethodno opisane nezakonitosti, nije u skladu sa članom 6. Uredbe o budžetskom nadzoru u FBiH izdala nalog za budžetski nadzor, nakon kojeg bi shodno odredbi člana 65. stav (2) Zakona o Budžetima u FBiH donijela rješenje o povratu sredstava na Jedinstveni račun trezora

FBiH i na taj način spriječila štetu, a kako to nije učinila do 14.4.2020. godine, novac je po nalogu Fikreta Hodžića transferisan u N.R. Kinu, kako je to opisano tačkom 2 optužnice, čime je onemogućen povrat sredstava na JRT, pa su kupljeni respiratori modela ACM812A isporučeni u FBiH, a da tako isporučena medicinska oprema ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljenja COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namjenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija,

PA DA BI TIME:

V-optužena JELKA MILIĆEVIĆ za djela opisana pod tačkom II.2. izreke ove presude odnosno pod tačkom 3. izreke optužnice počinila krivično djelo nesavjestan rad u službi iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.

Na osnovu člana 189. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine troškovi krivičnog postupka u odnosu na oslobađajući dio presude padaju na teret budžetskih sredstava ovog Suda.

Obrazloženje

Uvodne napomene

Ovo obrazloženje sadrži devet poglavlja koja se u obrazloženju navode nakon ovih Uvodnih napomena, poglavlja: 1. Provedeni dokazi, 2. Završne riječi i stranačke dokazne rekapitulacije 3. Prava i pravni standardi, 4. Procesne odluke, 5. Odluke o prigovorima zakonitosti dokaza, 6. Relevantani propisi, 7. Razlozi presude – uvodni opšti dio, 8. Osuđujući razlozi - Prvi dio presude i , deveto poglavlje, 9. Oslobađajući razlozi – Drugi dio presude. Na kraju presude je Pregled - lista provedenih materijalnih dokaza, kao Anex presude.

Poglavlja 1. "Provedeni dokazi" i 2. "Završne riječi i stranačke dokazne rekapitulacije" sadrže pregled provedenih subjektivni dokaza, optužbe i odbrane, po odluci Suda dokaza nije bilo, napomenu da se Pregled - lista provedenih materijalnih dokaza nalazi na kraju presude, kao Anex.

Nakon toga slijedi (2.) drugo poglavlje "Završne riječi i stranačke dokazne rekapitulacija" koje sadrži završna obraćanja stranaka i branitelja Sudu sa njihovim završnim komentarima o provedenim dokazima, nakon čega slijede poglavlja 3. "Prava i pravni standardi", 4. "Procesne odluke" i 5. "Odluke o prigovorima zakonitosti dokaza", u kojima se kratko navodi kojim se procesnim pravilima i standardima Sud rukovodio prilikom rješavanja ove pravne stvari, te obrazloženja procesnih odluka Suda, posebno one u vezi sa pojedinim prigovorima i prijedlozima stranaka i branitelja.

Šesto (6.) poglavlje pod nazivom „Relevantni propisi“ sadrži odsjeke u kojima su kratko izložene, analizirane i prokomentarisane relevantne odredbe koje se imaju primijeniti na predmetna krivična djela koja se optuženima stavljaju na teret, krivična djela iz optuženja i presuđenja, određeni materijalno pravni i procesni instituti, kao i blanketni propisi od značaja za rješavanje predmeta sa posebnim naglaskom na Zakon o javnim nabavkama. Na kraju poglavlja su kratko izložena određena teoretsko praktična zapažanja, analize i komentari problematike procesuiranja koruptivnih djela od značaja za ovaj postupak.

Nakon 6. poglavlja pod nazivom „Relevantni propisi“ slijede tri ključna poglavlja obrazloženja razloga presude pod naslovima: 7. "Razlozi presude – uvodni opšti dio", 8. "Osuđujući razlozi - Prvi dio presude" i , deveto poglavlje, 9. "Oslobađajući razlozi – Drugi dio presude" koji sadrže opšte napomene o kontekstu i užim okolnostima događaja, pitanje službenih svojstava optuženih, opšte napomene o optužnim tvrdnja u vezi sa medicinskim respiratorima, imovinskoj koristi i šteti, pravna pitanja, pitanja pravnih kvalifikacija i sudske nadležnosti, potom razloge presude i s tim u vezi detaljnu analizu i ocjenu provedenih dokaza na osnovu kojih je Sud utvrdio koje činjenice su dokazane, a koje su nedokazane, te s tim u vezi utvrđeno stanje i razloge za osuđivanje optuženih za krivičnopravne radnje koje im se stavljaju na teret, koje su dokazane, kao i razloge za njihovo oslobađanje od nedokazanih krivičnopravnih radnji, odnosno krivičnih djela.

Prilikom obrazloženja razloga ove presude Sud se iz praktičnih razloga opredjelo, zbog lakšeg praćenja i razumijevanja razloga sudskog odlučivanja u ovom predmetu, imajući u vidu složenost predmeta, široko i detaljno postavljen optužni činjenični opis, broj krivično pravnih radnji koje su optuženima stavljeni na teret, te veći broj provedenih dokaza subjektivne, objektivne i materijalne prirode, količinu dokazne građe, da u obrazlaganju razloga presude po tačkama optuženja, odnosno presuđenja, odvoji oslobađajuće razloge od osuđujućih, tako da nakon uvodnih dijelova poglavlja 7. "Razlozi presude – uvodni opšti dio", slijede dva posljednja ključna poglavlja i kojima će se detaljno izložiti razlozi po krivičnopravnim radnjama i djelima, te s tim u vezi tačkama činjeničnog optuženja i presuđenja razloge osuđujućeg dijela presude, a nakog toga, ponegdje i prije toga detaljno obrazloženje razloga oslobađanja optuženih od pojedinih krivičnopravnih radnji koje nisu dokazane po tačkama optuženja i presuđenja, takođe po tačkama optužnice, uključujući i uvodni optužni dio optužnice.

Sedmo (7.) poglavlje Razlozi presude – uvodni i opšti dio obrazloženja ima tri odsjeka: Prvi (1), početni uvodni dio, odsjek koji sadrži presjek krivičnih djela za koja su optuženim stavljeni na teret, navođenje krivičnih djela za koja su osuđeni i krivična djela od kojih su oslobođeni, pitanje službenih svojstava optuženih, pitanje pravne kvalifikacije presuđenja i pitanja nadležnosti Suda BiH, kao i preciziranje činjeničnog opisa izreke presude, potom slijedi Drugi odsjek (2) u kojem se izlaže kontekst događaja, određene opšte okolnosti, kao i kraća uvodna analiza primjenjenih relevantnih odredbi Zakona o javnim nabavkama, Treći odsjek (3) koji se sadrži opšte napomene o optužnim tvrdnja i pitanjima u vezi sa kvalitetom medicinskim respiratorima, pribavljenoj koristi i šteti.

Nakon ovog poglavlja slijede dva naredna ključna poglavlja, poglavlje 8. „Osuđujući razlozi“ u kojem će biti saopšteni razlozi za osuđujući dio presude po tačkama Prvog dijela izreke, dakle razlozi za oglašavanje krivnje i odgovornosti optuženih, razlozi za kažnjavanje i odmjeravanje kazni osuđenim.

Nakon opštih uvodnih napomena poglavlja 7. „Osuđujući razlozi presude – opšti uvodni dio“ u poglavlju 8. „Osuđujući razlozi“ Sud se detaljno bavi osuđujućim razlozima za oglašavanje optuženih krivim odnosno odgovornim optuženo pravno lice u Prvom dijelu presude, dakle u odnosu na prva četiri optužena lica, I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženog pravnog lica “F.H. Srebrena malina” d.o.o. Srebrenica.

Sud se metodološki opredjelio, radi jednostavnijeg izlaganja obrazloženja i tako lakšeg praćenja osuđujućih razloga kada je u pitanju produženo krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH koje su optuženi počinili kao saučesnici, da se prvo izloži analiza nedovršene nezakonite javne nabavke zaštitne opreme sa obrazloženjem radnji svih optuženih (u odnosu na prva četiri optužena lica) i njihovim doprinosima ostvarenim posljedicama, potom analizu dovršene zakonite javne nabavke medicinskih respiratora sa posebnim obrazloženjem radnji pojedinih optuženih i njihovim doprinosima ostvarenim posljedicama, kroz analizu pojedinih dokaza dovodeći iste u vezu sa dokazima u odnosu na ostale optužene i s tim u vezi razlozi za utvrđivanje postojanja krivične odgovornosti za svakog optuženog, dok je analiza počinjenog krivičnog djela krivotvorenje službene isprave obrađeno posebno jer je počinjeno samostalno od strane II-optuženog kao pojedinca.

Sud je radi lakšeg razumjevanja događaja i obrazlaganja razloga, iz metodoloških razloga izvršio razdvajanje nabavki respiratora na prvu nerealiziranu modela HC VE003 i drugu realiziranu modela ACM812A, ali je istovremeno imao u vidu da se suštinski radi o jednoj kontinuiranoj nezakonitoj javnoj nabavci, sa nizom radnji istrajavanja opstanka nezakonitog ugovora, uključujući i promjenu predmeta ugovora (prelaska s jednog na potpuno drugi model respiratora).

U okviru ovog 8. poglavlja, "Osuđujući razlozi", je sadržan odsjek pod nazivom "Odluke Suda" koji sadrži pododsjeke u kojim se obrazlažu donesene sudske materijalno pravne odluke u toku ovog suđenja: odluke o krivnji optuženih (odluke o osudi optuženih i odluke o krivičnopravnim sankcijama, kaznama, uračunavanju pritvora, odluke o upućivanju oštećenih na parnicu, o oduzimanju protivpravne imovinske koristi, kao i odluke o troškovima postupka.

Nakon 8. poglavlja "Osuđujući razlozi" obrazloženja ove presude slijedi posljednje poglavlje, deveto, pod nazivom 9. "Oslobađajući razlozi presude" u kojem su obrazloženi razlozi za oslobađajući dio presude za optužene po tačkama Drugog dijela izreke presude sa odgovarajućim sudskim odlukama, zbog čega je našao, nakon provedenog dokaznog postupka, da Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" počinili pojedine krivičnopravne radnje

produženog krivičnog djela zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, sve u vezi sa čl. 31. (saučesništvo) i 55. (produženo krivično djelo) istog Zakona u oblasti javnih nabavki, koje radnje su izostavljene kao nedokazane iz Prvog osuđujućeg dijela presude.

Također će u ovom poglavlju Sud izložiti razloge zbog čega je Sud našao da Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" počinili ostala krivična djela navedena u Drugom oslobađajućem dijelu presude, za koja su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" oslobođeni od optužbe, krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. KZ BiH i druga krivična djela, kao i za krivično djelo nesavjestan rad u službi iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZ FBiH, uz dalju napomenu da je krivično djelo Nesavjestan rad u službi iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZ FBiH je stavljeno na teret isključivo V-optuženoj Jelki Miličević, zbog čega je Sud optužene oslobodio od optužbe na način kako je to navedeno u Drugom dijelu izreke presude.

Hronologija

Tužilaštvo BiH je optužnicom, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 22.12.2020. godine optužilo Fadila Novalića, Fahrudina Solaka, Fikreta Hodžića, pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, zastupano po optuženom Fikretu Hodžiću, i Jelku Miličević zbog postojanja osnovane sumnje da je I-optuženi Fadil Novalić pod tačkom 1. optužnice počinio krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav 1. KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi sa stavom 2. KZBiH, pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz člana 261. stav 2. KZFBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz člana 262. stav 2. KZRS, a pod tačkom 2. optužnice počinio krivična djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH (u produženom trajanju), primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi sa stavom 2. KZBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH i pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, a sve u vezi sa članom 53. KZBiH, da su II-optuženi Fahrudin Solak i III-optuženi Fikret Hodžić pod tačkom 1. optužnice počinili krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav 2. KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi sa stavom 2. KZBiH, pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz člana 261. stav 2. KZFBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz člana 262. stav 2. KZRS, da je pod tačkom 2. optužnice II-optuženi Solak počinio krivična djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH (u produženom trajanju), krivotvorenje službene

isprave iz člana 389. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH i pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, a sve u vezi sa članom 53. KZBiH, a da je III-optuženi Fikret Hodžić pod tačkom 2. optužnice počinio krivična djela pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz člana 261. stav 2. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz člana 262. stav 2. KZRS, a sve u vezi sa članom 53. KZBiH, da je IV-optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica pod tačkom 1. optužnice počinilo krivično djelo udruživanje radi činjena krivičnih djela iz člana 249. stav 2. KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi sa stavom 2. KZBiH, pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz člana 261. stav 2. KZFBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz člana 262. stav 2. KZRS, a pod tačkom 2. optužnice krivična djela pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz člana 261. stav 2. KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz člana 262. stav 2. KZRS, a sve u vezi sa članom 53. KZBiH, članom 124. stav 1. tačke a) i c) KZBiH i članom 125. stav 4. KZBiH, te da je V-optužena Jelka Miličević pod tačkom 3. optužnice počinila krivično djelo nesavjestan rad u službi iz člana 387. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, a sve u vezi sa članom 53. KZBiH, članom 124. stav 1. tačke a) i c) KZBiH i članom 125. stav 4. KZBiH.

Sudija za prethodno saslušanje Suda BiH je potvrdio optužnicu 30.12.2020. godine.

Na ročištu za izjašnjenje o krivici koje je održano 29.1.2021. godine optuženi Fadil Novalić, Fahrudin Solak, Fikret Hodžić (u svoje ime i u ime optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica) i Jelka Miličević izjasnili su se da nisu krivi za krivična djela koje im se optužnicom stavlja na teret, nakon čega je predmet upućen sudećem vijeću radi zakazivanja glavnog pretresa.

Glavni pretres je počeo 24.2.2021. godine, okončan je dana 22.3.2023. godine, presuda je javno objavljena i izrečena dana 5.4.2023. godine, te otpremljena strankama i braniteljima dana 30.6.2023. godine.

Zbog složenosti predmeta pismena izrada nije mogla biti pismeno urađena u uobičajnim rokovima za izradu pismene presude iz odredbe člana 289. stav 1. ZKPBiH, o čemu je Predsjednik Suda bio uredno obavješten. Dakle, za ovu nesumnjivo složenu presudu je bio potreban duži rok za njenu pismenu izradu, dva (2) mjeseca i 25 dana, što je svakako u prosjeku vremena¹ koje je potrebno za realizaciju ovako složenog stručnog sudskog

¹ Kada je u pitanju prekoračenje roka za izradu ove presude, Sud podsjeća odnosno upoznaje i saopštava da je u ovom Sudu bilo složenih krivičnih predmeta Odjela I i Odjela II Krivičnog odjeljenja u kojem su presude pismeno izrađene u roku dužem od dva (2) mjeseca, kao u ovom predmetu, također se radilo o predmetima za koji je postojao jako izražen

poduhvata, uz podsjećanje da je pravo na obrazloženu sudsku odluku jedno od osnovnih prava optuženog, kao i drugih učesnika u postupku, te jedno od osnovnih prava u okviru prava na pravično suđenje kojim se ostvaruje mogućnost korištenja prava na pravni lijek, te pravilno i zakonito sudske odluke što je sve u funkciji zaštite pravnog poretka i vladavine prava.

Glava I - PROVEDENI DOKAZI

Provedeni dokazi optužbe

Tokom dokaznog postupka optužba je u svojstvu svjedoka saslušala Đenana Salčina, Sebiju Izetbegović, Denisa Đulalića, Bahru Džaku, Aidu Čorbeg, Šeilu Cilović Lagariju, Marinu Beru, Dabora Pehara, Tonču Bavru, Namika Hadžića, Lejlu Kusturu, Edina Kreštalicu, Adnana Garčevića, Eminu Mehmedović, Redžepa Hodžića, Haruna Avdagića, Indiru Fazlagić, Mladena Čančarevića, Draganu Reljić, Strahinju Obradovića, Šeherzadu Halilović, Mustafu Kadribegovića, Hasana Ganibegovića, Editu Kalajdžić, Adnana Hrapovića, Dalilu Efendić, Enisu Bajrović, Sanitu Alagić, Harisu Pepeljak, Melihu Glavinić, Selmu Hadžić, Enesa Memića, Nusretu Kandić, Jasminu Imamović, Nerminu Fejzić, Kristiana Marića, Vesnu Kočević, Jovanu Šehovac, Mahiru Šetić, Maria Glibića, Dževada Turdanžića, Nedima Kereša, Jelenu Znahor, Anđelka Martića, Jakova Dujića i Adisa Borovca.

Tužilaštvo je provelo dokazivanje i vještačenjem, te su na pretresu Tužilaštvo saslušalo Sašu Mrđovića, Ismeta Suljevića, Stamenu Jovičić i Leandro Pecchia.

Optužba je u toku postupka provela i obimnu materijalnu dokumentaciju koja je uložena u sudski spis, a ista je pobrojana u Aneksu I koji čini sastavni dio ove presude.

Provedeni dokazi odbrane

---

interes javnosti, pa tako: Predmet broj S1 2 K 020433 16 K, Tužilaštvo BiH protiv protiv Radončić Fahrudina i dr, presuda je javno objavljena dana 16.5.2018. godine a otpremljena dana 20.7.2018. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od dva (2) mjeseca i četiri (4) dana; Predmet broj: S1 1 K 019201 16 Kri, protiv optuženog Sakiba Mahmuljina, presuda je javno objavljena dana 22.1.2021. godine, otpremljena dana 2.4.2021. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od dva (2) mjeseca i 11 dana; Predmet broj: S1 2 K 024465 17 K – Kemal Čaušević i dr. – presuda je objavljena 27.5.2021. godine, a otpremljena dana 13.8.2021. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od dva (2) mjeseca i 14 dana; Predmet broj: S1 1 K 024139 17 Kri, protiv optuženih Dragana Vikića i dr, presuda je javno objavljena dana 21.4.2022. godine, otpremljena dana 7.7.2022. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od dva (2) mjeseca i 15 dana; Predmet broj: S1 2 K 015384 14 K – Darko Elez i dr. (predmet Lutka) – presuda je objavljena 14.9.2016. godine, a otpremljena dana 30.11.2016. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od dva (2) mjeseca i 16 dana; Predmet ovog Suda, broj S1 2 K 022492 16 K, protiv protiv optuženih Kordić Borisa i drugi, presuda je javno objavljena dana 28.6.2022. godine, otpremljena dana 16.9.2022. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od dva (2) mjeseca i 18 dana; Predmet broj: S1 1 K 017626 14 Kri – Dragan Marjanović i dr. – presuda je objavljena 12.7.2018. godine, a otpremljena dana 24.10.2018. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od tri (3) mjeseca i 12 dana; Predmet broj: S1 2 K 013430 14 K – Vlado Delić i dr. – presuda je obavljena 31.1.2019. godine, a otpremljena dana 31.5.2019. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od četiri (4) mjeseca; Predmet br: S 1 1 K 007914 12 Kri - Đelilović Mustafa i dr. – presuda je obavljena 5.7.2018. godine, a otpremljena dana 25.1.2019. godine, dakle presuda je pismeno izrađena u roku od šest (6) mjeseci i 20 dana.

Odbrana I-optuženog Fadila Novalića provela je saslušanje svjedoka Gorana Miraščića, Željka Siladži, Dijanu Smajilagić, Mirelu Eljšan, Aleksandra Zolaka, Zijada Džemića, te vještaka Ismeta Katanu i Christoph Rojahn.

Odbrana II-optuženog Fahrudina Solaka saslušala je svjedoke Anisa Ajdinovića, Ensada Kormana, Almu Bajramović, Amelu Katicu Mulalić, Jovana Roganovića i Aleksandra Nikića.

Odbrana III-optuženog Fikreta Hodžića u toku dokaznog postupka je saslušala svjedoke Enesa Smajića, Gorana Petrovića i Sanju Lekić, te vještaka Radivoju Ikonića.

Odbrana V-optužene Jelke Miličević saslušala je svjedoka Ivanu Raguz, a u toku glavnog pretresa direktno je ispitala i svjedoka suprotne strane, Maria Glibića.

Sastavni dio ove presude čini i Anex II, u kojem su pobrojani svi materijalni dokazi koje je provela odbrana optuženih Fadila Novalića², Fahrudina Solaka, Fikreta Hodžića i Jelke Miličević.

Glava II - ZAVRŠNE RIJEČI, STRANAČKE DOKAZNE REKAPITULACIJE

Završna riječ optužbe

Tužilaštvo je u završnom obraćanju Sudu istaklo kako smatra da svi izvedeni dokazi van razumne sumnje upućuju da su optuženi krivi za krivična djela koja im se optužnicom stavljaju na teret, posebno ističe tvrdnju da je van razumne sumnje dokazalo politički osmišljenu korupciju. Suprotno stavovima odbrana, stav je Tužilaštva, percepcija javnosti o ovom predmetu nije stvorena takozvanim medija planom nego je stvorena na osnovu izvedenih dokaza, plod obavještavanja javnosti je ono što je javnost mogla čuti kroz načelo javnosti u toku krivičnog postupka. Tužilaštvo je predmetna krivična djela iz optužnice dokazivalo direktnim i indirektnim dokazima, a naveći broj činjeničnih navoda tužilaštvo je dokazivalo direktnim dokazima. Nasuprot toga odbrana u ovom predmetu je imala koncept pravdanja, tvrdnja je Tužilaštva, više „pravdarja nego pobjarja svake inkriminirajuće radnje, svakog vida nezakonitosti i to u različitim okolnostima kcje se one ne mogu pobjati“.

"Kako pobiti činjenice i opravdati postupak javne nabavke kcji počinje SMS porukom, upućenom funkcioneru vlasti? I to izvršne vlasti kcja pritom ne provodi postupak javne nabavke, pitanja su Tužilaštva u završnom obraćanju. Kako pobiti i opravdati vođenje tog postupka unutar Kabineta Vlade Federacije? Kako opravdati jednu javnu nabavku medicinskog sredstva unutar organa kcji je stručno potpuno onesposobjen da provede javnu nabavku? Kako opravdati skrivanje predmeta za kcji se izdvaja novac iz budžeta građana? Kako pobiti dokazane činjenice da je izdvcjen i obezbjeđen novac upravo u iznosu kupoprodajne cjene ugovora, kcji tada nje bio ni zaključen? Kako pobiti činjenice i kako opravdati odabir pravnog lica kcjega je osnovna djelatnost kcjom se bavi proizvodnja

² Prilikom iznošenja završnih riječi I-optuženi Fadil Novalić je predao Sudu i određenu dokumentaciju, koju Sud nije cijenio prilikom odlučivanja, imajući u vidu da je ista predata nakon što je dokazni postupak dovršen.

voća, kcje pritom nikada n.ije bilo registrovano za prometovanje medicinskim sredstvima? Kako pobiti čirjenice i dokaze kcji upućuju da zaključenje ugovora u vrijeme kada je zaključen ugovor kada ovo pravno lice n.ije obezbjedilo predmet kupovine? Kako pobiti radnje prikrivanja ovih čirjenica c.jeparjem dokumenata, izmjenama predmeta ugovora, te brisanjem poruka i skrivanjem mobitela? Kako pobiti dokaze kcjima je dokazano da je na osnovu tog ugovora ovom pravnom licu iz budžeta isplaćen iznos bez ikakve garancije, što je i pokazao dakle da.ji tok događaja u ovom predmetu, zbog čega n.ije moglo doći ni do povrata u slučaju neispunjenja ugovornih obaveza kako je to bilo u ovom predmetu? Kako pobiti one čirjenice kcje su vezane da je taj novac transferisan pravnom licu, nedugo nakon toga je transferom ovaj novac otišao u Republiku Kinu, bez ikakvih sredstava osiguranja? Trošenje i raspolaganje dijelom zadržanog novca od strane pravnog lica takođe je čirjenica kcja se ne može pobiti ni opravdati. U konačnici, kako opravdati dokazanu čirjenicu da se radi o medicinskom sredstvu kcje je potpuno neupotrebjivo za liječenje kovid pacijenata, za svrhu u kcju trebalo biti nabavljeno, pitarja su Tužilaštva. Neumojivi dokazi tužilaštva kcji su izvedeni na glavnom pretresu i kcji potvrđuju ove čirjenice ne mogu se pobijati pandemijom, što pravno upućuje na eventualnu krajnju nuždu, ovakve stvari se ne mogu pravdati i pobijati nuždom, pandemijom, scenarijem Bergamo i sl."

Stav je Tužilaštva da je izvan sumnje dokazalo svoje navode iz optužnice opisane u tačkama 1. i 2. optužnice kada su u pitanju optuženi Novalić, Solak, Hodžić i njegovo optuženo pravno lice, kao i navode tačke 3. u odnosu na optuženu Miličević.

Kod shvatanja događaja potrebno je pratiti hronologiju događaja u vezi sa kojom su se izvodili dokazi optužbe, u toj hronologiji se nalazi odgovor na pitanje kako je organizovano udruženje, odnosno kako su optuženi kao pripadnici udruženja koordinirano djelovali u udruženju i ostvarivanju svrhe zbog koje je udruženje ostvareno, stav je Tužilaštva u završnom obraćanju. Cijeli ovaj predmet ustvari tiče se trošenja budžetskih sredstava, odnosno konkretno u ovom slučaju, dijelu dijela budžeta koji se tiče posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, što je jedna stavka u budžetu koja se prikuplja po posebnom zakonu, međutim u jednom određenom dijelu tiče se i budžetske rezerve u trenutku kada nije bilo više dovoljno novca za trošenje iz naprijed navedene stavke. Posebna naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća na dan 1.1.2020. godine iznosila je oko 23,5 miliona KM. To je prihod FUCZ koju ima pravo koristiti u slučaju proglašenja stanja nesreće za zaštitu ljudi i imovine, što je njihova svakako zakonom propisana obaveza. I to se upravo dogodilo nesporno u 2020. početkom godine.

U Federaciji BiH je danom 16.3.2020. godine, proglašenjem stanja nesreće od strane Vlade FBiH, ostvaren uvjet da akumulirana sredstva po osnovu ove naknade mogu biti korištena za svrhu za koju su ona i predviđena tim zakonom, dakle spašavanje od prirodnih i drugih nesreća. U tom slučaju Federalni štab civilne zaštite donosi odluke o izdvajanju tih sredstava, Vlada FBiH daje prethodnu saglasnost za trošenje tih sredstava i onda se ta sredstva koriste kasnije, između ostalog, i za kupovinu sredstava i opreme onoga već što je identifikovano od strane državnog aparata kao potrebno za spašavanje ljudi i imovine, konkretno u slučaju za spašavanje ljudi, odnosno zaštitu zdravlja u slučaju pojave korona virusa. U ovom konkretnom slučaju, određeni broj lica, a radi se dakle nesporno o licima

prvooptuženom Novaliću i drugooptuženom Solaku, stav je Tužilaštva, udružio se kako bi upravo ta sredstva iskoristili, unaprijed znajući da će ta sredstva biti odobrena, odnosno isplaćena u konačnici nekome ko je prethodno izabran, što je zapravo pogrešan termin, jer neko može biti izabran samo u zakonom propisanom postupku, nego nekome ko je prethodno odabran da bude taj ko će primiti ta sredstva i tim sredstvima kasnije raspolagati na način koji je potreban odnosno kako oni misle da je potreban.

Prema stavu Tužilaštva u ovom krivičnom slučaju radi se o jednom izuzetno jednostavnom predmetu korupcije koje je dokazano dokazima Tužilaštva iz kojih nesporno proizlazi da postoji prethodno znanje i prethodni dogovor premijera izvršne vlasti u FBiH, Vlade Federacije BiH koja pritome nije ugovorni organ u postupku javne nabavke, da će novac iz javne nabavke biti odobren prethodno odabranom, a ne u zakonito provedenom postupku javne nabavke izabranom ponuđaču, a to je optuženo pravno lice „Srebrna malina“ i to za pravni posao nabavke medicinske opreme, medicinskih respiratora, u kojem će se samo prividno kao ugovorni organ pojaviti FUCZ, koja to ne može biti po zakonu.

Svjedokinja Izetbegović Sebija, na poziciji direktorice Kliničkog univerzitetskog centra u Sarajevu, dakle direktorica jedne od zdravstvene ustanove kojima je Vlada Federacije pomenutim zaključkom dozvolila hitan uvoz medicinske opreme primjenom člana 10. Zakona o javnim nabavkama, praktično njegovim suspendiranjem, je u toku suđenja objašnjavala kako se trebala nabavljati medicinska oprema, na način da je potrebno prvo iskazati potrebu za nekom opremom, da je potrebno iskazati za šta se ta oprema koristi, da je potrebno imati tehničke specifikacije za tu opremu, te pored svega toga, potrebno je imati znanje onih ljudi koji vrše odabir opreme koja će biti kupljena da bi mogla služiti svojoj svrsi. Upravo zato je Tužilaštvo u svojoj optužnici iznijelo tvrdnju koju je nesporno dokazalo da FUCZ nema nikakav takav organ u smislu Zakona o zdravstvenoj zaštiti ili Zakona o javnim nabavkama koji ima stručno znanje koje će pomoći prilikom odabira bilo kojeg medicinskog sredstva koje se koristi za liječenje bolesti kovid 19 ili bilo koje druge bolesti, zato što se FUCZ time ne bavi. Tako, na primjer KCUS, a isto se odnosi na druge kliničke centre u Federaciji, što se tiče nabavke medicinskih sredstava i opreme od strane drugih kliničkih centara u BiH na počerku pandemije kovid 19, pokušavali su i kupovali sredstva i opremu uključujući respiratore, upravo je svjedokinua Izetbegović objašnjavala kakav je to postupak, da je komplikovan, podrazumijeva rad komisija koje imaju 5 do 7 ljudi, obično 5, konkretno za slučajeve nabavke medicinskih respiratora obavezno kao članove doktore anesteziologe koji će dati svoje mišljenje o tome šta treba kupiti za liječenje određene svrhe.

Ali, stav je Tužilaštva, kada imate situaciju u kojoj vi želite taj novac dati nekome ko je unaprijed odabran, a ne izabran, i kada više nije bitno šta ćete kupiti za to, tada vam ne trebaju komisije, tada vam ne treba postupak u kojem će se cijeliti da li nešto može služiti svojoj svrsi. Tada vam treba samo privid toga, stim da se u ovom slučaju posao prvo dodjeljuje FUCZ koja se zadužuje da nabavi sofisticiranu medicinsku opremu. Kompletan sistem je izigran samo da bi se novac odobrio i isplatio nekome ko je bio unaprijed poznat. Vlada je donijela zaključak, proglasila je stanje nesreće, ali vlada je donijela i zaključak kojim je dala prethodnu saglasnost medicinskim ustanovama da nabavljaju medicinska

sredstva uključujući medicinske respiratore po članu 10. Zakona o javnim nabavkama. Vrlo je upitno da li Vlada uopšte može dati takvu prethodnu saglasnost, međutim nijedna zdravstvena ustanova se nije usudila na taj način, primjenom člana 10. kupovati medicinska sredstva i opremu, zato što su znali da to ne mogu. Zloupotrebljava se i saopštenje Agencije za javne nabavke kada se govori o tome da kada su u pitanju sati i minuti da se može primjeniti član 10. Zakona o javnim nabavkama, u nabavci ove opreme, a svi dokazi koji su izvedeni u ovom slučaju govore o tome kako je javna nabavka trajala duže vremena, da su prvi kontakti Fikreta Hodžića sa FUCZ započeli 25.3.2020. godine, pa 28.3., tek je 3.4.2020. godine zaključen prvi ugovor o kupovini respiratora.

Dakle, svrha udruživanja lica, koja su međusobno povezana, je bila pribavljanje koristi unaprijed odabranom ponuđaču, koji u vrijeme kada je odabran da bude isporučilac ove medicinske opreme, a svi dokazi na to ukazuju, nije bio registrovan za promet te opreme, nije imao nikakvo stručno znanje o tome šta se nabavlja, šta je to uopće medicinska oprema. Dakle, pravno lice koje odabrano za ovu javnu nabavku u vrijeme odabira nema nikakvo stručno znanje o tome šta znači medicinska oprema, šta ona predstavlja, kako se koristi, za koju svrhu se koristi, odabira se takav ponuđač koji u to vrijeme nema niti na stanju bilo kakvu medicinsku opremu koju može prodati, isporučiti, nema nikakve zaključene ugovore na osnovu kojih može osigurati da ono što je predmet ugovora isporuči u određenom vremenskom periodu, drugim riječima, nema ništa. Danom zaključenja (prvog) ugovora između pravnog lica "F.H. Srebrena malina" i FUCZ, dana 03.04.2020. godine, FUCZ dodjeljuje posao pravnom licu „Srebrenoj malini" koja tada nema ništa od pomenutog. Ima samo jedan ugovor, nepotpisan, između pravnog lica „EXOTRADE" d.o.o. Rijeka i pravnog lica „F.H. Srebrena malina" za 100 respiratora HC VE003. Na osnovu tog ugovora, zaključen je ugovor kojim je Federacija BiH kupila 100 respiratora. To su ključne stvari koje se moraju cijeliti prilikom donošenja odluke na postojanje prethodnog dogovora između prvooptuženog Novalića, II-optuženog Solaka, III-optuženog Hodžića i IV-optuženog kao optužene pravne osobe, predstavljaju prethodni dogovor koji je usmjeren na to da se unaprijed odabranom ponuđaču III-optuženom Hodžiću isplati novac po svaku cijenu. Upravo je svojevremeno III-optuženi Hodžić Fikret izjavio, da tek kad je zaključen ugovor sa FUCZ, da su započele aktivnosti na nabavci respiratora.

Dakle, Zakon o javnim nabavkama i saopštenja Agencije za javne nabavke, koji trebaju štiti budžet od proizvoljnog trošenja novca, postaju sredstvo koje se koristi da se prikrije upravo ta svrha. Da bi se sve to uravnilo, u toj prvoj tački optužnice, dakle udruživanjem upravo sa ovim ciljem bilo je nužno promijeniti odnosno izmijeniti sastav Federalnog štaba civilne zaštite, koji do izmjene do dana 25-tog imao 21, pa je onda smanjen na 7 plus 2 člana uredbom koju je upravo inicirao direktor FUCZ, a prihvatila odnosno donijela uredbu Vlada FBiH. Odbrana tvrdi da se radilo o preglomaznom aparatu koji nije mogao funkcionirati. Međutim Marina Bera, saslušana svjedokinja pred ovim Sudom, koja je jedini anesteziolog u tom štabu i koja je jedina imala stručno znanje o tome šta je potrebno za nabavku medicinskih sredstava i opreme za borbu protiv korona virusa, je svjedočila da to nije tačno. „Niti smo bili preglomazni, niti smo ikada propustili jedan sastanak, sastajali smo se redovno kada je bilo potrebe“. Međutim, provedeni dokazi, komunikacije iz tzv. Gensek grupe, poput poruke „treba Solaku dati krila“, „treba izmijeniti štab civilne zaštite“, poruka u

kojima I-optuženi Fadil Novalić upravo iskazuje svoju namjeru da nezakonito, suprotno svrsi troši budžetska sredstva, naprijed pomenuta od 23 miliona, dakle budžetska sredstva koja se odnose na naknadu za spašavanje, u kojim kaže „*ma dat' ćemo mu*“, misli se na „*krila*“, „*ali otkud toliko mekušaca oko nas*“, ono što je bitno je u ovoj poruci „*da ja sada imam 20 miliona na razvcjncj, misli se banci, ja bih to aktivirao i frontalno podjelio po Federaciji i umirio sve*“.

Nakon toga, učesnici u toj grupi, radi se o savjetnicima premijera, daju svoje komentare i govore moramo promijeniti štab, sastav štaba, preglasati koga treba, u dokazu tužilaštva broj 55, optuženi Fadil Novalić kaže može se sve to uraditi, ali „*ako Solak ne promjeni poslovnik, možemo se slikati*“. Dalje u porukama I-optuženi Fadil Novalić, premijer Vlade Federacije BiH, kaže za II-optuženog Solaka, direktora FUCZ koja je ugovorni organ, „*on, jadan i ne zna da ne odlučuje ni o čemu*“. To je još jedan od dokaza, stav je Tužilaštva, udruživanja iz tačke 1. optužnice u kojima tužilaštvo tvrdi da upravo postoji sistem kojim su povezani optuženi Novalić Fadil, Fahrudin Solak i kasnije odabrani ponuđač odnosno dobavljač, Fikret Hodžić, u kojem svako ima svoj zadatak i zna se šta treba da uradi. Korak broj 1. je bio smanjivanje štaba, smanjiti izvjesnu komplikaciju, dakle spriječiti da se na sjednicama Štaba ne razmatra o tome šta treba kupiti, koliko treba kupiti, zašto treba kupiti, da li nešto odgovara ili ne odgovara svrsi, kada dođe do trošenja novaca za kupovinu respiratora, isključiti člana Štaba Bera Marinu kao jedinog doktora anesteziologa koja to zna, isključiti druge članove Federalnog štaba koji su mogli doprinijeti diskusiji o tome. Dakle, omogućiti nabavku respiratora od unaprijed poznatog dobavljača tih respiratora. I upravo u tom planu II-optuženi Fahrudin Solak ima svoju ulogu, „*on jadan i ne zna da ni o čemu ne odlučuje*“, ali iako ne odlučuje, on provodi postupak, prividno provodi postupak javne nabavke, dok taj postupak javne nabavke provodi lično premijer Federacije sa svojim najbližim saradnicima iz Kabineta.

Drugi korak je provođenje postupka javne nabavke u kojem se ne prepušta slučaju da ugovorna strana može biti neko drugi izuzev unaprijed odabranog. Bilo je svjedočenja određenih osoba iz FUCZ, posebno svjedokinje Sanite Alagić koja je izjavila da je bilo i drugih ponuda koje su dolazile u FUCZ, direktno, koje su prosljeđivane iz Zavoda za javno zdravstvo FBiH, te ponude su navodno bile razmatrane, mada Tužilaštvo smatra da Sud nije dobio bilo kakav odgovor na pitanje koje ponude su razmatrane i na koji način. Pravi postupak javne nabavke je završen prije podnošenja ponude i prije zaključivanja ugovora 3.4.2020. godine. Treći korak je bio da se osigura da upravo unaprijed odabrani ponuđač stekne formalne uslove da može uvesti respirator. Odgovorna osoba u odabranom pravnom licu, III-optuženi Hodžić, koji će sedam dana nakon toga zaključiti ugovor sa FUCZ i ovoj državi prodati 100 respiratora, prepisuje sa portala popularnog zdravlja definiciju maske u sadržaju ponude koju dostavlja FUCZ. Generalno se u ovom predmetu najčešće referiralo na nabavku respiratora, ali to nije jedina nabavka koja se stavlja na teret pripadnicima udruženja, ona jest suštinski najveća, jer iznosi 10,5 miliona, tačnije 10 530 000 KM, međutim postoji i druga javna nabavka koja se odnosi upravo na ove maske, tzv ponudac „*jedna maska jedna marka*“, kada se došlo do ponude na 2,9 miliona KM, što je bilo planom udruženja također predviđeno da bude odobreno isplaćeno pravnom licu FH Srebrna malina, tačka 2.5. optužnice.

Nakon ove javne nabavke, tzv „jedne maske jedne marke“, koju optuženi nisu uspjeli realizirati do kraja, nesporno slijedi komunikacija 29.3.2020. godine, poruka kada se nesporno optuženi Fikret Hodžić obraća direktno premijeru FBiH optuženom Novalić Fadilu. To je bilo putem SMS, nakon dostavljenog SMSmostvaren je telefonski razgovor od 30 minuta, dakle optuženi Fikret Hodžić se predstavlja, kaže dan ga je poslao Asim i da se premijeru Novaliću javlja u vezi sa respiratorima. Dakle optuženi Fikret Hodžić je već bio prethodnon kontaktiran od strane optuženog Fahrudina Solaka, dakle nije on inicirao taj razgovor oko javne nabavke nego je upravo optuženi Fahrudin Solak inicirao taj razgovor, ishod tog razgovora je javna nabavka tzv „jedna maska jedna marka“, dok se sada optuženi Fikret Hodžić javlja premijeru, pozivom na osobu Asim i referiše se na to i kaže da je potreba da se javi zbog respiratora. U komunikaciji tog dana, nesporno, premijer Federacije, optuženi Novalić, šalje optuženom Fikretu Hodžiću svoj privatni email, nakon čega optuženi Fikret Hodžić vrlo brzo nakon toga, nekih sat vremena nakon toga, obavještava također putem poruke premijera optuženog Novalića „poslao sam mail“, premijer optuženi Novalić se zahvaljuje, odgovara sa „hvala“, radi se o ponudi broj 77/20, to je druga ponuda kojom, hronološki, optuženi Fikret Hodžić tog dana nudi invazivne i neinvazivne respiratore, kovid rapid testove, troslojne maske, maske FF52, rukavice, zaštitna odijela, naočale. To je jedna zbirna ponuda u kojoj nema nikakvih količina, nema nikakvih uslova isporuke, postoje dakle samo cijene.

Nešto kasnije uz to dostavlja dva prospekta, odnosno dvije tehničke specifikacije za dva respiratora tipa 3000d i Šangrila510s. Dakle, situacija je dana 29.03.2020. godine da premijer optuženi Novalić na svom privatnom mejlu već ima neku ponudu, ponudau 77/2020, koju ponudu je sutradan premijer optuženi Novalić Fadil prosljedio sa svog privatnog mejla na službeni mejl i onda poslije toga svjedokinja Bahra Džaka tu ponudu dostavlja Zavodu za javno zdravstvo FBiH, na nadležno postupanje. Međutim, time nije završena direktna komunikacija između optuženih Fikreta Hodžića i Fadila Novalića, dana 31.03.2020. godine, dakle dva dana nakon toga, optuženi Fikret Hodžić opet piše SMS poruku optuženom Novaliću, izvještava ga o određenim stvarima, pa kaže „*premijeru, samo da vas obavjestim*“ i onda daje obavještenje o tome kako se respiratori brzo nestaju sa tržišta u Kini, kako treba hitno djelovati, „*juče ih je bilo, danas ih nema*“ i tako dalje, 31.3. dakle premijer optuženi Novalić opet dobija obavještenje od optuženog Fikreta Hodžića o tome kako se nabavljaju respiratori. Sve suprotno tvrdnjama odbrane, pročitano iskazu osumnjičenog Novalić Fadila iz istrage, u kojem stoji: „*što se tiče navoda da sam ja zajedno sa Solakom i Hodžićem priremio plan kcjim bi protivpravnim radnjama u postupku javne nabavke pribavili novac iz budžeta Federacije, mogu reći da uopšte nisam razgovarao ni sa jednim ni sa drugim o konkretnj nabavci niti pripremao bilo kakav plan*“. Da li to u suprotnosti sa izvedenim materijalnim dokazim, pita se Tužilaštvo.

Šta se dešava nakon dostavljanja ovih ponuda, nakon ostvarene opisane direktne komunikacije optuženih Novalića i Hodžića koji u to vrijeme nije u bilo kakvom postupku javne nabavke, pitanje je Tužilaštva u završnom obraćanju? Bahra Džaka, tehnička sekretarica u uredu premijera Vlade FBiH, koja je također saslušana pred ovim Sudom, *de facto* nastavlja provoditi postupak javne nabavke, zajedno sa Fikretom Hodžićem. Dakle

postoji samo privid da je postupak javne nabavke, po članu 10., provela FUCZ po II-optuženom Solaku, dok je zapravo postupak provela Bahra Džaka, tehnički sekretar u Kabinetu premijera Vlade FBiH po uputama premijera Federacije optuženog Novalića. Šta još upućuje na to, postavlja pitanje Tužitelj u završnoj riječi. Postoji direktan navod svjedoka Ganibegović Hasana, na poziciji šefa kabineta premijera Vlade FBiH, optuženog Novalića, koji je dat u istrazi, u kojem na direktno pitanje ko je donio odluku o javnoj nabavci medicinskih respiratora, svjedok Hasan Ganibegović odgovara „*premijer Novalić*“. Nesporno, radi se o svjedoku koji je tužilaštvu predao, odnosno učinio dostupnim, kako to tvrdi Tužilaštvo, za razliku od mnogih drugih učesnika u toku istrage, optuženih i svjedoka, koji je učinio dostupnim, kojimnije sakrio niti uništio mobilne telefone koje je koristio, nego je tužilaštvu po naredbi suda predao telefone, učinio dostupnom komunikaciju koja je između ostalog korištena za dokazivanje optužnih tvrdnji. U tom smislu u fazi istrage svjedok bio kooperativan, iskazivao istinito ono što je znao, vidio i čuo, bio je neko ko je bio na izvoru informacija, neko ko je bio u kabinetu. Ovo je, dakle, još jedan dokaz o tome ko je proveo postupak javne nabavke, njegov iskaz u kojem kaže bio je to premijer Novalić.

Treći dokaz da je te respiratore nabavio premijer optuženi Novalić uz pomoć pomenute Bahra Džake, a ne zaista FUCZ i optuženi Solak, osim dovođenja u vezu sa citiranim porukom kako on (optuženi Solak) „*jadan i ne zna da ni o čemu ne odlučuje*“, jesu poruke u kojima se piše nakon što respiratori isporučeni, kada se savjetnici premijera zabrinu zbog toga što je isporučeno nešto što nije bilo ni ugovoreno, koji su tom trenutku već znali da neće moći biti korišteno za liječenje bolesti kovid 19, kako „*Zove Sebj, loši respiratori, užas*“. „*Ako je to tačno, a jeste garant*“, radi se o navodima savjetnika premijera optuženog Novalića sa kojima se on upoznaje, tada 28.04. Ganibegović Hasan govori Editi Kalajdžić, generalnom sekretaru Vlade FBiH, trećoj ključnoj osobi koja je najbliža premijeru optuženom Novaliću u vrijeme kada se provodi ovaj postupak, kaže „*Bahra i šef nabavjali*“. Dakle poruka „*Bahra i šef (Novalić) nabavjali*“- peti dokaz kojim Tužilaštvo dokazuje postojanje prethodnog dogovora i istrajavanje provođenja tog prethodnog dogovora, da se sredstva isplate unaprijed odabranom ponuđaču. Postoje upozorenja u vrijeme kada se provodi postupak javne nabavke, upozorenja koja se dostavljaju premijeru, optuženom Novaliću, putem opet tzv. Gensek grupe, odnosno putem internet aplikacije Viber poruka, u kojima određena poslovna osoba Kučuković Edvin upozorava i kaže „*čuvajte se ovih kineskih respiratora, takvih vam mogu nabaviti hi,jadu, koštaju približno 10 000 dolara, 9 hi,jada i nešto dolara*“. Pa kada se isporuče ti respiratori, ista ta osoba šalje poruku i kaže, „*bili ste upozoreni*“, dobili ste „*respiratore kcji ub,jaju pac,jente, dolazi do rupture pluća zbog m,ijer,jar,ja tlaka na njima. Ja zbog svc,je savjesti vam to govorim, a vi alarmirajte one kcji su nadležni za to*“. Postoje upozorenja usmjerena prema kabinetu premijera FBiH. Ta upozorenja nisu išla prema FUCZ. Ali kabinet premijera ima ta saznanja.

Dakle, stav je Tužilaštva kako postoji samo privid da postupak javne nabavke, po članu 10. Zakona o javnim nabavkama provodi FUCZ po II-optuženom Solaku, dok zapravo postupak provodi Bahra Džaka, tehnički sekretar u Kabinetu premijera Vlade FBiH po uputama premijera Federacije optuženog Novalića. Tehnička sekretarica u kabinetu, Bahra Džaka, prvo je poslala Fikretu Hodžiću javni e-mail, dakle službeni e-mail kabineta ... i

nakon toga je optuženi Hodžić Fikret dostavio dvije ponude premijeru, odnosno ponude za dva respiratora, to je Juvel i Hiprus, tada optuženi Fikret Hodžić govori, respiratora 3000d više nema u opciji, a radi se o jednoj vrsti respiratora koja je bila u ponudi broj 77/2020. Tada Bahra Džaka dostavlja ponude u vrlo službenom i formalnom mejlu, u kabinet generalne direktorice KCUS gdje se traži, „*molimo da upoznate poštovanu generalnu direktoricu sa ponudama u prilogu*“ nakon toga dobija još jednu ponudu, a to je, prvi put se spominje model HC VE003 koji Hodžić dostavlja Bahri Džaki sa ponudom od 400 respiratora i sa jedinačnom cijenom i tada Bahra Džaka tu ponudu ocjenjuje kao dobru ponudu, jer je kao takvu opisao optuženi Fikret Hodžić u svojim, u svojim mail-ovima, te je dostavlja Čorbeg Aidi, anesteziologu iz Kantonalne bolnice u Travniku, svojoj prijateljici i traži od nje stručno mišljenje o tome da li se taj aparat može koristiti za liječenje bolesti kovid 19. Aida Čorbeg saslušana pred Sudom je potvrdila da nije znala da učestvuje u postupku ocjene respiratora koji će biti na taj način kupljeni za potrebe FBiH, dala je svoje iskreno mišljenje o tome i rekla da se ti respiratori HCV mogu koristiti za tu svrhu. Dakle dala zeleno svjetlo da se kupe ti respiratori. Privatna veza, Aida Čorbeg, doktorica Aida Čorbeg kazala je ono što je smatrala da treba kazati kao anesteziolog. Drugi četvrti, piše se prvo pismo za kupovinu respiratora HCvVE003 kada optuženi Fikret Hodžić odnosno pravno lice "F.H. Srebrena malina" nemaju nikakvu ulogu u postupku javne nabavke, optuženi Hodžić koji nije ponuđač komunicira sa kabinetom Premijera FBiH, ali traži i tada dobija pismo namjere za kupovinu ovih respiratora i to na način da dostavlja prvo urnek tog pisma i poslije dostavljenog urneka tog pisma dobija pismo na našem i na engleskom jeziku.

Prvog i drugog aprila 2020. godine, u ta dva dana, između tehničke sekretarice Džaka Bahre i optuženog Fikreta Hodžića ostvareno je više komunikacija putem telefona, što proizlazi iz izvedenih dokaza, listinga telefonskog broja koji je koristio optuženi Hodžić Fikret, te imejlova koji su razmijenjeni između njih dvoje u kojima se dostavljaju ponude određenih vrsta respiratora, posebno ponuda za respiratore HC VE003, koji je i ugovoren za FUCZ, a to je tip respiratora o kojem se izjašnjavala pozitivno anesteziolog doktorica Čorbeg Aida. Taj model respiratora optuženom Hožiću ponudio je Kristijan Marić, svjedok koji je saslušan pred sudskim vijećem. Kristijan Marić je dostavio optuženom Fikretu Hodžiću nepotpisan ugovor između pravnog lica "F.H. Srebrena malina" Srebrenica i pravnog lica "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka. Radi se o ugovoru kojim Srebrena malina kupuje stotinu respiratora od firme "EXOTRADE" Rijeka. "EXOTRADE" Rijeka je stvarna pravna firma koja uvozi medicinsku opremu iz Kine, bavi se tim prometom medicinskih sredstava. Upravo je taj nepotpisan ugovor osnov za formiranje cijene ovih respiratora i tako je dakle prvi put formirana cijena, koju je optuženi Hodžić kasnije izrazio istog dana u ponudi broj 7737/2020. Radi se dakle o cijeni od 3,9 miliona EUR, odnosno 39 000 EUR pojedinačna cijena respiratora bez prevoza tih respiratora. Ono što je bitno je da je ta ponuda dostavljena u 13,45 odnosno obavještenje optuženom Fikretu Hodžiću, a da je Fikret Hodžić tog dana u 15,32, dana 2.4.2020. posljednji put telefonski komunicirao sa sekretaricom Džaka Bahrom i taj razgovor je trajao jednu minutu i 31 sekundu. Nakon toga nekih 40-tak minuta nakon toga, u 16,11 optuženi Fikret Hodžić poziva opet optuženog Solak Fahrudina, što ponovo osporava iskazane tvrdnje svih odbrana u postupku da ne komuniciraju o predmetima nabavke između sebe. Taj telefonski razgovor traje neke

nepune 3 minute i neposredno nakon toga optuženi Fikret Hodžić sa svog imejla dostavlja ponudu FUCZ broj 7737/2020 u kojima dakle nudi FUCZ stotinu respiratora HC VE003 po cijeni od 10 530 000 KM i to je ta cijena za koju je zaključen ugovor. Uz njega se dostavlja i specifikacija za ovaj respirator HC VE003 i ta ponuda je zaprimljena na službeni e-mail FUCZ, ... tog dana u 16,33 minute, te je taj dan 3.4.2020. godine dan kada se zaključuje ugovor za respiratore HC VE003.

Prva ponuda u postupku javne nabavke je ponuda optuženog Hodžića broj 1876/2020, tzv ponuda "jedna maska jedna marka", koju je optuženi Fikret Hodžić odnosno pravno lice "F.H. Srebrna malina" dostavilo FUCZ dana 26.3.2020. godine. Međutim ono što je bitno u hronološkom toku posmatranja događaja, prema Tužilaštvu, u ovom slučaju je to da je 2.4.2020. godine, a to je dan kada se vrši korespondencija između kabineta Premijera FBiH i III-optuženog Hodžić Fikreta o respiratorima, da je to dan i kada se iz ureda premijera Fadila Novalića dostavlja mail Fikretu Hodžiću koji se ne odnosi na respiratore, već se odnosi upravo na ponudu tzv „jedna maska jedna marka“ i tada se samoinicijativno iz kabineta premijera Vlade FBiH III-optuženom Hodžić Fikretu dostavlja zahtjev – dio ukupnih potreba, i to „Plan potreba FBiH“ koji je sačinjen u Zavodu za javno zdravstvo FBiH od 25.tog i 28.3.2020. godine koji je iskazan kroz tabele u kojima je na prvom mjestu 300 respiratora nesporno, pa sve onda ostalo. Postoje i odvojene tri tabele koje su došle po prioritetima sa određenim iskazanim pretpostavljenim cijenama na osnovu ponude Zavoda za javno zdravstvo.

Nakon što Fikret Hodžić dostavi prvu – „ponudu jedna maska jedna marka“ Federalnoj upravi civilne zaštite, 6 dana poslije toga iz kabineta premijera Vlade Federacije tom pravnom licu se dostavlja ta tabela, odnosno dio te tabele koji predstavlja dio ukupnih potreba Vlade FBiH za kupovinom zaštitnih sredstava. Ovdje se dakle ne radi više o medicinskim sredstvima, ne radi se o respiratorima, radi se o zaštitnim sredstvima, konkretno maske FFP2, FFP3, zaštitna odijela, antiviralna, zaštitne naočale, hirurške maske, zaštitna obuća i tako dalje. Zašto je ovo bitno? Pa nijedan drugi učesnik u postupku, bilo kojem postupku, nijedan drugi ponuđač nije dobio ovakav plan, nije dobio ovakav zahtjev iz kabineta premijera FBiH. Uostalom, kako bi mogao kabinet premijera FBiH kao neko ko nije učesnik u postupku, navodno, a tvrdnja je tužilaštva da jeste, *de facto* učesnik u postupku, zahtjevati dostavljanje određenih ponuda po specifikaciji tražene opreme. A to se upravo desilo u ovom slučaju. Dakle, nakon dostavljanja one prve ponude koja je bila, stav je Tužilaštva, „*potpuno neozbijna*“, Fikret Hodžić dobija tabelu onoga što je potrebno nesporno FBiH, odnosno njenom zdravstvenom sistemu radi borbe protiv korona virusa i zahtjeva se dostavljanje i pripremanje ponude od strane tog ponuđača. I ovo je u suprotnosti tvrdnjama optuženih koji u potpunosti negiraju da su između sebe komunicirali, pravili bilo kakav plan, imali prethodni dogovor ili na bilo koji drugi način, zajednički nastojali da ostvare ono što se zaista dogodilo, a to je zaključivanje pravnog posla kojima je upravo povjereno dobavljanje tih proizvoda pravnom licu FH Srebrna malina. Nakon ovakvog mejla, dana 2.4.2020. godine, istog dakle dana, optuženi Fikret Hodžić dostavlja sljedeću ponudu, to je treća ponuda u nizu, 7736/2020 u kojima po dostavljenoj tabeli, iskazanim potrebama dostavlja ponudu na iznos od 2,9 miliona KM. I u ovom slučaju, kao i u slučaju respiratora, paralelno komunicira sa licem Kristijan Marić, sa

licem na koje se u potpunosti oslonio prilikom nalaska opreme, medicinskih sredstava i opreme, pa tako i ovih iskazanih potreba za zaštitnom opremom ovim maskama FFP2, i na osnovu dostavljenih ponuda od strane tog lica sačinjava ponudu koju dostavlja sa tim danom 2.4.2020. godine na iznos od 2 900 000 KM. Šta se dešava sa tom ponudom, pitanje je tužitelja u završnoj riječi? Tu ponudu slikao je svjedok Ganibegović Hasan iz Ureda premijera i svojim telefonom dostavio je optuženom Solak Fahrudinu, direktoru FUCZ. Pa, odgovara: ponovo, dakle, neko drugi traži, pregovara, dobija ponudu, donosi odluku o tome ko će dobiti taj pravni posao, kada se to dogodi, onda se to dostavlja FUCZ koja treba samo da potpiše, odnosno direktor Solak treba da potpiše tu odluku koju je neko drugi donio. Trećeg četvrtog optuženi Solak govori Ganibegović Hasanu, bio mi je Fikret Hodžić jutros, nije ovo čak ni dobro sračunato, odnosi se dakle na komunikaciju po ponudi 7736 i tada direktor Solak daje određena objašnjenja, kako je kupio neke vizire, kako mu treba ovoliko nečega, ne treba ovoliko nečega i tako dalje.

Dakle, očigledno je da nije FUCZ provodila postupke javne nabavke. Nije dogovarala predmet isporuke po iskazanim potrebama, već je to radio neko drugi. U ovom slučaju ponude za 2,9 miliona KM koje tačka 5 optužnice, radi se o komunikaciji sa premijerom optuženim Novalićem u kojem Ganibegović Hasan pita „*hoćemo li prebaciti pare za zaštitnu opremu, od jela i ostalo*“. A premijer optuženi Fadil Novalić u očekivanju da je već realizovano to što je dogovarano dana 2.4.2020. godine odgovara - „*zar n. je već prebačen*“. Pa Ganibegović Hasan kaže možda jeste civilnoj zaštiti, ali nije Malini. Optuženi Fadil Novalić pita koliko para. Ganibegović Hasan odgovara 2,9 miliona, čekaj da provjerim sa Solakovim ljudima. Nije prebačeno. Tužilaštvo ovim upravo dokazuje da je na isti način kako je to dogovarano 2.4. za respiratore, odluka o nabavci i po ponudi 7736/2020 u očekivanju optuženih Fadila Novalića bila da kada zaprimi ponudu pravno lice FH Srebrena malina i prosljedi je na izvršenje FUCZ, da se radi o završenom poslu. Upravo iz ovog materijalnog dokaza proizlazi očekivanje da je prethodni dogovor realizovan onog momenta kada je ta ponuda prosljeđena FUCZ i ista stvar se odnosi i na respiratore, jer je na isti način ponuda za respiratore prvo obrađena, ispitana u kabinetu premijera optuženog Novalića, a zatim formalno dostavljena putem imejla u u FUCZ. Dolazi se tako do 3.4.2020. godine, do dana kada je zaključen ugovor između pravnog lica FUCZ i pravnog lica "F.H. Srebrena malina", dan ranije u pola 5 popodne, ponuda je došla u FUCZ, a već sljedeći dan ujutro, neposredno prije 8, u 7,47 sati, optuženi Fikret Hodžić poziva optuženog Fahrudina Solaka, razgovor traje kratko, radi se o dogovoru kada će taj ugovor biti potpisan i tog dana, dana 3.4.2020.g. potpisuje se ugovor o kupoprodaji respiratora HC VE003, stotinu komada, broj ugovora je 6626/2020 za novčani iznos od 10 530 000 KM.

Nakon potpisivanja tog ugovora od strane ugovornih strana, ovjeravanja, taj ugovor je protokolisan u knjizi protokola FUCZ, ti dokazi su također izvedeni, a zatim je taj ugovor skeniran i dostavljen u Privrednu banku Sarajevo radi pokrića kao osnova priliva sredstava u tom iznosu. Taj ugovor za HC VE003 Tužilaštvu je jedino bio dostupan u fazi istrage iz Privredne banke Sarajevo, oduzet je po naredbi Suda BiH i to je jedini pravi, originalni, izvorni ugovor koji je zaključen između FUCZ i pravnog lica FH Srebrena malina, nastavlja Tužilaštvo dalje u završnom obraćanju. U to vrijeme, a kako to upućuje i zapisnik o

inspekcijskoj kontroli Agencije za lijekove i medicinska sredstva, pravno lice "F.H. Srebrena malina" nije bilo registrovani veletrgovac medicinskih sredstava u BiH. Ugovor je zaključen u postupku po primjeni člana 10. Zakona o javnim nabavkama BiH, dakle izuzetak od primjene tog Zakona, pozivanjem na saopštenje Agencije za javne nabavke BiH. Toga dana u 16 sati i 15 minuta direktor Ureda Vlade Federacije Ganibegović Hasan je primio a zatim prosljedio optuženom Fadilu Novaliću poruku u kojoj se upozorava na kupovinu ovakvih respiratora: *„molim vas...prosljedite ovo do premijera. Hoću da mi je savjest čista u ovim teškim vremenima teško da uspjete naći odgovarajuće respiratore u brzom roku, čuvajte se respiratora kcji su trenutno na stanju bilo gcje, nisu odgovarajući za ovu vrstu tretmana, pacijenti umiru na tim respiratorima jer im dođe do rupture pluća usljed nekontrolisanog pritiska. Takvih vam mogu nabaviti hijjadu komada, cijena 9800...9786 dolara“*. Ta poruka je prosljeđena premijeru optuženom Novaliću, dokaz o tome je izveden.

Na osnovu tako potpisanog ugovora novac je transferisan na račun pravnog lica Srebrena malina u Privrednoj banci Sarajevo, transferisan iz dvije tranše, o tome su izvedeni materijalni dokazi. Dio je obezbjeđen odlukom na iznos od 7 miliona KM koja je donešena prethodnog dana, radi se o dijelu sredstava koji se potiču iz posebne naknade za spašavanje, dio je obezbjeđen iz budžetske rezerve u iznosu od 4 950 000 KM. Zatim je u dvije tranše transferisan na račun pravnog lica "F.H. Srebrena malina". Ono što je bitno je to da je navedeno plaćanje započeto dana 2.4.2020. godine, putem tzv Obrasca broj 2, u koji se unosi nalog za plaćanje pismenim putem, izvršeno dana 2.4.2020. godine jer tako stoji na obrascim, a da je plaćanje izvršeno 3.4. odnosno dovršeno, 3.4.2020. godine kada je novac i transferisan. U tom trenutku pravno lice "F.H. Srebrena malina" je dobilo novac na svoj račun, novac u tom iznosu za koji je potpisalo ugovor sa FUCZ, dakle optuženo pravno lice je imalo budžetski novac, ali nije imalo respiratore. Niti dana 4.4. optuženo pravno lice nije imalo respiratore. I što radi "Srebrena malina" potom, pita se Tužilaštvo? Logično, pokušava naći respiratore! Dakle, nakon zaključenja ugovora započele su aktivnosti na pronalasku respiratora, odnosno na prodaji respiratora, stav je Tužilaštva. Postojala je komunikacija optuženog Hodžića sa svjedokom Kristijanom Marićem, postojalo je to očekivanje Hodžić Fikreta da će nabaviti respiratore HC VE003 po cijeni od 3,9 miliona jer je imao ugovor sa pravnim licem Egzotrejd d.o.o. Rijeka, ali taj ugovor nije bio potpisan. Ubrzo poslije toga, 5.4. od strane Kristijana Marića, Fikret Hodžić dobija obavještenje da tih respiratora HC VE003 više nema na stanju. To je poruka *„otišao ceo stok, uzeli ameri, uzela SZO“*, to je dan kada optuženi Fikret Hodžić dobija saznanje da onaj respirator koji je obećao prodati, odnosno koji je prodao FUCZ, jer je potpisivanjem ugovora on je prodao te respiratore, da respiratora nema. O tome je optuženi Fikret Hodžić odmah upoznao optuženog Solak Fahrudina. Dana 6.4.2020. godine optuženi Hodžić Fikret poziva optuženog Solak Fahrudina. To je dan dakle kada je dobio obavještenje da respiratora HC VE003 više nema. *„I šta se onda dešava? Potrebno je naći druge neke respiratore i drugi neki respiratori su pronađeni. To su respiratori ACM812A“*.

Međutim, ono što je bitno je to da je osnov za formiranje novog ugovora i cijene po osnovu koje je zaključen ugovor sa Federalnom upravom bila ponuda za respiratore HC VE003 i da je cijena 3,9 bez prevoza odnosno 4,2 miliona eura sa prevozom bila cijena koja je bila dogovorena kao takva sa uredom premijera Vlade FBiH i potpisana u ugovoru sa FUCZ

tako da jedino na šta nije, što nije dolazilo u obzir je to da se mijenja cijena, ugovorena cijena, jer je to iznos cijene koji je i bio isplaćen i kojim je u tom trenutku raspolagao optuženi Hodžić Fikret na svom računu, odnosno računu njegovog pravnog lica. Tada se pored saslušano Kristijana Marića u cijeloj priči pojavljuje i Sanja Lekić, saslušana pred Sudom kao svjedok odbrane, vlasnica pravnog lica "BTL Medical Montenegro" iz R. Crne Gore, koja se bavi uvozom medicinske opreme. Kroz materijalne dokaze koji su izvedeni i kroz dokaze koji su izvedeni, koji su prikupljeni putem međunarodne pravne pomoći od strane R. Srbije, utvrđeno je da je "BTL Medical Montenegro", pravno lice čiji je vlasnik Sanja Lekić, zaključilo prethodno dana 28.3. ugovor sa beogradskom firmom "Sinofarm" za nabavku 200 respiratora ACM812A.

Nakon toga "BTL Medical Montenegro" je zaključio ugovor sa istim ovim "EXOTRADE" koji se pojavljuje kao dostavljač ugovora Fikretu Hodžiću na osnovu koje je formirao cijenu za HC VE003 i tih 200 respiratora platio iznos od tačno 39 000 EUR pojedinačno po jednom respiratoru. Ili drugim riječima, tačno duplo jeftinije od one cijene koju je kasnije zaključio, odnosno na koju je pristao Fikret Hodžić u zaključenju ugovora, tzv tripartitnog ugovora. I upravo u tom slučaju postoji jasna razlika u tome da taj respirator ACM812A u pravnom poslu prema licu "Sinofarm" Beograd košta duplo jeftinije koliko će koštati u pravnom poslu sa pravnim licem "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica. I Kristijan Marić, u svom iskazu kao svjedok koji je svjedočio nakon što mu je dodijeljen imunitet, svjestan svog kršenja zakona, daje obrazloženje kako je došlo do toga. Navodi svoje postupanje i pomaže da se utvrde činjenice kako je došlo u takvoj situaciji do toga da se upravo Fikretu Hodžiću ponudi da uđe u odnos sa pravnim licem "BTL Medical Montenegro" u nabavci respiratora ACM812A. Kristijan Marić, svjestan svoje inkriminacije, po dobijanju imuniteta navodi i kaže da je upravo Sanja Lekić prodala 200 respiratora firmi "Sinofarm", da je zaključila ugovor sa "EXOTRADE" ali da ih nije mogla isporučiti u određenom roku, dakle nisu bili isporučeni iako je Egzotred zaključio dalje pravne poslove sa dobavljačima iz Kine, radi se o firmama Kingston i Pizu. I platilo te respiratore, neuporedivo manje, platilo ih u rasponu od 11 do 17 000 dolara po jednom komadu, bitno da oni nisu isporučeni na vrijeme kada se Sanja Lekić kao vlasnica firme "BTL Medical Montenegro" obavezala da će ih isporučiti beogradskoj firmi "Sinofarm".

Kada respiratori nisu isporučeni u roku, pomenuta beogradska firma "Sinofarm" na traženje Republičkog zavoda za javno zdravstvo Republike Srbije raskida taj ugovor sa firmom "BTL Medical Montenegro" i traži da joj se vrati novac jer respiratori nisu u roku isporučeni. Taj novac je također avansno plaćen "BTL Medical Montenegro" i oni ga imaju u svome posjedu. Pošto je Sanja Lekić iznos od 3,9 miliona već prebacila firmi "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka, ona nema tih 3,9 miliona da bi vratila taj iznos novca firmi "Sinofarm" d.o.o. Beograd i zahtjeva od "EXOTRADE" da se taj novac vrati, a "EXOTRADE" to izbjegava i to izbjegavanje pravda kašnjenjem u proizvodnji i isporuci respiratora. Firma Sinofarm je to mogao uraditi i danom traženja vratiti novac Republičkom zavodu Republike Srbije jer je takav posao dodijeljen firmi, etabliranoj firmi koja se dugo godina bavi prometom medicinskim sredstvima medicinskom opremom. Radi se o firmi koja je bila finansijski u mogućnosti vratiti dug od 5 miliona EUR iako nije imala taj novac iz budžeta, novac iz budžeta koji je dobila je već bila potrošila, ali je raspolagala drugim novcem, jer se radilo o

etabliranoj firmi koja je poslovala u tom smislu i nije oštetila svoju državu za taj novac nego je novac vratila iz svojih privatnih sredstava a na drugoj strani nastavila tražiti svoj novac od firme "BTL Medical Montenegro". I u takvoj situaciji se pojavljuje Fikret Hodžić, sa Kristijanom Marićem, koji ima u ruci novac 10 530 000 KM koje treba potrošiti, odnosno za koje treba kupiti 100 respiratora da bi ispoštovao ugovor sa FUCZ. Ima 4,2 miliona sa prevozom kako je već definirano u odnosu sa "EXOTRADE". I upravo tada Kristijan Marić predlaže Sanji Lekić da stupe u poslovni odnos sa Fikretom Hodžićem, nakon čega Fikret Hodžić pristaje da kupi od Sanje Lekić 100 respiratora ACM812A po cijeni od 3,9 miliona odnosno po duplo skupljoj cijeni od one cijene koja je plaćana "Sinofarm". I u tom slučaju pristanka na kupovinu respiratora pod takvim uslovima, optuženi Fikret Hodžić u svojim porukama, koje su izveden kao materijalni dokazi, konstantno govori na svaki prijedlog Kristijana Marića šta treba raditi i kako treba raditi, govori *„ja moram vicjeti sa svjcim „judima“* iz čega proizlazi da optuženi Fikret Hodžić ne donosi odluke samostalno o tome da će izmjeniti postupak javne nabavke.

Optuženi Fikret Hodžić je svjestan da se izmjenom predmeta ugovaranja bitno mijenja ugovor, odnosno mijenjaju se bitni elementi ugovora, tako da na ponudu da budu isporučene druga vrsta respitarora, opetovano govori *„ja to moram vicjeti sa svjcim „judima“*. Da li je Fikret Hodžić svjestan da se radi o vrlo *„opasnom terenu“*, pitanje je Tužilaštva u završnom obraćanju? U svim dokazima koji su izvedeni, primjetna je stalna nepovjerljivost Fikreta Hodžića prema Sanji Lekić, prema Kristijanu Mariću, prema Samiru Ceriću, osobi koja se također kasnije pojavljuje u svom ovom dogovaranju kojeg je pokušavao bezuspješno da kontaktira ali Samir Cerić nikada nije htio stupiti u kontakt sa Fikretom Hodžićem. Fikret Hodžić je svjestan da se radi o trgovanju koje je *„potpuno ispod radara“*.

On je u potpunosti svjestan da se radi o trgovanju koje se odvija u jednim specifičnim uslovima i da ne posjeduje nikakvo znanje, iskustvo niti može pretpostaviti šta se sve može dešavati u takvom slijedu događaja, ali Fikret Hodžić ipak pristaje na kraju na sve to. Pristaje na dostavljanje, pristaje na ulazak u poslovni odnos sa Sanjom Lekić i zaključuje dana 7.4.2020. godine ugovor sa firmom "BTL Medical Montenegro" i kupuje 100 respiratora ACM812A po dvostruko većoj cijeni. Pritome prihvatajući da plati duplo veću cijenu, kako bi od razlike stvarne cijene i isplaćene cijene bili *„počašćeni svi oni kcji trebaju biti počašćeni u ovom postupku“*. Na tri mjesta Fikret Hodžić Kristijanu Mariću govori bićeš počašćen za ovo više nego što si se ikad mogao nadati, jer je jedini motiv da uspije posao, da respiratori budu nabavljeni za cijenu koja mu je odobrena i da iz takvog takvog poslovnog odnosa Fikret Hodžić pristaje čak i da bude na svoju štetu budu počašćeni druga lica koja učestvuju u ovaj u nabavci tih respiratora. Dana 7.4.2020. godine Kristijan Marić pristaje na takav odnos sa Sanjom Lekić. Sanja Lekić je prethodno bila u poslovnom odnosu sa beogradskom firmom Sinofarm i u osiguranju 200 respiratora za tu firmu, zaključila ugovor sa "EXOTRADE" za 200 respiratora.

Dva dana poslije toga, zaključila je ugovor isti takav sa Egzotrejdrom za 100 respiratora ACM812A na iznos od 22 000 EUR po jednom respiratoru ACM812A. Ima dakle dva pravna posla po kojima je "BTL Medical Montenegro" nabavio te respiratore, jedne za

"Sinofarm", jedne za Fikreta Hodžića. I to je taj ugovor od 7.4.2020. godine ali na koji Fikret Hodžić nije pristao i u tom dijelu Fikret Hodžić daje svoje objašnjenje, kaže ja nisam želio dati svoje pare Sanji Lekić, nisam želio dakle neosigurano potrošiti ta sredstva. Tri dana nakon što je zaključio ugovor sa Sanjom Lekić zaključuje ugovor o posredovanju sa Sanjom Lekić, tako da postoji paralelno ugovor između Fikreta Hodžića odnosno "Srebrene maline" i "BTL Medical Montenegro" o nabavci 100 respiratora ACM812A, te postoji paralelno sa tim ugovor o posredovanju sa "BTL Medical Montenegro" kojim se Sanja Lekić obavezuje pronaći i dovesti u vezu ponuditelja za 100 respiratora ACM812A. Ugovor od 7.4.2020. godine se raskida izjavom da nije moguće isporučiti respiratore do roka koji je bio 14.4. već se onda samo oslanja na ugovor o posredovanju. Ugovor o posredovanju? To je „ulazna karta“, onda se može dovesti u vezu Fikret Hodžić sa bilo kime na ovom svijetu i na taj način kupiti respiratore ne preko Sanje Lekić i registrovanog pravnog lica u CG, nego sa nekim pravnim licem u Kini kojeg niko ne zna, niko ne može provjeriti, niko ne zna njegov ni bonitet, ni kredibilitet ni ko su odgovorne osobe u tom licu, ništa od svega toga. Sanja Lekić se „opekla“ u slučaju "Sinofarm" zato što nije vjerovatno očekivala da će "Sinofarm" tražiti taj novac na ovaj način, analizira dalje Tužilaštvo u završnom obraćanju. Rekla je da i dan danas ti respiratori navodno stoje u luci Bar ili već gdje stoje, Sinofarm ih ne želi primiti nazad. Želi svoj novac. To je poslovni odnos. Sanja Lekić, svjesna toga, nije pristala da na taj način isporučuje i duplo skuplje respiratore Srebrenoj malini nego se povukla iz tog pravnog posla ali na osnovu ugovora o posredovanju od 10.4., to je onaj iznos od 150 000 EUR prihvatila se dovesti u vezu nekoga ko je potpuno nepoznat i dovesti ga u vezu sa sa Fikretom Hodžićem. I Fikret Hodžić odbija u svojoj argumentaciji da zaključi ugovor sa Sanjom Lekić jer se boji da ne bude izigran za taj novac, ali prihvata da taj novac dostavi firmi za koju nikad nije čuo. Edmund i Danijel, lica koja su učestvovala zajedno sa Samirom Cerićem, u komunikaciji sve iz komunikacije su lica koja nemaju nikakvo ovlaštenje u toj firmi. Osoba 'Ju 'Jih je odgovorno lice u pravnom licu koje je prodalo respiratore "Srebrenoj malini". Nema Edmunda, nema Danijela, nema Samira Cerića, nema Sanje Lekić. Nema nikoga. I to je obrazac koji je korišten.

Svi pripadnici udruženja koji su se bili prethodno dogovorili da Fikret Hodžić nabave ove respiratore znaju ovo, svi oni znaju da se ovo dešava. Kristijan Marić kaže, kada Fikret Hodžić saznaje da više nema respiratora HC VE003, poziva Solaka. Optuženi Solak zna u to vrijeme da tih respiratora nema. Fikret Hodžić nastoji pronaći te respiratore i šta se onda dešava, dešava se DT130, to je dokaz, slika viber komunikacije između optuženih Fikreta Hodžića i Fadila Novalića, koja je pronađena pretresom telefona optuženog Fikreta Hodžića. Optuženi Hodžić Fikret je štampao ili printao, a onda uslikao i u svom telefonu držao komunikaciju koju nakon toga u elektronskom obliku uništio, jer ona u elektronskom obliku nikad nije pronađena, to su poruke koje razmjenjuje sa optuženim Fadilom Novalićem, 14.4. kada Fikret Hodžić šalje poruku premijeru optuženom Novaliću i kaže, premijeru, „*trebao bi mi Solak samo dati Anex ugovora zbog one situacije oko promjene proizvođača i zbog kašnjenja koje nije do nas, nego do pravila koje donosi SZO iz minute u minutu, da ne bi kasnije imali problema, da budemo posve čisti, a već sada vjerujem da ima onih koje ne žele da ovo bude ok*“. Na tu poruku nema odgovora, ali sutradan 15.4. se premijer optuženi Novalić interesuje, šalje poruku Fikretu Hodžiću i kaže „*kako se ono odvija vitez*“, na taj način mu dajući na značaju, ali Hodžić Fikret kaže, „*dobro nemojte se*

brinuti, ja sam obećao, gotovo smo priveli kraju akobogda, pisao sam vam samo da se rješi Anex". A premijer optuženi Novalić kaže, „to je urađeno“. Dakle radi se o znanju optuženih Solaka i Fadila Novalića da se nije se moglo čak ni u onom roku koji je ugovoren od 15.4. isporučiti respiratori po ugovoru koji je Hodžić Fikret navodno imao sa Egzotredom a nije bio potpisan, po ugovoru koji je imao sa "BTL Medical Montenegro" od 7.4. pa je raskinut, jer navodno nije mogao biti isporučen, pa treba napraviti dalji aneks, dakle treba probiti rok u kojem neće biti isporučeni respiratori, to je urađeno.

Ko odlučuje o tome hoće li se neki ugovor raskinuti, pita se tužitelj u nastavku završeriječi. Ovdje očito odlučuje neko drugi u vrijeme kada se te stvari dešavaju, a to je premijer optuženi Novalić, niko drugi nego premijer Novalić. Kako je izvršeno plaćanje ovih respiratora? Došla je profaktura. Profaktura dolazi preko nekog lica, Samira Cerića, lica za koje Sanja Lekić tvrdi da se radi o njenom poslovnom partneru, neko ko se predstavlja poslovnim partnerom, ko nema nikakvu vezu sa isporučiocem, odnosno proizvođačem ili dobavljačem respiratora koji su u konačnici isporučeni. Dostavlja profakturu koja je vještačenjem od strane vještaka informatičara utvrđena kao krivotvorena odnosno da se radi o profakturi koja je složena od strane više elemenata i onda skenirana kao jedan dokumenat. Iskaz Kristijana Marića upravo govori o tome, koji je na svom kompjuteru imao sastavne dijelove, prema nalazu vještaka Saše Mrdovića koji kaže ovo je slika na koju je umetnut pečat sa potpisom. Tako se ne prave profakture. Izdavač profakture, dobavljač je sačinjava u originalu, eventualno je skenira i onda kao takvu šalje. Samir Cerić preko Sanje Lekić dostavlja ovakvu profakturu Fikretu Hodžiću, na duplo veću cijenu, na osnovu takve izvršeno je plaćanje novca koji je prethodno iz budžeta doznačen pravnom licu "F.H. Srebrena malina".

Na osnovu takve profakture je doznačen novac nekom pravnom licu u Kini za koje niko nije izvršio nikakvu provjeru o kakvom pravnom licu se radi, te je. Tek nakon konačno plaćanje izvršeno po „*tripartitnom ugovoru*“ koji je lišen svakog logičkog smisla. Sanja Lekić pred ovim sudom kaže, ja nisam htjela izaći iz tog ugovora, prepustiti taj ugovor Fikretu Hodžiću jer sam ja neko ko poslovno saraduje sa tim dobavljačem i na taj način želim da ostanem u poslovnom odnosu, dakle da ostane u igri, za neki sljedeći put, neko sa referencom i tako dalje. Sanja Lekić nije nikada poslovala sa dobavljačem respiratora u ovom konkretnom slučaju. Nikada. Tako da je zaključivanje tripartitnog ugovora ustvari bio samo način da se održi onaj ugovor o posredovanju kao osnov za isplatu 150 000 EUR, a takvih osnova je bilo još. Kristijan Marić govori o tome da je imao ugovor o posredovanju, iz kojeg je također trebalo da se naplati iz ovog pravnog odnosa. Tek nakon postupanja po tom ugovoru i plaćanja po osnovu ove profakture, vrši se izmjena izmjena ugovora u FUCZ. Dakle, udva navrata su optuženi Solak i Novalić bili upoznati da je izmijenjen predmet ugovora, ali tek kada je izvršeno plaćanje, dakle kada je to bilo konkretizovano i završeno, vrši se izmjena predmeta ugovora u svim ugovorima koji se nalaze u FUCZ. Odbrana je u toku postupka iznosila tvrdnje da se radilo o „*tehničkcj grešci*“, da se radilo o dvije ponude pa da je greškom jedna ponuda obrađena, a nije druga.

Nijedna od tih tvrdnji nije ništa drugo nego samo iznesena tvrdnja sa ciljem izbjegavanja krivične odgovornosti, stav je Tužilaštva. Ne postoji niti jedan materijalni dokaz za takvu

tvrdnju. Nasuprot tome postoje svi materijalni dokazi da je optuženi Fikret Hodžić imao samo jednu ponudu u vrijeme kada je podnio ponudu, a to je HC VE003, a da je tek dana 22.4.2020. godine dakle neposredno pred dolazak respiratora na Sarajevski aerodrom, ustvari kada su se intenzivirale aktivnosti na upisu u registar veleprometnica, izvršena promjena i u ugovoru koji je imao u FUCZ i u odluci o izuzeću ugovora, dakle u svim dokumentima gdje se spominje HC VE003 na ACM812A. O tome je svjedočila Sanita Alagić u svom iskazu koji je dala u fazi istrage, vrlo decidno, jasno i otvoreno, a na glavnom pretresu odstupila od takvog iskaza, pa onda kazala da je to bilo puno ranije. Ali ono što je tužilaštvu bitnije, riječ je da je u materijalnim dokazima, forenzičkom alatu kada je obrađen ugovor ACM812A utvrđeno je i to u izvedenim materijalnim dokazima, da su oni mijenjani 22.gog odnosno 23.4.2020. godine, a ne dva ili tri dana nakon nakon 3.4.2020. godine kako to navodi u cilju izbjegavanja krivične odgovornosti odbrana. Od 23-ćeg do 24.tog, na kraju je Srebrena malina je morala ispuniti formalne uslove da bude uvoznik, da bude uvoznik respiratora odnosno medicinske opreme, o čemu govore izjave svjedoka Ganibegović Hasana koji govori o tome da je upravo on bio taj koji je dobio zadatak od premijera Novalića da ishoduje upisu u registar veleprometnika i to je moralo biti urađeno. Na to upućuju, ne samo njegov iskaz od kojeg je na glavnom pretresu odstupio, pa relativizirao takve navode po kojima je trebao postupati, govoreći *“neće meni niko ništa govoriti šta trebam raditi”*, ali je uradio, pa ste svjedok Harun Avdagić, član stručnog vijeća Agencije koji je potvrdio da je pozivan zbog tog razloga, pa svjedokinja Indira Fazlagić koja je potvrdila da je pozivana radi tog razloga, potom materijalni dokazi poruke, i to poruka premijera optuženog Novalića koji govori Hasanu Ganibegoviću, *„to se mora uraditi, zato smo tebi dali da to uradiš“*, neposredno pred slijetanje aviona u kojem su došli respiratori.

Nakon što su nabavljeni respiratori isporučeni na sarajevski aerodrom, upravo istraživačko novinarstvo je bilo to koje je prvo objavilo neke podatke o tipu i vrsti respiratora, tada je započela dilema oko toga šta je kupljeno. Svjedokinja Edita Kalajdžić upozorava i kaže ovaj ugovor treba odmah raskinuti i premijer kaže, samo gore da napravimo. Zašto ga ne treba raskinuti? Jer nije greška, jer je to dogovor. Neki ljudi su znali da nije greška, nego da je stvar dogovora da Fikret Hodžić bude dobavljač, po svaku cijenu. I upravo se to i dogodilo. I onda slijede poruke u hronologiji, *„Zove Sebija, loši respiratori, užas!“* To su ti respiratori koji su, nažalost, korišteni kao respiratori za liječenje bolesti kovid 19, a nisu mogli biti, po svojim karakteristikama nisu respiratori koji se trebaju koristiti za to, to su respiratori koji se koriste za nešto drugo.

U nastavku završnog obraćanja Tužilaštva, ukratko na pitanje štete, odnosno na pitanje koristi prema stavu i analizi Tužilaštva. Korist je nesporna, o tome govore vještaci koji su se izjašnjavali na tu okolnost, prividna zakonita korist, kao i korist koja je trebala biti, koju su učesnici u postupku očekivali da će imati nakon završenog ovog pravnog posla. Upravo o tome je govorio Kristijan Marić, radi se o onom *„čašćerju“* u kojem su svi trebali imati korist od ovog pravnog posla nakon njegovog okončanja. Pitanje štete: nabavljeno je nešto što nije moglo biti korišteno za liječenje bolesti kovid 19. Da li je i koliko je korišteno u liječenju bolesti, nije predmet ovog sudskog postupka. Dva vještaka optužbe su saglasno izjavili a se ti respiratori ne mogu koristiti za liječenje bolesti kovid 19.

Obrana u svojim unakrsnim pitanjima nikada nije mogla dovesti i nije dovela u pitanje iskazivanje tih vještaka o svrsi respiratora odnosno o tome zašto se oni mogu koristiti. Obrana nije, naravno to nije njihova obaveza, ali treba primijetiti da obrana nije dovela nijednog vještaka koji bi suprotno nešto govorio o onome što su govorili vještaci optužbe. Izvedeni dokazi saslušanjem vlasnika pravnog lica koje servisira i servisera koji je davao iskaz o aparatu koji je na pretresu u prostoriji sudnice djelimično bio uključen, pa isključen i sl, sudsko vijeće ne može uzeti u obzir kao nalaz stručnjaka o korištenju tog aparata za liječenje bolesti kovid 19, jer se radi o inženjeru koji ne liječi tu bolest. Tužilaštvo se zato osjeća uskraćeno i u tom dijelu što Sud nije dozvolio da bude saslušan, što nismo mogli čuti ljude iz prakse koji su koristili taj uređaj, pa da ispričaju da li se taj uređaj može koristiti ili ne može. Ali kada smo već čuli tvrdnje koje je iznio serviser kako se radi o aparatu koji se može koristiti za te bolesti, onda smo trebali čuti i praktičare koji koriste taj, odnosno koji su koristili konkretno taj aparat u liječenju bolesti kovid 19, pa da čujemo onda šta nam oni imaju reći o tome. Tužilaštvo jeste svjesno da određene navode u ovom konkretnom predmetu nije moglo odnosno nije bilo u stanju dokazivati direktnim dokazima i u tom smislu, tužilaštvo je određene okolnosti i činjenice moralo dokazivati zatvorenim krugom indicija na osnovu drugih dokaza i drugih okolnosti.

Vezano za svjedoka Ganibegović Hasana kao osobe, koja je u fazi istrage dala Tužilaštvu sadržaj svih komunikacija koje je vodio sa optuženim Novalićem i drugim osobama koje učestvuju u postupku, to se ne može reći za druge učesnike u ovom postupku, drugi učesnici u ovom postupku sunsvjesno, prikrivali tragove i dokaze, a radi se o direktnim dakle dokazima koji da su tužilaštvu bili poznati u fazi istrage, Tužilaštvo bi dokazivalo svoje tvrdnje na na na taj način dakle direktnim dokazima, ali da ovo sudsko vijeće mora biti senzibilizirano u ovakvim situacijama i shvatiti da određene navode u koruptivnim krivičnim djelima tužilaštvo može dokazivati samo na način da ih dokazuje putem zatvorenog, zatvorenog kruga indicija. Pribavilo je Tužilaštvo sve one dokaze do kojih je moglo doći i podiglo optužnicu koja je zasnovana na svim prikupljenim dokazima, istraženim okolnostima. Jedina stvar do koje Tužilaštvo nije moglo doći, to su bilo kakvi dokazi iz NR Kine. Tužilaštvo je, u devetom mjesecu 2020. godine dakle puno prije podizanja optužnice zahtijevalo dostavljanje određenih dokaza iz NR Kine koji se tiču upravo ovog pravnog lica zaključenog pravnog posla i tako dalje i nikada do dan danas zaključno sa zaključivanjem dokaznog postupka nije dobilo nikakav konkretan odgovor po ovom pitanju. Radi se o zatvorenim državama koje nisu države koje razmjenjuju podatke u međunarodnoj pravnoj pomoći, da razmjenjuju dokaze u slučaju krivičnih djela koja su vezana za promet roba i usluga koje dolaze iz NR Kine, a tiču se između ostalog i ovog dijela perioda koje obuhvata period pandemije. Radi se o problemu koje imaju sve države svijeta prilikom komunikacije sa NR Kinom.

Tačka 2.5. optužnice, tih 2,9 miliona KM nije prebačeno Fikretu Hodžiću. Taj dio nije realizovan nesporno, nije prebačen na račun pravnog lica FH Srebrena malina po dostavljenoj ponudi za onu zaštitnu opremu, provedena istraga, odnosno započeta istraga u to vrijeme je prekinula realizaciju dogovorenog plana koji je, kako je u tački 1 opisano se odnosio ne samo na respiratore, nego i na drugu opremu i na druga sredstva. Fikret Hodžić u svojim razgovorima odnosno komunikacijama sa Kristijanom Marićem konstantno govori

o tome kako ima 20 miliona budžeta i kako će se dalje raditi. Na nekoliko mjesta u materijalnim dokazima, jasno je kako Hodžić stavlja do znanja Kristijanu Mariću da posao sa respiratorima nije posljednji koji će se raditi, da ima budžet od 20 miliona i da će se nabavljati još respiratora. Po planu Zavoda za javno zdravstvo FBiH bilo je predviđeno, odnosno iskazana potreba za nabavkom 300 respiratora, ovaj ugovor je pokrивao 100 respiratora, tih 200 respiratora je još trebalo nabaviti, po ovim cijenama to bi onda bilo 20 miliona KM koje Hodžić Fikret konstantno govori Kristijanu Mariću da ima budžet još za 200 respiratora, odnosno da ima 200 miliona, završna su obaćanja Tužilaštva u odnosu na navode iz optužnice opisane u tačkama 1. i 2. optužnice kada su u pitanju optuženi Novalić, Solak, Hodžić i njegovo optuženo pravno lice.

Nadalje, u odnosu na V-optuženu Jelku Miličević, koja je u kritično vrijeme bila zamjenik premijera Vlade FBiH i ministrica finansija BiH, te po svojoj funkciji i komandantica Federalnog štaba civilne zaštite, u odnosu na navode tačke 3. u odnosu na optuženu Miličević, Tužilaštvo u završnoj riječi tvrdi, dakle, da je učestvovala u donošenju odluke o izdvajanju sredstava za kupovinu respiratora i da je imala saznanje da se donešena odluka 1.4.2020. godine u iznosu od 7 miliona KM odnosi na respiratore. To su potvrdili svi svjedoci koji su saslušani, koji su rekli da se na sjednicama Federalnog štaba Civilne zaštite tada govorilo o potrebi nabavke respiratora. Neki svjedoci su bili vrlo neodređeni u svojim iskazima, ali određeni članovi Federalnog štaba Civilne zaštite su rekli da, razgovaralo se o nabavci respiratora. Optužena Jelka Miličević je po svojoj funkciji kao ministrica finansija u Vladi FBiH učestvovala u transferisanju sredstava. Dakle supotpisivanjem naloga između premijera i zamjenika premijera vrši se transfer novca na račun pravnog lica "F.H. Srebrena malina" po zaključenju ugovora od 3.4.2020. godine. Bilo je naznačeno da se radi o nabavci respiratora.

Optužena Jelka Miličević je imala saznanje da se radi o pravnom licu koje nije registrovano za promet medicinskim sredstvima, kao komandantica Federalnog štaba Civilne zaštite, ministrica finansija u Vladi FBiH, također je imala saznanje naknadno da je izvršena kupovina stotinu respiratora. Dokaz tome je informacija o na stranici broj 8 informacije koja je nesporno u tom tekstu dostavljena Vladi FBiH piše nabavljeno je stotinu respiratora, dana 8.4., to je dakle tačno 7 odnosno 8 dana prije nego što je taj novac sa računa pravnog lica "F.H. Srebrena malina" uplaćen u Kini. Nema nikakve zaštite, nema bankarske garancije niti bilo kojeg drugog sredstva obezbjeđenja, čega V-optužena Jelka Miličević kao ministrica finansija svjesna, međutim ne poduzima bilo šta da uradi da spriječi transfer tako neobezbjeđenog novca u Kini. I upravo je to navod i budžetskog nadzora koji je proveden po zahtjevu Tužilaštva BiH nakon otvaranja istrage, kojim su upravo budžetski inspektori istog tog ministarstva finansija u kojem je Jelka Miličević ministar utvrdili da se radilo o nesavjesnom postupanju Jelke Miličević, jer je upravo znala za ove okolnosti a nije preduzela ništa kako bi spriječila transfer tako neobezbjeđenog novca u NR Kinu, znajući da nakon što bude izvršen transfer novca, taj novac neće biti vraćen ukoliko ne bude isporučen predmet ugovora. Predmet ugovora je upravo oni respiratori koje je još davno nekad Aida Čorbeg se izjasnila da se radi o respiratorima koji mogu se koristiti za liječenje kovida 19, odnosno HC VE003.

I na kraju završnog obraćanja Tužilaštva tužilački rezime: "*dobili smo respiratore potpuno druge vrste, potpuno drugog tipa, kcji ne mogu biti korišteni za liječenje bolesti kovid 19 i dan danas ih imamo, ne znamo ni gdje se nalaze, ni čemu služe, ali znamo jedino da u budžetu nema 10 miliona i 530 hiljada KM i da se nažalost radi o protraćenom novcu. Nažalost, o protraćenom novcu, ali s druge strane, radi se o novcu kcji je smišljeno, planski, prethodnim dogovorom i u uzajamnoj komunikaciji kao takav predviđen da bude isplaćen pravnom licu FH Srebrena malina samo zato što je prethodno odabran da bude dobavljač medicinske opreme u ovom konkretnom slučaju i ni zbog jednog drugog razloga", završna su izlaganja Tužilaštva u ovom predmetu nakon okončanog dokaznog postupka.*

Završne riječi odbrana

Slijedi kratki uvodni prikaz zajedničkih stavova odbrana nakon čega će biti izložene završne riječi svake od odbrana.

Odbrane optuženih su saglasne da Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da su optuženi počinili bilo koje krivično djelo koje im se optužnicom stavlja na teret. Prvenstveno iz razloga što optuženi nisu počinili bilo koje krivično djelo zbog čega se navodna krivična djela nisu mogla niti dokazati. Optužnica nije trebala biti podignuta, niti se trebalo optuženima suditi. A optužnica je podignuta iz vanpravnih, a ne pravnih razloga, podignuta je i zastupana iz političkih razloga kako bi se federalna Vlada na čelu sa premijerom optuženim Novalićem sudskim postupkom kompromitovala, te u konačnici federalna vlast na čelu sa premijerom Novalićem politički oborila zbog političkih interesa određenih političkih interesnih grupa i stranaka koje su, nažalost, bile zlonamjerno podržane od strane jednog dijela medija, pa i dijela međunarodne zajednice.

Tužilaštvo stoga nije uspjelo dokazati bilo koje krivično djelo. Prije svega, Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da su se optuženi udružili kao neka kriminalna grupa, udruženje, sa nekim tobožnjim planom da zloupotrebama svojih službenih ovlaštenja sebi pribave protivpravnu imovinsku korist putem nezakonitih javnih nabavki, iskorištavajući okolnosti proglašene nesreće uslijed pandemije. Nije dokazano postojanje bilo kakvog udruživanja i zavjere, nije dokazano postojanje bilo kakvo zavjereničkog plana, niti da je premijer Novalić osmislio takav plan, potom ga ponudio ostalim optuženim, niti je dokazano da su ovi optuženi pristali na bilo koji dio takvog plan, prihvatili ga postajući time članovi tobožnjeg zločinačkog udruženja, potom vršili krivična djela u skladu sa tim planom i svojim ulogama u takvom udruženju.

Nikakvih zloupotreba u postupcima javnih nabavki nije bilo. Naprotiv, optuženi su zakonito, savjesno i predano postupali tokom tog veoma teškog perioda proglašene nesreće i pandemije svjetskih razmjera, pa sve što su preduzeli bilo je u funkciji spašavanja života i zaštite zdravlja građana Federacije, pri čemu se zanemaruju dramatične i teške okolnosti pod kojim su bili u obavezi postupati koje u cjelosti opravdavaju postupanja optuženih.

Pismeni primjerci završnih riječi odbrane dostavljeni su sudećem vijeću Suda BiH i uloženi u spis predmeta, te iz razloga svrsishodnosti neće biti detaljno parafrazirani u obrazloženju presude.

Slijede pojedinačna izlaganja odbrana.

Završno izlaganje odbrane I-optuženog Fadila Novalića

U završnoj riječi, odbrana I-optuženog Fadila Novalića je prije svega istakla kako je prema I-optuženom vođena neviđena kampanja, koja je obilježena sa "media plan"- om, planom koji je tužilac obznanio tokom istrage. Odbrana je došla do zaključka da Tužilaštvo nema dokaze, te da su nedostatak dokaza nadomjestili medijskom kampanjom kojoj je cilj bio izvršiti pritisak na Sud. Osvrnuvši se na ustavom i zakonima zagwarantovanim pravima optuženih, braniteljica se dotakla i toga kako se kršila presumpcija nevinosti, čime je prevaziđen međunarodni standard prihvaćen od strane Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava.

U nastavku izlaganja dotakla se i utjecaja predstavnika međunarodne zajednice, kao i toga da se rijetki svjedoci Tužilaštva nisu žalili na svojevrsan pritisak na njih tokom istrage, pri tome se pozivajući na svjedočenja Hasana Ganibegovića, Edite Kalajdžić, Sanite Alagić i Aleksandra Zolaka.

Referišući se na krivično djelo *udruživanje radi činjavanja krivičnih djela*, braniteljica je stava da je u optužnici bilo potrebno opisati detalje plana udruživanja da bi se moglo odrediti koja su djela direktno, a koja indirektno obuhvaćena planom, odnosno koja djela su ekscesi drugih članova udruženja. S tim u vezi istaknuto je i da se ne navode konkretne radnje izvršenja koje bi I-optuženog Novalića uopšte vezale za aktivnosti opisane u optužnici.

U pogledu krivičnog djela *zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja*, odbrana je mišljenja da dokazi koji prate optužnicu zapravo pokazuju da se ovlaštenje odnosi samo na mogućnost sazivanja sjednice u odsustvu komandanta Štaba, a da je akt o proširenju ovlaštenja II-optuženog Fahrudina Solaka donijela Vlada jednoglasnom odlukom, a ne I-optuženi Novalić lično, čime su njegove radnje samo deklarativno opisane. Takođe, braniteljica je istakla da se u Optužnici ne navodi visina imovinske koristi, već se koristi floskula "*u rjima poznatim iznosima*".

Kada je riječ o krivičnom djelu *primanje nagrade ili drugih oblika koristi za trgovinu uticajem*, odbrana I-optuženog Novalića je stava da se u optužnici ne navodi niti jedna činjenica koja bi se mogla podvesti pod ovo krivično djelo, dok je u pogledu krivičnog djela *pranje novca* mišljenja da se čak površnim pogledom na optužnicu može utvrditi da izvršenje ovog krivičnog djela nije ni opisano.

Dotičući se "borbe" za respiratore u kojoj su učestvovali države, vlade i obavještajne službe, pri tome se referišući na dokaze DO1-83, DO1-85, DO1-89, DO1-96 i DO1-98, braniteljica je zaključila da iz ovih dokaza proizlazi da su cijene u tim uslovima divljale, a

što su potvrdili i svjedoci Tužilaštva i odbrane, naglašavajući da je situacija u Bosni i Hercegovini kada je u pitanju medicinska oprema bila očajna.

Nadalje, braniteljica I-optuženog se osvrnula i na aktivnosti u vezi sa pandemijom i nabavkom respiratora koje su bile poduzete prije sjednice od 16.3.2020. godine kada je proglašeno stanje nesreće. Iz dokaza odbrana, kako je navela, proizlazi da su aktivnosti vođene od strane Federalnog ministarstva zdravstva, Federalnog zavoda za javno zdravstvo, te Federalnog štaba civilne zaštite i konačno Federalne uprave civilne zaštite. Momentom proglašenja stanja nesreće, počeo se primjenjivati Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, te s tim u vezi je aktiviran Federalni štab civilne zaštite.

Odbrana se u nastavku iznošenja svojih završnih riječi dotakla tvrdnje da FUCZ nije mogla vršiti nabavku medicinske opreme, ističući da je zakonom utvrđen krug poslova i zadataka FUCZ, te da je upravo nabavka sredstava zaštite u njihovoj nadležnosti. S tim u vezi, odbrana se pozvala na odluku Ustavnog suda BiH gdje je utvrđeno da ne postoji pojedinačna krivična odgovornost za odluke kolektivnog organa.

U kontekstu kontakta I-optuženog Novalića i III-optuženog Hodžića, u odnosu na radnje koje se I-optuženom stavljaju na teret, odbrana je apostrofirala da se prvi kontakt desio četiri dana nakon što je prema optužnici I-optuženi Novalić već osmislio plan. Referišući se na sastanke od 25.3.2020. godine i 28.3.2020. godine, na kojima je prisustvovao veliki broj lica, ne postoji niti jedan dokaz da se I-optuženi Novalić sastao nasamo, odnosno ostvario kontakt sa II-optuženim Solakom u cilju kriminalnog udruživanja, te s tim u vezi ne postoji dokaz da je I-optuženi Novalić do 25.3.2020. godine udružio optužene Solaka i Hodžića s ciljem poduzimanjem nezakonitih radnji.

U pogledu mogućnosti učešća u javnim nabavkama, braniteljica je navela da je FUCZ ta mogućnosti data Zakonom o javnim nabavkama, pa se takvo pravo FUCZ ne može ni dati, niti oduzeti. Međutim, Vlada FBiH je Zaključkom 410/2020 (DT-45), upravo dala saglasnost zdravstvenim ustanovama za nabavku medicinske opreme, jer učešće zdravstvenih ustanova u situaciji proglašenog stanja nesreće, za razliku od FUCZ, nije bilo propisano zakonom.

Nadalje, u odnosu na odluku o vrsti medicinske opreme koja je potrebna zdravstvenim ustanovama, istaknuto je da su u donošenju takve odluke učestvovala sve relevantne medicinske institucije u Federaciji BiH, pozivajući se pri tome da je upravo Svjetska zdravstvena organizacija odredila u priručniku za upravljanje epidemijom, što je privitak 2 dokaza DO1-53, prenosive respiratore u koje nesumnjivo spade upravo i respirator ACM812A, kao respiratore pogodne za suzbijanje epidemije i korištenje u improviziranim bolnicama za liječenje COVID pacijenata.

U kontekstu popune Štaba civilne zaštite što se takođe stavlja na teret I-optuženom Novaliću, odbrana je naglasila da se morao osigurati takav sastav Štaba koji mora biti kompetentan i sa odgovarajućim autoritetom. S tim u vezi, odbrana je odlučna da je II-

optuženi Solak imao zakonsko ovlaštenje, ali i obavezu, da uputi prijedlog za izmjenu Štaba, onda kada Štab nije mogao odlučivati i donositi odgovarajuće naredbe i osigurati efikasno provođenje donešenih naredbi. Takav prijedlog, I-optuženi Novalić kao premijer Federacije BiH, morao je staviti na glasanje, te ovu odluku, suprotno navodima optužbe, nije donio samostalno. Nadalje, odbrana se pozvala na iskaze svjedoka Hasana Ganibegovića, Edite Kalajdžić, Namika Hodžića, Mustafe Kadribegovića i Sanite Alagić, iz kojih proizlazi da je prijedlog Uredbe kojim se mijenjaju članovi Štaba bio odraz neefikasnosti i glomaznosti starog Štaba, a ne rezultat protivpravnih radnji I-optuženog Novalića ili II-optuženog Solaka.

S druge strane, odbrana I-optuženog je mišljenja da je novi saziv Štaba obuhvatio mnogo manji broj članova, što ga je učinio operativnijim, efikasnijim i bržim, te su povrh toga članovi bili prilagođeniji pojavi pandemije, odnosno da su bili kompetentniji kada su u pitanju mjere suzbijanja pandemije COVID-19, u prilog čega ide i iskaza svjedoka Tužilaštva BiH, prije svega svjedoka Namika Hodžića, koji je poredivši stari Štab i novi saziv Štaba, naveo da je u novom sazivu: *“... bilo više jude iz oblasti zdravstvene struke”*. Svjedok Mustafa Kadribegović je u svom iskazu, a kada je govorio o novom sazivu Štaba, naveo da su u novom sazivu Štaba bile osobe koji su po svojim pozicijama bili kompetentni i korisni kod donošenja mjera suzbijanja pandemije, te također izjavio da su novi članovi Štaba osobe: *„Kc je po službenj dužnosti imaju resore da reaguju za određena pitanja u slučaju Pandemije“*.

Odbrana I-optuženog Novalića se posebno osvrnula na član 40. Zakona o izvršenju budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, te na navode Optužnice, koji kažu da su na osnovu prethodne saglasnosti Vlade i odluke Štaba, obezbjeđena sredstva pripadnika u udruženju Fahrudina Solaka. Braniteljica Karačić je izrazila nezadovoljstvo do koje mjere Tužilaštvo BiH iskazuje svoju pristrasnost kod ovakvog optuženja, navodeći pri tome da bi svako ko pročita ili čuje ovakav navod došao do zaključka da su sredstva od 7 miliona KM, putem odluka, uključujući supotpis premijera, završila na privatnom računu optuženog Fahrudina Solaka. Nadalje, odbrana je navela da ovdje ipak radilo o raspoloživim finansijskim sredstvima otvorenim na podračunu jedinstvenog računa Trezora pod nazivom FMF, gdje postoji poseban transakcijski račun sredstava zaštite za zaštitu i spašavanje.

Referišući se na Viber poruke iz grupe “Gensek”, za koje je navedeno da su se vadile iz konteksta, odbrana je istakla da iz istih proizilazi da je onda I-optuženi Novalić 24.3.2020. godine smišljao plan o udruživanju sa II-optuženim Solakom, istovremeno učestvujući u razgovoru u kojem se predlaže smjena II-optuženog Solaka. S tim u vezi, navedeno je da u spisu nema niti jedan dokaz da je I-optuženi Novalić ili bilo ko iz grupe “Gensek” imao kontakt sa II-optuženim Solakom, da bi ove poruke uopšte mogao dovesti u korelaciju sa prijedlogom II-optuženog Solaka za izmjenu Uredbe, što rezultira da Tužilaštvo bez uporišta označava I-optuženog Novalića kao izvršioca radnji koje on nije mogao ni počinuti. U kontekstu ponuda koje je III-optuženi Hodžić dobio od Kristijana Marića 28.3.2020. godine, dakle u period kada III-optuženi nije stupio u kontakt sa I-optuženim Novalićem, odbrana se osvrnula na dokaze Tužilaštva, i to WhasApp komunikacije između Marića i III-

optuženog Hodžića, te istakla da je potpuno jasno da su cijene već bile formirane kada su ponude dostavljene III-optuženom i da isti nije imao veze sa formiranjem cijena, a pogotovo ne I-optuženi Novalić. Također, apostrofirano je da se Vlada jednoglasno usaglasila sa prijedlogom Odluke o davanju prethodne saglasnosti FŠCZ za nabavku materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije, te da je I-optuženi Novalić samo potpisnik ove odluke.

Postavka cijele Optužnice, prema kazivanju odbrane I-optuženog Novalića, jeste da je optuženi Novalić udružio optužene Solaka i Hodžića radi nabavke opreme od strane III-optuženog Hodžića i ostvarivanje imovinske koristi. U nastavku, odbrana je ukazala da se nije bez pogovora ugovaralo sa pravnim licem FH „Srebrena malina“, te da je potpuno neosnovan navod da do nabavke nije došlo uslijed nedostatka odobrenih sredstava u opisano vrijeme, odnosno aktivnosti istražnih organa.

U prilogu prethodno navedenih navoda, po mišljenju odbrane je dokaz DT-91, gdje je iz obrazloženja prijedloga odluke naveden razlog donošenja odluke i to nedvosmisleno navodeći da je to zbog pogoršane situacije uzrokovane COVID-19 i da je predviđena nabavka materijala i opreme u cilju suzbijanja širenja virusa za što je efikasniji rad federalne specijalizirane jedinice, što dovodi do zaključka da su sredstva data na raspolaganje FUCZ, kao samostalnom organu uprave, a ne II-optuženom Fahrudinu Solaku lično.

U pogledu navoda Optužnice da je I-optuženi Fadil Novalić iskoristio svoja ovlaštenja kao premijer, te u ime Vlade FBiH potpisao takozvana „Pisma namjere“ za kupovinu 100 respiratora, odbrana je ustvrdila da je potpuno nejasno u čemu se sastoji zloupotreba službenog položaja, odnosno iz kojih razloga potpis pisma namjere koji predstavlja pravno neobavezujući dokument predstavlja radnje iskorištavanja ovlaštenja premijera. Pozivajući se na iskaze svjedoka Džake, Miraščića, Kalajdžić i Ganibegović, odbrana je ukazala da se tu radi o dokumentima kojima se iskazuje interes za kupovinu, a ne zaključenje bilo kakvog pravnog posla, pri tome ukazujući na svjedočenje Gorana Miraščića koji je govorio o pismima namjere za vakcine, te o činjenici da je premijer potpisao 50-tak takvih pisama jer su dobavljači tako i tražili.

Također, za krivično djelo *pranje novca*, odbrana je ukazala na policijske i međunarodne policijske organe koji bi sigurno bili obavješteni o aktivnostima, poput priliva novca u inostranstvo, što provjerava korespondentna banka preko koje se vrši plaćanje, a sve prema pravilima finansijskog i bankarskog poslovanja. Odbrana je ukazala potom na dokaz DO3-55b, iz kojeg proizlazi negativan odgovor svih komercijalnih banaka u BiH, odnosno da na računima niti jedne komercijalne banke u BiH nisu evidentirani prilivi sa računa pravnog lica „Shangai Chi Medical technology center“. Taj dokument Tužilaštvo BiH je imalo prije podizanja Optužnice, kao i dokumente kojima se potvrđuje da su izvršene provjere u komercijalnim bankama Crne Gore, gdje pravno lice iz NR Kine, također nije pronađeno kao uplatilac novčanih sredstava u korist fizičkih lica na teritoriju Crne Gore, iz čega proizlazi da Tužilaštvo BiH nije provelo potrebnu finansijsku istragu, već su poputno zanemarili nalaze, čime je odbrana izrazila čuđenje zbog čega je Tužilaštvo ostalo kod optužbi za pranje novca.

Nadalje, odbrana I-optuženog se, kada je u pitanju optužba za pranje novca, dotakla se i iskaza stručnog svjedoka, Kristofa Rojana, koji je sa čuđenjem govorio o optužbi za pranje novca, potvrđujući zaključak svog nalaza gdje je rekao: „*Ne čini se da su navodi o pranju novca, u smislu nabavke respiratora, podržani činjenicama. Barem ne onima, kcji su obezbjeđer.ji kao dio prjedloga Tužilaštva. Nije jasno šta u kontekstu slučaja bi činilo predikatno krivično cjelo, kcje bi bilo potrebno za ove navode, s obzirom da sredstava kcja su korištena, ne potiču iz kriminalnih aktivnosti, te time ih n.je bilo potrebno ni pratiti*“. Odbrana je dodala i to da su za vrijeme trajanja istrage, nalaz i mišljenje stručnog svjedoka prosljedili Tužilaštvu BiH, koje se oglušilo na sadržane navode.

Odbrana I-optuženog Fadila Novalića dotakla se kratko na plan potreba Zavoda za javno zdravstvo, ističući pri tome da je to javni dokument koji je, čak bio predstavljan i u medijima, što je potvrdio i svjedok Pehar.

Zaključno, odbrana I-optuženog Fadila Novalića se osvrnula i na završne riječi Tužilaštva BiH, navodeći da su se vrlo malo osvrtnali na dokaze koje su provodili. S tim u vezi, odbrana je zaključila da je upotpunosti neutemeljena konstrukcija o tome da je optuženi Novalić počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret. Odbrana se dotakla i dijela završnih riječi Tužilaštva BiH u kojem su se nekoliko puta citirale SMS poruke Edvina Kučukovića koje je slao Hasanu Ganibegoviću, u kojima Edvin poziva Hasana na oprez, budući da su se na tržištu pojavili nekvalitetni respiratori. Odbrana je ukazala da dokaz DT-110, dokaz koji upravo predstavlja razmjenjene SMS poruke između Edvina Kučukovića i Hasana Ganibegovića, uopšte ne spominje respiratore ACM 812a, već uopšteno govori o tržištu i drugim raznim respiratorima.

Odbrana I-optuženog je zaključila svoje izlaganje s tim da je, Tužilaštvo samo priznalo da se dijelovi Optužnice i neke činjenice nisu mogli dokazati, pravdajući to neradom policijskih organa i zatvorenim tržištom. Odbrana optuženog Novalića je zaključila svoje izlaganje sa prijedlogom da Sud BiH Fadila Novalića oslobodi po svim tačkama Optužnice.

I-optuženi Fadil Novalić je svoje završno izlaganje započeo citatima iz romana "Proces" Franza Kafke, u kojem se glavnom liku sudi a on ne doznaje zašto je kriv i ne uspijeva da se oslobodi. "*Sloboda svakog čovjeka je ograničena*", citirao je Novalić tokom suđenja, te dalje nastavlja da je žrtva "*nevidljivih struktura totalizariizma*" i da zbog toga osjeća frustracije. Što se tiče ovog procesa, naveo da je imao političke, a nikako pravne ciljeve, da ovaj krivični postupak ne posmatra kao pravni, već kao politički projekat, koji je znatno šire postavljen nego što je to prikazano u samoj sudnici. I-optuženi je mišljenja da je vrijeme pandemije otvorilo brojne mogućnosti za njegovu, ali i diskvalifikaciju cijele Vlade FBiH.

U prilog tome, po ocjeni I-optuženog, najbolje govori dokument pod nazivom „Interni dokument – medijska strategija za internet kampanju“ kojeg je sačinila politička stranka „Narod i pravda“, dana 19.4.2020. godine, otprilike petnaest dana po zaključenom ugovoru u FUCZ. Međutim, ovaj dokaz, kao i sve drugo što je odbrani išlo u korist, Tužilaštvo nije izvodilo na glavnom pretresu.

Ista situacija je i sa dopisom Ministarstva unutrašnjih poslova NR Kine iz kojeg proizlazi da nije bilo nedozvoljenih transakcija, kao i da je sav novac, kao marža i profit ostao u NR Kini. Ovakvu postavku, smatra, najlakše je bilo provesti putem medija i pravosudnog sistema, pa je formirana neformalna grupa, koja ga je, zarad svoje lične koristi, željela skloniti s mjesta premijera Vlade FBiH.

Nadovezujući se na prethodno, I-optuženi Novalić je naveo da je ovaj politički projekat počeo formiranjem neformalne grupe koja je sastavljena od jednog člana Vlade FBiH, tužioca, visokopozicioniranog policijskog službenika Agencije za istrage i zaštitu BiH, tri plaćena medija i nekoliko privrednika, čiji je cilj da se optuženi Novalić uhapsi i zadrži u pritvoru. Optuženi je potom naveo da su o postojanju projekta prethodile posredne informacije od visokih dužnosnika NIP-a, ministara, te kada je Hasan Ganibegović, direktor ureda, otišao na satanak kod advokata Kadrije Kolića, bez znanja i dozvole optuženog Novalića.

I-optuženi dalje navodi, kako su se postupajući tužioci u ovom predmetu bolje snalazili u stvaranju negativne medijske percepcije o njemu, nego na polju prava i pravnih normi. Sve informacije vezane za krivični postupak, znatno ranije su dobijali mediji u odnosu na same optužene i njihove odbrane u ovom predmetu. Tako su, kako navodi, iz Tužilaštva izlazili detalji koji nisu bili bitni za postupak, a služili su u svrhu njegove diskreditacije i obmanjivanje širokih narodnih masa.

I-optuženi je naveo da su tužioci napustili osnovni koncept Optužnice, te je novi koncept Optužnice oličen u jednoj rečenici koji je na podmukao način sadržavao sve što je bio politički cilj, a što se preko tužilaca htjelo poslati u javnosti, a to je da na prvom mjestu stoji cifra od 10,5 miliona KM, dok je na drugom mjestu bilo da su pare date za potpuno neupotrebljive respiratore, čime se stvara iluzija, kako optuženi navodi, da je 10,5 miliona KM otuđeno.

Takođe je istakao da je Tužilaštvo tokom čitavog postupka predstavljalo kupovinu spornih respiratora kao redovnu javnu nabavku, zanemarujući vrijeme i prilike u kojima je nabavka uslijedila.

U pogledu upotrebljivosti respiratora, I-optuženi Novalić je mišljenja da je koncept da se respiratori ne mogu koristiti za liječenje pacijenata od COVID-19 i u jedinicama intenzivne njege neodrživ, jer se respiratori ne proizvode za određenu bolest, već službe kao uređaj za podršku disanju u invazivnom i neinvazivnom modu. Optuženi je nastavio da je novi, ali neodrživi koncept uveden iz razloga što, nakon pisma iz NR Kine gdje piše da novac nigdje nije vraćen, nisu mogli teoretski dokazivati postavke Optužnice, kao i da je trebalo pojednostavljene koje se lakše tumači i prima u javnosti, budući da je kampanja počela da gubi na intenzitetu.

Uz opasku na završne riječi jednog od tužitelja koji je naveo šta je budžet i da izvršne vlasti mogu gurati ruku u taj budžet kada žele i kako žele, I-optuženi Novalić je izjavio da su

ovakve riječi dostojne jednog populističkog političara, a nikako državnog tužioca izgovorene u sudnici. Optuženi je izjavio da su on i ministrica Miličević do sada potpisali više od 30 milijardi maraka isplate iz budžeta za zakonito izvršavanje nadležnosti Federacije BiH. Vlada se, prema riječima optuženog Novalića, bavila drugih aktivnostima, koje su, na osnovu britansko-njemačke inicijative, usmjerene na socio-ekonomske reforme, o čemu svjedoče i socio-ekonomski pokazatelji, pri tome navodeći da nema više paljenja zgrade Predsjedništva BiH, zgrade Vlade Federacije i Kantona. I-optuženi Novalić je zaključio da su štrajkovi radnika „IDE-DITE“, „Hidrogradnje“, „Krivaje“, blokade autoputeva i puteva od strane poljoprivrednika, šatora boračke populacija, kašnjenja isplata penzija odavno prošlost, te da to nije samo od sebe nestalo.

Ukazujući na manjkavosti ovog krivičnog postupka, I-optuženi je postulirao da je na veliki broj svjedoka u ovom predmetu vršen pritisak, što su i sami svjedoci izjavili prilikom njihovog svjedočenja pred Sudom, među kojima su svjedoci Zolak, Ganibegović, Kalajdžić i Alagić. Ukazao je da je i protiv svjedokinje Sanje Lekić pokrenut i krivični postupak, nekoliko dana prije zakazanog svjedočenja pred Sudom.

I-optuženi Novalić je dodao da je potpisao i dva pisma namjere, što je bio uslov za izvoz medicinske opreme iz NR Kine. Isto je uradio i ambasador Bosne i Hercegovine u NR Kini.

U pogledu čitave afere zvane „Respiratori“, I-optuženi Novalić je naveo da je polovinom marta 2020. godine, zbog složenosti nabavke respiratora na svjetskom tržištu zvao najveće bosanskohercegovačke privrednike, i to gospodina Ćorluku iz „Violete“, gospodina Hastora iz „Preventa“ i Ahmetlića iz „Hife“, da svojim vezama na tržištu i ekonomskim potencijalom nabave respiratore za potrebe građana Federacije BiH, navodeći pri tome da su to radili i svi državnici svijeta, spominjući pri tome predsjednika SAD-a i kancelarku Njemačke.

Također, optuženi Novalić je izjavio da je zvao i „TND grupu“ Gradačac, znajući da imaju znanje i potencijal da projektuju i proizvedu respiratore za potrebe građana Federacije BiH, što su uspjeli postići u vremenu manjem od mjesec dana, dobivši u novembru 2020. godine certifikat britanskog centra za testiranje i evaluaciju medicinskih uređaja. Optuženi Novalić se u nastavku referirao da je prethodno navedeno praćeno zaglušujućom, orkestriranom i zaglušujućem podsmjehom u medijima od strane onih, koji su dali svoj sud o respiratorima ACM812a.

Referirajući se na radnje iz marta 2020. godine, I-optuženi Novalić je pojasnio da je dobio pounudu od njemu nepoznate osobe, koju je odmah sutradan proslijedio na službeni mail u Ured premijera FBiH. Ponuda je potom, kao i mnoge druge koje su pristizale u Vladu FBiH, prosljeđena Zavodu za javno zdravstvo. Potpisao je, kako je naveo, Odluku Vlade FBiH o izdvajanju sredstava iz tekuće rezerve za kupovinu medicinskih sredstava, kao i Nalog za plaćanje, ali nakon stručne obrade od strane Ministarstva finansija, na što je bio obavezan zakonom.

I-optuženi Novalić je zaključio da je to sve ono što je on uradio u aferi „Respiratori“ za šta nije potrošio više od 2 sata, a što je sve pretočeno u proces koji traje gotovo 3 godine. Sve ostalo je plod mašte i montaže neformalne grupe tužilaca.

U zaključnom dijelu izlaganja I-optuženi Novalić se zahvalio, po njegovom kazivanju, časnim novinarima i medijima koji su na objektivan način izvještavali javnost u procesu. Svoje izlaganje je zaključio sa latinskom izrekom: „*Fiat iusticia et pereat mundus*“, odnosno: „*Neka potjedi pravda, makar propao svjet!*“.

Završno izlaganje odbrane II-optuženog Fahrudina Solaka

Braniteljica II-optuženog Fahrudina Solaka je u uvodu svog izlaganja citirala član 226. KZ FBiH kojim je propisano krivično djelo nepostupanja po naredbama ili odlukama donesim na osnovu propisa nadležnog organa, kojim se određuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje epidemije, te je istakla da njen branjenik nije poduzimao radnje koje je poduzimao, po nalogu i odlukama Vlade i štaba Civilne zaštite, kao kolektivnih tijela, a kojim odlukama se suzbijala pandemija, jedino tada bi se moglo reći da je počinio krivično djelo.

Nadalje se osvrnula na dokaze Tužilaštva koji nisu bili od značaja za utvrđivanje činjenica u vezi sa optužnicom, te ukazala na završnu riječ tužioca iz koje proizlazi zaključak da su svjedoci saslušavani zbog javnosti, a ne radi razjašnjenja bilo koje činjenice iz optužnice. Po prvi put je Tužilaštvo u završnoj riječi kazalo da su navodno imali problem sa osiguranjem dokaza u ovom postupku, jer navodno nisu imali punu podršku policijskih organa. Braniteljici takvi navodi iznesni sada na samom kraju postupka, samo ukazuju na jedan zaključak, a to je da se očito Tužilaštvo sprema i pokušava da svoju odgovornost u nedokazivanju ove optužnice, prebace na drugoga.

Braniteljica II-optuženog Solaka je istakla kako nema institucije u kojoj istražni organi po nalogu Tužilaštva nisu ušli, obavili pretres i izuzeli svu relevantnu dokumentaciju. Ne samo da je izvršen pretres i oduzimanje predmeta iz Vlade, Ureda premijera, Federalne uprave Civilne zaštite, direktora, već je to učinjeno i u Zavodu za javno zdravstvo, Kliničkom centru univerziteta u Sarajevu, agenciji za lijekove i medicinska sredstava, Upravi za indirektno opozivanje, i tako dalje.

Odbrani II-optuženog Solaka je nejasno, kako tužitelj može stajati iza tvrdnje, da je "Srebrna malina" odabrana, a ne izabrana, a istovremeno ne dati niti jedan jedini primjer, da je u to vrijeme postojala makar i jedna ponuda, bilo kojeg drugog dobavljača, koja je bila povoljnija od punude "Srebrna malina", po cijeni, količini i roku isporuke.

Po ocjeni odbrane II-optuženog Solaka potpuno nepotrebno su saslušavani, naprimjer inspektori i pravobranioци koji su tek po nalogu Tužilaštva bili pozvani i određeni, da vrše određene nadzore ili daju svoja mišljenja, a opet u vezi sa činjenicama koje se i ne nalaze u optužnici. Tako je saslušan svjedok Indira Fazlagić, inspektor Agencije za lijekove, a da pritom optužnicom nije stavljeno na teret nezakonito skladištenje ili slično niti je u konkretnoj pravnoj stvari Federalna uprava, kao kupac opreme prometnik u smislu Zakona

o lijekovima i medicinskim sredstvima, već je Federalna uprava Civilne zaštite, kupac koji je imao zakonsku obavezu da nabavi respiratore i da ih odmah po pristizanju raspodjeli po zdravstvenim ustanovama. Saslušan je nepotrebno i pravobranilac Jakov Duić, o tome, ima li ili nema uslova za raskid ugovora, što je potpuno besmisleno, jer je zaključen ugovor već u to vrijeme realizovan, roba plaćena i isporučena.

Referišući se na optužne tvrdnje o načinu na koji je I-optuženi Novalić organizovao udruženje za vršenje krivičnih djela, odbrana II-optuženog Solaka je ukazala na subjektivni element krivičnog djela, umišljaj, navodeći da je Tužilaštvo moralo ponuditi zatvoreni krug dokaza kojim bi svaka inkriminacija mogla van razume sumnje opstati kao zasebna i u međusobnoj vezi, što u ovom slučaju nije učinjeno. Apsurdno je, kako navode, da su se optuženi udružili kako bi poduzeli radnje na način kako je to opisano u optužnici, jer bi na taj način cijela Vlada i FUCZ bili optuženi, budući da kao kolektivni organi poslove iz svoje nadležnosti vrše kao cjelina.

Govoreći o zloupotrebi položaja ili ovlašćenja, istaknuto je kako se radi o krivičnom djelu blanketnog karaktera, gdje je tužilac bio dužan odrediti koju je to konkretnu normu u vezi sa obavljanjem svoje funkcije optuženi prekršio, odnosno po kojoj nije postupio, te se u postupku morala utvrditi sadržina i granica ovlasti, što Tužilaštvo nije uradilo.

Braniteljica II-optuženog Solaka je navela da je njen branjenik od 2014. godine direktor Federalne uprave Civilne zaštite. Nije mu ovo bio prvi slučaj sa postupanjem u situaciji kada se proglašuje stanje nesreće. 2014. godine kada su bile poplave, a ni sada, II-optuženi Solak nije prekršio svoje ovlasti, nije ih zloupotrijebio, nije ih prekoračio, propustio da uradi nešto što je bio dužan, nikome nije omogućio sticanje imovinske koristi.

U nastavku se braniteljica II-optuženog Solaka osvrnula na Zakon o zaštiti i spašavanju, tačnije član 106. navedenog Zakona, kojim je propisano da se za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja, te za obavljanje drugih poslova u zaštiti i spašavanju u skladu sa Zakonom i drugim propisima, osnivaju štabovi Civilne zaštite, kao operativno-stručni organi. Uloga štabova prema riječima braniteljice nastaje onda kada nadležni organ vlasti, što je u konkretnom slučaju Vlada Federacije, proglašuje stanje nesreće i u tom slučaju, svu koordinaciju i rukovođenje akcijama na zaštiti i spašavanju vrše upravo štabovi Civilne zaštite, budući da je zaraza odnosno pandemija obuhvatila područje dva ili više kantona.

U pogledu legitimnosti FUCZ kao kupca predmetne opreme, odbrana II-optuženog Solaka je navela da je Vlada FBiH postupila shodno zakonskim ovlaštenjima kada je 16.3.2020. godine, po prijedlogu FUCZ, donijela Odluku o proglašenju stanja nesreće, kojom je dodatno uslovljeno donošenje odluka u FUCZ, budući da je potrebna prethodna saglasnost Vlade FBiH. Nadalje, u pogledu tvrdnje Tužilaštva da FUCZ nije mogla izvršiti nabavku respiratora, odbrana je istakla da FUCZ nije izvršila nabavku za sebe, već za zdravstvene ustanove u FBiH, upravo onako kako Zakon o zaštiti i spašavanju predviđa, a što proizlazi iz materijalnih dokaza i iskaza svjedoka Marine Bere koja je potvrdila da je Ministarstvo zdravstva prosljeđivalo sve ponude FUCZ, uključujući i one za respiratore.

Da su predstavnici svih relevantnih institucija, takođe znali, da je u stanju nesreće, Federalna uprava Civilne zaštite ovlaštena za ove nabavke, potvrđuje niz materijalnih dokaza, iz kojih je vidljivo da su svi svoje ponude i zahtjeve adresirali na Federalnu upravu Civilne zaštite. U tom pravcu je i iskaz svjedoka Marine Bere.

Osvrćući se na novu Uredbu o sastavu štaba, braniteljica II-optuženog Solaka je istakla da nikakva ovlaštenja njenom branjenika nisu proširena, jer u svakom slučaju odluke na štabu, moraju biti donesene od strane članova štaba, kojima, i po staroj i po novoj uredbi, predsjedava komandant štaba. Ovo je potvrdio svjedok Željko Silajdžić iz Ureda za zakonodavstvo Federacije.

Po ocjeni odbrane II-optuženog Solaka, nabavljeni su respiratori, koji ne samo da su za odrasle i djecu, već su i invazivni i kao takvi potpuno primjenjivi za pacijente u jedinicama intenzivne njege, dakle one sa težom kliničkom slikom, zaražene od Kovid-19. Ovo potvrđuje svjedočenje doktorice Amele Katice, Jovana Roganovića i Aleksandra Nikića, te demonstracija uređaja u sudnici.

Osvrćući se na ulogu stručnih institucija i lica tokom kupovine medicinske opreme, odbrana II-optuženog Solaka je apostrofirala da II-optuženi Solak nije učestvovao niti pravio plan potreba medicinskih ustanova u FBiH, već su predstavnici struke u zgradi Vlade FBiH održali dva sastanka, i to 25.3. i 28.3.2020. godine, na kojima su iskazali potrebu zdravstvenih ustanova i prezentovali "Plan potreba", što znači da je struka od početka bila aktivna u iskazivanju svojih zahtjeva. Rezultat svega toga, kako je navedeno, jeste da su dobili ono što su i tražili, pa čak i bolje, u relevantnom periodu kada niko od veleprometnika nije imao niti jedan respirator za potrebe bilo koje zdravstvene ustanove.

Kada je riječ o sjednici FUCZ od 1.4.2020. godine, ukazano je na izjave svjedoka Tonče Bavrke i Davora Pehara koji su izjavili da nisu znali za šta su glasali i za šta se sredstva izdvajaju, smatrajući da se ovakve izjave potpuno neprihvatljive. Naime, iz iskaza svjedoka Anisa Ajdinovića, Sanite Alagić, Enesa Memića i Ensada Kormana, proizilazi da se danima prije spominjalo kako je neophodno nabaviti respiratore, a što je i sam tužilac zaključio, te što proizilazi iz dnevnika tadašnjeg člana Štaba, Mustafe Kadribegovića.

U pogledu primjene člana 10. Zakona o javnim nabavkama, odbrana II-optuženog Solaka je podsjetila Sud na okolnosti koje su vladale u trenutku nabavke, te dodala da je u takvim okolnostima jasno da se situacija na tržištu, u pogledu respiratora, mijenjala iz sata u sat, što je opravdavalo primjenu naprijed navedenog člana. Dodatno, odbrana II-optuženog Solaka je istakla da iz materijalnih dokaza, prije svega dokaza O2-35, proizilazi da nije samo FUCZ vršila nabavku na ovakav način, već da je to radila i Sudska policija, Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići, Porezna uprava Federacije, Finansijsko-informatička agencija i Federalno ministarstvo finansija.

Referišući se na zaključenje ugovora, odbrana II-optuženog Solaka je zaključila da je Tužilaštvo bilo u obavezi da dokaže, a što nije učinjeno, da se upravo u to vrijeme na tržištu nudio respirator HCV003 sa kvalitetom i cijenom boljom u odnosu na ACM812A, o čemu

Tužilaštvo nije obezbjedila niti jedan dokaz. Također, odbrana se pozvala i na iskaz svjedoka Aleksandra Nikića, servisnog inženjera koji radi sa respiratorima 30 godina, koji je na pitanje Suda o modelu HCV003 izjavio da mu taj model uopće nije poznat.

Nadalje, braniteljica II-optuženog Solaka je navela da su svi ugovorni organi prilikom zaključenja ugovora dužni da u roku od 30 dana na e-portal Agencije za javne nabavke objave podatke o nabavci, ko su ugovorne strane, šta je predmet nabavke, koja je cijena i po kojoj odredbi Zakona je izvršena nabavka. U konkretnom slučaju Federalna uprava Civilne zaštite je objavila podatke i o ovoj kupovini, to je nesporno potvrđeno i materijalnim dokazom DO-2-13. Da je u tom trenutku bilo nešto nezakonito, Agencija je bila dužna da reaguje, mišljenja je braniteljica.

Osvrćući se na navode optužnice o pogodovanju optuženom pravnom licu „Srebrena malina“, braniteljica II-optuženog Solaka je učinila nespornim je da je ugovor Federalna uprava Civilne zaštite zaključila sa privrednim društvom "Srebrena malina", ali ne da bi se pogodovalo, odnosno omogućilo ovom privrednom društvu sticanje neke koristi, već isključivo iz razloga što je ponuda ovog društva bila najpovoljnija, u smislu količine, cijene i roka isporuke. Dokaz tome je set ponuda koje su odnosile na respiratore, od O-2-52, do O-2-65, dakle niti jedna od tih ponuda, nije nudila 100 respiratora za cijenu kao što je ova, odnosno sa rokom isporuke, kao što je bio slučaju u ponude "Srebrene maline", zaključila je braniteljica.

Kada su u pitanju navodi optužnice prema kojima je prvo potpisan ugovor za HCV, a kasnije da je to izmjenjeno na ACM, II-optuženi Solak je još prilikom davanja izjave u istrazi kazao da je riječ o grešci prilikom kucanja koja je odmah nakon što je uočena par dana kasnije i ispravljena, te je netačna tvrdnja da je to bio predmet ugovora. Tako je svjedok Sanita Alagić potvrdila da su od "Srebrene maline" dobili više ponuda, dvije za respiratore i jednu za zaštitnu opremu, pa je iz tog razloga prilikom kucanja došlo do greške. U tom pravcu su i dokazi DT-152, DO2-9, DO2-8, DO2-10 i DO2-11.

Odbrana II-optuženog Solaka se u nastavku izlaganja osvrnula na datum plaćanja ugovora, ukazujući pri tome na materijalne dokaze odbrane, (DO2-44 i DO2-44a) iz kojih proizlazi uobičajna praksa i procedura prilikom popunjavanja trezorske aplikacije, praksa koja podrazumijeva da se u rubrici "datum" uvijek upisuje datum po ponudi, što nekoincidira sa faktičkim datumom unosa. Odbrana je također navela da su respiratori došli u FBiH za manje od mjesec dana što je predstavljalo veliki uspjeh, pri tome navodeći da su građani Federacije 11 mjeseci bili uskraćeni za respiratore, čime je napravljena velika šteta. Pozivajući se na iskaz svjedoka Zijada Džemić, braniteljica je konstatovala da su predmetni respiratori potpuno podobni za liječenje Covid pacijenata sa lakšom i težom kliničkom slikom.

Svjedoci Imamović Jasmina, Glavinić Meliha i Fejzić Nermina su potvrdile da u knjigovodstvenom smislu, ponuda koja sadrži sve potrebne podatke za plaćanje, podjednako se tretira kao i predračun i u tom smislu je legitiman osnov za plaćanje. Kada

na ponudi stoji predmet ugovora, cijena, količina to je sasvim dovoljno da se po ponudi izvrši plaćanje, zaključila je braniteljica.

Osvrćući se na navode Tužilaštva iz završne riječi, da je navodno Republika Kina toliko zatvorena sa informacijama i pružanju pomoći, da nisu mogli navodno iz tog razloga izvršiti provjere o firmi i proizvođaču ovih respiratora, odbrana II-optuženog Solaka je istakla da je Tužilaštvo pritom zanemarilo nalaz vještaka Kristofa Rojana, uložen je u sudski spis kao DO1-122 gdje je između ostalog navedeno, kakva je kompanija Bežing Aerospejs kao proizvođač, i Šangai Čang Ki Medikal Tehnologiji kompanija koja je prodala predmetne respiratore.

U nastavku se osvrnula i na iskaz vještaka dr. Ismeta Suljevića, navodeći da isti ni dan nije proveo u Posebnom respiratornom centru KCUS-a, niti u COVID odjelu bilo koje Klinike. S tim u vezi, odbrana se pozvala na iskaz šefice Klinike za anesteziju i reanimaciju KCUS-a, svjedoka Amele Katice-Mulalić, koja je potvrdila korištenje predmetnih respiratora.

Osvrćući se na krivično djelo *primanje nagrade ili drugog oblika koristi* braniteljica II-optuženog Solaka je izjavila da je prostim čitanjem opisa krivičnog djela i usporedbom sa svim provedenim dokazima, jasno da u radnjama II-optuženog Solaka nema elemenata ovog krivičnog djela, dok u odnosu na krivično djelo *pranje novca* istakla da je predmetna kupoprodaja plaćena novcem koji potiče iz budžeta FBiH, a ne iz počinjenja bilo kojeg krivičnog djela, te je stoga, prema riječima odbrane, bespredmetno baviti se optužbom za ovo krivično djelo. Takođe se pozvala na dokaze DO2-51 i DO3-55c iz kojih proizlazi da ni nakon uplate za respiratore nije nađen sumnjiv slučaj pranja novca.

U pogledu krivičnog djela *Krivotvorer, je ili uništen, je poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava*, odbrana je istakla da bi se radilo o ovom krivičnom djelu, ključna je upotrebljivost isprave sa navodno netačnim ili prikrivenim podatkom, što u konkretnom nije slučaj.

Na kraju je odbrana II-optuženog Solaka izjavila kako čvrsto vjeruje da će Sud nakon uvida i ocjene provedenih dokaza, donijeti presudu kojom će se njen branjenik, II-optuženi Solak, osloboditi od optužbe.

II-optuženi Fahrudin Solak je prilikom iznošenja završnih riječi naveo da je u trenutku kada je saznao za aferu bio siguran u svoju nevinost, te je tako iz bolničkog kreveta zatražio od Kantonalnog tužilaštva da provedu istragu, a od Vlade Federacije da ga suspenduje do okončanja svih istraga. Osvrnuo na rad FUCZ kao i ostalih institucija u FBiH koje su bile usmjerene na određene aktivnosti na povećanju spremnosti globalne prijetnje i izazova.

Dalje je istakao da FUCZ od 2014. ima organizirane strukture koje su opremljene i osposobljene za odgovor na sve potencijalne prijetnje, prije svega po život naših sugrađana kao i njihovu imovinu, a sve u skladu sa dokumentom procjena ugroženosti FBiH od prirodnih i drugih nesreća. Tako je FUCZ jedina institucija u BiH koja je imala određenu opremu na stanju za borbu protiv korona virusa prvih dana pandemije,

nadljudskim naporima 24 sata dnevno u samo 15 dana uspjeli su da izvrše dezinfekciju svih urbanih sredina u FBiH.

Posebno je istakao značaj proširene sjednice Vlade održane dana 16.3.2020. godine, kao i sastanke u dva navrata prije same sjednice, održane u Doboju 26.2.2020. i 13.3.2020. godine, sa predsjedavajućim vijeća ministara BiH, ministrom sigurnosti, ministrom civilnih poslova, premijerom Federacije i RS-a, direktorom CZ RS-a, a koji su bili usmjereni isključivo na poduzimanje neophodnih aktivnosti u cilju zaštite i pomoći stanovništvu na prostoru cijele BiH. Naveo je da su se u tom periodu svi za pomoć obraćali isključivo FUCZ, te da je prvih dana pandemije bio veliki broj naredbi koje su se morale odmah primjenjivati, a koje su bile specifične i čije je nepoštivanje povlačilo određene kaznene odredbe.

Dalje je naveo da je država BiH primljena 2020. godine u organizaciju civilne zaštite EU, koja se zove mehanizam civilne zaštite EU, prije svega na osnovu aktivnosti FUCZ sa optuženim na čelu, za aktivnosti unutar BiH a i van same BiH. U FBiH su organizovane federalne specijalizirane jedinice civilne zaštite i njih 11 sa preko dvije stotine ljudi opremljeni i obučeni u skladu sa EU normama gdje su utvrđeni njihovi zadaci, područja djelovanja, način popune ljudstva, materijalno tehničkim sredstvima, obučavanje i sposobljavanje, finansiranje i druga pitanja od značaja za organizaciju i funkcionisanje tih jedinica o kojima se neposredno stara FUCZ.

II-optuženi Solak postavlja pitanje kako će se ponašati rukovodioci nadležnih institucija kad bude potrebno i kad bude trebalo brzo reagovati. Optuženi je podsjetio da je Bosna i Hercegovina osljednja zemlja koja je kupila vakcine kovid 19, zato što je direktor Zavoda za javno zdravstvo FBiH koji je nadležan za osiguranje vakcina u vrijeme kada nije proglašeno stanje nesreće podnio ostavku uz komentar da ne želi biti predmet vještačkih afera i istraga TBiH. Nakon pokretanja vještačke afere, niko u BiH nije kupio ništa od opreme. Niti jedan respirator se nije nabavio, a ista situacija je i dan danas, naveo je optuženi.

Referišući se na djelovanje FUCZ, II-optuženi Solak je istakao da je Krizni štab Federalnog ministarstva zdravstva trebao djelovati do proglašenja stanja nesreće, a nakon istog, tu ulogu je trebala preuzeti FUCZ. Međutim, prema riječima optuženog, na njegovu inicijativu, izdata je naredba po osnovu koje je Krizni štab Federalnog ministarstva zdravstva nastavio djelovati kao savjetodavno tijelo ovom organu.

II-optuženi Solak je dalje naveo da je na sastanku u Vladi FBiH, od strane tadašnjeg direktora Zavoda za javno zdravstvo FBiH, Davora Pehara, prezentovan Plan potreba koji je kao takav usvojen i od strane FUCZ. Isti Plan objedinjen je sa sličnim planom Republike Srpske i Brčko Distrikta, a koji je je onda kao cjelovit usvojilo Vijeće ministara, te posredstvom Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva civilnih poslova dostavljen institucijama EU, NATO-a i ambasadama BiH u stranim državama, kako bi se na osnovu Plana obavljalo prikupljanje donacija ili kupovine, navodeći pri tome da postoje zaključci i odluke kojima je ovo naloženo Ministarstvu, a što je rezultiralo pristizanjem ponuda

ambasada BiH iz različitih država koje su se odnosile na potencijalne kupovine u drugim državama.

Vežano za prethodno navedeno, II-optuženi Solak je naveo da je to period u kojem velike količine medicinske opreme počinju pristizati u BiH, a između ostalog i 40 respiratora ACM812A. Podsjetio je i na sadržaj Plana potreba koji je imao 75 stavki, ukupne vrijednosti od oko 300 miliona EUR, što je prema riječima šefa kabineta Ganibegovića izuzetno veliki iznos, koji ni veoma bogate države sebi ne mogu da osiguraju. Sa druge strane, II-optuženi smatra kako je ovaj Plan izuzetno detaljno i kvalitetno urađen, te su jasno precizirane sve potrebe.

Prema njegovim riječima, u okviru Plana detaljno je precizirana i potreba za respiratorima, mehaničkom ventilacijom, te tvrdi da je jasno navedeno da je potrebna količina 500 respiratora, dok je Tužilaštvo tvrdilo da je u pitanju 300 respiratora. Takođe, II-optuženi Solak je naveo kako je Davor Peħar prilikom izlaganja Plana naveo da je općepoznato i da su svi svjesni da se respiratori ne mogu ni na koji način uvesti iz država EU ili SAD.

Posebno je istakao tačku 27. Plana i ukazao da su bile jasno naglašene karakteristike koje jedan takav mehanički ventilator treba imati, kao i tačku 1. Plana, gdje je naglašeno da je potreban respirator za djecu i odrasle. Prema njegovim riječima, najbitniji element i jedini uslov je bio da se respiratori mogu koristiti za djecu i odrasle, s obzirom na to da u to vrijeme nije bilo poznato kakve efekte može imati na djecu kao najranjiviju kategoriju društva.

U završnom izlaganju II-optuženi Solak je apostrafirao i da se tvrdnje Tužilaštva mogu smatrati elementima zavjere, te se težilo da se provede „media plan“, navodeći pri tome da je predložen i saslušan veliki broj svjedoka kojima su se postavljala pitanja i pričale priče o različitim vrstama respiratora, i to za najteže oblike COVID-a, za intenzivnu njegu, za transport pacijenata i slično.

Takođe je izjavio da je pokretanje ovog postupka rezultiralo da niko više nije ni pokušavao nabaviti respiratore, pri tome istaknuvši da je diplomirani inženjer mašinstva, te da je kompetentniji od većine prisutnih u sudnici da priča o mehaničkim uređajima za transport kisika, odnosno mehaničkim ventilatorima, obzirom da doktori ne prave i ne projektuju ove uređaje, već to rade mašinski inženjeri koji u uređajima prave takozvane „modove“, odnosno volumen i pritisak kisika, dok ljekari taj „mod“ prilagođavaju pacijentu. Vežano za „modove“ uređaja, II-optuženi Solak je u završnom izlaganju izjavio da oni u Planu nisu bili precizirani, s obzirom da su bili potrebni respiratori i za djecu i odrasle, raznih modela i funkcija, te s tim u vezi nije naglašavan tip respiratora, odnosno da li je to invazivni ili neinvazivni respirator.

Završno izlaganje odbrane III-optuženog Fikreta Hodžića

U završnoj riječi, **braniteljica III-optuženog Fikreta Hodžića** je najprije istakla da ostaje u cijelosti kod svih prigovora koje je isticala u tokom postupka, prigovora zakonitosti,

prigovora autentičnosti, prigovora da se Tužilaštvo koristilo dokazima koji nisu prevedeni. Braniteljica je dalje istakla da bi se uopšte moglo odgovoriti na navode potvrđene optužnice o kojoj se raspravlja, neophodno je da optuženja budu razumljiva i da optuženi jasno znaju krivična djela koja im se činjeničnim opisom, u tačno određenim tačkama i podtačkama optužnice, stavljaju na teret, što je osnovni zahtjev prava na pravično suđenje, međutim optužnica je, po mišljenju odbrane, nerazumljiva. Činjenični opis iste ne sadrži opise iz kojih bi proizlazila zakonska obilježja krivičnih djela koja se njenom branjeniku i IV-optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. stavljaju na teret, a tokom glavnog pretresa nisu ni izvedeni dokazi koji bi potkrijepili navode takve optužnice. Odbrana III-optuženog Hodžića zapravo smatra da forma optužnice ne ispunjava zakonom propisane uslove jer se ostavlja sudu i odbranama, odnosno svim učesnicima u ovom postupku da nagađaju kojom od podtačaka tačke 2. optužnice je opisano koje od krivičnih djela.

Odbrana III-optuženog Hodžića je potom ukazala na nedostatke u činjeničnom opisu optužbi protiv optuženog Fikreta Hodžića i pravnog lica „F.H. Srebna malina“. Tačkom 1. optužnice se svim optuženim na teret stavlja krivično djelo *Udruživanje radi činjenja krivičnih djela*. Braniteljica je istakla da u svakoj optužnici u kojoj ima tri ili više optuženih, ima i ovo krivično djelo, bez obzira na postojanje ili nepostojanje elemenata tog krivičnog djela, te u konkretnom slučaju smatra da elementi tog krivičnog djela nisu ni opisani u tački 1. optužnice te nije precizirano na koji način su to optuženi Hodžić i optuženo pravno lice navodno postali članovi grupe ili udruženja u smislu člana 149. stav 2. KZ BiH, niti radi izvršenja kojeg konkretno krivičnog djela propisanog zakonima BiH i od strane kojeg konkretnog lica, niti je opisan a ni dokazan umišljaj ni pristanak ovih optuženih na počinjenje bilo kojeg od navedenih krivičnih djela. Braniteljica je dalje izjavila da je činjenični opis preopterećen brojnim nebitnim podacima koji daju dojam opširnosti radnji, bez suštinskih navoda i bez konkretizacije djela, a osim toga iznose se apsolutne neistine što će se u nastavku elaborisati.

Što se tiče formalnog aspekta tačke 2 optužnice, nesporno je da je ova tačka podijeljena na više podtačaka. Odbrana navodi da, umjesto da nakon opisa pojedinih radnji se naznači koje djelo se kojom od podtačaka kojom optuženom stavlja na teret, tako što kroz cijelu optužnicu nije specificirano, nego se Tužilaštvo odlučilo da tačku 2. optužnice tretira skupno, što samu optužnicu čini kontradiktornom i nerazumljivom ali ponovo bez identifikacije krivičnih djela u odnosu na konkretne podtačke tačke 2. optužnice. Takvo postupanje je, odbrana smatra, značajno uticalo i sada utiče na pravo na odbranu i donošenje odluke o samoj optužnici, jer je nemoguće identificirati konkretna krivična djela u odnosu na primjerima optuženog Hodžić Fikreta po pojedinim podtačkama tačke 2 optužnice. Sve što se može uraditi jeste pretpostavljati, ali to nije standard koji zahtjeve pravičnosti krivičnog postupka.

Osvrnuvši se na elemente bića krivičnih djela koja se III-optuženom i IV-optuženom stavljaju na teret, braniteljica III-optuženog Hodžića je istakla da nije precizirano na koji način su III-optuženi Hodžić i IV-optuženo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. navodno postali članovi grupe ili udruženja u smislu člana 249. stav 2. KZBiH, niti radi izvršenja kojeg konkretnog krivičnog djela propisanog zakonima BiH i od strane kojeg

konkretnog lica. Pored toga, kako je dalje navela, optužnica ne sadrži ni opis navodnog znanja njenog branjenika da iz krivičnog djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* proističe novac koji je navodno opran, a što predstavlja element krivičnog djela *pranje novca*.

Kada je riječ o krivičnim djelima *krivotvorjenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* jasno je da se radi o blanketnim krivičnim djelima, pa je činjenični opis optužnice morao sadržavati upotpunjenje opisa ovih krivičnih djela drugim odredbama, što je izostalo.

U odnosu na postavljeni vremenski period izvršenja krivičnih djela, braniteljica III-optuženog Hodžića je istakla da nisu izvedeni dokazi koji bi potvrdili navode o zajedničkom djelovanju optuženih, konkretno o navodima osmišljavanja nekog plana u periodu 16.03. do 25.03. od strane I-optuženog, te pristajanja na isti do 03.04. i navodnog preciziranja do 14.04.2020. godine. Odbrana III-optuženog Hodžića ističe da dokazi govore suprotno, čak i o nemogućnosti provođenja radnji kako su određene tačkom 1. optužnice, s obzirom da se u periodu koje Tužilaštvo predstavlja kao vrijeme pripremanja plana, optuženi međusobno nisu ni poznavali, a nabavna cijena po kojoj je F.H. Srebrna malina kupila respiratore od svog dobavljača je dogovorena ranije, početkom aprila, što čini nemogućom konstrukciju o dogovoru navodnog uvećanja cijene robe do 14.04.2020. godine. Iako se u tački 1. optužnice kao mjesto izvršenja krivičnih djela navodi Bosna i Hercegovina, Crna Gora, NR Kina i Velika Britanija, to nije precizirano u odnosu na konkretne radnje koje se optuženima stavljaju na teret. Jedini navod u kojem se spominje neko od ovih mjesta, odnosno država je transfer novca u Kinu, ali opet bez konkretizacije mjesta i radnje izvršenja nekog krivičnog djela. Odbrana ističe da se ništa od navedenog ne može pretpostavljati nego je u optužnici u smislu člana 6. Evropske konvencije bilo neophodno to precizirati. Odbrana je dalje istakla da se u tački 2. čak ne navodi bilo koje mjesto izvršenja krivičnih djela niti se neka od radnji dovodi u vezu sa bilo kojim mjestom izvršenja što optužnicu čini nerazumljivom.

Braniteljica III-optuženog Hodžića je navela također da III-optuženi Hodžić, suprotno tvrdnjama optužbe, isključivo u namjeri proširenja poslovanja na promet medicinskim sredstvima i opremom samoinicijativno dostavljao ponude i kontaktirao razne organe vlasti, kao što su to činila i brojna druga pravna lica čiji direktori i predstavnici su se saslušavali na glavnom pretresu, a koja pravna lica su svoje poslovanje prilagođavala novonastalim uslovima pandemije. U tom pravcu je i iskaz svjedoka Denisa Đulalića, vlasnika pravnog lica „Cubicus“ d.o.o. koje se također prije proglašenja pandemije nije bavilo djelatnošću kupovine ili prodaje medicinskih sredstava i opreme, a što se promijenilo u martu 2020. godine, kao i materijalni dokazi – e-mail korespondencija iz koje je vidljivo na koji način III-optuženi Hodžić stupa u kontakt sa posrednicima i dobavljačima.

Odbrana III-optuženog Hodžića je potom postavila pitanje koja je razlika između pravnog lica „Cubicus“ d.o.o. i „F.H. Srebrne Maline“, da li je to primjena člana 10. Zakona o javnim nabavkama u odnosu na primjenu člana 21. istog Zakona prilikom zaključenja ugovora o nabavci respiratora, jer ako je to tako, onda je koncepcija koju postavlja Tužilaštvo

pogrešna jer upravo uslijed kašnjenja, „Cubicus“ d.o.o. nije bio u mogućnosti ispoštovati svoje ugovorne odnose i raskinulo je svoj ugovor, dok je s druge strane optuženo pravno lice ispoštovalo svoje ugovorne obaveze.

Prema stavu braniteljice III-optuženog Hodžića neosnovana je i tvrdnja Tužilaštva da IV-optuženo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. nije bilo kredibilno za nabavku respiratora, te odbrana naglašava da sama korištena terminologija „*kredibilitet za nabavku respiratora*“ je neprihvatljiva, ni pravna ni ekonomska struka i nauka ne poznaju ovaj termin niti je jedan propis regulisao kada je to neko pravno lice kredibilno za nabavku bilo čega, a kamoli respiratora, zbog čega odbrana smatra da je proizvoljan nalaz i mišljenje vještakinje Tužilaštva koja se upustila u davanje mišljenja po tom pitanju. Odbrana smatra da je u tom pravcu decidan bio vještak Radivoje Ikonić, koji se izjasnio da nije moguće davati takvu ocjenu ali kada se već o tome raspravlja, izjasnio se da optuženo pravno lice očito jeste bilo kredibilno jer je izvršio nabavku, a što vještakinja Jovičić nije cijnila. Odbrana dalje ističe da je neosnovano i bez presedana insistiranje Tužilaštva da „F.H. Srebma malina“ nije bila kredibilna za nabavku respiratora jer nije imala cjelokupna sredstva na svom računu bez avansne uplate, što je vidljivo i iz iskaza svjedokinje Sanite Alagić i vještaka Radivoje Ikonića, dok o neodrživosti teze optužbe o postojanju bilo kakvog udruživanja govori i sam proces nabavke i isporuke respiratora, odnosno plaćanja dobavljaču u NR Kini, s obzirom da je u cijeli proces bio uključen i ambasador BiH u NR Kini Tarik Bukvić, te činjenica da III-optuženi Hodžić nije želio realizovati transfer novca dok se sam ambasador nije uvjerio da je svih stotinu respiratora spremno za isporuku Bosni i Hercegovini.

Osvrćući se na optužne tvrdnje o krivotvorenim profakturama i fakturama, braniteljica III-optuženog Hodžića je istakla da se u cjelokupnom činjeničnom opisu ne navodi koji je to element bilo koje od profaktura ili faktura krivotvoren. U tom pravcu je ukazala i na Nalaz i mišljenje vještaka Christoph Rojahn koji je potvrdio da nije bilo nikakvih odstupanja u plaćanju. Ističe da je Tužilaštvo ustvari problematiziralo plaćanje po predračunu, odnosno profakturi, što je prema njenom mišljenju potpuno neshvatljivo, bez uporišta u dokazima i suprotno iskazima saslušanih svjedoka Adnana Garčevića, Redžepa Hodžića, Vesne Kočević i Nermine Fejzić, te vještaka Radivoje Ikonića.

Braniteljica III-optuženog Hodžića je također ukazala kako se u optužnici navodi da je postupano „*uz prethodno sačinjavarje i upotrebu lažnih službenih isprava*“, bez da se identificira koje bi to lažne službene isprave koje su navodno prethodno sačinjene bile i upotrebljene, kada i od strane koga. Odbrana tvrdi da je isto ostalo nejasno i da se ni danas ne zna na koje isprave tužilac misli, a kamoli da se zna ko je sačinio ili upotrijebio takve isprave, po osnovu čega Tužilaštvo izvodi zaključak da se radi o lažnim službenim ispravama.

Odbrana III-optuženog Hodžića nadalje ističe kako se tačkom 1. optužnice insinuiira kako je navodno optuženi Hodžić „*lažnim prikazivanjem i prikrivanjem činjenica neistinito prikazao da on ispunjava uslove za zaključenje ugovora za nabavku i uvoz medicinskih sredstava, u skladu sa Zakonom o ljeikovima i medicinskim sredstvima*“, te da je takav

navod netačan i nerazumljiv. Naime, u činjeničnom opisu optužnice se ne navodi koja bi to činjenica bila lažno prikazana a koja prikrivena i da je na taj način navodno trećeoptuženi u ime četvrooptuženog prikazao da ispunjava uslove za zaključenje predmetnog ugovora za nabavku i uvoz medicinskih sredstava te se ne navodi ni kome i kada je navodno takva činjenica lažno prikazana ili prikrivena. Odbrana je dalje istakla da treba voditi računa i da su zaključenje ugovora, nabavka i uvoz potpuno tri odvojene radnje i upravo u tom smislu je neophodno cijeliti da Zakon o lijekovima i medicinskim sredstvima nigdje ne propisuje neophodnost bilo kakvih dozvola prilikom zaključenja ugovora i nabavke dok je ovo pitanje detaljno regulisano pobrajanjem uslova koje se prije ulaska respiratora na tržište BiH imaju ispuniti.

III-optuženi Hodžić, kako je dalje navela, prilikom predaje ponuda nikada nije tvrdio da je u tom trenutku bio upisan u Registar pravnih lica koja obavljaju promet medicinskim sredstvima na veliko kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva ili da posjeduje saglasnost ili dozvolu za uvoz ponuđenih respiratora, te je s tim u vezi i iskaz svjedoka Hasana Ganibegovića koji je izjavio da Fikret Hodžić i pravno lice „F.H. Srebrna malina“ u komunikaciji nikad nisu tvrdili da već imaju dozvolu, niti je uz ponudu bilo gdje dostavljena takva tvrdnja već je suština svega bila da se nabave respiratori potrebni zdravstvenom sistemu i niko drugi nije dostavio ponudu na 100 respiratora u tako brzom roku isporuke.

Dalje je istakla i kako je svjedok Indira Fazlagić potvrdila da optuženo pravno lice „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. nije moralo biti upisano u Registar kod Agencije u trenutku dostavljanja ponude i zaključivanja ugovora, s obzirom da je za Agenciju bitan trenutak ulaska na tržište BiH, odnosno trenutak carinjenja robe. Odbrana smatra da se u suštini radi o pogrešnom tumačenju odredbi od strane Tužilaštva, jer za uvoz i promet medicinskim sredstvima u BiH je neophodno da društvo kao veleprometnik posjeduje sve dozvole u trenutku carinjenja. U tom pravcu je i iskaz svjedoka Nedima Kereša, Šeherzade Halilović i Adisa Borovca. Naglasila je da je i sam direktor Agencije prilikom saslušanja naveo da u slučaju da su postojale bilo kakve manjkavosti IV-optuženo pravno lice „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. ne bi bilo ni upisano u Registar kod Agencije. Isto su potvrdili svjedok Dragana Reljić i svjedok Mladen Čančarević.

Iznoseći završnu riječ, braniteljica III-optuženog Hodžića je dalje kazala da iz materijalne dokumentacije nesporno proizlazi da respiratori ACM812A posjeduju sve neophodne certifikate, u kom pravcu su dali iskaze svjedoci Zijada Džemić, Mladen Čančarević i Strahinja Obradović. Optuženi Hodžić se izjasnio da respiratori nisu posjedovali sve certifikate ne bi ni mogli krenuti iz Kine a što također proizlazi i iz materijalne dokumentacije. Referirajući se na svrhu samih respiratora, postulirala je da niko ni u jednom trenutku nije od IV-optuženog pravnog lica zatražio dostavu nekih konkretnih respiratora, a ono što se optuženo pravno lice obavezalo dostaviti, to je i učinilo.

Navela je i to da Tužilaštvo, dovodeći u pitanje svrhu respiratora, svoje tvrdnje temelji na iskazima dvojice vještaka Ismeta Suljevića i Leandro Pecchia koji niti su vidjeli predmetni respirator, niti su ga upalili ili njime rukovali, te iznijela stav da iz svih provedenih dokaza proizlazi da je to respirator koji posjeduje invazivne i neinvazivne modove rada i da je stoga

invazivni respirator, a što proizlazi i iz iskaza svjedoka Zijada Džemića i Aleksandra Nikića. Odbrana je istakla da dalaz doktora Suljevića ne sadrži nikakvu literaturu u smislu stručne literature koju je koristio kao i da je poredio predmetni respirator sa drugim respiratorom kojeg je on samoinicijativno odredio, bez da mu je to u naredbi za vještačenje određeno, očito izlazeći izvan okvira naredbe. Vještak nije kontaktirao proizvođača da bi razjasnio određene nedoumice te se upustio čak reći koliko je procentualno neka mašina invazivna. Na kraju je zaključila da je neosnovano III-optuženom Hodžiću stavljati bilo šta na teret u vezi sa performansama respiratora, s obzirom da dostavljeni respiratori u cjelosti odgovaraju specifikaciji koja je bila sadržana uz ponudu.

Odbrana III-optuženog Hodžića je dalje istakla da su ove respiratore nabavljali ne samo FBiH već i brojne druge države, na primjer Crna Gora, Srbija, Mađarska i druge te je navela iskaz svjedoka Bavrka Tonče koji je potvrdio da su ovi respiratori stigli kao donacija u BiH od strane UAE, upravo u cilju borne protiv pandemije Covid-19. Odbrana je dalje navela izjave svjedoka Jovana Roganvoića i Gorana Petrovića koji su potvrdili da su se ovi respiratori koristili i da se i sada koriste u jedinicama intenzivne njege u Crnoj Gori.

Odbrana III-optuženog Hodžića se dalje referisala na pitanje cijene po kojoj je pravno lice „F.H. Srebrna malina“ nabavila respiratore od svog dobavljača i cijena po kojoj je taj dobavljač respiratore nabavio od proizvođača. S tim u vezi odbrana je istakla da niti „F.H. Srebrna malina“ zna ili treba da zna cijenu koju je dobavljač platio svom proizvođaču niti Federalna uprava treba da zna po kojoj cijeni je „F.H Srebrna malina“ nabavila respiratore od svog dobavljača jer je to poslovna tajna, umijeće trgovanja, koliko je prodavac eventualno zaradio prilikom ugovaranja određenog posla. Tako je u odnosu na svaki predmet trgovanja a očito tako i u odnosu na medicinska sredstva. Da nije tako onda bi zakon propisao visinu marže u BiH u odnosu na nabavku medicinskih sredstava, što nije učinjeno. Optuženo pravno lice je dana 02.04.2020. godine dostavila ponude po istim cijenama i jedna od tih ponuda je prihvaćena, po jednoj je zaključen ugovor i izvršena nabavka. Odbrana navodi dalje da iako je ovo čist obligacionopravni odnos, nije jasno zašto se nalazimo u bilo kojoj sudnici, posebno krivičnoj.

Odbrana III-optuženog Hodžića je dalje istakla da marža u ovom poslu nije bila ni cijelih 7% što proizlazi iz računica vještaka Christoph Rojahn, a što je izuzetno niska marža. Odbrana je istakla da optuženom nije dobit bila jedini motiv za ovaj posao već uspjeh u nabavci prijeko potrebnih medicinskih sredstava. Što se tiče cijena respiratora ACM812A u inkriminisanom vremenskom periodu, svjedoci su saglasno potvrdili da su cijene respiratora tada „divljale“ i rasle ne samo iz dana u dan nego iz sata u sat. Odbrana se u tom smislu pozvala na iskaz svjedoka Denisa Đulalića koji je pojasnio da je njegova ponuda zbog promjene cijene i rokova isporuke imala naznaku valjanosti svega dva dana, pri čemu je ovaj svjedok i odustao od svoje ponude jer nije mogao nabaviti respiratore. Potvrdio je da je ponuda za respiratore mogla biti garantovana samo dvanaest sati, jer su cijene drastično rasle i situacija se bukvalno mijenjala iz sata u sat, a mijenjali su se i modeli, te kako je svjedok rekao *„puno ozbiljnije od BiH upregnule su sve svcje resurse i čitav obavještajni aparat, tamo je to bila jedna opšta ludnica u Kini.“*

Dalje je navela da je ponude koje datiraju iz inkriminisanog perioda, pokazuju da je tržišna cijena u inkriminisanom periodu bila i veća od one po kojoj je IV-optuženo pravno lice „Srebrna malina“ d.o.o. kupila respiratore od svog dobavljača iz NR Kine, što su potvrdili i vještak Christoph Rojahn, kao i svjedoci Goran Petrović i Sanja Lekić. Odbrana je stava da niti jedan jedini dokaz nije izveden na okolnost da je Sanja Lekić ili „BTL Medical Montenegro“ d.o.o. III-optuženom Hodžiću ponudila stotinu komada ACM812A umjesto stotinu komada HC-VE003 respiratora i da ga je navodno pri tome upoznala da je stvarna cijena respiratora ACM812A znatno niža. Da je postojao dogovor sa ciljem pribavljanja sredstava kako to tvrdi optužba, braniteljica postavlja pitanje zašto bi njen branjenik i IV-optuženo pravno lice desetine hiljada konvertibilnih maraka trošili na izdavanje bankovne garancije. Zapravo je i svjedok sa imunitetom Kristijan Marić indirektno potvrdio da nije bilo nikakvog uvećanja, a ne postoji ni jedan materijalni dokaz o navodnom uvećanju vrijednosti robe niti iz same optužnice ne proilazi koja je dodatna korist navodno stečena.

Braniteljica III-optuženog Hodžića je takođe istakla da je ugovor o nabavci ACM812A respiratora za potrebe Srbije i „Sinofarm“ d.o.o. Beograd zaključen 28.3.2020. godine, sa cijenom koja je važila samo nekoliko sati kasnije, a ne nekoliko dana ili sedmica kasnije. Osim toga, svjedok Kristijan Marić je potvrdio da je poslat kupoprodajni ugovor za stotinu komada HC-VE003 respiratora, kao i da su isti sačinili dijelom Borna Cicero, a dijelom Kristijan Marić, ali da ovaj ugovor nikada nije potpisan. Iz provedenih dokaza, kako je dalje navela, može se izvesti zaključak da su Marić i Cicero imali namjeru prevariti III-optuženog Hodžića, što je potvrdila i svjedokinja Sanja Lekić navodeći svoja negativna iskustva sa tim osobama.

U pogledu kvaliteta respiratora modela HCVE003, Tužilaštvo se poziva jedino na iskaz Kristijana Marića koji prema vlastitom kazivanju nije medicinske struke i samo je prenosio ono što su mu u mreži mladih govorile osobe koje također nisu medicinske struke.

Odbrana III-optuženog Hodžića se dalje osvrnula na navode iz optužnice u pogledu navodne dobiti za pripadnike udruženja na koju su neki pristali ili podijelili dobit. Odbrana ukazuje da u pogledu činjeničnih tvrsnji u optužnici nedostaje kako obrazloženje a osim toga na te okolnosti nisu izvedeni dokazi. Naime, u optužnici se govorni o navodo jedinoj dobiti ili sticanju protivpravne imovinske koristi u njima poznatim iznosima ili dodatnoj koristi ili slično, a što sve čini optužnicu nerazumljivom i nepreciznom jer se sve vrijeme raspravlja o nečemu imaginarnom bez konketizacije. Dobit i to ne navodna, nego jedina koju je „F.H. Srebrna malina“ u ovom poslu ostvarila je 4-5% odnosno 11% marže. Tužilaštvo niti jednim dokazom nije dovelo u sumnju uopće to zapravo nije ni dokazivalo neki drugi iznos navodno ostvarene dobiti.

Na kraju je braniteljica zaključila da Tužilaštvo nije dokazalo ni jednu inkriminirajuću radnju u ovom predmetu niti je ponudilo dokaz na okolnost postojanja navodnog umišljaja njenog branjenika da s ciljem prikrivanja načina izvršenja krivičnih djela novac uplati na račun posredničkog pravnog lica u NR Kinu, a regularnost transfera novca dobavljaču u NR Kini proizlazi i iz iskaza svjedoka Lejle Kusture i Adnana Garčevića, zaposlenika „Privredne

banke“ d.d.. Dobit i to ne navodna nego jedina dobit koju je optuženo pravno lice „Srebrena malina“ d.o.o. u ovom poslu ostvarilo iznosi 4 – 5 %, odnosno do 11 % marže.

III-optuženi Fikret Hodžić u završnom obraćanju Sudu istakao je da bi u slučaju da je istina da je želio da se obogati na nesreći ljudi, da je krao i varao, da ne bi bio optuženi nego svjedok sa privilegijama koje bi pratile takvo svjedočenje.

Naveo da su svako malo vršeni pretresi njegove porodične kuće, što nije bio slučaj sa ostalim optuženim lica, te se osvrnuo na historijat postupka, naglašavajući pri tome da se svako ispitivanje svodilo na to da se uz pritisak izgovori ono što nikada nije izgovoreno, da se laže, da je dio organizovanog lanca gdje je posljednji u istom trebao zaraditi sitne novce i da je pijun velikih igrača.

U nastavku je istakao da je „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. uspjela nabaviti 100 respiratora za potrebe zdravstvenog sistema BiH, a sve to u specifičnim i teškim tržišnim uslovima, u vrijeme otimanja i plaćanja medicinske opreme među državama, u vrijeme nabavke vršenih putem obavještajnih službi te to niko ne može osporiti. Respiratori su u to vrijeme bili najtraženija roba u svijetu, a i najveće i najbogatije države su također imale problema kada je u pitanju nabavka respiratora. Naglasio je da su prilikom nabavke ispoštovani svi domaći preduslovi, obaveze i procedure, da su u posao bile uključene nadležne institucije, vlade, strane ambasade sa izdavanjem potrebnih dokumenata, te da ih niko nije pitao kako to da preduzeće „F.H. Srebrena malina“ kupuje respiratore. Optuženi je naglasio da je posao uspješno završen zato što su se poštovali zakoni i procedure. Optuženi je izjavio da voli ovu državu, Bosnu i Hercegovinu kao i poljoprivredu ali pravno lice „Srebrena malina“ nije poljoprivredno gazdinstvo kako je to lažno predstavljeno navodeći da su oni koji su pisali takve natpise posjetili prostorije firme, znali bi da iza iste stoji mnogo rada i iskrene emocije. Radi se o porodičnoj firmi koja je porodičnu imovinu založila kod banaka da bi napravila posao a danas te banke istu imovinu prodaju, zbog nemogućnosti vraćanja kredita, upravo zbog ovog procesa. Optuženi je dalje istakao da on više nema posao kao televizijski voditelj, pravno lice „F.H. Srebrena malina“ više ne postoji osim u sudnici i u tekstovima medija te su bez posla ostali desetine radnika i ugrožena je egzistencija na stotine ljudi.

III-optuženi Hodžić je dalje istakao da, s obzirom na vrstu posla koju je uradio, zaradu smatra jako skromnog, naglašavajući da je vještak ekonomske sturke u sudnici izjavio da je zarada optuženog bila 3%. Istakao je da se ne kaje ni za jedan svoj korak u ovom poslu te izgovoreno potkrepljuje desetinama materijalnih dokaza koje je prezentirala njegova braniteljica kao i braniocu drugih optuženih.

Na kraju izlaganja, III-optuženi Hodžić je izjavio da je od njega traženo da laže, traženo mu je da bude svjedok kao što je Kristijan Marić – svjedok koji je trebao izdati istinu, što optuženi nije želio da učini.

Završno izlaganje za optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica

Na kraju iznesene završne riječi, III-optuženi Fikret Hodžić, koji zastupa IV-optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica kao direktor i odgovorno lice, istovremeno i vlasnik, izjavio je da sve što je iznio u svom završnom izlaganja da se odnosi i na pravno lice u odnosu na koje nema ništa posebno za dodati.

Završno izlaganje odbrane V-optužene Jelke Miličević

U završnoj riječi, braniteljica V-optužene Jelke Miličević je istakla da svaka krivična optužba, pa i odluka Suda o krivičnoj optužbi, osim onih preduvjeta propisanih krivičnim zakonodavstvom mora biti i elementarno logična, što ova krivična optužba nije. Sama postavka optužnice je nelogična, a Tužilaštvo BiH nije dokazalo niti jedan navod koji se njenoj branjenici stavlja na teret.

Smatra da su se stekli uslovi da Sud donese presudu kojom se optužena oslobađa od optužbe, jer djelo za koje se tereti nije zakonom propisano kao krivično djelo, pri tome ističući da je u tački 3. optužnice Tužilaštvo zaboravilo navesti mjesto radnje što je po mišljenju odbrane moralo rezultirati, u najmanju ruku, vraćanjem optužnice na uređenje. Nadalje, osvrćući se na dokazni postupak Tužilaštva BiH, advokat je navela da nisu dokazani bitni elementi krivičnog djela koji se stavlja na teret.

Govoreći o svojstvu V-optužene Jelke Miličević, braniteljica je istakla da se ministar finansija u Vladi FBiH, odnosno zamjenik premijera Vlade FBiH u Federalnoj upravi civilne zaštite može zvati i „zapovjednikom“, ali je činjenica da ista nije imala apsolutno nikakve dodatne ovlasti u odnosu na bilo kojeg od ostalih 7 članova FUCZ.

U osvrtu na tvrdnju iz optužnice da njena branjenica zna da FUCZ ne može biti ugovorni organ u postupku javne nabavke medicinske opreme i sredstava, istaknuto je da je FUCZ mogla biti ugovorni organ, kao što je i bila ugovorni organ za nabavku testova za detekciju COVID-a. Ukoliko se i prihvati tumačenje da FUCZ to nije mogla biti, a iz razloga manjakavosti njihove unutrašnje strukture ili nedostatka upisa u odgovarajući registar, braniteljica smatra da ne postoji niti jedan dokaz da je V-optužena Miličević znala za navedene nedostatke unutar samog FUCZ.

Dalje je navela da Tužilaštvo nije dokazalo vrijeme kada je V-optužena Miličević saznala da FUCZ kupuje respiratore, ističući da je ovu činjenicu optužba dokazivala na osnovu ISFU trezorske aplikacije u koju je unesen predmet kupoprodaje respiratora, te da je na sjednici Vlade 9.4.2020. godine, u svojstvu zapovjednika FUCZ, podnijela Informaciju koja je sadržavala navod o nabavci respiratora.

Pozivajući se na iskaze svjedoka Mahire Šetić, Maria Glibića i Almire Ibišević, braniteljica V-optužene Miličević je istakla da je potpuno nejasno na osnovu čega Tužilaštvo tvrdi da je V-optužena Miličević na osnovu unosa od strane FUCZ u neki od modula ove aplikacije znala da su predmet plaćanja respiratori, kada je upravo svjedok Glibić, koji predstavlja sponu između ministrice i sektora trezora, izjavio da on taj unos nikada nije vidio, niti da

ima pristup modulu aplikacije, te izričito potvrdio da na dokumentaciji koju nosi ministrici na potpis nije bio naznačen predmet plaćanja.

U pogledu Informacije koja je primljena na znanje na sjednici Vlade FBiH održanoj 9.4.2020. godine, braniteljica V-optužene Miličević je istakla da je učinila nespornim da Informacija nije imala rečenicu „*Dana 03.04.2020. godine zaključen je ugovor o kupovini 100 respiratora*“, pozivajući se pri tome na iskaze svjedoka Ivane Raguz i Maria Glibića koji su, kako je navela, potvrdili da Informacija nije sadržavala spornu rečenicu, te iskaze svjedoka Enesa Memića i Tonče Bavrke, koji su potvrdili da Krizni štab FBiH nije usvajao Informaciju u kojoj je bila ova rečenica. Braniteljica je takođe apostrofirala da ne postoji verzija Informacije sa razlikom, niti u FUCZ niti u Vladi, te da ne postoji Informacija sa „viška“ tri stranice koje su sadržavale „Zaključke“, a koja je preuređena.

Referišući se na tvrdnju Tužilaštva da je V-optužena Miličević supotpisom Naloga 3.4.2020. godine počinila krivično djelo *nesavjestan rad u službi*, braniteljica je navela da bi njena branjenica počinila naprijed pomenuto krivično djelo ukoliko bi samoinicijativno, bez bilo kakvih indikacija ili sumnji, odbila postupiti po unesenom nalogu budžetskog korisnika. Da postupanje po unesenim nalogima FUCZ od 3.4.2020. godine predstavlja samo uobičajno postupanje proizlazi iz svih dokaza provedenih u postupku, posebno se osvrćući na iskaze svjedoka Mahire Šetić i Maria Glibića koji su neposredno radili na nalogima u vezi sa ovim plaćanjem i koji su izjavili da je to predstavljao sasvim „običan dan na poslu“.

Kod ovakvog stanja stvari, smatra braniteljica V-optužene Miličević, nije bilo osnova za pokretanje inspeksijskog nadzora, te se pozvala na iskaze svjedoka Maria Glibića i Jelene Znahor, iz kojih saglasnih izjava proizlazi da je za pokretanje inspeksijskog nadzora potrebna indikacija, a to su prije svega bili prijave ili negativni revizijski izvještaji, naglašavajući da sa aspekta znanja V-optužene nije postojala bilo kakva indikacija koja bi ukazivala na potrebu za određivanjem budžetskog nadzora. Zaključila je da određivanje budžetskog nadzora, prema vlastitom nahođenju, upravo predstavlja nesavjestan rad u službi.

U pogledu štete kao bitnog elementa krivičnog djela koje se njenoj branjenici stavlja na teret, braniteljica V-optužene Miličević navodi da nije proveden niti jedan dokaz u pravcu da li bi kupovinom respiratora HCVE003 nastala šteta za budžet FBiH, te se u ovom postupku samo dokazivala da je šteta nastala kupovinom respiratora ACM812A. Na kraju je zaključila da V-optužena Miličević nije pristajala na štetu budžeta FBiH, te da je u svojstvu ministricе finansija odgovorno radila svoj posao.

Na osnovu svega prethodno navedenog, a imajući u vidu manjkavosti i kontradiktornosti samog dispozitiva optužnice, kao i činjenicu da iz provedenih dokaza u ovom krivičnom postupku ne proizlazi dokazanost svih bitnih elemenata krivičnog djela za koje se V-optužena Miličević tereti, odbrana predlaže da Sud donese presudu kojom se njena branjenica oslobađa od optužbe.

V-optužena Jelka Miličević nije posebno iznosila završnu riječ, navodeći da je argumentacija njene braniteljice dovoljna.

GLAVA III - Prava i pravni standardi

Pravo na odbranu

Sud konstatuje da su optuženi u toku cijelog postupka imali braniocce i koristili mogućnost da predlažu i izvode dokaze, odnosno da ispituju i ospore dokaze optužbe. Svi dokazi na koje se Sud poziva izvedeni su na javnoj raspravi.

Razmatranje i ocjena dokaza

Sud je razmatrao i cijenio sve izvedene dokaze optužbe i odbrane, ali će u ovoj presudi obrazlagati samo one dokaze koji se odnose na odlučne činjenice, te iznositi zaključke samo o činjenicama koje su od suštinske važnosti za odluku. Sud podsjeća da član 15. ZKPBiH predviđa princip slobodne ocjene dokaza, koji je jedino ograničen principom zakonitosti dokaza (član 10. ZKPBiH), što znači da je ocjena dokaza oslobođena formalnih pravnih pravila koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza. Zakonodavac je, uspostavljajući ovaj princip, dao neophodnu slobodu sudskoj vlasti i pokazao povjerenje u prosudbenu moć sudija.

Na tužitelju leži odgovornost dokazivanja krivice optuženog koja mora biti dokazana po standardu van svake razumne sumnje, jer u slučaju da postoji bilo kakva razumna sumnja u pogledu postojanja činjenica koje čine navodno krivično djelo, donesena odluka mora ići u korist optuženog.

Sud je svoju odluku zasnovao isključivo na relevantnim dokazima koji su provedeni na glavnom pretresu, upuštajući se u njihovu detaljnu analizu u mjeri koliko je to neophodno i relevantno za donošenje konačne, zakonite i pravilne odluke. Pod pojmom relevantnog dokaza, Sud podrazumijeva svaki dokaz temeljem kojeg je moguće utvrditi postojanje činjenica koje su od značaja za donošenje pravilne odluke, što znači da je potrebno postojanje veze između sadržaja određenog dokaza i činjenice koja je važna za uspješno okončanje krivičnog postupka.

Prilikom ocjene iskaza svjedoka koji su svjedočili u ovome postupku, Sud je cijenio njihovo držanje i ponašanje tokom davanja iskaza i ispitao konzistentnost njihovih iskaza, uporedio činjenice o kojima su svjedoci svjedočili sa činjenicama koje su utvrđene od strane drugih svjedoka, te materijalnim dokazima, a kako bi utvrdio da li su iskazi potkrijepljeni ili osporeni drugim dokazima u ovom predmetu. Osim toga, Sud je ispitao i uloženu materijalnu dokumentaciju, kako bi odlučio o njenoj pouzdanosti i dokaznoj vrijednosti.

Standard dokazivanja

Sudska praksa je za osuđujuću presudu definisala standard "*dokaza van razumne sumnje*". Prema opšteprihvaćenom stanovištu, dokazi van razumne sumnje su dokazi na osnovu kojih bi svaki objektivni promatrač pouzdano mogao zaključiti da postoji veći stepen vjerovatnoće da je optuženo lice počinilo krivično djelo.

Sve činjenice koje idu na štetu (*in peius*) optužene osobe moraju se sa sigurnošću dokazati, a ako se to ne postigne, uzima se kao da one i ne postoje. S druge strane, sve činjenice koje idu u korist (*in favorem*) optužene osobe, uzimaju se da postoje i onda kad su utvrđene sa vjerovatnošću.

Član 3. stav 2. ZKPBiH utvrđuje princip *in dubio pro reo* prema kojem „*sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud riješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog*“.

Kod pismene izrade ove presude Sud je imao u vidu da se saglasno praksi ESLJP, Sud, iako je obavezan dati razloge za svoju odluku, ne mora detaljno baviti svakim argumentom koji je iznijela neka od strana u postupku i da nije dužan baviti se svakim dokazom^[1], nego je u smislu odredbi članova 15. i 281. ZKPBiH, dužan da se bavi, u prvom redu onim dokazima koji su nužni za ostvarenje svrhe konkretne presude, iz čega proizlazi da nije nužno raspravljati baš o svakom dokazu.³ Iz naprijed navedenih standarda uspostavljenih judikaturom ESLJP, dakle proizlazi da je obaveza Suda da, iako presudu donosi na temelju savjesne ocjene svih izvedenih dokaza, u obrazloženju izloži samo one dokaze koji su bili od značaja za njeno donošenje. Upravo se navedenim standardom Sud vodio u osuđujućem dijelu presude.

Glava IV - PROCESNE ODLUKE

Odluke o ponovnom početku glavnog pretresa, izmjena sastava sudećeg vijeća

Odredbom člana 251. stav 2. ZKPBiH određeno je da „*glavni pretres koji je odgođen mora ponovo početi ako se izmjenio sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu*“, dok je stavom 3. istog člana propisano da „*ako se glavni pretres drži pred drugim sudijom, odnosno predsjednikom vijeća, glavni pretres mora ponovo početi i svi dokazi moraju se ponovo izvesti. Izuzetno, ako se pretres drži pred drugim predsjednikom vijeća, uz saglasnost stranaka i branioca, vijeće može odlučiti da se ranije izvedeni dokazi neće ponovo izvoditi.*“

---

^[1] ESLJP je tako zauzeo stanovište da: „[S]udovi nisu dužni da daju detaljne odgovore na svako pitanje.“ Vidi *Van de Hurk vs the Netherlands*, 19.april 1994. godine, str. 61.

³ Vidjeti presudu Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Darja Kordića i Marja Čerkeza*, predmet br.IT-95-14/2-T od 26.2.2001. godine, paragraf 20., te presudu Žalbenog vijeća u istom predmetu broj: IT-95-14/2-A od 17-12-2004. godine, paragraf 382.

Sud konstatuje da je zbog proteka roka od 30 dana između dva ročišta za održavanje glavnog pretresa⁴ glavni pretres u ovoj krivičnoj stvari počeo iznova 14.7.2021., 29.9.2021., 29.6.2022. i 12.10.2022, pri čemu se provedeni dokazi nisu ponovo izvodili, već su se uz izričitu saglasnost stranaka i branilaca koristili zapisnici o njihovom izvođenju, a što je u potpunosti u skladu sa citiranom odredbom procesnog zakona.

Na isti način je postupljeno i kada se tokom glavnog pretresa izmijenio sastav sudećeg vijeća kada je dotadašnjeg predsjednika vijeća, sudiju Džemilu Begović, zbog njenog odlaska u penziju, zamijenio član vijeća, sudija Branko Perić, dok je na mjesto člana vijeća došao sudija Goran Radević. Stranke i branilci nisu imali primjedbi na izmijenjeni sastav sudećeg vijeća, te su dali svoju saglasnost da se ranije izvedeni dokazi ne izvode ponovo.

Odluke donesene u vezi sa načinom izvođenja dokaza

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 21.4.2021. godine Tužilaštvo je predložilo da se na sljedećem glavnom pretresu izvede materijalni dokaz koji je u optužnici predložen pod brojem 9 (Analiza)⁵, navodeći da se radi o najobimnijem dokazu Tužilaštva koji je vezan za stručno lice predloženo u optužnici (Emir Sokočević). Tužilaštvo je pojasnilo da se radi o autoru Analize koji bi Sudu trebao da objasni koncept dokumenta koji sadrži tzv. *hiper linkove*, te koji neće svjedočiti u klasičnom smislu, nego će govoriti o tome koji su sve materijali upotrijebljeni za pravljenje Analize i da li ista sadrži samo ono što su analitičari ili službenici SIPA-e po naredbi Tužilaštva radili kao odabir relevantnih dokaza.

Obrana I-optuženog Fadila Novalića istakla je prigovor navodeći da pozivanje analitičara na okolnost kako isti shvata određeni dokument, nema uporišta u zakonu.

Nakon što je razmotrio navode stranaka, Sud je dozvolio da imenovano lice koje je sačinjavalo Analizu i evidentiralo podatke na tzv. *hiper linkovima* bude tehnička podrška ukoliko je to Tužilaštvu neophodno radi prezentacije dokaza u sudnici, naglašavajući da je obrazloženje dokumenata i njihova analiza u nadležnosti tužioca, te da je za Sud irelevantno ko je dokumentaciju analizirao, budući da Analiza sama po sebi nije dokaz, nego isključivo materijali na osnovu kojih je Analiza sačinjena.

Slijedom ovakve odluke Suda, za vrijeme izvođenja dokaza koji je u optužnici predložen pod brojem 9., u sudnici je bilo prisutno stručno lice, službenik SIPA-e Emir Sokočević, koji je u svojstvu saradnika tužioca prezentovao materijalne dokaze u sudnici.

Sa ulaganjem materijalnih dokaza koji su obuhvaćeni Analizom Tužilaštvo je započelo na ročištu održanom 26.4.2021. godine, kojom prilikom su istakli da se kroz izvještaj o izvršenoj analizi objektivnih i materijalnih dokaza Tužilaštva nalaze svi materijalni dokazi kako u pisanoj, tako i elektronskoj formi. Tužilaštvo je izvodilo dokaze na način da su isti

⁴ 4.6. – 14.7.2021. godine, 27.8. – 29.9.2021. godine, 25.5.2022. – 29.6.2022 godine i 13.7. – 12.10.2022. godine.

⁵ Akt Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: I-16-05/1-04-2-406-97/20 od 1.12.2020.godine, u prilogu kojeg se nalazi: Izvještaj o izvršenoj analizi od 30.11.2020.godine i 1 x CD, sa prilogom prevoda

bili prezentovani od lica Emir Sokočević u elektronskoj formi, budući da se radi o Analizi koja je snimljena na hard disku - CD-u sa tzv. *hiper linkovima*, a ukoliko bi se radilo o dokazima koji su takve prirode da zahtjevaju dokazivanje autentičnosti kroz original ili bi odbrana u toku izvođenja dokaza istakla prigovor autentičnosti, takav dokaz bi se pokazao na grafoskopu. Na ovaj način materijalni dokazi su ulagali kroz određene setove dokaza koji prate hronologiju događaja kako je to opisano u optužnici.

Odbrana je više puta tokom izvođenja dokaza optužbe na glavnom pretresu kao i zajedničkim podneskom⁶ isticala prigovor na ovakav način izvođenja dokaza, apostrofirajući činjenicu da Analiza, koju je sačinio pripadnik Državne agencije za istrage i zaštitu za potrebe Tužilaštva, sadrži preko stotinu priloga koji nisu dobili poseban broj u optužnici, već su imenovani kao „*prilozi uz analizu SIPA-e*“. Prema tvrdnji odbrane ti dokazi nisu predloženi uz optužnicu niti predstavljaju zasebne niti cjelovite dokaze uz optužnicu. Odbrana je takođe isticala da su dokazi na koje se Tužilaštvo poziva (u optužnici predloženi pod brojevima T-103 i T-104), Zapisnik o pretresanju pokretnih stvari i Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta, koji sami po sebi ne sadrže bilo kakav prilog, naglašavajući da „*screenshot-ovi*“ različitih korespodencija nisu dostavljeni uz optužnicu kao posebni dokazi, niti su u optužnici navedeni kao sastavni dio bilo kojeg dokaza.

Prihvatajući pravo tužioca da odabere način na koji će u optužnici navesti dokazne prijedloge, kao i da nema obavezu da taksativno pobraja sve priloge dokaza, Sud je dozvolio da Tužilaštvo uloži priloge određenih dokumenata, iako prilikom sačinjavanja optužnice takvi prilozi nisu precizirani kao dio dokazne građe. Naime, Sud je imao u vidu da je odbrana u svakom slučaju u obavezi da pregleda sve dokaze i da na osnovu sadržaja dokaza predloženih u optužnici gradi svoju koncepciju odbrane, dok je na strani Tužilaštva slobodna ocjena u pogledu metode izvođenja svojih dokaza na glavnom pretresu. Shodno istaknutom, Sud nije prihvatio prijedlog odbrane da se Tužilaštvu zabrani predočavanje i korištenje priloga dokaza koji je u optužnici predložen pod rednim brojem 9., odvojeno od dokaza kojim ti prilozi pripadaju.

Odbijanje zahtjeva svjedoka Bahre Džake za dodjeljivanje procesne zaštite (objavljivanje ličnih podataka i fotografije u medijima)

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 2.4.2021. godine svjedok Bahra Džaka je zatražila da joj budu dodijeljene mjere zaštite na način da se njeno ime i prezime, kao i lik ne objavljuju u medijima. Obrazlažući postavljeni zahtjev, svjedok je na upit Suda kao razloge zbog kojih traži određivanje mjera zaštite navela zaštitu porodice, te ukazala na prirodu posla kojim se bavi (kao zaposlenik u Vladi Federacije BiH kontaktira sa jako puno ljudi).

Sud je ocijenio da razlozi koji su navedeni u prilog opravdanosti postavljenog zahtjeva za određivanja mjera zaštite, a koji se u osnovi ogleda u tome da svjedok ne želi da bude eksponiran u javnosti, ne predstavlja razloge zbog kojih bi se ovaj svjedok imao smatrati

---

⁶ Zajednički podnesak svih odbrana od 6.4.2021. godine

„svjedokom pod prijetnjom“ ili „ugroženim svjedokom“ u smislu odredbi Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, zbog čega je isti odbio.

Odluke o saslušanju svjedoka pod imunitetom u prisustvu pravnog savjetnika i sudski nadzor pripreme svjedoka

Sud je u toku postupka (10.12.2021. godine), na prijedlog Tužilaštva BiH, donio odluku da se u cilju zaštite prava svjedoka pod imunitetom, Kristijana Marića, njegovo saslušanje na glavnom pretresu vrši uz prisustvo njegovog pravnog savjetnika, advokata Bože Jurkovića, koji mu je postavljen rješenjem Suda BiH broj: S1 2 K 035494 20 Krn 12 od 12.6.2020. godine u skladu sa odredbom člana 84. ZKPBiH⁷.

Na istom ročištu Sud je na prijedlog odbrane optuženog Fikreta Hodžića, advokata Mirne Delalić⁸, a uz protivljenje Tužilaštva BiH⁹, odredio sudski nadzor pripreme ovog svjedoka optužbe kojem je rješenjem Glavnog tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: A-227/20 od 20.11.2020 godine dodijeljen imunitet od krivičnog gonjenja, na način da će Tužilaštvo BiH pripreme svjedoka vršiti u prostorijama Odjela za podršku svjedocima Suda BiH, uz prisustvo saradnika Odjela¹⁰.

Prilikom donošenja ovakve odluke Sud je imao u vidu da Tužilaštvo BiH nije dostavilo Sudu, a ni odbranama rješenje Glavnog tužioca o imunitetu do dana održavanja glavnog pretresa, zbog čega se u cilju zaštite pravičnog postupka Sud pobrinuo da bude ispoštovana jednakost stranaka u postupku na način da je Tužilaštvo moglo da izvrši pripremu svjedoka u prisustvu pravnog savjetnika, dok je odbrani otklonjena sumnja u pogledu pripreme svjedoka od strane Tužilaštva, a u pravcu korištenja dokaza koji narušavaju njegov kredibilitet.

Odluka o promjeni redoslijeda izvođenja dokaza

Sud je u toku postupka donio odluku da se u smislu odredbi člana 240. u vezi sa članom 261. stav 2. ZKPBiH, odstupi od redovnog toka izvođenja dokaza na glavnom pretresu.

Naime, zbog nemogućnosti da se realizira saslušanje predloženog vještaka optužbe Leandro Pecchia, koji je privatno i poslovno vezan sa inostranstvom, Sud je ocijenio opravdanim promijeniti redoslijed izvođenja dokaza na način da se dokazi odbrane provode sve dok se ne steknu uslovi da vještak lično pristupi pred Sud radi njegovog neposrednog saslušanja.

Odluka o saslušanju svjedoka odbrane Gorana Petrovića

⁷ Odredbom člana 84. stav 5. ZKPBiH je izričito propisano da se „svjedoku odlukom Suda za savjetnika određuje advokat za vrijeme trežarja saslušarja, ukoliko je očito da nije u starju da koristi svjca prava u vrijeme saslušarja i ako njegovim interesima ne mogu biti zaštićeni na drugi način.“

⁸ Braniteljica je tom prilikom istakla da je Tužilaštvu dostavila dokaze kojim planira pobijati kredibilitet iskaza svjedoka, te da zbog odgode glavnog pretresa 10.12.2021. godine Tužilaštvo ima dodatno vrijeme da pripremi svjedoka koristeći dokaze koje im je odbrana dostavila.

⁹ Tužilaštvo se usprotivilo ovom zahtjevu, navodeći da je pravo i obaveza Tužilaštva da priprema svog svjedoka, a da su dokazi koji su dostavljeni Tužilaštvu upravo dokazi iz tužilačkog spisa.

¹⁰ Rješenje Suda BiH broj: S1 2 K 039029 21 od 10.12.2021. godine

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 9.11.2022. godine, na prijedlog odbrane III-optuženog Fikreta Hodžića, saslušan je svjedok Goran Petrović.

Tužilaštvo BiH je prigovorilo saslušanju ovog svjedoka. Naime, neposredno pred održavanje ročišta Sudu je dostavljen podnesak u kojem Tužilaštvo ističe da je ovaj svjedok branilac Sanje Lekić koja je u svojstvu osumnjičene saslušavana pred Specijalnim tužilaštvom Crne Gore, ali i zastupnik pravnog lica BTL Medical Montenegro d.o.o. Podgorica u okviru kojeg Sanja Lekić djeluje kao njegov vlasnik, dovodeći u pitanje ispunjenost zakonskih uslova za saslušanje ovog svjedoka u smislu odredbe člana 82. tačka b), odnosno c) ZKPBiH¹¹.

Očitujući se na prigovor optužbe, braniteljica III-optuženog Fikreta Hodžića izjavila je da je ovog svjedoka predložila na okolnosti njegovih saznanja koje ima kao pravni zastupnik pravnog lica BTL Medical Montenegro, te da ga je upozorila da prije svjedočenja provjeri sa svojim klijentima (pravnim i fizičkim licem) da li su saglasni da svjedoče u ovom predmetu. Svjedok Petrović ju je, kako je dalje navela, obavijestio o datoj saglasnosti za svjedočenje i razriješenju obaveze čuvanja advokatske tajne. Braniteljica je dodatno istaknula i da je Sanja Lekić već u optužnici Tužilaštva BiH bila predložena kao svjedok, da ista nije osumnjičena u ovom krivičnom predmetu, te da je Tužilaštvo tek godinu dana nakon potvrđivanja optužnice protiv ovog lica pokrenulo istragu, odnosno da je Sanja Lekić saslušana u svojstvu osumnjičene tek nakon što je od strane ove odbrane predložena kao svjedok. Na kraju je zaključila da ne postoji niti jedan razlog zašto svjedok Petrović ne bi mogao svjedočiti u ovom predmetu na okolnosti njegovih saznanja kao pravnog zastupnika pravnog lica BTL Medical Montenegro u vezi nabavke i isporuke respiratore, te ponovila da isti nije predložen na okolnosti Sanje Lekić kao osumnjičene osobe.

Braniteljica I-optuženog Fadila Novalića, advokat Vasvija Vidović, u cijelosti se pridružila izlaganju kolegice Mirne Avdibegović i dodala da je tačno da Sanja Lekić nije osumnjičena u ovom predmetu, te da nema procesnih smjetnji da se Goran Petrović sasluša kao svjedok.

Braniteljice optuženih Fahrudina Solaka i Jelke Miličević pridružile su se izlaganjima odbrane Fikreta Hodžića i Fadila Novalića i nisu imale dodatnih komentara.

U osvrtu na navode odbrane Tužilaštvo je najprije istaklo da naredba o sprovođenju istrage protiv Sanje Lekić nije donešena godinu dana od podizanja optužnice, nego neposredno nakon njenog podizanja. Dalje su naveli da pozvani svjedok ni po Zakonu o krivičnom postupku ni Zakonu o advokaturi nije ovlašten da disponira odlukom šta je tajna klijenta i može li je otkriti, te da je usmeno ovlaštenje nekog klijenta procesno neprihvatljivo u kontekstu odredbe člana 82. stav 1. tačka c) ZKPBiH.

---

¹¹ Članom 82. ZKPBiH propisano je da se *ne može saslušati kao svjedok: ...b) branitelj osumnjičenog, odnosno optuženog u pogledu čijejenica koje su mu postale poznate u svojstvu branitelja, c) osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvarja profesionalne tajne (vjerski službenik, odnosno ispovjednik, novinar u svrhu zaštite izvora informacija, advokat, biježnik, liječnik, babica i dr.), osim ako je oslobođena te dužnosti posebnim propisom ili izjavom osobe u čiju je korist ustanovljeno čuvanje tajne...*

Sud je prihvatio prijedlog odbrane ocijenivši da će svjedok Goran Petrović prilikom neposrednog saslušanja predočiti vijeću činjenice i okolnosti koje su od značaja za primjenu odredbe procesnog zakona na koju upućuje Tužilaštvo, što je ovaj i učinio. Naime, svjedok Petrović je već prije nego što je odbrana pristupila njegovom saslušanju, na upit Suda izjavio da je oslobođen čuvanja profesionalne tajne kako od Sanje Lekić, kao fizičkog lica, tako i od pravnog lica BTL Medical Montenegro, a što mu je, kako je naveo, lično saopštila izvršna direktorica pravnog lica Olivera Đuranović.

Dodatno, Sud je prihvatajući prijedlog odbrane da sasluša ovog svjedoka imao u vidu i da će Sanja Lekić takođe svjedočiti u ovom postupku i da će joj tada biti data prilika da se izjasni da li je Gorana Petrovića oslobodila dužnosti čuvanja profesionalne tajne.

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 23.11.2022. godine, kada je kao svjedok saslušavana u ovoj krivičnopravnoj stvari, Sanja Lekić je potvrdila da je Gorana Petrovića oslobodila čuvanja advokatske tajne u odnosu na saznanja do kojih je došao kao pravni zastupnik pravne osobe BTL Medical Montenegro, ali i kao njen branilac u krivičnom postupku koji se vodi protiv nje.

Cijeneći ovakvo stanje stvari Sud zaključuje da su uslovi za saslušanje svjedoka Gorana Petrovića bili ispunjeni i da njegovim svjedočenjem u ovom predmetu nije došlo do povrede odredbi krivičnog postupka. Tvrdnju optužbe da je usmeno ovlaštenje procesno neprihvatljivo u kontekstu odredbe člana 82. stav 1. tačka c) ZKPBiH, Sud nalazi neosnovanom, jer kada govori o *izjavi osobe u čju je korist ustanovljeno čuvanje tajne*, zakonodavac nije propisao da takva izjava nužno mora biti pismena, zbog čega je usmena izjava kakva je data u konkretnom slučaju za Sud potpuno prihvatljiva.

Odbijanje dokaznih prijedloga odbrane

Na nastavku glavnog pretresa održanom 6.7.2022. godine, odbrana drugooptuženog je predložila da se kao materijalni dokaz u spis predmeta uvede članak sa web stranice Međunarodnog instituta za bliskoistočne balkanske studije iz Ljubljane pod naslovom "*Posrnulo pravosuđe rak rana bh društva od 27.11.2020. godine*"¹², kojeg je Sud odbio ocijenivši da se ne radi o dokazu, već o mišljenju medijske javnosti koje je za ovo vijeće neprihvatljivo.

Na istom ročištu Sud je odbio i prijedloge odbrane II-optuženog da uložne novinske članke sa web portala klix.ba¹³ i avaz.ba¹⁴ na okolnosti negativnih posljedica ovog krivičnog postupka na zdravlje ljudi. Naime, cijeneći da su negativne posljedice nastupile naknadno,

¹² Dokazni prijedlog pod brojem 28. pisanog prijedloga dokaza odbrane drugooptuženog Fahrudina Solaka od 25.5.2022. godine, uložnog u spis predmeta 29.6.2022. godine.

¹³ Dokazni prijedlozi pod brojem 29. i 30. pisanog prijedloga dokaza odbrane drugooptuženog Fahrudina Solaka od 25.5.2022. godine, uložnog u spis predmeta 29.6.2022. godine.

¹⁴ Dokazni prijedlozi pod brojem 31. pisanog prijedloga dokaza odbrane drugooptuženog Fahrudina Solaka od 25.5.2022. godine, uložnog u spis predmeta 29.6.2022. godine.

Sud je našao da ovi dokazni prijedlozi nisu od značaja za krivični predmet, jer nisu u vezi sa bitnim obilježjima krivičnih djela koja se optuženim stavljaju na teret.

Ocijenivši ih nerelevantnim, Sud je odbio i članke objavljene na web stranici balkans.aljazeera.net¹⁵ koji je ova odbrana predložila na okolnost koliko su respiratori potrebni i nužni za hitno djelovanje kod pacijenata oboljelih od virusa COVID19, te web portalu klix.ba¹⁶ pod naslovom "*Ministrica Turković od stranih diplomata u BiH tražila da pomognu u nabavci respiratora.*"

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 6.7.2022. godine Sud je odbio zahtjev advokata Marsele Bajramović, braniteljice II-optuženog Fahrudina Solaka, od 6.4.2022. godine kojim je zatraženo izdavanje naredbe Ministarstvu finansija FBiH za dostavu podataka od privrednog društva "CORE" d.o.o. Sarajevo, a koje privredno društvo sa Federalnim ministarstvom finansija ima zaključen ugovor o funkcionalnoj podršci za ORACLE aplikaciju za trezorsko poslovanje. Sud je ocijenio da su podaci čiju dostavu odbrana traži, a koji su precizirani u aktu braniteljice od 9.3.2022. godine, dovoljno razjašnjeni kroz provedene dokaze optužbe, a posebno saslušanje svjedoka Nermine Fejzić¹⁷ koja je opisala proceduru unosa podataka u trezorsku aplikaciju, te razložno i uvjerljivo objasnila kada je i na temelju čega u ovu aplikaciju unijela informacije koje su se ticale kupovine 100 respiratora.

Na istom ročištu Sud je odbio i zahtjev advokata Mirne Avdibegović, braniteljice III-optuženog Fikreta Hodžića od 5.4.2022. godine kojim je zatraženo izdavanje naredbe Državnoj agenciji za istrage i zaštitu da dostave odbrani određenu dokumentaciju¹⁸ koju smatraju važnom kako sa aspekta nalaza vještaka ekonomske struke, tako i opovrgavanja teze optužnice o pranju novca i počinjenju drugih krivičnih djela. Naime, Sud je zaključio da se radi o zahtjevu za dostavu dokumentacije koja nije od značaja za predmet koji je u toku, jer se Tužilaštvo, na kojem leži teret dokazivanja, ovim pitanjima nije bavilo kroz svoj dokazni postupak.

Izvjestan broj predloženih materijalnih dokaza odbrane II-optuženog Fahrudina Solaka, Sud je odbio i na ročištu održanom 13.7.2022. godine i to: *Informaciju FUCZ o aktivnostima FUCZ na provođenju postupka javne nabavke usluga vezanih za instaliranje i puštanje u*

---

¹⁵ Dokazni prijedlozi pod brojem 40. pisanog prijedloga dokaza odbrane drugooptuženog Fahrudina Solaka od 25.5.2022. godine, uloženo u spis predmeta 29.6.2022. godine.

¹⁶ Dokazni prijedlozi pod brojem 46. pisanog prijedloga dokaza odbrane drugooptuženog Fahrudina Solaka od 25.5.2022. godine, uloženo u spis predmeta 29.6.2022. godine.

¹⁷ Zaposlena kao viši referent za knjigovodstvo i stalna sredstva u Federalnoj upravi civilne zaštite, radi na poslovima unosa svih dokumenata u trezorsku aplikaciju, kao i izradu obrazaca 1,2,3 i 4.

¹⁸ Ovjerenu kopiju akta Državne agencije za istrage i zaštitu broj: I-16-05/2-04-2-406-22/20 od 15.9.2020. godine sa pratećom dokumentacijom, a koja se tiče odgovora nadležnih organa NR Kine u vezi sa nabavkom 100 respiratora; svu dokumentaciju vezanu za postupanje po zahtjevu Tužilaštva BiH za prikupljanje i dostavljanje informacija i dokumentacije broj: T20 0 KTO 001883720 od 9.9.2020. godine; ovjerena kopija akta Državne agencije za istrage i zaštitu broj: I-16-05/2-04-2-406-69/20 od 13.10.2020. godine, kao i sva dokumentacija koju je MUP Crne Gore dostavio Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, a kojom istu obavještavaju da su izvršene provjere preko komercijalnih banaka u Crnoj Gori vezano za pravno lice "Shangai Changqui Medical Technology Center"; kao i ovjerena kopija akta Državne agencije za istrage i zaštitu broj: I-16-05/2-04-2-406-63/20 od 30.9.2020. godine, kao i sva dokumentacija koja je dostavljena Državnoj agenciji za istrage i zaštitu od strane R.Hrvatske, R.Srbije, R. Slovenije, Crne Gore, te Velike Britanije, a kojom istu obavještavaju o izvršenim provjerama za pravno lice "Shangai Changqui Medical Technology Center".

rad respiratora od 18.10.2020. godine¹⁹, na okolnost da je FUCZ kontinuirano o svim svojim poduzetim radnjama izvještavala Vladu Federacije, koji Sud nije prihvatio iz razloga što se radi ne samo o dokazu koji izlazi izvan okvira radnji opisanih u optužnici, nego i zbog toga što je isti predložen na okolnosti koje su u toku postupka već dovoljno razjašnjenje drugim izvedenim dokazima; zatim *set materijalnih dokaza*²⁰ na okolnost da je odbrani od strane FUCZ dostavljen samo dio tražene dokumentacije koja se odnosi na zakonitost nabavke pa sve do instalacije respiratora, a koje Sud nije prihvatio jer se radi o dokazima koji se tiču nadležnosti FUCZ koje su takođe već dovoljno razjašnjene u toku postupka; te dva *seta materijalnih dokaza*²¹ na okolnosti izvršene primopredaje respiratora zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH, a koje Sud nije prihvatio jer je Tužilaštvo učinilo nespornim okolnosti na koje je predloženo izvođenje ovih dokaza.

Odluka o izuzetku od neposrednog izvođenja dokaza

Nakon provedenih dokaza odbrane, kada je postalo evidentno da će se svi *optuženi koristiti pravom da nisu dužni iznijeti svjču odbranu ili odgovarati na postavljena pitanja*, Tužilaštvo BiH je u smislu odredbe člana 273. stav 3. ZKPBiH²², na glavnom pretresu održanom 11.1.2023. godine, izvelo dokaz čitanjem iskaza osumnjičenih iz istrage²³.

U odnosu na ovaj prijedlog optužbe, prva odluka Suda²⁴ bila je da se iskazi osumnjičenih samo ulože u sudski spis bez njihovog čitanja na glavnom pretresu, pri čemu se Sud rukovodio činjenicom da su zapisnici kao dokumenti učinjeni nespornim od strane odbrane i da njihovo korištenje kao dokaza nije bilo sporno, iz čega je izveo zaključak da čitanje nema procesni smisao i da ni na koji način ne utiče na prava stranaka i pravičnost postupka. Međutim, Sud je naknadno ocijenio da bi zbog novog člana vijeća ipak bilo korisno da se ovi iskazi pročitaju, zbog čega je izmijenio ranije donijetu odluku.

Odluka o ulaganju "forenzičkih slika" privremeno oduzetih predmeta

Tužilaštvo je na ročištu održanom 23.2.2022. godine, uz zapisnike o privremenom oduzimanju predmeta i pretresu privremeno oduzetih predmeta, dalo prijedlog da se ulože

¹⁹ Dokazni prijedlog pod brojem 6. pisanog prijedloga dokaza odbrane drugooptuženog Fahrudina Solaka od 5.7.2022. godine, uloženo u spis predmeta 13.7.2022. godine.

²⁰ Dokazni prijedlozi pod brojem 8. do 11. i 11.a do 11.oo pisanog prijedloga dokaza odbrane drugooptuženog Fahrudina Solaka od 5.7.2022. godine, uloženo u spis predmeta 13.7.2022. godine.

²¹ Dokazni prijedlozi pod brojem 33. do 45. i od 46. do 60. pisanog prijedloga dokaza odbrane drugooptuženog Fahrudina Solaka od 5.7.2022. godine, uloženo u spis predmeta 13.7.2022. godine.

²² Ovom odredbom propisano je da "ako se u toku glavnog pretresa optuženi koristi pravom da nije dužan iznijeti svjču odbranu ili odgovarati na postavljena pitanja, zapisnik o iskazu optuženog kcji je dat u istrazi može se po odluci sudje ili predsjednika vjeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo ako je optuženi prilikom saslušanja u istrazi bio upozoren u skladu s članom 78., stav (2), tačka c), ovog zakona."

²³ **DT-409** Zapisnik o saslušanju osumnjičenog Fadila Novalića, TBiH, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 28.5.2020. godine; **DT-410** Zapisnik o saslušanju osumnjičenog Fadila Novalića, TBiH, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 1.12.2020. godine; **DT-411** Zapisnik o saslušanju osumnjičenog Fahrudina Solaka, TBiH, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 28.5.2020. godine; **DT-413** Zapisnik o saslušanju osumnjičenog Fahrudina Solaka, TBiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 2.12.2020. godine; **DT-414** Zapisnik o saslušanju osumnjičenog Fikreta Hodžića, TBiH, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 28.5.2020. godine; **DT-415** Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Fikreta Hodžića, TBiH, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 1.12.2020. godine.

²⁴ Ročište održano 21.12.2022. godine

i optički mediji (hard diskovi, USB stick-ovi, SD kartice²⁵) na kojima se nalaze pohranjene forenzičke slike privremeno oduzetih predmeta od svjedoka i optuženih. Odbrana I-optuženog prigovorila je ulaganju optičkih medija iz razloga što Tužilaštvo, kako je braniteljica navela, nikada nije odbrani dostavilo sadržaj optičkih medija. Tužilaštvo se u tom pogledu izjasnilo da je odbrana imala pravo i izvršila uvid u sve optičke medije, odnosno u sve rezultate dobijene pretresom elektroničkih uređaja, kao i da kompletan sadržaj hard diskova nije sam po sebi dokaz. Dalje su istakli da se autentičnost dokaza izvedenih na glavnom pretresu (komunikacije ostvarene putem Viber aplikacije, WhatsApp aplikacije, mailovi...) dokazuje ulaganjem forenzičkih slika, a da je Tužilaštvo iz materijala dobivenog pretresom elektroničkih medija i pohranjivanja sadržaja izdvojilo ono što smatra svojim dokazom.

Sud je na ročištu održanom 25.2.2022. godine donio odluku da se u sudski spis mogu uložiti samo dokazi koji su se izvodili na glavnom pretresu, te je naloženo da se taj materijal pripremi na hard diskovima. Na istom ročištu u sudski spis su kao dokaz uloženi Zapisnici o privremenom oduzimanju predmeta i Zapisnici o pretresanju.

Na ročištu održanom 21.12.2022. godine, Tužilaštvo je kao prilog Zapisnicima uloženim 25.2.2022. godine uložilo optičke medije na kojima se nalaze forenzičke slike mobitelih telefona i računara koji su već izvedeni kao dokaz. Odbrane optuženih su potvrdile da su od Tužilaštva dobile sve što se nalazi na optičkim medijima, a odbrana I-optuženog Fadila Novalića dodatno je zatražila da im se preda izvorni materijal sa mobitelih telefona i računara, kojem zahtjevu su se pridružile i odbrane ostalih optuženih lica. Očitujući se na zahtjev odbrane Tužilaštvo je istaklo da se sve što je izvedeno kao dokaz nalazi u sudskom spisu i da se ne protive da odbrana vrši uvid u predmete koji su uložili u sudski spis, dok je sav sadržaj optičkih medija kopiran i dostavljen odbrani. U konačnici, Sud je donio odluku da se odbija prijedlog odbrane za dostavljanje podataka za koje Tužilaštvo tvrdi da ih ne posjeduje.

Odbijanje prijedloga Tužilaštva BiH za izdavanje naredbe za vještačenje portala Vlade FBiH po vještaku informatičke struke

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 21.12.2022. godine, nakon što je odbrana V-optužene Jelke Miličević saslušala svjedoka Ivanu Raguz i provela materijalni dokaz koji je u spis predmeta uveden pod oznakom DO-V-4²⁶, Tužilaštvo je predložilo da Sud izda naredbu po vještaku odgovarajuće struke navodeći da se jedino na osnovu stručnog vještačenja mogu rasvijetliti okolnosti u odnosu na koje je odbrana izvela ove dokaze²⁷.

²⁵ Uloženo kao dokaz DT-357, DT-360, DT-368, DT-372, DT-374, DT-376, DT-379, DT-384, DT-389, DT-390, DT-396 i DT-399

²⁶ Snimak zaslona „screenshot“ 218. sjednica – Dokumenti – Vlada – 2020 – 218. sjednica (folderi) pohranjeno na računaru svjedokinje Ivane Raguz

²⁷ Na okolnost da li je na portalu Vlade FBiH mijenjan sadržaj dokumenta označenog kao *"Informacija o aktivnostima KCje FSCZ poduzimarja u cijju suzbjarja i ublažavarja poosjedica uticaja globalne pandemije koronavirusa (COVID-19)u FBiH za period do 3.4.2020. godine"* nakon 9.4.2020. godine, odnosno da li je sadržaj ovog dokumenta dostavljenog putem e-mail-a kao materijal za sjednicu Vlade FBiH istovjetan sadržaju dokumenta koji se nalazi na portalu Vlade FBiH.

Uvažavajući činjenicu da je Sud, na prijedlog odbrane, već izdavao naredbu za vještačenje po vještaku informacijsko komunikacijske struke, Zoranu Memiću²⁸, koja je na molbu vještaka stavljena van snage²⁹, kao i da je braniteljica V-optužene Jelke Miličević preko još tri vještaka bezuspješno pokušala da ishoduje predloženo vještačenje kao dokaz odbrane (kontaktirala vještake Sašu Mrđovića, Ivana Markića i Adnana Husedžinovića koji su odbili mogućnost vještačenja pravdajući to nedostatkom vremena ili resursa, dok je jedan od vještaka obavijestio odbranu da ne želi da se nađe na udaru medijskog izvještavanja u slučaju prihvatanja vještačenja³⁰), vijeće je kod ovakvog stanja stvari, a u nedostatku efikasnog mehanizma da primora vještaka da prihvati zadatak i sačini nalaz i mišljenje, odbilo prijedlog Tužilaštva BiH da izda naredbu za vještačenje portala Vlade FBiH po vještaku informatičke struke.

Odluka Suda o prijedlozima Tužilaštva za izvođenje dokaza replike

Tužilaštvo BiH je 10.1.2023. godine dostavilo Sudu prijedlog za izvođenje dokaza replike, a koji se ogledao u predočavanju i uvidu u materijalne dokaze i to: **1/** Dopis Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo broj: T09 0 KTA 0166987 21 od 06.12.2022. godine sa prilogima³¹, *na okolnosti navoda odbrane da respiratori ACM 812 A imaju certifikat proizvoda, da su kao certificirano medicinsko sredstvo mogli biti uvezeni, odnosno da su ispunjavali uslove za izdavanje dozvole za uvoz Agencije za lijekove i medicinske sredstva Bosne i Hercegovine, te da se mogu koristiti za liječenje bolesnika obojelih od Covid-a 19;* **2/** Zapisnici o pretresu računara i laptopa koji su privremeno oduzeti od optuženog Fikreta Hodžića, već izvedeni kao dokaz broj: DT-379, sa ciljem prezentovanja drugih rezultata pretresanja ovih predmeta³² u odnosu na već izvedeni dokaz, *na okolnosti navoda odbrane Fikreta Hodžića da su elementi krivotvorine (pečati, memorandum i dr. u elektronskom obliku) profakture za kupovinu respiratora AMC812A pronađeni i korišteni od strane svjedoka Kristijana Marića³³;* **3/** Zapisnik o uviđaju broj: T09 0 KTA 0166987 21 od 05.04.2021. godine, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo i **4/**, Zahtjev Klinike za anesteziju i reanimaciju za hitno poboljšanje organizacije anesteziološke službe u intenzivnim njegama Covid 19 pacijenata od 29.03.2021. godine, *na okolnosti navoda*

²⁸ Naredba Suda BiH broj: S1 2 K 039029 21 K od 15.3.2022. godine.

²⁹ Podneskom od 22.3.2022. godine vještak Zoran Memić obavijestio je Sud da ne raspolaže potrebnim resursima za provođenje vještačenja u skladu sa pravilima struke i da nije u mogućnosti odgovoriti zahtjevima iz naredbe i sačiniti izvještaj sa mišljenjem koji daje odgovor na postavljena pitanja.

³⁰ Podnesak – Izmjena prijedloga dokaza odbrane od 14.4.2022. godine, zaprimljen u spis predmeta 18.4.2022. godine.

³¹ Akt naslovljen kao: TUV Rheinland LGA Products GmbH Tillystrase 2 90431 Nurnberg Registration No: HD 6015271 0001 date 2020-11-17, sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH; Akt naslovljen kao: EC Certificate Directive 93/42/EEC Annex II excluding Section 4 Full Quality Section 4 Medical Device Registration Noo: 2020-11-17, sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH; Akt naslovljen kao: „Verbalnote 506-531.00/65990 BiH“, sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH; Akt – E-mail od 30.06.2022. godine naslovljen kao „Vorsicht: Der Absender dieser Nachricht ist nicht aus dem Bereich der Bayerischen Polizern“ sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH; Akt naslovljen kao: Amtlicher akteller Ausdruck aus dem Registerblatt datum der letzten Eintragung: 18.10.2021. godine, sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH.

³² Dokazi koji se nalaze: 1/ na računaru, podfolder 4 – PROFORMA INVOICE sa pečatom bez potpisa i PROFORMA INVOICE sa pečatom i potpisom; 2/ na računaru, podfolder 5 – PROFORMA INVOICE sa pečatom i potpisom, PROFORMA INVOICE sa pečatom bez potpisa, samostalno izdvojena slika pečata sa potpisom; 3/ laptop, podfolder 38 – PROFORMA INVOICE sa pečatom i potpisom, samostalno izdvojena slika pečata sa potpisom; 4/ laptop, podfolder 39 – PROFORMA INVOICE sa pečatom bez potpisa, samostalno izdvojena slika pečata sa potpisom.

³³ U podnesenom prijedlogu Tužilaštvo navodi da ovim dokazom dokazuju da su se svi navedeni elementi nalazili na računaru Fikreta Hodžića.

odbrane da su predmetni respiratori služili svrsi za kcju su nabavjeni, odnosno liječerju pacijenata obojelih od bolesti COVID-19 u jedinicama intenzivnog liječenja, odnosno pobijanja navoda optužbe o šteti prouzrokovanoj nabavkom respiratora kcji ne mogu biti korišteni za liječenje bolesti COVID-19; 5/ E-mail komunikacija KCUS (...) sa pravnom licem Dremedical od 15.04.2021. godine u vezi popravke respiratora ACM812A, uključujući respirator serijskog broja 20-812-A1-954 koji je prezentovan na glavnom pretresu prilikom izvođenja dokaza odbrane i 6/ Potvrda o pregledu pokvarenih respiratora (P-2021-04-20/51), uključujući respirator serijskog broja 20-812-A1-954 koji je prezentovan na glavnom pretresu prilikom izvođenja dokaza odbrane, sa naznakom da je nemoguće popraviti aparate na licu mjesta, te su ostavljeni po strani dok se ne nabave i ugrade dijelovi, na okolnosti navoda odbrane o funkcionalnosti predmetnih respiratora, odnosno dokaza kcji je izveden na glavnom pretresu prilikom saslušanja svjedoka Aleksandra Nikića i Jovana Rogića; zatim 7/ u vještačenju portala Vlade FBiH po vještaju informatičke struke, na okolnosti navoda odbrane da je nakon dostavljanja Informacije FUCZ izvršeno krivotvorenje te Informacije i dodata jedna rečenica na str. 8, a zatim da je ta Informacija naknadno upload-ovana na portal Vlade FBiH³⁴, te 8/ saslušaju sljedećih svjedoka: a) Almir Badnjević, odgovorno lice u Verlab-u, na okolnosti navoda odbrane da verifikovani respiratori ispunjavaju sve uslove za upotrebu u liječerju pacijenata obojelih od bolesti COVID-19, odnosno da postupak verifikacije medicinskog sredstva predstavlja potvrdu njegove funkcionalnosti³⁵; b) Anesteziolog koji je bio uposlen na KCUS u vrijeme korištenja respiratora ACM812A (jedan od potpisnika pisma anesteziologa, čije će ime biti dostavljeno naknadno), na okolnosti praktičnih iskustava u primjeni respiratora ACM812A u liječerju bolesnika obojelih od bolesti COVID-19, odnosno na okolnosti navoda odbrane da su predmetni respiratori služili svrsi za kcju su nabavjeni, odnosno liječerju pacijenata obojelih od bolesti COVID-19 u jedinicama intenzivnog liječenja; i c) Nedim Hadžić, anestezičar zaposlen u KCUS, na okolnosti navoda odbrane iznesenih na glavnom pretresu prilikom saslušanja svjedoka kcji je prezentovao funkcije respiratora ACM812A, a kcji će biti saslušan na okolnosti garancije o ispravnosti respiratora, prijavljenih kvarova i upotrebljivosti respiratora u liječerju COVID pacijenata.

Sud je 10.1.2023. godine zaprimio pisani podnesak braniteljica I-optuženog Fadila Novalića, u kojem se detaljno izjašnjavaju na prijedlog dokaza replike Tužilaštva, prvenstveno se pozivajući na principe efikasnog vođenja postupka propisanog članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Ustavom Bosne i Hercegovine i Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima. Odbrana je potom navela standarde koji su uspostavljeni u Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju, citirajući brojnu praksu sudova u kojima su preuzeti ovi standardi po kojim, da bi se određeni dokazi izveli kao dokazi replike, Tužilaštvo mora pokazati da su dokazi proizašli izvođenjem dokaza odbrane i da pored dužne pažnje nisu bili dostupni Tužilaštvu u vrijeme istrage i podizanja optužnice. Imajući ovo u vidu, odbrana smatra da je Tužilaštvo

³⁴ U podnesenom prijedlogu Tužilaštvo navodi da ovim dokazom žele razjasniti jednu od bitnih činjenica koje se odnose na vrijeme saznanja petooptužene Jelke Miličević o kupovini respiratora koji su predmet optuženja, kao i vremena saznanja drugih članova Vlade FBiH u prilik donošenja odluka o davanju saglasnosti FUCZ.

³⁵ U podnesenom prijedlogu Tužilaštvo navodi da će ovaj svjedok biti saslušan na okolnosti šta znači verifikacija medicinskog sredstva, kako je provedena verifikacija predmetnih respiratora, tehničkih specifikacija respiratora ACM812A, postojanje certifikata proizvoda kao uslova za uvoz i korištenje medicinskog sredstva.

bilo obavezno pružiti dokaze o tome da je sa potrebnom revnošću i pažnjom poduzelo sve mjere da do takvih dokaza dođu prije podizanja optužnice, ali da iz objektivnih razloga to nisu bili u mogućnosti.

Kada su u pitanju predloženi materijalni dokazi pod tačkom 1. prijedloga Tužilaštva i da se dokaz izvodi „na okolnost navoda odbrane da respiratori ACM812A... kao certifikovano medicinsko sredstvo mogli biti uvezeni...“, istaknuto je da su ovi dokazi mogli biti pribavljeni u fazi istrage kao i da isti nisu proizašli iz izvođenja dokaza odbrane nego su ova pitanja naširoko obrazložena iskazima svjedoka Tužilaštva i to naročito iskazima svjedoka iz Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH, svjedoka Indire Fazlagić i svjedoka Mladena Čančarevića, kao i iz spisa Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH.

Kada je u pitanju prijedlog dokaza pod tačkama 3. i 4. prijedloga, odbrana I-optuženog je istakla da je iz same formulacije prijedloga „odnose se na okolnosti navoda odbrane da su predmetni respiratori služili svrsi za koju su nabavljeni... odnosno pobijanja navoda optužbe o šteti uzrokovanoj nabavkom respiratora koji ne mogu biti korišteni za liječenje bolesti Covid-19“ jasno da se ne radi o dokazima vezanim za navode proizašle iz izvođenja dokaza odbrane. Naglašeno je da je Tužilaštvo u toku postupka izvelo dokaz saslušanjem svjedokinje Sebiye Izetbegović iz čijeg je iskaza upravo proizašao navod da su predmetni respiratori služili svrsi.

Kada je u pitanju prijedlog za saslušanje svjedoka Nedima Hadžića, ukazano je da je iskaz irelevantan za ovaj postupak obzirom da lice u svom iskazu govori o periodu nakon što su respiratori kupljeni, dakle izlazi iz vremenskog okvira optužnice, dok je u odnosu na predložene svjedoke Almira Badnjevića i anesteziologa koji nije imenovan u prijedlogu, istaknuto da su ove osobe bile dostupne Tužilaštvu u fazi istrage i podizanja optužnice, a to se naročito odnosi na svjedoka Almira Badnjevića koji se izjašnjavao u medijima o kvaliteti respiratora ACM812A, čak i prije podizanja optužnice.

Na kraju, izjašnjavajući se na prijedlog Tužilaštva za vještačenje po vještaku informatičke struke, radi „razjašnjenja jedne od bitnih činjenice koje se odnose na vrijeme saznanja petooptužene Miličević Jelke o kupovini respiratora koji su predmet optuženja“, navedeno je da ni to pitanje nije proizašlo izvođenjem dokaza odbrane, već su se tim pitanjem široko bavili članovi Federalne uprave civilne zaštite, Sanita Alagić i Enes Memić a i tadašnji članovi Federalnog štaba civilne zaštite Davor Pehar i Tončo Bavrka. Uz to, odbrana je dodala da se radi o pitanju utvrđivanja umišljaja optuženih kao bitnog elementa krivičnih djela koje je Tužilaštvo moralo izvršiti u fazi provođenja dokaza. Na kraju je predloženo da Sud odbije dokazne prijedloge pod brojevima 1., 3., 4., 6., kao i prijedloge vještačenja i izvođenja svjedoka.

Braniteljica III-optuženog Fikreta Hodžića u svom je pisanom izjašnjenju predložila da se dokazi replike odbiju jer ne ispunjavaju zakonom propisane uslove u smislu člana 261. stav 2. tačka c) ZKPBiH. Smatra da ni jedan od predloženih dokaza ne ispunjava uslove dokaza replike propisane Zakonom o krivičnom postupku i utvrđenom sudskom praksom prema kojim je za raspravljanje o dokazima replike neophodno da se radi o dokazima koji se

odnose na pobijanje nekog značajnog pitanja koji direktno proizilazi iz dokaza odbrane i koje se nije realno moglo očekivati. U konkretnom predmetu, prema navodima braniteljice III-optuženog, iako Tužilaštvo u svom prijedlogu govori o okolnostima na koje predlaže provođenje dokaza replike, nije naznačen ni jedan dokaz odbrane koji bi se pobijao predloženih dokazima, već se konstantno navodi da se dokazi predlažu „na okolnost navoda odbrane“, a ne dokaza odbrane kako se to zahtijeva odredbama ZKPBiH.

Kada je u pitanju prijedlog za izvođenje dokaza naveden pod brojem 2. prijedloga, istaknuto je da i samo Tužilaštvo navodi da se radi o već izvedenom dokazu same optužbe pa je potpuno neprihvatljivo da se takav dokaz izvodi ponovo. Odbrana dalje ističe da se ne radi o značajnom pitanju koje je proizašlo iz dokaza odbrane, nego o pitanju koje se postavilo i koje je razjašnjeno tokom izvođenja dokaza optužbe, vještaka Saše Mrdovića, koji je proveo vještačenje na ove okolnosti. Dalje je istaknuto da je očito da Tužilaštvo provodi i potpuno novu istragu u ovoj fazi krivičnog postupka obzirom da u odnosu na dokaze navedene pod tačkom 4., 5. i 6. prijedloga nije jasno iz kojeg tužilačkog spisa isti potiču, ni na koji način su pribavljeni. Kada je u pitanju prijedlog za saslušanje svjedoka Almira Badnjevića i Nedima Hadžića, braniteljica je istakla da je njihovo saslušanje bespredmetno kada se ima u vidu da se za postojanje svjedoka Badnjevića znalo još od prije podizanja optužnice u ovom predmetu, dok se odbrana ne može izjasniti na prijedlog Tužilaštva za saslušanje anesteziologa obzirom da Tužilaštvo nije identifikovalo niti preciziralo dokazni prijedlog.

Na pretresu održanom 11.1.2023. godine, odbrana I-optuženog u osnovi je ponovila navode iz pisanog izjašnjenja, kojim se pridružila braniteljica II-optuženog Fikreta Solaka dodajući da ne samo da predmetni dokazi ne predstavljaju dokaze replike u smislu i na način kako je to prethodno izloženo, nego se Tužilaštvo udaljilo od teme i predmeta optuženja i sadržaja same optužnice. Takođe je istakla da se odbrana koristila i služila dokazima koji su poticali iz tužilačkog spisa, pa samim tim Tužilaštvo nema niti jedan dokaz koji bi moglo upotrijebiti kao dokaz replike u vezi sa dokazima ove odbrane.

Tužilaštvo je 16.1.2023. godine na sudski spis dostavilo dopunu prijedloga za provođenje dokaza replike, navodeći da u dijelu koji se odnosi na vještačenje portala Vlade FBiH po vještaku informatičke struke, predlaže da se za vještačenje odredi Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja Bosne i Hercegovine, dok je u odnosu na dio prijedloga u kojem je predloženo saslušanje svjedoka – anesteziologa, predloženo saslušanje Arijana Hormana.

Na ročištu održanom 25.1.2023. godine, braniteljica III-optuženog Fikreta Hodžića izjavila je da u cijelosti ostaje kod pisanog izjašnjenja, kao i da se pridružuje onome što su ranije iznijele braniteljice I i II-optuženog.

Na istom ročištu braniteljica V-optužene Jelke Miličević, advokatica Mirela Kanlić se u svom usmenom izlaganju očitovala o prijedlogu za vršenjem vještačenja portala Vlade FBiH, te istakla da je već nesporno dokazano kada i sa kakvim sadržajem je V-optužena zaprimila Informaciju Federalnog štaba civilne zaštite odnosno kakav je sadržaj usvojen na sjednici

Federalnog štaba civilne zaštite o čemu su se izjašnjavali svjedoci Enes Memić, Tončo Bavrka, Namik Hodžić i Ensar Korman.

Izjašnjavajući se na navode odbrane, Tužilaštvo je najprije istaklo da je svoj prijedlog zasnivalo na intepretaciji zakonske odredbe, navodeći da se doslovno radi o dokazima replike kojim se pobijaju navodi odbrane i to je ono što odgovara i intenciji zakonodavca i kompletnej intenciji u pogledu krivičnog postupka kada je u pitanju izvođenje dokaza, te je potom ponovilo na koje okolnosti se predlaže provođenje predloženih dokaza. Na poseban upit Suda da pojasne na koji način je Tužilaštvo došlo do dokaza koji se navode pod tačkom 1. prijedloga, optužba je navela da se radi o dokazu koji je dostavljen od strane Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 7.12.2022. godine, i to o direktnom upitu koje je Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo dostavilo putem međunarodne pravne pomoći od nadležnog organa Savezne Republike Njemačke odnosno certifikacijskom tijelu (TUV).

Sud je prihvatio prijedlog Tužilaštva da se na glavnom pretresu izvede samo dio dokaza replike, i to materijalni dokazi koji su u prijedlogu označeni pod brojem 1., dok je ostale dokazne prijedloge odbio. Naime, Sud je ocijenio da se ni jedan od ovih dokaza ne odnosi na značajna pitanja koja je pokrenula odbrana, a dio predloženih dokaza odnosi se na činjenice koje su u dovoljnoj mjeri razjašnjene drugim izvedenim dokazima.

Zapisnici o pretresu računara i laptopa koji su privremeno oduzeti od III-optuženog Fikreta Hodžića su dokazi optužbe koji su već uvedeni u sudski spis, pa se ovakav prijedlog ne može tretirati kao dokaz replike. Osim toga, o okolnostima na koje se predlaže ovaj dokaz već se izjašnjavao vještak optužbe Saša Mrđović.

Funkcionalnost i svrha u koju su korišteni respiratori ACM812A, a što u osnovi predstavljaju okolnosti na koje je predloženo provođenje dokaza koji su u prijedlogu označeni pod brojevima 3. do 6., dovoljno je razjašnjena dokazima provedenim u redovnom dokaznom postupku, zbog čega je Sud i ove dokazne prijedloge odbio.

Sud je takođe odbio i prijedloge Tužilaštva za saslušanje tri svjedoka navedena u prijedlogu optužbe pod brojem 8., cijeneći da se okolnosti na koje je predloženo njihovo saslušanje ne odnosi na važna pitanja koja je otvorila odbrana izvođenjem svojih dokaza. Svjedok Almir Badnjević je o svojstvima respiratora i verifikaciji iznosio svoja mišljenja u medijima, pa njegova relevantnost nije mogla biti nepoznata Tužilaštvu u toku istrage s obzirom na radne dužnosti koje je obavljao. S druge strane, kada su u pitanju svojstva respiratora i prijedlog Tužilaštva da se kao svjedoci saslušaju anesteziolog i anestetičar koji su zaposleni u KCUS, Sud je zaključio da su ove činjenice dovoljno razjašnjenje i da je Tužilaštvo u toku redovnog dokaznog postupka o ovim okolnostima izvodilo relevantne dokaze.

Razloge zbog kojih je odbio prijedlog za vještačenje portala Vlade FBiH po vještaku informatičke struke, Sud je dao već prethodno.

Glava V - ODLUKE O PRIGOVORIMA ZAKONITOSTI, VJERODOSTOJNOSTI I RELEVANTNOSTI DOKAZA

Sud na ovom mjestu nalazi važnim istaći da je prilikom analize prigovora o kojim će više riječi biti u nastavku obrazloženja ove presude, prevashodno uzeo u obzir da ZKPBiH ne propisuje pravila u vezi prihvatljivosti dokaza. Ni jedno pravilo nije propisano zakonom u vezi pitanja relevantnosti, autentičnosti ili dokazne vrijednosti dokaza.

S druge strane, pitanje zakonitosti dokaza regulisano je odredbom člana 10. ZKPBiH, gdje je u stavu 1. propisano da je *zabranjeno od osumnjičenog, optuženog ili bilo koje druge osobe koja učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu*, dok je u narednom stavu navedeno da *Sud ne može zasnovati svjču odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona*. U stavu 3. istog člana stoji da *Sud ne može zasnovati svjču odluku na dokazima koji su dobiveni na temelju dokaza iz stava 2. ovog člana*.

U neodlučnoj poziciji, u kojoj je jedan ustavnopravno zaštićen interes suočen s ustavnopravno zaštićenim suprotnim interesom, izlaz iz ove situacije je u odmjeravanju interesa prema načelu razmjernosti, preciznije rečeno, u iznalažanju odgovora saobrazno načelu pretežnosti interesa.

Prigovori odbrane na otvaranje predmeta i povredu člana 71. ZKPBiH

Odbrana je u toku izvođenja dokaza optužbe, a braniteljice I-optuženog Fadila Novalića i prilikom iznošenja završnih riječi, istakla prigovor zakonitosti dokaza oduzeti tokom istrage³⁶, navodeći da je Tužilaštvo pristupilo pretresanju pokretnih stvari u skladu sa članom 51. stav 2. ZKPBiH bez da je priložilo dokaze o prethodnom otvaranju oduzetih predmeta u skladu sa članom 71. ZKPBiH. Istaknuto je da je iz optužnice vidljivo da je priložen samo jedan Zapisnik o otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije i to za lice Mladen Čančarević. Takođe je navedeno da sve ostale Potvrde o oduzimanju predmeta prati Zapisnik o pretresanju pokretnih stvari što jasno pokazuje da su oduzeti predmeti otvarani mimo zakonske procedure koju propisuje član 71. ZKPBiH, a koja mora prethoditi bilo kojoj daljoj radnji (pretresanju ili vještačenju). Imajući ovo u vidu, odbrana smatra da su sve radnje pretresanja pokretnih stvari³⁷ nezakoniti dokazi, kao i da se svi dokazi proizašli iz tih dokaza imaju smatrati „*plodovima otrovne voćke*“ i kao takvi trebaju izuzeti iz sudskog spisa.

Odredba člana 71. ZKPBiH u stavu 1. propisuje da *otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije vrši Tužitelj*, dok je u stavu 2. istog člana određeno da je o *otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije Tužitelj dužan obavijestiti osobu ili preduzeće od koje su predmeti oduzeti, sudju za prethodni postupak i braniteja*.

³⁶ Dokazi oduzeti po Potvrdama o privremenom oduzimanju predmeta koje su u sudski spis uvedene pod oznakama: DT-356, DT- 359, DT-368, DT-370, DT-372, DT-374, DT-376, DT-378, DT-381, DT-386, DT-388, DT-392, DT-398.

³⁷ Zapisnici koji su uvedeni u sudski spis pod oznakama: DT-357, DT-360, DT-379, DT-390, DT-393, DT-394, DT-395, DT-396, DT-399, DT-402.

Prilikom ispitivanja da li se radilo o zakonito pribavljenim dokazima u konkretnom slučaju, Sud se nije ograničio samo na pitanja gledana sa proceduralne strane koja bi se svela na ispitivanje pravilnosti činjenice da li je ispoštovana odredba člana 71. ZKPBiH, kako je to odbrana I-optuženog isključivo pokušala usmjeriti. Po mišljenju Suda, takav pristup odbrane bio bi neprimjeren redukcionizam konkretnoj situaciji, već je njenom preispitivanju pristupio sa aspekta pravičnosti postupka u cjelini i uopšte razmatranju pitanja zakonitosti i prihvatljivosti za odbranu spornih dokaza, obzirom na način njihovog pribavljanja i okolnosti koje ukazuju na njihovu vjerodostojnost.

Razmotrivši sve činjenice i okolnosti u okviru prethodno iznesenog, Sud je zaključio da istaknuti prigovori nisu osnovani, te je osporavane dokaze prihvatio kao zakonite.

Naime, analizirajući sadržaj materijalne dokumentacije koja je sačinjena prilikom realizacije naredbi za pretresanje, Sud je utvrdio da je na zapisnicima koji su tom prilikom sačinjeni naznačeno da su za predmete koji su pronađeni prilikom pretresa izdate potvrde o njihovom privremenom oduzimanju. Uvidom u sadržaj ovih potvrda, Sud je ustanovio da su u istim taksativno popisani i specificirani predmeti koji su tom prilikom oduzeti (uključujući oduzete telefonske uređaje i računare koji su identificirani po serijskim brojevima, IMSI brojevima i sl.), a što su potvrdila i lica od kojih su predmeti oduzeti, stavljajući svoj lični potpis bez isticanja bilo kakvih primjedbi. Uvažavajući činjenicu da su oduzeti predmeti taksativno pobrojani i u dovoljnoj mjeri identificirani u zapisnicima i/ili na izdatim potvdama, koja pismena (zapisnike i potvrde) su osobe od kojih su predmeti oduzeti potpisale bez primjedbi, a da potom iz zapisnika o pretresanju pokretnih stvari u smislu člana 51. ZKPBiH proizilazi ponovna identifikacija predmeta koja se u potpunosti poklapa sa identifikacijom iz potvrda o privremenom oduzimanju, otklanja se svaka razumna sumnja u pogledu njihove autentičnosti i vjerodostojnosti, te osigurava očuvanje tzv. lanca istovjetnosti predmeta, a što je suštinski cilj odredbe člana 71. ZKPBiH.

Prema stavu Suda suština odredbe člana 71. ZKPBiH upravo je u očuvanju lanca vjerodostojnosti pribavljenih dokaza, zbog čega proceduralne manjkavosti o (ne)poštovanju ove odredbe, po automatizmu ne dovode do nezakonitosti dokaza ukoliko je iz svih okolnosti konkretnog slučaja neosporan kvalitet istih, odnosno ukoliko pouzadnost i tačnost pribavljenih dokaza nije dovedena u pitanje. U tom pogledu, Sud napominje da ne bi imalo smisla izdvajati pouzdane dokaze zbog eventualne proceduralne manjkavosti ograničenog značaja, a naročito ukoliko bi se radilo o takvoj manjkavosti koja ne dovodi u pitanje čitav tok pribavljanja dokaza koji ostavlja utisak pravilnog postupanja.

Stoga, cijeneći sve prethodno istaknuto, Sud smatra da je postupak prema optuženima vođen na pravičan način i da nije došlo do procesnih povreda takve kvalitete koje bi dovele u pitanje poštivanje principa pravičnog suđenja.

Isti zaključak Sud je izveo i u odnosu na prigovore koji se odnose na provedene radnje pretresanja pokretnih stvari, cijeneći da eventualna manjkavost ove procesne radnje, a koja se ogleda u neobavještanju o radnji pretresanja, sama po sebi ne dovodi u pitanje

zakonitost ove radnje dokazivanja, posebno kada se ima u vidu značaj učinjenog propusta. Naime, cijeneći sadržaj odredbi procesnog zakona koje se odnose na ovu radnju dokazivanja jasno je da preduslov za njeno izvođenje nije prisustvo osobe čije se stvari (pokretne ili nepokretne) pretresaju, jer se pretresanje izvršava i bez njene prisutnosti.

Odluka o prigovorima na dokaze pribavljene radnjama pretresanja

Obrana je u toku postupka problematizirala dokaze koji su rezultat izvršenih pretresa mobilnih telefona, kompjuterskih sistema i svih tehničkih uređaja koji su vršeni u odnosu na tada osumnjičena lica, svjedoke, kao i kompjuterske sisteme u službenim prostorijama gdje su vršeni pretresi (npr. službene prostorije Vlade FBiH) ističući prigovore zakonitosti, autentičnosti i općenito protiveći se načinu izvođenja ovih dokaza. Naime, odbrane su saglasno isticale činjenicu da kompletni rezultati izvršenih pretresa nikada nisu dostavljeni odbrani, nego samo pojedine komunikacije koje su prilog dokaza u optužnici predloženog pod brojem 9 (Analiza), a koje je Tužilaštvo smatralo relevantnim za izvođenje dokaza. Takođe su ukazivali da na taj način ne mogu potvrditi „izvor“ korespodencije, jer se ne vidi sa čijeg elektronskog uređaja je ista „skinuta“, niti je vidljiva cjelokupna komunikacija, nije vidljivo vrijeme, ko kome šalje, niti redoslijed komunikacije. S tim u vezi, odbrana je pozivajući se na princip „jednakosti oružja“ predložila da se Tužilaštvu naloži da im dostavi sve medije na kojima su pohranjeni kompletni rezultati pretresa elektronskih uređaja (CD-ovi, USB-ovi), kako bi mogli da izvrše potvrdu autentičnosti tih dokaza – korespodencije, kao i da izdvoje ono što je bitno za njihovu odbranu.

Isticano je dalje da u optužnici nisu prikazani rezultati preduzetih radnji pretresanja, kako je propisano članom 51. ZKPBiH, niti su isti vještačeni. Navode kako su predložene samo slike navodnih komunikacija koje su kopirane iz odbrani nepoznatog izvora i doslovno zalijepljene na „Word“ dokument, dakle ne zna se kada, kako i gdje je bilo koje ovlašteno stručno lice i iz kojeg telefona izvuklo određenu komunikaciju i sadržaj i o tome sačinilo zapisnik. Takođe je istaknuto da Tužilaštvo kada koristi ove dokaze praktikuje prikazivati ime pod kojim je neka osoba sačuvala sagovornika, a ne prikazuje se broj telefona kako bi se uopće moglo utvrditi da li to ime i prezime ili nadimak odgovara broju telefona čiji bi navodni vlasnik bila osoba za koju Tužilaštvo tvrdi da jeste, a do kojih podataka se dolazi isključivo vještačenjem, odnosno prikazom kontakta telefona i SIM kartice, koje nije provedeno. Prilikom izvođenja dokaza optužbe kojim je ukazivano na ostvarene telefonske kontakte između optužnih lica, odbrana je isticala da je iz tih dokaza vidljivo samo da je ostvarena komunikacija između dva telefonska broja, da se ne zna ko je ostvario ovu komunikaciju, da li su druge osobe bile u tim komunikacijama, koristile te brojeve telefona, jer nisu provedene posebne istražne radnje.

Izjašnjavajući se na prigovore odbrane, Tužilaštvo je istaklo da se radi o materijalima koji sadrže i privatne poruke, privatne e-mail-ove, odnosno telefonske komunikacije koje mogu dovesti do povrede ljudskih prava onih lica od kojih su predmeti oduzeti, a koja nemaju svojstvo optuženih lica, nego pojedinih svjedoka. Dalje su naveli da je Zakonom o krivičnom postupku jasno definisano kada i u koje vrijeme odbrana ima pravo uvida u spis, te da se u Zakonu nigdje ne spominje dostavljanje dokaza na način kako to odbrana l-

optuženog posmatra. Takođe su naveli da su dokazi koji se izvode dostavljeni uz optužnicu i da ih je odbrana imala u svom posjedu nakon podizanja optužnice. U kontekstu prigovora autentičnosti, naglašeno je da je Tužilaštvo izvodilo dokaze u cilju dokazivanja da nešto nije „umetnuto“ i u cilju dokazivanja da određena korespodencija zaista proizilazi iz telefonskog aparata koji je pretresen i čiju forenzičku sliku imaju. Tužilaštvo je na kraju istaklo da su Zakonom definisane kopije, te da su elektronske kopije vjerne originalima, naglašavajući da svaki put kada se forenzička slika prezentuje da se radi o originalu i da je i ono što je iskopirano ustvari original.

Istaknuto je dalje da se rezultati pretresanja pokretnih stvari nalaze na USB stikovima, CD-ovima ili DVD-ovima, a što je sasvim uobičajena praksa i da se na taj način vrši pretresanje svih mobilnih telefona i kompjuterskih sistema u praksi Tužilaštva BiH, a koja je kao takva jedina i prihvaćena od strane Suda BiH. Dalje su naveli da su slike i poruke su rezultati pretresanja koji su važni za krivični postupak, a da je način prezentovanja tih poruka olakšavanje sudskom vijeću i odbrani da može lako pratiti i da može Tužilaštvu ukazati koje su bitne komunikacije koje prezentuju svjedoku i pozivaju svjedoka da im da određeno objašnjenje. Dakle, fotografije same za sebe samo su instrument koji koristi Tužilaštvo, da bi prezentovali rezultate pretresanja koje je provedeno u skladu sa Zakonom, a o čemu je sačinjen zapisnik koji je po stavu ovog Tužilaštva i prakse Sude koja je primjenjena u svim predmetima, predstavlja dokaz o zakonitosti provedene radnje pretresanja, a da navodi da se svjedocima ne prezentuje broj telefona osoba, koja je pod određenim imenom i prezimenom memorisana u mobilnom telefonu predstavljaju prigovor autentičnosti i da ako odbrana ima sumnju da je u telefonu pod imenom bilo kojim memorisan neko ko nije korisnik tog telefonskog aparata, onda imaju mogućnost da to osporavaju kroz svoja unakrsna pitanja ili izvođenje svojih dokaza, te kraju zaključili da je Tužilaštvo koristilo samo one rezultate pretresa koji su u vezi sa postupkom i obuhvatilo ih analizom.

Sud nije prihvatio prijedlog odbrane da se Tužilaštvu naloži dostavljanje svih rezultata izvršenih pretresa, jer to nije u skladu sa odredbama procesnog zakona. Naime, odredbom člana 47. stav 3. i 4. ZKPBiH propisano je *da nakon podizanja optužnice, osumnjičeni, optuženi odnosno branilac imaju pravo uvida u sve spise i dokaze, te da su sud, ja... kao i Tužitelj dužni, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju, osumnjičenom, odnosno optuženom.* Dakle, dostavljanje svih dokaza nije standard prema ZKP-u kojim je jasno definisano da odbrana ima pravo i mogućnost uvida u kompletan spis. Dakle, odbrana ima mogućnost da pregleda sve dokumente u Tužilaštvu kao i da svaki dokument koji je pohranjen na elektronskom mediju (na USB stick-u ili CD-u) uporedi sa dokazima koje Tužilaštvo izvodi. Činjenica da Tužilaštvo nije odlučilo da sve rezultate pretresa izvodi kao integralni dokaz je metodologija koju je Tužilaštvo odabralo. Isto disponira optužnim aktom i dokazima kojima svoju tezu potkrijepljuje, dok odbrana ima mogućnost pronalaska i detektovanja svojih dokaza ukoliko se odluči za aktivnu odbranu, te iste dokaze može predlagati neovisno od Tužilaštva.

Sud je dalje utvrdio da u konkretnom predmetu nema sumnje u vjerodostojnost pribavljenih dokaza, prevashodno onih na kojima su zasnovani osuđujućí zaključci, a koji potiču iz oduzetih telefona i drugi elektronskih uređaja.

Prilikom preispitivanja vjerodostojnosti ovih dokaza, Sud je cijenio cjelovitost postupka, te pravičnost s tog aspekta, razmatrajući prihvatljivost dokaza obzirom na način njihovog pribavljanja i okolnosti koje ukazuju na njihovu vjerodostojnost.

U tom pogledu, Sud je cijenio da se u konkretnom slučaju radi o zakonito pribavljenim dokazima čiji lanac vjerodostojnosti opravdava njihovu dokaznu vrijednost. Elektronski uređaji su oduzeti od optuženih na osnovu zakonitih naredbi Suda, o istima su potpisane potvrde o privremenom oduzimanju, a iz takvih potvrda ne proizilaze bilo kakvi prigovori u pogledu predmeta oduzimanja. Tako oduzeti predmeti su u nastavku pretreseni po naredbi Suda, kojom prilikom je bilo pristuno i stručno lice, što u svojoj cjelini ukazuje na potpun lanac vjerodostojnosti dokaza. Sud nema razloga da ne pokloni vjeru rezultatima proizašlih na osnovu zakonitih radnji dokazivanja, koje su osigurane potpunim lancem vjerodostojnosti.

Zadovoljavanjem testa pravničnosti postupka sa aspekta zakonitosti pribavljanja dokaza, Sud cijeni da je već na tom mjestu osigurana njihova primjena u postupku, ali je i korakom dalje preispitao pribavljanje sadržaja sa elektronskih uređaja, te zaključio da ni u kom slučaju nije moglo doći niti do povrede člana 8. EKLJP, obzirom da postoji razuman odnos proporcionalnosti između zakonitog cilja, s jedne strane, te zaštite prava optuženih, s druge strane.

Za Sud je kod vjerodostojnosti dokaza bila značajna i činjenica da se saznanja pribavljena iz npr. Viber ili WhatsApp poruka, paralelno poklapaju sa određenim e-mail korespodencijama, te faktičkim djelovanjem unutar institucija preko kojih su radnje poduzimanje (npr. donošenje određenih odluka). Kada ovako zaključuje, Sud se rukovodi i činjenicom da ESLJP pri ocjeni okolnosti u kojima je neki dokaz pribavljen, razmatra i pitanja sumnje u njegovu pouzdanost i tačnost.

Konačno, Sud cijeni da se prigovorima usmjerenim na dokaze pribavljene iz elektronskih uređaja, bilo da se radi o porukama, e-mailovima, ne dovodi u pitanje sadržaj istih u smislu šta je to potencijalno kao netačno prezentirano iz određenog dokaza, zbog čega se prigovaranjem na izneseni način kod Suda potiče uvjerenje da se u pokušaju davanja značaja perifernim pojedinostima, nastoji obezvrijediti vjerodostojna dokazna građa ovog predmeta.

Manjkavosti u korištenju, za odbranu spornih dokaza, Sud nije utvrdio niti u pogledu konstatovanja postojanja telefonskih poziva u datom momentu. Iako su odbrane tvrdile da nije dostupan sadržaj istih, te da se radi o komunikaciji između „dva broja“, a da identitet učesnika nije provjeren, obzirom da nisu provedene posebne istražne radnje, Sud je utvrdio da bi ovo bio parcijalan i redukcionistički pristup. Konstatovanje i ovih navodno spornih dokaza, prati niz činjeničnih pojedinosti, kao kontrolnih mehanizama, koje van

razumne sumnje impliciraju tok događaja, u koji se određeni poziv baš u datom momentu potpuno integrira, a kako će biti vidljivo iz analize činjeničnih utvrđenja.

Konačno, Sud cijeni da je optuženima tokom postupka pružena mogućnost da ospore dokaze, pa činjenica da konačan ishod postupka ipak rezultira osuđujućom presudom, ni u kom slučaju ne narušava pravičnost postupka gledano u cjelini, niti je dovedena u pitanje njihova vjerodostojnost i autentičnost. Sud se kod ovih, kao i drugih sličnih pitanja, rukovodio ključnom premisom da je to opšti stav ESLJP po kome država ima „*pozitivnu obavezu*“ da djelotvorno spriječi i istraži krivična djela i krivično goni izvršioca, kao i da prava optuženih moraju biti uvijek u ravnoteži sa pozitivnim obavezama, pa je polazeći od navedenog, u konkretnom predmetu utvrdio da takav balans nije narušen, te da je njihovo pribavljanje srazmjerno legitimnom cilju, što opravdava i analizu i ocjenu vjerodostojnosti ovih dokaza.

Prigovori odbrane na zakonitost dokaza pribavljenih na temelju usmenih naredbi sudije za prethodni postupak

Odbrana I-optuženog Fadila Novalića je prilikom iznošenja završnih riječi osporavala i zakonitost radnji pretresanja koje su preduzete na temelju usmenih naredbi sudije za prethodni postupak Suda BiH, ističući da u ovim slučajevima uz optužnicu nisu priložene kopije zapisnika sudije za prethodni postupak koje su obligatorne po članu 56. stav 2. ZKPBiH.

Odredbom člana 56. stav 2. ZKPBiH određeno je da će u slučaju *kada je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje, Sud da, jr, ji tok razgovora zabilježi, a kada se koristi zvučni ili stenografski zapisnik, zapisnik se u roku od 24 sata mora dati na pr. jepis č. ja će se istovjetnost ovjeriti i čuvati sa originalnim zapisnikom.* Radi se o odredbi imperativnog karaktera koja jasno nameće obavezu sudije za prethodni postupak da prilikom izdavanja naredbe za pretres na temelju usmenog zahtjeva napravi zabilješku u roku od 24 sata i istu preda Sudu. Ova obveza nametnuta je radi jemstva da je usmena naredba za pretres izdana isključivo na temelju odobrenja sudije za prethodni postupak, odnosno da je ostvarena funkcija suda u pogledu utvrđivanja postojanja zakonskih uslova za pretresanje, a sam rok od 24 sata isključuje mogućnost eventualnih naknadnih zloupotreba.³⁸

Ispitujući izjavljene prigovore u kontekstu citirane zakonske odredbe, Sud je izvršio uvid u materijalne dokaze optužbe na koje je odbrana ukazala i utvrdio da su pretresi pokretnih stvari (mobilnog telefona oduzetog od Hasana Ganibegovića i I-optuženog Fadila Novalića), zatim službenih prostorija Federalne uprave Civilne zaštite, kancelarijskih prostorija pravnog lica "F.H. Srebrena malina" koje se nalaze u prostorijama WOG centra u Vogošći, te porodične kuće vlasništvo III-optuženog Fikreta Hodžića u mjestu Ilijaš, izvršeni od strane ovlaštenih službenih lica Državne agencije za istrage i zaštitu i Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo na osnovu Naredbi za pretres po

³⁸ Odluka Ustavnog suda BiH broj: AP 291/08 od 19.11.2011. godine, paragraf 41

usmenom odobrenju sudije za prethodni postupak Suda BiH, kako to predviđa odredba člana 56. ZKPBiH. O izvršenim pretresima su sačinjeni zapisnici³⁹, a oduzeti predmeti precizno su pobrojani u izdatim potvrdama o privremeno oduzimanju predmeta⁴⁰.

Nakon što je utvrdio da navedena materijalna dokumentacija nesumnjivo ukazuje da je sudija za prethodni postupak, po zahtjevima ovlaštenih službenih lica, telefonski odobravao izdavanje naredbi za pretres i privremeno oduzimanje predmeta, Sud je dalje ispitalo da li je sudija za prethodni postupak zabilježio razgovore sa podnosiocima usmenih zahtjeva i to u prekluzivnom roku od 24 sata.

Budući da Tužilaštvo BiH u okviru svojih dokaza nije ulagalo zabilješke sudije za prethodni postupak, Sud je radi pravilnog odlučivanja izvršio uvid u istražni dio spisa ovog predmeta kako bi utvrdio da li sporne zabilješke zaista postoje⁴¹. Pregledom spisa Sud se uvjerio da je sudija za prethodni postupak prilikom izdavanja usmenih naredbi za pretres postupao na način kako je to određeno u članu 56. stav 2. ZKPBiH i u roku od 24 sata od izdavanja naredbi sačinio službene zabilješke⁴² koje potvrđuju primljene usmene zahtjeve za izdavanje naredbi za pretresanje. Sadržaj sačinjenih zabilješki upućuje na zaključak da je sudija za prethodni postupak cijenio navode usmenih zahtjeva ovlaštenih službenih lica, posebno u pogledu postojanja opasnosti od odlaganja, te našao da su zahtjevi osnovani, zbog čega je iste odobrio i izdao naredbe za pretres.

Cijeneći istaknuto, Sud je dokaze pribavljene ovim radnjama prihvatio, a prigovore odbrane odbio kao neosnovane.

Prigovori odbrane na zakonitost dokaza pribavljenih bez sudske naredbe

Prilikom iznošenja završnih riječi odbrana I-optuženog Fadila Novalića prigovorila je i na zakonitost dokaza optužbe koji su uvedeni u spis predmeta pod oznakama DT-252 do DT-255 i DT-257 do DT-261, ističući da su ovi dokazi pribavljeni bez bilo kakve sudske naredbe, a da s tim u vezi nisu podneseni izvještaji tužiocu, a potom i sudiji za prethodni postupak kako to predviđa odredba člana 64. ZKPBiH.

Naime, član 64. ZKPBiH u stavu 3. propisuje da nakon izvršenja pretresanja bez naredbe za pretresanje ..., ovlaštena službena osoba mora odmah podnijeti izvještaj Tužitelju, kciji će o tome obavijestiti sudju za prethodni postupak. Izvještaj mora sadržavati razloge pretresanja bez naredbe ...

³⁹ DT-355, DT-373, DT-377, DT-380, DT-382.

⁴⁰ DT-356, DT-374, DT-378, DT-381, DT-383.

⁴¹ Opavdanost ovakvog postupanja Suda temelji se isključivo na davanju adekvatnog i pravilnog odgovora na izjavljene prigovore odbrane (*vidi* presudu Apelacionog vijeća Suda BiH broj: S1 2 K 018698 15 Kž 3 od 11.2.2016. godine, paragraf 29)

⁴² Službena zabilješka od 14.5.2020. godine za pretres pokretnih stvari (mobilnog telefona oduzetog od Hasana Ganibegovića); Službena zabilješka od 6.5.2020. godine za pretres službenih prostorija Federalne uprave Civilne zaštite i kancelarijskih prostorija pravnog lica "F.H. Srebrena malina" koje se nalaze u prostorijama WOG centra u Vogošći; Službena zabilješka od 11.6.2020. godine za pretres porodične kuće vlasništvo III-optuženog Fikreta Hodžića u mjestu Ilijaš; Službena zabilješka od 21.5.2020. godine za pretres pokretnih stvari (mobilnog telefona oduzetog od I-optuženog Fadila Novalića).

Slijedom iznesenih prigovora, Sud je izvršio uvidu u sadržaj dokaza na koje ukazuje odbrana i utvrdio da je dokaz označen pod brojem DT-257 Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta u kojoj je konstatovano da se predmeti oduzimaju na osnovu člana 65. ZKPBiH, odnosno na temelju naredbe Suda BiH broj: S1 2 K 035494 20 Krn 22 od 15.9.2020. godine. Sud je dalje utvrdio da su dokazi označeni pod brojem DT-258 do DT-261 dokumenti koji su oduzeti po ovoj Potvrdi, dok dokazi označeni pod brojevima DT-252 do DT-255 predstavljaju materijalnu dokumentaciju koja je direktno dostavljena Tužilaštvu BiH, kao odgovor na njihov zahtjev.

Cijeneći ovakvo stanje stvari, Sud je zaključio da su prigovori odbrane neutemeljeni i paušalni, pa ih je kao takve u cijelosti odbio.

Oglašavanje materijalnih dokaza optužbe irelevantnim

Na glavnom pretresu održanom dana 26.4.2021. godine, prilikom ulaganja materijalnih dokaza optužbe, odbrana je uložila prigovor irelevantnosti na set dokaza evidentiranih pod sudskim brojem DT-98, DT-98.1, DT-98.2 i DT-98.3., a koji se odnose na postupke javnih nabavki koje su vršene od strane Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, Sveučilišne kliničke bolnice Mostar i Univerzitetskog kliničkog centra Tuzla sa različitim dobavljačima medicinske opreme i bolničkih potrepština.

Tužilaštvo je prilikom ulaganja ovih dokaza isticalo da su od predmetnih kliničkih centara zatražene informacije o postupku provođenja javnih nabavki koje su klinički centri provodili u pregovaračkom postupku u skladu sa članom 21. Zakona o javnim nabavkama, tvrdeći da upravo ovi dokazi pokazuju kako je pravilno trebao izgledati jedan postupak nabavke medicinske opreme i sredstava.

Imajući u vidu da se niti jedna nabavka kliničkih centara nije odnosila na respiratore koji su predmet optužnice (nabavke su bile vezane za višeslojni CT aparat, reagens testove, serološke testove, rublje, kolica za rublje i sl.), Sud je ocijenio da ovi dokazi nisu relevantni u kontekstu okolnosti konkretnog slučaja niti mogu poslužiti kao ogledni primjeri i pokazatelji ispravne prakse koja se u stanju nesreće pokazala učinkovitom, rezultirajući relativno brзом nabavkom⁴³ prijeko potrebnih medicinskih sredstava i opreme, kao što to tvrdi Tužilaštvo. Dakle, imajući u vidu da se ne radi o istoj vrsti nabavke, odnosno sredstvima i opremi koja je imala jednak značaj u borbi protiv Corona virusa i za kojom je vladao podjednak interes i potražnja na tržištu, to je za ovaj krivični postupak apsolutno bez značaja na koji način su medicinske ustanove u Bosni i Hercegovini pokušavale i vršile nabavku slične medicinske opreme.

Cijeneći istaknuto, prigovori irelevantnosti dokaza označenih pod brojevima DT- 98, DT-98.1, DT-98.2 i DT-98.3, usvojeni su kao osnovani.

Odluka o prigovoru Tužilaštva na ulaganje tonskog zapisa sa 214. tematske sjednice Vlade FBiH od 16.3.2020. godine

⁴³ Tužilaštvo istaklo da su neki pregovarački postupci trajali samo tri dana.

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 19.3.2021. godine, prilikom unakrsnog ispitivanja svjedoka Đenana Salčina od strane odbrane II-optuženog Fahrudina Solaka, braniteljica II-optuženog je predložila da se svjedoku prezentuje dio tonskog zapisa sa 214. tematske sjednice Vlade FBiH od 16.3.2020. godine.

Tužilaštvo je tom prilikom istaklo prigovor zakonitosti navodeći da nije jasno odakle odbrani ovaj dokaz u posjedu i da se Tužilaštvu nikada nisu obraćali sa zahtjevom da im se taj dokaz pribavi, ne sporeći da je Tužilaštvo u fazi istrage, na zahtjev odbrane, prikupljalo dokaze upravo u korist II-optuženog Solaka. Dalje su pojasnili da je pod rednim brojem 21. u optužnici kao dokaz naveden dokument „*Magnetofonski snimak 214-te tematske sjednice Vlade Federacije*“ koji je Tužilaštvo zatražilo od Vlade FBiH, pri tome navodeći da se radi ne radi o snimku, već o transkriptu sjednice koji su zatražili da im se i dostavi. Na kraju su istakli da je braniteljica I-optuženog uz akt koji je zaprimljen u Tužilaštvu BiH 25.8.2020.godine, dostavila tonski zapis, koji je Tužilaštvo dostavilo Sudu u fazi potvrđivanja optužnice. Dakle, ne negirajući da je Tužilaštvo u posjedu snimka, prigovoreno je zakonitosti njegovog pribavljanja od strane odbrane II-optuženog.

Sud je odbio prigovor optužbe i prihvatio prijedlog odbrane II-optuženog da se svjedoku Salčinu prezentuje tonski zapis sa navedene sjednice Vlade FBiH. Naime, Sud cijeni da odbrana, shodno odredbi člana 50. ZKPBiH⁴⁴, ima pravo da pribavlja svoje dokaze i da ih prezentuje Sudu, kao i da nije dužna dokazivati ono što Tužilaštvo u konkretnom slučaju zahtjeva, posebno kada se ima u vidu da optužba nije predočila dokaze u korist tvrdnje da je odbrana predmetni snimak pribavila povredom odredaba ZKPBiH.

Odluke o prigovorima autentičnosti

Prilikom ulaganja materijalnog dokaza optužbe koji je u spis predmeta uložen pod brojem DT-130⁴⁵, Tužilaštvo je navelo da se u konkretnom slučaju radi o dokazu pronađenom pretresom mobilnog telefona III-optuženog Fikreta Hodžića i da se radi o *uslikancji komunikac.ji* Viber prepiske između optuženih Fadila Novalića i Fikreta Hodžića. S tim u vezi, odbrana III-optuženog Hodžića je istakla prigovor zakonitosti i autentičnosti navodeći da se radi o uslikanoj fotografiji kao i da odbrana nema ispis telefona te da nije vidljivo čija je fotografija i čiji je telefon uslikan. Dalje, odbrana ističe da je mobilni telefon III-optuženog Hodžića pretresen i da je zaista ova komunikacija postojala ona bi se našla u tom pretresanju (u Viber komunikaciji) kao i sve poruke koje su do prezentovane, međutim ovdje se radi o crno-bijeloj fotografiji koja uopće ne odgovara izgledu Viber prepiske. S obzirom na takvu formu dokaza i prepiske, braniteljica je istakla da ne postoji niti jedan dokaz da se radi o komunikacija koju ostvaruje njen branjenik.

---

⁴⁴ Ovom odredbom je između ostalog propisano da branilac optuženog mora poduzimati sve neophodne radnje u cilju utvrđivanja činjenica, prikupljanja dokaza koji idu u korist njegovog branjenika, kao i zaštite njegovih prava.

⁴⁵ Fotografija, komunikacija između Fikret Hodžić i Fadil Novalić, od 14.04.2020 godine (18:30h - 20:53h) i 15.04.2020 godine (21:52h - 22:03h) – **DT 130**

Izjašnjavajući se na prigovor odbrane, Tužilaštvo je istaklo da će prezentovati Sudu telefon III-optuženog Fikreta Hodžića u kojem je uslikana ova komunikacija, navodeći da su prigovori neosnovani. S tim u vezi, uz pomoć tehničke podrške, Tužilaštvo je na ročištu prezentovalo sadržaj mobilnog telefona III-optuženog Fikreta Hodžića⁴⁶ kao i spornu fotografiju. Obrazlažući zbog čega se radi o uslikanoj fotografiji i zbog čega se ista razlikuje u odnosu do sada predočavane komunikacije različitih mobilnih aplikacija (Viber i WhatsApp) tužilac je naveo da je ne samo ova, već i mnoge druge komunikacije brisane u cilju prikrivanja krivičnog djela, a što će dokazivati kada Tužilaštvo bude provodilo dokaz vještačenjem.

Kako Sud nije mogao donijeti odluku povodom istaknutog prigovora u trenutku kada je izjavljen, odlučeno je da će o autentičnosti ovog dokumenta donijeti naknadno kada budu izvedeni i ostali dokazi. Budući da vještačenje koje je optužba spominjala nije provedeno, Sud je ostao u sumnji u pogledu autentičnosti ovog dokaza, pa ga nije ni cijenio prilikom odlučivanja.

Na ročištu održanom 2.2.2022. godine Tužilaštvo je stavilo prigovor autentičnosti na dvije fotografije čije je ulaganje predložila odbrana II-optuženog Fahrudina Solaka, ističući da odbrana nije pružila dokaz o tome kada su i gdje fotografije nastale, niti ko ih je sačinio, kojim aparatom i u kojoj prilici. U odsustvu takvih podataka Tužilaštvo se usprotivilo da se ove fotografije unesu u sudski spis.

Sud je prigovor Tužilaštva odbio kao neosnovan, te prihvatio prijedlog odbrane i ove fotografije uložio u spis predmeta kao dokaz odbrane pod brojem DO 2-20⁴⁷.

Odluka o prigovoru odbrane da se Ismet Suljović sasluša kao vještak

Na ročištu održanom 21.1.2022. godine braniteljica II-optuženog Fahrudina Solaka izjavila je prigovor da nisu ispunjene zakonske pretpostavke da se Ismet Suljović sasluša kao vještak. Istaknuto je da je Tužilaštvo donijelo naredbu o otvaranju istrage u ovom predmetu 13.5.2020. godine, a da je 6.5.2020. godine vještak Suljović zajedno sa postupajućim tužiocem u ovom predmetu ušao u prostorije magacina Federalne uprave Civilne zaštite. Dakle u vrijeme kada još uvijek nije postojala naredba o otvaranju istrage postupajući tužilac je ušao u magacinski prostor Federalne uprave Civilne zaštite sa vještakom i dat mu je nalog da se respiratori pogledaju, a uz sve to nisu imali ni naredbu za pretres prostora Federalne uprave Civilne zaštite. U prilog istaknutih tvrdnji odbrana je prezentirala i Službenu zabilješku Federalne uprave Civilne zaštite broj: 10-SI/20 od 6.5.2020. godine⁴⁸.

Očitujući se na prigovor odbrane, Tužilaštvo je istaklo da isti negira prava tužioca kao državnog organa da vrši svoja ovlaštenja po Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine. Naime, tužilac ima pravo, kako je navedeno, da bez obzira na momenat

---

⁴⁶ Zapisnik o preduzimanju radnje dokazivanja iz člana 51. stav 2. ZKP BiH-pretresanje pokretnih stvari- mobilnih telefonskih aparata, SIM kartica i mikro SD kartica, Državne agencije za istrage i zaštitu, broj 16-05/2-04-2-3437/20-42/20 od 01.07.2020. godine; - **DT-390**

⁴⁷ Dvije fotografije koje su prezentirane, radi zapisnika, ACM812a (kopija, crno-bijelo)

⁴⁸ Ovaj dokument uloženi je kao dokaz pod oznakom DO-2-17.

donošenja naredbe o provođenju istrage protiv poznatog lica, radi postojanja osnova sumnje, prikuplja dokaze i utvrđuje činjenice koje su bitne upravo za donošenje naredbe o sprovođenju istrage. Takođe je istaknuto da tužilac kao državni organ ima pravo, koje je izričito propisano u članu 35. stav 2. tačka d), kao i članu 219. ZKPBiH, da izvrši pregled svih dokumenata i predmeta koji se nalaze u državnim organima, što je u konkretnom slučaju i učinjeno. Dodatno je ukazano i da je u članu 100. ZKPBiH propisano da se pregled predmeta vještačenja vrši po pravilu na licu mjesta gdje se predmeti nalaze, a ukoliko to nije moguće, vrši se u drugim određenim prostorijama.

Sud je razmotrio izjavljene prigovore, pa kako je našao da su isti neosnovani dozvolio je da se imenovano lice, kojeg je biralo Tužilaštvo, sasluša u svojstvu vještaka.

Polazeći od sadržaja izjavljenih prigovora, Sud najprije nalazi važnim istaći da pregled i pretres predstavljaju kvalitativno i kvantitativno različite oblike zadiranja u određena ljudska prava, zbog čega je važno pravilno razlikovanje pregleda u smislu operativno – kriminalističke radnje iz odredbe člana 219. Zakona o krivičnom postupku BiH, od pretresa u smislu krivično procesne radnje dokazivanja propisane odredbama člana 51. do 64. Zakona o krivičnom postupku BiH.

Analizirajući sadržaj Službene zabilješke koja je uložena u sudski spis, Sud je utvrdio da kritične prilike nije izvršen nezakonit pretres, kako to tvrdi odbrana, već da se radilo o zakonitoj i pravilnoj radnji pregleda, preduzetoj u skladu sa odredbom člana 219., u vezi sa članom 218. Zakona o krivičnom postupku BiH, a čija realizacija nije uslovljena naredbom Suda. U sačinjenoj Zabilješci upravo stoji da su lica koja su tom prilikom pristupila u Federalnu upravu Civilne zaštite, među kojima je bio i vještak Suljović, izrazila namjeru da u skladišnom šatoru izvrše *pregled* respiratora. Dalje se navodi da im je lice Nasir Kazić otvorio skladišni prostor, a da su lica koja su pristupila obavljanju radnji otvorila tri paketa u kojima su se nalazili respiratori i fotografisali svaki dio uređaja, nakon čega su napustili prostor FUCZ.

Stoga, iako je kritične prilike nesporno došlo do otvaranja paketa u kojima su se nalazili respiratori, činjenica da je to učinjeno samo radi fotografisanja uređaja, te da se niko od osoba koje se spominju u Zabilješci nije usprotivio ulasku u prostorije Civilne zaštite, već je pristup dobrovoljno omogućen, upućuje na zaključak da radnjama koje su preduzete nije otpočeta radnja pretresanja koja bi za sobom povlačila i obavezu postupanja u skladu sa već spomenutim relevantnim odredbama procesnog zakona kojim je regulisan postupak provođenja ove istražne radnje uz prethodno ili naknadno obezbjeđenu naredbu Suda, nego o pregledu, radnji koja predstavlja jedno od ovlaštenja ovlaštenih službenih lica u izvršavanju zadataka koji su im dodijeljeni članom 219. ZKPBiH i koje nije uslovljeno izdavanjem naredbe suda.

Smetnju za prihvatanje prijedloga optužbe da se Ismet Suljović sasluša kao vještak i na glavnom pretresu izloži svoj nalaz i mišljenje, Sud nije našao ni u tome što nalog za pregled respiratora od strane vještaka datira prije nego što je u konkretnom predmetu donijeta naredba o sprovođenju istrage. Budući da je naredba o sprovođenju istrage interni akt

tužioca i da je tumačenjem zakonskih odredbi jasno da ne postoji obaveza njenog dostavljanja niti procesno sankcionisanje u slučaju nedonošenja takve naredbe, nameće se jasan zaključak da se ista ne može posmatrati kao strogo formalni akt koji bi bio odlučujući za pravnu valjanost preduzetih radnji u istražnom postupku, kako to odbrana bezuspješno pokušava predstaviti.

Odluka o prigovoru Tužilaštva da se Christoph Rojahn sasluša kao vještak i odluka o prigovoru zakonitosti naredbe za vještačenje

Na ročištu održanom 13.4.2022. godine Tužilaštvo je prigovorilo prijedlogu odbrane da se Christoph Rojahn sasluša u svojstvu vještaka, jer iz dostavljenih materijala nije jasno koje struke je ovo lice koje treba iznijeti svoje mišljenje pred Sudom. Iz biografije vještaka proizilazi da se radi o doktoru političkih nauka, dok iz naredbe za vještačenje i izvještaja o vještačenju proizilazi da je ovo lice izvršilo određene analize i dalo svoje ocjene u oblasti finansijske analize i istraživanja pozadine slučaja, odvijanja poslovnih procesa, nabavke medicinskih sredstava, te navoda o pranju novca. Istaknuto je da se Tužilaštvo ne protivi da se ovo lice ispita, ali u svojstvu svjedoka ili stručnog svjedoka kojeg predlaže odbrana i to na okolnosti njegovih neposrednih ili posrednih saznanja o kojima može svjedočiti, a o kojima ima određenja saznanja do kojih je došao u okviru ovog postupka. Tužilaštvo je takođe prigovorilo da je naredba za vještačenje sudije za prethodni postupak Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 2K 035494 20 Krn od 7.8.2020. godine nazakonita, jer je usmjerena na one zadatke vještaku koje vještak ne može dati, pa je tako npr. u zadacima vještačenja kazano je da će vještak izjasniti o postojanju naznaka pranja novca, što je primjena prava i izvođenje zaključka o postojanju elemenata krivičnog djela, koje je isključivo u nadležnosti Suda.

Uvažavajući činjenicu da je sudija za prethodni postupak već donio naredbu za vještačenje po imenovanom vještaku, Sud je prihvatio prijedlog odbrane i lice Christoph Rojahn saslušao na glavnom pretresu u svojstvu vještaka. Sud je takođe ocijenio da uočene manjkavosti na koje optužba ukazuje ne utiču na formalnu valjanost izdate naredbe koja je donijeta u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku, niti dovede u pitanje njenu zakonitost, a iste će se vrednovati prilikom ocjene nalaza i mišljenja ovog vještaka.

Glava VI - RELEVANTNO PRAVO

Uvodne napomene

Za potrebe uvodnog dijela ovog poglavlja pod nazivom „Relevantni propisi“ u kojem će se kratko izložiti relevantni propisi od značaja za analizu i odlučivanje po pravnim pitanjima u ovom predmetu, Vijeće konstatuje da se optuženima stavljaju na teret slijedeća krivična djela, zavisno od tačke optuženja odnosno presuđenja:

1. Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav (1) KZBiH,
2. Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH,

3. Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH
4. Pranje novca iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH,
5. Krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. (2) KZFBiH,
6. Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH,
7. Povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. (2) KZRS, te
8. Nesavjestan rad u službi iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZ FBiH, uz dalju napomenu da je ovo krivično djelo stavljeno na teret isključivo V-optuženoj Miličević.

Sud će u narednim redovima odsjeka ovog poglavlja obrazloženja prvo izložiti potom za kratko analizirati i prokomentarisati relevantne krivično pravne materijalne odredbe (materijalno pravni insituti) koje se imaju primijeniti na predmetna krivična djela koja se optuženima stavljaju na teret, i to materijalno pravne institute iz čl. 2, 31., 54 i 55. KZFBiH:

- zakonske definicije službenog i odgovornog lica iz člana 2. KZFBiH.
- saučesništvo iz člana 31. KZFBiH,
- sticaj iz čl. 54. KZFBiH,
- produženo krivično djelo iz čl 55. KZFBiH,
- pravna zabluda iz člana 40. KZFBiH,
- krajnja nužda iz člana 27. KZFBiH.

Potom će uslijediti kraća analiza i komentari zakonskih odredbi koje se odnose na krivična djela, i to prvo za krivična djela za koja su optuženi oglašeni krivim, odnosno pravno lice odgovornim:

- Krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, u vezi sa čl. 31. i 55. istog Zakona (krivično djelo u produženom trajanju počinjeno u saučesništvu),
- Krivično djelo krivotvorenje isprave iz člana 373. KZFBiH.

Sud će nakon tog izložiti analizu i komentare za pojedina ostala krivična djela za koja su optuženi oslobođeni od optužbe.

Potom slijedi odsjek u kojim se donose odredbe koje se odnose na primjenjive tzv. blanketne propise u vezi sa krivičnim djelom zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, kao i drugi relevantni propisi, posebno odredbe koje se odnose na oblast javnih nabavki u Bosni i Hercegovini, uz napomenu da će se Zakon o javnim nabavkama, zbog njegovog značaja za ovaj predmet, posebno detaljnije obraditi.

Na kraju ovog poglavlja biće kratko izložena neka zapažanja o teoretsko praktičnim problemima u procesuiranju koruptivnih djela.

Vijeće je nakon provedenog dokaznog postupka utvrdilo da su optuženi u svojstvu službenih lica, odnosno odgovornog lica, počinili više krivično pravnih radnji krivičnog djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH koje po svojoj strukturi i kvaliteti

ukupno čine produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZ FBiH u vezi sa članom 55. KZFBiH.

Zbog tako utvrđenog načina počinjenja krivičnih radnji djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, odnosno utvrđenju da se radi o složenim krivičnim konstrukcijama koje u sebi obuhvaćaju više samostalnih krivičnih radnji koje nemaju karakter posebno izdvojenih krivičnih djela, to vijeće optužene nije u izreci presude izrekom formalno oslobodilo za one radnje tih krivičnih djela koje nisu dokazane, već su takve radnje izostavljene iz teksta izreke ove presude u odgovarajućim tačkama, o čemu će više riječi biti u narednim redovima obrazloženja ove presude.

S tim u vezi Sud napominje da je samo u odnosu na nedokazane radnje samostalnih krivičnih djela bilo u obavezi donijeti u izreci formalnu oslobađajuću presudu.

Odredbom člana 23. (Stvarna nadležnost Suda) ZKPBiH, u stavu (2) propisano je pravilo stvarne nadležnosti Suda BiH da „*ako je ista osoba počinila više krivičnih djela, pa je za neka od tih djela nadležan Sud, a za neka drugi sudovi, prioritet ima suđenje pred Sudom*“. Sud BiH nakon što je prihvatio i ustanovio nadležnost za predmetna krivična djela Krivičnog zakona FBiH, pored krivičnih djela iz Krivičnog zakona BiH, te nakon provedenog dokaznog postupka optužene oslobodio od krivičnih djela iz Krivičnog zakona BiH za koja je nadležan Sud BiH, pa utvrdio da su optuženi počinili krivična djela za koja su nadležni „*drugi sudovi*“, odnosno iz Krivičnog zakona FBiH, Sud se nije oglasio stvarno nenadležnim za takva krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH, već je zbog uspostavljene nadležnosti za ova krivična djela, produženo krivično djelo zloupotreba položaja iz člana KZFBiH i krivotvorenje isprave iz člana 373. KZFBiH, za koja su nadležni „*drugi sudovi*“, presudio.

Nadalje, s tim u vezi, zbog nemogućnost kombinacije primjene različitih krivičnih zakona, jer je sa aspekta opštih pravila primjene krivičnog zakona nedopustivo je kombinovati odredbe dva različita krivična zakona, nakon što je Sud optužene oslobodio od optužbe da su počinili krivična djela iz Krivičnog zakona BiH kako im je to stavljeno na teret optužnicom, te oglasilo krivim odnosno odgovornim za pomenuta dva krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH, to je za dokazana krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH primijenio materijalno pravne odredbe iz Krivičnog zakona FBiH.

Materijalnopravni instituti

Definicije službenog i odgovornog lica iz člana 2. (Značaj izraza u ovom zakonu) KZFBiH

Stav (3) *Službena osoba* je izabrani ili imenovani službenik ili druga službena osoba u organima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i u drugim organima uprave i službama za upravu Federacije, kantona, gradova i općina koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno vrši službenu dužnost u navedenim organima i tijelima; ovlaštena osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi koja je zakonom ili drugim propisom

donesenim na osnovu zakona povjereno obavljaju javnih ovlašćenja, a koja u okviru tih ovlasti obavljaju određenu funkciju; te druga osoba koja obavljaju određenu službenu funkciju na osnovu ovlašćenja iz zakona ili drugog propisa donesenog na osnovu zakona.

Stav (5) Kad je kao učinilac pojednog krivičnog djela označena službena osoba ili vjerna osoba, osobe iz stava 3. ovog člana mogu biti učinilaci tih djela, ako iz obježja pojednog krivičnog djela ili iz pojednog propisa ne proizilazi da učinilac može biti samo neka od tih osoba.

*Stav (6) **Odgovorna osoba** je osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi koja je s obzirom na njenu dužnost ili na osnovu posebne ovlasti povjereni određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili propisa donesenih na osnovu zakona, ili općeg akta privrednog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom privrednom djelatnošću ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba u smislu stava 3. ovog člana kad su u pitanju radnje čijim je učinilcem označena odgovorna osoba, a nisu propisane kao krivično djelo odredbama glave o krivičnim djelima protiv službene i druge odgovorne funkcije ili odredbama o krivičnim djelima čiji je učinilac službena osoba propisanim u nekoj drugoj glavi ovog zakona ili drugim zakonom Federacije ili kantona.*

Stav (7) Kad je kao učinilac krivičnih djela označena službena ili odgovorna osoba, sve osobe iz st. 3. i 5. ovog člana mogu biti učinilaci tih djela, ako iz zakonskih obježja pojednog krivičnog djela ne proizilazi da učinilac može biti samo neka od tih osoba.

Imajući u vidu da se svim optuženim fizičkim licima optužnicom stavlja na teret da su u kritično vrijeme počinili u izreci optužnice opisana krivična djela kao službena lica, odnosno III-optuženi Hodžić u svojstvu odgovornog lica, to je potrebno u ovom odsjeku poglavlja kratko se osvrnuti na zakonske definicije službenog i odgovornog lica, te stim u vezi dati analizu i komentare.

Ovo posebno iz razloga jer su I-optuženi Fadil Novalić u svojstvu premijera Federacije BiH, II-optuženi Fahrudin Solak u svojstvu direktora FUCZ istovremeno načelnika Štaba CZ, te III-optuženi Fikret Hodžić u svojstvu direktora optuženog pravnog lica, oglašeni krivim da su počinili krivično djelo zloupotreba položaja iz člana 383. KZFBiH (u produženom trajanju kao saučesnici), a II-optuženi Fahrudin Solak u svojstvu direktora FUCZ istovremeno načelnika Štaba CZ počinio i krivično djelo Krivotvorenje isprave iz člana 373. KZ FBiH, dok su ovi optuženi oslobođeni od ostalih krivičnih djela od optužbe navedenih u izreci da su ih počinili kao službene osobe u Federaciji BiH, III-optuženi kao odgovorno lice u Federaciji BiH, dok je V-optužena Jelka Miličević oslobođena od optužbe da je u svojstvu ministrica finansija u Vladi Federacije BiH istovremeno komandantkinje Štaba CZ za krivično djelo nesavjestan rad u službi iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZFBiH.

Kod krivičnih djela zloupotreba položaja iz člana 383. KZFBiH i nesavjestan rad u službi iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZFBiH potrebno je utvrditi svojstvo počinioca, svojstvo službene ili odgovorne osobe, jer se radi o krivičnom djelu koje mogu počiniti samo osobe s određenim svojstvom (vlastoručna službenička krivična djela, *delicta propria*), dok krivično djelo krivotvorenje isprave iz člana 373. KZFBiH, koje je počinio II-optuženi

Fahrudin Solak u svojstvu direktora FUCZ istovremeno načelnika Štaba CZ, može počiniti svako lice.

U toku dokaznog postupka utvrđeno je kao nesporno da su optuženi u vrijeme za koje se terete da su počinili krivična djela, odnosno u vrijeme kada su postupali za djela za koja su oglašeni krivim ili oslobođeni, imali status službenih lica, odnosno III-optuženi status odgovornog lica u njegovom pravnom licu, sve kako je to opisano u činjeničnom dijelu izreke presude, odnosno izreke optuženja, o čemu će više riječi biti u nastavku obrazloženja.

Imajući u vidu optužne tvrdnje, činjenice i okolnosti, te tvrdnje odbrane, Sud nalazi korisnim na ovom mjestu ukratko ukazati na relevantna pitanja koja su se nametnula tokom suđenja te stim u vezi odgovore odnosno stavove ovog Vijeća.

Naime, pojedini branitelji su tokom suđenja u više prilika, posebno u završnim obraćanjima, opreza radi isticali pravna shvatanja i stručne tvrdnje po kojima optuženi ne bi bili krivično odgovorni za krivična djela za koja se optužuju jer da svojim radnjama nisu ostvarili bitna obilježja krivičnih djela, te su opreza radi tvrdili, da ukoliko su optuženi počinili neke protivpravnosti, da su takve protivpravne radnje počinili iz (pravne) zablude, odnosno nepoznavanja prava ili iz nužde, iz višeg interesa, u namjeri hitnog spašavanja života i zdravlja građana zbog pandemije i proglašene nesreće. Sud je također i po službenoj dužnosti bio u obavezi razmotriti ova pitanja.

Službene ili odgovorne osobe su u obavezi poznavati zakonske i podzakonske propise koje primjenjuju u vršenju svojih službenih ili odgovornih dužnosti – *eo ipso*, ne mogu se primijeniti odredbe stvarne ili pravne zablude, jer „*nepoznavanje prava škodi*“ (*ignorantia iuris nocet*), „*zabluda o pravu škodi*“ (*error iuris nocet*) odnosno „*nepoznavanje prava nikoga ne ispričava*“ (*ignorantia iuris neminem excusat*).

Prema normativnom rješenju našeg pozitivnog zakonodavstva, zabluda o protupravnosti (pravna zabluda) ne isključuje krivnju, već samo predstavlja fakultativan osnov za blaže kažnjavanje ili oslobađanje od kazne. Kako pravna zabluda odnosno nepoznavanje zakon ne izvinjava, to nepostojanje svijesti o protivpravnosti djela ne isključuje krivičnu odgovornost optuženog za počinjeno djelo.

Saizvršilaštvo iz člana 31. KZFBiH

‘Ako više osoba zajednički učini krivično djelo, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, svaka će se od njih kazniti kaznom propisanom za to krivično djelo’.

Sijecaj krivičnih djela iz člana 54. KZFBiH

„(1) Ako je počinitej jednom radnjom ili s više radnji počinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, sud će najprje utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za

sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora, jedinstvenu kaznu zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.

(2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:

a) ako je za krivična djela u sticaju sud utvrdio kazne dugotrajnog zatvora ili dugotrajnog zatvora i zatvora, jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije prijeći 45 godina;

b) ako je za krivična djela u sijecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih kazni niti prijeći dvadeset godina;

c) ako je za dva ili više krivičnih djela počinjenih u sticaju utvrdio kazne zatvora u trajanju dužem od deset godina, sud može izreći jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora koja ne smije dosegnuti zbir pojedinačnih kazni zatvora;

d) ako su za sva krivična djela u sijecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina;

e) ako je za krivična djela u sijecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih novčanih kazni.

(3) Ako je za neka krivična djela u sijecaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga krivična djela u sijecaju novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu po odredbama stava 2. tač. od b) do d) ovog člana.

(4) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar za jedno krivično djelo u sijecaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni izreći će jedinstvenu novčanu kaznu po odredbi stava 2. tačke d) ovog člana.

(5) Ako je sud za krivična djela u sijecaju utvrdio kazne zatvora i kazne maloljetničkog zatvora, izreći će jedinstvenu kaznu po odredbama stava 2. tač. b) i c) ovog člana“.

Sticaj krivičnih djela postoji kad jedna osoba sa jednom ili više radnji ostvari više krivičnih djela za koja joj nije presuđeno pa joj se sudi u jednom postupku, donosi jedna presuda i izriče jedna glavna kazna. Iz ovoga proizlazi da je za postojanje sticaja potrebno ispunjenje sljedećih uvjeta: dva ili više krivičnih djela, djela učinjenja od iste osobe, da se za sva djela učinitelju istovremeno sudi i izriče jedna presuda. Za postojanje sticaja nije bitno da li je sva ta djela učinitelj ostvario sam ili u saučesništvu sa drugom osobom.

Produženo krivično djelo iz člana 55. KZFBiH

„(1) Odredbe ovog zakona o sijecaju krivičnih djela neće se primijeniti kad učinitelj učini produženo krivično djelo.

(2) Produženo krivično djelo je učinjeno kad je učinitelj s namjerom učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja, s obzirom na način učinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.

(3) Kad se radi o produženom krivičnom djelu istih zakonskih obježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to krivično djelo. Ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.“

Produženo krivično djelo je zakonska krivičnopravna konstrukcija koja postoji kada je učinilac u vremenskom kontinuitetu s umišljajem učinio više istih ili istorodnih krivičnih djela koja se, zbog okolnosti koje ih povezuju u jednu krivičnopravnu cjelinu (način izvršenja, njihovu vremensku povezanost i dr. okolnosti) krivičnopravno kvalifikuju kao jedno krivično djelo.

Za postojanje i primjenu ove konstrukcije zakon zahtijeva nekoliko uslova koji se pojavljuju kao konstitutivni elementi produženog krivičnog djela: 1) da je učinilac učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela; 2) vremenski kontinuitet ili međusobna vremenska povezanost svih učinjenih djela; 3) krivična djela koja ulaze u sastav produženog krivičnog djela treba da su vršena na isti ili približno sličan način; 4) kod određenih krivičnih djela nužno je i postojanje i tzv. varijabilnih faktora.

Element produženog krivičnog djela da je učinilac učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela znači da u sastav produženog krivičnog djela mogu da uđu kako ista krivična djela tako i različiti vidovi ili oblici jednog krivičnog djela. Djela su ista onda kada se radi o djelima iz istog zakonskog opisa, odn. kako zakon navodi istih zakonskih obilježja. Elementi produženog krivičnog djela vremenski kontinuitet ili međusobna vremenska povezanost svih učinjenih djela. Kada će ovaj uslov biti ispunjen faktičko je pitanje. Vremenski interval između učinjenih djela nije moguće unaprijed odrediti jer to zavisi od prirode djela i načina i uslova njihovog vršenja. Ne zahtijeva se da su radnje uslijedile jedna iza druge, ali isto tako ne može se raditi o prevelikim razmacima koji bi ukazivali da je učinilac prekinuo činjenje djela. Ti razmaci nekada mogu biti i duži ako je vršenje djela vezano za uslove koji postoje samo u određenim vremenskim intervalima npr. kod poreske utaje, jer je riječ o djelu koje se može učiniti samo nekoliko puta ili čak samo jednom u toku godine (što zavisi od poreskih propisa).

Element produženog krivičnog djela da je učinilac učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela znači da u sastav produženog krivičnog djela mogu da uđu kako ista krivična djela tako i različiti vidovi ili oblici jednog krivičnog djela. Djela su ista onda kada se radi o djelima iz istog zakonskog opisa, odn. kako zakon navodi istih zakonskih obilježja. Elementi produženog krivičnog djela vremenski kontinuitet ili međusobna vremenska povezanost svih učinjenih djela. Kada će ovaj uslov biti ispunjen faktičko je pitanje. Vremenski interval između učinjenih djela nije moguće unaprijed odrediti jer to zavisi od prirode djela i načina i uslova njihovog vršenja. Ne zahtijeva se da su radnje uslijedile jedna iza druge, ali isto tako ne može se raditi o prevelikim razmacima koji bi ukazivali da je učinilac prekinuo činjenje djela. Ti razmaci nekada mogu biti i duži ako je vršenje djela vezano za uslove koji postoje samo u određenim vremenskim intervalima npr. kod poreske utaje, jer je riječ o djelu koje se može učiniti samo nekoliko puta ili čak samo jednom u toku godine (što zavisi od poreskih propisa).

Prisustvo ovih elemenata za postojanje produženog krivičnog djela uvijek nije neophodno, ali ako postoje i ovi dopunski povezujući elementi, tim prije će postojati ova konstrukcija npr. prostorna povezanost djela odn. dobara prema kojima su djela vršena, isti krajnji cilj

izvršenja djela, korištenje iste prilike, itd. Neki od ovih elemenata nekada moraju postojati da bi se mogla primijeniti konstrukcija produženog krivičnog djela. Tako npr., isti identitet oštećenog mora postojati kod svih krivičnih djela protiv ličnih dobara, dok kod drugih on nije obavezan, pa će ova konstrukcija postojati ako su djelom krađe, prevare itd. oštećena različita fizička ili pravna lica (npr. učinilac koji je naručio robu od više preduzeća koju nije namjeravao platiti, ili učinilac koji je izvršio provalu u radnje koje pripadaju različitim licima, i sl.).

Za subjektivnu stranu konstrukcije produženog krivičnog djela relevantan je samo umišljaj, ili tzv. jedinstveni umišljaj.

Produženo krivično djelo je konstrukcija koja se bazira na tzv. prividnom realnom sticaju pa se za sva učinjenja krivična djela izriče kazna propisana u zakonu za takvo djelo. Za produženo krivično djelo se izriče kazna kao za jedno djelo, i to: kada produženo krivično djelo čine ista odnosno krivična djela istih zakonskih obilježja, kazna se izriče na osnovu pripisane kazne za jedno od tih djela, a ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima sud će izabrati vrstu i mjeru kazne za najteže od tih djela.

U praktičnom smislu, kod produženog krivičnog djela, sve pojedinačne krivičnopravne radnje gube svoju pravnu samostalnost i uklapaju se u jedinstvenu kriminalnu djelatnost kao njeni sastavni djelovi. Tako nastala nova jedinstvena pravna cjelina pravno se kvalifikuje po najtežoj radnji i po njoj izriče jedna kazna. Ako se pak u toku suđenja utvrdi da neke radnje iz sastava produženog djela nisu dokazane, one će se jednostavno ispustiti iz opisa. Dakle, neće se donositi za te radnje oslobađajuća presuda kao u slučaju sticaja.

Materijalno pravni institut osnovi odgovornosti i granice odgovornosti pravne osobe iz člana 128. KZFBiH

Osnovi odgovornosti pravne osobe iz člana 128. KZFBiH

„Za krivično djelo koje je učinite lj učinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba:

- a) kada smisao učinjenog krivičnog djela proizlazi iz zaključka, naloga ili odobrenja rukovodećih ili nadzornih organa pravne osobe;*
- b) ili kad su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe uticali na učinite lj ili mu omogućili da učini krivično djelo;*
- c) ili kad pravna osoba raspoloživo protupravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale krivičnim djelom;*
- a) ili kad su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe propustili dužni nadzor nad zakonitošću rada zaposlenika.*

Granice odgovornosti pravne osobe za krivično djelo iz člana 129. KZFBiH

„(1) Uz uvjete iz člana 128. (Osnovi odgovornosti pravne osobe) ovog zakona pravna je osoba odgovorna za krivično djelo i kad učinite lj za učinjeno krivično djelo nije kriv.

(2) *Odgovornost pravne osobe ne isključuje krivicu fizičkih odnosno odgovornih osoba za učinjeno krivično djelo.*

(3) *Za krivična djela učinjena iz nehata pravna osoba može biti odgovorna pod uvjetima iz člana 128. tačke d. ovog zakona i u tom se slučaju pravna osoba može blaže kazniti.*

(4) *Kad u pravnoj osobi osim učiniteља nema druge osobe ili organa koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati učiniteља, pravna osoba odgovara za učinjeno krivično djelo u granicama učiniteљeve odgovornosti“.*

Član 135. Kazne za pravne osobe

Pravnim se osobama za krivična djela mogu izreći ove kazne:

- a) novčana kazna;
- b) kazna oduzimanja imovine;
- c) kazna prestanka pravne osobe.

Član 136. Novčana kazna za pravne osobe

(1) Novčana kazna koja se izriče pravnoj osobi ne može biti manja od 5.000 KM niti veća od 5.000.000 KM.

(2) Ako je krivičnim djelom pravne osobe drugom prouzrokovana imovinska šteta ili je pribavljena protupravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete odnosno koristi.

(3) Ako se novčana kazna ne plati u roku utvrđenom presudom, bez odgađanja će se provesti postupak prisilne naplate.

Materijalno pravni institut iz člana 27. („Krajnja nužda“) KZFBiH:

(1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u krajnjoj nuždi.

(2) Krajnja nužda postoji kad je djelo učinjeno da učinitelj od sebe ili od drugog otkloni istovremenu ili direktno predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pritom učinjeno zlo nije veće od zla koje je prijetilo.

(3) Učinitelj koji sam izazove opasnost, ali iz nehata, ili prekorači granice krajnje nužde, može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinjeno pod naročito olakšavajućim okolnostima, može se i osloboditi kazne.

(4) Nema krajnje nužde ako je učinitelj bio dužan izložiti se opasnosti.

Materijalno pravni institut iz člana 40. („Pravna zabluda“) KZFBiH

Učiniteљ krivičnog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Krivična djela, analize, komentari

Krivična djela za koja su optuženi oglašeni krivim odnosno odgovornim

Za krivična djela zbog kojih su optuženi oglašeni krivim odnosno odgovornim, slijedi citiranje zakonskog teksta odredbi članova krivičnih zakona koje se odnose na krivična djela, kraća analiza i komentari tih odredbi sa pojedinim primjerima iz sudske prakse.

„Zloupotreba položaja ili ovlaštenja“ iz člana 383. KZFBiH

„(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračivši granice svje službene ovlasti ili ne obavivši svje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povredi prava drugog, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

(4) Pribavljena korist bit će oduzeta“.

Analiza krivičnog djela, komentari

Krivična djela protiv službene dužnosti predstavljaju, protivpravna ponašanja upravljena protiv pravilnog funkcionisanja javnih službi koja vrše službena ili ovlaštenja lica u vršenju svoje službene dužnosti ili u vezi sa njenim vršenjem. Izvršiocima ovih krivičnih djela su službena lica i ona se najčešće izvršavaju u vršenju službene dužnosti. Prema opšte prihvaćenom mišljenju, pod krivičnim djelima protiv službene dužnosti podrazumijevaju se povrede službene dužnosti od strane službenih lica, u vršenju službene dužnosti koje u sebi imaju obilježje krivičnih djela u zakonu određenih. Danas ova krivična djela spadaju u kategoriju kriminaliteta koji predstavlja visok stepen opasnosti za društvo. Objekt zaštite ovih krivičnih djela je službena dužnost. Takođe se ovim krivičnim djelima povređuje, odnosno ugrožava niz drugih društvenih vrijednosti kao što su: slobode i prava čovjeka i građanina i njihova imovina, privreda, pravni saobraćaj i sl. Analiza dosadašnje sudske prakse u BiH pokazuje da je najzastupljenije koruptivno krivično djelo upravo ovo krivično djelo Zloupotrebe položaja ili ovlaštenja.

Zloupotreba položaja u opštem smislu predstavlja vršenje službe protivno zakonu ili protivno ciljevima i interesima određene službe, kada se u radnjama počinitelja (službenog lica, odgovornog lica) ne očituje protupravnost u formalnom smislu, već su njegovi postupci materijalno protupravni jer nisu poduzeti u interesu službe, već su interesi službe zanemareni i zamijenjeni tuđim interesima.

Međutim, „*nije svaka zloupotreba službene dužnosti krivično djelo*“, kako se to navodi u krivično pravnoj teoriji. Da bi se radilo o krivično pravnom pojmu zloupotrebe položaja, a ne o djelovanju koje za sobom povlači disciplinsku ili drugu vrstu odgovornosti, potrebno je, pored ostalih obilježja djela, utvrditi i da je izvršilac postupao s umišljajem.

Krivično djelo zloupotrebe službenog položaja ima karakter opšteg krivičnog djela protiv službene dužnosti, s obzirom da većina drugih djela predstavljaju posebne oblike ovog krivičnog djela, pa je ono u odnosu na njih supsidijarnog karaktera, tj. primjenjuje se samo

ako se djelatnost službenog ili odgovornog lica ne može kvalifikovati kao neko od tih djela. Stoga je idealni sticaj između ovog i tih djela isključen. Zloupotreba službenog položaja spada u prava službena krivična djela.

Kod ovog krivičnog djela, koje je na listi Jedinostvenih koruptivnih krivičnih djela koju je donijelo Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (VSTV BiH), potrebno je utvrditi svojstvo počinioca, službena ili odgovorna osoba, jer se radi o krivičnom djelu koje mogu počiniti samo osobe s određenim svojstvom (*delicta propria*). Pri tom nije nužno da je riječ o rukovodećim poslovima, već je dovoljno da se u okviru konkretnog položaja ili ovlasti obavljaju određene samostalne radne funkcije na temelju kojih ta osoba ima pravo neposrednog odlučivanja.

Kako je to vidljivo iz citirane odredbe člana člana 383. KZFBiH, krivično djelo *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana može izvršiti jednim od tri predviđena oblika: (1) iskorištavanjem položaja ili ovlaštenja/ovlasti, (2) prekoračenjem vlastitih ovlaštenja/ovlasti ili (3) neobavljanjem dužnosti. Dakle, radnja izvršenja je alternativno određena kao: a) iskorištavanje svog službenog položaja ili ovlaštenja, b) prekoračenje granica svog službenog ovlaštenja, ili c) neizvršavanje svoje službene dužnosti. Posljedica djela se sastoji u pribavljanju sebi ili drugom kakve koristi, ili u nanošenju kakve štete drugome, ili u težoj povredi prava drugog.

Prema nespornim doktrinarnim učenjima, iskorištavanje položaja znači preduzimanje dopuštenih radnji, odnosno radnji koje spadaju u djelokrug i položaj dotične osobe, pod uvjetom da ta osoba poduzima te radnje, ne u svrhu koja joj je povjerena, već radi postizanja vlastitih ili interesa treće strane.

Službeni položaj je iskorišten kada službeno lice iskoristi upravo ovlaštenja vezana za taj položaj u organizaciji službe da bi djelujući protivno potrebama i interesima službe ostvarilo svoj ili tuđi interes. Ukoliko se u navedenoj namjeri iskorištavaju ovlaštenja koja pripadaju službenom licu po osnovu vršenja službe, a ne s obzirom na položaj koji ima u službi, tada postoji zloupotreba ovlaštenja. Do ovog oblika zloupotrebe tako može doći pri vršenju svake službene dužnosti, odnosno u vezi bilo kog službenog položaja.

Prekoračenje granica službenog ovlaštenja postoji kada službeno lice vrši službenu radnju koja je izvan njegovog službenog ovlaštenja, a koja proizlazi iz njegovog službenog položaja. U ovom slučaju učinilac djela preduzima radnju, i to službenu radnju, ali koja je u nadležnosti drugog službenog lica, pri čemu nije od značaja da li se to drugo lice nalazi u odnosu nadređenosti ili podređenosti prema službenom licu koje prekoračuje svoje ovlaštenje ili, pak ono preduzima službene radnje koje uopšte nisu u nadležnosti službe ili organa kome pripada. Također, ovaj oblik krivičnog djela postoji i kada službeno lice, bez prethodnog odobrenja ili saglasnosti, vrši službenu radnju iz okvira svog službenog ovlaštenja za čije je vršenje, međutim, potrebno prethodno odobrenje ili saglasnost nekog drugog službenog lica ili drugog organa. Za prekoračenje službenog ovlaštenja neophodno je da službeno lice preduzima službene radnje, djelatnosti koje, same po sebi, nisu

nezakonite i na čije je vršenje neko ovlašten, ali nije ovlašteno upravo ono lice koje ih i preduzima.

Neizvršenje službene dužnosti postoji kada službeno lice svjesno i voljno propušta da izvrši službenu radnju iz okvira svoga ovlaštenja koju je dužno da izvrši ili kada tu radnju vrši samo formalno na takav način, takvim sredstvima, u takvo vrijeme ili na takvom mjestu da ni u kom slučaju tako ne može da ostvari onaj cilj (očekivani efekat) koji inače, redovno treba da bude ostvaren. Dakle, neizvršenje službene dužnosti postoji u onim slučajevima kada službeno lice ne izvrši službenu radnju iz okvira svog ovlaštenja koju je bilo dužno da izvrši (to je formalno i materijalno nevršenje službene dužnosti) ili kada tu radnju izvršava na takav način da se ne može postići cilj koji se upravo njenim preduzimanjem i trebao ostvariti (kada postoji formalno vršenje, a materijalno nevršenje službene dužnosti).

U literaturi se navodi kako materijalna korist koja se pribavlja izvršenjem ovog djela može da se sastoji u pružanju podrške za izbor na neku funkciju, omogućavanje da se dobije stan, stipendija ili stručno usavršavanje, odnosno napredovanje u poslu, u davanju pozitivne kritike ili pohvale, a nematerijalna šteta se sastoji u davanju negativne ocjene, kritike, povrede ugleda, stvaranju podozrenja u službi ili sukoba sa drugima, u otežavanju ili onemogućavanju dobijanja odlikovanja ili priznanja i dr.

Djelo je dovršeno kada je nastupila posljedica, tj. kada je pribavljena kakva korist ili drugome nanijeta kakva šteta ili teže povrijeđena prava drugog. Izvršilac djela može da bude službeno ili odgovorno lice, a u pogledu krivice potreban je direktan umišljaj.

Riječ je o krivičnom djelu kod kojeg je jedno od osnovnih razlikovnih obilježja činjenica da se korist za sebe ili drugoga (zlo) koristi time što se određena osoba nalazi u određenom položaju. Osoba na položaju je u većini slučajeva osoba koja je u poziciji donijeti određenu odluku, koja je u konkretnom slučaju pogodna za stvaranje koristi. Drugim riječima, između korištenja položaja i posljedica mora postojati jasna i vidljiva uzročna veza.

Za ostvarivanje obilježja ovog krivičnog djela, za bilo kojeg od tri predviđena oblika: (1) iskorištavanje položaja ili ovlaštenja/ovlasti, (2) prekoračenje vlastitih ovlaštenja/ovlasti ili (3) neobavljanjem dužnosti, neophodno je da službeno lice preduzima, prekoračuje ili ne preduzima službene radnje, djelatnosti koje, same po sebi, nisu nezakonite, u suprotnom čini obilježja nekog drugog krivičnog djela, jer je suština ovog krivičnog djela, za bilo kojeg od tri predviđena oblika, preduzimanje djelatnosti koje, same po sebi, nisu nezakonite, ali su protivne potrebama i interesima službe, njenim ciljevima iz propisanog djelokruga nadležnosti, da bi počinitelj djelujući protivno potrebama i interesima službe ostvario svoj ili tuđi interes.

Ovo krivično djelo spada u kategoriju tzv. "blanketnih" krivičnih djela u kojima se zakonska obilježja, pored onih propisanih Krivičnim zakonom, određuju i dopunjuju u posebnim zakonima, propisima kojima se uređuju ovlaštenja službenih lica, što znači da počinitelj tog krivičnog djela mora povrijediti neku normu iz nekog drugog zakona, propisa.

U konkretnom slučaju, kako to proizlazi iz optužnice, ovo krivično djelo se određuje i dopunjuje propisima koji se odnosi na postupanje službenih odnosno odgovornih lica blanketnim propisima koji su navedeni u izreci ove presude, čiji sadržaji te s tim u vezi pravne analize su sadržane u nastavku ovog obrazloženja.

Zloupotrebe položaja i ovlaštenja u oblasti javnih nabavki

Zloupotreba položaja i ovlaštenja u postupku javne nabavke je propisana kao posebno krivično djelo u članu 250. Krivičnog zakona Republike Srpske (KZRS, Službeni glasnik Republike Srpske", br. 64/17), te je članom 315. stav (4) istog zakona propisan kvalifikovani oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja, ako je izvršeno "pri vršenju javnih nabavki". Također, zloupotrebe u postupku javnih nabavki se prema članu 325. KZRS mogu pravno kvalifikovati kao još jedno posebno krivično djelo Nezakonito davanje pogodnosti privrednim subjektima koje čini službeno ili odgovorno lice koje pogoduje jednom od privrednih subjekata prilagođavanjem uslova javne nabavke ili sklopi ugovor s ponuđačem čija je ponuda u suprotnosti s uslovima iz dokumentacije za nadmetanje.

Identično kao i KZRS, posebna krivična djela u oblasti javnih nabavki propisana su u Krivičnom zakonu Brčko Distrikta u čl. 236a. Krivičnog zakona Brčko Distrikta (KZBD, "Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH", br. 33/13, 47/14, 26/16, 13/17 i 50/18). Međutim, ova posebna djela koja su identična u oba krivična zakona (osim u stavu II koji se odnosi na kvalifikovani oblik), u krivičnim zakonima Republike Srpske (RS) i Brčko Distrikta (DS) su svrstana u zakonskim poglavljima protiv privrede i platnog prometa u kojima su inkriminisali radnje odgovornih osoba u ponuđačima koji učestvuju u javnoj nabavci.

Kada su u pitanju krivična djela protiv službene dužnosti (koja se odnose na radnje službenih ili odgovornih osoba ugovornih organa u postupcima javnih nabavki), zakonodavci RS i BD su učinili i korak dalje u legislativnim rješenjima, pa je tako u čl. 325. KZRS određeno krivično djelo nezakonito davanje pogodnosti privrednim subjektima a u čl. 377a. KZBD krivično djelo nezakonito pogodovanje, kojima su inkriminisane radnje pogodovanja službenih ili odgovornih osoba prema ponuđačima i to radnje prilagođavanja uslova javne nabavke ponuđaču i radnje zaključenja ugovora protivno uslovima tenderske dokumentacije. Na kraju, kada je riječ o KZRS i KZBD koji su u ovom pravcu otišli korak dalje, treba naglasiti da je zakonodavac RS-a jedini u stavu 4. krivičnog djela Zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja iz čl. 315. KZRS definisao kvalifikovani oblik (najteži oblik) istog, kada je zloupotreba izvršena pri vršenju javnih nabavki ili na štetu sredstava budžeta RS-a.

S druge strane, u krivičnim zakonima BiH i Federacije BiH (Krivični zakon BiH, KZBiH, "Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, i 35/18, i Krivični zakon FBiH, KZFBiH, "Službene novine FBiH", 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17) nema posebnih krivičnih djela koja tretiraju zloupotrebe u postupcima javnih nabavki, niti iste kao kvalifikovani oblik krivičnog djela zloupotrebe položaja ili ovlaštenja.

Krivično djelo krivotvorenje isprave iz člana 373. Krivičnog zakona Federacije BiH

“(1) Ko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu s ciljem da se takva isprava upotrijebi kao prava, ili ko lažnu ili preinačenu ispravu upotrijebi kao pravu ili je nabavi radi upotrebe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u pogledu javne isprave, oporuke, rjenice, čeka, javne ili službene knjige ili druge knjige koja se po zakonu mora voditi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina“.

Analiza krivičnog djela, komentari

Krivično djelo se sastoji u pravljenju lažne isprave ili u preinačenju prave isprave u namjeri da se upotrijebi kao prava, ili u upotrebi lažne ili neistinite isprave kao prave, ili u nabavljanju ovakve isprave radi upotrebe. Objekt zaštite je pravni saobraćaj, odnosno isprava. Pod ispravom se smatra svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja ima vrijednost za pravne odnose. Radnja izvršenja krivičnog djela sastoji se u pravljenju lažne isprave ili u preinačenju prave isprave u namjeri da se takva isprava upotrijebi kao prava ili u nabavljanju takve isprave radi upotrebe ili upotrijebi lažne ili preinačene isprave kao prave.

Objekt napada je isprava, a moguće je razlikovati isprave u užem i širem smislu. Isprava u širem smislu je svaki predmet koji je podoban i određen da služi kao dokaz kakve činjenice. Isprava u užem smislu je izjava volje ili misli nekog lica o pravno relevantnoj činjenici koja je data u pisanoj formi, koju čine sljedeća četiri elementa: 1) izjava mora da predstavlja izjavu volje ili misli nekog lica, 2) izjava mora da bude data u pisanoj formi, 3) izjava mora da sadrži neku pravno relevantnu činjenicu, i 4) izjava mora biti ovjerena od strane lica koju ju je dalo da bi se znalo da je autentična. Isprave mogu biti: a) privatne i b) javne. Privatna isprava, je isprava koja je izdata od pojedinaca bez učešća državnih organa ili organizacija koje imaju javna ovlaštenja (npr. ugovor, priznanica, testament, i dr.). Javna isprava je ona isprava koju izdaje državni organ, odnosno ovlašteni organ ustanove ili organizacije koja vrši javne funkcije u pismenoj formi u granicama svoje nadležnosti (npr. izvod iz matične knjige rođenih, vjenčanih, umrlih, i dr.). Djelo je svršeno samim pravljenjem lažne isprave, dok za postojanje djela nije obavezno da je i došlo do takve upotrebe. Izvršilac krivičnog djela može da bude svako lice, a u pogledu krivice potreban je umišljaj.

Za ovo krivično djelo, krivotvorenje isprave iz člana 373. KZFBiH, koje je stavljeno na teret svim optuženim izuzev V-optuženoj, Sud je nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da ga je počinio samo II-optuženi Solak, i to tzv. intelektualno krivotvorenje isprava. Treba naglasiti da je intelektualna krivotvorina izdata od onoga koji je naznačen kao njen izdavalac, ali je neistinita njena sadržina, kao u konkretnom slučaju, o tome više u narednim redovima obrazloženja.

Krivična djela od kojih su optuženi oslobođeni od optužbe

Za krivična djela zbog kojih su optuženi nisu oglašeni krivim odnosno odgovornim, za koja su oslobođeni od optužbe, slijedi citiranje zakonskog teksta odredbi članova krivičnih zakona koje se odnose na krivična djela, kraća analiza i komentari tih odredbi sa pojedinim primjerima iz sudske prakse, uz napomenu da Sud neće analizirati sva takva krivična djela.

Krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. KZBiH

„(1) Ko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više osoba u cilju učinjenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine, ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi učinjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ko postane pripadnik grupe ljudi ili udruženja iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Pripadnik grupe ljudi koji otkrije grupu ili pripadnik udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovom sastavu ili za njih učinio krivično djelo, može se osloboditi od kazne.

(4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi od kazne“.

Analiza krivičnog djela, komentari

Udruživanje radi činjenja krivičnih djela je predviđeno u svim krivičnim zakonima, na državavnom i entitetskom nivou: član 249 KZBiH, član 340 KZFBiH, član 383 KZRS i član 334 KZBDBiH.

Ovo djelo je u principu pripremna radnja kao samostalno krivično djelo. Prema KZBiH, KZFBiH i KZBDBiH osnovni oblik ovog krivičnog djela vrši onaj ko organizuje grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više lica u cilju izvršenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno u Brčko distriktu, (prema KZBD za koja se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna), ako za takvo organizovanje ili udruživanje radi izvršenja pojedinog krivičnog djela nije propisana teža kazna (prema KZFBiH i KZBDBiH – ako za takvo organizovanje ili udruživanje radi izvršenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna). Ovo krivično djelo u KZRS nosi naziv – zločinačko udruženje, dok se u ostalim KZ naziva - udruživanje radi činjenja krivičnih djela.

Objekt zaštite kod ovog krivičnog djela je pravni poredak. Radnja krivičnog djela se sastoji u organizovanju grupe ljudi za vršenje krivičnih djela. Djelo postoji bez obzira da li je došlo do izvršenja nekog od djela zbog kojeg je grupa i organizovana.

Izvršilac krivičnog djela, odnosno organizator može bit svako lice, a u pogledu krivice potreban je umišljaj.

Ovo krivično djelo ima dva osnovna oblika ispoljavanja, i to: organizovanje grupe ljudi čiji je cilj vršenje krivičnih djela predviđenih u krivičnom zakonu ako za takvo organizovanje ili

udruživanje radi činjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna ili postajanje pripadnikom takve grupe. Organizovanje grupe je djelatnost stvaranja nove ili iskorištavanja postojeće organizacije ili grupe ljudi. Kod stvaranja počiniac pronalazi, povezuje ili animira više lica za plan kriminalne djelatnosti kojim pridobija saglasnost drugih lica da u sastavu grupe pristupe vršenju jednog ili više krivičnih djela. Iskorištavanje je preusmjeravanje djelovanja neke postojeće organizacije ili grupe ljudi koja je prethodno osnovana za vršenje dozvoljenih ili nedozvoljenih djelatnosti i ciljeva i njeno usmjeravanje u vršenje krivičnih djela koja su obuhvaćena kriminalnim planom.

Djelo je u ovom osnovnom obliku svršeno samim momentom povezivanja više lica (najmanje tri) oko zajedničke ideje, zamisli ili cilja vršenja krivičnih djela. Postajanje pripadnikom grupe je stupanje u članstvo grupe, usmeno ili pismeno izjašnjavanje o članstvu u grupi ili neposredno faktičkim putem preduzimanje pojedinih djelatnosti kojim se ostvaruje kriminalni cilj, radi čijeg ostvarenja je i osnovana takva grupa. Pri tome, oblik organizovanja i unutrašnja organizaciona struktura nemaju značaja za postojanje djela.

Djelo postoji već samim procesom organizovanja i nije neophodno da je formirana čvrsta organizacija i da je ona već počela i formalno djelovati. Dakle, organizator odgovara za samo stvaranje grupe ili udruženja, ali i za svako djelo koje izvrši udruženje, dok član grupe odgovara za samo pripadništvo grupi ili udruženju, a njegova odgovornost se zasniva na tome što je svjesno i voljno pristupio organizaciji čiji su mu kriminalni ciljevi poznati.

Zakonski opis i obilježja krivičnog djela udruživanja radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZFBiH, uloga organizatora udruženja i djelovanje udruženja, postojanje svijesti o tome da se djela vrše organizovano. Krivično djelo udruživanja radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZFBiH ima dva osnovna oblika ispoljavanja, i to: organizovanje grupe ljudi čiji je cilj vršenje krivičnih djela predviđenih u KZFBiH ako za takvo organizovanje ili udruživanje radi činjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna (stav 1.) ili postajanje pripadnikom takve grupe (stav 2). Organizovanje grupe je djelatnost stvaranja nove ili iskorištavanja postojeće organizacije ili grupe ljudi.

Kod stvaranja počiniac pronalazi, povezuje ili animira više lica za plan kriminalne djelatnosti kojim pridobija saglasnost drugih lica da u sastavu grupe pristupe vršenju jednog ili više krivičnih djela. Iskorištavanje je preusmjeravanje djelovanja neke postojeće organizacije ili grupe ljudi koja je prethodno osnovana za vršenje dozvoljenih ili nedozvoljenih djelatnosti i ciljeva i njeno usmjeravanje u vršenje krivičnih djela koja su obuhvaćena kriminalnim planom. Djelo je u ovom osnovnom obliku svršeno samim momentom povezivanja više lica (najmanje tri) oko zajedničke ideje, zamisli ili cilja vršenja krivičnih djela. Postajanje pripadnikom grupe je stupanje u članstvo grupe, usmeno ili pismeno izjašnjavanje o članstvu u grupi ili neposredno faktičkim putem preduzimanje pojedinih djelatnosti kojim se ostvaruje kriminalni cilj, radi čijeg ostvarenja je i osnovana takva grupa. Pri tome, oblik organizovanja i unutrašnja organizaciona struktura nemaju značaja za postojanje djela. Djelo postoji već samim procesom organizovanja i nije neophodno da je formirana čvrsta organizacija i da je ona već počela i formalno djelovati.

Organizovanje grupe je djelatnost stvaranja nove ili iskorištavanja postojeće organizacije ili grupe ljudi. Kod stvaranja učinilac pronalazi, povezuje ili animira više lica za plan kriminalne djelatnosti kojim pridobija saglasnost drugih lica da u sastavu grupe pristupe vršenju jednog ili više krivičnih djela. Iskorištavanje je preusmjeravanje djelovanja neke postojeće organizacije ili grupe ljudi koja je prethodno osnovana za vršenje dozvoljenih ili nedozvoljenih djelatnosti i ciljeva i njeno usmjeravanje u vršenje krivičnih djela koja su obuhvaćena kriminalnim planom.

Djelo je u ovom osnovnom obliku svršeno samim momentom povezivanja više lica (najmanje tri lica) oko zajedničke ideje, zamisli ili cilja vršenja krivičnih djela. Postajanje pripadnikom grupe je stupanje u članstvo grupe usmenim ili pismenim izjašnjavanjem o članstvu u grupi ili neposredno faktičkim putem preduzimanjem pojedinih djelatnosti kojima se ostvaruje kriminalni cilj radi čijeg ostvarenja je i osnovana takva grupa. Pri tome, kako se navodi u odluci, oblik organizovanja i unutrašnja organizaciona struktura nemaju značaja za postojanje djela, s obzirom na to da djelo postoji već samim procesom organizovanja i nije nužno da je formirana čvrsta organizacija i da je ona već počela i formalno djelovati. Dakle, organizator odgovara za samo stvaranje grupe ili udruženja, ali i za svako djelo koje izvrši udruženje, dok član grupe odgovara za samo pripadništvo grupi ili udruženju, a njegova odgovornost se temelji na tome što je svjesno i voljno pristupio organizaciji čiji su mu kriminalni ciljevi poznati. Subjektivni elementi djela su pored umišljaja i namjera usmjerena na izvršenje krivičnih djela.

Kod krivičnog djela udruživanje radi vršenja krivičnih djela iz stava (1) član 340. KZFBiH, djelo dovršeno kada je došlo do organizovanja udruženja za vršenje krivičnih djela, a da je za djelo iz stava (2) istog člana dovoljno faktički članstvo u udruženju za vršenje krivičnih djela ili pristupanje takvom udruženju koje se tek osniva, a s obzirom na to da je po svojoj prirodi ovo krivično djelo trajno, posljedica može trajati duže ili kraće vrijeme. Kod svih pripadnika udruženja za vršenje krivičnih djela mora postojati svijest o tome da djela vrše organizovano, bez obzira na činjenicu što svi pripadnici istovremeno ne učestvuju u izvršenju svake radnje koja ulazi u sastav krivičnog djela za koja su udruženi radi počinjenja.

Udruživanje radi činjenja krivičnih djela, isto je vrlo čest način udruživanja u koruptivnim savezima. Ima dva osnovna oblika ispoljavanja, i to: organizovanje grupe ljudi koja ima za cilj vršenje krivičnih djela i postajanje pripadnikom takve grupe. Kako je vidljivo iz jednog od izloženih predmeta sudske prakse, oblik organizovanja i unutrašnja organizaciona struktura nemaju značaja za postojanje djela, s obzirom na to da djelo postoji već samim procesom organizovanja i nije nužno da je formirana čvrsta organizacija i da je ona već počela i formalno djelovati. Organizator odgovara za samo stvaranje grupe ili udruženja, ali i za svako djelo koje izvrši udruženje, dok član grupe odgovara za samo pripadništvo grupi ili udruženju, a njegova odgovornost se zasniva na tome što je svjesno i voljno pristupio organizaciji čiji su mu kriminalni ciljevi poznati. Subjektivni elementi djela su pored umišljaja i namjera usmjerena na vršenje krivičnih djela.

Djelo je dovršeno kada je došlo do organizovanja udruženja za vršenje krivičnih djela, a za odgovornost pripadnika dovoljno je faktički članstvo u udruženju za vršenje krivičnih djela ili pristupanje takvom udruženju koje se tek osniva, a s obzirom na to da je po svojoj prirodi ovo krivično djelo trajno, posljedica može trajati duže ili kraće vrijeme.

Ono što je neophodno dokazati je to da je kod svih pripadnika udruženja za vršenje krivičnih djela postojala svijest o tome da djela vrše organizovano, bez obzira na činjenicu što svi pripadnici nisu istovremeno učestvovali u izvršenju određene radnje koja je ušla u sastav krivičnog djela.

Prema zakonskoj odredbi iz člana 249. stav 2. KZBiH krivično djelo udruživanja radi činjenja krivičnih djela čini lice koje postane pripadnik grupe ljudi ili udruženja koji su organizovani s ciljem počinjenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine. Dakle, navedenom zakonskom odredbom inkriminisano je samo pripadništvo grupi koja je organizovana radi činjenja krivičnih djela, te se krivično djelo smatra počinjenim bez obzira na to da li je u sastavu grupe počinjeno neko drugo krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine. Stoga, ovo krivično djelo predstavlja samostalno krivično djelo čija se radnja izvršenja sastoji u samom pripadništvu grupi ljudi koju, u skladu s odredbom člana 1. stav 20. KZBiH, čine najmanje tri lica koja su povezana radi izvršenja krivičnih djela, pri čemu svako od njih daje svoj udio u izvršenju krivičnog djela. Izvršilac ovog krivičnog djela može biti svako lice.

Krivično djelo primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticaje iz člana 219. KZBiH

„(1) Ko posredno ili neposredno zahtijeva ili zaprimi ili prihvati nagradu ili kakvu drugu korist ili obećanje nagrade ili kakve druge koristi, za sebe ili drugoga, da korištenjem svog stvarnog ili pretpostavljenog službenog ili društvenog ili uticajnog položaja ili drugog statusa posreduje da službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine ili strano službeno lice ili međunarodni službenik ili arbitar ili sudija porotnik izvrši ili ne izvrši službenu ili drugu radnju kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko posreduje, koristeći svoj službeni ili društveni ili uticajni položaj ili drugi status, da službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine ili strano službeno lice ili međunarodni službenik ili arbitar ili sudija porotnik izvrši ili ne izvrši službenu ili drugu radnju kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od jedne do osam godina.

(3) Ako je počinitelj za počinjenje krivičnog djela iz stava (2) ovog člana zahtijevao ili primio ili prihvatio nagradu ili kakvu drugu korist za sebe ili drugoga, kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od jedne do deset godina.

(4) Primljena nagrada ili kakva druga korist bit će oduzeta“.

Analiza krivičnog djela, komentari

Krivičnopravna konvencija o korupciji, između ostalog, uvodi trgovinu utjecajem kao posebno krivično djelo. Krivični zakoni u Bosni i Hercegovini također inkriminišu isto, koje

odredbe su inkorporirane izmjenama i dopunama krivičnih zakona, te se mogu pronaći u sljedećim zakonskim članovima: 219. i 219.a KZBiH, 382. i 382.a KZFBiH, 321. KZRS, te 376. i 376.a KZBDBiH.

Za razliku od Krivičnog zakonika RS u kojem je kod krivičnog djela pod nazivom trgovina utjecajem (član 321.) propisan i aktivni i pasivni oblik, u krivičnim zakonima BiH, FBiH, BD BiH propisana su pojedinačna krivična djela, kao aktivni oblici i kao pasivni oblici: primanja dara ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem i davanja dara za trgovinu uticajem ili drugog oblika koristi, što je slično rješenje kao kod propisivanja krivičnih djela primanja dara ili drugog oblika koristi i davanja dara ili drugog oblika koristi.

Izvršilac ovih krivičnih djela može biti lice koje ima određeni službeni ili društveni ili uticajni položaj ili drugi status, odnosno službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj.

Radnja izvršenja osnovnog oblika ovog krivičnog djela sastoji se u zahtijevanju ili primanju nagrade ili kakve druge koristi za sebe ili drugog u cilju posredovanja da se (neposredno ili preko trećeg lica) izvrši ili ne izvrši neka službena radnja. Za svršeno krivično djelo nije neophodno da je posredovanje učinjeno, odnosno dovoljno je primanje nagrade ili druge koristi da bi se posredovalo. U praksi se u vezi s načinom izvršenja može postaviti pitanje da li se može raditi o lancu posrednika, te da li isti odgovaraju kao saizvršioc i pak drugo lice može imati i svojstvo pomagača. Pa tako, ako se posmatra upredno pravo i uporedna sudska praksa, Vrhovni kasacioni sud Republike Srbije, u presudi broj Kzz 366/2015 od 22. 4. 2015. godine, daje naznake u vezi s definisanjem radnje izvršenja krivičnog djela trgovine uticajem, te značaja primanja same nagrade bez obzira na preduzimanje posredovanja, kao i njegovog ishoda. Također, značajan je stav da se sam način posredovanja može izvršiti i posredno i neposredno, tako da je bez uticaja na postojanje krivičnog djela trgovine uticajem da li bi se posredovanje izvršilo direktno prema službenom licu koje je ovlašteno da poduzima određenu radnju, ili bi se to učinilo posrednim putem (drugih lica). Pri tome, zauzet je stav da je bez uticaja na postojanje krivičnog djela trgovine uticajem da li je optuženi oštećenog doveo u zabludu u pogledu svoje namjere da zaista posreduje ili u pogledu postojanja svog stvarnog uticaja, već je dovoljno da je nagrada primljena u cilju posredovanja.

Posredovanje treba da se ostvari korištenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, te iako za osnovni oblik ovog krivičnog djela nije potrebno da je došlo do samog posredovanja, mora postojati mogućnost korištenja službenog ili društvenog položaja ili utjecaja da bi se radilo o ovom krivičnom djelu.

Kada je u pitanju službeni položaj, taj pojam se relativno precizno može odrediti. Međutim, društveni položaj ili uticaj jeste pojam koji je širok i neprecizan. Mora se raditi o takvom društvenom položaju ili uticaju koji može biti odlučujući prilikom posredovanja da se neka službena radnja izvrši ili ne izvrši. Društveni položaj ili uticaj koji bi se mogao iskoristiti za protivzakonito posredovanje može biti vrlo različit. Nije od značaja da li neko obavlja neku društvenu ili političku funkciju, ili zbog svog društvenog ugleda ima takav uticaj koji može

da bude relevantan. Ovako široko postavljena definicija mogućnosti izvršenja krivičnog djela i lica koje isto čini može biti uzrok loših statističkih podataka o (ne)procesuiranju ovog krivičnog djela. Niz je poteškoća s kojima se organi gonjenja mogu susreti prilikom procesuiranja istog, i to naročito upravo u ovom dijelu, posebno u licu koje krivično djelo čini.

Ovo krivično djelo ima i svoj teži oblik koji se od osnovnog djela razlikuje u kontekstu vrste službene radnje u pogledu čijeg se izvršenja ili neizvršenja posreduje, kao i u pogledu radnje izvršenja. Naime, potrebno je da se posreduje sa ciljem vršenja službene radnje koja se ne bi smjela izvršiti ili se posreduje da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti. U pogledu radnje izvršenja po ovim oblicima, za razliku od osnovnog oblika djela, potrebno je da je došlo do posredovanja, tj. radnja izvršenja se sastoji u protivzakonitom posredovanju. Razlika je i u tome što kod ovog oblika nije potrebno da je izvršilac primio nagradu ili kakvu drugu korist za posredovanje. Ako bi se pravila analogija s primanjem mita, ovo bi bilo pravo protivzakonito posredovanje, dok bi ono iz osnovnog oblika (stava 1. svih zakona) bilo nepravo protivzakonito posredovanje. Konačno, najteži oblik ovog krivičnog djela postoji kada je počinitelj zahtijevao ili primio ili prihvatio nagradu ili kakvu drugu korist za sebe ili drugog. Ovo krivično djelo može se izvršiti samo s umišljajem.

Kao i kod krivičnog djela, tzv. „mita“, potrebno je praviti razliku između krivičnog pojma „dar“, odnosno „nagrada“, od uobičajenih znakova pažnje. U tom smislu je izražajan stav da „nagrada“ mora biti podobna da dovede službenu ili odgovornu osobu, odnosno drugu uticajnu osobu, u položaj da se ponaša suprotno uspostavljenim pravilima. S obzirom na to da tačno utvrđena vrijednost nagrade nije određena da bi se isto smatralo objektom izvršenja krivičnog djela, vrijednost istog mora biti predmetom ocjene u svakom konkretnom slučaju u smislu da li ta vrijednost može, odnosno da li je dovela do inkriminisanog ponašanja. Ali ne sa aspekta visine iste, u strogo kvantitativnom smislu.

Krivični zakoni ne prave razliku u odnosu na visinu primljene/dane nagrade niti po vrsti koristi zbog koje se trguje uticajem, pa se zaključuje da ne može postojati krivičnopravna konstrukcija beznačajnog djela u smislu predmetnog krivičnog djela, što je opravdano, jer bi se devalvirala ova negativna društvena pojava u njenoj cjelini kada bi se vršila procjena nagrade/koristi kao elementa od kojeg bi zavisio zaključak o ispunjenosti elemenata krivičnog djela. Vrhovni sud RS je u svojoj presudi broj 11 0 K 017881 16 KŽ od 27. 9. 2016. godine, ukazao na sljedeće: „*Krivična djela protiv službene dužnosti po prirodi zaštitnog objekta ne mogu biti u zanemarjivcj mjeri opasna zbog svog malog značaja i zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posljedica, jer ista djela predstavljaju takva djela čijim izvršenjem se ugrožava zakonito i pravilno vršenje službe i nezakonito sticanje imovinske koristi s druge strane, te se njihovim izvršenjem dovodi u pitanje autoritet službe i povjerenje građana u vršenje javne vlasti.*”⁴⁹

Krivično djelo pranje novca iz člana 209. KZBiH

⁴⁹ Komentar ovog krivičnog djela u cjelosti preuzet iz članka Hilme Vučinića, sudije Apelacionog odjeljenja Suda BiH, objavljenog u "Bilten sudske prakse suda BiH", 2021. godina, broj 11/2021

„(1) Ko novac ili drugu imovinu za koje zna da su pribavljeni počinjenjem krivičnog djela primi, zamijeni, drži, raspolaže njima, koristi u privrednom ili drugom poslovanju, vrši konverziju ili njihov prijenos ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti njihovu prirodu, izvor, lokaciju, raspolaganje, kretanje, vlasništvo ili drugo pravo, a takav novac ili imovinska korist su pribavljeni počinjenjem krivičnog djela:a) u inozemstvu ili na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine ili na teritoriji dva entiteta ili na teritoriji jednog entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ilib) koje je propisano Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili drugim zakonom na državnom nivou, kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od jedne do osam godina.

(2) Ako je počinitelj djela iz stava (1) ovog člana istovremeno i počinitelj ili saučesnik u krivičnom djelu kojim je pribavljen novac ili imovinska korist iz stava (1) ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako vrijednost novca ili imovinske koristi iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od 200.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

(4) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinitelj postupio nehatno u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni krivičnim djelom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(5) Novac, imovinska korist, prihod, profit ili druga korist iz imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom iz st. (1) do (4) ovog člana oduzet će se."Iza stava (5) dodaje se stav (6), koji glasi:"(6) Znanje, namjera ili svrha kao elementi radnje krivičnog djela iz stava (1) ovog člana mogu se cijeliti na osnovu objektivnih činjeničnih okolnosti“.

Analiza krivičnog djela, komentari

Pranje novca (engl. money laundering; njem. Geldwäsche) u najopštijem smislu predstavlja proces prikrivanja porijekla novca ili imovine stečenih kriminalnim aktivnostima.

Danas postoji više definicija pranja novca ali između tih definicija ne postoje suštinske razlike, jer se sve zapravo svodi na konstataciju da se pod pranjem novca podrazumijeva postupak usmjeren na prikrivanje nezakonito stečenog prihoda na način da se prikaže kao da se radi o zakonitoj zaradi. Radi se o plasiranju nelegalno stečenog novčanog kapitala koji se nalazi van zakonskog prometa u legalne finansijske tokove, zahvaljujući čemu se s jedne strane, omogućava njegovo korištenje, kao i druge strane, time se otežava dokazivanje kriminalne aktivnosti iz koje je proizašao "prljav" novac. Prljavim se novcem smatra svaki novac koji je stečen krivičnim djelom i sva imovina koja proizlazi iz tog novca, koja bi se prema važećim zakonskim propisima trebala oduzeti.

U stručnoj literaturi se često navode tri poznate faze procesa pranja novca a to su: faza polaganje novca (placement), faza ležanja (layering) i faza integracije novca (integraton).

U fazi polaganja novca (placement) gotov novac se ubacuje u finansijski sustav i gospodarske tokove, na način da se koristi kao sredstvo plaćanja pri kupnji ili nabavi. To je navažnija faza i najrizičnija jer je upravo tada najlakše otkriti pravu prirodu i porijeklo novca koji je stečen na kriminalan način. Najčešće se koristi gotovina (bilo da je riječ o manjim iznosima prilikom prodaje droge, prostitucije, trgovine ljudima i dr., ili pak o većim iznosima – kod prodaje većih količina droge, oružja i dr., kako bi se izbjeglo identifikiranje

osoba koje sudjeluju u takvim aktivnostima. Navodi se najčešće kao najrizičnija faza jer su novčarske institucije uvele različite mehanizme za identifikaciju subjekata prilikom određenih transakcija o čemu će biti više riječi poslije.

Faza ležanja (*layering*) nastoji se raznoraznim transakcijama prikriti pravo podrijetlo novca i sredstava pribavljenih nezakonitim aktivnostima, s krajnjim ciljem da se zametne trag izvoru novca. Pri tome se koriste razne poznate tehnike poput: krijumčarenje valute, mijenjanje valute, doznake sredstava, korištenje shell poduzeća, korištenje osiguravajućih društava, korištenje box ofce, korištenje export-import poduzeća, manipulacije sredstvima osiguranja poput raznih garancija obveznica, korištenje igara na sreću kockarnica, transakcije preko *off shore* zona i računa. Često se radi o nekoliko transfera između različitih banaka u isjeckanim iznosima, kako bi se otežalo praćenje sume novca, potom doznačivanje na različita imena u različitim zemljama.

U završnoj trećoj fazi poznatoj kao faza integracije (*integration*) dolazi do integriranja sredstava u financijski sistem i miješanju s legitimnim izvorima sredstava. Dolazi do reinvestiranja „*pr.javog novca*“ u zakonite djelatnosti tj. poslovanje kojim se stiču legitimni prihodi. Nesumnjivo je da se u toj fazi dio novca troši na tzv. "lične potrebe" ili dio luksuza. Kao najpopularnije metode koje koriste tzv. perači novca ili idejni tvorci sheme ovako složene operacije su: osnivanje lažnih kompanija (trgovačkih društava) u kojima je zajamčena anonimnost. Često si perači sami daju zajmove iz opranog novca za buduću transakciju; slanje lažnih uvozno-izvoznih računa, kojima se novac prebacuje iz jedne zemlje u drugu, a računi kao prateća financijska dokumentacija koji su precijenjeni služe za dokazivanje podrijetla novca; prebacivanje novca drugoj banci iz banke koju koriste perači novca ili nerijetko koja je u njihovu vlasništvu.

Krivično djelo pranje novca (član 209 KZBiH, član 272 KZFBiH, član 280 KZRS i član 265 KZBDBiH) predstavlja poseban oblik privrednog kriminaliteta pod kojim se, dakle, podrazumijevaju one radnje koje su usmjerene na legalizaciju novca stečenog nedozvoljenim aktivnostima, odnosno imovine koja je stečena takvim novcem.

Ovo krivično djelo prema KZBiH vrši onaj ko novac ili drugu imovinu za koje zna da su pribavljeni počinjenjem krivičnog djela primi, zamijeni, drži, raspolaže njima, koristi u privrednom ili drugom poslovanju, vrši konverziju ili njihov prenos ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti njihovu prirodu, izvor, lokaciju, raspolaganje, kretanje, vlasništvo ili drugo pravo, a takav novac ili imovinska korist su pribavljeni počinjenjem krivičnog djela: a) u inostranstvu ili na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine ili na teritoriji dva entiteta ili na teritoriji jednog entiteta i Brčko distrikta, ili b) koje je propisano KZBiH ili drugim zakonom na državnom nivou.

Objekt zaštite kod ovog djela je monetarni sistem Bosne i Hercegovine. Objekt napada su novac kao zakonsko sredstvo plaćanja u Bosni i Hercegovini ili drugoj državi, kao i pokretna i nepokretna imovina.

Radnja krivičnog djela je alternativno određena. Za postojanje djela bitno da je novac ili imovina pribavljeni krivičnim djelom.

Izvršilac krivičnog djela može da bude svako lice, a u pogledu krivice potreban je umišljaj. Za ovo krivično djelo u KZ BiH propisana je kazna zatvora od jedne do osam godina, a u ostalim KZ-ovima zatvora od šest mjeseci do pet godina. Teži oblici propisani su u čl. 209 stav 2. KZBiH, te 209. stav 3. KZBiH, u članu 209. stav 5. KZBiH, predviđeno je da se novac, imovinska korist, prihod, profit ili druga korist iz imovinske koristi ostvarene ovim krivičnim djelom oduzima.

Kada je u pitanju prethodno ili tzv. predikatno kazneno djelo, vladajuće je shvaćanje da nije nužno da postoji formalna odluka o nezakonitosti radnji kojima je novac pribavljen, što znači da nije nužno ni da postoji pravosnažna presuda kojom je to utvrđeno.

„Ukoliko bi se to zahtjevalo, onda bi često bilo onemogućeno procesuiranje i kažnjavanje za kazneno djelo pranja novca (to je praksa nekih zemalja, pa stoga u takvim zemljama i postoji mali broj osuda za djelo pranja novca). Pored toga, moguće je da iz određenih razloga postupak za prethodno kazneno djelo nije moguće pokrenuti ili voditi (npr. zbog nastupjele zastajelosti), pa bi stoga bilo neopravdano odustajati od procesuiranja za djelo pranja novca kada u odnosu na njega nije nastupila zastajelost. Međutim, odmah se nameće pitanje u kojem ili do koje mjere to prethodno kazneno djelo mora biti određeno ili utvrđeno, ako to nije ona mjera koja je nužna da bi se određeno lice oglasilo krivim i osudilo donošenjem formalne odluke u kaznenom postupku. Teško je prihvatiti da je dovoljno samo navesti naziv prethodnog kaznenog djela i konstatovati da novac ili imovina potiče iz takvog djela, jer je to ipak nedovoljno ako se ima u vidu da je prethodno djelo potrebna činjenična osnova i temelj za postavljanje, pa time i za kažnjivost, kaznenog djela pranja novca. To znači da prethodno djelo ima karakter prethodnog pitanja o kojem će sudska praksa morati zauzeti određeno stanovište“.⁵⁰

Krivično djelo „Nesavjestan rad u službi“ iz člana 387. KZFBiH

„(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja povredom zakona, drugog propisa ili općeg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očito nesavjesno postupi u vršenju dužnosti, pa zbog toga pravo drugog bude teško povrijeđeno ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 1.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana teško povrijeđeno pravo drugog ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora“.

Analiza krivičnog djela, komentari

Krivično djelo nesavjesnog rada u službi iz člana 387. KZFBiH, koje nije na listi Jedinostvenih koruptivnih krivičnih djela, koju je donio VSTV BiH, je krivično djelo koje ima dosta dodirnih tačaka sa krivičnim djelom zloupotrebe položaja ili ovlasti.

⁵⁰ Dio komentara je prenesen iz članka „Krivično djelo pranja novca“, umirovljenog sudije Apelacionog odjeljenja Suda BiH, dr. Miloša Babića, 2018.

Sva službena lica su dužna da u vršenju svoje službene dužnosti postupaju savjesno i zakonito kako bi se ostvarili legitimni ciljevi službe radi kojih ona i postoji. Ako se to čini nesavjesno i suprotno propisima koji uređuju datu službu, radiće se o povredi pravila vršenja službene i radne dužnosti, što je osnov za disciplinsku ili, pod određenim uslovima, i krivičnu odgovornost. Dakle, oblici i načini nesavjesnog postupanja mogu biti dosta različiti. Oni se mogu javljati kao obično zanemarivanje vršenja službe ali i kao veoma grubo zanemarivanje te službe.

Iz zakonskog opisa bića djela proizilazi da je neophodno da se radi o očigledno nesavjesnom postupanju u vršenju dužnosti. Time se ovo krivično djelo razgraničava od običnog zanemarivanja službene dužnosti, običnih neurednosti koje predstavljaju povredu službene i radne dužnosti i za koje službena lica mogu disciplinski da odgovaraju. Kada postoji očigledno nesavjesno postupanje predstavlja faktičko pitanje i treba ga rješavati prema okolnostima konkretnog slučaja. Takvim se u sudskoj praksi smatra npr. „zanemarivanje dužnosti kcje je za svakog kcji tu službu poznaje uočljivo na prvi pogled“, „postupanje kcje po svom intenzitetu ili na drugi način prevazilazi običnu neurednost“, zatim „trajna i sistematična neurednost“ i sl.

Pored toga, za postojanje ovog djela neophodno je da je usljed nesavjesnog rada službenog lica nastupila teža povreda prava drugog ili imovinska šteta preko 1.000 KM.

Subjektivna strana bića krivičnog djela je složena, jer je čini umišljaj i nehat. Naime, službeno lice koje nesavjesno postupuje treba da je "svjesno svcje velike nesavjesnosti", da krši zakon ili drugi propis odnosno opšti akt ili da propušta dužnost nadzora u vršenju službe, pa to hoće ili se saglašava sa takvim svojim postupanjem (direktni i eventualni umišljaj). Uz to, u odnosu na težu posljedicu, pored umišljaja može postojati i nehat, kako svjesni tako i nesvjesni, jer učinilac treba da je svjestan ili je bio dužan i mogao biti svjestan da zbog takvog njegovog nesavjesnog postupanja može nastupiti teža povreda prava drugog ili imovinska šteta.

Izvršilac djela može biti samo službeno ili odgovorno lice u institucijama FBiH.

Krivično djelo nesavjesnog rada u službi može se izvršiti i sa umišljajem i iz nehata. U tome dijelom leži i složenost ovog krivičnog djela, kako u pogledu dokazivanja, tako i utvrđivanja svjesnog i voljnog elementa na strani optuženog. Tužilaštvo je, dakle, u obavezi izvoditi dokaze i dokazati da je optuženi postupao direktno sa namjerom kršenja ili bio svjestan svoje nemarnosti i nesavjesnosti.

U pogledu dokazanosti subjektivnog odnosa učinioca prema djelu nesavjestan rad u službi, primjećuje se da sudovi vrlo malo pažnje posvećuju ovom pitanju te se obrazloženje u velikom broju presuda uglavnom svodi na parafraziranje zakonskog teksta ili definicije umišljaja, navodeći, npr., da je optuženi bio svjestan nastupanja zabranjene posljedice i da je i htio da ista nastupi, a koje obrazloženje ne zadovoljava standard Mišljenje CCJE br. 11 (2008).

Posebnost krivičnog djela nesavjesnog rada u službi je preklapanje pojmova svjesnog kršenja zakona ili drugih propisa, sa očitom, odnosno očiglednom nesavjesnošću u vršenju službe. Nesavjesnost u vršenju službe, pa čak i takva nesavjesnost koja se pokazuje kao očigledna, ne govori automatski u prilog tome da je optuženi postupao sa sviješću i htijenjem ili pristajanjem da na taj način izazove težu povredu prava drugoga ili uzrokuje imovinsku štetu.

Stoga, dokazivanje samo očigledno nesavjesnog postupanja, kao standarda koji ukazuje na kvalitet radnji izvršenja krivičnog djela, treba razgraničiti od dokazivanja umišljajnog odnosno nehatnog postupanja optuženih. U tom smislu, jedan primjer iz sudske prakse, presuda govori upravo o tome da je potrebno dokazati da je optuženi bio svjestan svoje očigledne nesavjesnosti: *“nisu prezentirani dokazi kcji bi stvorili zaključak da se radi o očiglednom nesavjesnom zanemarivanju službenih poslova, a kcje dužnosti po svom intenzitetu ili na neki drugi način prevazilaze obično zanemarivanje radnih dužnosti ili neurednost. Službeno lice kcje nesavjesno postupa treba da je svjesno svcje očigledne nesavjesnosti da krši zakon ili drugi propis, što u ovom predmetu nije utvrđeno.”*

Potrebno je, međutim, istaći i primjere dobre prakse u kojima sud analizira okolnosti konkretnog slučaja i na temelju utvrđenog činjeničnog stanja, uvjeta i okolnosti pod kojima je došlo do izvršenja krivičnog djela daje ocjenu o postojanju umišljaja ili nehata na strani optuženog.

Tako u jednom primjeru iz sudske prakse, presude, od analiziranih predmeta prvostepeni sud zaključuje da se u odnosu na optužene subjektivni odnos *“ogleda u tome da su isti optuženi bili svjesni da usjed propuštanjem njihovog dužnog nadzora, te povrede zakona i općih akata može nastupiti šteta za oštećenu banku, što proizlazi upravo iz brčnosti i različitosti pobrcjanih propusta i nepravilnosti u radu ekspoziture, brca zakonskih, općih i internih akata čje odredbe su povrijeđene, vremenskog perioda u kcjem su ti propusti vršeni, strogo formalne prirode poslovanja oštećene kao i svake druge banke čji je predmet poslovanja po pravilu izrazito velika količina novca, te konačno visina pričirjene štete... Pobrcjane okolnosti izvršenja cjela dokazuju da su optuženi ... zaista očigledno nesavjesno postupali i da pri tome jesu bili svjesni da usjed toga može nastupiti zabranjena posjedica u vidu štete i da su pristali na njezino nastupanje”*.

Za naredna krivična djela od kojih su optuženi oslobođeni Sud uz njihovo zakonsko citiranje neće dati posebne analize i komentare.

Krivično djelo krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261 KZFBiH

„(1) Ko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je dužan voditi na osnovu zakona ili drugog propisa unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis s neistinitim sadržajem, ili svojim potpisom ili pečatom omogućí izradu poslovne ili trgovačke knjige,

isprave ili spisa s neistinitim sadržajem, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis upotrijebi kao da su istiniti, ili ko uništi, ošteti, prikrije ili na drugi način učini neupotrebljivom poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis“.

Krivično djelo povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. KZRS

„(1) Ko ne vodi trgovačke i poslovne knjige kcje je po zakonu obavezan voditi ili ih tako vodi da je otežana preglednost poslovanja ili imovinskog stanja, ili trgovačke ili poslovne knjige ili poslovne isprave kcje je obavezan čuvati uništi, prikrije, u većj mjeri ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivim, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise kcje je dužan da vodi na osnovu zakona ili drugog propisa, unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svjcim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis sa neistinitom sadržinom, ili svjcim potpisom ili pečatom omogući pravjerje poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spisa sa neistinitom sadržinom ili ko takvu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis upotrjebi kao pravu.

(3) Ko ne sastavlja finansijske izvještaje ili iste sastavlja u suprotnosti sa međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i drugim propisima iz ove oblasti, s namjerom da sebi ili drugom određenom licu pribavi imovinsku korist, odnosno drugom licu nanese bilo kakvu štetu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom od šest mjeseci do pet godina“.

Blanketni i drugi relevantni propisi od značaja za predmet

Iz Zakona o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj 1/94)

III - Prava i dužnosti premijera, zamjenika premijera i članova Vlade Federacije

Član 9. (Prava i dužnosti premijera, zamjenika premijera i članova Vlade Federacije) Zakona o Vladi FBiH:

(1) Premijer je predsjednik Vlade i rukovodi radom Vlade i odgovoran je za njen rad, osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz cjelokruga Vlade, ostvaruje saradnju sa drugim organima Federacije i organima kantona, kao i sa drugim organima i organizacijama i usmjerava djelovanje Vlade kao cjeline i članova Vlade pojedinačno, te vrši i druge poslove utvrđene Ustavom Federacije.

(2) Premijer potpisuje akte Vlade Federacije.

Član 10. Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine

„Zamjenik Premijera pomaze Premijeru u obavljanju njegovih poslova i vrsi i druge poslove utvrđene Ustavom Federacije. Zamjenik Premijera zamjenjuje Premijera u slučaju njegove odsutnosti ili u drugim slučajevima kada Premijer nije u mogućnosti da obavlja dužnost,

kao i u slučaju upraznjenja mjesta Premijera, dok novi Premijer ne preuzme dužnost. Premijer, u okviru svojih ovlaštenja, može pojedina ovlaštenja prenijeti na zamjenika Premijera“.

Član 11. Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine

„Članovi Vlade mogu pokrenuti inicijativu za donošenje zakona i drugih propisa, predložiti razmatranje i pretresanje pojedinih pitanja iz nadležnosti Vlade kao i predložiti utvrđivanje stavova Vlade, te imaju i druga prava i dužnosti utvrđena Ustavom.

Iz Poslovnika o radu Vlade FBiH („Službene novine F BiH“, br. 6/10, 37/10, 62/10)

Član 8. (Premijer) Poslovnika o radu Vlade FBiH:

(1) Premijer saziva sjednice Vlade i, uz konsultaciju sa zamjenicima premijera, utvrđuje prjedlog dnevnog reda.

(2) Premijer predsjedava sjednicama Vlade.

Član 9. (Premijer) Poslovnika o radu Vlade FBiH:

(1) Premijer potpisuje akte Vlade.

Iz Zakona o izvršavanju budžeta FBiH za 2020. godine („Službeni glasnik FBiH“, broj: 99/19)

Član 40. (Platne transakcije) Zakona o izvršavanju budžeta FBiH za 2020. godine:

(1) Prikupljanje javnih prihoda Budžeta vrši se preko računa javnih prihoda (depozitni račun).

(2) Obavljanje platnih transakcija vrši se preko transakcijskih računa koji su sastavni dio JRT, a otvara ih Ministarstvo finansija.

(3) Potpisnici naloga platnih transakcija putem računa iz st. (1) i (2) ovog člana su:

a) prvi potpisnik - ministar finansija ili, u slučaju sprječivosti, osoba koju

ovlasti Vlada iz Ministarstva finansija ili Vlade,

b) drugi potpisnik – premijer ili jedan od zamjenika premijera, uz saglasnost premijera.

Iz Zakona u upravi Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 28/97, 26/02)

Član 60. (Ovlaštenja, obaveze i odgovornosti rukovodioca organa uprave - Rukovodilac organa uprave, njegov zamjenik, rukovodeći službenici i službenici sa posebnim ovlaštenjima) Zakona u upravi Federacije BiH:

(1) Organom uprave rukovodi rukovodilac.

- (2) Rukovodilac organa uprave predstavlja organ uprave, organizuje i osigurava zakonito i efikasno obavljanje poslova, donosi propise i izdaje druge akte za koje je ovlašten i poduzima druge mjere iz nadležnosti organa uprave, te odlučuje u skladu sa zakonom, o pravima, obavezama i odgovornostima službenika i namještenika u vršenju službe.
- (3) Rukovodilac organa uprave imenuje i smjeruje organ određen Ustavom i zakonom.
- (4) Službama iz člana 54. ovog zakona rukovodi gradonačelnik, odnosno općinski načelnik.

Član 118. (Rukovođenje federalnim organima uprave i federalnim ustanovama) Zakona u upravi Federacije BiH:

- (1) Federalnim ministarstvom rukovodi federalni ministar.
- (2) Federalni ministar rukovodi, koordinira i nadzire aktivnosti federalnog ministarstva, provodi federalnu politiku i izvršava federalne zakone i druge federalne propise iz okvira nadležnosti svog ministarstva i izvršava zadatke koje mu odredi premijer i obavlja druge poslove utvrđene Ustavom i federalnim zakonom.
- (3) Federalni ministar pomaže premijeru u provođenju politike i izvršavanju federalnih zakona i drugih federalnih propisa.

Iz Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 35/05)

Član 56. (Rukovođenje organima uprave i upravnim organizacijama; Rukovođenje federalnim i kantonalnim ministarstvom) Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH:

- (1) Federalnim, odnosno kantonalnim ministarstvom rukovodi ministar.
- (2) Ministar predstavlja i zastupa ministarstvo, organizira i osigurava zakonito i efikasno obavljanje svih poslova iz nadležnosti ministarstva, donosi podzakonske propise i druge opće i pojedinačne akte za koje je zakonom ovlašten i preduzima druge mjere za obavljanje poslova iz nadležnosti ministarstva, te odlučuje, u skladu sa zakonom, o pravima, obavezama i odgovornostima državnih službenika i namještenika iz radnog odnosa i obavlja druge poslove za koje je zakonom i drugim propisima ovlašten.

Član 57. (Rukovođenje organima uprave i upravnim organizacijama; Rukovođenje federalnim i kantonalnim ministarstvom) Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH:

- (1) Ministar je obavezan, na osnovu i u okviru ustava, zakona i drugih propisa, savjesno i odgovorno vršiti povjerenu mu funkciju i lično je odgovoran za njeno vršenje, kao i za rad ministarstva kojim rukovodi.
- (2) Ministar je obavezan obavještavati organ izvršne vlasti o stanju u oblasti za koju je ministarstvo osnovano i o izvršavanju zakona, i drugih propisa, i uputa, i smjernica koje utvrdi taj organ, kao i o preduzetim mjerama i o radu ministarstva kojim rukovodi, s tim da o tim pitanjima može obavještavati i organ zakonodavne vlasti ako on to zatraži.

Član 58. (Odgovornost federalnog, odnosno kantonalnog ministra) Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH:

(1) Ministar je odgovoran ako se u izvršavanju svojih ovlaštenja i obaveza ne pridržava ustava, zakona i drugih propisa i općih akata, ili ako u okviru svojih nadležnosti ne osigurava provođenje zakona i drugih propisa i općih akata, ili ako iz drugih razloga postane nedostupan vršenja funkcije ministra.

(2) Ako se utvrdi da postoji odgovornost iz stava 1. ovog člana, ministar se smjenjuje sa funkcije, a smjenjivanje ne isključuje krivično gonjenje, niti odgovornost u građanskom postupku, ako ustavom i zakonom nije drugačije određeno.

(3) Smjenjivanje ministra sa funkcije vrši organ koji ga je, u skladu sa Ustavom Federacije, odnosno ustavom kantona, imenovao na funkciju ministra, a vrši se na način uređen posebnim zakonom.

Zakon o javnim nabavkama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 39/2014)

Član 10. (Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona) Zakona o javnim nabavkama:

(1) Od primjene ovog zakona izuzimaju se:

a) ugovor o javnoj nabavci koji je zakonom u Bosni i Hercegovini proglašen državnim tajnom;

b) ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtijeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonom u Bosni i Hercegovini;

c) ugovor koji se dodaje u skladu s međunarodnim sporazumom prema kojem se primjenjuje posebna procedura međunarodnih, kreditnih ili donatorskih aranžmana ili ugovor o javnoj nabavci koji je zaključen u skladu s posebnim pravilima definiranim međunarodnim ugovorom između Bosne i Hercegovine i jedne ili više država za projekte koje će ugovorne strane zajednički izvoditi ili koristiti, ili na osnovu međunarodnih sporazuma o stacioniranju trupa koje zaključuje Bosna i Hercegovina;

d) ugovor o javnoj nabavci prirodnih i zakonskih monopola, a koji mogu uključiti nabavku vode, električne energije, plina, toplotne energije i drugih usluga, do otvaranja relevantnog tržišta za konkurenciju;

e) ugovor o kupovini ili zakupu postojećih zgrada, druge nepokretne imovine, zemljišta ili prava koja iz njih proističu, bilo kojim finansijskim sredstvima, uz obavezu ugovornog organa da osigura transparentnost te procedure, s tim što nabavka finansijskih usluga za kupovinu ili zakup postojećih zgrada, druge nepokretne imovine, zemljišta ili prava koja iz njih proističu, istovremeno, prije ili nakon ugovora o kupovini ili zakupu, u bilo kojem obliku, podliježe provođenju jednog od postupaka definiranih ovim zakonom;

f) ugovor koji za predmet ima usluge iz Aneksa II. Dio C ovog zakona.

(2) Koncesioni ugovori dodaju se u skladu sa zakonom o koncesijama u Bosni i Hercegovini.

(3) Ugovori o javno-privatnom partnerstvu dodaju se u skladu sa zakonskim propisima o javno-privatnom partnerstvu.

Član 21. (Uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja) Zakona o javnim nabavkama:

„Ugovorni organ izuzetno može ugovor o nabavci dodjeljivati putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja o nabavci u sljedećim slučajevima:

- a) kada nijedna ponuda ili nijedna prihvatljiva ponuda nije dostavljena u otvorenom ili ograničenom postupku i kada uslovi za ugovor nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka;
- b) kada nijedan zahtjev za učešće u ograničenom postupku nije dostavljen ili nijedan kvalificirani kandidat nije zatražio učešće u ograničenom postupku i kada uslovi za ugovor nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka;
- c) kada se iz suštinskih, dokazivih tehničkih ili umjetničkih razloga, ili iz razloga koji se odnose na zaštitu ekskluzivnih prava, ugovor može dodijeliti samo određenom dobavljaču;
- d) kada izuzetno, zbog dokazivih razloga krajnje hitnosti, prouzrokovane događajima nepredvidivim za ugovorni organ, ne mogu ispoštovati ovim zakonom utvrđeni minimalni rokovi za otvoreni, ograničeni ili pregovarački postupak s objavom obavještenja. Okolnosti kojima se opravdava izuzetna hitnost postupka ni u kom slučaju ne smiju se dovesti u vezu s ugovornim organom“.

Napomena

Imajući u vidu značaj ovog Zakona za ovaj krivični predmet, problematika u vezi sa javnim nabavkama, kao i analiza propisa o javnim nabavkama, biće izložena u posebnom odsjeku ovog poglavlja, na njegovom kraju.

Iz Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, broj: 46/10 i 75/13)

Član 79. (Komisija za lijekove) Zakona o zdravstvenoj zaštiti:

(1) Komisija za lijekove zdravstvene ustanove je organ koji osigurava provedbu:

- svih aktivnosti vezanih uz primjenu lijekova i medicinskih sredstava u zdravstvenj ustanovi,
- kliničkih ispitivanja lijekova i medicinskih sredstava u zdravstvenj ustanovi,
- šestomjesečnog finansijskog izvještavanja o kliničkim ispitivanjima lijekova i medicinskih sredstava u zdravstvenj ustanovi za potrebe direktora i upravnog odbora,
- praćenja, poduzimanja mjera za izbjegavanje i smanjivanje nuspojava lijekova i medicinskih sredstava, kao i koordiniranje aktivnosti u vezi sa prijavom nuspojava lijekova i medicinskih sredstava nadležnom državnom organu u skladu sa propisom o lijekovima i medicinskim sredstvima,
- predavanje liste lijekova i medicinskih sredstava koji se primjenjuju u zdravstvenj ustanovi u skladu sa zakonom,
- praćenje potrošnje lijekova i medicinskih proizvoda, te predavanje mjera za racionalnu upotrebu lijekova i medicinskih sredstava u zdravstvenj ustanovi,
- poduzimanje mjera sa ciljem izbjegavanja interakcija, terapijskog dupliranja ili pojave alergije kod upotrebe lijekova u zdravstvenj ustanovi,

- pripremanje tenderske dokumentacije u postupcima javnih nabavki lijekova i medicinskih sredstava,

- i drugih poslova u skladu sa ovim zakonom, kao i propisom o lijekovima i medicinskim sredstvima.

(2) Komisiju za lijekove imenuje upravni odbor zdravstvene ustanove i čini ga najmanje pet članova koji se imenuju iz reda specijalista medicine, farmacije i stomatologije, uz ravnopravnu zastupljenost oba spola.

(3) Bliže odredbe o načinu rada i odlučivanja komisije za lijekove uređuju se poslovnikom o radu komisije za lijekove zdravstvene ustanove.

(4) Komisija za lijekove zdravstvene ustanove koja nije ovlaštena za klinička ispitivanja lijekova i medicinskih sredstava, ne obavlja djelatnost navedenu u stavu 1. alineje 2. i 3. ovog člana.

(5) Dvije ili više zdravstvenih ustanova mogu imenovati zajedničku komisiju za lijekove.

Iz Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 58/08, u dajem tekstu ZLMS)

Član 109. (Uslovi za obavljanje prometa medicinskih sredstava na veliko) Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima:

(1) Pravno lice koje obavlja promet medicinskih sredstava na veliko, osim općih zakonskih uslova, mora ispunjavati i posebne uslove utvrđene ovim Zakonom, odnosno dužno je:

a) svaku cjelatnost, prije početka prometa medicinskih sredstava na veliko, prijaviti Agenciji koja razmatra prijavu i vodi registar pravnih lica koja obavljaju promet medicinskih sredstava na veliko;

b) cjelatnost obavljati tako da je uvedeno osiguranje sistema kvaliteta i zaštita zdravlja stanovništva;

c) imati zaposleno odgovorno lice s najmanje VI. stepenom obrazovanja medicinskog stručnjaka koje je dužno pratiti i javljati o neželjenim pojavama u primjeni medicinskih sredstava i reagirati na njih, odnosno zaduženo je za materiovigilancu;

d) imati zaposleno odgovorno lice za promet medicinskih sredstava s odgovarajućim znanjem za preuzimanje te odgovornosti.

Analiza Zakona

Medicinska sredstva su instrumenti, aparati, materijal i drugi proizvodi koji se primjenjuju na ljudima i koji svoju osnovnu namjenu, određenu od proizvođača, ne postižu na osnovu farmakološke, imunološke ili metaboličke aktivnosti, već se koriste sami ili u kombinaciji, uključujući i softver potreban za pravilnu upotrebu.

Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima Bosne i Hercegovine uređuju se: definicija lijekova i medicinskih sredstava za upotrebu u humanoj medicini, proizvodnja, ispitivanje i promet lijekova i medicinskih sredstava, uslovi i mjere za osiguranje kvaliteta, sigurnosti i djelotvornosti lijekova i medicinskih sredstava, nadzor nad lijekovima, medicinskim

sredstvima i pravnim licima koja proizvode, ispituju ili obavljaju promet na veliko lijekova i medicinskih sredstava.

Djelokrug Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH u oblasti lijekova obuhvata izdavanje dozvole za stavljanje u promet lijeka, obnovu dozvole za stavljanje lijeka u promet, odnosno njeno ukidanje i izmjene, izdavanje dozvola za promet na veliko lijekovima na osnovu uvjerenja o primjeni dobre distribucijske prakse (dobra veledrogerijska praksa). Promet lijekova na veliko obuhvata sve aktivnosti nabavke, čuvanja, transporta i prodaje lijekova, uključujući uvoz i izvoz, izuzev maloprodaje lijekova. Ove aktivnosti se provode direktnim kontaktom veletrgovca sa proizvođačima ili njihovim konsignacionim skladištima, uvoznicima, drugim veletrgovcima sa apotekama i osobama koje su ovlaštene tj. imaju pravo da snabdijevaju stanovništvo lijekovima u BiH. Promet lijekova na veliko mogu obavljati samo pravna lica koja su od Agencije pribavila dozvolu za promet lijekova.

Službenici Uprave za indirektno oprezivanje BiH su dužni prilikom provođenja carinskog postupka provjeriti da li uvoznik lijekova ima dozvolu za promet lijekova izdatu od Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH a kod medicinskih sredstava, provjeriti da li isti posjeduje rješenje za upis veletrgovca medicinskih sredstava, što predstavlja dozvolu za djelatnost prometa medicinskih sredstava i potvrdu o upisu u registar medicinskih sredstava ili saglasnost za uvoz predmetnog medicinskog sredstva izdatu od strane Agencije.

Hitni interventni uvozi lijekova i medicinskih sredstava

Interventni uvoz lijekova i medicinskih sredstava je uvoz lijekova i medicinskih sredstava koji nemaju dozvolu za stavljanje u promet izdatu od Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine i koji se uvoze, saglasno Zakonu na bh. nivou (državnom), u slučajevima: hitnog uvoza za potrebe pojedinačnog liječenja, na prijedlog zdravstvene ustanove; hitnog potrebnog uvoza ograničenih količina lijekova koji nemaju dozvolu za stavljanje u promet, a nužni su za zaštitu zdravlja stanovništva, na prijedlog zdravstvene ustanove; hitnog uvoza lijeka humanitarnog porijekla i uvoza lijekova potrebnih za naučnoistraživački rad;

Dakle, hitan interventni uvoz medicinskog sredstva ili lijeka je proces kojim se omogućuje uvoz određenih medicinskih proizvoda u državu u hitnim slučajevima kada postoji nedostatak tih proizvoda na domaćem tržištu.

Hitni interventni uvoz medicinskih proizvoda može biti iznimno važan u situacijama kada je život i zdravlje ljudi u opasnosti zbog nedostatka određenih lijekova ili medicinskih sredstava.

U Bosni i Hercegovini, intervencijski uvoz medicinskih sredstava i lijekova odvija se u skladu s regulativama i propisima koji su uspostavljeni od strane relevantnih tijela i agencija, što uključuje Agenciju za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine

(ALMBiH) i Ministarstvo zdravstva entiteta Federacija Bosne i Hercegovine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, odnosno BD, ovisno o entitetu u kojem se odvija uvoz.

U hitnim slučajevima nedostatka određenih medicinskih sredstava ili lijekova, nadležna tijela mogu donijeti odluku o hitnom intervencijskom uvozu kako bi se osigurala dostupnost tih proizvoda. Proces uključuje sljedeće korake:

1. Identifikacija potrebe: Nadležna tijela procjenjuju situaciju i identificiraju nedostatak određenih medicinskih sredstava ili lijekova. 2. Odobrenje intervencijskog uvoza: Nadležna tijela donose odluku o odobrenju intervencijskog uvoza i utvrđuju količinu i specifikacije proizvoda koji će se uvesti. 3. Odabir dobavljača: Provodi se postupak odabira pouzdanog dobavljača koji može isporučiti tražene proizvode u zahtijevanom roku. 4. Carinski postupci: Uvoz medicinskih sredstava i lijekova podliježe carinskim postupcima, uključujući carinsku deklaraciju i plaćanje uvoznih carina i poreza. 5. Registracija i odobrenje: Uvozni proizvodi moraju biti registrirani i odobreni od strane nadležnih tijela prije nego što se stave na tržište i koriste u medicinske svrhe. 6. Distribucija i dostava: Nakon carinskih postupaka i dobivanja svih potrebnih odobrenja, medicinska sredstva i lijekovi se distribuiraju do zdravstvenih ustanova ili drugih mjesta koja su odgovorna za njihovu primjenu.

Važno je napomenuti da tačan postupak intervencijskog uvoza medicinskih sredstava i lijekova u Bosni i Hercegovini može varirati ovisno o specifičnim okolnostima, potrebama i propisima koji su na snazi u određenom trenutku.

Iz člana 6. Pravilnika o proizvodnji i prometu na veliko medicinskim sredstvima BiH:

„Promet medicinskih sredstva na veliko obuhvata nabavu, skladištenje, prijevoz i prodaju medicinskih sredstava, uključujući uvoz i izvoz“.

Iz Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, broj: 4/10)

Član 77. (Promet medicinskih sredstava) Pravilnika o medicinskim sredstvima:

(1) Promet medicinskih sredstava na veliko mogu obavljati:

a) pravne osobe koje imaju potvrdu o upisu u registar veletrgovaca medicinskih sredstava, koju je izdala Agencija (veleprodaje medicinskih sredstava);

b) proizvođači medicinskih sredstava sa sjedištem u Bosni i Hercegovini za ona medicinskih sredstava koja proizvode i koja su upisana u Registar medicinskih proizvoda.

(2) Veletrgovci mogu nabavljati medicinska sredstva direktno od proizvođača medicinskih sredstava, uvoznika i drugih veleprodaja.

(3) Veletrgovci medicinskih sredstava, pored općih zakonskih uvjeta, moraju ispunjavati i posebne uvjete glede prostora, opreme i kadra.

(4) Neophodne prostorije za nesmetan rad su:

a) prostorija za primanje medicinskih pomagala;

b) prostorija za smještaj i izdavanje medicinskih pomagala prema vrstama i obimu prometa, kao i njihovo čuvanje sukladno deklariranim uvjetima proizvođača;

- c) prostor, ja za spremanje medicinskih pomagala kcja su povučena iz prometa i pohranu ambalaže;
- d) sanitarni čvor;
- e) prostor za garderobu ili garderobni ormar;
- f) ured.

(5) Prostor, je iz prethodnog stavka moraju zadovoljavati sljedece uvjete:

- a) da su smještene u objektu od čvrstog materijala kcji je povezan za komunalnu infrastrukturu (vodovod, kanalizacija, elektro i telefonska mreža i sl.);
- b) da su funkcionalno povezane u cjelinu za nesmetano odvijanje procesa rada;
- c) da su zidovi, podovi i stropovi izvedeni na način kcji omogućuje učinkovito čišćenje, higijensko održavanje i dezinfekciju, odnosno da su glatki i napravljeni od čvrstog materijala;
- d) da je u prostorjama osigurana odgovarajuća rasvjeta, ventilacija, klimatizacija, trajno riješeno grijanje i tekuća topla voda.

(6) Veleprometnici medicinskih sredstava moraju osigurati neophodnu opremu za smještaj i čuvanje medicinskih sredstava sukladno deklariranim uvjetima proizvođača i prirodi i namjeni medicinskog sredstva.

(7) Uvjete za obavljanje prometa medicinskih sredstava u pogledu prostora, opreme i kadra utvrđuje Agencija pregledom na licu mjesta, kcji vrši veleprodajni inspektor Agencije.

(8) Troškove nastale po postupku iz prethodnog stavka snosi podnosioc, zahijeva za upis u registar prometnika na veliko medicinskih pomagala.

Iz Zakona o budžetima u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13)

Član 56. (Izvršavanje budžeta) Zakona o budžetima u Federaciji BiH:

(1) Ministarstvo finansija vrši plaćanje obaveza svih budžetskih korisnika.

(2) Svaki rashod i izdatak iz budžeta mora se zasnivati na vjerodostojnoj knjigovodstvenoj ispravi kcjom se dokazuje obaveza za plaćanje.

(3) Odgovorno lice budžetskog korisnika prije potpisivanja knjigovodstvene isprave mora provjeriti pravni osnov i visinu obaveze kcja iz nje proizlazi.

Član 57. (Izvršavanje budžeta) Zakona o budžetima u Federaciji BiH:

(1) Budžetski korisnici ne smiju stvarati obaveze iznad iznosa odobrenog operativnog budžeta putem operativnih planova za tog budžetskog korisnika.

(2) Rashodi i izdaci svakog budžetskog korisnika ne mogu prelaziti iznose alociranih budžetskih sredstava odobrenih za svaki mjesec ili drugi vremenski period kcje je utvrdilo Ministarstvo finansija, osim uz saglasnost Ministarstva finansija.

(3) Ministar finansija ima pravo iješerjem obustaviti od izvršenja odluku kcja je u suprotnosti sa ovim zakonom i zakonom o izvršavanju budžeta.

(4) Korisnici doznačenih transfera ili zajmova dužni su dostaviti budžetskom korisniku izvještaj o namjenskom utrošku sredstava.

(5) U slučaju da korisnici iz stava 4. ovog člana ne dostave izvještaj o namjenskom utrošku sredstava neće imati pravo aplicirati za doajelu sredstava u narednoj fiskalnoj godini.

Član 65. (Povrat sredstava u budžet) Zakona o budžetima u Federaciji BiH:

(1) Ukoliko se naknadno utvrdi da je isplata iz budžeta izvršena nezakonito i/ili nenamjenski budžetski korisnik je dužan odmah zahtijevati povrat budžetskih sredstava na JRT.

(2) Ako se budžetskim nadzorom utvrdi da su sredstva korištena suprotno zakonu, ministar finansija donosi iješerje o povratu sredstava na JRT.

Iz Uredbe o budžetskom nadzoru u FBiH

Član 6. (Postupak budžetskog nadzora, obijezja, ovlaštenja i obaveze budžetskog inspektora) Uredbe o budžetskom nadzoru u FBiH:

(1) Poslovi budžetskog nadzora u skladu sa ovom uredbom, obavljaju se isključivo po nalogu Federalnog ministra finansija -Federalnog ministra financija ili kantonalnog ministra finansija (u dajem tekstu: "Ministar finansija"), zatim po zahijevima građana ili ovlaštenih lica budžetskih korisnika, uz prethodno dostavljanje pismenog obavješterja budžetskom korisniku.

(2) Pismeni nalozi ministra finansija za obavljanje budžetskog nadzora iz stava 1. ovog člana, izdaju se prema utvrđenim prioritetima, načelu ekonomičnosti i u skladu sa potrebama zadovoljavanja javnog interesa.

(3) Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, ukoliko se ocjeni da za to postoje opravdani razlozi, po nalogu ministra može se izvršiti vanredni budžetski nadzor.

Kraća zapažanja o pitanjima teorije i prakse procesuiranja koruptivnih djela

Imajući u vidu da se optuženim stavljaju na teret krivična djela koja su većinom koruptivna po svojoj prirodi, za koja se optužno tvrdi da su počinjena udruženo i na određeni način organizirano:

1. Udruživanje radi činjenja krivičnih djela" iz člana 249. stav (1) KZ BiH,
2. Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZ FBiH,
3. Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem" iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZ BiH, te
4. Nesavjestan rad u službi iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZ FBiH, uz dalju napomenu da je ovo krivično djelo stavljeno na teret isključivo V-optuženoj Miličević, koje nije koruptivno djelo,

Kraća analiza, komentari i zapažanja o pitanjima teorije i prakse procesuiranja koruptivnih djela od značaja za iješavanje ovog predmeta

Sud nalazi korisnim da se u ovim uvodnim dijelovima kratko pozabavi sa teoretskim i praktičnim aspektima procesuiranja ovih krivičnih djela, njihovim optuživanjem, dokazivanjem i presuđivanjem, te tako uputi čitatelja u krivično pravnu složenost problematike, u materijalnom i procesnom smislu, i na put kojim se Sud kretao kod rješavanja ovog predmeta.

Sud se kod ovog koristio i stručnim radom monografijom "Sudska praksa u oblasti korupcije i organizovanog kriminala", autora Hilme Vučinića, sudije Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine, iz januara 2022. godine, čija zaključna razmatranja se u najvećm dijelu prenose na ovom mjestu.

Krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja

Prema podacima iz sudske prakse, najzastupljenije koruptivno krivično djelo jeste zloupotreba položaja ili ovlaštenja. Dosadašnja istraživanja i dostupni podaci pokazuju da se najveći broj prijava i odnosi upravo na ovo krivično djelo. Međutim, istovremeno, evidentno je iz izloženih primjera da se i najčešće greške prave upravo u procesuiranju i donošenju odluka u vezi s istim jer ovo krivično djelo predstavlja složenu inkriminaciju čija bitna obilježja moraju biti tačno konkretizovana i opisana, kako kroz dispozitive optužnih akata, tako i kasnije neosporno dokazana. Pri tome, djelo je blanketnog karaktera, što zahtijeva dodatni rad i preciziranje odredbi suprotno kojim se navodno postupa.

U teoriji postoje različiti prigovori na način kako je određeno krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja, koje kritike svoj stav zasnivaju na načelu određenosti (*nulla poena sine lege certa*), koje nalaže da krivičnopravne norme u što višem stepenu budu određene i precizne.

Stoga je važno podsjetiti na bitna obilježja ovog krivičnog djela i to: svojstvo počinioca, radnja izvršenja, umišljaj i posljedica, a u vezi kojih su upravo uočeni praktični problemi kroz iznesene primjere iz prakse. U vezi s tim, već na ovom mjestu se može reći da činjenični opis optužnice kod ovog krivičnog djela treba sadržavati sljedeće podatke:

a) vrijeme izvršenja krivičnog djela (vremenski period u kojem je iskorišten ili prekoračen položaj ili ovlaštenje, odnosno u kojem je postojala obaveza na činjenje koja nije izvršena); b) mjesto izvršenja krivičnog djela (grad, ulica i broj, sjedište pravne osobe ili institucije); c) psihički odnos učinioca prema radnji učinjenja, kvalifikovanom obliku djela i posljedici, da li je postojao umišljaj da se pribavi korist sebi i/ili drugom (kome) - subjektivna obilježja krivičnog djela (direktni umišljaj); d) svojstvo počinioca (odgovorna ili službena osoba), ako se svojstvo mijenjalo tokom vremena izvršenja krivičnog djela, potrebno je za svaku pojedinačnu radnju odrediti svojstvo optuženog, e) radnja počinjenja (jasna identifikacija oblika izvršenja krivičnog djela: iskorištavanje položaja ili ovlaštenja, prekoračenje granica svog položaja, ili ovlaštenja, ili nevršenje službene dužnosti) koja će biti usklađena s pravnim opisom krivičnog djela; f) pravilna identifikacija blanketnog propisa koji je prekršen, iskorišten, prekoračen, uz opis i navođenje u čemu se sastoji njegova povreda, odnosno zloupotreba, pri tome vodeći računa o vremenu stupanja na snagu propisa i njegovih izmjena i dopuna. Blanketni propis kod oblika izvršenja krivičnog djela „iskorištavanjem položaja“ se odnosi samo na propis kojim je utvrđeno svojstvo počinioca i propisan obim ovlaštenja koji nije prekoračen nego iskorišten protivno interesima službe; g) uzročno-posljedična veza između radnje učinjenja i posljedice; h) protivpravnost postupanja kada je i protivpravnost element krivičnog djela; i) opis posljedice krivičnog

djela (opća posljedica je ugrožavanje pravilnog i zakonitog vršenja službenih ili drugih javnih ovlaštenja, a konkretna posljedica je imovinska ili neimovinska korist, nanošenje drugom kakve štete ili teža povreda prava drugog).

U pogledu svojstva optuženog lica, isto je ne-ophodno jasno obrazložiti i naznačiti u skladu s definicijom službene osobe, kao bitnim obilježjem predmetnog djela, te se isto ne može smatrati zadovoljenim pukim navođenjem položaja/svojstva optuženog lica. Nadalje, kako se radi o krivičnom djelu blanketnog karaktera, s obzirom na to da zakonom nisu propisane granice ovlasti koje mogu biti predmet zloupotrebe, jer nije pre-cizirano kada će i pod kojim uslovima počinitelj iskoristiti svoj položaj ili ovlasti, prekoračiti ih ili propustiti obaviti konkretnu dužnost, o istom je također neophodno voditi računa i takve odredbe jasno inkorporirati u činjenične opise, te kroz obrazloženja dati jasnu poveznicu svojstva osobe, dodijeljenih ovlasti, te kršenja u vezi s istim.

Posebne elemente krivičnog djela zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja čine službeni položaj, radnja izvršenja, i pribavljanje sebi ili drugome kakve koristi, nanošenje štete nekome ili teža povreda nečijeg prava, pa ukoliko nedostaje bilo koji od navedena tri posebna elementa u radnjama koje se stavljaju optuženom na teret nema ni krivičnog djela zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja.

Naprimjer, kada se optuženi tereti da je prekoračio granice službene ovlasti, mora se tačno naznačiti u čemu se sastoji takvo prekoračenje jer, u suprotnom, izreka presude će biti nerazumljiva, što za posljedicu ima bitnu povredu odredaba krivičnog postupka. Kako se to može vidjeti i iz iznesenih primjera, samo navođenje da nije postupljeno po odredbi određenog člana, pravilnika, odluke ili zakona, nije dovoljno da bi se donio zaključak da je optuženi počinio ovo krivično djelo. Za postojanje ovog vida zloupotrebe, potrebno je utvrditi granice ovlaštenja službene osobe, za šta su mjerodavni propisi koji se odnose na tu službu, što znači da u činjeničnom opisu optuženog akta svojstvo službene osobe treba biti dovoljno jasno opisano od navođenja naziva funkcije, radnog mjesta i uz navođenje drugih činjenica iz kojih se može pouzdano zaključiti da je navedena osoba, osoba koja ima određeni status i da može biti izvršilac krivičnog djela, a zatim je potrebno povezivati status službene osobe i njegove djelatnosti u službi ili prilikom obavljanja službe.

Dakle, implicirana je neophodnost dovoljnih razloga u čemu se sastoji radnja vršenja dužnosti optuženog lica, odnosno nužno je utvrditi koja su stvarna ovlaštenja službenog lica, odnosno koje su njegove zakonom propisane dužnosti, da bi se moglo utvrditi da li je službeno lice takva ovlaštenja iskoristilo, odnosno da li je iskoristilo svoj službeni položaj ili nije izvršilo svoju službenu dužnost s ciljem postizanja zabranjene posljedice. Od utvrđenja navedenih činjenica zavisi i postojanje bitnih obilježja krivičnog djela zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja, posebno kada se radi o pojavnim oblicima neizvršenja službene dužnosti. Svako neizvršenje službene dužnosti ne predstavlja krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja, već može biti i neko drugo krivično djelo protiv službene dužnosti.

Nadalje, ako se uzme u razmatranje pitanje koristi, u optužnim aktima mora biti inkorporirano određenje da je optuženi pribavio sebi ili drugome kakvu korist, nekome nanio štetu ili teže povrijedio nečije pravo, tj. da je nastupila posljedica krivičnog djela usljed preduzetih radnji optuženog jer, u suprotnom, u njegovim radnjama se ne stiče zakonom propisano obilježje ovog krivičnog djela, jer se predmetno krivično djelo smatra dovršenim tek ukoliko nastupe posljedice izvršenja predmetnog krivičnog djela.

Sa druge strane, u pravnoj teoriji postoje i suprotna stanovišta, tj. da je krivično djelo zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja dovršeno samim izvršenjem ili propuštanjem službene radnje, te da nije potrebno da je i stvarno pribavljena kakva korist, odnosno nanijeta šteta, a koja su prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH u predmetu, broj S1 2 K 024310 17 Kžk neprihvatljiva. Pojam koristi kod ovog krivičnog djela treba tumačiti tako da ona obuhvata kako imovinsku, tako i neimovinsku korist (npr. primanje novca, stvari, besplatnih usluga, otpisivanje duga, dobijanje građevinskih ili drugih dozvola pod veoma povoljnim uslovima, plaćanje obaveza učinioaca i sl.). Također, nanesena šteta može biti i materijalna i nematerijalna. Međutim, bez obzira na vrstu koristi koja je u pitanju, za postojanje ovog djela je potrebno da je korist i pribavljena, odnosno da je šteta ili teža povreda prava drugog nastupila.

Krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja u postojećim zakonskim definicijama ovog krivičnog djela u svim krivičnim zakonodavstvima ne propisuje namjeru ili cilj kao element bića krivičnog djela, ali bez obzira što zakonski opis krivičnog djela Zloupotreba položaja ili ovlaštenja ne obuhvata posebnu namjeru ili cilj, neki autori smatraju da je pored umišljaja potrebna i namjera kod izvršioca u odnosu na određenu posljedicu koja čini objektivno biće djela (da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog), pa proizlazi da djelo može biti počinjeno samo s direktnim umišljajem.

Bez obzira na navedena problematiziranja, neophodno je utvrditi da je optuženo lice imalo namjeru da ošteti "službu" u kojoj postupa, odnosno da je imalo svijest u tom pravcu. Da bi se u odnosu na optuženo lice moglo govoriti o postojanju navedenog subjektivnog elementa predmetnog krivičnog djela, tj. o postojanju njegove svijesti da svojim postupanjem čini djelo i da hoće njegovo izvršenje, to bitno obilježje mora se utvrditi na nesumnjiv način i mora proizlaziti iz manifestacije njegove volje.

Kod ovog krivičnog djela poseban oprez je potreban i u situacijama kada se optuženo lice tereti za isto, a njegovo postupanje ulazi u okvire kolektivnog organa i donošenja odluka, kao što je to izloženo u predmetu Suda BiH, broj S1 2 K 003346 16 Kžk.

Svi domaći krivični zakoni razlikuju koristoljubivu od nekoristoljubive zloupotrebe, što ima utjecaja na visinu propisane kazne. Naime, za osnovni oblik djela, gdje je posljedica alternativno određena u vidu nanošenja štete i povrede prava drugog propisana je najniža kazna, dok je za koristoljubivu zloupotrebu u svim krivičnim zakonima propisana strožija kazna. Subjektivna strana koristoljubive zloupotrebe, pored umišljajnog oblika vinosti, ogleda se u namjeri pribavljanja imovinske koristi sebi ili drugom (koristoljubiva

zloupotreba), pa je za postojanje takvog oblika ovog krivičnog djela potrebno dodatno precizirati, dokazati i obrazložiti da je učinilac svjestan da zloupotrebljava svoj položaj u namjeri pribavljanja imovinske koristi, preduzimajući neku od alternativno propisanih radnji izvršenja djela koje se manifestuju u tri oblika, i to kao iskorištavanje službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračenje granica službenog ovlaštenja i nevršenje službene dužnosti.

Krivično djelo primanje dara ili drugog oblika koristi

Kada je u pitanju krivično djelo primanje dara ili drugog oblika koristi, isto je također vrlo često procesuirano pred svim sudskim nivoima. Ono što je značajno spomenuti jeste da, bez obzira na neosporan korupcijski savez onog ko daje i nudi dar s primaocem, češće su procesuirani primaoci, što u pozadini vjerovatno ima stav o većem interesu zaštite javne službe, dok su davaoci vrlo često svjedoci u takvim predmetima. U teoriji postoji stav da predmetno krivično djelo predstavlja poseban oblik krivičnog djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja, u kom smislu se postavlja pitanje odnosa specijaliteta, odnosno da li krivično djelo primanje dara i drugih oblika koristi konzumira sva obilježja generalnog krivičnog djela i na taj način isključuje njegovu primjenu.

Prilikom preispitivanja ovog krivičnog djela polazi se od statusa optuženog, preko njegove funkcije, odnosno ovlaštenja, s obzirom na to da je vrlo važno utvrditi da se radi o službenoj radnji koju izvršilac preduzima u okviru svog službenog ovlaštenja, što znači da nije dovoljno da je izvršilac preduzeo neku od radnji izvršenja, već je potrebno da radnja zbog koje se prima dar spada u djelokrug njegovog ovlaštenja. Iz navedenog proizlazi da je od izuzetne važnosti utvrditi koja to ovlaštenja proizlaze iz funkcije izvršioca, a što je moguće jedino utvrditi kroz posebni zakonski/podzakonski akt koji reguliše sadržaj njegove službe, pa se smatra potrebnim ukazati na blanketni karakter ovog krivičnog djela. Potreba ovakvog načina re-zonovanja proizlazi iz problema koji se pojavio u praksi i to što u dispozitivu određenog broja optužnica nije naveden blanketni propis kako bi se utvrdio sadržaj funkcije koju je određena službena ili odgovorna osoba morala obaviti.

U kontekstu utvrđivanja (ne)postojanja krivičnog djela primanje dara i drugih oblika koristi neophodno je da učinilac zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist, da u okviru svog ovlaštenja izvrši što ne bi smio izvršiti, ili da ne izvrši što bi morao izvršiti. Dakle, zahtijevanje ili primanje dara mora biti vezano za izvršenje ili neizvršenje određene službene radnje u okviru ovlaštenja tog službenog lica koje dar zahtijeva ili prima, a ako u konkretnom slučaju inkriminisane radnje formalno nisu u granicama ovlaštenja optuženog, onda optuženi i ne može učiniti predmetno krivično djelo. Ali može se raditi o nekom drugom krivičnom djelu, npr. Protivzakonitog posredovanja (vidjeti predmet ovog Suda broj S1 2 K 017004 15 Kžk).

Međutim, bitno je naglasiti da ovo krivično djelo može biti preduzeto i kroz radnju posredovanja na način da isto predstavlja način izvršenja primanja dara ili drugog oblika koristi. U tom smislu potrebno je voditi računa da nije od značaja da li je lice kod kojeg se posreduje znalo da optuženi u njegovo ime uzima novac, te da li je to lice postupalo savjesno i zakonito, s obzirom na to da je za radnju izvršenja predmetnog krivičnog djela dovoljno utvrditi traženje, primanje ili prihvatanje ponude ili obećanja koristi, u svrhu

utjecaja, bez obzira da li je taj utjecaj izvršen i bez obzira da li je taj utjecaj doveo do očekivanog rezultata (posredovanje kod primanja dara)⁵¹.

Nadalje, za predmete koji se odnose na ovo krivično djelo potrebno je imati u vidu i da je kod istog dovoljna sama izražena spremnost na učinjenje krivičnog djela. Navedeno djelo je formalno krivično djelo, što znači da je dovršeno u trenutku izražavanja spremnosti za počinjenje povrede službene dužnosti, odnosno zahtijevanja dara, ili primanja obećanja dara ili koristi, pa isto ne ekskulpiraju niti bilo kakve kasnije preduzete radnje, npr. povrat novca, s obzirom na to da su uslijedile nakon već dovršenog krivičnog djela, a mogu samo eventualno imati utjecaj na visinu kazne. Stoga, u situacijama kada se ovo djelo procesuiru u okviru saizvršilačke djelatnosti, niti raspodjela dobivene koristi između saizvršilaca nije od utjecaja na postojanje djela. U tom smislu za presuđenje i postojanje krivičnog djela nije od značaja niti od koga će imovinska korist u konačnici biti oduzeta.

Također, u kontekstu saizvršilačke djelatnosti, potrebno je ukazati na to da je potrebno jasno naznačiti doprinos svakog od saizvršilaca, a sve u vezi s bitnim obilježjima ovog krivičnog djela. Naprimjer, samo prisustvo nekog lica prilikom primanja dara, bez opisa drugih saizvršilačkih radnji, nije dovoljno da bi se mogao izvući zaključak o saizvršilačkom djelovanju. Ako iz činjeničnog opisa ne proizlaze radnje optuženih iz čega bi se mogao izvući zaključak o njihovom zajedničkom djelovanju odnosno iz čega bi se moglo vidjeti koji je njihov doprinos u izvršenju predmetnog krivičnog djela, onda izostanak opisa iz kojeg bi bilo vidljivo koje su konkretne zajedničke djelatnosti optuženi preduzeli u izvršenju krivičnog djela koje im se stavlja na teret, odnosno kojim konkretnim postupkom je dovedeno do nastupanja posljedice, za posledicu ima donošenje oslobađajuće presude.

Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem

Nastavljajući se na ovo krivično djelo, može se govoriti i o krivičnom djelu uopćeno nazvano trgovina utjecajem, odnosno primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem. Ovo krivično djelo je vrlo slabo procesuirano pred domaćim sudovima, zbog čega je praksa po istom vrlo oskudna. I u ranijem dijelu, vidljivi su primjeri samo dva predmeta. Kao što je već na prvi pogled vidljivo iz zakonskih odredbi, ovo krivično djelo ima dosta sličnosti s krivičnim djelom primanje mita. Kao i kod tog krivičnog djela, njegovo propisivanje za cilj ima suzbijanje određenih oblika korupcije. Krivičnopravna konvencija o korupciji, koja je donesena s ciljem ostvarivanja koordiniranih inkriminacija koruptivnih ponašanja od strane potpisnica, njihove međusobne saradnje u procesuiranju ovih djela, te efikasnog mehanizma praćenja primjene Konvencije, između ostalog, uvodi trgovinu utjecajem kao posebno krivično djelo.

Izvršilac ovog krivičnog djela može biti lice koje ima određeni službeni, ili društveni, ili utjecajni položaj ili drugi status, odnosno službeni, ili društveni položaj, ili stvarni ili pretpostavljeni utjecaj, a radnja izvršenja osnovnog oblika ovog krivičnog djela sastoji se u zahtijevanju ili primanju nagrade ili kakve druge koristi za sebe ili drugog s ciljem

⁵¹ Vidi predmet Suda BiH broj: S1 2 K 023863 17 Kž

posredovanja da se (neposredno ili preko trećeg lica) izvrši ili ne izvrši neka službena radnja. Za svršeno krivično djelo nije neophodno da je posredovanje učinjeno, odnosno dovoljno je primanje nagrade ili druge koristi da bi se posredovalo. Posredovanje treba da se ostvari korištenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog utjecaja. Međutim, samo posredovanje ne predstavlja radnju izvršenja, niti je za postojanje krivičnog djela potrebno da je došlo do posredovanja. Dovoljno je da je učinilac zahtijevao ili primio poklon ili kakvu drugu korist da bi posredovao da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja korištenjem svog službenog ili društvenog položaja ili utjecaja. Posredovanje se mora odnositi na neku službenu radnju koja je sama po sebi dozvoljena, odnosno koja je samo u jednom širem smislu protivzakonita. Naprimjer, postojat će djelo kada neko primi poklon ili kakvu korist da korištenjem svog službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se nekome preko reda izda neka isprava koja bi mu i inače bila izdata, odnosno na koju ima pravo.

Kada je u pitanju službeni položaj, taj pojam se relativno precizno može odrediti, međutim, društveni položaj ili utjecaj ili drugi pretpostavljeni utjecaj, jeste pojam koji je širok i neprecizan. Mora se raditi o takvom društvenom položaju ili utjecaju koji može biti odlučujući prilikom posredovanja da se neka službena radnja izvrši ili ne izvrši. Nije od značaja da li neko obavlja neku društvenu ili političku funkciju, ili zbog svog društvenog ugleda ima takav utjecaj koji može biti relevantan kod protivzakonitog posredovanja. Ovo krivično djelo može se izvršiti samo s umišljajem.

Kao i kod krivičnog djela tzv. „mita“, potrebno je praviti razliku između krivičnogpravnog pojma „dar“, odnosno „nagrada“, od uobičajenih znakova pažnje. U tom smislu je izražajan stav da „nagrada“ mora biti podobna da dovede službenu ili odgovornu osobu, odnosno drugu utjecajnu osobu u položaj da se ponaša suprotno uspostavljenim pravilima. S obzirom na to da tačno utvrđena vrijednost nagrade nije određena da bi se isto smatralo objektom izvršenja krivičnog djela, vrijednost istog mora biti predmetom ocjene u svakom konkretnom slučaju, u smislu da li ta vrijednost može, odnosno da li je dovela do inkriminisanog ponašanja. Ali ne s aspekta visine iste, u strogo kvantitativnom smislu.

Neophodno je voditi računa o valjanosti izreke presude, odnosno optužnice na osnovu koje se izreka presude i formuliše, jer se ponekad na prvi pogled radi o uobičajenim radnjama i komunikacijama između lica, pa je potrebno napraviti i označiti jasnu distinkciju prema inkriminisanoj zoni.⁵²

Krivično djelo nesavjestan rad u službi

U pogledu krivičnog djela nesavjestan rad u službi, iako nije primarno koruptivno djelo, isto kao i pronevjera u službi, ima svoje mjesto u širem tumačenju nepoštovanja javne službe, dodijeljenih ovlaštenja i datog povjerenja.

---

⁵² Vidi predmet Suda BiH broj S1 2 K 020433 18 KŽ

Prije svega, u kontekstu obilježja bića krivičnog djela nesavjestan rad u službi, nesavjesno postupanje u vršenju službene dužnosti mora biti „očigledno“, kako je to vidljivo i iz izložene prakse, odnosno mora se raditi o višem stepenu nesavjesnog postupanja ili drugoj povredi službene dužnosti. Drugačije iskazano, postupanje mora prevazilaziti stepen obične nemarnosti. Kod inkriminacije nesavjesnog rada u službi, zakonodavac očigledno nema u vidu svako nesavjesno postupanje nego samo ono postupanje koje prema okolnostima slučaja predstavlja „očigledno nesavjesno postupanje“.

Tako da prilikom ocjene da li su se u određenom ponašanju stekli elementi ovog krivičnog djela, potrebno je sagledati sve objektivne i subjektivne okolnosti. Test za ocjenu nesavjesnosti Sud traži u odgovoru na pitanje kako bi prosječan funkcioner postupao u konkretnom slučaju. Potrebno je utvrditi šta se podrazumijeva pod nesavjesnim postupanjem u službi koje ostaje u zoni disciplinske odgovornosti, a šta predstavlja standard koji prelazi u zonu krivične odgovornosti.

Udruživanje radi činjenja koruptivnih krivičnih djela

Koruptivna krivična djela odavno su prevazišla razmjere pojedinačnih postupanja, zbog čega svjedočimo inkriminisanim postupanjima organizovanog sistema činjenja krivičnih djela, bilo kroz organizovani kriminal u punom smislu, ili pak udruživanje radi činjenja takvih krivičnih djela, potrebno je dati osvrt i na isto. U pogledu organizovanog kriminala kako poznaju krivični zakoni, i nemamo relevantnu praksu koja bi se dovela u vezu s korupcijom i mogla adekvatno izložiti. Ali u tu svrhu svakako da se može koristiti druga dostupna praksa u kojoj su zauzeti stavovi u pogledu procesuiranja i dokazivanja predmeta organizovanog kriminala bez obzira na predikatna djela unutar istog.

Pojava organizovanog kriminala teško se empirijski dokazuje. On se u pravilu ne prepoznaje samo po vanjskim obilježjima krivičnog djela i neposrednom načinu njegovog izvršenja. To su najčešće samo indicije koje, tek povezane s mnoštvom detalja koji su prethodili krivičnom djelu ili koji se odnose na osobitosti plijena i načina postupanja s njim, mogu upućivati na to da se u konkretnom slučaju radi o kriminalnoj aktivnosti u čijoj je pozadini organizovani kriminal. Najznačajniji prilog pojmovnom određivanju dala je Evropska unija enumeracijom određenih zahtjeva od kojih barem šest mora postojati da bi kriminalna aktivnost mogla biti nazvana organizovanom. Također, obavezno moraju biti ispunjene tri karakteristike (obilježja pod brojevima 1,5 i 11):

1. Zajedničko djelovanje više od dviju osoba;
2. Svaka od njih ima unaprijed određenu (kriminalnu) zadaću ili ulogu;
3. Aktivnost je planirana za duže ili neodređeno vrijeme trajanja;
4. Djelovanje uz primjenu jednog ili više oblika interne kontrole i discipline članova;
5. Počinjenje teških krivičnih djela;
6. Kriminalna djelatnost na međunarodnom nivou (transnacionalnost);
7. Upotreba nasilja ili drugih metoda zastrašivanja;
8. Upotreba privrednih ili poslovnih struktura (djelatnosti);
9. Uključenost u “pranje” nezakonite dobiti;
10. Utjecaj na politiku, medije, izvršnu i sudsku vlast ili privredno-socijalne prilike;
11. Motivisano stjecanjem dobiti ili moći (*profit or power*).

Za odgovornost svakog pripadnika traži se namjera zajedništva (*animus associandi*), odnosno svijest i prihvatanje grupnih kriminalnih ciljeva. Posebno bitno za organizovani kriminalitet je stav da za krivičnu odgovornost nije nužna neposredna veza (komunikacija) između članova, niti je potrebno da je pojedinac sudjelovao u stvaranju plana. Također, pojedinci se kao članovi organizaciji mogu pridružiti u različito vrijeme i ne moraju znati potpuni plan kriminalnog udruženja, a isto predstavlja vrlo čest prigovor odbrana, da je nepoznato vrijeme pristupanja organizaciji. Tako je u jednom predmetu pred Sudom BiH, po prigovoru odbrane, ukazano: „*S tim u vezi, Apelaciono vijeće ukazuje da se grupa namjerjena kriminalnim aktivnosti-ma ne formira nikakvim formalnim aktom, niti takvim aktom pristupaju članovi, pa se ukazuje bezuspješnim graditi tezu odbrane na ovakvim prigovorima.*“ Kažnjivi subjekti ponajprije su organizator i članovi (pripadnici) organizacije. Ali obuhvaćane su i druge osobe koje na bilo koji način podupiru zločinačku organizaciju, iako nisu njezini članovi.

Što se tiče krivičnog djela udruživanje radi činjenja krivičnih djela, isto je vrlo čest način udruživanja u koruptivnim savezima. Ima dva osnovna oblika ispoljavanja, i to: organizovanje grupe ljudi koja ima za cilj vršenje krivičnih djela i postajanje pripadnikom takve grupe. Kako je vidljivo iz jednog od izloženih predmeta sudske prakse, oblik organizovanja i unutrašnja organizaciona struktura nemaju značaja za postojanje djela, s obzirom na to da djelo postoji već samim procesom organizovanja i nije nužno da je formirana čvrsta organizacija i da je ona već počela i formalno djelovati. Organizator odgovara za samo stvaranje grupe ili udruženja, ali i za svako djelo koje izvrši udruženje, dok član grupe odgovara za samo pripadništvo grupi ili udruženju, a njegova odgovornost se zasniva na tome što je svjesno i voljno pristupio organizaciji čiji su mu kriminalni ciljevi poznati. Subjektivni elementi djela su pored umišljaja i namjera usmjerena na vršenje krivičnih djela.

Djelo je dovršeno kada je došlo do organizovanja udruženja za vršenje krivičnih djela, a za odgovornost pripadnika dovoljno je faktički članstvo u udruženju za vršenje krivičnih djela ili pristupanje takvom udruženju koje se tek osniva, a s obzirom na to da je po svojoj prirodi ovo krivično djelo trajno, posljedica može trajati duže ili kraće vrijeme.

Ono što je neophodno dokazati je to da je kod svih pripadnika udruženja za vršenje krivičnih djela postojala svijest o tome da djela vrše organizovano, bez obzira na činjenicu što svi pripadnici nisu istovremeno učestvovali u izvršenju određene radnje koja je ušla u sastav krivičnog djela.

Dakle, prema autoru Vučiniću: „*ovo bi bile ključne napomene koje bi mogle poslužiti u radu na predmetima korupcije, bilo pojedinačnim, bilo da se radi o većem stepenu organizovanja. Pored ukazanih značajnih elemenata, u ranijem dijelu publikacije se mogu pronaći i bitni procesni aspekti, kao što su pitanja korištenja iskaza ranije suoptuženih lica, važnosti zapisnika o ispitivanju osumnjičenog iz istrage, provođenja posebnih istražnih radnji. U konačnici se može zaključiti da se u pogledu koruptivnih krivičnih djela radi o složenim inkriminacijama, nekada i teško dokazivim, ali da istovremeno ključnu ulogu ima pravilno poimanje i dokazivanje bitnih obilježja krivičnih djela koja se procesuiraju, njihov*

va.jan činjenični opis, te zakonito i pravilno dokazivanje. Vrlo često kao posljedicu imamo oslobađajuće presude samo iz razloga formalnih propusta i nedostataka, bilo da se radi o nedovoljno precizno određenom blanketu, koji je skoro pa uvijek u okviru ovih krivičnih djela, ili pak o nedokazanoj subjektivnoj komponenti, što su najčešći razlozi izostanka osude“.

Problematika javnih nabavki, pravna regulacija, Zakon o javnim nabavkama

Uvodne napomene

Za potrebe svestranog razmatranja predmeta, analize dokaza činjenica i odlučivanja po činjeničnim i pravnim pitanjima u ovom predmetu kada su u pitanju sporna pitanja javnih nabavki i primjene propisa o javnim nabavkama u vezi sa krivično pravnim radnjama koje se optuženim stavljaju na teret, Sud nalazi korisnim da se na ovom mjestu, u okviru poglavlja Relevantnih propisa, izvrši analiza relevantnih odredbi i instituta javnih nabavki i propisa koji reguliraju ovu oblast u Bosni i Hercegovini.

Ovo je od značaja zbog činjenice da su optuženima stavljaju na teret zloupotrebe u oblasti javnih nabavki, te su nakon provedenog dokaznog postupka u izreci ove presude oglašeni krivim da su počinili krivično djelo zloupotreba položaja iz člana 383. KZFBiH, u vezi sa čl. 31. i 55. istog Zakona (krivično djelo u produženom trajanju počinjeno u saučesništvu), u oblasti javnih nabavki, i to za dvije nezakonite javne nabavke.

U izreci optuženice, pa tako i u izreci presuđenja navodi se samo jedna konkretna odredba Zakona o javnim nabavkama, i to član 10. Zakona o javnim nabavkama (ZJN), čiji sadržaj je prethodno izložen.

U činjeničnoj izreci optuženja, pa tako i nakon okončanog postupka u izreci presuđenja, navodi se kako su optuženi postupali „*bez pokrenutog postupka javne nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (ZJN)*“, zbog čega se za ovo Vijeće postavilo pitanje već na početku suđenja i dokaznog postupka koji je to trebao biti „*pokrenut postupak javne nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.*“

Iz sadržaja pismenog saopštenja Agencije za javne nabavke od 17.3.2020. godine, koji je javno upućen svim ugovornim organima, pa tako i FCUZ, koje saopštenje se kao dokument navodi u izreci optuženja, ali bez sadržaja („Saopštenje Agencije za javne nabavke, broj: 02-1-489-1/20 od 17.3.2020. godine“), još jedan član Zakona o javnim nabavkama je relevantan za predmet, koji se međutim u činjeničnom dijelu izreke optužnice ne navodi, a radi se članu 21. Zakona o javnim nabavkama koje predviđa pregovarački postupak bez objave obavještenja za potrebe rješavanja kriznih situacija kakva je bez sumnje bila situacija stvorena pandemijom i proglašenim stanjem nesreće na području Federacije BiH, upravo onako kako je to preporučila i Agencija za javne nabavke u svom pismenom saopštenju od 17.3.2020. godine, a koji postupak je, pravilnim tumačenjem Zakona o javnim nabavkama morao biti primjenjen u konkretnom postupku nabavke.

Nakon ovog uvodnog dijela slijede redovi u kojima se izlažu osnovni pojmovi i pravni instituti javnih nabavki sa posebnim osvrtom na odredbe Zakona o javnim nabavkama u Bosni i Hercegovini, te na kraju problematika javnih nabavki u kriznim situacijama.

Pojam javnih nabavki

Javne nabavke su procesi nabavke robe, usluga ili radova koji se sprovode od strane javnih institucija, kao što su javni organi, organi uprave i upravne institucije, lokalne samouprave, javna preduzeća i drugi javni organi, koji se označavaju zakonskim nazivom „ugovorni organi“, pa bi stoga u najširem smislu riječi javna nabavka predstavljala proces obezbjeđivanja potrebnih resursa za nesmetano funkcionisanje ugovornog organa.

Javne nabavke obuhvataju širok spektar roba, usluga i radova, uključujući građevinske projekte, nabavku vozila, opreme, softvera, obrazovnih usluga, medicinskih usluga i drugih. Cilj javnih nabavki je obezbeđivanje najboljih mogućih uslova i cena za javne institucije, kao i osiguravanje transparentnosti i konkurentnosti procesa nabavke.

Javne nabavke predstavljaju značajan dio tržišta svake zemlje. Prema procjenama Evropske Komisije, preko 250.000 ugovornih organa u Evropskoj Uniji troši oko 14% GDP-a kroz javne nabavke, dok je taj procenat u Bosni i Hercegovini cca 7%. Upravo zbog navedenih podataka neophodno je da sistem javnih nabavki bude koncipiran tako da omogući ostvarivanje konkurentne prakse u javnim nabavkama koja je praktično ključ za efikasnu javnu potrošnju i za nediskriminatoran razvoj ekonomije.

U procesu javnih nabavki javne institucije moraju da vode računa o kriterijumima za dodjelu ugovora, kao što su cijena, kvalitet i iskustvo ponuđača. Takođe je važno da se obezbjedi otvorenost procesa kako bi se omogućilo učešće što većeg broja ponuđača i spriječilo pristrasnost u procesu odlučivanja. Javne nabavke su složeni procesi koji zahtjevaju pažljivo planiranje, sprovođenje i nadzor kako bi se obezbijedila najbolja vrijednost za novac, a istovremeno osigurala transparentnost, integritet i konkurencija.

Glavni cilj procedura javnih nabavki je da omoguće ugovornom organu izbor najboljeg dobavljača poštujući osnovne principe transparentnosti, jednakog tretmana i nediskriminacije, pravične i aktivne konkurencije, efikasnosti i ekonomičnosti, dok procedura javne nabavke treba da omogući ugovornom organu ostvarivanje navedenog cilja, a svim ponuđačima da pruži jednake mogućnosti i da bude koncipirana tako da se ostvari najbolja vrijednost za novac uz minimiziranje zloupotrebe i korupcije.

Javnu nabavku treba posmatrati sa dva aspekta. Prvi je samo provođenje procedure javne nabavke (uključujući i obavezu ugovornog organa koja se odnosi na izradu plana nabavke kao osnova za pokretanje postupka nabavke), u skladu sa pravilima definisanim propisima o javnim nabavkama u Bosni i Hercegovini, i to odredbama Zakona o javnim nabavkama (ZJN), a s druge strane praćenje efikasnosti i svrsishodnosti javne nabavke nakon formalnog okončanja procedure. ZJN je proceduralni zakon i isti propisuje pravila i procedure koje se moraju poštovati prilikom provođenja određenog postupka nabavke i

reguliše pomenutu proceduru samo do zaključivanja ugovora, navodeći da se ugovori zaključuju u skladu sa zakonima o obligacionim odnosima u Bosni i Hercegovini. Ovako postavljeno zakonsko rješenje često se pogrešno protumači u smislu da obaveze ugovornog organa prestaju zaključivanjem ugovora. Sa aspekta ZJN nabavka se završava zaključivanjem ugovora, ali kada ugovorni organ sklopi ugovor sa dobavljačem, ugovor ne može biti ostavljen da se odvija sam od sebe – njime mora biti upravljano na adekvatan način.

Upravljanje zaključenim ugovorom je od izuzetne važnosti jer se može desiti da dobavljači, kada prepoznaju da ugovorni organ ne nadgleda izvršenje, isporučuju robu neadekvatnog kvaliteta, zahtijevaju određene varijacije koje nisu dozvoljene i uopšteno ne izvršavaju ugovor na način i u rokovima koji su predviđeni. Izuzetno važan aspekt upravljanja ugovorom je mjerenje uspješnosti samog ugovora koje pruža krajnji odgovor na pitanje da li određeni ugovor, ali i postupak javne nabavke, na svim nivoima i u svim svojim dijelovima radi efikasno i obezbjeđuje „*vrijednost za novac*“. Ovaj postupak obuhvata poređenje uspješnosti roba, usluga i radova koji su isporučeni ugovornom organu sa ponuđenim. Mjerenje uspješnosti ugovora je osnova za planiranje nabavki u narednom periodu, jer ono što je predstavljalo problem u realizaciji tekućeg ugovora, trebalo bi riješiti kroz proces nabavke u narednom periodu. Budući da upravljanje ugovorom nije definisano kao obaveza samim ZJN, način organizacije istog u potpunosti je u nadležnosti ugovornog organa koji ima punu slobodu da odabere za njega najprihvatljiviji način, uzimajući u obzir organizacionu strukturu i veličinu samog ugovornog organa.

Ukupno gledano, javne nabavke su složeni procesi koji zahtevaju pažljivo planiranje, sprovođenje i nadzor kako bi se obezbedila najbolja vrijednost za novac, a istovremeno osigurala transparentnost, integritet i konkurencija.

Javne nabavke u Bosni i Hercegovini su regulisane zakonskim propisima koji se primjenjuju na sve javne nabavke koje se obavljaju u BiH, i to Zakon o javnim nabavkama u BiH donesen 2008. godine i od tada je mijenjan i dopunjen nekoliko puta, dok se na konkretne slučajeve javnih nabavki koji se optuženima stavljaju na teret primjenjuje Zakon od 2014. godine. Ovim zakonom se uređuju postupci javnih nabavki i pravila koja javni naručioci moraju poštovati prilikom nabavki robe, radova i usluga u cilju osiguranja konkurencije, ravnopravnosti ponuđača i smanjenja troškova.

Uz Zakon o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine, postoje i brojni podzakonski akti koji reguliraju postupke javnih nabavki.

Važno je napomenuti da javne nabavke u BiH podliježu i pravilima Evropske unije u vezi sa javnim nabavkama, s obzirom na to da BiH ima status kandidata za članstvo u EU. To znači da se javne nabavke u BiH moraju provoditi u skladu sa pravilima EU, a to se posebno odnosi na nabavke koje se finansiraju sredstvima EU.

U BiH se javne nabavke obavljaju na različitim nivoima - državnom, entitetskom, kantonalnom i opštinskom nivou, a postupci javnih nabavki se mogu razlikovati u zavisnosti od nivoa vlasti i vrste nabavke.

Kako bi se unaprijedila transparentnost i konkurencija u postupcima javnih nabavki u BiH, postoji obaveza da se svi postupci javnih nabavki objavljuju na portalu javnih nabavki BiH, kao i da se objavljuju izvještaji o dodijeljenim ugovorima i pritužbama.

Takođe, kako bi se smanjio rizik od korupcije u postupcima javnih nabavki, zakon o javnim nabavkama u BiH propisuje obavezu primjene mjera za sprečavanje korupcije u postupcima javnih nabavki, uključujući obavezu provjere integriteta ponuđača.

Agencija za javne nabavke BiH je državna institucija koja nadgleda i reguliše postupke javnih nabavki u BiH, a takođe pruža podršku naručiocima i ponuđačima kroz obuku, savjete i informacije. Pored toga, postoje i nevladine organizacije i projekti finansirani od strane EU i drugih međunarodnih organizacija koji pružaju podršku učesnicima u postupcima javnih nabavki, posebno malim i srednjim preduzećima.

Kada je u pitanju izbor ponuđača u postupcima javnih nabavki, u BiH se primjenjuje princip najpovoljnije ponude. To znači da se u izboru ponuđača ne uzima u obzir samo cijena ponude, već i druge relevantne faktore kao što su kvalitet proizvoda i usluga, vrijeme isporuke, naknadna podrška i održavanje, te reference i iskustva ponuđača.

Zakon propisuje postupke javnih nabavki, kao i kriterije za odabir ponuda. Također, zakon uređuje obaveze naručitelja i ponuditelja u postupku javnih nabavki, uključujući obaveze vezane uz informiranje javnosti o postupcima javnih nabavki, primjenu određenih ekoloških, socijalnih i radnih standarda, te rokove za žalbu i pravne lijekove u slučaju nepravilnosti u postupcima javnih nabavki.

U skladu sa smjernicama Europske unije, Bosna i Hercegovina kontinuirano radi na poboljšanju zakonodavnog i institucionalnog okvira za javne nabavke, kako bi se osigurala veća učinkovitost, transparentnost i konkurentnost u postupcima javnih nabavki.

Zakon o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, br. 39/14)

Na konkretne slučajeve javnih nabavki, imajući u vidu vrijeme izvršenja krivično pravnih radnji koje se optuženima stavljaju na teret (prva polovina 2020. godine) primjenjuje se Zakon o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, broj 39/14) koji je stupio na snagu objavom u „Službenom glasniku BiH“ od 19.5.2014. godine.

Uz Zakon o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine, postoje i brojni podzakonski akti koji reguliraju postupke javnih nabavki. To uključuje Uputstvo o primjeni Zakona o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine, Pravilnik o postupku javne nabavke, Pravilnik o kriterijima za odabir ponude, Pravilnik o jednostavnoj nabavci, Pravilnik o elektronskoj

javnoj nabavi, Pravilnik o centralnoj evidenciji javnih nabavki, Pravilnik o uspostavljanju i radu komisije za nabavke, kao i dr.

Iako je u činjeničnom optuženju, odnosno presuđenju, navedena samo jedan član Zakona o javnim nabavkama, i to član 10. (Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona) Zakona, Sud nalazi korisnim da se osvrne na ostale relevantne odredbe ovog Zakona radi njegovog pravilno tumačenja za potrebe pravilnog i zakonitog odlučivanja.

Relevantne odredbe Zakona o javnim nabavkama

Član 2. (Definicije pojmova) – pojedine definicije:

(1) Pojedini pojmovi koji se koriste u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

ugovor o javnoj nabavi je ugovor s finansijskim interesom koji se zaključuje u pisanoj formi između jednog ili više dobavljača i jednog ili više ugovornih organa i ima za cilj nabavku robe, usluga ili izvođenja radova u okviru značenja ovog zakona, i to:

ugovor o javnoj nabavi robe je ugovor o javnoj nabavi čiji je predmet kupovina, najam i zakup robe ili lizing sa ili bez opcije kupovine robe, kao i ugovor koji kao usputnu stvar uključuje i ugradnju i/ili postavljanje i/ili montažu uz robu;

...

ugovorni organ u smislu ovog zakona je:

1) ugovorni organ iz člana 4. ovog zakona koji provodi postupak javne nabavke robe, usluga i/ili radova;

c) privredni subjekat je pravno ili fizičko lice, ili grupa takvih lica, koji na tržištu nude robe, usluge i/ili radove, a registrirani su za obavljanje predmetne djelatnosti, te mogu učestvovati u postupku javne nabavke, kao:

ponuđač koji je dostavio ponudu;

dobavljač kojemu je nakon postupka javne nabavke dodijeljen ugovor o javnoj nabavi.

tenderska dokumentacija je dokumentacija koja sadrži minimum jasnih i odgovarajućih informacija u odnosu na izabrani postupak davanja ugovora, a objavljuje je ili kandidatima/ponuđačima predstavlja ugovorni organ; ova dokumentacija uključuje obavještenje o nabavi, poziv za dostavu zahijeva za učešće/ponuda (početnih i konačnih), tehničke specifikacije, kriterije za kvalifikaciju i izbor najpovoljnije ponude, nacrt ili osnovne elemente ugovora i druge relevantne dokumente i objašnjenja;

otvoreni postupak je postupak u kojemu svaki zainteresirani ponuđač može dostaviti ponudu;

zahijev za učešće je pisani dokument koji privredni subjekat podnosi u prvoj fazi u ograničenom postupku, pregovaračkom postupku ili takmičarskom dijalogu;

prekvalifikacija je faza postupka u kojoj ugovorni organ, na osnovu kvalifikacionih kriterija definiranih u tenderskoj dokumentaciji, vrši izbor kvalificiranih kandidata koji će se pozvati da dostave ponude u ograničenom postupku, pregovaračkom postupku ili takmičarskom dijalogu;

ograničeni postupak je postupak u kojemu privredni subjekat može zahtijevati učešće i u kojemu ugovorni organ nakon obavljene kvalifikacije poziva sve kvalificirane kandidate da podnesu ponude;

pregovarački postupak je postupak u kojemu ugovorni organ pregovara o uslovima ugovora s jednim ili više pozvanih ponuđača. Ovaj postupak može se provoditi sa ili bez prethodnog objavljivanja obavještenja o nabavci, iskjučivo prema uslovima utvrđenim u ovom zakonu; takmičarski djalog je postupak u kojemu svaki zainteresirani privredni subjekat može zatražiti da učestvuje u postupku, pri čemu ugovorni organ s učesnicima pozvanim u taj postupak vodi djalog s kojim razvijanja jednog ili više odgovarajućih iješerja kcja mogu ispuniti rjegove zahijeve, i na osnovu kcjih su izabrani ponuđači pozvani da podnesu ponude;

ponuda je dokument kcji podnosi ponuđač, pri čemu nudi isporuku robe, pružanje usluge ili izvođenje radova, pod uslovima kcje određuje ugovorni organ u tenderskoj dokumentaciji. Ponuda može biti:

- 1) prihvatljiva - ako ispunjava sve uslove kcji se traže tenderskom dokumentacijom;
- 2) neprihvatljiva - ako ne ispunjava uslove kcji se traže tenderskom dokumentacijom.

Član 3. (Opći principi)

(1) Ugovorni organ dužan je da postupa transparentno, da se u postupku javne nabavke prema kandidatima/ponuđačima ponaša jednako i nediskriminirajuće, na način da osigura pravičnu i aktivnu konkurenciju, s kojim najefikasnijeg korištenja javnih sredstava u vezi s predmetom nabavke i rjegovom svrhom.

(2) Opći principi obavezno se primjenjuju i poštuju i u postupku pravne zaštite.

Član 10. (Izuzeca od primjene odredbi ovog zakona) Zakona o javnim nabavkama:

(1) Od primjene ovog zakona izuzimaju se:

a) ugovor o javnoj nabavci kcji je zakonima u Bosni i Hercegovini proglašen državnom tajnom;

b) ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtijeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini;

c) ugovor kcji se dodjeljuje u skladu s međunarodnim sporazumom prema kojemu se primjenjuje posebna procedura međunarodnih, kreditnih ili donatorskih aranžmana ili ugovor o javnoj nabavci kcji je zaključen u skladu s posebnim pravilima definiranim međunarodnim ugovorom između Bosne i Hercegovine i jedne ili više država za projekte kcje će ugovorne strane zajednički izvoditi ili koristiti, ili na osnovu međunarodnih sporazuma o stacioniranju trupa kcje zaključuju Bosna i Hercegovina;

d) ugovor o javnoj nabavci prirodnih i zakonskih monopola, a kcji mogu uključiti nabavku vode, električne energije, plina, toplotne energije i drugih usluga, do otvaranja relevantnog tržišta za konkurenciju;

e) ugovor o kupovini ili zakupu postojećih zgrada, druge nepokretne imovine, zemljišta ili prava kcja iz kojih proističu, bilo kojim finansijskim sredstvima, uz obavezu ugovornog organa da osigura transparentnost te procedure, s tim što nabavka finansijskih usluga za kupovinu ili zakup postojećih zgrada, druge nepokretne imovine, zemljišta ili prava kcja iz kojih proističu, istovremeno, prije ili nakon ugovora o kupovini ili zakupu, u bilo kojemu obliku, podliježe provođenju jednog od postupaka definiranih ovim zakonom;

f) ugovor kcji za predmet ima usluge iz Aneksa II. Dio C ovog zakona.

(2) Koncesioni ugovori docje.lju se u skladu sa zakonima o konces.jama u Bosni i Hercegovini.

(3) Ugovori o javno-privatnom partnerstvu docje.lju se u skladu sa zakonskim propisima o javno-privatnom partnerstvu.

Član 13. (Komisija za nabavke) Zakona o javnim nabavkama:

„(1) Za provodje. otvorenog postupka, ograničenog postupka, pregovaračkog postupka s objavom obavještenja i bez objave obavještenja, konkursa za izradu idejnog iješerja, takmičarskog d.jaloga i konkurentskog zahijeva za dostav.jar je ponuda ugovorni organ obavezan je imenovati komis.ju za nabavke.

(2) Ustav.jar je i rad komis.je za nabavke regulira se podzakonskim aktom kcji donosi V.jeće ministara BiH“..

Član 18. (Odluka o pokretanju postupka javne nabavke)

(1) Ugovorni organ pokreće postupak javne nabavke donošenjem odluke ili iješerja u pisanom obliku kcje obavezno sadrži:

a) zakonski osnov za provodje. postupka javne nabavke;

b) predmet javne nabavke;

c) proc.jer.jenu vr.jednost javne nabavke;

d) podatke o izvoru – načinu finansirar.ja;

e) vrstu postupka javne nabavke.

(2) U slučaju izuzeća od prim.jene iz člana 10. ovog zakona ili za docjelu ugovora o nabavci usluga iz Aneksa II. Dio B, ugovorni organ dužan je don.jeti odluku kcja, osim zakonske osnove za izuzeće od prim.jene ovog zakona, sadrži osnovne elemente iz stava (1) tač. b), c) i a) ovog člana.

Član 20. (Uslovi za primjenu pregovaračkog postupka s objavom obavještenja)

“(1) Ugovor o javncj nabavci robe, usluga ili radova može se dod.jeliti u pregovaračkom postupku s objavom obavještenja:

a) ako u otvorenom ili ograničenom postupku ili u postupku takmičarskog d.jaloga dob.je sve ponude kcje ne ispur.javaju uslove kvalifikac.je, a osnovni uslovi za docjelu ugovora se nisu bitno prom.jenili, ugovorni organ n.je obavezan ponovo objaviti obavještenje o nabavci, pod uslovom da pozove sve ponuđače, odnosno kandidate da otklone nedostatke u svcjim ponudama, te svcje ponude učine prihvat.jivim;

b) u izuzetnim slučajevima, kada zbog prirode robe, usluga ili radova ili zbog rizika povezanih sa izvršavar.jem predmeta nabavke n.je moguće prethodno određivar.je ukupne c.jene.

(2) Ugovor o javncj nabavci usluga može se zak.jučiti u pregovaračkom postupku s objavom obavještenja ako su predmet nabavke intelektualne usluge, kao što je usluga prcjektovar.ja, i usluge iz Aneksa II. Dio A kategor.je 6 ovog zakona č.ji se opis predmeta nabavke ne može odrediti s dovo.jnom preciznošću pa ugovor n.je moguće zak.jučiti izborom najpovo.jn.je ponude u otvorenom ili ograničenom postupku nabavke.

(3) Ugovor o javnoj nabavi radova može se zaključiti u pregovaračkom postupku s objavom obavještenja ako su predmet nabavke radovi koji se izvode isključivo u istraživačke, testne ili razvojne svrhe, a ne s ciljem sticanja dobiti ili povrata troškova istraživanja i razvoja”.

Član 21. (Uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja) Zakona o javnim nabavkama:

„Ugovorni organ izuzetno može ugovor o nabavi dodjeljivati putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja o nabavi u sljedećim slučajevima:

a) kada nijedna ponuda ili nijedna prihvatljiva ponuda nije dostavljena u otvorenom ili ograničenom postupku i kada uslovi za ugovor nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka;

b) kada nijedan zahtjev za učešće u ograničenom postupku nije dostavljen ili nijedan kvalificirani kandidat nije zatražio učešće u ograničenom postupku i kada uslovi za ugovor nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka;

c) kada se iz suštinskih, dokazivih tehničkih ili umjetničkih razloga, ili iz razloga koji se odnose na zaštitu ekskluzivnih prava, ugovor može dodijeliti samo određenom dobavljaču;

d) kada izuzetno, zbog dokazivih razloga krajnje hitnosti, prouzrokovane događajima nepredvidivim za ugovorni organ, ne mogu ispoštovati ovim zakonom utvrđeni minimalni rokovi za otvoreni, ograničeni ili pregovarački postupak s objavom obavještenja. Okolnosti kojima se opravdava izuzetna hitnost postupka ni u kom slučaju ne smiju se dovesti u vezu s ugovornim organom“.

Član 28. (Pregovarački postupak bez objave obavještenja o nabavi)

(1) Ako je na osnovu uslova za izbor pregovaračkog postupka bez objave obavještenja o nabavi propisanih u čl. 21. do 24. ovog zakona moguće, postupak se vodi s jednim ponuđačem uz poštivanje principa ovog zakona, izuzev u slučajevima iz člana 21. stav (1) tač. a) i b) ovog zakona kada se postupak može voditi s više ponuđača.

(2) U pregovaračkom postupku bez objave obavještenja o nabavi, uslovi za kvalifikaciju moraju se unaprijed utvrditi. Nakon provjere kvalificiranosti kandidata, u daljnjem toku postupka mogu učestvovati samo kvalificirani kandidati. O ishodu kvalificiranosti kandidata sastavlja se zapisnik u koji se unose sve bitne činjenice i dostavlja se onim kandidatima koji se nisu kvalificirali.

(3) Za slučajeve iz člana 21. stav (1) tačka d) i člana 22. stav (1) tačka d) ovog zakona ugovorni organ nije obavezan tražiti dokumentaciju koja se odnosi na provjeru lične sposobnosti kandidata iz člana 45. stav (1) tač. b), c) i d) ovog zakona.

(4) Ugovorni organ objavljuje na svojoj internetskoj stranici informacije o pregovaračkom postupku bez objave obavještenja o nabavi koji namjerava provoditi na način da će tendersku dokumentaciju učiniti dostupnom za sve zainteresirane kandidate/ponuđače.

(5) Kvalificirani kandidati pozivaju se da dostave početne ponude. Dostavljanje početnih ponuda je osnov za pregovaranje. Ugovorni organ dužan je voditi zapisnike o postupku pregovora sa svakim ponuđačem koji će potpisati obje strane nakon okončanih pregovora.

Konačnu ponudu mogu dostaviti samo jedan ili više pozvanih ponuđača. Ugovorni organ bira ponudu prema kriterijima za docijelu ugovora utvrđenim u tenderskoj dokumentaciji.

(6) U slučaju da su pozvana dva ili više ponuđača da dostave konačne ponude, ugovorni organ dužan je izvršiti javno otvaranje konačnih ponuda.

(7) Ugovorni organ može nakon izbora ponude objaviti dobrovoljno ex ante obavještenje o transparentnosti u kojem obrazlaže ispunjenje uslova utvrđenih ovim zakonom koji opravdavaju primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja i izražava svjku namjeru o zaključenju ugovora s najuspješnijim ponuđačem. Ako objavi dobrovoljno ex ante obavještenje o transparentnosti, ugovorni organ ne može potpisati ugovor o javnoj nabavci u roku 15 dana od dana objavljivanja obavještenja.

(8) Nakon okončanog postupka, ugovorni organ dužan je:

- a) zaključiti ugovor s najuspješnijim ponuđačem ili poništiti postupak javne nabavke;
- b) objaviti obavještenje o ishodu postupka;
- c) dostaviti izvještaj Agenciji, u skladu s članom 75. ovog zakona, a po zahtjevu Agencije i detaljno obrazloženo.

Ocjeljak A. Docijela ugovora male vrijednosti

Član 87. (Vrste postupka za docijelu ugovora male vrijednosti)

(1) Postupci javne nabavke za docijelu ugovora male vrijednosti su:

- a) konkurentski zahtjev za dostavu ponuda; i
- b) direktni sporazum.

(2) Ugovorni organ provodi postupak konkurentskog zahtjeva za dostavu ponuda u slučaju da je procijenjena vrijednost nabavke robe ili usluge manja od iznosa od 50.000,00 KM, odnosno kada je za nabavku radova procijenjena vrijednost manja od iznosa od 80.000,00 KM.

(3) Ugovorni organ provodi postupak direktnog sporazuma za nabavku robe, usluga ili radova čija je procijenjena vrijednost jednaka ili manja od iznosa od 6.000,00 KM.

(4) Ugovorni organ može za vrijednosti nabavke iz st. (2) i (3) ovog člana provesti jedan od postupaka iz čl. 25.-35. ovog zakona.

Član 90. (Direktni sporazum)

Direktni sporazum je postupak u kojem ugovorni organ nakon ispitivanja tržišta traži pismeno prijedlog cijene ili ponudu od jednog ili više ponuđača i pregovara ili prihvata tu cijenu, kao uslov za konačni sporazum. Ugovorni organ dužan je donijeti interni pravilnik o postupku direktnog sporazuma, koji treba biti usaglašen s modelom pravilnika o postupku direktnog sporazuma koji propisuje Agencija.

Analiza Zakona

Zakon o javnim nabavkama BiH propisuje sedam različitih postupaka:

- otvoreni postupak;
- ograničeni postupak;

- pregovarački postupak sa objavom obavještenja;
- pregovarački postupak bez objave obavještenja;
- takmičarski dijalog;
- konkurentski zahtjev za dostavu ponuda; i
- direktni sporazum.

Postupke javnih nabavki provode službenici ugovornog organa. Međutim, često administrativni kapaciteti u oblasti javnih nabavki nisu zadovoljavajući ili službenici nisu dovoljno osposobljeni (kako u pogledu primjene Zakona i podzakonskih akata, tako i u pogledu primjene procedura Evropske unije). Također, Zakon je dao nadležnost Agenciji za javne nabavke da obučava službenike za javne nabavke, ali nije eksplicitno predvidio da su ugovorni organi dužni u svojoj sistematizaciji predvidjeti radno mjesto službenika za javne nabavke

Kao osnovni redovni postupci prilikom zaključenja ugovora o javnoj nabavci propisani su otvoreni i ograničeni postupak, dok se ostali postupci primjenjuju kao izuzetak kada su ispunjeni uslovi propisani Zakonom o javnim nabavkama

Portal javnih nabavki ili Informacioni sistem E-nabavke objedinjava razne informacione sisteme vezane za javne nabavke (kao što su Go-Procure, WisPPA i Elektronski registar ugovornih organa i ponuđača u Bosni i Hercegovini). On omogućava da se objave obavještenja u postupcima javnih nabavki, objavi i preuzme tenderska dokumentacija, postave zahtjevi za pojašnjenje tenderske dokumentacije i odgovori s pojašnjenjem, dostave izvještaji o postupcima javnih nabavki i izvrši pretraga ugovornih organa i privrednih subjekata. Portal omogućava korisnicima (ugovornim organima i ponuđačima) uvid u svu dokumentaciju vezanu za postupak javne nabavke, a javnosti uvid u javna obavještenja.

Direktni sporazum je postupak u kojem ugovorni organ nakon ispitivanja tržišta traži pismeno prijedlog cijene ili ponudu od jednog ili više ponuđača i pregovara ili prihvata tu cijenu kao uslov za konačan sporazum. Postupak direktnog sporazuma može se provesti kada je vrijednost istovrsnih roba, usluga ili radova na godišnjem nivou procijenjena od strane ugovornog organa, na iznos jednak ili manji od 6.000,00 KM. Ugovorni organ može tokom jedne godine za isti predmet nabavke potrošiti do 6.000,00 KM putem ovog postupka. Ugovorni organ može započeti postupak direktnog sporazuma ako je takva nabavka predviđena planom nabavki ili kada ugovorni organ donese posebnu odluku o pokretanju direktnog sporazuma.

Pregovarački postupak je postupak u kojem ugovorni organ pregovara o uslovima ugovora s jednim ili više pozvanih ponuđača. Pregovarački postupak može biti sa objavom obavještenja ili bez objave obavještenja na osnovu uslova koji su navedeni u Zakonu.

Pregovarački postupak sa objavom obavještenja o nabavci

Specifičan je po tome što je ugovorni organ dužan objaviti obavještenje o nabavci i kandidatima ustupiti pretkvalifikacionu dokumentaciju, a nakon izvršene provjere kvalifikacija kandidata o rezultatima kvalifikacija obavijestiti učesnike u postupku. Istovremeno će uputiti poziv izabranim kandidatima da učestvuju u pregovorima o svim relevantnim aspektima ugovora, te svim kandidatima (ponuđačima) postaviti iste zahtjeve i dati iste informacije. Ugovorni organ sa svakim kandidatom pregovara posebno, o čemu je dužan voditi zapisnik koji potpisuju obje strane nakon okončanih pregovora, a sve informacije od strane kandidata u pogledu predmeta ugovora smatraju se povjerljivim, ukoliko ne postoji saglasnost tog kandidata da se trećim licima učine dostupnim. Nakon rezultata obavljenih pregovora ugovorni organ će dostaviti tendersku dokumentaciju za konačnu ponudu i pozivati ponuđače da podnesu svoje konačne ponude

Pregovarački postupak bez obavještenja o nabavci

Sprovodi se ukoliko su ispunjeni uslovi propisani članovima od 21. do 24. Zakona o javnim nabavkama, uz mogućnost vođenja pregovaračkog postupka sa samo jednim ponuđačem. Uslovi za kvalifikaciju moraju se unaprijed utvrditi, a nakon provjere kvalifikacija kandidata u daljnjem toku postupka mogu učestvovati samo kvalifikovani kandidati. Ugovorni organ s tim u vezi nije dužan da traži dokumentaciju koja se odnosi na provjeru lične sposobnosti kandidata kada je riječ o zaključivanju ugovora iz razloga krajnje hitnosti iz člana 21. stav 1. tačka d) i razlozima ponude pod izuzetno povoljnim uslovima iz člana 22. stav 1. tačka d). Zapisnik o ishodu kvalifikacija kandidata, u koji se unose sve bitne činjenice, dostavlja se onim kandidatima koji se nisu kvalifikovali.

Informacije o pregovaračkom postupku bez objave obavještenja o nabavci koji namjerava provoditi, ugovorni organ će objaviti tako što će na svojoj internetskoj stranici tendersku dokumentaciju učiniti dostupnom za sve zainteresovane kandidate/ponuđače. Dostavljanje početnih ponuda od strane kvalifikovanih kandidata je osnov za pregovaranje, a ugovorni organ je dužan da vodi zapisnike o pregovorima sa svakim ponuđačem, koji obje strane potpisuju nakon pregovora. Konačnu ponudu mogu dostaviti samo jedan ili više pozvanih ponuđača u kom slučaju je ugovorni organ dužan izvršiti javno otvaranje konačnih ponuda. Ugovorni organ može nakon izbora ponude objaviti dobrovoljno ex ante obavještenje o transparentnosti u kojem obrazlaže ispunjenje uslova utvrđenih ovim zakonom koji opravdavaju primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja i izražava svoju namjeru o zaključenju ugovora s najuspješnijim ponuđačem. Ako objavi dobrovoljno ex ante obavještenje o transparentnosti, ugovorni organ ne može potpisati ugovor o javnoj nabavci u roku 15 dana od dana objavljivanja obavještenja. Po okončanju postupka ugovorni organ je dužan zaključiti ugovor s najuspješnijim ponuđačem ili poništiti postupak javne nabavke, objaviti obavještenje o ishodu postupka i dostaviti izvještaj Agenciji, a po zahtjevu Agencije i detaljno obrazloženje.

Kada je riječ o pregovaračkom postupku, sa ili bez obavještenja, zakonom su predviđeni uslovi za njegovu primjenu, kao i posebni uslovi zavisno od toga da li je predmet javne nabavke roba, usluge ili radovi.

Tako kod pregovaračkog postupka sa objavom obavještenja:

- ugovor o nabavci robe, usluga ili radova može se dodijeliti ako u otvorenom ili ograničenom postupku ili postupku takmičarskog dijaloga ponude ne ispunjavaju uslove kvalifikacije a uslovi za dodjelu ugovora nisu bitno izmijenjeni, odnosno kada zbog prirode predmeta javne nabavke ili rizika u izvršavanju predmeta nabavke nije moguće prethodno određivanje ukupne cijene,
- ugovor o nabavci usluga može se zaključiti ako su predmet nabavke intelektualne usluge,
- ugovor o nabavci radova može se zaključiti ako su predmet nabavke radovi koji se izvode isključivo u istraživačke, testne ili razvojne svrhe.

Pregovarački postupak bez objave obavještenja može se sprovesti izuzetno, kada:

- nijedna prihvatljiva ponuda nije dostavljena i otvorenom ili ograničenom postupku, a uslovi ugovora nisu bitno promijenjeni u odnosu na prethodni postupak,
- nijedan zahtjev nije dostavljen u ograničenom postupku ili nijedan kvalifikovan kandidat nije zatražio učešće, a uslovi ugovora nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka
- iz suštinskih, dokazivih tehničkih ili umjetničkih razloga koji se odnose na zaštitu ekskluzivnih prava zbog čega se ugovor može dodijeliti samo određenom dobavljaču
- postojanje razloga krajnje hitnosti prouzrokovane događajima nepredvidivim za ugovorni organ.

Posebni uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja za nabavku robe, odnosno usluga ili radova propisani su čl. 22., 23. i 24. Zakona o javnim nabavkama.

Posebni uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja za nabavku robe predviđeni su u sljedećim slučajevima:

- kada je roba koja se nabavlja proizvedena isključivo u svrhe istraživanja, eksperimentisanja, proučavanja ili razvoja;
- za dodatne isporuke od dobavljača iz osnovnog ugovora, bilo kao djelimična zamjena ili kao proširenje postojećih isporuka ili ugradnje, ako bi promjena dobavljača dovela do značajnih tehničkih poteškoća u funkcionisanju i održavanju, pod uslovom da vrijeme trajanja osnovnog ugovora kao i ugovora koji se ponavljaju ne smije biti duže od jedne godine i ne može preći 10% od vrijednosti osnovnog ugovora;
- za robe koje se prodaju i kupuju na berzanskom tržištu
- za robe pod izuzetno povoljnim uslovima kada se nabavljaju ili od privrednog subjekta koji je u postupku likvidacije ili od stečajnog povjerioca ili stečajnog upravnika u postupku stečaja ili od povjerioca po osnovu poslovnog aranžmana ili u sličnim postupcima.

Kvalifikacija kandidata i ponuđača

Ugovorni organ će u tenderskoj dokumentaciji definisati uslove za kvalifikaciju kandidata ili ponuđača i pri tom zahtijevati samo one dokaze koji su neophodni da bi se utvrdilo da

zadovoljavaju postavljenje uslove koji moraju biti jasni, precizni i bez ograničavanja konkurencije.

Navedeni uslovi tiču se sljedećih zahtjeva u pogledu:

- lične sposobnosti (član 45.) neosuđivanost za određena krivična djela (učešće u kriminalnoj organizaciji, korupcija, prevara ili pranje novca), da ponuđač to jest kandidat nije pod stečajem niti je predmet stečajnog postupka ili postupka likvidacije, odnosno da nije u postupku obustavljanja poslovne djelatnosti, da su izmirene dospjele obaveze koje se odnose na doprinose za penziono i invalidsko osiguranje i zdravstveno osiguranje i dospjele obaveze u vezi s plaćanjem direktnih i indirektnih poreza.
- sposobnosti obavljanja profesionalne djelatnosti (član 46.) - ovlašćenje za obavljanje profesionalne djelatnosti koja je u vezi s predmetom nabavke.
- ekonomske i finansijske sposobnosti (član 47.) - ponuđač odnosno kandidat će ovu sposobnost dokazivati odgovarajućim dokumentom koji izdaje banka ili druga finansijska institucija, poslovnim bilansima ili izvodima iz poslovnih bilansa, za period ne duži od tri posljednje finansijske godine ili od datuma registracije, zatim izjavom o ukupnom prometu kandidata/ponuđača kao i o prometu u segmentu poslovanja koji je predmet ugovora kada je to potrebno
- tehničke i profesionalne sposobnosti (član 48.) – dokazuje se dostavljenjem spiska izvršenih ugovora uz potvrdu koju daje druga ugovorna strana o njihovoj realizaciji, a ukoliko je potrebno i reference i sertifikate izdate od strane određenih nezavisnih tijela kojima se potvrđuje da kandidat/ponuđač zadovoljava određene standarde osiguranja kvaliteta. Navedeno predstavlja opšte uslove, dok se zavisno od predmeta ugovora mogu zahtijevati posebni uslovi u pogledu obrazovne i profesionalne kvalifikacije pružaoca usluga i/ili kvalifikacije njegovog rukovodećeg osoblja, angažovanog tehničkog osoblja ili tehničkih organa, tehničke opremljenosti i osposobljenosti, mjera za upravljanje zaštitom okoline i mjera energetske efikasnosti, sve takođe u zavisnosti da li se radi o javnoj nabavci roba, usluga ili radova (regulisano članovima 49., 50. i 51. Zakona o javnim nabavkama)

Javne nabavke u kriznim situacijama

Za potrebe rješavanja kriznih situacija u javnim nabavkama predviđena je posebna vrsta postupka. Radi se o pregovaračkom postupku bez objave obavještenja iz razloga krajnje hitnosti koja može biti prouzrokovana različitim vanrednim i sigurnosno osjetljivim situacijama, odnosno prirodnim nesrećama.

U javnim nabavkama u Bosni i Hercegovini krizne situacije se manifestuju kada se izuzetno, zbog dokazivih razloga krajnje hitnosti, prouzrokovane događajima nepredvidivim za ugovorni organ, ne mogu ispoštovati Zakonom o javnim nabavkama utvrđeni minimalni rokovi za otvoreni, ograničeni ili pregovarački postupak s objavom obavještenja. Okolnosti kojima se opravdava izuzetna hitnost postupka ni u kom slučaju ne smiju se dovesti u vezu s ugovornim organom, kao što to određuje član 21. tačka d) Zakona o javnim nabavkama.

Krizne situacije zahtijevaju specifičan pristup i način rješavanja problema. Zakon o javnim nabavkama predviđa rješavanje kriznih situacija kroz primjenu specifičnog postupka. U tom kontekstu, riječ je o pregovaračkom postupku bez objave obavještenja iz razloga krajnje hitnosti.

S tim u vezi, pregovarački postupak iz razloga krajnje hitnosti, determiniran različitim kriznim situacijama, po svojoj prirodi i zakonskim odredbama, je takav postupak koji se može primijeniti izuzetno i uz strogo ispunjenje svih zakonskih uslova. Ovaj postupak nije direktno otvoren za konkurenciju, kao što to jesu ostali postupci, pa tim više treba biti oprezan sa njegovom primjenom.

Relevantne odredbe za postupanje u kriznim situacijama

Član 21. (Uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja) ZJN

“Ugovorni organ izuzetno može ugovor o nabavci dodjeljivati putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja o nabavci u sjedećim slučajevima:

- a) kada nijedna ponuda ili nijedna prihvatljiva ponuda nije dostavljena u otvorenom ili ograničenom postupku i kada uslovi za ugovor nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka;*
- b) kada nijedan zahtjev za učešće u ograničenom postupku nije dostavljen ili nijedan kvalificirani kandidat nije zatražio učešće u ograničenom postupku i kada uslovi za ugovor nisu bitno promijenjeni u odnosu na uslove iz prethodnog postupka;*
- c) kada se iz suštinskih, dokazivih tehničkih ili umjetničkih razloga, ili iz razloga koji se odnose na zaštitu ekskluzivnih prava, ugovor može dodjeliti samo određenom dobavljaču;*
- d) kada izuzetno, zbog dokazivih razloga krajnje hitnosti, prouzrokovane događajima nepredvidivim za ugovorni organ, ne mogu ispoštovati ovim zakonom utvrđeni minimalni rokovi za otvoreni, ograničeni ili pregovarački postupak s objavom obavještenja. Okolnosti kojima se opravdava izuzetna hitnost postupka ni u kom slučaju ne smiju se dovesti u vezu s ugovornim organom”.*

Član 22. (Posebni uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja za nabavku robe) ZJN

“Ugovor o javnoj nabavci robe može se zaključiti u pregovaračkom postupku bez objave obavještenja u sjedećim slučajevima:

- a) kada je roba koja se nabavlja proizvedena isključivo u svrhe: istraživanja, eksperimentiranja, proučavanja ili razvoja; ova odredba ne odnosi se na serijsku proizvodnju, s ciljem ostvarenja zarade ili nadoknade troškova istraživanja i razvoja;*
- b) za dodatne isporuke od dobavljača iz osnovnog ugovora, koje su namijenjene ili kao cjelimična zamjena redovnih isporuka ili ugradnje, ili kao proširenje postojećih isporuka ili ugradnje, ako bi promjena dobavljača obavezala ugovorni organ da nabavi robu koja ima drugačije tehničke karakteristike, što bi rezultiralo neskladom i nesrazmjernom, i dovelo do značajnih tehničkih poteškoća u funkcioniranju i održavanju, pod uslovom da vrjeme*

trajanja osnovnog ugovora kao i ugovora kcji se ponavljaju ne smije biti duže od jedne godine i ne može preći 10% od vrijednosti osnovnog ugovora;

c) za robe kcje se prodaju i kupuju na berzovnom tržištu;

d) za robe pod izuzetno povoljnim uslovima kada se nabavljaju ili od privrednog subjekta kcji je u postupku likvidacije svojih poslovnih aktivnosti ili od stečajnog povjerioca ili stečajnog upravnika u postupku stečaja ili od povjerioca po osnovu poslovnog aranžmana ili u sličnim postupcima”

Pregovarački postupak bez objave obavještenja iz razloga krajnje hitnosti

Postupak nabavke bez prethodnog objavljivanja obavijesti (pregovarački postupak bez obavještenja o nabavci) je postupak kojim se omogućuje skraćeni postupak nabave u situacijama kada se ne može primijeniti postupak javne nabavke iz člana 20. Zakona o javnim nabavkama BiH, što uključuje hitne situacije i situacije kada se radi o maloj vrijednosti nabave.

Pregovarački postupak bez objave obavještenja o nabavci je postupak koji, zbog nepostojanja obaveze ugovornog organa da objavi obavještenje o nabavci, karakteriše ili potpuno odsustvo konkurencije ili je konkurencija minimalna. Smisao postojanja jedne procedure koja se kosi s načelom osiguranja konkurencije jeste da postoje situacije kada je, sa aspekta principa efikasnosti, opravdano direktno zaključiti ugovor s određenim ponuđačem

Međutim, iako nije u obavezi da objavljuje obavještenje o nabavci, ugovorni organ je, u skladu sa članom 28. stav (4) Zakona o javnim nabavkama, dužan da na svojoj internetskoj stranici objavi informaciju o pregovaračkom postupku bez objave obavještenja o nabavci koji namjerava provoditi na način da će tendersku dokumentaciju učiniti dostupnom za sve zainteresirane kandidate/ponuđače.

Takođe, i pored toga što nisu u obavezi da objavljuju obavještenje o nabavci, ugovorni organi su, ipak, dužni da postupaju u skladu sa principom osigurnja konkurencije, te da barem pokušaju da osiguraju efektivnu konkurenciju prosljeđivanjem poziva za podnošenje ponuda na adrese više potencijalnih ponuđača, osim u slučajevima kada Zakon o javnim nabavkama izričito daje mogućnost pregovaranja s jednim ponuđačem. Međutim, u slučaju „hitne nabavke”, tj. izuzetne nabavke zbog dokazivih razloga krajnje hitnosti, ugovorni organ bi trebao da na adrese više potencijalnih ponuđača pošalje pozive za podnošenje ponuda, imajući u vidu da zakonska norma ne vezuje isporuku robe, izvršenje usluga ili izvođenje radova za određenog potencijalnog ponuđača.

Pojam potencijalnog ponuđača ovdje treba posmatrati u smislu lica koje je sposobno da realizuje nabavku. To znači da se pokušajem osiguranja konkurencije neće smatrati slanje poziva za podnošenje ponuda licima za koja je izvjesno da nisu u mogućnosti da realizuju predmet nabavke jer se, primjera radi, uopće ne bave djelatnošću koja je predmet nabavke.

Treba naglasiti da Zakon o javnim nabavkama ne regulira detaljno proceduru pregovaranja i tu ugovorni organi imaju slobodu propisivanja svojih pravila dokle god se kreću u okvirima osnovnih principa zakona. U tom smislu je, prije svega, važno da se propisanom procedurom pregovaranja ne narušava princip jednakog tretmana ponuđača, odnosno ugovorni organi su dužni da osiguraju jednak tretman ponuđača tokom pregovora.

U takvim situacijama, naručitelj može odabrati ponuđača bez prethodnog objavljivanja obavijesti o nabavi i pozivati samo određene ponuđače. Ovaj postupak ima za cilj osigurati brzu i efikasnu nabavku, posebno u hitnim situacijama, kada je brzo djelovanje ključno.

Ipak, ovaj postupak može otvoriti vrata mogućim zloupotrebama, jer ograničen broj ponuđača koji se pozivaju može dovesti do manjka konkurencije i previsokih cijena, a nedostatak transparentnosti može dovesti do nedovoljne nadzora nad postupkom nabave.

Stoga, iako pregovarački postupak bez obavještenja o nabavci može biti koristan u hitnim situacijama, važno je da se ovaj postupak primjenjuje samo kada je to nužno i da se pritom primjenjuju jasni kriteriji za odabir ponuđača. Također, potrebno je osigurati potpunu transparentnost i nadzor nad postupkom nabave, kako bi se spriječile eventualne zloupotrebe i osigurala pravedna i učinkovita nabava.

U BiH Agencija za javne nabavke igra važnu ulogu u nadzoru i kontroli postupaka javnih nabavki, uključujući i pregovarački postupak bez objave obavijesti o nabavi. Agencija ima ovlasti da obavlja nadzor nad postupcima nabave, izdaje smjernice i mišljenja o primjeni zakona o javnim nabavkama i preuzima mjere protiv naručitelja i ponuđača koji krše propise o javnim nabavkama.

U slučaju kada se radi o nabavci u navedenim situacijama, naručitelj mora donijeti odluku o neposrednom pregovaranju s odabranim subjektom, a u postupku nabavke mora se osigurati konkurentnost u okviru natječaja i transparentnost postupka.

Kada se naručitelj odluči na nabavku bez prethodnog objavljivanja obavijesti, mora donijeti odluku o neposrednom pregovaranju s odabranim privrednim subjektom. Ova odluka mora biti utemeljena na opravdanim razlozima, odnosno na situaciji koja je izričito navedena u članku 21. Zakona o javnim nabavkama BiH.

U postupku nabavke, naručitelj je dužan osigurati konkurentnost u okviru konkursa i transparentnost postupka. To znači da mora pozvati više subjekata koji su sposobni izvršiti nabavku, a koji su prethodno utvrđeni kao kvalificirani i zainteresirani za obavljanje posla. Naručitelj također mora provesti pregovore s više od jednog subjekta i osigurati da svaki subjekt ima jednake uvjete za sudjelovanje u postupku.

Osim toga, naručitelj mora osigurati da se postupak nabavke izvrši na transparentan način, u skladu s načelima jednakosti i nediskriminacije. Svi subjekti moraju biti tretirani jednako i moraju imati pristup svim relevantnim informacijama u vezi s postupkom nabavke. Nakon

završetka pregovora, naručitelj mora donijeti odluku o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja na temelju utvrđenih kriterija i uvjeta.

U slučaju nabavke bez prethodnog objavljivanja obavijesti, naručitelj je dužan voditi evidenciju o postupku nabavke i dokumentirati sve korake postupka. Također, naručitelj mora objaviti obavijest o sklopljenom ugovoru u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama BiH. Ova obavijest mora sadržavati informacije o nazivu naručitelja, opisu predmeta nabavke, nazivu i adresi odabranog subjekta, vrijednosti ugovora te datumu sklapanja ugovora.

Naručitelj mora voditi računa o poštivanju temeljnih načela javnih nabavki, a to su načelo transparentnosti, načelo jednakog tretmana i načelo konkurencije. Transparentnost podrazumijeva da se postupak nabavke provodi na transparentan način, te da svi privredni subjekti imaju pristup informacijama koje su relevantne za postupak nabavke. Načelo jednakog tretmana podrazumijeva da se svi privredni subjekti tretiraju jednako, bez obzira na veličinu, zemlju podrijetla ili bilo koju drugu karakteristiku. Načelo konkurencije podrazumijeva da se osigura konkurencija u postupku nabavke, što podrazumijeva sudjelovanje više subjekata u postupku.

Kada se radi o nabavkama bez prethodnog objavljivanja obavijesti, važno je napomenuti da se ova opcija ne bi smjela zloupotrebjavati kao način izbjegavanja propisanih postupaka nabavke. U slučaju sumnje u poštivanje zakonskih propisa, postoji mogućnost podnošenja pritužbe na Agenciju za javne nabavke BiH, koja provodi nadzor nad provedbom Zakona o javnim nabavkama.

Ukratko, nabavka bez prethodnog objavljivanja obavijesti moguća je samo u određenim situacijama i uz poštivanje načela transparentnosti, jednakog tretmana i konkurencije. U postupku nabavke mora se osigurati konkurentnost u okviru natječaja te transparentnost postupka, a naručitelj je dužan voditi evidenciju o postupku nabavke i objaviti obavijest o sklopljenom ugovoru.

U postupku nabavke bez prethodne objave obavijesti, uloga komisije je jednaka kao i u postupcima s prethodnom objavom obavijesti. Komisija je odgovorna za provođenje cijelog postupka nabavke, od donošenja odluke o nabavi do sklapanja ugovora. Uloga komisije u postupku nabavke bez prethodne objave obavijesti je slična kao i u postupcima s prethodnom objavom obavijesti, ali je naglasak stavljen na odabir subjekata i objavu poziva za dostavu ponuda samo odabranim subjektima. Komisija mora provoditi postupak nabavke transparentno, objektivno i u skladu s načelima Zakona o javnim nabavkama.

Postupak nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem

Postupak nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem provodi se u iznimnim situacijama kada postoji opravdani razlog za to. Primjer, kada se radi o hitnoj nabavi i ne postoji dovoljno vremena za objavu obavijesti, ili kada se nabava vrši od određenog subjekta koji je jedini u mogućnosti osigurati traženi proizvod ili uslugu.

U ovom slučaju, postupak nabavke se provodi u saradnji s ponuđačem koji je odabran na temelju prijašnjih iskustava s poslovanjem ili na temelju preporuke drugih institucija ili organizacija. Važno je napomenuti da se postupak nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem provodi na isti način kao i postupak s prethodnom objavom obavijesti, uz iznimku objave obavijesti i poziva za dostavu ponuda.

Komisija je i u ovom postupku obvezna provesti postupak nabavke u skladu s načelima Zakona o javnim nabavkama, kao što su transparentnost, nediskriminacija, ravnopravno postupanje prema svim ponuditeljima, objektivnost i učinkovitost. Komisija mora donijeti odluku o izboru ponuditelja na temelju jasnih kriterija utvrđenih u dokumentaciji o nabavi i ocijeniti ponudu ponuditelja. Također, u ovom postupku se također može pregovarati o uvjetima ugovora, ako je to potrebno.

Ukratko, postupak nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem je iznimka u postupcima javne nabave, koja se primjenjuje u iznimnim situacijama. Iako se provodi bez prethodne objave obavijesti, postupak mora biti transparentan, objektivan i u skladu s načelima Zakona o javnim nabavkama.

Postupak nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem predstavlja iznimku u postupcima javne nabave. U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama BiH, ovaj postupak se može primijeniti u nekim specifičnim situacijama.

Postupak nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem primjenjuje se u sljedećim slučajevima:

1. Kada je nabava usluge ili robe vrlo hitna i postoji nužnost da se roba ili usluga nabave u najkraćem mogućem roku.
2. Kada je nabava usluge ili robe moguća samo kod određenog ponuđača, jer on jedini može osigurati traženu uslugu ili robu.
3. Kada se radi o nabavi male vrijednosti, a nabava je moguća samo kod jednog ponuđača.
4. Kada se radi o uslugama koje se moraju izvoditi s osobama koje su specijalisti u određenom području.
5. Kada se radi o isporuci dobara koja se kupuju isključivo radi istraživanja, testiranja ili razvoja.

U postupku nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem, tijelo naručitelja surađuje s jednim ponuđačem koji je odabran na temelju prijašnjih iskustava s poslovanjem ili na temelju preporuke drugih institucija ili organizacija. Tijelo naručitelja mora osigurati da odabrani ponuđač bude sposoban i kvalificiran za pružanje usluge ili dobavu robe te da ispunjava sve uvjete utvrđene u dokumentaciji o nabavi.

Komisija za nabavku, kao i u drugim postupcima javne nabave, ima ključnu ulogu u postupku nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem. Komisija je odgovorna za provođenje postupka nabavke u skladu s načelima Zakona o javnim

nabavkama i objektivno i transparentno ocjenjivanje ponuda odabranog ponuđača. Također, komisija mora donijeti odluku o izboru ponuditelja na temelju jasnih kriterija utvrđenih u dokumentaciji o nabavi.

Kada se radi o postupku nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem, važno je osigurati transparentnost i pravednost postupka. Tijelo naručitelja treba osigurati da su svi ponuditelji ravnopravno tretirani i da su uvjeti nabave jasno utvrđeni i objavljeni u dokumentaciji o nabavi.

U postupku nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem, komisija za nabavku ima važnu ulogu u provjeri kvalifikacije odabranog ponuđača. Kako bi se osigurala transparentnost i pravednost postupka, komisija bi trebala provjeriti da li odabrani ponuđač ispunjava sve uvjete utvrđene u dokumentaciji o nabavi.

Komisija bi trebala provjeriti dokumente koje je odabranom ponuđaču zatražila tokom postupka nabavke, poput dokaza o registraciji pravnog lica, finansijskih izvještaja, referenci i slično. Također, komisija bi trebala provjeriti i druge kvalifikacije ponuđača koje su potrebne za ispunjavanje zahtjeva nabave, kao što su specijalizirana znanja, iskustvo ili certifikati.

Komisija bi trebala ocijeniti svaku prijavu ili ponudu odabranog ponuđača na temelju jasnih kriterija utvrđenih u dokumentaciji o nabavi. Ti kriteriji bi trebali biti objektivni, relevantni i proporcionalni zahtjevima nabave. Komisija bi također trebala provjeriti da li su sve informacije koje je odabrani ponuđač naveo u prijavi ili ponudi točne i istinite.

U slučaju da odabrani ponuđač ne ispunjava sve uvjete utvrđene u dokumentaciji o nabavi, komisija bi trebala odbiti njegovu prijavu ili ponudu. Ako postoji više ponuđača koji ispunjavaju uvjete nabave, komisija bi trebala odlučiti o odabiru ponuđača na temelju jasnih i objektivnih kriterija.

Ukratko, uloga komisije za nabavku u postupku nabavke bez prethodne objave obavijesti s jednim ponuđačem uključuje provjeru kvalifikacije odabranog ponuđača i ocjenu njegove prijave ili ponude na temelju jasnih i objektivnih kriterija. Komisija bi trebala osigurati da postupak nabave bude transparentan i pravedan te da sve prijave ili ponude budu tretirane ravnopravno.

U postupku provjere stručnosti kandidata za posao ili ugovor o usluzi, obično se provjeravaju različiti elementi njihove stručnosti, ovisno o vrsti posla ili usluge koju nude. Neki od uobičajenih elemenata koje se provjeravaju uključuju:

1. Kvalifikacije i iskustvo: Komisija za odabir provjerava obrazovne kvalifikacije kandidata, kao i bilo koje certifikate ili licence koje su relevantne za posao ili uslugu koju nude. Također će se provjeriti i radno iskustvo kandidata, te će se razmotriti relevantnost tog iskustva u odnosu na posao ili uslugu.

2. Reference i preporuke: Kandidati će možda trebati priložiti reference ili preporuke koje ih preporučuju za posao ili uslugu. Komisija za odabir će provjeriti te reference i preporuke kako bi se uvjerila da su autentične i da podupiru tvrdnje kandidata o njihovoj stručnosti.
3. Vještine i sposobnosti: Komisija za odabir će možda provjeriti i specifične vještine i sposobnosti kandidata koje su relevantne za posao ili uslugu koju nude. Ovo može uključivati testiranje tehničkih znanja ili sposobnosti, kao i procjenu općih sposobnosti poput komunikacijskih i timskih vještina.
4. Intervju: Komisija za odabir može razgovarati s kandidatom u intervjuu kako bi se bolje upoznala s njihovim znanjima, iskustvom i osobnim karakteristikama. To može biti prilika za postavljanje dodatnih pitanja i razjašnjenja bilo kakvih nedoumica.
5. Ostali faktori: Komisija za odabir također može razmotriti i druge faktore koji se tiču stručnosti kandidata, poput dosadašnjeg rada za istog ili sličnog klijenta, pristupačnost kandidata i drugo.

Sve ove provjere i elementi stručnosti kandidata trebaju se temeljiti na jasno definiranim kriterijima koji su utvrđeni u dokumentaciji o nabavi ili ugovoru, te bi trebali biti primjenjivi na sve kandidate na jednak način. Na taj način, komisija za odabir osigurava da postupak bude transparentan i pravedan te da se odabire kandidat koji najbolje odgovara potrebama posla ili usluge.

Ispitivanje tehničkih kvaliteta ponude obično se provodi u postupku javne nabave kako bi se ocijenila sposobnost ponuditelja da ispuni tehničke specifikacije, zahtjeve i uvjete navedene u dokumentaciji o nabavi.

Provjera tehničkih kvaliteta ponude može uključivati sljedeće elemente:

1. Usporedba s tehničkim specifikacijama: Komisija za procjenu ponuda uspoređuje ponudu ponuditelja s tehničkim specifikacijama predviđenim u dokumentaciji o nabavi kako bi se utvrdilo odgovara li ponuda svim tehničkim zahtjevima.
2. Procjena funkcionalnosti: Komisija može procijeniti funkcionalnost ponuđene opreme, proizvoda ili usluge kako bi se osiguralo da će oni zadovoljiti tehničke zahtjeve i biti u skladu s očekivanjima.
3. Provjera kvalitete: Komisija može ocijeniti kvalitetu proizvoda ili usluge koja se nudi, uključujući provjeru kvalitete materijala, izdržljivosti i performansi.
4. Testiranje: Komisija može provesti testiranje opreme ili proizvoda kako bi se utvrdila njegova funkcionalnost i usklađenost s tehničkim specifikacijama.
5. Reference i preporuke: Komisija može zatražiti od ponuditelja da prilože reference ili preporuke koje ih preporučuju za određeni posao ili uslugu.
6. Intervju: Komisija može razgovarati s ponuditeljima u intervjuu kako bi se bolje upoznala s njihovim znanjima, iskustvom i tehničkim sposobnostima.
7. Ostali faktori: Komisija može razmotriti i druge faktore koji se tiču tehničkih kvaliteta ponude, kao što su dosadašnji rad ponuditelja i druge slične nabave.

Provjera tehničkih kvaliteta ponude trebala bi se temeljiti na jasno definiranim kriterijima koji su utvrđeni u dokumentaciji o nabavi ili ugovoru. Ovi kriteriji bi trebali biti primjenjivi na

sve ponuditelje na jednak način kako bi se osigurala objektivnost i pravednost u postupku nabave.

Direktni sporazum, direktno pregovaranje s jednim kandidatom bez učešća komisije za javne nabavke

Kao što je to prethodno navedeno, citirano, Direktni sporazum kao vrsta postupka javne nabavke, propisana odredbom člana 90. ZJN kad ugovorni organ provodi postupak za nabavku robe, usluga ili radova čija je procijenjena vrijednost jednaka ili manja od iznosa od 6.000,00 KM u kojim slučajevima se ne formira Komisija za nabavke iz člana 13. ZJN, odnosno ugovorni organ nije dužan formirati istu, dok se postupak bliže uređuje *internim pravilnikom o postupku direktnog sporazuma, kcji treba biti usaglašen s modelom pravilnika o postupku direktnog sporazuma kcji propisuje Agencija.*

U postupku direktne pogodbe s jednim kandidatom, javni naručitelj mora osigurati transparentnost i poštovati načelo konkurentnosti, što znači da ponuda mora biti izabrana na temelju jasnih kriterija. Javni naručitelj mora objektivno utvrditi da je ponuda jedinog kandidata prihvatljiva i da se cijena i uvjeti usluge ili proizvoda koji se nude smatraju razumnim i fer.

U postupku direktne pogodbe s jednim kandidatom mora se sprovesti procjena sposobnosti ponuditelja, provjeriti referencu i iskustvo, te ocijeniti tehničku i kvalitativnu prikladnost ponude. Ugovorni organ odnosno javni naručitelj mora osigurati da se primijene objektivni kriteriji za ocjenu ponuda, te da se sva dokumentacija čuva i pripremi za reviziju.

Važno je napomenuti da u ovom postupku postoji veći rizik od pojave korupcije i zloupotrebe postupka nabave. Stoga je vrlo važno da javni naručitelj poštuje zakonske propise i načela javne nabave, te da osigura objektivnost, nepristranost i transparentnost u postupku nabave.

Kako bi se osigurala transparentnost i izbjegle nepravilnosti, preporučuje se da javni naručitelj dokumentira sve korake u postupku nabave, uključujući provjeru tehničkih i stručnih kvalifikacija ponuditelja. Ova dokumentacija može se zatražiti u slučaju revizije ili žalbe na postupak nabave.

Konačno, ugovorni organ kao javni naručitelj je odgovoran za ocjenu i provjeru tehničkih preduslova ponuditelja, a dokumentacija o postupku nabave služi kao dokaz o poštivanju zakonskih propisa i načela javne nabave.

Ugovor o javnoj nabavi

Ugovor o javnoj nabavi je „klasični“ kupoprodajni ugovor između dvije ugovorne strane koji se zaključuje u skladu sa zakonima o obligacionim odnosima u Bosni i Hercegovini, o čemu govori član 72. stav (2) Zakona o javnim nabavkama (u daljnjem tekstu: Zakon).

U članu 2. stav (1) tačka a) Zakon definira ugovor o javnoj nabavci kao ugovor s finansijskim interesom koji se zaključuje u pisanoj formi između jednog ili više dobavljača i jednog ili više ugovornih organa i ima za cilj nabavku robe, usluga ili izvođenja radova u okviru značenja ovog zakona.

Zakon poznaje tri vrste ugovora o javnoj nabavci i pravi jasnu razliku među njima, te definicija takvih ugovora zavisi od toga jesu li predmet ugovora robe, usluge ili radovi. Ova razlika je značajna s aspekta vrijednosnih razreda, a time i primjene odgovarajuće vrste postupka javne nabavke. Također, priprema tenderske dokumentacije, prije svega dijela koji se tiče kvalifikacije ponuđača, razlikuje se u zavisnosti od vrste ugovora.

Ugovor o javnoj nabavci roba je ugovor koji se zaključuje u pisanoj formi radi ostvarivanja finansijske koristi i odnosi se na kupovinu, leasing, zakup ili najamnu kupovinu, s opcijom ili bez opcije otkupa roba (sirovina, proizvoda, opreme i drugih predmeta bilo kojeg oblika i veličine), usputno uključujući neophodnu pripremu, ugradnju, montažu, postavljanje.

Glava VII - RAZLOZI PRESUDE – UVODNI OPŠTI DIO

Uvodne opšte napomene

Nakon prethodnog poglavlja pod nazivom „Relevantni propisi“ slijede tri ključna poglavlja obrazloženja razloga presude pod naslovima „Razlozi presude – uvodni i opšti dio“, „Osuđujući razlozi“ i „Oslobađajući razlozi“ koji sadrže opšte napomene o kontekstu i užim okolnostima događaja, pitanje službenih svojstava optuženih, opšte napomene o optužnim tvrdnjama u vezi sa medicinskim respiratorima, imovinskoj koristi i šteti, pravna pitanja, pitanja pravnih kvalifikacija i sudske nadležnosti, potom razloge presude i stim u vezi detaljnu analizu i ocjenu provedenih dokaza na osnovu kojih je Sud utvrdio koje činjenice su dokazane, a koje su nedokazane, te s tim u vezi utvrđeno stanje i razloge za osuđivanje optuženih za krivično pravne radnje koje im se stavljaju na teret, koje su dokazane, kao i razloge za njihovo oslobađanje od nedokazanih krivično pravnih radnji, odnosno krivičnih djela.

Prilikom obrazloženja razloga ove presude Sud se iz praktičnih razloga opredjelio, zbog lakšeg praćenja i razumijevanja razloga sudskog odlučivanja u ovom predmetu, imajući u vidu složenost predmeta, široko i detaljno postavljen optužni činjenični opis, broj krivično pravnih radnji koje su optuženima stavljeni na teret, te veći broj provedenih dokaza subjektivne, objektivne i materijalne prirode, količinu dokazne građe, da u obrazlaganju razloga presude po tačkama optuženja, odnosno presuđenja, odvoji oslobađajuće razloge od osuđujućih, tako da nakon uvodnih dijelova ovog poglavlja slijede poglavlja koji će detaljno izložiti po krivičnopравnim radnjama i djelima, te s tim u vezi tačkama činjeničnog optuženja i presuđenja razloge osuđujućeg dijela presude, a nakog toga ili prije toga u istim tačkama detaljno obrazloženje razloga oslobađanja optuženih od pojedinih krivično pravnih radnji koje nisu dokazane po tačkama optuženja i presuđenja, takođe po tačkama optužnice, uključujući i uvodni optužni dio optužnice.

Ovo poglavlje Razlozi presude – uvodni i opšti dio obrazloženja ima tri odsjeka: Prvi (1), početni uvodni dio, odsjek koji sadrži presjek krivičnih djela za koja su optuženim stavljeni na teret, navođenje krivičnih djela za koja su osuđeni i krivična djela od kojih su oslobođeni, pitanje službenih svojstava optuženih, pitanje pravne kvalifikacije presuđenja i pitanja nadležnosti Suda BiH, kao i preciziranje činjeničnog opisa izreke presude, potom slijedi Drugi odsjek (2) u kojem se izlaže kontekst događaja, određene opšte okolnosti, kao i kraća uvodna analiza primjenjenih relevantnih odredbi Zakona o javnim nabavkama, Treći odsjek (3) koji se sadrži opšte napomene o optužnim tvrdnjama i pitanjima vezi sa kvalitetom medicinskim respiratorima, pribavljenoj koristi i šteti.

Nakon ovog poglavlja slijede dva naredna ključna poglavlja, poglavlje „Osuđujući razlozi“ u kojem će biti saopšteni razlozi za osuđujući dio presude po tačkama Prvog dijela izreke, dakle razlozi za oglašavanje krivnje i odgovornosti optuženih, razlozi za kažnjavanje i odmjeravanje kazni osuđenim, te poglavlje „Oslobađajući razlozi“ u kojem će biti saopšteni razlozi za oslobađajući dio presude za optužene po tačkama Drugog dijela izreke presude.

Uvodne napomene o optužujućim tvrdnjama i pravnim kvalifikacijama:

Optuženim se predmetnom optužnicom stavlja na teret:

I-optuženom Fadilu Novaliću, da je:

tačkom 1. izreke optužnice udružio više lica u ciju počinjenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, i to *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticaje* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorjenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivotvorjenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovog falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS;

tačkom 2. izreke optužnice kao Premijer iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja i prekoračivši granice svoje službene ovlasti pribavio imovinsku korist sebi i pripadnicima Udruženja, te budžetu Federacije BiH nanio imovinsku štetu, a pribavljena imovinska korist prelazi 50.000 KM; radi pribavljanja koristi za sebe i drugog koristio svoj službeni i uticajni položaj kao Premijer da službeno lice u Agenciji za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine izvrši službenu radnju upisa pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u Registar veleprometnika medicinskim sredstvima, te da izda dozvolu za hitni interventni uvoz medicinskih sredstava; kao Premijer u službenu ispravu unio neistiniti podatak koji je svojim potpisom i službenim pečatom i ovjerio, te tako neistinitu službenu ispravu upotrijebio u službi kao da je istinita, te tako novac za koji je znao da je pribavljen krivičnim djelom, a koji prelazi iznos od 200.000 KM, u sastavu Udruženja prikrijavao, te na drugi način pokušao prikriti njegovu prirodu, raspolaganje,

kretanje, a takav novac je pribavljen počinjenjem krivičnog djela na području dva entiteta i u inostranstvu;

II-optuženom Fahrudinu Solaku da je:

tačkom 1. izreke optužnice postao pripadnik udruženja u cilju počinjenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, i to *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, *primarje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *prarje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivtvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivtvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS;

tačkom 2. izreke optužnice kao direktor Federalne uprave civilne zaštite/načelnik Federalnog štaba civilne zaštite iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja i prekoračivši granice svoje službene ovlasti pribavio sebi i drugom korist, te budžetu Federacije BiH nanio imovinsku štetu, a pribavljena imovinska korist prelazi 50.000 KM, te je kao direktor Federalne uprave civilne zaštite u službenu ispravu i spis unio neistinite podatke, te takvu neistinitu službenu ispravu i spis upotrijebio u službi kao da su istiniti na koji način je novac za koji je znao da je pribavljen krivičnim djelom, a koji prelazi iznos od 200.000 KM, u sastavu Udruženja prikriao, a takav novac je pribavljen počinjenjem krivičnog djela na području dva entiteta i u inostranstvu;

III-optuženom Fikretu Hodžiću da je:

tačkom 1. izreke optužnice postao pripadnik Udruženja u cilju počinjenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, i to *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZ FBiH, *primarje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *prarje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivtvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivtvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS;

tačkom 2. izreke optužnice novac za koji je znao da je pribavljen učinjenjem krivičnog djela držao, a zatim njime raspolagao, i koristio u privrednom poslovanju, a koji novac prelazi iznos od 200.000 KM, te ga u sastavu Udruženja prikriao, a takav novac je pribavljen počinjenjem krivičnog djela na području dva entiteta i u inostranstvu, i to tako što je koristio neistinite poslovne isprave kao da su istinite, a sa ciljem prikriivanja navedenog u poslovne knjige, isprave i spise koje je dužan voditi po osnovu zakona unio neistinite podatke;

IV-optuženom pravnom licu „F. H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica da je:

pod **tačkama 1. i 2.** izreke optužnice odgovorno za učinjena krivična djela u granicama odgovornosti Fikreta Hodžića kao jedinog odgovornog lica, pa je pod:

tačkom 1. izreke optužnice postalo pripadnik Udruženja u cilju počinjenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, i to *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivotvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS;

tačkom 2. izreke optužnice novac za koji je rukovodeći organ znao da potiče iz krivičnog djela, a čiji iznos prelazi iznos od 200.000 KM, te ga u sastavu Udruženja prikivalo, a takav novac je pribavljen počinjenjem krivičnog djela na području dva entiteta i u inostranstvu, i to tako što je koristilo neistinite poslovne isprave kao da su istinite, a sa ciljem prikrivanja navedenog u poslovne knjige, isprave i spise koje je dužno voditi po osnovu zakona unio neistinite podatke;

V-optužena Jelka Miličević da je:

tačkom 3. izreke optužnice kao ministar finansija u Vladi FBiH i kao zamjenik premijera u Vladi FBiH, i kao komandant Federalnog štaba civilne zaštite, svjesnim kršenjem zakona i drugih propisa, te propuštanjem dužnosti nadzora, očigledno nesavjesno postupala u vršenju dužnosti, pa je zbog toga nastupila imovinska šteta koja prelazi iznos od 10.000 KM;

Čime bi optuženi prema pravnoj kvalifikaciji Tužilaštva počinili:

I-optuženi Fadil Novalić – pod **tačkom 1.** počinio krivično djelo *udruživanje radi činjivanja krivičnih djela* iz člana 249. stav (1) KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivotvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZ RS; a pod **tačkom 2.** krivična djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH (u produženom trajanju), *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *krivotvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj);

II-optuženi Fahrudin Solak – pod **tačkom 1.** počinio krivično djelo *udruživanje radi činjerenja krivičnih djela* iz člana 249. stav (2) KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivotvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZ RS; a pod **tačkom 2.** krivična djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH (u produženom trajanju), *krivotvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj);

III-optuženi Fikret Hodžić – pod **tačkom 1.** počinio krivično djelo *udruživanje radi činjerenja krivičnih djela* iz člana 249. stav (2) KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivotvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS; a pod **tačkom 2.** krivična djela *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj);

IV-optuženo pravno lice „F. H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica – pod **tačkom 1.** **odgovorno** za krivično djelo *udruživanje radi činjerenja krivičnih djela* iz člana 249. stav (2) KZBiH, u vezi sa krivičnim djelima *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivotvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS, a pod **tačkom 2.** **odgovorno** za krivična djela *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS, u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj), a sve u vezi sa članom 124. st. (1) tč. a) i c) KZBiH i čl. 125. st. (4) KZBiH;

V-optužena Jelka Miličević – pod **tačkom 3.** počinila krivično djelo *nesavjestan rad u službi* iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine;

Uvodne napomene optuženja i osuđujućeg presuđenja

Sud će se uvodno osvrnuti na osuđujući dio presude i na ključna pitanja koja su su pred Vijećem postavila od početka suđenja i na koja je trebalo pravilno i zakonito odgovoriti, od čijeg pravilnog i zakonitog odgovora zavisi pravilna i zakonita primjena prava na utvrđeno činjenično stanje i sudska odluka stim u vezi, na koja će biti odgovorena u poglavlju Osuđujući razlozi:

1. Da li je FUCZ mogao biti ugovorni organ za sporne javne nabavke,
2. Da li su postupci spornih javnih nabavki provedeni pravilno i zakonito (započeti i nedovršeni postupak, kao i započeti i dovršeni), odnosno da li je pravilno i zakonito odabran postupak javne nabavke,
3. U slučaju da su predmetne javne nabavke bile nezakonite, da li se u konkretnim slučajevima nepravilnih i nezakonitih nabavki radilo o radnjama zloupotreba službenih i odgovornih lica radi pribavljanja koristi za sebe i/ili druge,
4. Ukoliko su počinjene radnje zloupotreba službenih i odgovornih lica radi pribavljanja koristi za sebe i/ili druge u postupcima javnih nabavki da li su optuženi postupali udruženo, kao kriminalna grupa, u skladu sa planom udruženja i uputama organizatora,
5. Da li je zloupotrebama ostvarena korist ili pričinjena šteta, pa ukoliko jeste ko je istu pribavio, odnosno prouzročio,
6. Da li su nabavljeni medicinskih respiratori kvalitetni i podesni za liječenje COVID pacijenata, posebno onih teže ili teško oboljelih od ove zarazne bolesti.

Nakon provedenog dokaznog postupka i svestranog razmatranja izvedenih dokaza Sud nalazi da je Tužilaštvo djelomično dokazalo optužne navode iz predmetne optužnice Tužilaštva BiH zbog čega je Sud donio presudu koja u izreci ima dva dijela, osuđujući dio (Prvi dio izreke) i oslobađajući dio (Drugi dio izreke), pa tako i obazloženje ima dva ključna poglavlja: „Osuđujući razlozi“ i „Oslobađajući razlozi“, s tim da prije ta dva poglavlja slijedi ovo uvodno poglavlje sa uvodnim i opštim napomenama od značaja za razloge presude.

U odnosu na prva četiri optužena lica, I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženo pravno lice “Srebrena malina” d.o.o. Srebrenica, Sud je nakon provedenih dokaza zaključio da je Tužilaštvo u najvećem dijelu uspjelo dokazati da su ovi optuženi počinili produženo krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, sve u vezi sa čl. 31. (saučesništvo) i 55. (produženo krivično djelo) istog Zakona, u vezi sa dvije nezakonite javne nabavke: dovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora (nerealiziranu nabavku medicinskih respiratora model HC VE003 i realiziranu nabavku medicinskih respiratora model ACM812A) i nedovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinske zaštitne opreme.

Kad je u pitanju dovršena nezakonita javna nabavka medicinskih respiratora Sud je utvrdio da su optuženi preduzeli radnje zloupotrebe položaja i ovlaštenja na realizaciji dvije nabavke medicinskih respiratora: prva nabavka predmeta 100 medicinskih respiratora tip HC VE003 nije realizirana jer se ugovoreni predmet nije mogao obezbjediti na tržištu nakon zaključenja ugovora o javnoj nabavci i druga nabavka predmeta 100 medicinskih respiratora tip ACM812A je realizirana nakon krivotvorenja prethodne dokumentacije o nabavci 100 medicinskih respiratora tip HCVE003 (Odluke o nabavci, Ugovora o kupoprodaji i Ponude).

Pored toga, Sud je nakon provedenih dokaza zaključio da je Tužilaštvo uspjelo dokazati da je II-optuženi Solak počinio i krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZFBiH, kao pojedinac, za koja sve pomenuta krivična djela su dakle, optuženi oglašeni krivim, a optuženo pravno lice odgovornim.

Međutim, Sud nije našao dokazanim, kako je to Tužilaštvo tvrdilo, da su I-optuženi Fadil Novalić, II-optuženi Fahrudin Solak, III-optuženi Fikret Hodžić te IV-optuženo pravno lice "Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, udruženi u skladu sa prethodno prihvaćenim planom, počinili i krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav 1. KZBiH, u vezi sa produženim krivičnim djelom zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, kao i krivičnim djelima primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav 3. u vezi sa stavom 2. KZBiH, pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZBiH, i drugim krivičnim djelima opisanim u tač. 1. izreke optužnice: krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH (izuzev II-optuženog Fahrudina Solaka) i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. (2) KZRS.

Takođe Sud nije našao dokazanim, kako to Tužilaštvo tvrdi u tački 2. izreke optužnice, pa se tako I-optuženi Fadil Novalić oslobađa i od optužbe da je pod tačkom 2. optužnice počinio i krivična djela primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i pranje novca iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj); II-optuženi Fahrudin Solak oslobađa se i od optužbe da je pod tačkom 2. izreke optužnice počinio i krivično djelo pranje novca iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj); III-optuženi Fikret Hodžić oslobađa se i od optužbe da je pod tačkom 2. izreke optužnice počinio i krivična djela pranje novca iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. (2) KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. (2) KZRS, a sve u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj); IV-optuženo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica oslobađa se i od optužbe da je pod tačkom 2. izreke optužnice odgovorno i za krivična djela pranje novca iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih

knjiga ili isprava iz čl. 261. st. (2) KZFBiH i povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. (2) KZRS, u vezi sa čl. 53. KZBiH (sticaj), a sve u vezi sa članom 124. st. (1) tač. a) i c) KZBiH i čl. 125. st. (4) KZBiH, čemu će Sud detaljnije obrazloženje dati u odsjeku Razlozi oslobađajućeg dijela presude.

U odnosu na pojedine nedokazane radnje i optužne tvrdnje za krivično djelo *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. KZFBiH, kao i za pojedina nedokazana krivična djela čija obilježja nisu dovoljno opisana u tački 2. izreke optužnice, Sud je optužene oslobodio na način da je takve nedokazane optužne radnje i tvrdnje izostavio iz teksta izreke presude o čemu će Sud detaljnije obrazloženje dati u odsjeku Razlozi oslobađajućeg dijela presude.

Sud je zaključio da Tuzilaštvo nije uspjelo dokazati optužne navode u odnosu V-optuženu JELKU MILIČEVIĆ za djela opisana pod tačkom II.2. izreke ove presude odnosno pod tačkom 3. izreke optužnice u kojoj se navodi da je optužena počinila krivično djelo *nesavjestan rad* u službi iz čl. 387. st. 2., u vezi sa stavom KZFBiH zbog čega je Sud V-optuženu Miličević oslobodio od optužbe, iz razloga koji će u nastavku ovog obrazloženja, u odsjeku Razlozi oslobađajućeg dijela presude, biti detaljno obrazloženi.

Preciziranje činjeničnog opisa izreke presude

Imajući u vidu izloženo, da je Tužilaštvo djelomično dokazalo optužne tvrdnje iz optužnice, Sud je nakon provedenog dokaznog postupka izreku presude prilagodio utvrđenom činjeničnom stanju jer je morao odstupiti od činjenične kompozicije izreke optužnice, zbog čega, kao je to vidljivo iz izreke presude i prethodno rečeno, Sud donio presudu koja u izreci ima dva dijela, osuđujući (Prvi dio izreke) i oslobađajući dio (Drugi dio izreke).

U činjeničnom opisu izreke osuđujućeg dijela presude (Prvi dio) Sud je izvršio određeno preciziranje na način da su iz činjeničnog opisa izostale određene riječi ili dijelovi rečenica koje sadrže opis radnje produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja* za koje je Sud utvrdio da nisu dokazane kao i dijelove rečenica koji sadrže opis bića krivičnih djela za koje su optuženi oslobođeni od optužbi. Osim toga, Sud je na na određenim mjestima unio određeni tekst kako bi činjenični supstrat bio jasniji, bez povrede subjektivnog i objektivnog identiteta izreka optužnice i presude, što će biti detaljno obrazloženo u nastavku.

Uvodni dio izreke presude

Sud prvenstveno ističe da je iz uvodnog dijela optužnog akta izostavio dijelove koji se odnose na radnje koje čine obilježja krivičnih djela za koja su optuženi oslobođeni optužbe. Nadalje, Sud je u uvodnom dijelu činjeničnog opisa izreke presude iza riječi Zaključci, broj: V.broj:410/2020 premjestio već postojeći tekst optuženja i na tom mjestu ga naveo i: „*među kcjima i Zaključak brcj 4. kcjim se „zadužuje FUCZ da na osnovu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, osigura u što kraćem roku operativnost sredstva namjerjenih za nabavku opreme, karantena i dr“., kao i Zaključak brcj 6. kcjim*

„Vlada Federacije daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama, radi nabavka na tržištu dostupnih respiratora, medicinske opreme, medicinskih sredstava, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije, a u vezi sa članom 187. Zakona o zdravstvenj zaštiti“. Izmjena se odnosi samo na konkretizaciju odnosno preciziranje tačno određenih Zaključaka koji se odnose na inkriminisane radnje optuženih.

Tačke presuđenja u izreci presude

Dok izreka optužnice sadrži tri osnovne tačke sa podtačkama (osim tačke 3.), od tačke 1., preko tačke 2.1. do tačke 2.5, te tačke 3. izreke optužnice, Sud je nakon provedenog dokaznog postupka činjenično komponirao izreku presude u dva dijela sa tačkama, i to Dio prvi – osuđujući dio izreke presude po tačkama: Tačka I.1. izreke presude je za tačku 2.1. izreke optužnice, Tačka I.2. izreke presude - tačka 2.2. izreke optužnice, Tačka I.3. izreke presude je za tačku 2.3. izreke optužnice, Tačka I.4. izreke presude je za tačku 2.4. izreke optužnice, Tačka I.5. izreke presude je za tačku 2.5. izreke optužnice; Dio drugi – oslobađajući dio izreke presude sa tačkama: Tačka II.1. izreke presude -za tačku 1. izreke optužnice, Tačka II.2. izreke presude za tačku 3. izreke optužnice.

Tačka I.1. izreke presude

U tački I.1. izreke presude, Sud je **izostavio** „U vremenskom periodu od 24.03.2020. godine do 27.05.2020. godine, u svjstvima opisanim tačkom 1. ove Optužnice, te ulogama u sastavu Udruženja, učestvovali u realizaciji Plana opisanog tačkom 1. ove Optužnice, na način da su.“, a zatim i „...pripadniku Udruženja Fahrudinu Solaku dao uputu da koristeći ovlaštenja direktora pripremi odluku kcjom će se odobriti FUCZ nabavka materijala i opreme iz sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih nesreća u ukupnom iznosu od 7.000.000,00 KM“ što je „...dana 01.04.2020. godine i učinio, te je...za tu svrhu...“ i “iz plana”, obzirom da su, kako je to prethodno opisano, optuženi oslobođeni optužbe da su kao organizator i pripadnici organizovane grupe počinili krivično djelo *udruživanje radi činjenja krivičnih djela*. U istoj tački izreke presude, Sud je iz činjeničnog opisa **ispustio** i sljedeće inkriminacije: „...iskoristivši ovlaštenja Premijera u namjeri da se pripadniku Udruženja Fahrudinu Solaku prošire ovlaštenja kcja bi koristio u ostvarerju Plana, zakazao hitnu sjednicu Vlade FBiH za dan 24.03.2020.godine na kcjcj je, a po prijedlogu direktora FUCZ, stavio na glasarje, a zatim se i saglasio sa Uredbom o izrjenama i dopunama Uredbe o FŠCZ, brcj: Vbrcj 457/2020 od 25.03.2020.godine, kcjom je promjerjen sastav FŠCZ, te proširena ovlaštenja načelnika FŠCZ, nakon čega je u vremenskom periodu do 01.04.2020. godine, iako je znao da Vlada FBiH nije donijela odluku o pokretanju postupka javne nabavke medicinskih sredstava“, obzirom da nije dokazana tvrdnja optužbe odnosno radnje produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja* na način da su opuženi Novalić i Solak zloupotrebama ovlaštenja izmijenili sastav Štaba.

Nadalje, u svrhu boljeg i jednostavnijeg razumijevanja, Sud je **izmijenio odnosno prilagodio** rečeničnu konstrukciju u jednom dijelu tačke I.1 izreke presude na način da je umjesto: „...te znajući da FUCZ n.je zdravstvena ustanova kcja u skladu sa odredbom čl. 79. Zakona o zdravstvenj zaštiti („Službene novine FBiH“, brcj: 46/10 i 75/13) ima organ kcji osigurava provedbu javnih nabavki l.jekova i medicinskih sredstava, niti je u skladu sa članom 109. ZLMS, te člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, brcj: 4/10) može biti ugovorni organ u postupku javne nabavke medicinske opreme i sredstava, kao i da će se shodno Planu posao javne nabavke zak.jučerjem direktnog sporazuma, protivno odredbama ZJN dod.jeliti pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, kcje n.je upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima“ stavio „znajući da FUCZ kao ugovorni organ u postupku javne nabavke medicinske opreme i sredstava nema organ kcji osigurava provedbu javnih nabavki l.jekova i medicinskih sredstava u skladu sa odredbom člana 79. Zakona o zdravstvenj zaštiti („Službene novine FBiH“, br.: 46/10 i 75/13) i odredbom člana 109. Zakona o l.jekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ brcj: 58/08, u da.jem tekstu ZLMS), te odredbom člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, brcj: 4/10), kao i znajući da će se posao javne nabavke zak.jučerjem direktnog sporazuma, protivno odredbama Zakona o javnom nabavkama dod.jeliti pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica kcje n.je upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima...“ na koji način nije prekoračena optužba već je Sud izvršio korekcije u smislu izmjene redoslijeda riječi u rečenici te su riječi “shodno Planu” zamijenjene sa riječi “znajući” o čemu je već dato obrazloženje.

Tačka I.2. izreke presude

Sud je nadalje izvršio intervenciju u činjeničom opisu tačke I.2 izreke presude na način da je **izostavio** sljedeće dijelove rečenica: „...na šta su pripadnici udruženja po međusobno ostvarenim kontaktima i pristali“, zatim „...u skladu sa Planom“ i „... u skladu sa postignutim dogovorom Udruženja od 14.04.2020. godine“ imajući u vidu prethodno dato obrazloženje koje se odnosi na nedokazanu tvrdnju optužbe o postojanju elemenata bića krivičnog djela *udruživanje radi činjenja krivičnih cjela* i shodno tome postojanju Plana i Udruženja. Osim toga, a budući da je III-optuženi Fikret Hodžić oslobođen optužbe da je počinio krivično djelo *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz člana 261. KZFBiH, o čemu će biti dato detaljnije obrazloženje u nastavku obrazloženja presude, Sud je u istoj tački izreke presude, u dvadesetdevetom (29) redu **izostavio** riječ “krivotvorene”. Konačno, Sud je u šesnaestom (16) redu tačke I.2 izreke presude **izvršio preciziranje** na način da je umjesto “ga upoznavajući”, unio tekst “upoznavajući Fikreta Hodžića”, radi lakšeg razumijevanja na koga se radnja odnosi.

Tačka I.3. izreke presude

U tački I.3 izreke presude Sud je **izostavio** dio rečenice: „(Fikret Hodžić)...plaćao uvozne dažbine i troškove postupka uvoza respiratora, a zatim...druga...“.

Tačka I.4. izreke presude

Sud je izvršio intervenciju i u tački I.4 izreke presude na način da je iz činjeničnog opisa **izostavio** određene dijelove rečenica i to: „u cijju realizacije Plana kcji se odnosi na pribavljjanje koristi Udruženju“ i „pripadnicima udruženja“ obzirom da se radi o opisu krivičnog djela za koje su optuženi oslobođeni optužbi. Nadalje, Sud je u devetom (9) redu tačke I.4 izreke presude izvršio konkretizaciju činjeničnog stanja te **ispustio** i riječi „stvarni“ i „te uticajni politički položaj“ smatrajući te dijelove nepotrebnim, obzirom da ne čine bitna obilježja krivičnog djela koje se I-optuženom Novaliću stavlja na teret. U istoj tački Sud je u skladu sa provedenim dokazima, odnosno nalazom i mišljenjem vještaka, izvršio **preciziranje** na način da je iznos od “700.000.00 KM” izmijenio iznosom od “694.747,78 KM”, a o čemu će biti dato detaljnije obrazloženje u nastavku obrazloženja presude. Konačno, Sud je u ovoj tački izreke presude **izmijenio** i dio rečenice tako da je umjesto „u novčanom iznosu ne manjem od 10.530.00,00 KM“ sada navedeno: „neutvrđencj novčancj visini“ obzirom da Tužilaštvo u toku postupka nije dokazalo tačan iznos štete nastao po budžet Federacije BiH, o čemu će takođe biti dato detaljnije obrazloženje u nastavku.

Tačka I.5. izreke presude

Nadalje, Sud je i u tački I.5 izreke presude napravio određene intervencije na način da je **izostavio** dijelove rečenica i to: „u realizaciji Plana opisanog tačkom 1. Optužnice“ i „pa su kao pripadnici Udruženja po osnovu prethodno osmišljenog Plana, nakon realizacije opisane nabavke respiratora pod 2.1.-2.3. namjeravali realizovati i ovaj dio Plana“ obzirom da se radi o opisu obilježja bića krivičnog djela *udruživanje radi činjerenja krivičnih djela* u odnosu na koje su optuženi oslobođeni optužbi. Nadalje, Sud je iz činjeničnog supstrata **izostavio** i dio rečenice: „odmah po okončanju radnji opisanih pod 2.1. kcjima je promijenjen sastav FŠCZ, te proširena ovlaštenja načelnika FŠCZ, dana 25.03.2020. godine u 21:30 sati“, s obzirom da se radi o tužilačkoj konstrukciji koja nije dokazana u toku postupka, a to je da su optuženi *zloupotrebom položaja* promijenili sastav Federalnog štaba Civilne zaštite. Sud je također **izostavio** i dio „iako je (optuženi Fadil Novalić) znao da Vlada FBiH nije donijela odluku o pokretanju postupka javne nabavke zaštitne opreme“, budući da isto, iako je tačno, nije bilo relevantno za presuđenje.

Sud ističe da je intervencije u činjeničnom supstratu vršio na način da je izostavljao riječi „pripadnici udruženja“ koja bi opisivala svojstvo optuženih gdje god bi se taj termin upotrijebio u optužnom aktu, s obzirom da je Sud zaključio da radnje optuženih nisu preduzimate u okviru organizovane grupe koja bi se prema svojim elementima mogla kvalifikovati kao *Udruženje* koje djeluje u cilju vršenja krivičnih djela, pri čemu će detaljna argumentacija o razlozima neprihvatnja koncepta *Udruženja* biti data u nastavku obrazloženja ove presude. Nadalje, Sud je izvršio određene izmjene činjeničnog opisa na način da je na više mjesta gdje se navodi I-optuženi Fadil Novalić, dodao “u svcjstvu premijera”, gdje se spominje II-optuženi Fahrudin Solak, Sud dodao “u svcjstvu direktora FUCZ”, te gdje se spominje III-optuženi Fikret Hodžić dodao “u svcjstvu odgovornog lica u pravnom licu 'F.H. Srebrna malina' d.o.o. Srebrenica” radi preglednosti i lakšeg praćenja svojstava u kojima su optuženi postupali.

Takođe, Sud naglašava da se prilikom preciziranja izreke presude, shodno članu 280. ZKPBiH, vodio ograničenjima u smislu poštivanja objektivnog identiteta optužbe i presude. Preciziranjem činjeničnog opisa izreke presude na gore opisani način, Sud nije povrijedio ni subjektivni niti objektivni identitet, s obzirom na to da je urađeno preciziranje rezultat utvrđenog činjeničnog stanja, da su izostavljeni dijelovi za koje su optuženi oslobođeni optužbe kao i oni dijelovi koji nisu dokazani u konstrukciji produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja*, a uneseni tekst nije mijenjao kvalifikaciju djela, nije doveo u pitanje inkriminisani događaj, niti je izašao iz okvira činjeničnog opisa, te u konačnici uređenje nije izvršeno na štetu optuženih.

Pravne kvalifikacija presuđenja i nadležnost Suda BiH

Odredbom člana 23. (Stvarna nadležnost Suda) ZKPBiH, u stavu (2) propisano je pravilo stvarne nadležnosti Suda BiH da „*ako je ista osoba počinila više krivičnih djela, pa je za neka od tih djela nadležan Sud, a za neka drugi sudovi, prioritet ima suđenje pred Sudom*“. Sud BiH nakon što je prihvatio i ustanovio nadležnost za predmetna krivična djela Krivičnog zakona FBiH, pored krivičnih djela iz Krivičnog zakona BiH, te nakon provedenog dokaznog postupka optužene oslobodio od krivičnih djela iz Krivičnog zakona BiH za koja je nadležan Sud BiH, pa utvrdio da su optuženi počinili krivična djela za koja su nadležni „*drugi sudovi*“, odnosno iz Krivičnog zakona FBiH, Sud se nije oglasio stvarno nenadležnim za takva krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH, već je zbog uspostavljene nadležnosti za ova krivična djela, produženo krivično djelo *zloupotreba položaja* iz člana KZFBiH i krivotvorenje isprave iz člana 373. KZFBiH, za koja su nadležni „*drugi sudovi*“, presudio.

Nadalje, s tim u vezi, zbog nemogućnost kombinacije primjene različitih krivičnih zakona, jer je sa aspekta opštih pravila primjene krivičnog zakona nedopustivo kombinovati odredbe dva različita krivična zakona, nakon što je Sud optužene oslobodio od optužbe da su počinili krivična djela iz Krivičnog zakona BiH kako im je to stavljeno na teret optužnicom, te oglasilo krivim odnosno odgovornim za pomenuta dva krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH, to je za dokazana krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH primijenio materijalno pravne odredbe iz Krivičnog zakona FBiH (KZFBiH).

Kontekst događaja, opšte okolnosti i druga pitanja od uvodnog značaja

U ovom drugom (odsjeku ovog poglavlja obrazloženja Sud će se kratko osvrnuti na opšte okolnosti i širi kontekst u okviru kojeg su se odvijali kritični događaji iz optužnice koje je Sud cijenio prilikom razmatranja i odlučivanja, potom na užu kontekst, na 213. tematsku sjednicu Vlade FBiH od 16.3.2020. godine, na odluke Vlade na toj 213. tematskoj sjednici od 16.3.2020. godinu, na plan nabavki, odnosno na objedinjene potrebe za nabavku koju je pripremio Zavod za javno zdravstvo FBiH, na problematiku javnih nabavki posebno u kriznim situacijama i relevantnu zakonsku regulaciju u to vrijeme, svojstva optuženih, te na druga pitanja od uvodnog značaja.

Kontekst događaja, opšte okolnosti

Obrana je tokom suđenja i u završnim izlaganjima istakla da je Tužilaštvo optuženjem zanemarilo dramatične okolnosti pod kojim su optuženi kao službena lica radili i preduzimali radnje u interesu građana, zaboravilo se da se radilo o periodu kada se radilo „od kuće“, kada su na snazi bile mjere socijalne izolacije, tzv policijskog sata, nestašice lijekova i medicinske zaštitne opreme i sredstava, kada je većina stanovništva bila po kućama, dok su zaposleni većinom radili „od kuće“ i povremeno dolazili na posao. Bilo je to vrijeme straha i strijepnje zbog neizvjesnosti kod najvećeg dijela stanovništva zbog nepoznate i jako zarazne bolesti koja je imala veoma neizvjesne i opasne posljedice. Bolnice su se svakodnevno počele puniti teže oboljelim od ove zarazne bolesti dok su se ostali liječili ostajući izolirani u svojim domovima.

Ubrzo se spoznalo kako je zarazno oboljenje jako opasno, često smrtonosno, da spasonosnog lijeka i vaccine nema, i da najteži bolesnici ostaju bez mogućnosti samostalnog disanja zbog čega se moraju priključiti na posebne uređaje koji im u takvom stanju omogućava disanje, na medicinske respiratore koji preuzimaju tada funkciju njihovih pluća uz stručnu medicinsku pomoć i nadzor doktora specijalista anesteziologa.

Tako se ubrzo pokazala potreba za hitnom nabavkom što više takvih uređaja. Pred svaku odgovornu izvršnu vlast svake od država postavili su se zahtjevi da države obezbjede svom stanovništvu što veće količine lijekova, medicinske i zaštitne opreme i sredstava, posebno medicinskih respiratora i kasnije vakcina, budući da njihove zdravstvene ustanove to više nisu mogle efikasno realizovati jer je došlo do zatvaranja tržišta, čak i zabrana prodaja respiratora izvan granica.

Započeta je nemilosrdna borba država, njihovih službi, diplomatsko obavještajnih i sigurnosnih, firmi, raznih skupina, na obezbjeđivanju respiratora koji su postali u tom vremenu najtraženija roba na svjetskom tržištu. Cijene respiratora su svakodnevno rastle, čak se mijenjale iz sata u sat, koje su zbog ogromne potražnje rastle višestruko u odnosu na vrijeme prije pandemije. U kritično vrijeme je postalo gotovo nemoguće nabaviti značajnije količine po bilo kojoj cijeni jer je vladala nestašica na tržištu. Zatvarale su se tržišta, čak i granice, države i organizacije su kupovale kompletne serije ne pitajući za cijene, tako da ostalim posebno manjim i slabijim državama nisu ostajale veće količine ili bilo kakve značajnije količine za njihovo stanovništvo. U to vrijeme su jedino pojedini proizvođači u NR Kini imali veću ponudu, ali uz određene restrikcije, samo za države ili strane firme uz garanciju njihovih država.

Upravo je pod tako opisanim okolnostima federalna vlada, na čelu sa premijerom Novalićem, uključujući ostale federalne institucije kakva je Federalna uprava Civilne zaštite, odlučila da za potrebe spašavanja stanovništva i zaštite zdravlja budu proaktivni i preuzmu vodeću ulogu i odgovarajuće radnje iz svoje nadležnosti kako bi se pribavile veće količine medicinskih respiratora za potrebe zdravstvenih ustanova, budući da se državni nivo bh. vlasti time nije htio baviti, zajednički je stav odbrana.

Odrane optuženih su insistirale da se radnje optuženih cijene u ukupnom kontekstu pandemijskih okolnosti, u stanju proglašene prirodne nesreće, u kriznim situacijama kada

je trebalo postupati hitno, djelotvorno, odustajanjem od nepotrebnog i suvišnog formalizma u takvim kriznim okolnostima, u svrhu spašavanja života i zaštite zdravlja građana, što je Sud svakako imao u vidu prilikom razmatranja i odlučivanja.

Nadalje, odbrane su također insistirale na tvrdnjama da su jedino tačne i istinite činjenice, da su predmetne nabavke, pomenuti respiratori pribavljeni, a zaštitne maske ugovarane putem zakonitog ugovornog organa, FUCZ, zastupano po direktoru, III-optuženom Solaku, koji je imao ovlaštenje da prilikom nabavke primijeni pravilo izuzeća iz člana 10. Zakona o javnim nabavkama, što mu je dalo široka diskreciona ovlaštenja kod zaključivanja ugovora i odabira ponuđača, pa kako su respiratori nabavljeni po tadašnjim tržišnim cijenama, sa prihvatljivim kvalitetom i funkcionalnošću, u okviru objedinjenih potreba zdravstvenih ustanova koje je Zavod za javno zdravstvo dostavio FCUZ kao ugovornom organu, u zakonito izabranom postupku, u smislu člana 10. Zakona o javnim nabavkama, zbog toga optuženi ne mogu odgovarati za bilo koje krivično djelo, posebno iz razloga jer im namjera nije bila pribavljanje bilo kakve koristi za sebe, jedinstveni je stav svih odbrana.

Sud prilikom odlučivanja nije zatvarao oči pred ovim izloženim činjenicama, ali je istim pristupio sveobuhvatnom kritičkom metodom, cijeneći kontekst događaja i krizne okolnosti, ovlaštenja i obaveze službenih i odgovornih lica, kao i njihove zakonske obaveze i odgovornosti.

Dakle, za Sud je nesporno da se radilo o prvoj polovini 2020. godine kada je najveći dio čovječanstva pogodila pandemija opasne zarazne bolesti COVID 19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2, te da su sve države započele široke aktivnosti na spašavanju života i očuvanja zdravlja svojih građana, pa tako i Bosna i Hercegovina, država i njeni entiteti sa institucijama i službama.

Bili smo svjedoci, te smo u dužem periodu svjedočili ovoj opasnoj zarazi i njenim posljedicama po živote i zdravlje, ali i privredu, svi lično, porodično i kolektivno pogođeni, u manjoj ili većoj mjeri, mnogi tragično. Takođe smo bili svjedoci početnog nesnalaženja međunarodnih institucija, država, zdravstvenih ustanova i službi, širom svijeta, Evropi regiji, tako i u Bosni i Hercegovini u borbi protiv ove pandemijske zaraze.

Borba bh. državnih i entitetskih organa vlasti i institucija, te zdravstvenih službi u borbi protiv ove pandemijske zaraze uključivala je, kao i u drugim zemljama, različite aktivnosti i mjere, uključujući aktivnosti u cilju pravovremenih, hitnih nabavki i distribuciji svih potrebnih sredstava, od sredstava za dezinfekciju preko zaštitnih maski, zaštitne opreme, lijekova, pa do visoko sofisticiranih medicinskih uređaja poput respiratora za koje smo tada kao građani, nažalost mnogi i kao pacijenti, saznali da su neophodni u borbi za spašavanje života najteže oboljelih od ove zarazne bolesti.

Putem printanih i elektronskih medija bili smo upoznati sa tragičnim i dramatičnim razmjerama pandemije, dramatičnim dešavanjima u pojedinim dijelovima svijeta, Evrope i u bližem evropskom susjedstvu, da su gradovi i u njima zdravstvene ustanove bile prepune oboljelih od ove zarazne bolesti kojima je bila otežana ili onemogućena zdravstvena pomoć

i zaštita bez adekvatnih medicinskih sredstava, opreme i lijekova, posebno bez respiratora za najteže oboljele.

Na počecima i tokom pandemije pred svaku državu, organe vlasti, medicinske ustanove i službe, postavili su se kao prioriteta pravovremena nabavka i distribucija dovoljnih količina sredstava zaštitne opreme, lijekova, te posebno medicinskih uređaja respiratora koji su na tržištu ubrzo postali teško dostupni zbog ogromne potražnje, sa nespornom tendencijom brzog i nepredvidivog, ponekad haotičnog rasta cijena. Kroz medije smo informisani da se u tom pandemijskom periodu, posebno kada je dostignut pandemijski vrh, na svjetskom tržištu vodila prava, surova, beskrupulozna borba država, vlada i njihovih službi, institucija, kompanija, poslovnih grupa i pojedinaca u nabavci, kupovini, prodaji i preprodaji medicinskih sredstava i opreme, posebno respiratora.

Na prethodno spomenute okolnosti i odbrana je tokom postupka izvela izvjestan broj materijalnih dokaza⁵³.

⁵³ Izvod iz dokumenta "100 dana koji su promijenili svijet", Una Čilić, Radio Slobodna Evropa; Izvod iz novinskog članka "Mjere EU: Uvode se restrikcije izvoza lijekova, traže se respiratori" od 18.03.2020. godine, preuzeto sa www.nezavisne.com DO 1-1; Članak Bolnice pucaju pod pritiskom pacijenata, Kravić za N1, Članak Buka magazina i BiH se okreće Kini, VOA Europske vlade se bore za respiratore – s prijevodom, Članak Klix-a Gradonačelnik New Yorka, članak Moderni pirati agenti s crnim fondovima u borbi za respiratore i maske, Večernji list – DO 1-27; - Članak sa portala www.bbva.com od 29.04.2020. godine „This is how we obtained 2.813 ventilators, in record time and a very tight market to help in the fight against COVID-19” - sa prevodom na BHS DO 1-83; Članak sa portala What China od 30.03.2020. godine „Global purchase of Chinese Ventilators, orders booked until June” - sa prevodom na BHS DO 1-84; Članak sa portala www.bbc.com od 01.04.2020. godine „Covid-19: The race to build coronavirus ventilators” - sa prevodom na BHS DO 1-85; Članak sa portala www.newscientist.com od 26.03.2020. godine „Which Covid-19 patients will get a ventilator if there's a shortage?” - sa prevodom na BHS DO 1-86; Članak sa portala www.connectorsupplier.com od 14.04.2020. godine „COVID-19 spreads, demand for ventilators skyrockets” - sa prevodom na BHS DO 1-87; Članak sa portala www.nytimes.com od 28.03.2020. godine „Under intense criticism, Trump says Government will buy more ventilators” - sa prevodom na BHS DO 1-88; Članak sa portala www.timesofisrael.com od 01.04.2020. godine „Mossad officer describes covert global battle to obtain ventilators at all costs” - sa prevodom na BHS DO 1-89; Članak sa portala www.npr.org od 14.04.2020. godine „Are Illinois officials paying hugely inflated prices for medical supplier” - sa prevodom na BHS DO 1-90; Članak sa stranice Ambasade NR Kine u Kraljevini Belgiji od 02.04.2020. godine „Xi says China ready to help Belgium with medical supplies amid COVID-19 outbreak” - sa prevodom na BHS DO 1-91; Članak sa stranice www.thenomadtoday.com od 09.04.2020. godine „Trash-masks scandal: the 5 million paid by Finland ended up in a bank account in Belgium” - sa prevodom na BHS DO 1-92; Članak sa stranice MacauHub od 31.03.2020. godine „BNU Macau „saves” purchase of 500 Chinese ventilators by Portugal” - sa prevodom na BHS (nema izvora stranice) DO 1-93; Članak sa stranice www.washingtonpost.com od 02.04.2020. godine „Israeli spy agency's latest mission: Hunting worldwide for scarce ventilators to battle coronavirus” - sa prevodom na BHS DO 1-94; Članak sa stranice www.24x7mag.com od 15.07.2020. godine „Israeli spent a fortune on ventilators. Some are faulty, most were never delivered” - sa prevodom na BHS DO1-95; Članak sa stranice www.nytimes.com od 18.03.2020. godine „There aren't enough ventilators to cope with the Coronavirus” - sa prevodom na BHS DO1-96; Članak sa stranice www.reuters.com od 13.03.2020. godine „Germany Italy rush to buy life-saving ventilators as manufacturers warn of shortages” - sa prevodom na BHS DO 1-97; Članak sa stranice www.theguardian.com od 31.03.2020. godine „New York's Andrew Cuomo decries 'ebay'- style bidding war for ventilators” - sa prevodom na BHS DO 1-98; - Članak sa stranice www.espresso.co.rs od 09.04.2020. godine „Amerikanci kao kauboji otimaju respiratore od drugih zemalja! Procurili neverovatni podaci o hajdučiji!” DO 1-116; Članak sa stranice www.srbijadanas.com od 08.04.2020. godine „Nastavlja se svetska borba za respiratore: Amerikanci doneli novu odluku, siromašne zemlje će najviše propatiti” DO 1-117; Članak sa stranice www.kom-enter.hu „Kezd kirajzoldni, togyan rendelte jelentosen tul magat lelegeztctbaepekbdl Magyarorszag” - sa prevodom (Polako se nazire kako je Mađarska došla do značajnog nagomilavanja poručenih respiratora) DO 1-118; Članak sa stranice www.klix.ba od 23.03.2020. godine „Novalić najavio poduhvat: Naša firma pokušat će iskopirati respirator i napraviti svoj” DO 1-119; Članak sa stranice www.dw.com od 19.03.2020. godine „Je li EU ostavio Zapadni Balkan na cjedilu?” DO 1-120; Članak sa stranice www.vecernji.hr od 11.04.2020. godine „Respirator iz Kine prije koštao 16.000, a sad 53.000 dolara” DO 1-121; Tekst objavljen na web portalima u BiH i regionu, Respirator iz Kine prije koštao 16.000, a sada 53.000 dolara” Klix.ba od 10.04.2020. godine, preuzeto sa portala B92 DO 2-45; Tekst objavljen na web portalima u BiH i regionu, „Nastavlja se svetska borba za respiratore: Amerikanci doneli novu odluku, siromašne zemlje će najviše propatiti”, Srbija danas od 08.04.2020.godine. DO 2-46; Tekst objavljen na web portalima u BiH i regionu, „Svetska potražnja za respiratorima deset puta veća”, Radio-televizija Vojvodine od 28.03.2020. godine. DO 2-47

Bili smo kao bh. građani svjedoci i učesnici u aktivnostima provođenja strogih mjera socijalne izolacije, ograničavanja i kontrole kretanja građana, uvođenja policijskog sata, prekida i ograničavanja radnih procesa, uvođenja tzv rada od kuće, otežane društvene i službene komunikacije, početnog nesnalaženja državnih i zdravstvenih službi u pružanju pomoći i zaštite, panike, straha i strijepnje kod većeg dijela stanovništva zbog neizvjesnosti i nesigurnosti uzrokovanih pandemijom i početnim neadekvatnim reakcijama vlasti i njenih službi.

Postalo je poznato, kroz lična iskustva građana i medijske informacije, da su ovo stanje nesreće mnogi prepoznali kao povoljnu priliku za sticanje visokih zarade, od nabavki sredstava za dezinfekciju, preko zaštitnih maski, zaštitne opreme, lijekova, pa do visoko sofisticiranih medicinske opreme i sredstava, njihove prodaje i preprodaje po uvećanim cijenama radi ekstra profita, do pojedinačnog i organiziranog preduzimanja koruptivnih radnji sticanja protivpravne imovinske koristi privatnim ugrađivanjem tzv. koruptivne rente u cijenu neransparentnih nabavki koje su se plaćale iz džepova građana, poreskih obaveznika, pravno kvalificirano u širem smislu kao krivična djela iz koristoljublja, u užem kao činjenje koruptivnih krivičnih djela u postupku javnih nabavki.

Tematska sjednica Vlade FBiH od 16.3.2020. godine, odluke i zaključci

Nakon što je Svjetska zdravstvena organizacija dana 11. marta 2020. proglasila pandemiju Covid 19, Vlada Federacije je u svrhu borbe protiv pandemije odlučila proaktivno djelovati na zaštiti građana od pandemije, pa je na tematskoj sjednici od 16.3.2020. godine donijela Odluku kojom je proglašeno stanje nesreće uzrokovano pojavom „Koronavirusa“ na području Federacije BiH, kao i s tim u vezi doneseni Zaključci broj: V.broj: 410/2020, među kojima i Zaključak broj 4. kojim se *„zadužuje FUCZ da na osnovu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, osigura u što kraćem roku operativnost sredstva namjerjenih za nabavku opreme, karantena i dr.“*, i Zaključak broj 6. kojim *„Vlada Federacije daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama, radi nabavka na tržištu dostupnih respiratora, medicinske opreme, medicinskih sredstava, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije, a u vezi sa članom 187. Zakona o zdravstvenj zaštiti“*.

Na pomenuoj tematskoj sjednici Vlade je pokrenuta rasprava da se suspendira odnosno stavi van snage primjena Zakon o javnim nabavkama (tz. državnog, zakona na državnoj, bh. razini), što je na kraju rezultiralo donošenjem Zaključka pod tačkom 5. koji glasi: *„Vlada Federacije BiH će se obratiti Vijeću ministara BiH te zatražiti hitnu izmjenu članka 10. Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, brj 39/14) kako bi se osiguralo izuzeće od primjene ovog zakona kod nabavke opreme i dr. za suzbijanje širenja koronavirusa (COVID-19)“*.

Vlada Federacije će u vezi sa pomenutom Odlukom kojom je proglašeno stanje nesreće uzrokovano pojavom „Koronavirusa“ na području Federacije BiH, kao i s tim u vezi

donesenim zaključcima donijeti i druge odluke, kao i Federalni štab Civilne zaštite i Federalna uprava Civilne zaštite, o čemu će više riječi biti u narednom poglavlju.

Službena svojstva optuženih

Svojstvo četiri optužena lica, I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, te V-optužene Jelke Miličević kao službenih osoba, odnosno III-optuženog Fikreta Hodžića kao odgovornog lica u Federaciji BiH, u vrijeme izvršenja krivičnih djela koja im se stavljaju na teret nesporno je utvrđeno imajući u vidu definiciju službene osobe odnosno odgovorne datu kroz odredbu člana 2. KZFBiH.

Utvrđeno je kao nesporno, potvrđeno provedenim materijalnim propisima i priznanjima pojedinih činjenica optuženih topkom postupka da su optuženi u vrijeme za koja se terete predmetnom optužnicom bili službena lica, odnosno odgovorna lica u Federaciji (III-optuženi Hožić), sa sljedećim ovlaštenjima, obavezama i odgovornostima, i to:

I-optuženi Fadil Novalić u svojstvu službenog lica, i to imenovanog funkcionera u organima izvršne vlasti FBiH u skladu sa čl. 2. st. (3) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17, u daljem tekstu KZFBiH), kao premijer Vlade FBiH (u daljem tekstu premijer Federacije) koji je imenovan na tu funkciju Odlukom PD broj 01-02-3-466/15-1 od 31.3.2015. godine, koji rukovodi radom Vlade i odgovara za njen rad kako je propisano članom 9. Zakona o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj:1/94), saziva sjednice Vlade i potpisuje akte Vlade kako je to propisano čl. 8. i 9. Poslovnika o radu Vlade FBiH („Službene novine FBiH“, br. 6/10, 37/10, 62/10), te supotpisuje odluke platnim transakcijama putem računa kako je to propisano čl. 40. st. (3) Zakona o izvršavanju budžeta FBiH za 2020. godine („Službeni glasnik FBiH“, broj: 99/19).

II-optuženi Fahrudina Solak u svojstvu službenog lica, i to imenovanog funkcionera u organima izvršne vlasti FBiH u skladu sa čl. 2. st. (3) KZFBiH, kao direktor Federalne uprave Civilne zaštite (u daljem tekstu: FUCZ) koji je na tu funkciju postavljen Odlukom Vlade FBiH, V. Broj: 1672/2014 od 10.9.2014.godine, a koji je na osnovu čl. 5. Uredbe o Federalnom štabu civilne zaštite („Službene novine FBiH“, br. 54/03, 38/06, 74/07 i 63/11) po funkciji i načelnik Federalnog štaba civilne zaštite (u daljem tekstu FŠCZ), sa ovlaštenjima da rukovodi i odgovara za zakonit rad FUCZ kako je to propisano odredbom čl. 60. Zakona u upravi Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 28/97, 26/02) i odredbom čl. 60. u vezi sa čl. 56. i 57. Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 35/05) i naredbodavca za korištenje svih sredstava Uprave kako je propisano članom 24. i 25. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji FUCZ („Službene novine FBiH“, broj: 35/05), te nadzire Odluku o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine FBiH“, br.: 4/12, 80/13 i 20/20) u skladu sa čl. XV ove Odluke, a istovremeno kao načelnik FŠCZ sa ovlaštenjima da zahtjeva sazivanje i obavezno održavanje sjednica i telefonskih sjednica FŠCZ, te da priprema i dostavlja materijale sazvanih sjednica, a sve kako je propisano Uredbom o izmjeni Uredbe o FŠCZ, V.broj: 457/2020 od 25.3.2020.

godine, te čl. 6. Poslovnika o radu FŠCZ, broj: 11-49/1-483-3/2011 od 26.10.2011. godine i Poslovnika o izmjenama i dopunama Poslovnika o radu FŠCZ, broj: 12-02/10-542-4/17 od 4.10.2017. godine.

III-optuženi Fikret Hodžić u svojstvu odgovornog lica **pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica - Republika Srpska** koje je registrovano Rješenjem o registraciji u skladu sa čl. 123. st. (1) tač. 6) Krivičnog zakonika Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br.: 64/17 i 104/18, u daljem tekstu KZRS) po Rješenju o registraciji Okružnog privrednog suda u Bijeljini, broj: 059-0-Reg-15-000810 od 26.10.2015. godine, kao odgovorno lice u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. **Srebrenica**, jedini član Uprave ovog pravnog lica, postupajući u ime, za račun i u korist ovog pravnog lica.

IV-optuženo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica - Republika Srpska koje je registrovano Rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda u Bijeljini, broj: 059-0-Reg-15-000810 od 26.10.2015. godine, čija je osnovna djelatnost „*ostala prerada i konzervisanje voća i povrća*“ (10.39 Klasifikacije djelatnosti),

V-optužena Jelka Miličević u svojstvu službenog lica u institucijama Federacije BiH, i to kao imenovani funkcioner u organima izvršne vlasti Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa čl. 2. st. (3) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZFBiH, „Službene novine Federacije BiH“, br.: 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 52/14, 76/14, 46/16 i 75/17), ministrica finansija u Vladi FBiH, koja u skladu sa članom 118. Zakona o upravi („Službene novine FBiH“, broj: 28/97, 26/02) i člana 56. Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 35/05) rukovodi Ministarstvom, osigurava zakonito i efikasno obavljanje svih poslova iz nadležnosti Ministarstva, a istovremeno i zamjenica Premijera, a po osnovu čl. 5. Uredbe o FŠCZ i kao komandantkinja FŠCZ.

Sud je u izreci presude naveo službena svojstva optuženih i njihova ovlaštenja na početku činjeničnog dijela presude prije početka Tačke I.1. izreke presude, što je preneseno iz Tačke 1. izreke optužnice.

Uvodno o relevantnim odredbama Zakona o javnim nabavkama u vezi sa odlukama i zaključcima Vlade

Vlada Federacije je u vezi sa pomenutom Odlukom kojom je proglašeno stanje nesreće uzrokovano pojavom „Koronavirusa“ na području Federacije BiH donijela Zaključak broj 6. kojim „*Vlada Federacije daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama, radi nabavka na tržištu dostupnih respiratora, medicinske opreme, medicinskih sredstva, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije, a u vezi sa članom 187. Zakona o zdravstvenj zaštiti*“ („*kada ulogu upravljanja akcijama zaštite i spašavanja na teritoriji Federacije, odnosno području kantona preuzima Federalni, odnosno Kantonalni štab Civilne zaštite*“).

Primjetno je da se Vlada Federacije tom prilikom u pomenutom Zaključku broj 6. nije precizno referirala, pozvala na određenu odedbu tog člana, člana 10. (Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona) Zakona o javnim nabavkama.

Član 10. (Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona) Zakona o javnim nabavkama, koji je citiran u poglavlju Relevantni propisi, propisuje slučajeve kada se može izvršiti javna nabavka izuzećem od primjene odredbi tog Zakona, navedeni su ugovori o javnim nabavkama na koje se ne primjenjuje Zakon o javnim nabavkama.

Kasnije će FUCZ, odnosno II-optuženi Solak, u svojstvu direktora FUCZ kao zastupnika ugovornog organa, prilikom pokretanja postupka javne nabavke pozvati se na člana 10. stav 1. tačka b) (Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona) Zakona o javnim nabavkama, koja propisuje da su ugovori o javnim nabavkama na koje se ne primjenjuje Zakon o javnim nabavkama i *“ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtjeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini”*

U izreci optužnice, pa tako i u izreci presuđenja navodi se samo jedna konkretna odredba Zakona o javnim nabavkama, i to član 10. Zakona o javnim nabavkama (ZJN), čiji sadržaj je prethodno izložen.

U činjeničnoj izreci optuženja, pa tako i nakon okončanog postupka u izreci presuđenja, navodi se kako su optuženi postupali *„bez pokrenutog postupka javne nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (ZJN)“*, zbog čega se za ovo Vijeće postavilo pitanje već na početku suđenja i dokaznog postupka koji je to trebao biti *„pokrenut postupak javne nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.“*

Na pomenutoj sjednici je direktor Agencije za javne nabavke usmeno saopštio, da nije potrebno mijenjati Zakon o javnim nabavkama, niti ga suspendirati, uz usmeno tumačenje da se u situaciji hitnosti može koristiti odredba člana 21. tog Zakona koja se odnosi na posebne uslove za primjenu pregovaračkog postupka bez obavještenja za nabavku robe, te član 10. Zakona o javnim nabavkama koji se odnosi na izuzeća od primjene odredbi tog zakona kada se mora reagovati u situacijama od par sati, do jednog dana, što je Agencija službeno pismeno javno ponovila u saopštenju od narednog dana u kojem su navedene upute o tome kako da se koriste javne nabavke u doba pandemije u hitnim situacijama, postupkom iz člana 21. Zakona o javnim nabavkama, a odstupanjem od primjene Zakona samo kada se mora hitno reagovati *istog momenta, npr. u roku od 1 ili 2 sata, ili čak u roku od nekoliko minuta,*

Odredbom člana 10. Zakona o javnim nabavkama, pod nazivom *„Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona“*, propisano je da se od primjene tog zakona izuzimaju, između ostalih u toj odredbi ugovora, pod tačkom b) *„ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtjeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini“*, što je tumačenjem direktora Agencije, potom saopštenjem Agencije bio najprihvatljiviji i najbliži zakonski osnov za izuzimanje ugovora od tog Zakona, ali kako je tumačenjem navedeno u

„situacija kraja hitnosti, kada je potrebno reagovati istog momenta, npr. u roku od 1 ili 2 sata, ili čak u roku od nekoliko minuta, odnosno kada objektivno nije moguće primijeniti ni pregovarački postupak bez objavljivanja obavještenja o nabavci“.

Iz sadržaja pismenog saopštenja Agencije za javne nabavke od 17.3.2020. godine, koji je javno upućen svim ugovornim organima, pa tako i FCUZ, koje saopštenje se kao dokument navodi u izreci optuženja, ali bez sadržaja („Saopštenje Agencije za javne nabavke, broj:02-1-489-1/20 od 17.3.2020. godine“), još jedan član Zakona o javnim nabavkama je relevantan za predmet, koji se međutim u činjeničnom dijelu izreke optužnice ne navodi, a radi se članu 21. Zakona o javnim nabavkama koje predviđa pregovarački postupak bez objave obavještenja za potrebe rješavanja kriznih situacija kakva je bez sumnje bila situacija stvorena pandemijom i proglašenim stanjem nesreće na području Federacije BiH, upravo onako kako je to preporučila i Agencija za javne nabavke u svom pismenom saopštenju od 17.3.2020. godine, a koji postupak je, pravilnim tumačenjem Zakona o javnim nabavkama morao biti primjenjen u konkretnom postupku nabavke.

S tim u vezi za Vijeće se postavilo pitanje da li je FUCZ mogla biti ugovorni organ kod nabavke medicinske zaštitne opreme i medicinskih sredstava (medicinskih respirator) pozivanjem na član 10. Zakona o javnim nabavkama, te tako ugovarati nabavke sa III-optuženim Hodžićem i njegovim pravnim licem koje nije bilo kvalificirano niti registrirano za veletrgovinu (uvoz) medicinskih sredstava.

Od ključnog značaja za razumijevanje pitanja pravilnosti i zakonitosti javnih nabavki u ovom predmetu je pravilno tumačenje odredbi Zakona o javnim nabavkama, posebno čl. 10. kada se dovede u vezu sa zvaničnim tumačenjem Agencije iz saopštenja od 17.3.2020. godine i članom 21. Zakona na koji je Agencija skrenula pažnju ugovornim organima, te u vezu sa citiranim Zaključkom broj 6. Vlade Federacije, kao i sa odredbama člana 79. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, člana 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima, te odredbom člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima.

Dan nakon održane Tematska sjednica Vlade FBiH od 16.3.2020. godine na kojoj su donesene pomenute odluke i zaključci, Agencija za javne nabavke Bosne i Hercegovine od 17.3.2020. godine izdala je saopštenje, broj: 02-02-1-489-1/20 od 17.3.2020. godine (DT-1), koje donosimo u cjelosti⁵⁴.

---

⁵⁴ **Saopštenje Agencija za javne nabavke Bosne i Hercegovine od 17.03.2020. godine**

“Povodom aktuelnih dešavanja u Bosni i Hercegovini u vezi sa Corona virusom (COVID-19) i nabavki neophodnih za spiječavanje širenja i ublažavanje posljedica istog, te u vezi sa službenim proglašenjem pandemije od strane Svjetske zdravstvene organizacije od 11.03.2020. godine, Agencija za javne nabavke Bosne i Hercegovine u okviru svojih nadležnosti definisanih Zakonom o javnim nabavkama (“Službeni glasnik BiH”, brj 39/14) - u da jem tekstu: Zakon, de je sljedeće SAOPŠTENJE

- 1. U situaciji kraja hitnosti, kada nije moguće primijeniti redovne postupke javne nabavke, ali ipak postoji dovoljno vremena, može se koristiti pregovarački postupak bez objavljivanja obavještenja o nabavci pod uslovima navedenim u članu 21. stav (1) tačka a) Zakona.*

Navedena odredba Zakona tretira situaciju kada je potrebna brza aktivnost ugovornog organa u vezi s nabavkom prouzrokovanom nepredvidivim događajima.

Naime, ugovorni organi mogu, izuzetno ugovore docjeļivati putem pregovaračkog postupka bez objavļivanja obavješterja o nabavci, kada se zbog dokazivih razloga kraјrje hitnosti, prouzrokovane događajima nepredvidivim za dati ugovorni organ, ne mogu ispoštovati minimalni rokovi kcјi su utvđeni za redovne postupke. Okolnosti kcјima se opravdava izuzetna hitnost ne smju se ni u kom slućaju moći dovesti u vezu sa ugovornim organom. Znaći, prvi uslov za primjenu ovog postupka jeste da ugovorni organ mora ponuditi jasne i objektivne dokaze za hitno cjelovarje potkrļepjene argumentima kcјe mođe uvjerļivo dokazati javnosti ili institucјama nadleđnim za kontrolu postupaka javnih nabavki. Drugi uslov je da okolnosti kraјrje hitnosti trebeju biti izazvane događajima kcјe ugovorni organ nje mogao predvićjeti (viša sila). Treće, nastanak takvih okolnosti mora poticati izvan kontrole ugovornog organa te se traži naroćito brza aktivnost ugovornog organa što se tiće nabavke kcјa cjeluje u pravcu sprļećavarja, ublađavarja i prestanka štetnog cjelovarja.

Dakle, dozvojena je primjena pregovaračkog postupka bez objavļivanja obavješterja o nabavci ukoliko su kumulativno ispunjeni sljedeći uslovi:

- e) Postojanje događaja kcјi se nje mogao predvićjeti,
- ć) Kraјrja hitnost bog kcјe je nemoguće ispuniti rokove predvićene za druge, redovne postupke javne nabavke,
- c) Slućajna veza između nepredvidivog događaja i kraјrje hitnosti kcјa iz rјega proizlazi.

Pregovaraćki postupak iz razloga kraјrje hitnosti provodi se sa jednim ponuđaćem u skladu sa ćlanom 28. stav (1) Zakona, te se ugovor sa istim mođe zakļućiti odmah po donošenju odluke o izboru jer nje potrebno ćekati protok roka 15 dana od dana kada su ponuđaći obavješteni o izboru najpovojneg ponuđaća, a u skladu sa ćlanom 98. stav (2) taćka a) Zakona.

- 2. U situacјama kraјrje hitnosti, kada je potrebno reagovati istog momenta, npr. u roku od 1 ili 2 sata, ili ćak u roku od nekoliko minuta, odnosno kada objektivno nje moguće primjeniti ni pregovaraćki postupak bez objavļivanja obavješterja o nabavci, tada se nabavka mođe podvesti pod izuzeće od primjene Zakona sa aspekta „posebnih rјera sigurnosti“ iz ćlana 10. stav (1) taćka b) Zakona.

U slućaju izuzetne nuđe (npr. spašavarje ljudskih života, zdravja, i sl.) i kada objektivno nje moguće primjeniti ni pregovaraćki postupak bez objavļivanja obavješterja o nabavci, opravdano je primjeniti izuzeće od primjene Zakona, oslarļejući se na javni interes (npr. Zakoni o zašćiti stanovništva od zaraznih bolesti u BiH, Zakoni o zašćiti i spašavarju judi i materļalnih dobara u BiH od prirodnih i drugih nesreća, i sl.). Bitno je obrazlođiti da bi primjena postupaka javne nabavke, odnosno vrļeme potrebno za provođenje istih, prouzrokovalo izuzetno negativne posljedice, te da su ugovorni organi upravo na temu takve procjene postupili i preduzeli radnje odmah.

Generalne Napomene

Primjena pregovaračkog postupka bez objavļivanja obavješterja o nabavci za hitne nabavke kada je ovaj postupak vremenski moguće provesti i pozivaje na izuzeće od primjene Zakona kada nje moguće provesti niti jedan postupak u skladu sa naprijed navedenim, opravdana je samo ukoliko se nabavka ne odugovlaći i mođe se odnositi samo na one nabavke koje su neophodne da bi se spasili ljudski životi, sprļećila ili ublađila epidemija ili materļalna šteta, te se shodno tome ne mogu primjeniti na redovne nabavke, odnosno na nabavke kcјe zaista nisu neophodne.

Naglašavamo da su i u navedenim slućajevima ugovorni organi dužni da poštuju sve odredbe Zakona i pratećih podzakonskih akata (npr. opći principi, plan javnih nabavki ili posebna odluka, odluka o pokretarju postupka javne nabavke ili odluka o izuzeću, objava informacije na web stranici ugovornog organa o vođenju pregovaračkog postupka bez objave obavješterja o nabavci, objava obavješterja o docjeli ugovora putem pregovaračkog postupka bez objave obavješterja o nabavci, dostava izvješćaja o izuzeću od primjene Zakona, objava osnovnih elemenata ugovora i izmjenjena ugovora na web stranici ugovornog organa, i dr.).

Također skrećemo paņnju ponuđaćima da se ponašeju u skladu sa tržišnjim okolnostima i da ne zloupotrebļavaju navedenu situaciju jer će u tom slućaju biti obavješteni nadleđni organi“.

U vezi sa ovim saopštenjem/tumaćenjem Vijeće skreće paņnju na odredbu ćlana 92. Zakona o javnim nabavkama, stav 3., nadleđnost Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine iz taćke d) je „pruđanje tehnićke pomoći i savjetodavnih mišļerja ugovornim organima i ponuđaćima u vezi s pravilnom primjenom ovog zakona i podzakonskih akata“).

U vezi sa ovim saopštenjem/tumačenjem Sud skreće pažnju na odredbu člana 92. Zakona o javnim nabavkama, stav 3., nadležnost Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine iz tačke d) je „*pružanje tehničke pomoći i savjetodavnih mišljenja ugovornim organima i ponuđačima u vezi s pravilnom primjenom ovog zakona i podzakonskih akata*“.

Dakle, tumačenja odredbi ovog Zakona od strane Agencije za javne nabavke nisu obavezujuća za ugovorne organe, jer je prvenstvena obaveza pravilnog i zakonitog tumačenja odredbi Zakona o javnim nabavkama bila obaveza ugovornog organa i njegovog zastupnika, u konkretnom slučaju direktora FCUZ, II-optuženog Solaka.

Opšte napomene o optužnim tvrdnja u vezi sa medicinskim respiratorima, imovinskoj koristi i šteti.

Uz ostala ključna pitanja protivpravnosti javnih nabavki postavila su kao dodatna pitanja od značaja za utvrđivanje optužnih tvrdnji pribavljene koristi i pričinjene štete koje činjenice su i bitna obilježja kod krivičnog djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, kao i pitanje kvalitete nabavljenih medicinskih respiratora:

pitanje pribavljene koristi za optužene Novalića, Solaka, Hodžića i njegovo optuženo pravno lice, pitanje pričinjene štete budžetu Federacije, zdravstvenom sistemu Federacije i građanima Federacije, te u vezi sa prethodnim pitanjima, pitanje kvalitete nabavljenih medicinskih respiratora.

Ukratko uvodno o pitanjima koristi, štete i kvaliteti nabavljenih medicinskih respiratora, dok će kasnije biti detaljno obrazloženje o utvrđenjima po ovim pitanjima.

Pitanje kvalitete nabavljenih medicinskih respiratora

Optuženima se stavlja na teret u tač 2.4 izreke optužnice da „*kupjena, a potom i isporučena medicinska oprema (100 kom respiratora tipa ACM812A) ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog obojenja COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 kcji su u kritičnom stanju i kcjima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija*“.

Pored optužnih tvrdnji da su optuženi počinili u dispozivu optužnice opisane radnje *zloupotreba službenih položaja i ovlaštenja* radi pribavljanja optuženom pravnom licu i njegovom direktoru imovinske koristi, Sud je bio u obavezi razjasniti optužne tvrdnje da li je pribavljeni predmet javne nabavke, medicinski respiratori za koje je odvojeno 10 milion KM budžetskog novca, bili namijenjeni za tretman i liječenje težih bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju, odnosno za jedinice intenzivne njege i da li su kvalitetom odgovarali toj svrsi.

Tačno je, kako je to odbrana isticala, da ne postoje respiratori isključivo namijenjeni za tretman oboljelih bolesnika s COVID-19 što je za Sud, stranke i branitelje nesporno.

Medicinska specijalistička struka, anesteziološka, definisala je standarde da se za tretman i liječenje bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, neophodna visoko sofisticirana medicinska sredstva, određeni respiratori sa specifičnim specifikacijama koji su se morali nabaviti u konkretnom slučaju nabavke putem zdravstvenih ustanova, od pravnih lica koja su ovlaštena i kvalificirana za uvoz medicinske opreme.

Sud je nakon provedenih dokaza, optužbe i odbrane, posebno provedenih vještačenja bio u obavezi nesumnjivo razjasniti i utvrditi optužne navode da se za nabavljene respiratore tipa ACM812A ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno da isti nisu namjenjeni za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može zatrebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, da ne posjeduju minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljenja COVID-19, zbog čega nisu namijenjeni za tretman i liječenje težih bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju, odnosno za jedinice intenzivne nege.

Dakle, postavilo se pitanje da li je nabavljeno 100 respiratora koji su se mogu koristiti isključivo kao tzv mobilni, transportni respiratori, za kraću upotrebu na stacionarnim pacijentima do jednog sata, kako se to tvrdilo tokom dokaznog postupka optužbe i optužnih vještačenja.

Nadalje, postavilo se pitanje, ukoliko su nabavljeni medicinski respiratori tzv mobilni, transportni respiratori, za kraću upotrebu na stacionarnim pacijentima do jednog sata, kako se to tvrdilo tokom dokaznog postupka optužbe i optužnih vještačenja, da li su optuženi prije, tokom ili nakon nabavke tih respiratora bili svjesni tih činjenica, da su nabavljeni medicinski respiratori slabije kvalitete, koji ne bi imali sve potrebne funkcije za liječenje bolesnika s COVID-19 u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, dakle da se nabave slabiji i lošiji, pa tako jeftiniji koji bi se predstavili kao visoko kvalitetni te tako bili skuplje plaćeni, pa da razliku u cijeni protivpravno pribave, zadrže i podijele između sebe kao pripadnici grupe.

Dalja pitanja koja su se nametnula pred Sud u vezi sa javnom nabavkom medicinskih respiratora, koja nisu bila implicirana u optuženju u formi optužnih tvrdnji jesu:

Da li je unaprijed, prije odluke o nabavci i pokrenutom postupku nabavke, bilo utvrđeno koja vrsta medicinskih respiratora sa kojim mogućnostima i tehničkim karakteristikama se trebalo nabaviti, kao i koja količina, te ko je bio u obavezi da ova pitanja javne nabavke prethodno utvrdi i definiše kao predmet javne nabavke.

Podsjetimo se na provedeni, nesporni dokaz, da je Prema planu potreba, koji je objedinio Zavod za javno zdravstvo Federacije, bila je planirana nabavka 300 medicinskih respiratora, „respiratora za djecu i odrasle“, te da je s tim u vezi II-optuženi Solak, u svojstvu direktora FUCZ i tako zastupnika ovog ugovornog organa, donio odluku o nabavci, kojom

je zvanično započet postupak javne nabavke, za nabavku 100 invazivnih respiratora, tipa HC VE003.

Pitanje pribavljene imovinske koristi

Podsjetimo se da su pitanja pribavljene koristi pred ovo Vijeće postavljena, kroz optužne tvrdnje, na način da se u izreci optužnice tvrdilo da su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i njegovo pravno lice, bili pripadnici grupe (Udruženja) koje je formirao I-optuženi Novalić te istom rukovodio „*cijem pribavljanja protivpravne imovinske koristi od opisanih nabavki, kcjim bi protivpravnim radnjama u postupcima nabavke materijala i opreme bilo omogućeno da se novac iz Budžeta FBiH stavi na raspolaganje Federalncj upravi Civilne zaštite (u dajem tekstu FUCZ), a potom po osnovu zaključenja kupoprodajnih ugovora FUCZ sa odabranim pravnim licima prebaci na račune ovih pravnih lica*“... nakon čega bi uništavanjem službenih isprava prikrili ranji predmet ugovora, a zatim tako pribavljenu korist u njima poznatim iznosima podijelili..“.

Kada je u pitanju visina koristi u optuženju se navodi da je nezakonita javna nabavka medicinskih respiratora omogućila „*pripadnicima Udruženja sticanje protivpravne imovinske koristi u samo njima tačno poznatom iznosu, ali ne manje od 700.000,00 KM (a kcji iznos čine sredstva blokirana po Rješenju Suda BiH i potrošena sredstva opisana ovom tačkom pod 2.3.)*.“

Naredno pitanje koje se postavilo pred Vijeće, a nakon što je za Sud dokazano da su korist imali samo III-optuženi Hodžić i njegovo pravno lice u slučaju nabavke medicinskih respiratora, jeste koji je to iznos imovinske koristi u tačnom ili približno odredivom iznosu koji su III-optuženi Hodžić i njegovo pravno lice u slučaju nabavke medicinskih respiratora ostvarili, a koji iznos su mu omogućili da stekne I-optuženi i II-optuženi.

Pitanje pričinjene štete po Federaciju

Pitanje pričinjene štete se odnosi na štetu po budžet Federacije, po zdravstveni sistem Federacije i po građane Federacije.

Podsjetimo se da u tač. 2.1. izreke optužnice optužna tvrdnja da je nezakonita javna nabavka medicinskih respiratora „*za Budžet FBiH prouzrokovalo štetu u vidu sticanja koristi pripadnicima Udruženja u samo njima tačno poznatom iznosu, ali ne manje od 700.000,00 KM*“ (a koji iznos čine sredstva blokirana po Rješenju Suda BiH i potrošena sredstva opisana ovom tačkom pod 2.3.), a za Budžet FBiH prouzrokovalo štetu u novčanom iznosu „*ne manjem od 10.530.00,00 KM, kcji je učinjenim krivičnim djelima isplaćen iz Budžeta FBiH, jer kupljena, a potom i isporučena medicinska oprema (100 kom respiratora tipa ACM812A) ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog obojenja COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 kcji su u kritičnom stanju i kcjima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija*“.

Dakle, prema optužnim tvrdnjama, izričitim i impliciranim, tvrdi se da se šteta sastoji u tome što je nabavljeno 100 medicinskih respiratora, koji su višestruko preplaćeno, koji se nisu mogli koristiti za teže pacijente oboljele od Covida u jedinicama intenzivne njege, tako da šteta osim po budžet Federacije zbog višestrukog neosnovane preplaćane kupovne cijene i za zdravstveni sistem Federacije i za građane Federacije u onoj mjeri u kojoj se kao takvi u tom broju od ukupno 100 nabavljenih nisu mogli koristiti u te svrhe u toku pandemije, niti se sada mogu koristiti za jedinice intenzivne njege za teže pacijente.

Odgovor na pitanje visine štete koja je tim zloupotrebama nanescena budžetu Federacije, zdravstvu i građanima zavisi od odgovora na pitanje o kvaliteti nabavljenih medicinskih respiratora, odnosno o njihovoj korisnosti za liječenje bolesnika s COVID-19, te od odgovora pitanje da li su medicinski respiratori neosnovano preplaćeni kao je to tvrdila optužba.

Glava VIII - OSUĐUJUĆI RAZLOZI - PRVI DIO PRESUDE

Uvodne i opšte napomene

Nakon opštih uvodnih napomena „Osudjujući razlozi presude – opšti uvodni dio“ slijedi poglavlje „Osudjujući razlozi“ koje se detaljno bavi osudjujućim razlozima za oglašavanje krivim odnosno odgovornim optuženo pravno lice u Prvom dijelu presude, dakle u odnosu na prva četiri optužena lica, I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženo pravno lice “F.H. Srebrena malina” d.o.o. Srebrenica.

Sud se metodološki opredjelio, radi jednostavnijeg izlaganja obrazloženja i tako lakšeg praćenja osudjujućih razloga kada je u pitanju produženo krivično djelo *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. KZFBiH, da se prvo izloži analiza nedovršene nezakonite javne nabavke zaštitne opreme sa obrazloženjem radnji svih optuženih (u odnosu na prva četiri optužena lica) i njihovim doprinose ostvarenim posljedicama, potom analizu dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora sa posebnim obrazloženjem radnji pojedinih optuženih i njihovim doprinosima ostvarenim posljedicama, kroz analizu pojedinih dokaza dovodeći iste u vezu sa dokazima u odnosu na ostale optužene i s tim u vezi razlozi za utvrđivanje postojanja krivične odgovornosti za svakog optuženog. Sud je radi lakšeg razumjevanja događaja i obrazlaganja razloga, iz metodoloških razloga izvršio razdvajanje nabavki respiratora na prvu nerealiziranu modela HC VE003 i drugu realiziranu modela ACM812A, ali je istovremeno imao u vidu da se suštinski radi o jednoj kontinuiranoj nezakonitoj javnoj nabavci, sa nizom radnji istrajanja opstanka nezakonitog ugovora, uključujući i promjenu predmeta ugovora (prelaska s jednog na potpuno drugi model i tip respiratora).

U ovom uvodnom dijelu Sud će kratko izložiti pravna i činjenična utvrđenja ovog Suda kao odgovore na ključna pitanja koja su se postavila pred Vijeće u vezi sa predmetnim javnim nabavkama prilikom odlučivanja, koja su izložena u prethodnim dijelovima ovog poglavlja, o kojim će detaljnije biti govora u nastavku obrazloženja.

Dovršena nezakonita javna nabavka medicinskih respiratora je opisana u tačkama I.1., I.2., i I.4. osuđujućeg dijela izreke presude, odnosno u tačkama 2.1., 2.2., i 2.4. izreke optužnice, dok je slučaj nedovršene nezakonite javne nabavke zaštitne medicinske opreme opisan u tač. I.5. izreke presude, odnosno 2.5. izreke presude.

Uvodna analiza i činjenična utvrđenja kod slučajeva javnih nabavki

Slijedi kratka uvodna analiza i činjenična utvrđenja kod slučajeva javnih nabavki odnosu na I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, nakon čega će Sud pristupiti detaljnoj analizi svih dokaza, te izložiti razloge za svakog optuženog ponaosob, dakle pojedinačno kako bi se strankama i braniteljima jasno dali na uvid u razloge kojima se Sud rukovodio kako je krivično pravnu odgovornost za svakog optuženog individualizirao i potom odlučio, smatrajući da je to od ključne važnosti za pravičan postupak jer svaka proizvoljna primjena prava vodi nepravu i nepravdičnosti.

Za potrebe uvoda Vijeće izlaže stav Suda da FCUZ kao ugovorni organ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, nije mogao pokrenuti postupak javne nabavke medicinskih respiratora na način da zastupnik ugovornog organa donosi odluku o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, pozivajući se na član 10. („Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona“) stav 1. tačka b) Zakona o javnim nabavkama („*ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtijeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini*“) jer se u konkretnom slučaju nije mogla primijeniti pomenuta odredba člana Zakona o javnim nabavkama, pa tako niti izuzeti od primjene odredbi ovog Zakona kupovina medicinskih respiratora koja će biti ugovorena između II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića.

Ugovorni organ FCUZ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, kada se odlučio na javnu nabavku medicinskih respiratora, morao je pokrenuti postupak javne nabavke medicinskih respiratora i isti okončati isključivo primjenom jednog od propisanih postupaka javne nabavke, konkretno postupkom propisanim članom 21. Zakona o javnim nabavkama koji je predviđen za tzv. krizne situacije, ali ne isključivo zbog toga što je to navela Agencija za javne nabavke u svom javnom saopštenju od 17.3.2020. godine jer tumačenja Agencije za javne nabavke nisu obavezujuća za ugovorne organe (prema članu 92. Zakona o javnim nabavkama, stav 3., nadležnost Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine iz tačke d) je „*pružanje tehničke pomoći i savjetodavnih mišljenja ugovornim organima i ponuđačima u vezi s pravilnom primjenom ovog zakona i podzakonskih akata*“), već prvenstveno po osnovu pravilnog i zakonitog tumačenja odredbi Zakona o javnim nabavkama što je bila obaveza ugovornog organa i njegovog zastupnika, direktora FCUZ, II-optuženog Solaka.

U tako pravilnom i zakonito pokrenutom postupku javne nabavke, ugovorni organ kod dodjeljivanja ugovora o javnoj nabavci ugovornoj strani (dobavljaču, prodavcu) ne bi mogao ugovoriti i obezbjediti avansno plaćanje dobavljaču u iznosu od 100% nabavne cijene jer to zakonske odredbe ne dozvoljavaju, što je dakle u ovom konkretnom slučaju umišljajno izbjegnuto upravo kako bi se nekvalificiranom optuženom pravnom licu bez registracije za veletrovinu medicinskim sredstvima, bez boniteta i poslovnog kredibiliteta u oblasti veletrovinne lijekovima i medicinskim sredstvima, i bez finansijskih sredstava,

dodijelilo 10 miliona budžetskog novca kako bi nezakonitom javnom nabavkom mogao realizirati tako dodijeljen kupoprodajni ugovor i tako ostvario imovinsku korist za pravno lice i njegovog vlasnika.

U slučaju pravilno i zakonito pokrenutog postupka javne nabavke, ugovorni organ bi pokrenuto javnu nabavku odlukom u kojoj bi, nakon prethodno pribavljenih tehničkih specifikacija od strane stručnih lica i organa, utvrdio predmet javne nabavke, procijenio vrijednost javne nabavke nakon prethodnog istraživanja tržišta, te se direktno obratio, ukoliko bi se opredjelio zbog razloga hitnosti takvom postupku, jednom ili više od registrovanih veletrgovaca u BiH, u kritično vrijeme je bilo 273 registrovana veleprometnika medicinskih sredstava u BiH (prema provedenim dokazima u spisu), od kojeg/kojih bi potom dobio ponudu za zaključenje ugovora o javnoj nabavci prema prethodno pravilno utvrđenom predmetu i njegovim tehničkim specifikacijama i vrijednosti, cijeni, svakako bez mogućnosti ugovaranja avansnog plaćanja bužetskim novcu dobavljaču u iznosu od 100% cijene nabavke.

Iz provedenih dokaza je utvrđeno da ugovorni organ FCUZ nije samostalno, savjesno i profesionalno, pravilno i zakonito pokrenuo postupak javne nabavke, pravilno i zakonito izabrao odgovarajući zakonom propisani postupak, pravilno i zakonito utvrdio elemente javne nabavke, i to predmet javne nabavke u tehničkom smislu (tehničke specifikacije) i procijenjenu vrijednost javne nabavke, niti se pravilno i zakonito opredjelio za ugovornu stranu, jer u konkretnom slučaju ugovorna strana nije bila kvalificirana, nije moglo biti pravno lice koje nije ovlašteno pa tako kvalificirano i osposobljeno za veletrgovinu medicinskim sredstvima.

Sud nalazi dokazanim, nakon provedenog postupka, van razumne sumnje da su optuženi Novalić Fadil i Solak Fahrudin zajednički djelovali sa umišljajem da pribave korist optuženom Hodžić Fikretu i pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. prilikom preduzimanja radnji na izboru ovog pravnog lica kao dobavljača, a zatim i zaključenju ugovora sa ovim dobavljačem kojim se nabavljaju medicinska sredstva.

Sud zaključuje da se navedeno dokazalo subjektivnim dokazima, ali i materijalnim, analizom objektivnih dokaza – rezultata pribavljenih pretresima mobilnih telefona koje su u međusobnoj komunikaciji koristila ova optužena lica, a koje su izvedene i pročitane kao dokaz prethodnog dogovora na glavnom pretresu, pri čemu van razumne sumnje nalazi dokazanim da je prethodni dogovor o odabiru pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. kao dobavljača medicinske opreme u svijesti optuženih Novalića, Solaka i Hodžića trebao biti konspirativan, tj. tajan, iz čega nesporno proizlazi svijest optuženih o zabranjenosti ovakvog međusobnog prethodnog dogovora koji je i u njihovoj svijesti kao takav nezakonit i predstavlja zabranjenu radnju koja ne treba biti javno otkrivena i iskazana u postupku, pa tako ovi optuženi u svojim iskazima u prisustvu svojih branilaca negiraju svoju međusobnu komunikaciju prije, u vrijeme i nakon zaključenja ugovora, iz čega nesporno proizlazi njihova svijest o zabranjenosti radnji koje su prethodno preduzeli, a koje su dokazane objektivnim dokazima.

Tako iz izvedenih dokaza proizlazi da je III-optuženi Hodžić Fikret prvi put pozvan od strane optuženog Solak Fahrudina dana 25.3.2020. godine u 21:30:54 sati, te da su tom prilikom razgovarali 6 minuta 59 sekundi.

Dakle, prvi zabilježeni kontakt optuženog direktora FUCZ i optuženog vlasnika pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ se dogodio na inicijativu optuženog Solaka, odnosno optuženi Solak je prvi uputio poziv optuženom Hodžiću prije nego što je optuženi Hodžić dana 26.3.2020. godine uputio FUCZ prvu ponudu broj: 1876/20 (ponuda *jedna maska-jedna marka*). Navedeni kontakt optuženog Solaka i optuženog Hodžića dolazi nakon što je dana 25.3.2020. godine održana 7. vanredna sjednica FŠCZ na kojoj je razmatran Pregled plana potreba medicinske opreme i medicinskih sredstava. Iz navedenog proizlazi da je dokazano da je tog dana, kada je razmatran plan potreba koji će kasnije biti korišten kao osnov za nabavku medicinske i zaštitne opreme, već postojao prethodni izravni kontakt optuženih Solaka i Hodžića, nakon kojeg kontakta optuženi Hodžić tek dostavlja svoju prvu ponudu, što je u suprotnosti sa tezom odbrane da je optuženi Hodžić spontano dostavljao ponude svim organima i razinama vlasti, te da je jednu takvu ponudu dostavio i FUCZ. Upravo navedeni kontakt pokazuje da, osim što optuženi Solak i Hodžić ne govore istinu kada tvrde da u ovo vrijeme nisu međusobno komunicirali po bilo kojem pitanju, isto tako optuženi Hodžić ne govori istinu kada tvrdi da je ponuda dostavljena FUCZ samo jedna od ponuda koje je samoinicijativno slao.

Navedeno, suprotno ovome, dokazuje da je optuženi Hodžić već u ovom trenutku bio pozivan da dostavi svoju ponudu, odnosno da je u ovom trenutku već postojao dogovor o izboru pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ kao dobavljača, iako tada nije postojala čak niti ponuda tog pravnog lica za bilo koju vrste zaštitne ili medicinske opreme. Navedeni zaključak van razumne sumnje potvrđuju drugi izvedeni dokazi o kojima će biti riječi u nastavku ove analize.

Navedeni zaključak o postojanju umišljaja, odnosno dogovora o prethodnom izboru pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. kao dobavljača izvan svih uslova koje propisuje Zakon o javnim nabavkama BiH na strani optuženih Solaka i Hodžića, se isto tako odnosi na I-optuženog Novalića, budući da se upravo po njegovom nalogu iz kabineta premijera Federacije BiH III-optuženom Hodžiću dostavlja putem e-maila plan potreba za nabavku dijela medicinske i zaštitne opreme, te se od optuženog Hodžića moli dostavljanje ponude. Naime, dana 2.4.2020. godine u 12:49 sati sa maila Ureda premijera FBiH poslan je mail Fikretu Hodžiću u kojem se navodi: *„u skladu sa dogovorom, a po nalogu premijera Federacije BiH, šaljemo zahijev dio ukupnih potreba. Molimo da pripremite ponudu.“* Navedeno upravo dokazuje izvan razumne sumnje da je dana 2.4.2020. godine postojao dogovor optuženog Novalića i Hodžića da III-optuženi Hodžić po dostavljenom planu potreba sačini i ponudu medicinske i zaštitne opreme.

Dakle, i ovom prilikom, sada od strane optuženog Novalića, a na način kako je to u prethodnom slučaju uradio optuženi Solak, pozivao se optuženi Hodžić da dostavi ponudu za nabavku medicinske i zaštitne opreme, iz čega nesporno proizlazi dokazanim da dana 2.4.2020. godine već postoji dogovor optuženih Novalića i Hodžića da će Hodžić biti

izabran kao dobavljač i tražene medicinske i zaštitne opreme, iako u ovom trenutku nije bio niti pokrenut postupak javne nabavke ove opreme. Optuženi Hodžić je postupio po navedenom dogovoru i istog dana dostavio ponudu za traženu medicinsku i zaštitnu opremu broj: 7736/2020 prema kupcu „Vlada Federacije Bosne i Hercegovine“. Ukupan iznos predmetne ponude iznosi 2.900.000,00 KM bez PDV. Ponuda sadrži jednake količinske vrijednosti kao i tabelarni prikaz potreba koji je prethodno iz Ureda premijera dostavljen na mail optuženog Hodžića.

Da se radilo o prethodnom dogovoru optuženih Novalića, Solaka i Hodžića da III-optuženi Hodžić, odnosno pravno lice u njegovom vlasništvu i u prilici nabavke ove opreme ima biti izabrano kao dobavljač bez provođenja bilo kakvog stvarnog postupka u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama, dokazuje dodatno i iskazani komentar II-optuženog Solaka prema Ganibegović Hasanu, direktoru Ureda optuženog Novalića koji je bio upoznat sa dogovorom o nabavci medicinske i zaštitne opreme, u kojoj prilici dan nakon dostavljanja ove ponude optuženi Solak navodi *"bio mi je Fikret jutros... gledali smo i ovo svakako nije ovo dobro sracunato nije 3.393.000 vec 4.212.000, ne treba nam ovo sve jer sam kupio vizire..."* iz čega proizlazi dokazanim da su optuženi Solak i Hodžić zajednički razmatrali predmet ponude u odnosu na iskazane potrebe za nabavkom medicinske i zaštitne opreme, što je opet u suprotnosti sa iskazanim tvrdnjama odbrane i u istrazi i na glavnom pretresu, po kojima optuženi Novalić, Solak i Hodžić nisu međusobno komunicirali o predmetima i uslovima nabavke.

Dodatno, navedeni prethodni dogovor o prethodnom izboru III-optuženog Hodžića, odnosno njegovog pravnog lica kao dobavljača izvan svih uslova propisanih Zakonom o javnim nabavkama, i to u ovom slučaju nabavke medicinske i zaštitne opreme, između optuženih Novalića, Solaka i Hodžića, a sve sa ciljem pribavljanja koristi tom pravnom licu, van razumne sumnje dokazuje i viber komunikacija I-optuženog Novalića i direktora Ureda premijera Ganibegović Hasana u kojoj I-optuženi Novalić iskazuje očekivanje da je već postupljeno po dostavljenom planu potreba iz kabineta premijera Federacije BiH pravnom licu „F.H. Srebrena malina“, odnosno da je zaključen pravni posao sa ovim dobavljačem u nabavci dostavljenog Plana potreba. Pa tako u viber komunikaciji između Ganibegovića Hasana i I-optuženog Novalića, od dana 27.4.2020. godine, Ganibegović Hasan pita optuženog Novalića: *„hoćemo li prebaciti pare za zaštitnu opremu, od jela i ostalo?“*, na šta optuženi Novalić odgovora *„zar nije prebačeno“*, a Ganibegović Hasan dalje navodi *„možda jeste Civilncj zaštititi ali nije Malini“*, dalje optuženi Novalić pita: *„koliko para“*, a Ganibegović Hasan odgovora: *„2.9 mil“*, na osnovu čega se izvan razumne sumnje zaključuje da se radi o pravnom poslu nabavke zaštitne opreme koji je također u dogovoru optuženih Novalića, Solaka i Hodžića imao biti zaključen sa pravnom licem „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. a po ponudi broj: 7736/2020.

Navedeni dogovor između optuženih Novalića, Solaka i Hodžića o prethodnom odabiru pravnog lica u vlasništvu III-optuženog Hodžića kao dobavljača medicinske opreme, uključujući i respiratore, o kojima će biti riječi u nastavku ove analize postojao je bez obzira na bilo kakve okolnosti koje su objektivno postojale na strani tog pravnog lica (nesporno utvrđeno da se radi o pravnom licu koje nije imalo nikakvo prethodno iskustvo u poslovanju

sa ovim vrstama roba i usluga, pravno lice bez referenci i boniteta, pravno lice koje nije bilo upisano u registar veleprometnika medicinskih sredstava i opreme itd). Dokazano je objektivnim dokazima da je II-optuženi Solak ostvario prvi poziv prema III-optuženom Hodžiću 25.3.2020. godine, nakon čega je optuženi Hodžić dostavio prvu ponudu (*jedna maska-jedna marka*). U pogledu nabavke respiratora, objektivni dokazi dokazuju van razumne sumnje da je u vrijeme prije nego što je došlo do dostavljanja ponude, a zatim i zaključenja ugovora o nabavci respiratora, postojao prethodni dogovor optuženog Novalića, Solaka i Hodžića da optuženi Hodžić, odnosno pravno lice u njegovom vlasništvu, imaju biti izabrani kao dobavljač respiratora bez obzira na bilo kakve objektivne okonosti na strani njega kao potencijalnog ponuđača.

Iz ostvarene komunikacije između optuženog Hodžića i Novalića za dan 29.3.2020. godine u kojoj optuženi Hodžić šalje poruku Novaliću: "*Selam gospodine Novalic, Fikret Hodzic je. Asim mi je rekao da Vam se javim u vezi respiratora pa kada budete imali minutu javite se*", a zatim i ostvarene telefonske komunikacije ovih optuženih koja traje 3 minute i 50 sekundi, a nakon čega III-optuženi Hodžić dostavlja na privatnu e-mail adresu optuženog Novalića ponudu za respiratore po kojoj se dalje postupa, a na kraju i zaključuje ugovor o nabavci respiratora između FUCZ i pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o., proizlaze van razumne sumnje zaključci da je osoba zv. Asim dana 29.3.2020. godine bila upoznata sa potrebom nabavke respiratora za zdravstveni sistem Federacije BiH, te da je osoba zv. Asim znala da Fadil Novalić kao premijer odlučuje o nabavci ovih respiratora, a što je sve suprotno iznijetim tvrdnjama optuženih u svojim iskazima iz istrage, kao i tezama odbrane iznijetim na suđenju u kojima optuženi Novalić i Hodžić negiraju uopšte bilo kakvu međusobnu komunikaciju. Navedenu komunikaciju također treba posmatrati u vezi sa drugim izvedenim dokazima, prvenstveno dokazima međusobne komunikacije II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića od 25.3.2020. godine u vezi traženja II-optuženog Solaka da III-optuženi Hodžić dostavi ponudu za zaštitnu opremu (ponuda *jedna maska-jedna marka*).

Naime, iz tih izvedenih dokaza proizlazi da je optuženi Hodžić već tada bio odabran kao dobavljač zaštitnih sredstava – maski po dostavljenom Planu potreba koji mu je po prethodnom dogovoru dostavljen upravo iz kabineta premijera Federacije BiH, i to upravo od strane optuženog Novalića po čijem nalogu mu je i dostavljen plan potreba sa iskazanom vrtom i količinom robe koja se potražuje. Navedeno izvan razumne sumnje dokazuje ranije obrazloženo očekivanje koje je optuženi Novalić iznio, tj. da je po dostavljenoj ponudi III-optuženog Hodžića sa njegovim pravnim licem već zaključen ugovor i da mu je već prebačen novac (viber poruka I-optuženog Novalića „**zar nije prebačeno**“). I u slučaju predmeta ponude - respiratori, izvedeni dokazi ostvarenih komunikacija izvan razumne sumnje dokazuju da je upravo optuženi Novalić osoba koja je donosila odluku o nabavci respiratora i odabiru konkretnog dobavljača – pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o..

Navedeni zaključak izvan razumne sumnje potkrepljuju i drugi izvedeni dokazi koji se prvenstveno odnose na informisanje I-optuženog Novalića od strane III-optuženog Hodžića o osiguranju predmeta ugovora, kao i o realizaciji ugovora nakon što je isti zaključen. Tako

navedene dokaze treba posmarati u vezi sa ostvarenim komunikacijama III-optuženog Hodžića i I-optuženog Novalića od 31.3.2020. godine u kojoj optuženi Hodžić izvještava Novalića: „*Premjeru, samo da Vas obavjestim da sam jutros dobio mail iz Kine. Nažalost prodaja respiratora rapidno raste. Jučer su prodali preko 5000 komada. Na starju trenutno imaju još 400 invazivnih i 100 neinvazivnih. Nisam siguran koliko još dugo mogu garantirat isporuku od pet dana.*“

Izvedeni dokaz dokazuje da je III-optuženi Hodžić prethodno već obavještavao I-optuženog Novalića o stanju cijena i ponudi predmeta ugovora (respiratori), te da III-optuženi čeka na odobrenje I-optuženog Novalića da može započeti realizaciju nabavke respiratora, a što u svojoj ukupnosti izvan razumne sumnje dokazuje da je upravo I-optuženi Novalić, kako to Tužilaštvo tvrdi, izvan svojih ovlaštenja, i donio odluku o izboru dobavljača, ali i konkretnog predmeta ugovora – respiratora.

Da se upravo to dogodilo, dokazuju van razumne sumnje dokazi međusobne komunikacije III-optuženog Hodžića i Bahre Džake, tehničke sekretarice u kabinetu premijera Federacije BiH, a koja započinje naredni dan nakon što je je optuženo Hodžić saopštio optuženom Novaliću: „...*Nisam siguran koliko još dugo mogu garantirat isporuku od pet dana.*“ Iz navedenog proizlazi izvan razumne sumnje da je optuženi Novalić, a kako je to ranije navedeno, izvan svojih ovlasti odabrao dobavljača respiratora, a zatim povjerio svojoj tehničkoj sekretarici Džaka Bahri zadatak komunikacije sa III-optuženim Hodžićem u cilju prikupljanja potrebnih ponuda, tehničkih specifikacija, provjere kvaliteta respiratora, sačinjavanja potrebnih pisama namjere i dr, na način kao da kabinet premijera Federacije BiH učestvuje i postupa u postupku nabavke respiratora.

Sve navedene komunikacije su ostvarene u dane 1.4.2020. godine i 2.4.2020. godine, da bi po okončanju komunikacija između Džaka Bahre i optuženog Hodžić Fikreta, a koja komunikacija završava između ova dva lica 2.4.2020.godine u 15,32 sati pozivom III-optuženog Hodžića prema Džaka Bahri u trajanju od jedne minute i 31 sekunde, istog dana neposredno nakon toga optuženi Hodžić ostvario telefonsku komunikaciju sa optuženim Solakom u trajanju od 2 minute i 43 sekunde, nakon čega je optuženi Hodžić dostavio optuženom Solaku ponudu broj: 7737/2020 za nabavku 100 respiratora tipa HC VE003 u ukupnom iznosu od 10.530.000,00 KM, a koja je potom iskorištena kao osnov zaključenjaugovora sa FUCZ.

Dakle, svi izvedeni dokazi međusobne komunikacije optuženih Novalića, Solaka i Hodžića izvan razumne sumnje dokazuju da su u vrijeme prije zaključenja predmetnog ugovora kojim je posao nabavke respiratora povjeren dobavljaču-pravnom licu „F.H. Srebrna malina“ aktivno učestvovali u međusobnim komunikacijama i pripremama za zaključenje tog ugovora, a sve suprotno imperativnim odredbama Zakona o javnim nabavkama.

Iz ovih izvedenih dokaza izvan razumne sumnje proizlazi da je stvarnu vlast o izboru dobavljača, kao i o izboru vrste i predmeta ugovora, a zatim i o promjeni dobavljača predmeta ugovora imao samo i isključivo I-optuženi Novalić, dok je formalno odluke o izboru dobavljača donosio II-optuženi Solak, izvan zakonom propisanih razloga, odnosno

izvan nužne potrebe primjene izuzetka od primjene Zakona o javnim nabavkama, pri tome znajući da I-optuženi Novalić na ovaj način izvan svojih službenih dužnosti favorizira III-optuženog Hodžića, odnosno pravno lice u njegovom vlasništvu.

Sada slijedi detaljna analiza i izlaganje utvrđenog činjeničnog stanja i s tim u vezi primjena krivično pravnih odredbi, uz napomenu da se kod slučaja nedovršene nezakonite javne nabavke zaštitne medicinske opreme analiza i utvrđenja vrši zajednički za sve optužene koji se pojavljuju kao saučesnici, dok je Sud kod dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora izvršio analizu i utvrđenja za sve optužene koji se pojavljuju kao saučesnici.

Analiza dokaza i činjenična utvrđenja

Nedovršena nezakonita javna nabavka zaštitne medicinske opreme – radnje I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženog pravnog lica "Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica

Dovodeći u međusobnu vezu provedenu materijalnu dokumentaciju sa sadržajem iskaza saslušanih svjedoka, Sud je u cijelosti našao potvrđenim činjenične navode optužbe o preduzimanju radnji optuženih, I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, radi realizacije nabavke medicinske zaštitne opreme, kako je to opisano u tački 2.5. optužnice odnosno I.5. izreke ove presude, u planiranom iznosu od 2.900.000,00 KM, čija realizacija je također planirana protivno odredbama Zakona o javnim nabavkama i pomenutom zaključku Vlade Federacije, te osujećena u planiranoj provedbi zbog nedostatka finansijskih sredstava, kao i otkrivanja od strane organa gonjenja.

Sud se prije svega osvrće na sadržaj materijalnih dokaza optužbe koji svjedoče o prvom zabilježenom kontaktu II-optuženog Solaka u svojstvu službenog lica, i to direktora FUCZ kao zastupnika ugovornog organa, i III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica i vlasnika IV-optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, koji se dogodio 25.3.2020. godine na inicijativu II-optuženog Solaka koji je prvi uputio telefonski poziv III-optuženom Hodžiću u 21:30:54 sati tog dana⁵⁵. Da je ovaj razgovor izvjesno imao za cilj obezbjeđenje osnova za zaključenje ugovora o kupovini zaštitne opreme postaje jasno iz sadržine e-mail-a⁵⁶ koji je već sljedećeg dana, 26.3.2020. godine, zaposlenica pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica uputila na službeni e-mail Federalne uprave Civilne zaštite, a u kojem je jasno istaknuto da se priložena ponuda za maske broj: 1876/2020 dostavlja "Shodno telefonskom razgovoru direktora Fikreta Hodžića i gospodina Solaka...".

---

⁵⁵ DT-407

⁵⁶ Ispis email-a ... poslan na email adresu ... od 25.03.2020 godine, 11:05:33 AM, predmet: ponuda maske i Ispis email-a ... poslan na email adresu ... i cc ..., od 26.3.2020 godine, 10:33:32 AM, predmet: ponuda-maske sa prilogom: ponuda maske 1876/2020 – DT 63

Svjedočeci na glavnom pretresu, svjedokinja EMINA MEHMEDOVIĆ⁵⁷ zaposlena u pravnom licu „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica na poslovima administracije, potvrdila je da za službenu korespondenciju koristi e-mail ... Nakon što je prezentovan prethodno spomenuti ispis e-mail-a sa ove adrese koji je sa ponudom za maske naslovljen na FUCZ, svjedokinja se izjasnila da se ne sjeća dokumenta koji je prilog e-mail-a, ali se sjeća da je poslala ovaj e-mail. U nastavku je istakla da ponude kao i svu ostalu dokumentaciju sačinjava direktor koju ona potom dobije na e-mail ukoliko je istu potrebno nekom poslati, kao što je u ovom bio slučaj, te eventualno isprintati ili skenirati.

Dakle, iz izvedenih dokaza koje je Sud prihvatio vjerodostojnim, objektivnim i tačnim, nesumnjivo proizlazi da je prva ponuda koju je III-optuženi Hodžić adresirao na FUCZ uslijedila nakon što je prvi put kontaktiran odnosno pozvan od strane II-optuženog Solaka u svrhu realizacije pomenute nedovršene nezakonite javne nabavke medicinske zaštitne opreme. Indikativno je da ovaj kontakt optuženih Solaka i Hodžića dolazi isti dan, 25.3.2020. godine, nakon što je tog dana održana sedma (7.) vanredna sjednica FŠCZ na kojoj je razmatran Pregled plana potreba medicinske opreme i medicinskih sredstava⁵⁸, a koji je usvojen na sjednici Kriznog staba Federalnog ministarstva zdravstva održanoj 25.3.2020. godine.

Iz sadržine Zapisnika sa održane sjednice⁵⁹ jasno slijedi da je pod tačkom 4. dnevnog reda koji je jednoglasno usvojen, bio *Pregled plana potreba medicinske opreme i medicinskih sredstava za zdravstvene ustanove Federacije BiH* u kom pogledu je, kako je navedeno, obrazloženje dao upravo načelnik štaba II-optuženi Fahrudin Solak.

Kod izvedenog zaključak Suda da je istog dana, 25.3.2020. godine, kada je razmatran Plan potreba koji će nesporno kasnije biti korišten kao osnov za nabavku medicinske i zaštitne opreme, već uspostavljen direktni kontakt optuženih Solaka i Hodžića u svrhu realizacije nezakonitih javnih nabavki, nakon kojeg kontakta III-optuženi Hodžić tek dostavlja svoju prvu ponudu, pokazuje se kao neuvjerljiva teza odbrane da je III-optuženi Hodžić spontano, bez dogovora i kontakta sa službenim licima, dostavljao ponude svim organima i razinama vlasti, pa da je jednu takvu ponudu „spontano“ dostavio i FUCZ, zbog čega je Sud dokaze odbrane⁶⁰ uložene u ovom pravcu ocijenio nedovoljno relevantnim za osporavanje utvrđenog činjeničnog stanja, pa ih nije posebno razmatrao.

Naime, upravo navedeni kontakt optuženih ukazuje Sudu na zaključak, osim što optuženi Solak i Hodžić u svojoj odbrani ne govore istinu kada tvrde da u ovo vrijeme nisu

⁵⁷ Saslušana na ročištu održanom 27.8.2021. godine

⁵⁸ Ispis email-a Kabinet Sarajevo <...> poslan na email adresu Fahrudin Solak <...> od 25.3.2020 godine, 2:39 PM, sa prilogom: Dopis Federalnom stožeru civilne zaštite br. S-02-02-1-484/20 od 25.3.2020 godine (u potpisu Davor Pehar,, nepotpisano), Plan potrebne medicinske i zaštitne opreme za zdravstvene ustanove uključenih u kontrolu, prevenciju i liječenje COVID-19 Corona (na bhs i engleskom jeziku) – **DT 38**

⁵⁹ Zapisnik sa 7. vanredne sjednice Federalnog štaba civilne zaštite održane 25.3.2020.godine u prostorijama Federalne uprave civilne zaštite, sa početkom u 18,00 sati, broj: 12-40-6-148-54/2020 od 25.03.2020.godine (orginal, u optužnici pod red br 29) – **DT 61**

⁶⁰ E-mail ... za ... od 28.03.2020. godine sa prilogom ponudom za Vladu TK broj: 77/2020 **DO3-60**; E-mail ... za ... od 28.03.2020. godine sa prilogom ponudom za Vladu USK broj: 77/2020; **DO3-61**; E-mail ... za ... od 30.03.2020. godine sa prilogom ponudom za JU UKC Tuzla broj: 77/2020 **DO3-62**; E-mail ...za ... od 30.03.2020. godine sa prilogom ponudom predračunom za Vladu USK broj: 120/2020; **DO3-63**

međusobno komunicirali po bilo kojem pitanju, da isto tako III-optuženi Hodžić ne govori istinu kada tvrdi da je ponuda dostavljena FUCZ samo jedna od ponuda koje je samoinicijativno slao, iz kojih razloga takve odbrane ovih optuženih nisu prihvaćene.

Navedeno, suprotno ovome, dokazuje da je III-optuženi Hodžić već u ovom trenutku bio pozivan da dostavi svoju ponudu, odnosno da je u ovom trenutku već postojao prethodni dogovor o izboru pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ kao dobavljača, iako tada nije postojala ponuda tog pravnog lica za bilo koju vrste zaštitne ili medicinske opreme, niti je pokrenut bilo koji Zakonom o javnim nabavkama (ZJN) propisani postupak, pa je čak izostalo i pozivanje na član 10. Zakona o javnim nabavkama, odnosno na izuzimanje od primjene tog Zakona kao u drugom slučaju nezakonite dovršene javne nabavke medicinskih respiratora.

Sve prethodno istaknuto dovodi do zaključka Suda o postojanju umišljaja optuženih u pravcu dogovora o prethodnom nezakonitom izboru IV-optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica kao dobavljača izvan svih uslova koje propisuje Zakon o javnim nabavkama BiH, odnosno protivno odredbama ovog Zakona. Pri tome, izvedeni zaključak o postojanju umišljaja Sud ne nalazi samo na strani optuženih Solaka i Hodžića, već i I-optuženog Novalića budući da je upravo po njegovom nalogu iz Ureda premijera Federacije BiH putem e-mail-a III-optuženom Hodžiću dostavljen Plan potreba za nabavku dijela medicinske i zaštitne opreme, te se od istog traži („moli“) dostavljanje ponude, kako to nesumnjivo proističe iz materijalnih dokaza optužbe, te iskaza svjedokinje Bahre Džake.

Nakon što joj je na glavnom pretresu⁶¹ prezentovan sadržaj Viber komunikacije ostvarene sa III-optuženim Fikretom Hodžićem 2.4.2020. godine u kojoj je nakon njegove poruke u 11:22h sadržaja: *"Ako niste pronašli dobrog dobavljača i za ostale stvari, stcjm na raspolaganju sa ovim avionom kcjim će doći resporatori."*, odgovorila u 11:34h: *"Ok, prenjet ću."*, da bi potom u 12:10h napisala: *"Šajem ti uskoro tabelu"*, nakon čega je uslijedio odgovor III-optuženog u 12:13h: *"Ok"*, a potom u 14:48h: *"Šajem za 5 minuta ponudu i za ove stvari"*, svjedokinja BAHRA DŽAKA potvrdila je kako se ova komunikacija odnosi upravo na ponudu medicinske opreme koja je istog dana zaprimljena u Ured premijera. Izjavila je kako njen odgovor znači da će informaciju prenijeti Uredu premijera, direktoru ili premijeru, navodeći da se ipak ne može sjetiti koga je tačno o ovoj poruci obavijestila, kao i da se ne može sjetiti o kojoj se tabeli radi i po čijem je nalogu istu dostavila III-optuženom.

Da je o iskazanoj namjeri III-optuženog upoznat upravo premijer i da je svjedokinja postupajući po njegovoj uputi III-optuženom potom dostavila tabelu sa jasno definisanim potrebama za nabavku medicinske i zaštitne opreme iz već spomenutog Plana potreba, te s tim u vezi zatražila dostavu ponude, nesumnjivo potvrđuje ispis e-mail-a od istog dana, 2.4.2020. godine, poslan sa e-mail adrese Ureda premijera FBiH, I-optuženog Novalića, na e-mail⁶² III-optuženog Fikreta Hodžića u kojem se navodi: **„U skladu sa dogovorom, a**

⁶¹ Ročište održano 7.4.2021. godine.

⁶² Ispis email-a Ured premijera FBiH <VLADA FEDERACIJE BIH/EXCHANGE ADMINISTRATIVE GROUP (FYDIBOHF23SPDLT)/RECIPIENTS/PREMIJER> poslan na email adresu ... od 2.4.2020 godine, 12:49:21 PM, predmet: Medicinska oprema zahtjev sa prilogom: potrebe za medicinskom i zaštitnom opremom – DT 29

po nalogu premijera Federacije BiH, šaljemo zahijev dio ukupnih potreba. Molimo da pripremite ponudu.“ Izvedeni zaključak Suda ne dovodi u pitanje kazivanje svjedokinje koja u nastavku saslušanja nije bila potpuno sigurna da je skriptor ovog e-mail-a izjavljujući *“vjerovatno jesam... To je ta tabela vjerovatno o kojcj pričamo...”*, kao i da se sa sigurnošću ne može sjetiti da li je u međuvremenu (nakon poruke III-optuženog, a prije upućenog e-mail-a) razgovarala sa premijerom dodajući *“...ali, ovaj t.jek stvari, vjerovatno sam razgovarala i dobila uputu da priprelim tu tabelu.”*. Naime, imajući u vidu da je svjedokinja u pogledu svih preduzetih radnji postupala upravo po uputi premijera, kako to proizilazi iz njenog svjedočenja, Sud nema nikakve sumnje da je i ove radnje preduzela prihvatajući naloge premijera.

Znanje I-optuženog o ovim aktivnostima očigledno je i iz sadržaja dijela izjave svjedoka HASANA GANIBEGOVIĆA iz istrage⁶³ gdje na pitanje tužioca da pojasni kako je došlo do pregovora sa Fikretom Hodžićem i pravnim licem „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica, ko je konkretno komunicirao u odnosu na ovu ponudu sa istim, i kako dolazi do početka razgovora o ponudama ovog pravnog lica vezano za zaštitnu opremu, svjedok odgovara: *“Ponuda se jednostavno pcjavila u kabinetu. Moguće je da se to desilo prilikom jednog od njegovih pcjavjivarja kada sam ga vidio sa polic.jom da čeka pr.jem isred kabineta. Ja sam samo vidio akt ponude, a kcjim putem je došla ja ne znam. Jedino mi je prem.jer najav.jivao da će doći ponuda vezano za zaštitnu opremu i tada mi nije rekao od koga, rekao je samo Malina. Ja mislim da je isti taj dan najavio da će ova ponuda doći kada je ona stvarno i došla.”* Sud je kazivanje svjedoka iz istrage ocijenio istinitim i vjerodostojnim, jer korespondira sa sadržajem drugih provedenih dokaza, neprihvatajući navode da je izjavu dao pod prijetnjom hapšenja i optuženja, kako je to tvrdio na glavnom pretresu. Pri tome, Sud je naročito uzeo u obzir činjenicu da je u zapisniku konstatovano da svjedok nije imao primjedbi na način saslušanja⁶⁴, kao i da je u odnosu na neke druge dijelove iste izjave svjedok potvrdio da su tačni.

Sadržaj već spomenutog e-mail-a upućenog III-optuženom (***“U skladu sa dogovorom, a po nalogu premijera Federacije BiH, šaljemo zahijev dio ukupnih potreba. Molimo da pripremite ponudu.”***) po ocjeni Suda upravo dokazuje izvan razumne sumnje da je **2.4.2020. godine postojao dogovor I-optuženog Novalića, u svojstvu premijera Federacije**, dakle ne FCUZ odnosno III-optuženog Solaka u svojstvu službenog lica, i to direktora FUCZ koji je isključivo mogao biti ugovorni organ za ovu javnu nabavku, i **III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica i vlasnika IV-optuženog pravnog lica „F.H. Srebrna malina“**, da **III-optuženi Hodžić po dostavljenom Planu potreba sačini i ponudu medicinske i zaštitne opreme.**

Postupivši po navedenom dogovoru sa I-optuženim Novalićem, III-optuženi Hodžić je istog dana dostavio ponudu za traženu medicinsku i zaštitnu opremu broj: 7736/2020 prema

⁶³ Zapisnik o saslušanju svjedoka Hasan Ganibegović, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 018837 20 od 03.07.2020 godine, str 4, DT 205

⁶⁴ Iako je ukazivao na prijetnje tužilaca o hapšenju i optuženju, svjedok je ipak potvrdio da nije stavljao primjedbe na zapisnik, te naveo *“Nisam reagov'o do sad... Ček'o sam da dođem na sud.”*

kupcu „Vlada Federacije Bosne i Hercegovine“⁶⁵, dakle ne FCUZ odnosno II-optuženom Solaku u svojstvu službenog lica, i to direktora FUCZ koji će formalno biti ugovorni organ za ovu javnu nabavku. Ukupan iznos predmetne ponude iznosi 2.900.000,00 KM bez PDV. Ponuda sadrži jednake količinske vrijednosti kao i tabelarni prikaz potreba koji je prethodno iz Ureda premijera, dakle ne iz FCUZ odnosno od II-optuženog Solaka kao direktora FUCZ koji je će biti ugovorni organ za ovu javnu nabavku, dostavljen na mail III-optuženog Hodžića.

Da se radilo o prethodnom dogovoru optuženih Novalića, Solaka i Hodžića da će III-optuženi Hodžić i pravno lice u njegovom vlasništvu u prilici nabavke ove opreme biti izabrano kao dobavljač bez provođenja bilo kojeg postupka u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama, dokazuje prepiska svjedoka HASANA GANIBEGOVIĆA, direktora Ureda optuženog Novalića, premijera Federacije, saslušan u svojstvu svjedoka, koji je bio upoznat sa dogovorom o nabavci medicinske i zaštitne opreme. Tako dan nakon dostavljanja ove ponude, 3.4.2020. godine, II-optuženi Solak, kao direktor FUCZ koji je isključivo mogao biti ugovorni organ za ovu javnu nabavku, izvještava Hasana Ganibegovića, direktora Ureda optuženog Novalića, premijera Federacije, dakle Ured premijera⁶⁶: „**bio mi je Fikret jutros... gledali smo i ovo svakako nije ovo dobro sračunato nije 3.393.000 već 4.212.000, ne treba nam ovo sve jer sam kupio vizire pa nam ne trebaju naočale možda uzmem od njega maske ffp2 i oojela a našao sam neke hiruške maske i rukavice jeftinije al provjerim...**“⁶⁷ iz čega proizlazi dokazanim da su optuženi Novalić, Solak i Hodžić zajednički razmatrali predmet ponude u odnosu na iskazane potrebe za nabavkom medicinske i zaštitne opreme, što je opet u suprotnosti sa iskazanim tvrdnjama odbrane i u istrazi i na glavnom pretresu, po kojima optuženi Novalić, Solak i Hodžić nisu međusobno komunicirali o predmetima i uslovima nabavke.

Potvrđuje ovo i dio pročitane izjave svjedoka Hasana Ganibegovića iz istrage⁶⁸, čiju je tačnost svjedok potvrdio na glavnom pretresu⁶⁹, a u kojoj je na pitanje da li imate ikakva saznanja o postojanju korespondencije Fikreta Hodžića ili „F.H. Srebrne maline“ sa premijerom Fadilom Novalićem i prije zaključenja ugovora između „F.H. Srebrna malina“ i FUCZ odgovorio: *„Pored ponude i posla vezano za respiratore bila je priča o ponudama vezano za nabavku medicinske i ostale zaštitne opreme a sve vezano za 'Srebrnu malinu'. Predmenti posao je bio na oko 2 miliona. Ne sjećam se tačno cifre, ne mogu se sjetiti tačno datuma, ali i ovo je bilo u isto vrijeme kada se dešavala priča oko respiratora.“* O istim okolnostima svjedoči i dio izjave svjedoka Ganibegovića⁷⁰ koja mu je predočena u daljem toku saslušanja⁷¹, čiju tačnost svjedok nije dovodio u pitanje, potvrđujući da je izjavio ono

⁶⁵ Ispis email-a ... poslan na email adresu Ured premijera FBiH ..., od 02.04.2020 godine, 3:01:01 PM, predmet: FW: ponuda Vlada FBiH finalno sa prilogom:ponuda F.H. Srebrna malina d.o.o. br. 7736/2020, kupac Vlada Federacije Bosne i Hercegovine – DT 30

⁶⁶ Ispis viber komunikacije Fahrudin Solak, od 03.04.2020 godine, 10:52h – 11:01h – DT 65

⁶⁷ Izjašnjavajući se o ponudi pravnog lica "F.H. Srebrna malina" broj: 7736/2020 od 6.3.2020. godine, koja se odnosi na zaštitnu opremu, svjedokinja Sanita Alagić je na ročištu održanom 17.11.2021. godine takođe potvrdila da je neka od ponuđene opreme već bila kupljena po povoljnijim cijenama.

⁶⁸ Zapisnik o saslušanju svjedoka Hasan Ganibegović, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 018837 20 od 03.07.2020. godine - DT 205

⁶⁹ Ročište održano 8.10.2021. godine.

⁷⁰ Zapisnik o saslušanju svjedoka Hasan Ganibegović, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 018837 20 od 13.05.2020 godine, str 8 - DT 202

⁷¹ Ročište održano 13.10.2021. godine.

što mu pročitano, a u kojoj stoji: "...Poznato mi je da je negdje, prije samu isporuku respiratora, bilo govora i od drugj vrsti nabave od iste firme, a kcja se odnosi na drugu zaštitnu opremu i zaštitna sredstva u vrjednosti, cirka 2 miliona KM. Ovo sam saznao neformalnim razgovarima u kabinetu, kcji se vodio između premijera i sekretarice Bahre. Koliko se sjećam, radilo se o odvcjencj ponudi 'Srebrne maline' za ovu vrstu robe i po tom mom saznanju, ugovor n.ije sklop.jen."

Nakon što je izjavio da mu nisu poznati detalji pregovora koje je III-optuženi Fikret Hodžić imao sa Federalnom upravom Civilne zaštite, u odnosu na ovu ponudu, svjedoku Hasanu Ganibegoviću je i u nastavku predložen dio navoda iz istrage u odnosu na koje je svjedok potvrdio da su dijelom njegove izjave i to: *'N.ije mi poznato da li je zak.jučen ugovor, jer se u kabinetu pričalo uopšteno o poslu za nabavku zaštitne opreme putem Civilne zaštite, a vezano za pregovore. Fahrudin Solak mi je poslao specifikac.ju vezano za predmetnu ponudu, uz opasku, da n.ije dobro sabrana vrjednost. Kada sam rekao da se pričalo u kabinetu, mislio sam na razgovore između mene i premijera Novalića. U ovom slučaju, a pri tom mislim na zaštitnu opremu 'Srebrne maline' u razgovoru sa premijerom, kao pravno lice kcje bi nabavilo zaštitnu opremu, samo se spomir.jala 'Srebrna malina'. Nisu se spomir.jala i druga pravna lica'*.

Dodatno, navedeni inicijalni dogovor o prethodnom izboru III-optuženog Hodžića, odnosno njegovog pravnog lica kao dobavljača izvan svih uslova propisanih Zakonom o javnim nabavkama, i to u ovom slučaju nabavke medicinske i zaštitne opreme, između optuženih Novalića, Solaka i Hodžića, a sve sa ciljem pribavljanja koristi III-optuženom i njegovom pravnom licu, van razumne sumnje dalje dokazuje (viber) komunikacija I-optuženog Novalića i direktora Ureda premijera Hasana Ganibegovića, u kojoj I-optuženi Novalić u svojstvu premijera iskazuje očekivanje da je već postupljeno po dostavljenom Planu potreba iz Ureda premijera Federacije BiH pravnom licu „F.H. Srebrna malina“, odnosno da je zaključen pravni posao sa ovim dobavljačem u nabavci dostavljenog Plana potreba.

Pa tako u viber komunikaciji između Hasana Ganibegovića i I-optuženog Novalića, od 27.4.2020. godine⁷², Hasan Ganibegović pita premijera, svog pretpostavljenog („šefa“) I-optuženog Novalića: **„hoćemo li prebaciti pare za zaštitnu opremu, odijela i ostalo?“**, na šta I-optuženi Novalić odgovora **„zar nije prebačeno“**, a Ganibegović Hasan dalje navodi **„možda jeste Civilnoj zaštiti ali nije malini“**, dalje I-optuženi Novalić pita: **„koliko para“**, Ganibegović Hasan odgovora **„2.9 mil“**, na osnovu čega se izvan razumne sumnje zaključuje da se radi o pravnom poslu javne nabavke zaštitne opreme koji je također u dogovoru optuženih Novalića, Solaka i Hodžića imao biti zaključen sa pravnim lice „F.H. Srebrna malina“ d.o.o., a po ponudi broj: 7736/2020. Očitujući se o ovim okolnostima na glavnom pretresu, svjedok Hasan Ganibegović izjavio je da se ponude ne sjeća, ali da zna za pitanje premijera Novalića da li je nešto plaćeno od zaštitne opreme i da je njegov odgovor bio da će provjeriti sa Federalnom upravom Civilne zaštite, što je učinio i saznao da nije plaćeno, te naveo *„...mislim da sam to prenio prem.jeru, ali nisam siguran.“*

⁷² Ispis viber komunikacije Fadil Novalić i Hasan Ganibegović, od 27.04.2020 godine, 12:25h – 12:30h – DT 66

Navedeni dogovor između optuženih Novalića, Solaka i Hodžića o prethodnom odabiru pravnog lica u vlasništvu III-optuženog Hodžića kao dobavljača medicinske opreme, uključujući i medicinske respiratore, u realizaciji javnih nabavki, o kojima će biti riječi u nastavku ovih zaključnih razmatranja, postojao je bez obzira na bilo kakve okolnosti koje su objektivno postojale na strani tog pravnog lica, jer je nesporno utvrđeno da se radi o pravnom licu koje nije imalo nikakvo prethodno iskustvo u poslovanju sa ovim vrstama roba i usluga, pravno lice bez potrebnih poslovnih referenci i boniteta, pravno lice koje nije bilo upisano u registar veleprometnika medicinskih sredstava i opreme, itd.

Iz materijalnih dokaza optužbe prostiće već konstatovan zaključak da je II-optuženi Solak, u svojstvu službenog lica i to direktora FUCZ, ostvario prvi poziv prema III-optuženom Hodžiću u svojstvu odgovornog lica i vlasnika optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“, 25.3.2020. godine, nakon čega je III-optuženi Hodžić dostavio prvu ponudu (zaštitne opreme, po cijeni jedna medicinska maska - jedna marka).

Dokazana dovršena nezakonita javna nabavka medicinskih respiratora – radnje I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženo pravno lice “Srebrena malina” d.o.o. Srebrenica.

Za dokazanu dovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora Sud je utvrdio da su optuženi preduzeli radnje zloupotrebe položaja i ovlaštenja na realizaciji dvije nabavke medicinskih respiratora.

Prva nabavka predmeta 100 medicinskih respiratora tip HC VE003 nije realizirana jer se ugovoreni predmet nije mogao obezbjediti na tržištu nakon zaključenja ugovora o javnoj nabavci, dok je druga nabavka predmeta 100 medicinskih respiratora tip ACM812A realizirana tek nakon krivotvorenja dokumentacije javne nabavke (Odluke o nabavci, Ugovora o kupoprodaji i Ponude), i to za nabavku 100 medicinskih respiratora tip HC VE003, koje krivotvorenje je počinio II-optuženi Solak u svojstvu direktora FUCZ.

Sud će, dakle, nakon ovog uvoda prvo izložiti (1) nedovršenu nezakonitu javnu nabavku 100 medicinskih respiratora tip HC VE003 koja nije realizirana jer se ugovoreni predmet nije mogao obezbjediti na tržištu nakon zaključenja ugovora o javnoj nabavci, potom drugu nabavku 100 medicinskih respiratora tip ACM812A koja je realizirana nakon krivotvorenja dokumentacije za nabavku 100 medicinskih respiratora tip HC VE003.

Sud će određeno obrazložiti razloge zbog kojih Sud nalazi da su ove nezakonite javne nabavke dokazane u odnosu na prva četiri optužena lica, I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženo pravno lice “Srebrena malina” d.o.o. Srebrenica, te s tim u vezi razloge zbog kojih Sud nalazi da su ove nezakonite javne nabavke počinjene zloupotrebama položaja i ovlaštenja u korist III-optuženog Fikreta Hodžića i njegovog IV-optuženog pravnog lica “F.H. Srebrena malina” d.o.o. Srebrenica, čime su ovi optuženi počinili produženo krivično djelo *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. KZFBiH, sve u vezi sa čl. 31. (saučesništvo) i 55. (produženo krivično djelo) istog Zakona.

Slijedi analize dokaza i utvrđenje činjenica i okolnosti u vezi sa radnjama svakog od optuženih i njihov doprinos ostvarenim posljedicama za ovu dovršenu nezakonitu nabavku.

Krivičnopravne radnje i krivično pravna odgovornost I-optuženog FADILA NOVALIĆA u svojstvu premijera Federacije za nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je utvrdio da je I-optuženi Novalić u svojstvu službenog lica, premijera Federacije BiH, zloupotrijebio svoja ovlaštenja službenog lica premijera Federacije kod dva slučaja nezakonite javne nabavke, u (1) slučaju dovršene nezakonite javne nabavke respiratora, te u (2) slučaju nedovršene nezakonite javne nabavke zaštitne medicinske opreme koja je preduzeta sa neovlaštenom i nekvalificiranom ugovornom stranom, sa III-optuženim Hodžićem i njegovim IV-optuženim pravnim licem.

U uvodnom dijelu tačke I.1. izreke presude odnosno tač. 2.1. izreke optužnice utvrđeno je, nakon provedenog postupka, da su I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak kod dva slučaja nezakonite javne nabavke voljno preduzeli krivično pravne radnje zloupotrebe svjesni da je tačkom 6. Zaključka Vlade broj: V.broj: 410/2020 od 16.3.2020. godine, data saglasnost isključivo zdravstvenim ustanovama da u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama (ZJN) mogu hitno provesti postupak javnih nabavki medicinskih sredstava i dr., uz znanje da FUCZ kao ugovorni organ u postupku javne nabavke medicinske opreme i sredstava nema organ koji osigurava provedbu javnih nabavki lijekova i medicinskih sredstava u skladu sa odredbom člana 79. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, br.: 46/10 i 75/13) i odredbom člana 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 58/08, u daljem tekstu ZLMS), te odredbom člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, broj: 4/10) kaoo i znajući da će se posao javne nabavke direktnim zaključenjem ugovora protivno odredbama Zakona o javnom nabavkama dodijeliti pravnom licu „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica koje nije upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima.

I-optuženi Novalić, u svojstvu službenog lica, premijera Federacije, je u obje prilike prekoračio i iskoristio svoja ovlaštenja koja su propisana odredbom člana 9. Zakona o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 1/94), i to prekoračenjem ovlaštenja premijera Federacije na način da je samovlasno preduzimao radnje ugovornog organa suprotno ovlaštenjima premijera Vlade, posebno suprotno citiranom Zaključku broj 6. Vlade FBiH, pri tome znajući da Vlada, niti FUCZ ne može biti ugovorni organ primjenom člana 10. Zakona o javnim nabavkama, kao i znajući da optuženo pravno lice „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. ne može biti uvoznik odnosno veletrgovac medicinskim sredstvima.

Pored opisanih prekoračenja ovlaštenja, u obje situacije, I-optuženi je u nastavku iskoristio ovlaštenja premijera Federacije te prekoračio ista, preduzimajući radnje iz svoje nadležnosti i preduzimajući radnje prekoračenjem ovlaštenja, kada je potpisao dva tzv. pisma namjere i kada je ishodoval upis optuženog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, na zahtjev III-optuženog Hodžića, sve u svrhu omogućavanja realizacije nezakonitih javnih nabavki, sve kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom

optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. pribavio imovinsku korist u vidu nezakonite dodjele ugovora javne nabavke, te s tim u vezi ostvarivanja njihove zarade.

Prekoračenje ovlaštenja i iskorištavanje istih od strane I-optuženog Novalića radi nezakonitih javnih nabavki respiratora opisano je u tački 1.1. izreke presude odnosno u tački 2.1. izreke optužnice, te s tim u vezi u tačkama 1.2. - tačka 2.2. optužnice, te 1.4. - tačka 2.4. optužnice, dok je prekoračenje ovlaštenja i iskorištavanje istih od strane I-optuženog Novalića u vezi sa nerealiziranom nezakonitom javnom nabavkom zaštitne opreme opisano u tački 1.5. izreke presude, odnosno u tački 2.5. izreke optužnice.

Krivično pravne radnje I-optuženog Novalića na nezakonitom izboru i favoriziranju ugovorne strane za nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora

Prekoračenje ovlaštenja I-optuženog Novalića u tački 1.1. izreke presude odnosno tački 2.1. izreke optužnice, u vezi sa javnom nabavkom respiratora, opisano je način da je I-optuženi Novalić u svojstvu premijera Federacije, prekoračivši granice svog ovlaštenja stupio u kontakte sa III-optuženim Fikretom Hodžićem kao odgovornim licem u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, te dogovarao predmet ugovornog odnosa javne nabavke – respirator model HC VE003 u količini od 100 komada i kupoprodajnoj cijeni od 10.530.000,00 KM koja je formirana po osnovu ponude pravnog lica "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka, Hrvatska na iznos od 3.900.000,00 EUR, kao i u nastavku umjesto pomenutog predmeta ugovornog odnosa javne nabavke, drugi predmet ugovornog odnosa – respirator model modela ACM812A pod istim uvjetima.

Dakle, iz ovog opisa radnje prekoračenja ovlaštenja, koja je za Sud u cjelosti dokazana, vidljivo je kako je I-optuženi Novalić samovlasno i protivpravno preuzeo ulogu zastupnika ugovornog organa kada je privatno ostvario kontakt sa budućom ugovornom stranom III-optuženim Hodžićem, u cjelosti nekvalificiranom ugovornom stranom, na način da ga je neovlašteno i protivpravno odabrao za ponuđača odnosno ugovornu stranu kod nezakonite javne nabavke respiratora, kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica ostvario imovinsku korist.

Dokazano je da je I-optuženi Novalić odabrao III-optuženog na preporuku ili po uputi izvjesnog Asima, kako to proističe iz uložениh materijalnih dokaza Tužilaštva⁷³, odnosno ostvarene SMS komunikacije od 29.3.2020. godine sadržaja „*Selam gospodine Novalić, Fikret Hodžić, Asim mi je rekao da vam se javim u vezi respiratora, pa kada budete imali minutu javite se*“. Odgovor I-optuženog („OK“) i komunikacija koja je u nastavku uslijedila nesumnjivo svjedoče o tome kako je upravo sa ovom SMS porukom započet postupak pregovaranja oko nabavke respiratora između I-optuženog Fadila Novalića i III-optuženog Fikreta Hodžića, odnosno dogovaranje o vrsti i cijeni respiratora kao predmetu ugovornog odnosa javne nabavke koju će sprovesti II-optuženi Fahrudin Solak, kao direktor FUCZ.

Iz komunikacija koje su prethodile javljanju III-optuženog Hodžića proizilazi vrlo detaljno preispitivanje tržišta, a koje započinje komunikacijom od 28.3.2020. godine kojom III-

⁷³ Akt BH Telecom broj: 03.3.2-61-734/20-1 E.T. od 22.5.2020. godine - DT-407

optuženi Hodžić razmjenjuje podatke sa Kristijanom Marićem i to u vezi respiratora⁷⁴, ali i druge medicinske opreme⁷⁵. Samo preispitivanje tržišta od strane III-optuženog ne bi bilo sporno da se već u takvim komunikacijama ne nazire njegova sigurnost da će dogovor sa Vladom biti uspješan, što već na takvom mjestu implicira i pouzdanost u njegov odnos i neposredan kontakt sa tadašnjim premijerom, I-optuženim Fadilom Novalićem. O tome nesumnjivo svjedoči sadržaj poruke koju III-optuženi Hodžić u toj prilici šalje Kristijanu Mariću: *"Odlično, brate, imaćeš sa mnom dobar posao. Znak smejli."*⁷⁶

Kada se navedeno dovede u vezu sa činjenicom da III-optuženi Hodžić već slijedećeg dana, kako je to već prethodno istaknuto, ostvaruje direktan kontakt sa I-optuženim Novalićem i to istom se javljajući na privatni broj telefona, nakon čega je isti dan (29.3.2020. godine), uslijedio i poziv I-optuženog Fadila Novalića prema III-optuženom Fikretu Hodžiću, jasno je već na ovom mjestu da se radi o protivpravnom ostvarivanju direktnog kontakta vaninstitucionalnog djelovanja o predmetu nabavke, što se ne bi smjelo ostvarivati na ovakav način jer je protivpravno. I-optuženom Novaliću je već iz same poruke III-optuženog bilo jasno da se radi o pitanju nabavke medicinskih respiratora, te da isti putem poznanstva (izvjesnog Asima) koristi direktan kontakt s njim u svrhu realizacije takve nabavke, a u što se I-optuženi Novalić nije smio aktivno uključiti i nastaviti u tom pravcu, jer je izlazio izvan okvira ovlaštenja premijera, iz slijedećih razloga: : Vlada Federacije nije donijela odluku o javnoj nabavci medicinskih respiratora, premijer Federacije nije mogao biti u ulozi zastupnika ugovornog organa, konačno, ugovorna strana za javnu nabavku medicinskih respiratora nije mogla biti firma čija je osnovna djelatnost *„ostala prerada i konzervisanje voća i povrća“* (10.39 Klasifikacije djelatnosti) i koja nije registrirana, pa tako niti kvalificirana za veletrgovinu medicinskim sredstvima.

Međutim, I-optuženi je ne samo odgovorio na očigledan poziv za takvu komunikaciju, već je, prekoračivši granice svog ovlaštenja, zajedno sa III-optuženim Hodžićem dogovorio nabavku i pripremio je za kompletnu realizaciju, da bi na kraju II-optuženi Fahrudin Solak samo formalno sproveo javnu nabavku kao lice koje je za to ovlašteno u svojstvu zvaničnog ugovornog organa.

Naime, iz svih opisanih radnji u vezi sa javnom nabavkom medicinskih respiratora u kojim se pojavljuje I-optuženi Novalić u svojstvu premijera vidljivo je kako se ova javna nabavka preuzima upravo po odluci i volji I-optuženog Novalića, dok se II-optuženi Solak u ulozi zastupnika ugovornog organa FUCZ pojavljuje tek kao puki izvršitelj, realizator ove već

---

⁷⁴ U tom pogledu prvo se ostvaruje usmena konverzacija telefonskim pozivom između III-optuženog Hodžića i Kristijana Marića (DT-407), da bi neposredno nakon istog uslijedila pismena konverzacija, gdje Kristijan Marić optuženom Fikretu Hodžiću, putem WhatsApp aplikacije dostavlja tehničke specifikacije Yuwell i Shangrila 510S respiratora, da bi u nastavku komunikacije istom napisao: *Ovi prvi su neinvazivni, a drugi su invazivni, cijene su sa transportom izražene bez carine i PDV-a, ali preko firme iz Hrvatske se neće uračunavati PDV.* (dokazi DT-67, DT-68, DT-69, DT-70)

⁷⁵ Fikret Hodžić šalje licu K.M., poruku u kojoj kaže: *"Možeš li mi samo c.jenu testova, molim te, još poslati."* Lice K.M. odgovara: *"Evo taman završavam pa šajem."* Fikret Hodžić odgovara: *"Dogovoreno."* Lice K.M.: *"Poslao."*

Fikret Hodžić: *"Dej mi ponude i za maske, sve kcje imaš, količinu i c.jenu."* Lice K.M. odgovara: *"Evo na mail."* Fikret Hodžić: *"Imaš li ovo?"*, lice K.M. odgovara: *"Količina je trenutno rasprodana i odgovara jednokratna."* Fikret Hodžić: *"N.je jednokratna. Znači maski nemaš?"* Lice K.M. odgovara: *"Nemam trenutno na star.ju. Mogu se isporučiti 5 do 7 dana. Nema ti nitko u državi na star.ju. Iskreno, ovo su jednokratna."* Fikret Hodžić: *"Pa zanima me za 5 dana kcja je tvcja c.jena od jela jednokratnih?"* Lice K.M. odgovara: *"Šajem ti to na mail, zavisi od količine. Može. Evo poslao."*

⁷⁶ DT-74

ranije dogovorene javne nabavke respiratora između I-optuženog Novalića i III-optuženog Hodžića.

Proces pregovaranja vidljiv je kroz dalji tok ostvarenih komunikacija III-optuženog Fikreta Hodžića sa I-optuženim Fadilom Novalićem u vezi osiguranja predmeta ugovora za koji će biti dostavljene određene ponude, te u konačnici i zaključiti ugovor 3.4.2020. godine. Pa tako, neposredno nakon spomenutog razgovora između ova dva optužena, 29.3.2020. godine, I-optuženi Novalić dostavlja svoju privatnu e-mail adresu III-optuženom Hodžiću, nakon čega III-optuženi šalje e-mail sadržaja: *"Poštovani, u atačmentu je ponuda za kompletnu medicinsku opremu, ali i specifikacija robe. Lijep pozdrav, Fikret Hodžić."*⁷⁷ Prema rezultatima pretresa, u prilogu ovog e-mail-a su tehničke specifikacije respiratora, i to na primjer Shangrila 510S, koji se može identifikovati upravo u ranijoj komunikaciji između III-optuženog Hodžića i lica Kristijan Marić.⁷⁸ Prilog ovog e-maila je i ponuda pravnog lica „F.H. Srebrena Malina“ broj 77/2020, a u kojoj se nudi respirator neinvazivni, cijena bez PDV-a 27.300,00 KM, sa PDV-om 31.941,00 KM

Analiza ostvarenih komunikacija pokazuje kako se pregovori koji su započeti direktnim kontaktom III-optuženog Hodžića i I-optuženog Novalića, što je okosnica inkriminacija koje se stavljaju na teret I-optuženom, u nastavku u većoj mjeri vode posredstvom sekretarice Ureda premijera Vlade FBiH, svjedokinje Bahre Džake, ali sve po direktnoj uputi I-optuženog Novalića kao nadređene osobe, pri tome ne gubeći se niti u jednom momentu nit neposrednosti između ova dva optužena. Tako I-optuženi Novalić 30.3.2020. godine⁷⁹ sa svog privatnog e-mail-a prosljeđuje ponude na službeni e-mail Kabineta, koje potom bivaju prosljeđene, očigledno samo formalno, na e-mail adresu Federalnog zavoda za javno zdravstvo⁸⁰, ali se između optuženih Novalića i Hodžića nastavlja direktna komunikacija i proces pregovaranja, što potvrđuje SMS poruka koju III-optuženi Hodžić šalje I-optuženom Novaliću 31.3.2020. godine: *"Premijeru, samo da Vas obavjestim da sam jutros dobio mail iz Kine. Nažalost prodaja respiratora rapidno raste. Jučer su prodali preko 5000 komada. Na starju trenutno imaju još 400 invazivnih i 100 neinvazivnih. Nisam siguran koliko još dugo mogu garantirati rok, garantirati isporuku od 5 dana."*⁸¹ Navedeno u nizu indicija dokazuje optužne tvrdnje da je III-optuženi Fikret Hodžić bio u direktnim pregovorima sa premijerom, I-optuženim Novalićem u pogledu izbora vrste i predmeta ugovora.

Kada ovako zaključuje, Sud naročito cijeni da iz nastavka komunikacije III-optuženog Fikreta Hodžića sa Kristijanom Marićem, koji je saslušan u svojstvu svjedoka, proizilazi

⁷⁷ Ispis email-a ... poslan na email adresu ..., od 29.03.2020 godine, 8:22:23 PM, predmet: PONUDA sa priložima: ponuda br 77/2020, tehnička specifikacija Boaray 3000D Ventilator (na engleskom i bhs jeziku), tehnička specifikacija Shangrila 510S Integrated Respiratory Work Station (na engleskom i bhs jeziku) – DT 76

⁷⁸ Tehnička specifikacija Shangrila510S Ventilator (na engleskom i bhs jeziku) – DT 69

⁷⁹ Ispis email-a Fadil Novalic <.>, poslan na email adresu Ured Premijera FBiH <...> od 30.03.2020 godine, 8:04:41 AM sa priložima: Ponuda F.H. Srebrena malina Ltd br. 77/2020, Tehničke specifikacije Boaray 3000 D Ventilator (engleski jezik), Tehničke specifikacije Shangrila 510S Integrated Respiratory Work Station (engleski jezik), fotografije zaštitne medicinske opreme - DT 3

⁸⁰ Ispis email-a Ured premijera FBiH <VLADA FEDERACIJE BIH/EXCHANGE ADMINISTRATIVE GROUP (FYDIBOHF23SPDLT)/RECIPIENTS/PREMIJER> poslan na email adresu ... od 30.03.2020 godine, 08:19:13 AM, predmet: Medicinska oprema - ponuda – DT 4

⁸¹ DT 407

znanje detaljnih i bitnih informacija o predmetu javne nabavke, i to u pogledu visine novčanog iznosa u okviru kojeg se trebaju kretati, kao i količine respiratora, što upućuje na samo jedan zaključak, a to je da njegovo detaljno znanje o predmetu javne nabavke svoje uporište ima u direktnoj komunikaciji sa I-optuženim Novalićem. Pa tako i prije nego što je formalno razmotrena ponuda za nabavku respiratora, te prije nego se imaju bilo kakve informacije o tehničkoj valjanosti istih, III-optuženi Fikret Hodžić 1.4.2020. godine u 16:20h, tokom prepiske sa Kristijanom Marićem šalje poruku sljedećeg sadržaja: *"Brate čekam rjih, zovem te brzo. Radimo posao do 10 miliona, samo da vidimo šta."*⁸² Pri tome se III-optuženi isti dan, u prepisci sa Marićem izjašnjava već i o potencijalnoj količini respiratora navodeći: *"Sutra ćemo znati, od 100 do 150 komada, mislim da će biti 130."*⁸³ Navedeni broj respiratora u količini od 100 komada, potvrdit će se i u kasnijem pismu namjere, u kojem je količina upravo popravljena sa 200 na 100 respiratora, što potvrđuje da je baš količina od oko 100 respiratora bila predmet pregovaranja između optuženih Novalića i Hodžića, te istovremeno ojačava njihov direktan kontakt, a time i prekoračenja ovlaštenja I-optuženog Novalića.

Odlučni značaj u nizu indicija, odnosno činjeničnih pojedinosti koje u svom sadejstvu upućuju na samo jedan zaključak, a to je da je I-optuženi Fadil Novalić u pregovorima sa III-optuženim Hodžićem prekoračio svoja ovlaštenja i djelovao vaninstitucionalno, kada je samovlasno i protivpravno preuzeo ulogu zastupnika ugovornog organa, predstavlja činjenica da je proces pregovaranja rezultirao postignutim dogovorom o predmetu ugovora koji će biti zaključen 3.4.2020. godine između Federalne uprave civilne zaštite i pravnog lica „F.H. Srebrna malina“, i to upravo respiratora modela HC VE003, čije su tehničke specifikacije potvrđene od svjedokinje Aide Čorbeg kao adekvatne za korištenje u jedinicama intenzivnog liječenja⁸⁴, a nakon konsultacija koje je po uputi I-optuženog od nje zatražila svjedokinja Bahra Džaka⁸⁵. Tako sadržaj ostvarenih komunikacija svjedoči kako Kristijan Marić 2. aprila šalje e-mail III-optuženom Fikretu Hodžiću u kojem kao prilog dostavlja prijedlog nepotpisanog ugovora o kupoprodaji respiratora modela HC VE003 sačinjen između pravnih lica „F.H. Srebrna Malina“ d.o.o. Srebrenica i „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka, sadržaja: *"U prilogu šaljem prijedlog ugovora za kupoprodaju respiratora. Poslaćemo ga i na našem jeziku, a ovo je sad radi tvornice, da se potpiše ugovor i ubrza proces. Ljep pozdrav."*⁸⁶ Predmet ugovora je medicinski respirator HC VE003 Ventilator, u količini od 100 kompleta, jedinične cijene 42 hiljade EUR, odnosno ukupne cijene 4.200.000,00 EUR. Dakle, radi se o cijeni respiratora koja se uklapa u već ranije iznesena saznanja III-optuženog Hodžića *"da se radi posao do 10 miliona"*, pa je upravo na osnovu ovog ugovora, odnosno na osnovu ovako iskazane cijene kasnije i izvršena isplata novca

⁸² Ispis whats up komunikacije Fikret Hodžić Srebrenica i K.M., od 01.04.2020 godine, 16:20h-20:03h – DT 87

⁸³ Ispis whats up komunikacije Fikret Hodžić Srebrenica i K.M., od 01.04.2020 godine, 20:31h-21:22h – DT 89

⁸⁴ Svjedokinji Aidi Čorbeg je prilikom saslušanja na glavnom pretresu predočen e-mail koji je zaprimila od lica Bahra Džaka 1.4.2020. godine u prilogu kojeg e-mail-a se nalazi tehnička specifikacija ICU ventilator, produkt kod HC VE003, nakon čega se ista izjasnila da zna tu vrstu respiratora i da je odgovorila da je dobar i da se može koristiti u jedinicama intenzivnog liječenja.

⁸⁵ Ispis email-a Ured premijera FBiH <VLADA FEDERACIJE BIH/EXCHANGE ADMINISTRATIVE GROUP (FYDIBOHF23SPDLT)/RECIPIENTS/PREMIJER> poslan na email adresu ... od 01.04.2020 godine, 3:00:02 PM, predmet: FW: HC-VE003-2 (1).pdf.pdf sa prilogom: tehnička specifikacija ICU Ventilator Product code: HC-VE003 (na engleskom jeziku) – DT 19

⁸⁶ Ispis email-a [Kristijan MMP LUX <...>](#) poslan na email adresu ..., od 02.04.2020 godine, 1:45:12 PM, predmet: EXOTRADE-Ugovor za respiratore, sa prilogom: Kupoprodajni ugovor br. 20200332 od 02.04.2020 godine (na engleskom i bhs jeziku) – DT 96

pravnom licu „F.H. Srebrna malina“. Pokazat će se da će na ovaj način formirana cijena kasnije biti korištena kao nepromijenjena, iako se promijenio predmet ugovora i iako su kasnije predmet ugovaranja bili respiratori druge vrste. Međutim, za ovaj dio inkriminacije ona je značajna s aspekta procjene znanja III-optuženog Hodžića o kojoj vrijednosti ugovornog odnosa se radi, s čim isti raspolaže od početka preispitivanja tržišta, a sve na osnovu direktne komunikacije sa I-optuženim Novalićem.

U hronologiji događaja I-optuženi Fikret Hodžić je istog dana (2.4.2020. godine) sa svog telefonskog broja ostvario kontakt sa II-optuženim Fahrudinom Solakom, nakon čega je uputio e-mail na zvaničnu e-mail adresu Federalne uprave civilne zaštite⁸⁷, čiji prilog predstavlja upravo ponuda respiratora u specifikaciji, cijeni i količini, kakvu je III-optuženi Hodžić faktički već dogovorio sa I-optuženim Novalićem, što je II-optuženi Solak sada samo trebao formalno da provede, s obzirom da je već idući dan 3.4.2020. godine potpisan ugovor o kupoprodaji respiratora HC VE003 za 100 komada, između Federalne uprave civilne zaštite i pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica, po ponudi istog prodavca broj: 7737/2020 od 2.4.2020. godine. Predmet ugovora jednak je po već dostavljenom i unaprijed pripremljenom ugovoru od 2.4.2020. godine koji je sačinjen između pravnih lica „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica i „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka i koji je uslijedio nakon već uspješnih pregovora optuženih Novalića i Hodžića, što je sada II-optuženom Solaku samo dato na provedbu.

Dakle, interni pregovori I-optuženog Novalića sa III-optuženim Hodžićem, koji su započeli 29.3.2020. godine, SMS porukom sadržaja „*Selam gospodine Novalić, Fikret Hodžić, Asim mi je rekao da vam se javim u vezi respiratora, pa kada budete imali minutu javite se*“, već 3.4.2020. godine svoj epilog imaju u potpisivanju ugovora, koji je, što će biti vidljivo kroz nastavak obrazloženja, II-optuženi Solak samo formalno proveo, dok je sve faktičke radnje i ugovoranje nezakonite javne nabavke preduzeo I-optuženi Novalić, direktno komunicirajući sa III-optuženim Hodžićem, uključujući i svoju sekretaricu, svjedokinju Bahru Džaku, u smislu tehničke pomoći u realizaciji njihovog već dogovorenog posla.

Sud podsjeća da dokazivanje putem posrednih dokaza, indicija, nije samo po sebi protivno načelima pravičnog suđenja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ali svakako da za dokazivanje indicijama vrijedi pravilo da indicije moraju djelovati kao čvrst zatvoren krug koji dopušta samo jedan zaključak u odnosu na relevantnu činjenicu, te da objektivno potpuno isključe mogućnost drugačijeg zaključka u odnosu na istu činjenicu.⁸⁸

Iznesene komunikacije između optuženih, kao dokazi u ovom slučaju, djeluju u potpunom skladu i predstavljaju sistem indicija koje u svom sklopu i povezanosti isključuju svaku drugu verziju mogućnosti od one da je I-optuženi Fadil Novalić u svojstvu premijera Federacije, prekoračio granice svog ovlaštenja kada je samovlasno i protivpravno preuzeo ulogu zastupnika ugovornog organa kada je privatno ostvario kontakt sa budućom

---

⁸⁷ Ispis email-a Fikret Hodžić <...> poslan na email adresu ..., od 02.04.2020 godine, 4:33:43 PM, predmet: PONUDA ICU VENTILATOR, sa prilogom: ponuda F.H. Srebrna malina br. 7737/2020 od 02.04.2020 godine, tehničke specifikacije ICU Ventilator product code: HC-VE003 (na engleskom jeziku) – **DT 97**

⁸⁸Odluka Ustavnog Suda BiH, broj AP 3731/15 od 20.12.2017.

ugovornom stranom III-optuženim Hodžićem i dogovario predmet ugovornog odnosa javne nabavke, a sve kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica ostvario imovinsku korist. Kod ovog zaključka, Sud je imao u vidu i stanovište po kojem „kombinacija tih okolnosti obično i postciji samo zato što je doista i postcjala ta konkretna čirjenica“⁸⁹, pa stoga zaključuje da nije moglo doći do utvrđenja da postoji još neki također razumno mogući zaključak na osnovu istih dokaza osim onog koji je prethodno iznesen.

Svjedočeci na glavnom pretresu⁹⁰ BAHRA DŽAKA je potvrdila da je u inkriminisanom periodu kominicirala sa III-optuženim Fikretom Hodžićem putem Viber aplikacije, kao i da su se nekoliko puta telefonski čuli. Kazala je da je prvi put pročitala ime Fikret Hodžić u vezi sa nabavkom opreme u e-mail-u od 31.3.2020. godine koji je sa privatne e-mail adrese I-optuženog Fadila Novalića poslan na e-mail adresu Ureda premijera⁹¹, a koji se ticao ponude za nabavku medicinske i zaštitne opreme. Po nalogu I-optuženog primljeni e-mail prosljedila je Zavodu za javno zdravstvo FBiH, a komunikaciju sa III-optuženim Fikretom Hodžićem nastavila je zbog daljih aktivnosti vezanih za spomenutu ponudu, potvrđujući da je na službeni e-mail Ureda premijera od III-optuženog zaprimila još jednu ponudu vezano za nabavku zaštitne medicinske opreme. Objasnila je da ju je III-optuženi Hodžić pozivao u vezi dostavljenih ponuda, a da je ona kada je imala priliku između sastanaka informisala premijera o tim konverzacijama po čijim je uputama i postupala u konkretnom slučaju.

Svjedokinja se na glavnom pretresu izjasnila i povodom dva e-mail-a koja je sa svog privatnog računa prosljedila na e-mail adresu Ureda premijera Vlade, zajedno sa priložima, navodeći da se radilo o ponudama III-optuženog Fikreta Hodžića koje je prosljedila na službeni mail kako bi iste mogla isprintati i o njima upoznati premijera.

Nije mogla potvrditi da je ove ponude protokolisala na uobičajeni način, te izjavila *“ja sam ovo shvatila kao nešto u pokušaju da se uradi, da se nabavi. Pošto ja znam da neće Ured premijera ni kupovati ni nabavljati, nisam smatrala u obavezu da ih stavijam u redovnu proceduru pošte i svega. Ovo je bila kao neka, neki alternativni put, mi nešto pomazemo, radimo, izlazimo na tržište, tražimo, neko se tamo negdje bori, pokušava.”*⁹²

Ove ponude, kako je navela, nije dostavila Zavodu za javno zdravstvo FBiH niti ikom drugom zvanično, pojašnjavajući da ih nije shvatala kao ponude jer su se informacije stalno mijenjale, ali je potvrdila da je o istim imala privatnu komunikaciju sa prijateljicom, doktoricom Aidom Čorbeg, kao i sa osobom imena Vildana koja je u to vrijeme bila sekretarica generalne direktorice Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu. Svjedokinja se izjasnila da je Vildani samoincijativno poslala e-mail⁹³ *“da upozna generalnu direktoricu,*

⁸⁹ MKTJ, drugostepena presuda u predmetu *Delalić*, par. 458.

⁹⁰ Svjedokinja Bahra Džaka saslušavana je na glavnim pretresima održanim 2.4. i 7.4.2021. godine.

⁹¹ Ispis email-a Fadil Novalic <...poslan na email adresu Ured Premijera FBiH <...> od 30.03.2020 godine, 8:04:41 AM sa priložima: Ponuda F.H. Srebrena malina Ltd br. 77/2020, Tehničke specifikacije Boaray 3000 D Ventilator (engleski jezik), Tehničke specifikacije Shangrila 510S Integrated Respiratory Work Station (engleski jezik), fotografije zaštitne medicinske opreme - DT 3

⁹² Iskaz svjedoka od 2.4.2021. godine

⁹³ Ispis email-a Ured premijera FBiH <VLADA FEDERACIJE BIH/EXCHANGE ADMINISTRATIVE GROUP (FYDIBOHF23SPDLT)/RECIPIENTS/PREMIJER> poslan na email adresu Kabinet Generalnog Direktora UKCS <...>

da vidi i ona o kakvim se respiratorima radi i šta nabavjamo".⁹⁴ Na upit tužioca zašto je u izjavi datoj u istrazi⁹⁵ navela da je to uradila po nalogu premijera, izjavila je da to nije tačno i da je u samoj izjavi navela "koliko se sjećam". S tim u vezi, na poseban upit Suda da li smije komunicirati s bilo kim vezano za dokumente koje stižu na kabinet premijera, izjasnila da to nije uobičajeno, ali da zbog vanredne situacije nije smatrala da će napraviti grešku.

Ovakvo kazivanje svjedokinje na glavnom pretresu Sud nije mogao prihvatiti kao vjerodostojno zbog čega mu nije poklonio vjeru, prihvatajući u ovom dijelu njen iskaz iz istrage. Naime, nerazumljiva je motiviranost svjedokinje da samoincijativno prikuplja ove informacije kada je jasno da je sve ostale radnje, kako je sama potvrdila, preduzimala upravo po nalogu i uputi premijera, njenog nadređenog, koji je već od ranije u pregovorima sa III-optuženim Hodžićem, a posebno je neuvjerljivo i nelogično da ove aktivnosti samovoljno preduzima ako već zna, kao što izjavila, da "Ured premijera neće ni kupovati ni nabavjati". Potvrdu nevjerodostojnosti navoda svjedokinje koja kroz tvrdnje o samoincijativnom djelovanju očigledno pokušava da I-optuženog Novalića, svoga nadređenog, na određen način ekskulpira od predmetnih pregovora, Sud nalazi i u sadržaju iskaza svjedokinje AIDE ČORBEG⁹⁶ koja je na glavnom pretresu potvrdila tačnost dijela izjave iz istrage⁹⁷ u kojoj je, iznoseći svoje mišljenje o kvaliteti pojedinih tipova respiratora na traženje Bahre Džake, potvrdila da joj je ona u toj prilici rekla da će sa njenim mišljenjem upoznati premijera "...pa neka odluči".

Zaključak da nije postupala samovoljno, već po direktnoj uputi i nalogu I-optuženog, dakle nadređenog, Sud je izveo i u odnosu na navode svjedokinje Bahre Džake koja je, izjašnjavajući se o e-mail-u koji je III-optuženi uputio Uredu premijera i u kojem objašnjava razliku između invazivnih i neinvazivnih respiratora⁹⁸, kazala da je ona samoincijativno zatražila informaciju od III-optuženog Hodžića pri tome dajući neuvjerljivo objašnjenje da je to učinila kako bi znala "šta je to što mi prolazi kroz ruke".

Prilikom saslušanja na glavnom pretresu svjedokinja Bahra Džaka izjasnila se i u pogledu ponude za nabavku respiratora koji imaju oznaku HC VE003, navodeći da je tu ponudu dobila od III-optuženog Fikreta Hodžića putem viber komunikacije 1.4.2020. godine, da je u istoj III-optuženi naveo da na stanju ima 400 komada, da je cijena 90.000 plus PDV, da su najbolji iz klase, kao i da mogu biti u Sarajevu za 7 dana⁹⁹. Potvrdila je da je o navedenoj ponudi istog dana je obavijestila I-optuženog Novalića¹⁰⁰ putem aplikacije Viber, te da je

---

od 01.04.2020 godine, 12:55:18 PM, predmet: Ponuda Yuwell-respirator.pdf.pdf sa prilogom: print screen maila i tehnička specifikacija General condition of yuwell Bi-level pap device in COVID-19 China (na engleskom jeziku) – DT 12

⁹⁴ Iskaz od 2.4.2021. godine

⁹⁵ Zapisnik o saslušanju svjedoka Bahra Džaka, Tužilaštvo BiH, brj: T20 0 KTO 018837 20 od 25.08.2020 godine – DT 33

⁹⁶ Saslušana na ročišti 16.4.2021. godine

⁹⁷ Zapisnik o saslušanju svjedoka Čorbeg Aida, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTO 0018837 20 od 23.10.2020. godine – DT 34

⁹⁸ Ispis email-a Fikret Hodžić <...> poslan na email Ured premijera FBiH <...> od 01.04.2020 godine, 9:53:27 AM, predmet: respiratori, sa prilogom: tehnička specifikacija Boaray 3000D Ventilator i Shangrila 510S Respiratory Work Station (na engleskom jeziku) - DT 6

⁹⁹ Ispis viber komunikacije između Bahre Džaka i Fikret Hodžić, od 01.04.2020 godine, 12:14h – 14:55h – DT 14

¹⁰⁰ Ispis viber komunikacije između Bahre Džaka i Fadila Novalića, od 01.04.2020 godine, 17:30h – DT 17

istu sa svoje privatne e-mail adrese prosljedila na službenu e-mail adresu Ureda premijera¹⁰¹.

Ocjenom sadržine iskaza prethodno spomenutih svjedoka kojim je, kako to već ranije objašnjeno, u većem dijelu poklonio vjeru nalazeći ih istinitim i pouzdanim, te u saglasnosti sa materijalnim dokazima, Sud je stekao uvjerenje kako su aktivnosti koje su preduzimate spram ponuda koje je adresirane na Ured premijera dostavljao III-optuženi Fikret Hodžić nesumnjivo predstavljale dio procesa dogovaranja predmeta ugovornog odnosa javne nabavke respiratora između I-optuženog Novalića i III-optuženog Hodžića. U prilog ovakvom zaključku Suda posebno govori dio iskaza svjedokinje Bahre Džake koja se odgovarajući na pitanje odbrane I-optuženog izjasnila da je od premijera dobila generalnu instrukciju kako postupati sa ponudama i da nije imala nikakvu posebnu uputu za postupanje sa licem Fikret Hodžić, da bi u nastavku (prilikom dodatnog ispitivanja od strane Tužilaštva) ipak potvrdila da komunikacije kakve je imala sa III-optuženim Fikretom Hodžićem nije imala u vezi drugih ponuda koje su pristizale. Dakle, ovakva izjava svjedokinje jasno pokazuje da postupanje prema III-optuženom nije predstavljalo opće prihvaćenu praksu koja je primjenjivana prema svim ponuđačima i u odnosu na sve ponude pristigle u Ured premijera, već očigledno pogodovanje, po uputama I-optuženog kao nadređenog, unaprijed poznatog i odabranog ponuđača - pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica koje je evidentno favorizovano za nabavku respiratora.

Nedovojbenu potvrdu da je I-optuženi Fadil Novalić samovlasno preduzimaio radnje ugovornog organa suprotno ovlaštenjima premijera Vlade i dogovarao predmet ugovornog odnosa, iako Vlada Federacije nije donijela odluku o javnoj nabavci respiratora, Sud nalazi i u dijelu izjave svjedokinje Aide Čorbeg koja je na glavnom pretresu izjavila da je Bahri Džaki i sama slala određene slike aparata za koje je smatrala da su dugoročni i pouzdani, te da je slala i imena firmi koje se bave nabavkama medicinske opreme i njihove kontakte, na što joj je Bahra te prilike odgovorila *"ma uopšte ne znam što je ovo premijer uzeo da radi, sve je prebacio na kabinet... Gdje su štabovi i tjela razna..."*¹⁰²

Nakon što je I-optuženi Novalić, evidentno uz izvjesnog Asima, odabrao III-optuženog Hodžića i njegovo pravno lice za ponuđača, odnosno ugovornu stranu kod javne nabavke respiratora, bez bilo kakvih konsultacija sa II-optuženim Fahrudinom Solakom u svojstvu direktora FUCZ, I-optuženi Novalić je radi realizacije nezakonite javne nabavke respiratora preduzeo nekoliko radnji u okviru svojih službenih ovlaštenja premijera, u svrhu realizacije ove nezakonite javne nabavke, a sve kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica ostvario imovinsku korist nezakonito dodjeljenom javnom nabavkom.

Krivično pravne radnje I-optuženog Novalića na potpisivanju dva tzv. pisma namjere

Iskorištavanje službenog položaja premijera, I-optuženi Novalić je radi realizacije nezakonite javne nabavke respiratora preduzeo prilikom potpisivanja dva tzv. pisma

¹⁰¹ Ispis email-a Bahra Džaka <...> poslan na email Ured premijera FBiH <...> od 01.04.2020 godine, 2:53:40 PM, predmet: HC-VE003-2 (1).pdf.pdf sa prilogom: tehničke specifikacije ICU Ventilator Product Code: HC-VE003 (na engleskom jeziku) – DT 15

¹⁰² Svjedok je potvrdila tačnost ovog dijela izjave iz istrage koja joj je predočena na glavnom pretresu (DT-34)

namjere (od 2.4.2020. i 14.4.2020. godine), kao i u dvije radnje supotpisivanja naloga za isplatu novca na račun IV-optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ čiji je vlasnik i odgovorno lice III-optuženi Fikret Hodžić.

Sud je na osnovu izvedenih dokaza zaključio da su „pisma namjere“ dio dokumentacije koju su zahtijevali kineski poslovni subjekti, prodavci medicinskih sredstava i opreme kao potvrdu da se radi o nabavci koja je potrebna za određenu državu. Potvrdio je to i svjedok Kristijan Marić prilikom saslušanja na glavnom pretresu¹⁰³ navodeći da kada su trebali zaključivati ugovore za potrebe nabavke respiratora da *„... nije mogla pravna ili fizička osoba... kupiti respirator, nego kako je respirator uređaj određene klase, zato je potreban bio dopis od strane države ili institucije koja to nabavlja za potrebe države... Za Federaciju Bosne i Hercegovine.“*, dodajući da je *„Fikretu ... rečeno da pravno lice ne može samo kupiti tu vrstu respiratora, ... iz razloga što je... medikal level 2, što u Kini samo mogu države da kupuju ... i tamo je predočeno da treba poslati pismo namjere...“*.

Iz provedenih dokaza takođe proizilazi da sporna "pisma namjere" koja su sačinjena u konkretnom slučaju u vezi sa nabavkom respiratora, nisu bila jedina "pisma namjere" koja su pripremljena u Uredu premijera. U tom smislu svjedok Hasan Ganibegović je na glavnom pretresu¹⁰⁴ izjavio da je bilo *„...puno pisama namjere i prema ambasadama i stranih država u Sarajevu i prema našim ambasadama vani.“*, dok je svjedok Edita Kalajdžić navela¹⁰⁵ da se *„u praksi ... dešavalo da svi premijeri Federacije pišu pisma namjere ... iz različitih razloga...u različite svrhe“*, dodajući *„Evo sad prilikom nabavke vakcina, ovaj premijer je potpisao preko 60 pisama namjere u svrhu nabavke vakcina.“* Međutim, i pored nesporne činjenice da je "pismo namjere" radnja u nadležnosti premijera, kao i da je ovaj dokument bio neophodan za kupovinu medicinskih uređaja iz NR Kine, Sud je ocjenom provedenih dokaza našao da je I-optuženi iskoristio svoja ovlaštenja kada je u svrhu omogućavanja realizacije nezakonite javne nabavke respiratora u ime Vlade FBiH potpisao "pisama namjere" od 2.4.2020. i 14.4.2020. godine, sve u svrhu omogućavanja III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu pribavljanje imovinske koristi kroz nezakonite javne nabavke, preduzimanjem svih neophodnih ostalih radnji u tu svrhu.

Na okolnost kreiranja spornih "pisama namjere" iskaze su dali svjedoci Bahra Džaka, Hasan Ganibegović i Kristijana Marića, koje je Sud prihvatio kao relevantne i vjerodostojne, dok je na okolnosti potpisa lica Fadil Novalić na ovim dokumentima, po prijedlogu odbrane I-optuženog, provedeno grafološko vještačenje.

Očitujući se o okolnostima pod kojim je sačinila prvo "pismo namjere" od 2.4.2020. godine, svjedok Bahra Džaka je na glavnom pretresu izjavila je to učinila po uputi I-optuženog Novalića jer ju je III-optuženi Fikret Hodžić obavijestio da je potrebno da dobije "pismo namjere" da bi mogao ići na kinesko tržište, odnosno da ima potvrdu da će država stajati iza kupovine. Nakon što joj je poslao primjerak "pisma namjere" od Vlade Republike Srbije¹⁰⁶, sačinila je nacrt "pisma namjere" od 2.4.2020. godine za kupovinu 200 komada

¹⁰³ Ročište održano 22.12.2021. godine

¹⁰⁴ Ročište održano 15.10.2021. godine

¹⁰⁵ Ročište održano 22.10.2021. godine

¹⁰⁶ Ispis viber komunikacije između Bahre Džaka i Fikret Hodžić, od 02.04.2020 godine, 08:59h – DT 20

respiratora tipa HC VE003 koje je prosljedila III-optuženom Fikretu Hodžiću na e-mail¹⁰⁷ i od istog zatražila da pismo koriguje i dopuni da bi ga potom u Uredu premijera preveli na engleski jezik. Kazala je da je nakon ovog e-mail-a sa III-optuženim Hodžićem stupila i u viber komunikaciju¹⁰⁸ gdje je također naglasila da je nacrt pisma poslan i da ga III-optuženi eventualno koriguje i popuni potrebnim elementima, te mu poslala i poruku sadržaja "100 i znak smajli", objasnivši da se radilo o količini respiratora, da se ne kupuje 200 već 100 komada i da joj je takvu instrukciju dao premijer Federacije. "Pismo namjere" na engleskom jeziku, potpisano od strane premijera, prosljedila je III-optuženom Fikretu Hodžiću na e-mail¹⁰⁹.

U odvijanju ovih komunikacija o kojima je govorila svjedokinja Džaka, posebno je indikativan sadržaj poruke "100 i znak smajli" koji prema ocjeni Suda upravo potkrijepljuje optužne tvrdnje o ulozi I-optuženog koji je mimo svojih ovlaštenja, u direktnoj komunikaciji sa III-optuženim Hodžićem, provodio postupak javne nabavke nezakonito, ugovarajući ne samo predmet, vrstu i tip respiratora, već i količinu. Naime, upravo je količina od 100 respiratora bila predmetom pregovaranja između optuženih Novalića i Hodžića, što je III-optuženom Hodžiću zato i bilo poznato kada se u komunikaciji sa Kristijanom Marićem, kako je to prethodno navedeno, izjasnio da će se raditi o količini od 100-150 komada respiratora.

Svjedokinja Džaka se prilikom saslušanja na glavnom pretresu izjasnila i u pogledu sačinjavanja drugog "pisma namjere", navodeći da je dobila e-mail od lica Zoran Blagojević, tadašnjeg vanjskog konsultanta premijera za odnose s javnošću, u kojem e-mail-u joj je prosljeđena komunikacija ovog lica sa ambasadorom BiH u NR Kini. Bila je polovina aprila 2020. godine, kako je navela, kada joj je u prilogu zaprimljenog e-mail-a dostavljen nacrt "pisma namjere" kojeg je trebalo prebaciti na memorandum premijera, da premijer isti potpiše i da se pošalje. S tim u vezi, svjedokinji je predočen e-mail kojeg je poslala sa službene e-mail adrese Ureda premijera Federacije na e-mail adresu ... u sučijem sadržaju bila dva "pisma namjere" za kupovinu respiratora tip ACM812A¹¹⁰ potpisana od strane premijera FBiH, I-optuženog Fadila Novalića.

Iz sadržaja dokaza optužbe koji su uloženi u spis predmeta pod oznakom **DT 89** (Ispis whats up komunikacije Fikret Hodžić Srebrenica i K.M., od 01.04.2020 godine, 20:31h-21:22h) i **DT 90** (Ispis whats up komunikacije Fikret Hodžić Srebrenica i K.M., od 01.04.2020 godine, 21:22h-23:39h, sa prilogom dopis za 200 respiratora (na englesom i bhs jeziku) vidljivo je da je urnek "pisma namjere" Vlade Republike Srbije za kupovinu respiratora za liječenje zarazne bolesti COVID-19, III-optuženom Fikretu Hodžiću prethodno dostavio svjedok Kristijan Marić.

¹⁰⁷ Ispis email-a Ured premijera FBiH <VLADA FEDERACIJE BIH/EXCHANGE ADMINISTRATIVE GROUP (FYDIBOHF23SPDLT)/RECIPIENTS/PREMIJER> poslan na email adresu ... od 02.04.2020 godine, 10:25:34 AM, predmet: Respiratori sa prilogom: Pismo uvjerenja, Vlada FBiH, Premijer, od 02.04.2020 godine (na BHS jeziku, nepotpisano) – **DT 24**

¹⁰⁸ Ispis viber komunikacije između Bahre Džaka i Fikret Hodzic, od 02.04.2020 godine, 10:25h – 11:22h – **DT 28**

¹⁰⁹ Ispis email-a Ured premijera FBiH <VLADA FEDERACIJE BIH/EXCHANGE ADMINISTRATIVE GROUP (FYDIBOHF23SPDLT)/RECIPIENTS/PREMIJER> poslan na email adresu ... od 02.04.2020 godine, 10:57:11 AM, predmet: Kina sa prilogom: Pismo uvjerenja, Vlada FBiH, Premijer, broj: 01-02-323/20 od 02.04.2020 godine (na BHS jeziku, skenirano) – **DT 25**; Ispis email-a Ured premijera FBiH <VLADA FEDERACIJE BIH/EXCHANGE ADMINISTRATIVE GROUP (FYDIBOHF23SPDLT)/RECIPIENTS/PREMIJER> poslan na email adresu ... od 02.04.2020 godine, 11:09:46 AM, predmet: Pismo uvjerenja, Vlada FBiH, Premijer, broj: 01-02-323/20 od 02.04.2020 godine (na engleskom jeziku, skenirano) – **DT 26**

¹¹⁰ Ispis email-a Ured premijera FBiH <...> poslan na email adresu ... od 15.04.2020 godine, 10:59:37 AM, predmet: Pismo Uvjerenja sa prilogom: Pismo o nabavci, Vlada FBiH, Premijer, broj: 01-02-385/20 od 14.04.2020 godine (na BHS jeziku i engleskom jeziku, skenirano) – **DT 23**

Kako se na glavnom pretresu nije mogla sjetiti po čijem nalogu je III-optuženom Hodžiću poslala drugo "pismo namjere", Tužilaštvo je svjedokinji prezentovalo dio zapisnika iz istrage u kojem je navela: *"Dakle 2.4.2020. godine kao što sam opisala, pripremljeno je pismo na vrstu respiratora HC VE003, da bi negdje sredinom aprila uslijedila priprema pisma namjere za vrstu respiratora ACM812A. To sam učinila po nalogu premijera, a mail za ove respiratore i urnek mi je prosljedio Zoran Blagcjević, kcji je varjski konsultant za odnose sa medjima Ureda premijera. Sjećam se samo da je bilo hitno. Sva pripremljena pisma su provedena na način da sam ih ja prosjedivala prevodiocu Generalnog sekretarjata Vlade Federacije, svako od tih pisama sam nakon prevoda odnjela premjeru, on ih je potpisao"*¹¹¹. Potvrđujući tačnost pročitano dijela izjave, bila je izričita u tvrdnji da je premijer bio upoznat da se priprema izrada nacrt "pisma namjere", jer ga ona ne bi samoincijativno pripremala.

Iskaz svjedokinje Bahre Džake da je "pisma namjere" sačinila uz znanje i po uputi I-optuženog, Sud nalazi saglasnim sa izjavom svjedoka Kristijana Marića, kao i Hasana Ganibegović koji je nakon predočenog dijela izjave iz istrage¹¹² na glavnom pretresu potvrdio tačnost da mu je *"Bahra rekla da je oba pisma sačinila po uputama premijera"*¹¹³. Svjedok Kristijan Marić, koji je potvrdio da su pisana dva "pisma namjere" za kupovinu respiratora i da ih je dobio, prvo pismo koje se odnosi na respiratore HC VE003, a drugo na ACM812A, prilikom saslušanja na glavnom pretresu¹¹⁴ je naveo da je u trenutku kada su trebali zaključiti ugovore za potrebe nabavke respiratora da mu je tada III-optuženi Fikret Hodžić spominjao premijera Vlade FBiH, I-optuženog Fadila Novalića, kao osobu koja je trebala potpisati dokument koji je trebao da se dostavi Kinezima radi isporuke robe u što kraćem roku. Potvrdio je to i kada mu je na upit tužioca da li je tačan dio predočene izjave iz istrage¹¹⁵ u kojoj je naveo: *„Sjećam se da smo imali telefonski razgovor u kcjem mi je on rekao da komunicira s premjerom i da će mu on pomoći u nabavci respiratora, ukjučujući sve potrebne dozvole kcje su neophodne za uvoz istih“, izjavio "Jeste iz razloga što je trebalo pismo namjere, trebale su sve dozvole. Jer bez toga nisi mogao, nismo... u principu trebali ni komunicirati."*

---

¹¹¹ DT 33

¹¹² Zapisnik o saslušanju svjedoka Hasan Ganibegović, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 018837 20 od 03.07.2020 godine, str 8 - DT 205:

¹¹³ *"...Ja nisam bio ukjučen u sačirjavarje pisma. Sjećam se da je Bahra poslala jedno takvo pismo na printer u mcju kancelarju i kada sam to pismo skidao sa printera letimično sam pogledao o čemu se radi i pismo sam jcj dao u ruke i upozorio je da ne radi na svcju ruku i da ovakvi akti po proceduri moraju biti parafirani od strane najmarje 2 lica. Mene i Edite u ovom slučju, prje nego što dođu na potpis premjeru i izađu iz Vlade kao dokument Vlade. Ne sjećam se na kcji tip respiratora je bilo ovo pismo, kada je problem sa uvozom respiratora eskalirao ja sam tražio od Bahre da iskupi na jedno rrjesto svu dokumentacju Vlade kcja je sačirjavana i stizala u odnosu nabavku respiratora. To je bilo nakon što su respiratori isporučeni, možda krajem aprila ili sami početak mja. I tada sam u dokumentacji kcja je iskupjena vidio da postcje dva pisma premijera Novalića, istog sadržaja, samo što je jedno bilo napisano za jedan tip respiratora, a drugo za drugi tip. Upadljivo mi je bilo da ni na jednom pismu nje bilo adresata i po tome je vrlo atipičan dokument za Vladu Federacije. Ja lično nisam viđao takve dokumente Vlade. Ja sam pitao Bahru kome su ova pisma namjerjena, a ona mi je rekla da su namjerjena državi Kini, a u svrhu uvoza respiratora. Bahra mi je rekla da je oba pisma sačinila po uputama premijera..."*

¹¹⁴ Ročište održano 14.1.2022. godine

¹¹⁵ Zapisnik o saslušanju svjedoka Marić Kristian, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTO 0018837 20 od 11.06.2020. godine, str. 7 – DT-214

Utvrđenje odlučne činjenice da su sporna "pisma namjere" sačinjena u svrhu omogućavanja realizacije prethodno dogovorene nezakonite javne nabavke respiratora između I-optuženog Fadila Novalića i III-optuženog Fikreta Hodžića, utemeljeno je i na samim sadržinama "pisama namjere", gdje interni dogovori optuženih Novalića i Hodžića posebno dolaze do izražaja.

Tako se u prvom "pismu namjere" od 2.4.2020. godine¹¹⁶ navodi da *"... mi u Federaciji Bosne i Hercegovine... potrebno je da hitno nabavimo respiratore, pa smo vam se s tom namjerom i takvom narudžbom i obratili preko našeg predstavnika. Ovim pismom Vlada Federacije Bosne i Hercegovine želi potvrditi navedenu narudžbu "icu Ventilator" product code: HC – VE003 – 100 kom, odnosno obećati da će vam dokaz o uplati (SWIFT) za naručene respiratore biti poslan sutra."* Premda je ugovor o kupoprodaji ovog tipa respiratora tek trebao biti zaključen (3.4.2020. godine), sadržaj ovog pisma koji je datiran 2.4.2020. godine i za koji je nesporno utvrđeno da je sačinjen po uputi I-optuženog, već tada potvrđuje kako postojanje odabranog ponuđača ("*našeg predstavnika*"), tako i tip i količinu prethodno dogovorenog predmeta narudžbe – respirator modela HC VE003, 100 komada. Da je I-optuženi bio istrajan u cilju da osigura realizaciju nezakonite nabavke respiratora, potvrđuje i to što je, iako svjestan da je već ranije potpisao pismo namjere od 2.4.2020. godine, iskoristio ovlaštenja premijera te sačinio i potpisao i drugo "pismo namjere" od 14.4.2020. godine u čiji sadržaj je unio neistinit navod da je on kao premijer potpisao kupovinu respiratora tip ACM812A, iako je znao da Vlada Federacije nije donijela odluku o javnoj nabavci respiratora niti je on u svojstvu premijera, u ime Vlade, potpisao ugovor o ovoj nabavci. U ovakvom postupku I-optuženog Sud nalazi nedvojbenu potvrdu njegovog svjesnog postupanja mimo normativnih pravila, a sve u cilju postizanja zabranje posljedice, zbog čega se ove inkriminisane radnje mogu podvesti pod suštinu obilježja krivičnog djela zloupotrebe.

Obrana I-optuženog je prilikom iznošenja završnih riječi pokušala relativizirati ulogu I-optuženog u odnosu na sporna "pisma namjere" pozivajući se na iskaz svjedoka GORANA MIRAŠČIĆA koji je svjedočeći na glavnom pretresu govorio o tome kako se premijer u vrijeme pandemije maksimalno angažirao na provođenju ekonomskih mjera i ublažavanju udara na ekonomiju, te iskaz svjedokinje Bahre Džake, zaključujući da je potpuno jasno da I-optuženom nije bila od posebnog značaja oznaka respiratora na "pismima namjere" u vrijeme inkriminacije, da isti nije bio potpisnik ugovora niti je učestvovao u nabavci, te da je njegovo pismo bilo samo potvrda da se respiratori nabavljaju za potrebe Federacije, a ne u privatne svrhe.

Naime, svjedokinja BAHRA DŽAKA se prilikom saslušanja na glavnom pretresu izjasnila da je naknadno putem viber poruke od I-optuženog Novalića dobila upit da li je ponuda za respirator ACM812A bila dostavljena u Ured premijera FBiH. S tim u vezi prezentovana joj je komunikacija između nje i I-optuženog Novalića od 16.5.2020. godine u kojoj I-optuženi šalje poruku sljedećeg sadržaja: *„Bahro, možeš li se bogati sjetiti ima li u onim ponudama respiratora 812A? Ja koliko se sjećam bio je neki sa drugim početnim brčjem i u oznaci je V, isto tako kad smo Peharu uputili mail na razmatranje i postupanje možeš li se sjetiti šta*

---

¹¹⁶ DT-25

je bilo sa ponudama, jesu li skenirane i poslone elektronski ili su otišle u print, u papirnatcj formi? Isto tako zanima me je li na mailu kcji je otišao Peharu bilo specificirano da su to respiratori i navedeni tipovi ili ne?“¹¹⁷, na šta je svjedokinja odgovorila „koliko se sjećam nema ovih što smo dobili.“, objasnivši na glavnom pretresu da se referisala na respiratore koji su u to vrijeme već bili stigli u BiH, tipa ACM812A.

Budući da se nije mogla sjetiti daljeg toka razgovora, prezentovana joj je viber poruka u kojoj I-optuženi Novalić piše svjedokinji: „Molim te ovo još jednom provjeri, ja sam tek iz med.ja saznao za 812A, taj preko nas nije prešao.“, na šta je ona odgovorila „Nije do drugog pisma kcje ste potpisali (Zoka)“. Svjedokinja je na glavnom pretresu objasnila da je premijera izvela sa jednog sastanka kako bi potpisao drugo "pismo namjere" i da ga je ona upozorila da je u tom pismu sada navedena druga šifra respiratora, te dodala „nisam sigurna ni da li me je prem.jer registrovao, ništa mi na to nije odgovorio.“¹¹⁸

O okolnosti pod kojima je I-optuženi Novalić potpisao drugo "pismo namjere", svjedokinja Džaka se dodatno izjašnjavala i prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane I-optuženog navodeći da je premijer bio na sastanku i da nije imao vremena, nije pregledao pismo već ga je potpisao „s nogu“.

Iskazi navedenih svjedoka kojima je u ovom dijelu poklonjena vjera, ipak nisu uvjerali Sud da treba donijeti drugačiji zaključak i prihvatiti navode odbrane da u kritično vrijeme I-optuženi nije imao stvarna saznanja koji je respirator bio predmetom nabavke, odnosno da je imao stvarno znanje samo o jednom potpisanom "pismu namjere". Do takvog zaključka Sud nije došao ni temeljem provedenog vještačenja odbrane po vještaku grafološke struke.

Naime, vještak Ismet Katana¹¹⁹ koji je postupajući po naredbi Suda BiH broj: S1 2K 039029 21 K od 25.2.2022. godine¹²⁰ vještačio potpise I-optuženog Fadila Novalića na dokumentima – "pismima namjere" od 2.4.2020. godine i 14.4.2020. godine, sačinio je nalaz i mišljenje od 18.3.2020. godine¹²¹, koji je ispravljen 19.3.2020. godine¹²², a koji ispravljeni nalaz i mišljenje je usmeno izložio na glavnom pretresu.

Iznoseći svoj nalaz vještak se naprije osvrnuo na dokumente izuzete iz Ureda premijera Federacije, te je nakon izvršenog grafološkog vještačenja rukopisnih izražaja na spornim i

¹¹⁷ Ispis viber komunikacije između Bahre Džaka i Fadil Novalić Premijer, od 16.05.2020 godine, 8:52h – 15:54h – **DT 32**

¹¹⁸ Iskaz od 7.4.2021. godine

¹¹⁹ Saslušan na ročištu 23.3.2022. godine

¹²⁰ Zadatak vještaka, u skladu sa naredbom, bio je da nakon izvršenog uvida u originalni dokumente, pismo namjere broj 01-02-323/20 do 2.4.2020. godine i pismo namjere broj 01-02-28385/20 od 14.4.2020. godine, a koji se nalaze u spisu Suda BiH, te nesporne materijale koje će pribaviti od advokatske kancelarije Vasvije Vidović, da odgovor na sljedeća pitanja: 1) Da li je Fadil Novalić premijer Federacije BiH, svojeručno potpisao pisma namjere od 2. i 14.4.2020. godine na bosanskom i engleskom jeziku; 2) Da li je na jednom ili oba pisma namjere od 2. i 14.4.2020. godine na bosanskom jeziku, nalazi faksimil potpisa Fadila Novalića premijera Federacije BiH, te 3) Da li su potpisi Fadila Novalića premijera Federacije BiH, na pismima namjere od 2. i 14.4.2020. godine na bosanskom i engleskom jeziku, nastali na drugi način.

¹²¹ **DO-I-50**

¹²² Vještak je na glavnom pretresu objasnio kako je došlo do ispravke nalaza, navodeći da je po preuzetim dokazima imao sam 48 sati da uradi nalaz. Imao sam poziv Suda koji sam zaprimio i koji to kaže da je danas. 18. Ujutro je nalaz koji je uradio stavio na kontrolu i spasio ga pod pogrešnim imenom. U međuvremenu je prekinut u radu i nakon što se vratio podigao je nalaz, isprintao, ovjerio, potpisao i predao Sudu, da bi u povratku uočio da je to radni materijal koji ima mnogo grešaka u tehničkom dijelu, zbog čega je napravio propratno pismo (**DO-I-50b**)i novi nalaz nazvao „Ispravljenim“ da ne bi došlo do konfuzije u njihovom korištenju, jer ne bi doveli do istog rezultata. (**DO-I-50a**)

nespornim dokumentima dao sljedeće mišljenje: 1/ da je dokument sa memorandumom „Premijer Federacije BiH“ broj 01-02-323/20 od 2.4.2020. godine na bosanskom jeziku ovjeren faksimilom potpisa premijera Fadila Novalića; 2/ dokument bez memoranduma premijer FBiH broj 01-02-323/20 od 2.4.2020. godine, na engleskom jeziku je bez tragova ovjere pečata, faksimila ili potpisa; 3/ dokument sa memorandumom premijer FBiH broj 01-02-385/20 od 14.4.2020. na bosanskom jeziku je svojeručno potpisao premijer Fadil Novalić, te 4/ dokument u originalnom izvornom obliku sa memorandumom premijer FBiH broj 01-02-385/20 od 14.4.2020. godine na engleskom jeziku je svojeručno potpisao premijer Fadil Novalić.

Vještak je potom izložio dio nalaza koji se odnosi na četiri dokumenta koja je primio u elektronskoj formi, te dao sljedeće mišljenje: 1/ dokument sa memorandumom premijera FBiH broj 01-02-323/20 od 2.4.2020. godine na bosanskom jeziku je ovjeren faksimilom potpisa premijera Fadila Novalića; 2/ dokument u elektronskoj formi, sa memorandumom premijera FBiH broj 011-02-323/20 od 2.4.2020. godine na engleskom jeziku je ovjeren faksimilom potpisa premijera Fadil Novalić; 3/ dokument u elektronskoj formi sa memorandumom premijera FBiH broj 01-02-385/20 od 14.4.2020. godine na bosanskom jeziku je vjerovatno svojeručnim potpisom potpisao premijer Fadil Novalić, te 4/ dokument u elektronskoj formi sa memorandumom premijera FBiH broj 01-02-385/20 od 14.4.2020. godine, na engleskom jeziku je ovjeren faksimilom potpisa premijera Fadila Novalića.

Izneseni zaključak (*"vjerovatno potpisao"*) vještak je objasnio na način da je isti rezultat toga što je dokument u elektronskoj verziji i zbog toga ne vidi četiri osnovna elementa kojim se potvrđuje nečija autentičnost potpisa, a to je jačina pritiska, smijer krijetanja sredstva za pisanje, brzina pisanja i presječne linije, pa se može reći da svojim opštim izgledom i individualnim karakteristikama, koje se ogledaju u formiranju određenih elemenata u samom potpisu, to jeste nesporni potpis gospodina premijera. Međutim, pošto se radi o printanom materijalu, on mu kao vještak daje stepen vjerovatnoće.

Dodatno pojašnjenje vještak je iznio prilikom unakrsnog ispitivanja ističući da je za identifikaciju nečijeg rukopisa ili potpisa nužno da je u izvornom obliku kako bi pronašao opšte i individualne karakteristike. Kada pronađe opšte i individualne karakteristike, onda procjenjuje koliko se poklapaju, naglašavajući da nikada nisu u potpunosti identične. Ponovio je da bi nečiji potpis ili rukopis smatrali vjerodostojnim, onda mora biti utvrđena približna brzina pisanja, smijer kretanja olovke, jačina pritiska i mjesto prijesečnih linija. Vještak je bio decidan da se niti jedan od ovih elemenata ne može utvrditi na osnovu isprintanog dokumenta koji je prethodno skeniran, kao što je to u konkretnom slučaju, zbog čega ne može da tvrdi da ga je potpisao premijer. Na upit Suda vještak je bio izričit da se samo na originalu može decidno izjasniti da li je taj potpis svojeručan.

Prihvatajući navedeni nalaz i mišljenje, za koji je ocijenio da je sačinjen u skladu sa pravilima struke, Sud je zaključio da se na "pismu namjere" od 2.4.2020. godine nalazi faksimil potpisa premijera, a da je drugo "pismo namjere" od 14.4.2020. godine premijer svojeručno potpisao, koje činjenice nije sporila ni odbrana I-optuženog prilikom iznošenja završnih riječi.

Dovodeći iskaze svjedoka Bahre Džake i Hasana Ganibegovića u vezu sa nalazom i mišljenjem vještaka Katane, kao i materijalnim dokazima, Sud je našao nesumljivo dokazanim da su "pisma namjere" sačinjena po uputi I-optuženog i da je on imao stvarno znanje o njima bez obzira na činjenice što je jedno potpisao "u žurbi", kao i što se na "pismu namjere" od 2.4.2020. godine nalazi faksimil, a ne svojeručan potpis premijera. Naime, kako je to već prethodno istaknuto, svjedokinja Bahra Džaka je prilikom saslušanja na glavnom pretresu jasno i decidno potvrdila da je pisma sačinila po uputi I-optuženog Novalića, dok je svjedok Hasan Ganibegović, iako je više puta tokom saslušanja izjavio kako Bahra "radi na svcju ruku" i "sama sastavlja akte", na izričit upit Suda "da li je moguće da sekretarica samoinicijativno ugovara neki posao u ime Vlade i stavi faksimil?" izričito odgovorio "Ne!".

Utvrđenje Suda da je I-optuženi, u svojstvu premijera, nesumnjivo bio upoznat sa sadržajem "pisama namjere", dodatno potvrđuje i ostvarena komunikacija između svjedokinje Bahre Džake i I-optuženog iz koje jasno proizilazi kako Bahra Džaka neposredno nakon što je putem e-maila prosljedila prvo pismo namjere III-optuženom Fikretu Hodžiću¹²³, šalje poruku I-optuženom Fadilu Novaliću i o tome ga obavještava riječima "Otišlo Fikretu, sve OK."¹²⁴ Da se ova poruka nesumnjivo odnosila na "pismo namjere" svjedokinja je potvrdila na glavnom pretresu¹²⁵ kada je nakon predočene poruke izjavila "Znam šta je. Pismo namjere. Obavjestila sam premijera da sam to završila."

Nakon što je samovlasno preduzeo radnje ugovornog organa suprotno ovlaštenjima premijera Vlade i dogovorio predmet ugovornog odnosa javne nabavke, iako Vlada Federacije nije donijela odluku o javnoj nabavci respiratora, kako je to prethodno utvrđeno, I-optuženi je u svrhu omogućavanja realizacije nezakonite javne nabavke respiratora, iskoristio svoja ovlaštenja kada je istog dana kada je potpisao prvo "pismo namjere" sazvaio hitnu sjednicu Vlade FBiH¹²⁶, koja predstavlja krajnji ishod pregovora optuženog Novalića i Hodžića, jer su na ovoj sjednici donesene odluke koje su bile nužan preduslov u postizanju zabranjene posljedice – pribavljanju imovinske koristi III-optuženom Hodžiću i njegovom optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica.

Naime, sazivanjem hitne sjednice Vlade na kojoj su, uz saglasnost I-optuženog, donešene Odluka o odobravanju izdvajanja sredstava iz tekuće rezerve Vlade FBiH, broj: V.broj: 486/2020, kojom se FUCZ odobrava izdvajanje sredstava u iznosu od 4.950.000,00 KM i Odluka o davanju prethodne saglasnosti FŠCZ za nabavku materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije, broj: V.broj: 487/2020, kojom se daje prethodna saglasnost FŠCZ za nabavku materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije iz sredstava posebne naknade u ukupnom iznosu od 7.000.000,00 KM, obezbjeđena su sredstva za zaključenje ugovora koji će II-optuženi Fahrudin Solak, u

---

¹²³ DT-26

¹²⁴ DT-13

¹²⁵ Ročište od 2.4.2021. godine

¹²⁶ Ispis email-a [Kabinet sekretara Vlade FBiH >...](#), od 02.04.2020 godine, 1:03:03 PM, predmet: obavijest da će se 165. hitna sjednica Vlade FBiH 02.04.2020 godine, telefonskim putem sa prilogom: Obavijest Vlada FBiH, br. 03-02-477/2020 od 02.04.2020 godine (nepotpisano) – DT 95

svojstvu direktora FUCZ, potpisati 3.4.2020. godine sa III-optuženim Fikretom Hodžićem u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, a o čemu će više riječi biti u nastavku obrazloženja ove presude.

Nije sporno da je donošenje i usvajanje odluka o izdvajanju i dodjeli navedenih sredstava, kao i potpisivanje naloga za isplatu, zakonita aktivnost Vlade kao kolektivnog državnog organa i premijera. Nije sporno ni da su ove odluke donijete jednoglasno o čemu svjedoči sadržaj Zapisnika sa 165. hitne sjednice Vlade Federacije BiH koja je održana 2.4.2020. godine telefonskim putem.¹²⁷ Međutim, činjenica da iz provedenih dokaza proizilazi da je za razliku od ostalih članova Vlade, I-optuženi znao i bio svjestan da su ovim odlukama obezbjeđena sredstva koja će preko Federalne uprave Civilne zaštite biti doznačena prethodno odabranom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica za kupovinu respiratora za prethodno ugovorenu cijenu, upućuje na zaključak o zloupotrebi ovlaštenja I-optuženog, jer se kao premijer saglasio sa usvajanjem takvih odluka i iste potpisao, a sve u cilju realizacije ove nezakonite javne nabavke.

O okolnostima donesenih odluka na sjednici Vlade od 2.4.2020. godine, svoja saznanja na glavnom pretresu¹²⁸ iznijela je svjedokinja Edita Kalajdžić, koja kao sekretar Vlade FBiH rukovodi Generalnim sekretarijatom koji između ostalog priprema i sjednice Vlade.

Na pitanje tužioca da li je u materijalima koji su dostavljeni članovima Vlade koji su trebali glasati na sjednici od 2.4.2020. godine dostavila bilo kakav podatak o tome zašto se izdvajaju sredstava iz tekuće rezerve, kao i na šta se odnosi davanje prethodne saglasnosti, svjedokinja je izjavila da ona nema takvu obavezu i da je njen zadatak samo da na Vladin e-portal postavi materijal kako bi se članovi Vlade upoznali o čemu glasaju, a koji prije sjednice dostavlja "obrađivač". Na izričit upit tužioca da li su ministri koji su glasali na ovoj sjednici znali da se sredstva izdvajaju za nabavku respiratora, jasno je odgovorila *"ako piše na odluci, onda su znali. Ako ne piše, onda nisu."*

Svjedokinja je objasnila da je izdvajanje sredstava iz tekuće rezerve Vlade propisano Pravilnikom koji je donijela Vlada Federacije, Ministarstvo finansija u skladu sa Zakonom o budžetu. Na osnovu tog Pravilnika, budžetski korisnici za nepredviđene i nedovoljno planirane izdatke u toku budžetske godine podnose zahtjev federalnom Ministarstvu finansija koje cijeni da li se radi o hitnosti i nepredviđenom izdatku. Ukoliko ocijeni da je zahtjev opravdan, uputi prijedlog odluke prema Vladi na usvajanje, što je učinjeno i u konkretnom slučaju. Takođe je navela da je uz sve odluke Vlade, uključujući i odluke o izdvajanju sredstava iz tekuće rezerve, potrebno pribaviti i mišljenje Ureda za zakonodavstvo i usklađenost sa EU propisima, naglašavajući da sve ove odluke koje je Vlada donijela, imaju pozitivno mišljenje Ureda za zakonodavstvo da su usklađene sa Zakonskim propisima koji su trenutno na snazi u Federaciji.

---

¹²⁷ DT-102

¹²⁸ Ročište održano 20.10.2021. godine

Prilikom unakrsnog ispitivanja¹²⁹ svjedokinja je izjavila da niti jednim propisom nije određeno da pored prijedloga stoji specifikacija koja vrsta opreme će se kupiti iz sredstava izdvojenih iz tekuće rezerve Vlade, te navela da je obaveza Vlade samo da izdvoji sredstva ne ulazeći u to za šta će biti korištena. Na poseban upit Suda da objasni kako je moguće da Vlada izdvaja sredstva, a da ne zna za šta će biti korištena, svjedok je izjavila da u odluci piše da se sredstva odobravaju u svrhu nabavke sredstava i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije izazvane korona virusom na području Federacije, ali da ne postoji posebna specifikacija, u nastavku dodajući *"mi uvijek kad podnosimo zahijev, ja govorim sa svog ... iskustva, podnosimo zahijev i obrazložimo zašto želimo da nam se, zašto tražimo da nam se izdvcje ta sredstva. Onda dakle Ministarstvo finansija cjenj opravdanost tih sredstva."*

Iz iskaza navedene svjedokinje kojoj je Sud poklonio vjeru, prihvatajući ga vjerodostojnim i relevantnim, Sud je utvrdio da nije bila uobičajna praksa da odluke Vlade kojim se raspolaže finansijskim sredstvima budžetskih korisnika budu bez specifikacije sredstava i opreme koje će biti predmetom nabavke. Potvrđuje to i sadržaj odluka Vlade o davanju prethodne saglasnosti Federalnom štabu Civilne zaštite za nabavku materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije od 20.3.2020.¹³⁰ i 25.3.2020.¹³¹ godine, u kojima je sadržan pregled potreba materijala i opreme koji će biti predmetom nabavke, a što nije slučaj sa odlukom od 2.4.2020.godine¹³².

Cijeneći ovakvo stanje stvari za Sud je i pored nesporne činjenice da je Ured Vlade FBiH za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima Evropske unije dao pozitivno mišljenje o Prijedlogu odluke o odobravanju izdvajanja sredstava iz tekuće rezerve Vlade Federacije, navodeći da na tekst prijedloga odluke nemaju primjedbi¹³³, o čemu je na glavnom pretresu govorio i svjedok odbrane Željko Siladži¹³⁴, posebno indikativno da su upravo odluke koje su nesumnjivo bile u vezi sa nezakonitom javnom nabavkom respiratora, ne sadrže specifikacije predmeta čija je nabavka neophodna. Iz uopćenog i neodređenog navoda da se *"sredstva odobravaju u svrhu nabavke sredstava i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije izazvane koronavirusom (COVID 19) na području Federacije Bosne i Hercegovine"*, Vlada kao kolektivni organ u donošenju ovih odluka nije mogla znati šta će biti predmetom nabavke. Međutim, činjenica da je I-optuženi znao u koju svrhu će sredstva biti iskorištena, s obzirom na radnje koje su prethodile odlukama Vlade i za koje je nesumnjivo utvrđeno da ih je isti preduzeo, upućuje na nedvojben zaključak o postojanju namjere optuženog da svojom saglasnošću pri donošenju ovih odluka učini operativnim sredstva za kupovinu respiratora, odnosno da je njegov umišljaj prilikom davanja

¹²⁹ Ročište održano 22.10.2021. godine

¹³⁰ DT-50

¹³¹ DT-51

¹³² DT-100

¹³³ DO1-18

¹³⁴ Svjedok je na ročištu održanom 9.3.2022. godine na pitanje odbrane prvooptuženog potvrdio je da je Ured za zakonodavstvo ispred kojeg dolazi, na prijedlog odluke o odobravanju izdvajanja sredstava iz tekuće pričuve Vlade, proračuna za 2020. godinu, Federalnoj upravi Civilne zaštite, davao mišljenje i izjavio da nisu imali primjedbi na tekst prijedloga. Iako je mišljenje Ureda od 6.4.2020. godine, dakle nakon što je Odluka već bila donijeta, svjedok je u unakrsnom ispitivanju objasnio da kada je hitnost u pitanju da se događalo da retroaktivno daju mišljenja, te da su i ova mišljenja imala značaja jer nisu dovela u pitanje zakonitost odluka.

saglasnosti bio usmjeren upravo na realizaciju nezakonite javne nabavke koju je unaprijed dogovorio.

Naime, upravo su Odluke Vlade FBiH koje su donijete radnjama zloupotrebe I-optuženog Novalića kao službenog lica, uz odluke FŠCZ o kojima će biti više riječi u nastavku obrazloženja, bile osnov za sačinjavanje naloga za isplatu koje je I-optuženi, iskoristivši ovlaštenja premijera, zajedno sa zamjenikom premijera, potpisao 3.4.2020. godine, a kojim su sa računa budžeta Federacije BiH na račun pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. isplaćena novčana sredstva u visini od 10.530.000,00 KM, na način da je sa računa tekuće rezerve transferisano 4.950.000,00 KM, a sa posebnog transakcijskog računa sredstava za zaštitu i spašavanje 5.580.000,00 KM.

Ove činjenice potvrdili su svjedoci optužbe Mahira Šetić i Marijo Glibić, zaposlenici Federalnog Ministarstva finansija, čije je iskaze Sud prihvatio kao jasne i istinite, zbog čega im je poklonio vjeru.

Izjašnjavajući se o nalogu za plaćanje Federalne uprave Civilne zaštite u korist pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, svjedokinja MAHIRA ŠETIĆ¹³⁵ je izjavila da su taj dan (3.4.2020. godine) odradili plaćanja kada im je e-mail došla urgencija od Civilne zaštite na da se izvrši plaćanje. Potvrđujući da nije bilo neuobičajeno da budžetski korisnici šalju urgencije putem e-mail-a, o svemu su upoznali pomoćnika ministricе, Marija Glibića, koji im je rekao da će o tome upoznati ministricu i da će im se javiti. Nije mogla potvrditi da li se pomoćnik zaista konsultovao sa ministricom, ali im je javio da mogu izvršiti plaćanje, što su i učinile i istog dana obradili naloge koji su potom otišli na potpis ministrici i premijeru, a zatim poslali na banku. Nakon što su joj prezentovani Registri završne uplate Federacije Bosne i Hercegovine¹³⁶ svjedokinja je potvrdila da je ona uradila jedan, a drugi kolegica Almira Ibišević.

Svjedok MARIJO GLIBIĆ¹³⁷ je glavnom pretresu potvrdio da ga je jedna od kolegica usmeno obavijestila da je putem e-mail-a stigla urgencija, te da je nalog istog dana upućen na plaćanje. Na poseban upit da li se konsultovao u pogledu pristigle urgencije, svjedok je izjavio: "*...nemam običaj konzultirar ja... Vidite, to je nama bilo nešto sasvim uobičajeno. Ja nemam običaj s nekim razgovarati o urgencijama ...*".

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane V-optužene Jelke Miličević svjedok je objasnio da je procedura plaćanja za podračune „odmah“, s obzirom da je uvijek riječ o sredstvima koja su već osigurana i ne može se stvoriti obaveza viša od one koliko sredstava ima na pojedinom podračunu, a kada je riječ o plaćanju tekuće rezerve, to su plaćanja koja se vrše prioritarno, odmah po unosu, te ponovio da mu za plaćanja nije trebala nikakva saglasnost ministra finansija i da se plaćanja vrše na osnovu naloga koji su potpisali ministrica i premijer.

¹³⁵ Saslušana na ročištu 26.1.2021. godine.

¹³⁶ DT-111 - Registri završene uplate FBiH od 3.4.2020. godine na iznos od 5.580.000,000 KM i 4.950.000,000 KM (kopija vjerna originalu);

¹³⁷ Saslušan na ročištu 26.1.2021. godine.

Krivično pravne radnje optuženih Novalića i Hodžića na realizaciji upisa optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i s tim u vezi izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine

(Tačka 1.4. izreke presude - tačka 2.4. izreke optužnice)

Konačno, posljednje radnje izvršenja produženog krivičnog djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3., u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, u vezi sa članom 55. istog zakona, sve u vezi sa članom 31. (saučesništvo) istog Zakona, koje se stavljaju na teret I-optuženom Fadilu Novaliću u svojstvu premijera Federacije, ali i III-optuženom Hodžiću u svojstvu odgovornog lica u njegovom optuženom pravnom licu, sve u vezi sa dovršenom nezakonitom javnom nabavkom medicinskih respiratora, jesu krivičnopravne radnje ovih optuženih na realizaciji upisa optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i s tim u vezi izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava od strane Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine (ALMS), opisano u tački 1.4. izreke presude odnosno u tački 2.4. izreke optužnice.

Radnje ovih optuženih na realizaciji pomenutog upisa optuženog pravnog lica i s tim u vezi izdavanje dozvole za uvoz, su opisane u tački 2.4. izreke optužnice (tačka 1.4. izreke presude) na način da je: *I-optuženi Novalić u svojstvu premijera Federacije nakon što mu je dana 22.4.2020. godine Fikret Hodžić zatražio da ishodi upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine, koristeći službeni položaj Premijera, H.G. direktoru Ureda Premijera Vlade FBiH naložio da ispred Ureda Premijera Vlade FBiH i u ime Premijera, u kontaktima sa službenim ili odgovornim licima ALMS ishodi upis ovog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, po kojim uputama je H.G. i postupao, te je putem neposrednih kontakata sa H.A., članom Stručnog vijeća ALMS, dobio kontakt telefon I.F., glavnog inspektora ALMS, pa je H.G. dana 23.4.2020. godine telefonskim putem ostvario neposredni kontakt sa istom, nakon čega je istog dana Fikret Hodžić kao odgovorno lice u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica podnio ALMS zahtjev za upis u registar veleprometnika medicinskim sredstvima brj: 10-07.12-2-3916/20, da bi dana 25.4.2020. godine na Međunarodni aerodrom u Sarajevu bilo dopremjeno ukupno 80 komada respiratora ACM812A, nakon čega je dana 27.4.2020 godine pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, iako nije ispunjavalo uslove propisane odredbom čl. 109. ZLMS, budući da u skladu sa odredbom čl. 109. st. (1) tač. a) nije prije početka bavljenja cjelatnošću prometa medicinskih sredstava svcju cjelatnost prijavilo ALMS, niti je ispunjavalo ostale uslove propisane čl. 109. st. (1) tač. b), c) i a), a zatim po zahtjevu ovog pravnog lica brj: 07-07.7-2-3981/20 od 27.4.2020. godine istog dana i dobilo saglasnost za hitan uvoz medicinskih sredstava kcja nisu upisana u registar medicinskih sredstava BiH.*

Pitanja koja su se pred ovim Vijećem postavila u vezi sa ovim izloženim optužnim tvrdnjama da su na opisane radnje ovi optuženi počinili radnje produženog krivičnog djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja, jesu sljedeća:

Da li se u konkretnom slučaju radilo o pravilnom i zakonitom upisu optuženog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstavima Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine i s tim u vezi izdavanje dozvole za uvoz, u vezi sa dovršenom nezakonitom javnom nabavkom medicinskih respiratora, što je od značaja kod procjenjivanja subjektivnih elemenata postupanja optuženih (umišljaj i namjera)?

Da li su I-optuženi Fadil Novalić, u svojstvu premijera Federacije, i III-optuženi Hodžić, u svojstvu odgovornog lica u njegovom optuženom pravnom licu, zloupotrijebili svoja službena ovlaštenja prilikom pomenutog upisa optuženog pravnog lica i s tim u vezi izdavanja dozvole za uvoz, u vezi sa dovršenom nezakonitom javnom nabavkom medicinskih respiratora?

Da li je upis ovog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstavima Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine (ALMS) i s tim u vezi izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava u konačnici obezbjeđeno upravo radnjama optuženih, I-optuženog zloupotrebom ovlaštenja premijera Federacije po zahtjevu III-optuženog Hodžića zloupotrebom njegovih ovlaštenja, u vezi sa dovršenom nezakonitom javnom nabavkom medicinskih respiratora?

Upis optuženog pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je utvrdio da nije sporna činjenica da optuženo pravno lice „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica u vrijeme dostavljanja ponude i potom zaključenja ugovora o nabavci medicinskih respiratora nije bilo registrovano za nabavku medicinskih sredstava zbog čega se trebala razjasniti optužna tvrdnja da je ta činjenica sama po sebi bila smetnja za zakonitu nabavku medicinskih sredstava odnosno velepromet ovim sredstavima, kao i tvrdnje da su I-optuženi Fadil Novalić, u svojstvu premijera Federacije, te III-optuženi Hodžić, u svojstvu odgovornog lica u njegovom optuženom pravnom licu, svjesni pomenutih činjenica zloupotrijebili svoja službena ovlaštenja kod upisa optuženog pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskim sredstavima i s tim u vezi izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava kod ALMS.

Pored dokazanih opisanih radnji I-optuženog Novalića Sud je našao da je III-optuženi Hodžić iskoristio svoja ovlaštenja odgovornog lica u njegovom pravnom licu „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. radi upisa u registar veleprometnika medicinskim sredstavima, jer je kao odgovorno lice bio svjestan da njegovo pravno lice ne ispunjava zakonske uvjete za registraciju u registar veleprometnika medicinskim sredstavima, te tako i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava, pa je unatoč tome, u namjeri da svom pravnom licu kao i sebi kao odgovornom licu nezakonito pribavi imovinsku korist, zatražio od I-optuženog

Novalića da ovaj u svojstvu premijera Federacije prekoračenjem ovlaštenja ishodi nezakonit upis optuženog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskih sredstava kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine.

Pri utvrđivanju i razjašnjavanju odlučnih činjenica Sud je pošao od iskaza saslušanih svjedoka optužbe Hasana Ganibegovića, Haruna Avdagića, Indire Fazlagić, Mladena Čančarevića, Dragane Reljić, Strahinje Obradovića, te svjedoka odbrane I-optuženog Aleksandra Zolaka, kao i uložene materijalne dokumentacije, što je sve potom doveo u vezu sa relevantnim odredbama blankentnih propisa, te na koncu zaključio da je I-optuženi prekoračio ovlaštenja premijera Federacije kada je koristeći svoj službeni položaj premijera Federacije naložio službenim licima kojima je bio u svojstvu nadređenog, i to šefu Ureda/Kabinetu premijera Federacije osobi H.G. (Hasan Ganibegović), kako je to navedeno u optužnici, a radi se o licu Hasanu Ganibegoviću koji je saslušan u svojstvu svjedoka na pretresu, da se kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva ishodi upis optuženog pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, a što je bio uslov za uvoz i promet medicinskih sredstava, kao i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava, što je H.G. (Hasan Ganibegović) i preduzeo, čime je u konačnici omogućeno III-optuženom Fikretu Hodžiću i njegovom pravnom licu "F.H. Srebrna malina" sticanje imovinske koristi III-optuženom Fikretu Hodžiću u samo njemu tačno poznatom iznosu, ali ne manje od 694.747,78 KM, o čemu će detaljnije obrazloženje biti iznijeto u nastavku.

Svjedok HASAN GANIBEGOVIĆ, koji je u relevantnom periodu bio direktor Ureda premijera Federacije BiH, na glavnom pretresu¹³⁸ je izjavio da je Fikreta Hodžića prvi put upoznao 23.4.2020. godine u svojoj kancelariji u Vladi Federacije nakon pokušaja ishoda dozvole za uvoz od Agencije za lijekove. Kako je naveo, 22. aprila premijer ga je obavijestio, prvo porukom neodređenog sadržaja, a onda ga nazvao i rekao mu da postoji problem sa dozvolom i naložio mu da se informiše vezano za dozvolu Agencije za lijekove. U večernjim satima je kontaktirao Haruna Avdagića koji je ispred Federacije bio član stručnog tijela u Agenciji, od kojeg je dobio broj telefona od Indire, kontakt osobe u Agenciji za lijekove, koju je pozvao 23. i obavijestio da postoji problem i da Federacija uvozi respiratore preko firme koja nema dozvolu. Indira mu je tom prilikom objasnila da imaju dva puta, jedan interventni uvoz, a drugi posredni. Bio je to bezuspješan razgovor, kako je izjavio, jer mu je ona predložila „Tuzla Farm“ kao posrednika, iako on od nje nije tražio druge firme već da mu objasni proceduru. Poslije toga nazvao je III-optuženog Fikreta Hodžića i tada se upoznaju.

Očitujući se o susretu sa III-optuženim Hodžićem svjedok je u nastavku saslušanja¹³⁹ kazao da mu je tom prilikom prenio svoja saznanja, objasnio mu proceduru s kim je i kako razgovarao i rekao mu da je *"okasnio sa podnošenjem zahijeva"*, navodeći da se nakon ovog susreta više nije bavio dozvolom. U odnosu na ove navode svjedoku je prezentovan i dio izjave iz istrage od 3.7.2020. godine¹⁴⁰ čiju je tačnost svjedok potvrdio, a u kojoj prilici

¹³⁸ Ročište održano 8.10.2021. godine.

¹³⁹ Ročište održano 13.10.2021. godine

¹⁴⁰ **DT-205** Zapisnik o saslušanju svjedoka Hasana Ganibegovića, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 018837 20 od 3.7.2020. godine, str. 7.

je izjavio: „*Nakon toga sam pozvao Fikreta Hodžića kcji je došao u mcj kabinet i kcji je znao da ću ja pokušati završiti dozvolu, jer mu je premijer to rekao. Pa sam ga zato i zvao da mu kažem, da nisam ništa završio, jer je postupak dugotrajan i ne može se na ovaj način završiti. Sjećam se da je Fikret pitao, čji je kadar direktora Agencije za lijekove i ja sam mu rekao da je kadar iz RS-a i da tu završava naša nadležnost. To jest, ne može se ništa uraditi za dob, jar, je dozvole. Ja u to vrijeme nisam ni znao kako se zove direktor Agencije. Znao sam samo da je kadar PDP-a. Fikret je samo izletio iz kabineta.*“

Na pitanje tužioca da li je sa premijerom razgovarao o ovom susretu sa III-optuženim Fikretom Hodžićem, svjedok je izjavio da mu je usmeno i putem Vibera prenio da imaju problem sa dozvolom i objasnio da je zvao Indiru, na što mu je premijer odgovorio „*To moramo dobiti, zato smo tebe dali na to.*“

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane I-optuženog Fadila Novalića¹⁴¹, svjedok je izjavio da mu je premijer u poruci od 13. aprila rekao da će biti problema sa dozvolom, ali svjedok tada nije znao za koji pravni subjekt, tek 22. aprila dobija konkretan zadatak i tad mu je jasno da se radi o „Srebrenoj malini“. Svjedok je izjavio da je prema sadržini razgovora zaključio da ni premijer nije znao da „Srebrna malina“ nema potrebne dozvole i da je i bio zatečen tom situacijom, nakon čega ga je zamolio da pokuša pomoći oko papirologije za uvoz. Potvrdio je da je iz razgovora sa Indirom Fazlagić zaključio da je to nepremostiv problem, da nije bilo dovoljno vremena i da je to rekao i premijeru. O tome više nisu razgovarali niti je premijer insistirao na bilo kakvim daljim aktivnostima svjedoka. Optuženom Hodžiću je isti dan (23.4.2020. godine) prenio da mu ne može pomoći, te izjavio da mu nije poznato kakva je bila njegova dalja odluka.

Iskaz svjedoka Ganibegovića da mu je I-optuženi Novalić naložio da ispred Ureda premijera Vlade kontaktira sa službenim licima Agencije za lijekove i medicinska sredstva i ishodi upis IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrna malina" d.o.o. Srebrenica u Registar veleprometnika, a sve u cilju realizacije dogovorene nabavke respiratora, te da je o ovim aktivnostima direktora Ureda bio potpuno upoznat, korespondira sa sadržajem uloženi h materijalnih dokaza, odnosno komunikacijama koje je Hasan Ganibegović ostvario sa Harunom Avdagićem i I-optuženim Fadilom Novalićem, kako slijedi:

Viber komunikacija od 22.4.2020. godine¹⁴² između Hasana Ganibegovića i Haruna Avdagića, člana stručnog vijeća Agencije za lijekove i medicinska sredstva:

- Hasan Ganibegović u 19:05: „*Merhaba*“ - Harun Avdagić u 19:05: „*Krasna je žena, pa je zovni ti. Stcji ona na raspolaganju*“. - Hasan Ganibegović u 19:06: „*Nisam. Čekam prvu opciju, da ovaj što uvozi respiratore pokuša svcjim vezama.*“ - Harun Avdagić u 19:06: „*Nema potrebe. Slobodno zovi. Što je do nje, ona će završiti.*“

¹⁴¹ Ročište održano 15.10.2021. godine

¹⁴² Ispis viber komunikacije između Haruna Avdagić i Hasana Ganibegović, 22.4.2020 godine, 19:05 – 19:06 h (u optužnici pod red br. 97) – DT 159

Viber komunikacija od 23.4.2020. godine¹⁴³ između Hasana Ganibegovića i I-optuženog Fadila Novalića:

- Hasan Ganibegović u 11:14: „*Jcj, jesmo se dali budali u ruke, ovom Fikretu malini.*“
– Fadil Novalić u 12:20: „*Što?*“ - Hasan Ganibegović u 12:20: „*Zbog dozvole. Dao je Harun neku ženu. Garjam s njom.*“ - Fadil Novalić Novalić u 12:20: „*To moramo dobiti.*“ U 16:56: „*Mislim da idu respiratori u subotu.*“ U 16:57 „*Zato smo dali tebe na to.*“

Očitujući se o kontaktu sa Hasanom Ganibegovićem, svjedok HARUN AVDAGIĆ¹⁴⁴ je prilikom saslušanja na glavnom pretresu izjavio da je u periodu mjesec mart-april 2020. godine imao veliki broj poziva i da ga je između ostalog pozvao i neki službenik iz Ureda premijera Vlade FBiH sa upitom kome se može obratiti za dozvole. Ostavljajući mogućnost da je to bio Hasan Ganibegović, svjedok ga je uputio da se obrati gospođi Indiri Fazlagić. Nakon što se nije mogao sjetiti da li mu je neko iz Ureda premijera Vlade saopštio bilo šta o nekom drugom kontaktu u Agenciji za lijekove i medicinska sredstva, prezentovan mu je dio izjave iz istrage¹⁴⁵ na što je svjedok izjavio da se sjeća da je na pitanje tužioca „*Da li ste nakon povezivanja ovog kontakta, imali razgovore sa bilo kim iz Ureda premijera?*“ odgovorio: „*Posl je su me kontaktirali i kazali da su pronašli i neki drugi kontakt. Da će ići preko druge osobe, kako bi završili dozvole.*“

Svjedok je u nastavku ispitivanja dodatno pojasnio da je sadržaj razgovora bio u smislu „*ko se bavi oko papira*“, potvrđujući tačnost dijela iskaza iz istrage da je „*osoba s kcjom je razgovarao naglasila da je potrebna dozvola od Agencije i da ta osoba nije precizirala o kcjcj vrsti nabavke se radi, niti za koga.*“ Na upit Suda ostavio je mogućnost da ga je Ganibegović općenito pitao za uvoz, koga može kontaktirati vezano za uvoz medicinskih sredstava, potvrđujući da ga optuženi Novalić nikada nije pozvao u vezi respiratora i tražio bilo kakve informacije.

Svjedočeći na glavnom pretresu o proceduri dobijanja spornih dozvola Agencije za lijekove i medicinska sredstva, INDIRA FAZLAGIĆ¹⁴⁶ je potvrdila da je u mjesecu aprilu 2020. godine pozvana na službeni telefon od strane gospodina Hasana iz Kabineta Vlade FBiH kojem je njen kolega Harun dao kontakt telefon. Harun ju je prethodno nazvao i rekao da je dao broj telefona i da će je pozvati ljudi da se raspitaju šta je sve potrebno da se uvezu respiratori. Na upit tužioca šta ju je Hasan tada konkretno pitao, svjedokinja je odgovorila „*raspitivao se o načinu ... kcji je postupak za uvoz respiratora... u Bosnu i Hercegovinu. Dal' su potrebne dozvole ... i kcje?*“, na što mu je ona odgovorila da je potrebna dozvola za interventni uvoz respiratora i da je potrebna dozvola Agencije i za onog ko uvozi. Sjeća se da ju je Hasan tada pitao da li može preporučiti neku firmu koja ima dozvolu za uvoz i koja može to da uveze, nakon čega je kontaktirala predstavnika „Tuzlafarm“ i rekla da

¹⁴³ - Ispis viber komunikacije između Fadila Novalić i Hasana Ganibegović, 23.04.2020 godine, 11:14 – 16:57h (u optužnici pod red br. 97) – **DT 160**

¹⁴⁴ Saslušan na pretresu 29.9.2021. godine

¹⁴⁵ **DT-196** Zapisnik o saslušanju svjedoka Haruna Avdagića, broj: T20 0 KTO 18837 20 od 30.6.2020. godine

¹⁴⁶ Saslušan na ročištu 29.9.2021. godine.

ukoliko mi se obrati Vlada, da ih je ona preporučila da učestvuju u nabavci respiratora, te o svemu obavijestila i Hasana.

Svjedokinja Fazlagić je u nastavku ispitivanja izjavila da je saznanje da se uvoze respiratori dobila tako što joj je kolega Mladen donio predmet i zahtjev pravnog lica "Srebrna malina" za upis u registar veleprometnika, uz koji je bio priložen akt Federalne uprave Civilne zaštite da je to nabavka za potrebe zaštite zdravlja pacijenata u Federaciji Bosne i Hercegovine, da se nabavljaju respiratori i da ih uvozi ovo pravno lice. Navela je da joj je predmet lično donio kolega Mladen zašto što je bila vanredna situacija i jako malo ih je radilo u tom periodu, te da je predmet signirala na inspektoricu Draganu. Po vlastitoj odluci na predmet je stavila oznaku hitnosti, objasnivši da je to uradila zbog toga što se pojavila zarazna bolest, koja se veoma brzo širi i koja ima nesagledive posljedice po ljudsko zdravlje i živote. Dodala je da takođe da je imala informaciju da na stanju nema niti jednog respiratora u državi, te uzela u obzir i dopis ministra zdravlja Republike Srpske koji ih obavještava da su oni pokrenuli hitnu nabavku nedostajuće medicinske opreme i da mole da Agencija hitno pristupi izdavanju svih potrebnih saglasnosti, naglašavajući da je sve što je bilo vezano za pandemiju općenito imalo prioritet. Svjedokinja je navela da su pristupili predmetu maksimalno brzo, zahtjev je obrađen i odluka o istom je donešena u ponedjeljak ili utorak.

Objašnjavajući proceduru navela je da nakon provjere ispunjenosti uslova koji su propisani, postupajući inspektor napiše mišljenje koje ona parafira, a odluku donosi direktor u formi rješenja. Potvrdila je da je obaveza farmaceutske inspekcije da izvrši inspekcijski nadzor u cilju provjere ispunjenosti uslova za upis u registar veleprometnika medicinskih sredstava, te da ocjena inspektora da li će raditi posredni ili neposredni inspekcijski nadzor. U vrijeme pandemije radili su posredni inspekcijski nadzor koji je propisan Zakonom o upravi, ali su u rješenju obavjestili stranku da će po prestanku pandemije izvršiti kontrolu izdatog rješenja, odnosno neposredni inspekcijski nadzor, što je učinjeno i u konkretnom slučaju čim je proglašen prestanak stanja pandemije. Tom prilikom su potvrdili validnosti dokumentacije koja im je dostavljena i da je sve što je dostavljeno bilo onako kako su utvrdili na licu mjesta. Misli da je kolegica uočila neke nedostatke i donijela rješenje o njihovom otklanjanju, a što predstavlja jednu blagu, više preventivnu upravnu mjeru, kako je objasnila.

Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedokinja je dodatno potvrdila da je oznaka hitnosti koju je stavila na konkretan predmet bila njena ocjena, da je ona cijenila da zahtjev treba hitno riješiti, pojasnivši da kontakt sa Hasanom Ganibegovićem nije uticao na hitno postupanje po zahtjevu. Ponovila je da je razgovor bio informativnog karaktera i da na nju nije vršen bilo kakav pritisak da nešto uradi, zaključujući da su se u ovom slučaju ponašali kao i u svim drugim slučajevima vezanim za pandemiju. Takođe je potvrdila da se i ranije dešavalo da se dozvola za uvoz izda u roku od jedan ili dva dana, ili najmanje 3, 4 kao što je u ovom slučaju, čak i mimo vanrednog stanja, te da su vrijeme pandemije i u drugim predmetima postupali u što kraćim rokovima.

Svjedokinja je takođe potvrdila da je tačno da je ministar Šeranić zahtjevao da se da apsolutni prioritet u obradi zahtjeva koji se tiču uvoza lijekova i medicinskih sredstava vezanih za pandemiju, odnosno da se postupa hitno u izdavanju neophodnih saglasnosti, te da je upoznata da je Evropska komisija objavila smjernice usmjerene na hitno sprovođenje inspeksijskog nadzora i hitno odobravanje zahtjeva koji se odnose na lijekove, sredstava i opremu koja je vezana za pandemiju i ublažavanje njenih posljedica. Potvrdila je i da je Evropska agencija za lijekove u saradnji sa svim agencijama za lijekove Evropske unije napravila dokument kojim se olakšavaju propisi dok traje pandemija, olakšavaju inspeksijski nadzori kako pravna lica ne bi trpila štetu i da je u skladu sa svim smjernicama koje su imali lično, kao glavni inspektor, objavila instrukciju za provođenje inspeksijskih pregleda u vanrednim situacijama¹⁴⁷ (skraćениh, neposrednih inspeksijskih pregleda), a koja je između ostalog bila upravljena na hitnost okončavanja zahtjeva.

Prilikom saslušanja takođe je pojasnila da se medicinskim sredstvom može prometovati iako nije upisano u Registar medicinskih sredstava koji vodi Agencija, u slučaju zahtjeva za interventni uvoz. Dalje je navela da se promet medicinskim sredstvima u Bosni i Hercegovini ne može ostvariti ukoliko ta sredstva nisu ocarinjena, a za carinjenje je potrebna upravo dozvola Agencije i tada sredstvo ulazi u promet na tržište Bosne i Hercegovine, tvrdeći da je nabavka fizički prijem robe, odnosno da je sticanje u posjed definicija nabavke iz Pravilnika o dobroj distributivnoj praksi (*"...za nas je nabavka ono što je primjeno u skladište i tako je propisao i Pravilnik o dobroj distributivnoj praksi."*).

Svjedok MLADEN ČANČAREVIĆ¹⁴⁸ je na glavnom pretresu izjavio da je 23.4.2020. godine prvi put čuo za firmu „F.H. Srebrna malina“ kada je direktor Aleksandar Zolak došao u njegovu kancelariju i rekao da ga je kontaktirao Miloš Stevanović, savjetnik direktora Uprave za indirektno oporezivanje za neku firmu, nije tad rekao naziv firme, koja za potrebe Vlade Federacije treba da uveze respiratore. Tada mu je rekao da je on kroz razgovor, na upit Stevanovića, rekao da postoje dva načina da se to pravno lice koje treba da izvrši uvoz ili registruje ili da angažuje nekog drugog veleprometnika u Bosni i Hercegovini da bi izvršilo uvoz. Nakon nekog vremena direktor se ponovo vratio i rekao mu da ga je ponovo kontaktirao Stevanović, da je iskazao da je hitno potrebno da postupi, da respiratori stižu i rekao svjedoku da je dao njegov broj da porazgovaraju na tu temu. Sjeća se da je dobio poziv od gospodina koji se predstavio kao Fikret Hodžić i da se javlja po preporuci gospodina Stevanovića. Sadržaj razgovora je bio oko procedura koje su potrebne da bi se izvršio uvoz. Svjedok mu je tada rekao da postoje dva načina, *'jedan način je interventni, on da ide u registraciju, a drugi način je da ide preko drugog veleprometnika'*. Poslije nekog vremena mu se javio i svjedok ga je uputio na web stranicu Agencije u odnosu na zahtjev i ostalu potrebnu dokumentaciju. Kada je vidio koji su uslovi za registraciju, Hodžić ga je pozvao i rekao da se on odlučio da ide u postupak registracije.

Svjedok je bio u kontaktu sa kolegicom Indirom Fazlagić koja mu je takođe saopštila da je ona imala kontakt sa Hasanom (poslije je saznao da je prezime Ganibegović), šefom

¹⁴⁷ DO-I-8 Instrukcija farmaceutskim inspektorima Agencije za provođenje inspeksijskih pregleda u vanrednim situacijama, Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH, broj: 37-329/20 od 15.04.2020 godine

¹⁴⁸ Saslušan na pretresu 1.10.2021. godine

kabineta gospodina Novalića, vezano za uvoz respiratora, navodeći *"rečeno je da stižu respiratori za potrebe Vlade Federacije, da se raspitivao kćje su to procedure oko toga i da je potrebno naše hitno postupanje"*. U odnosu na ovakav odgovor svjedoku je prezentovan dio zapisnika iz istrage¹⁴⁹ u kojem je u odnosu na razgovor sa kolegicom Fazlagić izjavio sljedeće: *"...Tada mi je ona rekla da je i ona mene hijela zvala, jer je zaprimila poziv iz Federalne Vlade da je hitno potrebno izvršiti uvoz respiratora. Koliko se sjećam, rekla je da ju je pozvala osoba sa imenom Hasan i da je situacija hitna i da se iznađe iješerje kako bi firma iz Federacije uvezla respiratore. Ovaj razgovor je bio prije nego smo zaprimili email."*, na što je svjedok odgovorio da stoji iza svakog svog navoda.

Nakon ostvarenih telefonskih kontakata, svjedok je naveo da je optuženi Hodžić počeo da šalje dokumentaciju¹⁵⁰, koju je prema uputi kolegice Fazlagić prosljeđivao kolegici Dragani Reljić, koja je bila postupajući inspektor u konkretnom slučaju i koja je utvrđivala ispunjenost uslova u skladu sa opisom svog radnog mjesta, a na predmetu je zajedno sa svjedokom radio i kolega Strahinja Obradović u dijelu utvrđivanja ispunjenost uslova vezano za saglasnost za interventni uvoz medicinskih sredstava. Prema saznanjima svjedoka u konkretnom slučaju dostavljena je sva dokumentacija koja je bila neophodna za upis u registar veleprometnika, kao i za interventni uvoz, te da je u postupku koji je trajao 4-5 dana na koncu izdata dozvola za interventni uvoz i pravno lice "Srebrna malina" je upisano u registar veleprometnika.

Svjedok je naveo da je dokumentacija koja je bila vezana za interventni uvoz dostavljena putem e-maila (dio preko e-maila svjedoka, a dio preko kolege Strahinje Obradovića), jer su tada postupali na takav način (elektronski), ali da je nakon preuzimanja saglasnosti dokumentacija dostavljena i u pismenoj formi. Takođe je potvrdio da je određena dokumentacija od zaposlenice pravnog lica dostavljena i putem telefona (jer u određenom trenutku e-mail nije mogao da "prođe"), a što je u odnosu na sve okolnosti koje su vladale u tom trenutku, svjedok smatrao relevantnim za dalju proceduru i njihovo postupanje. Jedini problem koji je istakao u odnosu na zaprimljenu dokumentaciju odnosio se na fotografije koje je optuženi Hodžić dostavio sa lica mjesta, ali je na zahtjev svjedoka i prema uputi postupajućeg inspektora taj problem otklonjen, jer je optuženi dostavio nove slike za koje je kolegica svjedoka potvrdila da su u redu.

---

¹⁴⁹ **DT-198** Zapisnik o saslušanju svjedoka Mladena Čančarevića, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTAK 0018837 20 od 7.5.2020. godine

¹⁵⁰ - Ispis emaila Mladen Čančarević poslan na email Dragane Reljic, 24.04.2020 godine, 11:35 h, Subject: FW: CamAacanner 04-24-2020 11.26.31.pdf sa prilog: Zahtjev za upis/obnovu/izmjenu upisa u registar veleprometnika medicinskih sredstava (u optužnici pod red br. 113) – **DT 161**

- Ispis emaila Fikret Hodžić <...> poslano Mladenu Čančarević ..., Predmet: FW: Scan sa prilogom: Izjava odgovornog lica u pravnom licu F.H. Srebrna malina, Fikreta Hodžić obroj: 347/2020 (u optužnici pod red br. 113) – **DT 162**

- Ispis emaila Mladen Čančarević poslan na email Dragane Reljic <...>, 24.04.2020 godine, 12:26:18 PM, Subject: FW: FW: Scan (u optužnici pod red br. 113) – **DT 163**

- Ispis emaila Emina Mehmedović <...> poslan na email Mladen Čančarević <...>, Strahinja Obradovic <...>, ..., Predmet: FW: cAMsCANNER 04-24-2020 18.03.57.pdf sa prilogom: Zahtjev za izdavanje saglasnosti za uvoz medicinskih sredstava koja nisu upisana u registar medicinskih sredstava BiH – skenirano (u optužnici pod red br. 113) – **DT 164**

- Ispis emaila Emina Mehmedović <...> poslan na email Mladen Čančarević <...>, Strahinja Obradovic <...>, ..., Predmet: zahtjev-dokumentacija sa prilogom (certifikat od 07.11.2019 godine – na engleskom jeziku sa prevodom, nalog Privredna banka Sarajevo br. 662339 od 24.04.2020 godine, nalog Privredna banka Sarajevo br. 662338 od 24.04.2020 godine, Zahtjev za izdavanje saglasnosti za uvoz medicinskih sredstava koja nisu upisana u registar medicinskih sredstava BiH, Izjava o nabavci, Federalna uprava civilne zaštite broj: 07-11-13-166/168-3/20 od 15.04.2020 godine – skenirano, profakura za ACM812A na iznos 30.000.00 – na engleskom jeziku sa prevodom, tehnička specifikacija ventilator za hitne slučajeve ACM812A) – na engleskom jeziku sa prevodom (u optužnici pod red br 113) – **DT 165**

Na upit tužioca svjedok se osvrnuo i na jedan od certifikata koji je propisan Pravilnikom kao relevantan dokument za interventni uvoz, a koji dokazuje da je medicinsko sredstvo u prometu u zemlji proizvođača. Koliko se sjeća stranka je dostavila EC certifikat u odnosu na koji je kolega Strahinja izvršio provjeru u bazi tih certifikata, da utvrdi da li je certifikat uredan. U nastavku se referirao i na obrazac koji popunjava korisnik usluge, odnosno neko za koga se nabavlja medicinsko sredstvo, a koji je u konkretnom slučaju popunila Federalna uprava civilne zaštite. Objasnio je da se radilo o dokumentu u formi izjave o nabavci u kojem su pobrojane ustanove u kojima će se respiratori koristiti, a za koji akt su procijenili da ima sve suštinske elemente izjave koju inače zahtjevaju. Izjavio je da su u periodu proglašenja stanja nesreće i u zahtjevi drugih pravnih lica postojale ovakve izjave koje su prihvatili kao formu obrasca koji je propisan Pravilnikom, navodeći kao primjer da su 10-20 dana prije toga zahtjev više manje iste sadržine za jednu firmu dostavili ministar zdravlja Alen Šeranić i predsjednik Vlade Radovan Višković. Svjedok je pojasnio da je Pravilnikom ostavljena takva mogućnost ako se radi o uvozu za potrebe većeg privrednog sistema i da su se oni vodili time da ne može biti veći privredni sistem od jednog cijelog entiteta, jer se medicinsko sredstvo nabavlja za taj entitet.

Na kraju je istakao da su u ovom vremenskom periodu bili veliki pristici prema svim službenicima Agencije koji su radili na ovim poslovima od početka pandemije, te da je na njegovu odluku da postupa hitno uticalo i to *"što je Vlada rekla da hitno."*

Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok je na pitanje odbrane prvooptuženog potvrdio da je kolegica Indira Fazalgić nije vršila nikakav pritisak prema njemu u odnosu na postupanje u konkretnom slučaju, da direktor nikad nije spomenuo optuženog Fadila Novalića u kontekstu bilo kakvih interevncija, složivši se da je kolegica Dragana Reljić obradila predmet u skladu sa zakonom i pravilnicima. Ponovio je da je dopuna dokumentacija koja je u toku postupka zahtjevana, dostavljena u ostavljenom roku, te razjasnio da ga je kolega Strahinja, nakon izvršenih provjera u odnosu na EC certifikat u bazi certifikata, obavijestio da je u pitanju njemačko certifikaciono tijelo i da ispunjava sve uslove. Svjedok je takođe potvrdio da je postupak u vezi sa interventnim uvozom uvijek hitne prirode i da su na isti način postupali u svim takvim slučajevima, kao i da se na web stranici Agencije nalazila Informacija od 13.3.2020. godine koja se ticala brzog rješavanja zahtjeva, te da je upoznat stavom Evropske komisije i ministra Vlade Republike Srpske, Šeranića, koji se takođe odnose na hitnost u postupanju. Svjedok je izjavio da je kod upisa u registar veleprometnika neophodno da pravno lice dostavi rješenje o registraciji pravnog lica, a da druge djelatnosti kojim se to pravno lice bavi ne cijene, niti se tim dijelom uopšte bave.

Na pitanje odbrane III-optuženog Fikreta Hodžića da je u konkretnom slučaju učinjen bilo kakav nezakonit ustupak prema "Srebrenoj malini", svjedok je izjavio: *"odgovorno tvrdim da je dostavljena sva dokumentacija, gcje su formalni uslovi kcji su bili propisani, kcje smo procjerjivali, da su ispunjeni u skladu sa pozitivnim propisima!"*.

Prilikom ispitivanja od strane odbrane V-optužene Jelke Miličević i ovaj svjedok je potvrdio da se po zahtjevima koji su sadržavali svu potrebnu dokumentaciju rješavalo i roku kraćem

od tri dana, navodeći da je prema njegovim saznanjima, za vrijeme prethodnog menadžmenta, bilo slučajeva da su zahtjevi rješavani za jedan dan. Na upit braniteljice da objasni šta je to sve uticalo na njega prilikom rješavanja konkretnog zahtjeva, svjedok je odgovorio *"Cjelokupna situacija... prvo mja savjest, ovo što sam vam rekao, da mi lijevo stave u izgled da će umrijeti ljudi, u desno da moramo pronaći, kroz ove procedure da riješimo situaciju da ta medicinska sredstva dođu do ljudi kojima su potrebna."*

U dodatnom ispitivanju svjedok je izjavio da mu nije poznat niti jedan drugi slučaj da je u periodu proglašenja stanja nesreće neko pravno lice dobilo obje dozvole (za upis u Registar i za intervetni uvoz) u roku od četiri dana.

Na pitanje tužioca kada je prvi put čula za pravno lice „F.H. Srebrena malina“, svjedokinja DRAGANA RELJIĆ¹⁵¹ je izjavila da je bio petak kada je na stolu zatekla predmet signiran od glavne inspektorice. Predmet je bio u jednoj košuljici gdje je na u koricama bilo napisano *"hitno, Vlada Federacije"*. U košuljici se nalazio zahtjev pravnog lica „Srebna malina“ za upis u registar veleprometnika, a od priloga se mogla sjetiti jedino akta Federalne uprave civilne zaštite za raspodjelu respiratora zdravstvenim ustanovama. O podnesenom zahtjevu razgovorala je sa pretpostavljenom Indirom Fazlagić, koja joj je rekla da su u pitanju respiratori, da se hitno treba odraditi i da je za potrebe Vlade Federacije. Osim ovog razgovora, u odnosu na isti pravno lice razgovorala je i sa kolegom Mladenom Čančarevićem kojem je rekla da je dobila predmet koji nije potpun, na što joj je on rekao da zatraži dopunu podneska u skladu sa ZUP-om, što je ona i učinila i preko Mladena zatražila dopunu onoga što je nedostajalo u predmetu. Svjedokinja je potvrdila da je dopunom podneska pravno lice dostavilo svu potrebnu dokumentaciju koja je pobrojana u Aneksu 1.

U pogledu ispunjenosti uslova koji se tiču odgovorne osobe za materiovigilancu, odnosno za praćenje neželjenih učinaka, odnosno neželjenih dejstava medicinskog sredstva, izjavila je da je odgovorna osoba koja je navedena za materiovigilancu u pravnom licu imala VI stepen medicinskog usmjerenja, da je imala ugovor o radu i izjavu da je u postupku polaganja stručnog ispita. Svjedokinja je objasnila da je bilo dosta slučajeva u praksi Agencije da odgovorna osoba nije imala položen stručni ispit i da dokaz o tome dostave naknadno, što je u konkretnom slučaju i učinjeno nakon dva tri mjeseca kada je taj postupak okončan.

Osvrćući se na posredni inspekcijski nadzor koji je izvršen krajem maja, početkom juna mjeseca 2020. godine, izjavila je da je predmet nadzora bio provjera vjerodostojnosti dokumentacije i postupanja pravnog lica oko uvoza. Dokumentacija je potvrđena i utvrđeno je da su bili ispunjeni uslovi za upis pravnog lica u registar veleprometnika. U odnosu na postupanje pravnog lica oko uvoza, a koje se u osnovi odnosi na obrazac primjena robe¹⁵², svjedokinja je izjavila da im takav obrazac nije predložen prilikom ovog inspekcijskog nadzora, jer ga nisu imali budući da je roba direktno nakon carinjenja preuzeta od strane

¹⁵¹ Saslušana na pretresu 1.10.2021. godine

¹⁵² Kada nakon završenog postupka carinjenja veleprometnik dođe u posjed robe, a u kojem obrascu su sadržani podaci od koga je roba isporučena, kada je isporučena i kada je zaprimljena u skladište.

Federalne uprave civilne zaštite. Kako se ta dokumentacija nalazila u Sarajevu, dokaz o preuzimanju robe dostavljen im je naknadno (potvrda od pomoćnika direktora iz Federalne uprave civilne zaštite gdje je navedeno da su oni preuzeli 80 komada respiratora). S obzirom da pravno lice nije imalo obrazac prijema robe, zatražena je kalkulacija, faktura ili neka druga dokumentacija da se vidi kada je zaprimljena roba u skladište veleprometnika, odnosno kad je ušla na teritoriju Bosne i Hercegovine, svjedokinja je navela da fakturu tada nisu dobili, nekada poslije, ali im je poslata veleprodajna kalkulacija. Na pitanje da posjasni zbog čega je faktura dobavljača bitna, izjavila je *"Faktura mi je bitna bila zato što nije bilo prjemnice, da se vidi kad je roba došla na teritoriju Bosne i Hercegovine, odnosno kad je pravno lice došlo u posjed robe... ja sam tražila fakturu samo da vidim da li je evidentirano na fakturi datum kad je odgovorna osoba iz „Srebrne Maline“ zaprimila tu robu u svcje skladište."*, te dodala *"...znači ako sam imala fakturu i ako imam datum na rjczj, ako uočim znači da je pravno lice nabavilo robu prije nego što je dobilo dozvolu agencije, onda postupam da je u skladu sa Zakonom."*

Na pitanje da li su prilikom vršenja neposrednog inspeksijskog nadzora utvrđivali ispunjenost uslova koji se odnosi na osiguran sistem upravljanja kvalitetom (ISO certifikat o kvaliteti i upravljanja poslovnim procesima), svjedokinja je odgovorila da je aneksom Pravilnika o proizvodnji i prometu na veliko medicinskim sredstvima BiH propisano da pravno lice kod prvog upisa ima rok 6 mjeseci da uspostavi sistem kvaliteta, što dakle provjeravaju nakon 6 mjeseci, objasnivši da pravno lice mora prvo da radi da bi moglo da implementira svoj sistem kvaliteta.

Svjedokinja je prilikom unakrsnog ispitivanja potvrdila da je prometovanja medicinskim sredstvima bez dozvole Agencije prekršaj. Takođe je potvrdila da su u vrijeme pandemije imali uputstvo Evropske komisije koje je zahtjevalo hitnost i davanje svakog prioriteta u postupcima izdavanja dozvola i registracije, u skladu s čim je bilo i uputstvo glavne inspektorice Agencije, kao i da je upoznata sa pismom ministra Šeranića kojim je takođe zatražena hitnost u postupanju, dodajući da je na web stranici Agencije bilo obavještenje za sva pravna lica da sve što je vezano za COVID ima prioritet u rješavanju. Prema njenom stavu, nije bilo ništa neobično u tome što je konkretan predmet završen za četiri ili pet dana, te da je bilo predmeta i prije COVID-a koji su završeni u roku od jednog dana. Takođe je potvrdila da medicinska sredstva ne mogu biti ocarinjenja bez dozvole Agencije.

U dodatnom ispitivanju izjavila je da nije upoznata za neki drugi slučaj gdje je pravno lice za četiri dana upisano u registar veleprometnika i dobilo saglasnost za interventni uvoz.

Na pitanje šta je dokaz da je neko pravno lice prometovalo medicinskim sredstvima prije nego što je upisano u registar veleprometnika, svjedokinja je izjavila da je dokaz da je roba ocarinjena i da je došla na teritorij BiH, dodajući *"...nakon carinjenja, jer roba je samo na tržištu Bosne i Hercegovine, odnosno to je nabavka kad je roba na teritoriji BiH, ako se radi o uvozu."* Kod ovakvog odgovora Tužilaštvo je prezentiralo dio zapisnika iz istrage¹⁵³ gdje je svjedokinja izjavila sljedeće: *"Sama faktura dobavljača nas je interesovala kako bismo*

¹⁵³ DT-197 Zapisnik o saslušanju svjedoka Dragane Reljić, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 14.7.2020. godine, str. 6

vičjeli u kcje vrijeme je pokrenuta nabavka, jer to nam je dokaz. Mi imamo klauzulu da promet na veliko ne smiju vršiti bez dozvole agencije, a ako vrše podlježu prekršajnim odredbama. Dakle, vrijeme fakture je relevantno, jer je to dokaz da se prometovalo prije izdavanja dozvole. U ovom konkretnom predmetu mi takvu fakturu još uvijek nemamo." Svjedokinja je na glavnom pretresu objasnila da kada je čitala zapisnik da joj je rečeno da izađe u hodnik, gdje je čitala po slabijoj svjetlosti. Imala je par primjedbi ali joj je ova, kako je navela, "očito promakla... jer bukvalno nabavka je izvršena onda kada je roba ocarinjena i došla na teritoriju Bosne i Hercegovine. Znači tad je po GDP-u¹⁵⁴ nabavka znači izvršena u tom momentu... nakon carinjenja robe, kad je roba ocarinjena..."

Svjedok STRAHINJA OBRADOVIĆ¹⁵⁵, zaposlen na poslovima izdavanja saglasnosti za uvoz medicinskih sredstava koja nisu upisana u Registar u Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH, na glavnom pretresu je izjavio da zahtjev za hitni interventni uvoz medicinskih sredstava mogu podnijeti pravna lica upisana u registre veletrgovaca medicinskim sredstvima, zbog čega kada dobiju takav zahtjev, u bazi Agencije prethodno provjeravaju da li je podnositelj upisan u registar. Uz zahtjev se podnose takse, profaktura, izjava krajnjeg korisnika, ugovor i certifikat EC ili neki drugi dokument kojim se potvrđuje kvalitet. Svjedok je na upit tužioca istakao da im je faktura najbitnija zbog naknade, jer se cijene sa fakture prenese na zahtjev i na osnovu toga ocjenjuju koliko će naknadu platiti prema Agenciji. Objasnio je takođe da je EC certifikat dokument kojim se potvrđuje kvalitet, odnosno nezavisno notifikaciono tijelo potvrđuje da je proizvođač ispunio uslove u skladu s direktivom koja se odnosi na medicinska sredstva.

Za pravno lice „F.H. Srebrna malina“ prvi put je čuo oko podnošenja zahtjeva. Ne sjeća se da li je bio ponedjeljak ili petak kada je dobio dva e-maila, u jednom zahtjev, a u drugom popratnu dokumentaciju za koje mu je pomoćnik direktora Malden Čančarević rekao da protokoliše, nakon čega je dokumente odnio na signiranje. Predmet je obradio zajedno sa kolegom Čančarevićem. Naveo je da se u okviru dokumentacije imali profakturu, ne i fakturu, te da je bila izjava FUCZ za potrebe kojih institucija će se koristiti respiratori, navodeći da se Civilna zaštita i ranije pojavljivala kao subjekt koji je davao izjave o kupovini. Takođe je izjavio utvrdili da postoji odgovarajući certifikat certifikacijske kuće i da su na koncu izdali saglasnost. Izdatu dozvole i rješenje za upis u registar veleprometnika, optuženi Fikret Hodžić preuzeo je u kancelariji kolege Mladena Čančarevića. Na pitanje na koji način su u postupku obrade zahtjeva provjerili da li je pravno lice „F.H. Srebrna malina“ upisano u registar veleprometnika prije nego što su izdali, potpisali dozvole, svjedok je izjavio da mu je Mladen rekao da je u postupku izdavanja dozvole, to jeste da je pravno lice podnijelo zahtjev i da se saglasnost ne izdaje dok ne bude potpisana dozvola za velepromet, ističući da mu je tom prilikom Mladen naglasio "*... da se saglasnost ne izdaje, niti ... bilo šta dok ne bude gotova dozvola za promet. Da su oni u postupku upisa u registar veletrgovaca i da saglasnost prije tog ne možemo izdati.*" Da je pravno lice upisano u registar utvrdio je tako što je u Mladenovoj kancelariji vidio rješenje o upisu.

¹⁵⁴ Pravilnik o dobroj distributivnoj praksi, gdje u u članu 2. tačka g) stoji: **Nabavka** je dob, jar, je, sticar, je, nabav, jar, je ili kupovina medicinskih sredstava od proizvođača ili drugih veleprometnika.

¹⁵⁵ Saslušan na pretresu 1.10.2021. godine

Na pitanje u koliko navrata se desilo u vrijeme pandemije da u toku istog dana pravno lice bude upisano u registar veleprometnika medicinskih sredstava i da mu bude izdata dozvola za hitni interventni uvoz medicinskog sredstva i da li je uopšte bilo takvih slučajeva, svjedok se nije mogao sjetiti.

Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok je potvrdio da je odlukom Fonda zdravstvenog osiguranja, sa kojim je Agencija imala ugovor, naloženo da se izjave FUCZ uzimaju kao relevantne u postupcima izdavanja dozvola i da u konkretnom slučaju nije učinjen nikakav izuzetak.

O okolnostima izdavanja dozvole pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica svjedočio i svjedok odbrane I-optuženog, ALEKSANDAR ZOLAK¹⁵⁶, direktor Agencije za lijekove BiH.

Svjedok je naveo da je bio početak aprila kada ga je Miloš Stevanović, savjetnik direktora Uprave za indirektno oporezivanje, nazvao i rekao mu da Federacija nabavlja neke respiratore i da bi trebalo to da se vidi, da se učini šta se može, jer je situacija bila vanredna. Predložio mu je da se taj neko sa druge strane javi njegovom pravniku. U međuvremenu je dobio podatak da se radi o firmi koja nije upisana u Registar. Tada je drugi put nazvao Miloša Stevanovića i rekao mu da imaju dvije opcije na raspolaganju, da se ide u registraciju veleprometa ili nađe već registrovani veleprometnih medicinskih sredstava i da preko njega Federacija nabavi respiratore.

Potvrdio je da ga premijer Federacije nije lično niti preko posrednika kontaktirao niti je neko od njega, kao direktora Agencije, tražio da u konkretnom slučaju ishodi registraciju medicinskih sredstava mimo zakonske procedure, niti je bilo ko iz Vlade FBiH tražio da se pravno lice „Srebrena malina“ registruje bez ispunjenja zakonskih uslova. Svjedok je izjavio da je kompletna procedura registracije pravnog lica trajala ukupno tri, četiri dana, potvrđujući da ne radi o bilo kakvom izuzetku, navodeći primjer iz 2015. godine kada je jedno pravno lice upisano u Registar veleprometnika u roku od jednog dana. Osvrćući se na hitnost postupanja u vrijeme pandemije, svjedok je izjavio da je već 18.3.2020. godine naložio da se na web stranicu Agencije postavi obavještenje svim zainteresovanim licima da od tog dana sve što ima veze sa pandemijom, ima apsolutni prioritet.

Svjedok je naveo da je od proglašenja stanja nesreće Agencija u prosjeku dnevno izdavala između 5 i 10 saglasnosti za uvoz medicinskih sredstava, odnosno obrađivala 100 do 150 zahtjeva mjesečno. Tome u prilog svjedoku je prilikom saslušanja prezentovan akt Agencije za lijekove i medicinska sredstva, broj: 10 02 3-3703-1/20 od 26.6.2020. godine¹⁵⁷ iz kojeg proizilazi da od 17.3.2020. do 1.6.2020. godine Agencija izdala 325 saglasnosti za uvoz medicinskih sredstava koja nisu registrovana.

---

¹⁵⁶ Ročište od 23.3.2022. godine

¹⁵⁷ DO-I-9

Prilikom ispitivanja od strane odbrane III-optuženog, svjedok je potvrdio da ne poznaje optuženog Fikreta Hodžića niti da je upoznao u postupku procedure upisa u registar veleprometnika i dobijanja saglasnosti za uvoz respiratora.

U toku ispitivanja od strane odbrane II-optuženog Fahrudina Solak, svjedok je potvrdio da se Ministarstvo zdravstva Republike Srpske obraćalo Agenciji i tražilo da postupaju hitno kada je u pitanju registracija veleprometnika i uvoz lijekova i medicinskih sredstava i opreme. Svjedoku je prezentovan odgovor Agencije na ovakav zahtjev (broj 10-02.3-1929-1/20 od 25.3.2020. godine¹⁵⁸) u kojem između ostalog stoji da *"Agencija u skladu sa svim nastalim okolnostima poduzima aktivnosti kako bi se omogućila nesmetano snadbjevanje tržišta lijekovima i medicinskim sredstvima."* Takođe je potvrdio da niti jedna od obavljenih registracija veleprometnika, uključujući i onu koja se odnosila na "Srebrnu malinu" nije urađena mimo zakonskih okvira i uobičajnih procedura i da je ovaj zahtjev podjednako riješen u roku od par dana što je bilo u skladu sa procedurama u tom periodu.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane Tužilaštva BiH, svjedok je na pitanje da li ga je bilo ko zvao u vezi uvoza respiratora i pravnog lica „Srebrna malina“, svjedok je izjavio da je njegov jedini kontakt bio sa Milošom Stevanovićem, razgovor koji već prethodno opisao, a da je usput čuo o pozivima prema inspektoratu. Pojasnio je da iz kontakta sa Stevanovićem stekao utisak da hoće da pripomogne u borbi protiv pandemije, parafrazirajući da mu je tada ovaj rekao *„Federacija uvozi respiratore, hajde molim te vidi, da to bude kako god“*, te dodao *„Tako su zvali svi jer je hitnoća bila sa svih strana.“* Kako je to već prethodno objasnio, svjedok je prilikom ovog kontakata rekao Stevanoviću da on obezbjedi kontakt firme koja bi trebala da uveze, a da će on kontakt svog pomoćnika za opšte i pravne poslove da mu pomogne savjetom u onome što je planirano da radi iz nadležnosti Agencije. Kod ovakvog odgovora, svjedoku je prezentovan dio Zapisnika iz istrage¹⁵⁹ u kojem je stoji *„Shvatim sam da on ne razumije procedure oko uvoza i neophodnih dozvola za Agenciju za lijekove i tražio sam od njega da obezbjedi kontakt s nekim sa strane Federacije BiH koji zna, sve kako bi ga spcijio s pomoćnikom opštih i pravnih poslova.“* Na pitanje na što ste mislili kada ste ovo odgovorili, svjedok je izjavio: *„Pa da zna proceduru. Šta ja imam pričati o procedurama iz nadležnosti Agencije sa čovjekom poput Miloša Stevanovića koji ne zna ništa oko toga. Kažem, nisam hieo da gubim ni svcje ni njegovo vrijeme. Sa strane Federacije, on je meni rekao Federacija uvozi. Ne uvozi XY firma. Federacija uvozi. Kažem, 'Nadite nekoga ko zna procedure, kako se radi, vezano sa te druge stranke, stranke, klijenta, Agencije, a ja ću svoga iz Agencije, da to ide ekspeditivno.“*

Na pitanje tužioca koliko je primjera kao što je "F.H. Srebrna malina" po pitanju upisa u registar i dobijanje dozvole za uvoz respiratora, svjedok je izjavio da pod uslovom da je isti datum i za registraciju i dobijanje saglasnosti za uvoz, onda takvih primjera nije bilo. Takođe je izjavio da je njegova uloga u kompletnom postupku davanja saglasnosti za interventne uvoze i izdavanje rješenja o upisu nekog pravnog lica u Registar minorana, da

¹⁵⁸ DO-II-21a

¹⁵⁹ DT-361 Zapisnik o saslušanju svjedoka Aleksandra Zolaka, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 29.5.2020. godine

sve ide na inspektorat i da njemu dolazi samo na kranji potpis. Svjedok je bio decidan da mu niko od službenika koji su postupali u konkretno predmetu vezano za „Srebrnu malinu“ nije ukazao na bilo kakve nedostatke, te izjavio da nedostataka nije ni bilo.

Prilikom ispitivanja svjedok se osvrnuo i na ISO certifikat, navodeći da je logika da prvo nešto mora da proradi, da bi mogla doći certifikacijska kuća da vidi kako to nešto radi, kada je u pitanju stručna osposobljenost, da ima rok od 6 mjeseci da se položi državni ispit. Svjedok je takođe objasnio da Zakonom nije predviđena mogućnost kontrole medicinskih sredstava i da se uloga Agencije svodi na registraciju medicinskih sredstava *„praćer, je nežejenih dejstava i eventualno povlačer, je tih medicinskih sredstava, kada se za to ukaže potreba, to jest dokazi isplivaju ...”*

Ocjenom iskaza navedenih svjedoka Sud je zaključio da hitno postupanje službenika Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH u postupku upisa pravnih lica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava, u toku pandemije, odnosno proglašene nesreće, nije bilo neuobičajeno u to vrijeme. Naime, svi saslušani svjedoci su saglasno potvrdili da je sve što je bilo vezano za pandemiju imalo prioritet i da se sa svim zahtjevima s tim u vezi postupalo u što kraćim rokovima, a što je bilo u skladu sa procedurama u tom periodu.

S tim u vezi Sud je cijenio iskaze saslušanih svjedoka koji su tvrdili kako su u konkretnom slučaju bili ispunjeni svi uslovi za izdavanje dozvole za upis pravnog lica "F.H. Srebrna malina" d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH.

Tako je svjedokinja Indira Fazlagić izjavila da je prilikom neposrednog inspeksijskog nadzora u postupku dobijanja dozvole potvrđena validnost dokumentacije koja im je dostavljena i da je sve što je dostavljeno bilo onako kako su utvrdili na licu mjesta, dodajući kako je kolegica uočila neke nedostatke i donijela rješenje o njihovom otklanjanju, a što predstavlja jednu blagu, više preventivnu upravnu mjeru. Potvrdila je to i svjedok Dragana Reljić navodeći da je dokumentacija potvrđena i da je utvrđeno da su bili ispunjeni uslovi za upis pravnog lica u registar veleprometnika, dok je svjedok Mladen Čančarević na glavnom pretresu izjavio *„odgovorno tvrdim da je dostavljena sva dokumentacija, gaje su formalni uslovi kcji su bili propisani, kcje smo procjenjivali, da su ispunjeni u skladu sa pozitivnim propisima!”*.

Međutim, suprotno tvrdnjama ovih saslušanih svjedoka, Sud je utvrdio da optuženo pravno lice "F.H. Srebrna malina" d.o.o. Srebrenica nije ispunjavalo zakonske uvjete za upis u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava, jer ovo pravno lice nije bilo upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, što bi prema čl. 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima bio uslov za uvoz i promet medicinskih sredstava, niti uslove koji su propisani odredbom čl. 109. ZLMS, budući da u skladu sa odredbom čl. 109. st. (1) tač. a) nije prije početka bavljenja djelatnošću prometa medicinskih sredstava svoju djelatnost prijavilo ALMS, niti je ispunjavalo ostale uslove propisane čl. 109. st. (1) tač. b), c) i d) istog Zakona (u vezi sa ovim pogledati

poglavlje Relevantni propisi u okviru kojeg su citirani sadržaji člana 77. (*Promet medicinskih sredstava*) *Pravilnika o medicinskim sredstvima i člana 109. (Uslovi za obavljanje prometa medicinskih sredstava na veliko) Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima*, kako je to navedeno u optužnici.

Sud primjećuje, kao nesporno, da je osnovna privreda djelatnost optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica - Republika Srpska, koje je registrovano Rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda u Bijeljini, broj: 059-0-Reg-15-000810 od 26.10.2015. godine, „*ostala prerada i konzervisanje voća i povrća*“ (10.39 Klasifikacije djelatnosti), te se optuženo pravno lice moglo baviti isključivo registrovanom djelatnošću, dakle „*ostalom prerade i konzervisanje voća i povrća*“, dakle ne i onim djelatnostima za koje nije bilo upisano u registar Okružnog privrednog suda u Bijeljini.

Nadalje, nesporno je da pravno lice u vrijeme prometa nije bilo upisano kod Okružnog privrednog suda u Bijeljini za djelatnost veletrgovine medicinskim sredstvima (46.46. Klasifikacije djelatnosti RS: trgovina na veliko farmaceutskim i medicinskim proizvodima), niti je izvršena takva registracija privedne djelatnosti kod Okružnog privrednog suda u Bijeljini nakon nabavke prije upisa u registar veleprometnika medicinskih sredstava tokom upisa.

Dakle, očigledno je da su službena lica Agenciju za lijekove i medicinska sredstva svjesno ignorirali, zanemarili ovu činjenicu da se radilo o pravnom licu koje se bavilo *preradom i konzervisanjem voća i povrća* koje nije imalo upisanu privrednu djelatnost veletrgovine medicinskim sredstvima u vrijeme nabavke medicinskih respiratora i prije upisa u registar veleprometnika medicinskih sredstava, te tako zanemarili propisane zakonske uvjete prilikom odlučivanja o upisu ovog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskih sredstava.

Nadalje, iz provedenih dokaza za Vijeće proističe jasan zaključak da su I-optuženi Fadil Novalić, u svojstvu premijera Federacije, i III-optuženi Hodžić, u svojstvu odgovornog lica u njegovom optuženom pravnom licu koje se bavilo *preradom i konzervisanjem voća i povrća* i koje nije imalo upisanu privrednu djelatnost veletrgovine medicinskim sredstvima, bili svjesni činjenice prilikom nabavke medicinskih respiratora, kao i prije upisa u registar veleprometnika medicinskih sredstava, da pravno lice nije ispunjavalo zakonske uvjet prilikom nabavke medicinskih respiratora, niti uvjete za upisa takvog lica u registar veleprometnika medicinskih sredstava, pa da su zloupotrijebili svoja službena ovlaštenja na opisane načine, i to na način da je I-optuženi Novalić u svojstvu premijera Federacije prekoračio svoja službena ovlaštenja premijera Federacije kada je od svojih podređenih namještenika zatražio da se ishodi upis takvog pravnog lica za veletrgovinu medicinskim sredstvima kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva, dok je III-optuženi Hodžić iskoristio svoja službena ovlaštenja odgovorne osobe u pravnom licu kada je dostavio dokumentaciju kojom je dokazivao lažnu tvrdnju da njegovo pravno lice ispunjava uvjete iz člana 109. Zakona o lijekovima BiH stav 1. tačka c) da mora „*imati zaposleno odgovorno lice s najmanje VI. stepenom obrazovanja medicinskog smjera koje je dužno pratiti i javljati o neželjenim pojavama u primjeni medicinskih sredstava i reagirati na njih, odnosno*

zaduženo je za materiovigilancu“; kao i pod tačkom a) „imati zaposleno odgovorno lice za promet medicinskih sredstava s odgovarajućim znanjem za preuzimanje te odgovornosti“.

Iz provedenih dokaza proističe da je III-optuženi Hodžić, u svojstvu odgovornog lica u njegovom pravnom licu, Agenciji za lijekove i medicinska sredstva radi upisa predao prilikom zahtjeva za upis¹⁶⁰ dokaze da pravno lice ispunjava citirane uvjete iz člana 109. Zakona o lijekovima BiH stav 1. tačka c) i d), i to:

Ugovor o radu na određeno vrijeme između F.H. Srebrena malina d.o.o. i Bavrka Ana, zaključen na period od 01.04.2020-30.04.2020. godine¹⁶¹, Diploma Ana Bavrka, broj: 1061/2015. godine od 18. ožujka 2016. godine¹⁶², Ugovor o radu na određeno vrijeme između "F.H. Srebrena malina" d.o.o. i Refije Suljaković, zaključen na period od 1.5.2020-31.5.2020. godine¹⁶³, Diploma o stečenoj akademskoj tituli na ime Refije Ademović od 2. decembra 2017. godine¹⁶⁴, Licenca za odobrenje za samostalni rad na ime Refija Ademović, pod brojem 00766¹⁶⁵, Uvjerenje o položenom stručnom ispitu, Federalno ministarstvo zdravstva, broj: 06-34-3228/19 od 10.7.2019. godine¹⁶⁶, Izjava, "F.H. Srebrena malina" d.o.o., broj: 347/2020¹⁶⁷.

Tokom provođenja dokaznog postupka za Sud je bilo jasno da osobe Ana Bavrka i Refija Ademović nisu obavljale u optuženom pravnom licu bilo kakve poslove i radne zadatke prilikom prometa (nabavke) medicinskih respiratora, u vrijeme pregovora, zaključenja ugovora, te realizacije ugovora, niti prije, niti u toku tražene registracije pravnog lica, posebno ne poslove i radne zadatke opisane u tačkama c) i d) Zakona o lijekovima BiH (poslove uposlenika *kcje je dužno pratiti i javijati o neželjenim pcjavama u primjeni medicinskih sredstava i reagiranje na njih, odnosno zaduženo je za materiovigilancu“; poslove uposlenika, zaposlenog odgovornog lica za promet medicinskih sredstava s odgovarajućim znanjem za preuzimanje te odgovornosti“*), pa su ova lica, dakle, bila samo fiktivno prijavljena i tako se samo fiktivno vodili da u pravnom licu obavljaju poslove kako bi optuženo pravno lice moglo biti upisano kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva. Ove činjenice su morale biti poznate službenim licima Agencije za lijekove i medicinska sredstva već iz same priložene dokumentacije, te posebno na osnovu njihovih saznanja pod kojim se okolnostima traži upis ovog pravnog lica, jer se tražilo da se ovom pravnom licu treba hitno omogućiti uvoz jer to „*traži Federac.ja*“, unatoč neispunjavanju zakonskih uvjeta za registraciju.

Kako optuženo pravno lice nije ispunjavalo uslove za promet medicinskim sredstvima, u konkretnom slučaju medicinskih respiratora, prije svega prilikom njihove nabavke, zbog činjenice da se radilo o pravnom licu koje nije bilo registrovano za takvu djelatnost, niti je

¹⁶⁰ Zahtjev za upis/obnovu/izmjenu upisa u registar veleprometnika medicinskih sredstava, Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine, sa prijemnim pečatom od dana 30.04.2020. godine, broj protokola: 10-7.12-2-3916-2/20 (u optužnici pod brojem 77.) - DT-241

¹⁶¹ DT-242

¹⁶² DT-243

¹⁶³ DT-245

¹⁶⁴ DT-246

¹⁶⁵ DT-247

¹⁶⁶ DT-248

¹⁶⁷ DT-244

kod nadležnog suda imalo prethodno upisanu takvu privrednu djelatnost, niti je za takvu djelatnost bilo upisano kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva, niti je u vrijeme upisa ispunjavalo sve zakonom propisane uvjete kako je to već navedeno, to ovo pravno lice nije moglo niti dobiti niti dozvolu za interventni uvoz medicinskih sredstava.

Međutim, iako su saslušani svjedoci Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH tvrdili da su po hitnom postupku izvršili upis pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava i da to „*nije bilo neobično*“, „*da je sve što je bilo vezano za pandemiju imalo prioritet i da se sa svim zahjevima s tim u vezi postupalo u što kraćim rokovima, a što je bilo u skladu sa procedurama u tom periodu*“, da su „*bili ispunjeni svi uslovi za izdavanje dozvole za upis pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH*“, Sud je zaključio da je takav upis bio kod Agencije iznuđen uslijed vanredne situacije uzrokovane proglašenom nesrećom pa tako potrebom da se hitno postupa, kao i zbog činjenice da „*Federacija uvoz*“ odnosno uslijed intervencije službenih lica iz Federacije u tom pravcu, zbog čega službena lica Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH nisu u cjelosti pravilno primijenili odredbe ZLMS.

Krizna situacija poput proglašene nesreće uzrokovane pandemijom je zahtjevala, što su bile i smjernice evropskih regulatornih i savjetodavnih tijela Evropske komisije za postupke javnih nabavki, da se takve procedure pojednostave i skrate rokovi, međutim to svakako nije značilo da se time omogućava kršenje ili izigravanje propisa u postupcima javnih nabavki, kao u konkretnom slučaju.

Ovakva kazivanja i tvrdnje svjedoka Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH o valjanosti dokumentacije sa aspekta zakona i podzakonskih akata u konkretnom slučaju za Sud nisu bila prihvatljiva u pravcu utvrđivanja zakonitosti i pravilnosti upisa jer je tumačenje zakona, pa tako i pravilnosti i zakonitosti upisa u ovom konkretnom slučaju bila obaveza i nadležnosti Suda koji je o ovim pravnim pitanjima dao svoju sudsku ocjenu za potrebe ovog predmeta kao rješavanje prethodnog pitanja.

Međutim, Sud iz opisanog postupanja službenih lica Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH nije zaključio da su isti svjesno i namjerno zloupotrijebili svoja ovlaštenja, odnosno da nisu imali namjeru da svjesnom povredom propisa kod ovih upisa zloupotrijebe svoja službena ovlaštenja u korist pravnog lica i njegovog odgovornog lica i vlasnika III-optuženog Hodžića, već da su postupali *bona fide*, u dobroj namjeri, kako bi u vrijeme pandemije omogućili hitan uvoz neophodne medicinske opreme makar po cijenu svjesnog kršenja propisa (uvjeta za izdavanje dozvola), ali takođe i zbog jasne intervencije lica iz Federacije da se ovom pravnom licu koje nije ispunjavalo uvjete za veletrgovinu medicinskim sredstvima omogućiti takav uvoz.

Iz provedenih dokaza je jasno da su nadležni službenici Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH bili svjesni da pravno lice ne ispunjava zakonske uvjete za pomenuti upis u registar veleprometnika medicinskih sredstava. Vidljivo je upravo iz tog razloga kako licima

iz Federacije (H.B.) preporučuju da se uvoz izvrši preko pravnog lica koje ispunjava zakonske uvjete (kao posrednik), ali da na ovo ne pristaje III-optuženi, zbog čega su prinuđeni da prihvate intervenciju iz Federacije kako bi se izvršio nezakonit upis.

To je Sud zaključio nakon provedenog dokaznog postupka, posebno iz komunikacija I-optuženog Novalića sa službenicima Vlade FBiH, u čijem sadržaju I-optuženi izdaje naloge da se ovaj problem „*mora riješiti*“, odnosno da to učini službenik Vlade H.G., koji potom i preuzima naložene aktivnosti upravo na način kako se činjenično opisuje, da bi po obavljenom 23.4.2020. godine pravno lice F.H. Srebrena malina doo Srebrenica predaje zahtjev broj: 10-07.12-2-3916/20 od 23.4.2020. godine za upis u Registar veleprometnika medicinskih sredstava kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH, a dana 27.4.2020. godine odnosno nakon dva (2) radna dana isto se upisuje u Registar, potom dana 27.4.2020. godine Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH riješavajući po zahtjevu F.H. Srebrena malina broj: 07-07.7-2-3981/20 od 27.4.2020. godine izdaje (istog dana) saglasnost za hitan uvoz medicinskih sredstava koja nisu upisana u Registar medicinskih sredstava BiH, iako pravno lice nije ispunjavalo zakonske uvjete za upis u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava.

Upis ovog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstavima Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine u konačnici obezbjeđeno je upravo radnjama optuženih, I-optuženog zloupotrebom ovlaštenja premijera Federacije po zahtjevu III-optuženog Hodžića zloupotrebom njegovih ovlaštenja, što je vidljivo iz provedenih dokaza, te posebno pomenutih činjenica da su službena lica Agencije bili svjesni da „*Federacija uvozi respiratore preko firme kcja nema dozvolu*“, „*da stižu respiratori za potrebe Vlade Federacije*“, da „*Federacija nabavlja neke respiratore i da bi trebalo to da se vidi, da se učini šta se može*“, da postciji „*problem i da Federacija vozi respiratore preko firme kcja nema dozvolu*“, da su „*zaprimili poziv iz Federalne Vlade da je hitno potrebno izvršiti uvoz respirator*“ ... da je „*pozvala osoba sa imenom Hasan i da je situacija hitna i da se iznađe iješerje kako bi firma iz Federacije uvezla respiratore*“, „*on je meni rekao Federacija uvozi. Ne uvozi XY firma. Federacija uvozi*“, „*Federacija uvozi respiratore, hajde molim te vidi, da to bude kako god*“, itd, te da su upravo na opisane intervencije službenih lica Federacije izvršili pomenuti upis i izdavanje dozvole za optuženo pravno lice, čemu je prethodila radnja I-optuženog Novalića u svojstvu premijera Federacije, kojom je i započet nepravilan i nezakoniti upis, kada je prekoračenjem svojih ovlaštenja zatražio od svog šefa Ureda (pomenutog Hasana - Hasan Ganibegović, „H.G.“) da se ishodi takav upis.

Kao potkrijepljujuće dokaze koji govore u prilog izvedenom zaključku da je I-optuženi svojim službenim položajem uticao na Agenciju za lijekove i medicinska sredstva da pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica upiše u registar veleprometnika medicinskih sredstava, te izda saglasnost za hitan uvoz, Sud je cijenio iskaz svjedoka Edina Kreštalice, člana upravnog odbora Privredne banke Sarajevo, koji je prilikom saslušanja na glavnom pretresu¹⁶⁸ potvrdio da je u komunikaciji sa III-optuženim Fikretom Hodžićem postavio

¹⁶⁸ Ročište održano 26.8.2021. godine.

pitanje da li je on registrovani uvoznik medicinske opreme tj. pitao ga je na koji način će prevazići činjenicu da on nije registrovan za promet medicinskom opremom, na što mu je ovaj odgovorio da **će premijer obezbijediti garanciju za društvo do dolaska opreme, odnosno da će se pobrinuti za ovu dozvolu do dolaska opreme u Bosnu i Hercegovinu**. Iskaz svjedoka potvrđuje i sadržaj e-maila od 8.4.2020. godine koji je III-optuženi Hodžić uputio na e-mail adresu Edina Kreštalice sadržaja: „**Što se tiče dozvole za rad sa medicinskom opremom, lično premijer riješava dozvolu i naša firma će imati do dolaska robe.**“¹⁶⁹

Nadalje, odbrana je bila na stavu, što je na neki način proisticalo iz pojedinih pogrešnih tumačenja zakonskih propisa od strane pojedinih saslušanih svjedoka, da se uslovi za veletrgovinu medicinskim sredstvima trebaju cijeliti tek u momentu uvoza takvog sredstva u Bosnu i Hercegovinu, tj. prilikom carinjenja. Pojednostavljeno rečeno, Tužilaštvo je ocjenu ispunjenja zakonskih uvjeta za takav takav promet vezivalo za vrijeme izdavanje fakture, a odbrana za carinjenje.

Prema odredbi člana 6. Pravilnika o proizvodnji i prometu na veliko medicinskim sredstvima BiH: „*promet medicinskih sredstva na veliko obuhvata nabavu, skladištenje, prijevoz i prodaju medicinskih sredstava, uključujući uvoz i izvoz*“.

Prema odredbi člana član 109. Zakona o lijekovima BiH (Uslovi za obavljanje prometa medicinskih sredstava na veliko) „*pravno lice koje obavlja promet medicinskih sredstava na veliko, osim opših zakonskih uslova, mora ispunjavati i posebne uslove utvrđene ovim Zakonom, odnosno dužno je: a) svjedočiti cjelovitost, prije početka prometa medicinskih sredstava na veliko, prijaviti Agenciji koja razmatra prijavu i vodi registar pravnih lica koja obavljaju promet medicinskih sredstava na veliko; b) cjelovitost obavljati tako da je uvedeno osiguravanje sistema kvaliteta i zaštita zdravlja stanovništva; c) imati zaposleno odgovorno lice s najmanje VI. stepenom obrazovanja medicinskog stranjera koje je dužno pratiti i javljati o neželjenim pojavama u primjeni medicinskih sredstava i reagiranje na njih, odnosno zaduženo je za materiovigilancu; d) imati zaposleno odgovorno lice za promet medicinskih sredstava s odgovarajućim znanjem za preuzimanje te odgovornosti.*“

Iz citiranih odredbi proističe jasan zaključak da pravno lice koje obavlja promet medicinskih sredstava na veliko svoju djelatnost, **prije početka prometa medicinskih sredstava na veliko, prijaviti Agenciji koja razmatra prijavu i vodi registar pravnih lica koja obavljaju promet medicinskih sredstava na veliko**. Dakle, optuženo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica je moralo biti u vrijeme nabavke predmetnih medicinskih sredstava registrovano kod Agenciju za lijekove i medicinska sredstva za takvu djelatnost, odnosno već je u vrijeme nabavke medicinskih respiratora moralo biti stručno osposobljeno za takvu poslovnu aktivnost u smislu člana 109. Zakona o lijekovima BiH (Uslovi za obavljanje prometa medicinskih sredstava na veliko).

¹⁶⁹ Ispis emaila Fikret Hodžić <...> poslan na email adresu Edin Kreštalica <...>, 08.04.2020 godine, 9:15:19 AM, Predmet: RE: S28BW-420040715280.pdf – DT 157

Tvrđnja odbrane, sasvim apsurdno pogrešna, da pravno lice mora biti registrovano za veletrgovinu medicinskim sredstvima (u ovom slučaju medicinskih sredstava), pa tako ispunjavati zakonske uvjete za promet, tek u momentu uvoza takvog sredstva, odnosno carinjenja, dakle ne i u vrijeme nabavke takvog sredstva, jeste ravna tvrdnji, također pogrešnoj i apsurdnoj, kao kada bi se tvrdilo da neko lice mora imati dozvolu za upravljanje teretnim motornim vozilom tek u momentu policijske kontrole ili saobraćajne nezgode?!

Dakle, pravno lice je u obavezi, kako to i jasno nalaže odredba člana 109. Zakona o lijekovima BiH (Uslovi za obavljanje prometa medicinskih sredstava na veliko) da već u momentu nabavke medicinskog sredstva (ovdje medicinskih respiratora) ispunjava uslove za takvu nabavku u smislu stručne osposobljenosti za takvu nabavku, jer je to zakonska garancija da takvo pravno lice može uspješno nabaviti odgovarajuće medicinsko sredstvo, po odgovarajućoj cijeni i uvjetima i kvaliteti, bez bojazni po javno zdravlje, zdravlje građana. Upravo ovaj slučaj nezakonite nabavke u najvećem dijelu neodgovarajućih i problematičnih medicinskih respiratora po uveliko pretplaćenju cijeni po pravnom licu koje se bavilo *preradom i konzervisanje voća* (malina), koje u vrijeme nabavke nije bilo registrovano za takav uvoz, bez stručnog znanja odgovornog lica direktora III-optuženog pravnog lica za takvu nabavku, bez zaposlenih stručnih lica za takav uvoz, sa ugovornom stranom – ugovornim organom koji takođe nije imao stručna lica za takvu nabavku, pokazuje koji je bio značaj poštivanja zakonskih uvjeta kod nabavke tako visoko sofisticiranih medicinskih sredstava kao što su medicinski respiratori u toku pandemije.

Sud je iskaze saslušanih svjedoka Agencije u dijelovima u kojima su tvrdili da je upis pravnog lica bio pravilan, da je pravno lice podnijelo pravilan i argumentiran zahtjev za upis, da su postupili pravilno i zakonito i da na njih niko nije uticao da izvrše kakve nepravilnosti prilikom upisa, da nije bilo intervencija, ocijenio kao djelimično neiskrene, suprotne provedenim prezentiranim dokazima, usmjerene na izbjegavanje eventualne disciplinske odgovornosti ili kakve druge neugodnosti zbog činjenice da nisu postupili pravilno i zakonito u konkretnom slučaju.

Izavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine

Slijede redovi obrazloženja u vezi sa izdavanjem saglasnosti za hitan, interventan uvoz medicinskih sredstava (medicinskih respiratora) koja nisu upisana u registar medicinskih sredstava BiH. Suština spornih pitanja među strankama je, između ostalih, i tvrdnja Tužilaštva da je u konkretnom slučaju morao postojati certifikat za sam proizvod – predmetne medicinske respiratore, ne samo za proizvodnu kvalitetu, zbog čega je izdata saglasnost za uvoz nepravilna, pa tako i za primjenu ovih medicinskih respiratora u zdravstvenom sistemu Federacije.

Prije nastavka analize provedenih dokaza i s tim u vezi činjeničnog utvrđenja, podsjetimo se na optužne i potom presuđujuće tvrdnje.

(Tačka 1.4. izreke presuđenja - tačka 2.4. izreke optužnice)

*„...**Fadil Novalić** u svojstvu premijera Federacije nakon što mu je dana 22.4.2020. godine **Fikret Hodžić** zatražio da ishodi upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu ALMS), koristeći službeni položaj Premijera, **H.G.** direktoru Ureda Premijera Vlade FBiH naložio da ispred Ureda Premijera Vlade FBiH i u ime Premijera, u kontaktima sa službenim ili odgovornim licima ALMS ishodi upis ovog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, po kojim uputama je **H.G.** i postupao, te je putem neposrednih kontakata sa **H.A.**, članom Stručnog vijeća ALMS, dobio kontakt telefon **I.F.**, glavnog inspektora ALMS, pa je **H.G.** dana 23.4.2020. godine telefonskim putem ostvario neposredni kontakt sa istom, nakon čega je istog dana **Fikret Hodžić** kao odgovorno lice u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica podnio ALMS zahijev za upis u registar veleprometnika medicinskim sredstvima brčj: 10-07.12-2-3916/20.... nakon čega je dana 27.4.2020 godine pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, iako nije ispunjavalo uslove propisane odredbom čl. 109. ZLMS, budući da u skladu sa odredbom čl. 109. st. (1) tač. a) nije prije početka bavjenja ojelatnošću prometa medicinskih sredstava svcju ojelatnost prijavilo ALMS, niti je ispunjavalo ostale uslove propisane čl. 109. st. (1) tač. b), c) i d), a zatim po zahijevu ovog pravnog lica brčj: 07-07.7-2-3981/20 od 27.4.2020. godine istog dana i dobilo saglasnost za hitan uvoz medicinskih sredstava kcja nisu upisana u registar medicinskih sredstava BiH....“*

Iz citiranog teksta optuženja odnosno presuđenja, vidljivo je da III-optuženi **Fikret Hodžić**, u svojstvu odgovornog lica u njegovom pravnom licu, zatražio od I-optuženog Novalića u svojstvu premijera Federacije, da ishodi upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu ALMS), ali I-optuženi Novalić u svojstvu premijera, koristeći službeni položaj Premijera, **H.G.** naložio svom podređenom direktoru Ureda Premijera Vlade FBiH naložio da ispred Ureda Premijera Vlade FBiH i u ime Premijera, u kontaktima sa službenim ili odgovornim licima ALMS ishodi upis ovog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, po kojim uputama je **H.G.** i postupao, nakon čega je dana 27.4.2020 godine pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, iako nije ispunjavalo uslove propisane odredbom čl. 109. ZLMS.“

Slijedi nastavak analize dokaza i činjenica u vezi sa ovom tačkom.

Osim već spomenutih svjedoka, uposlenika Agencije za lijekove i medicinska sredstva, a čiji je sadržaj iskaza ranije izložen, Sud je u odnosu na izdatu saglasnost za hitan uvoz medicinskih sredstava koja nisu upisana u registar medicinskih sredstava BiH dodatno cijenio nalaz i mišljenje vještaka optužbe Leandro Pecchia, svjedoka odbrane I-optuženog Zijada Džemića, kao i uložene materijalne dokaze.

Pozvan da objasni ko vrši certifikaciju proizvoda i da li je certifikacija proizvoda jedinstven proces ili on se može odvijati na različitim nivoima, te u konačnici šta znači certifikacija samog proizvoda i certifikacija sistema proizvodnje, vještak Tužilaštva BiH, LEANDRO PECCHIA¹⁷⁰, potvrdio je na glavnom pretresu¹⁷¹ da postoji certifikacija sistema odnosno proizvodne linije određenih medicinskih proizvoda, koja nije ista kao i certifikacija samih proizvoda. Za proizvode koji su visokog rizika, a koji podrazumjevaju medicinske ventilatore koji nose takav rizik, pored certifikacije proizvodnog sistema, potrebno je da ti proizvodi imaju i certifikat samog proizvoda.¹⁷² Naveo je da u Evropi postoji oko 50 tijela za certifikaciju koji su ovlaštene da izdaju CE oznaku u ime Evropske komisije. U svom izvještaju¹⁷³ naveo je da TÜV Rheinland tijelo za certifikaciju koje je ovlašteno za nekoliko medicinskih proizvoda u Evropi i veoma je aktivno posebno za proizvode visokog rizika, te potvrdio da imaju "Certipedia" depozitorij dokumentacije.

U toku saslušanja kazao je da kada je prvi put proučavao konkretan predmet da je na internetu pronašao korisnički priručnik ACM812A u okviru kojeg je bio certifikat koji je odobrio produkcijsku liniju, liniju proizvodnje, te dodao da je za ovaj proizvod potreban i pojedinačni certifikat koji nije mogao pronaći na "Certipedia". U tom smislu vještaku su prezentovani certifikati koje je optužba ranije uložila kao dokaze¹⁷⁴, a u odnosu na koje je vještak potvrdio da se su to potpuno isti certifikati koji je on pronašao u spomenutom korisničkom priručniku, s tim da se radi o verzijama iz 2017. i 2019. godine i da obuhvataju kontrolu kvaliteta proizvodne produkcijske linije, linije proizvodnje, te naveo da je za respiratore koji su visokog rizika, a pod čim se podrazumijevaju medicinski ventilatori koji nose takav rizik, certifikacija proizvodnog sistema, linije proizvoda je neophodan uslov, ali da on nije dovoljan i da mora biti i certifikat za sam proizvod. Na pitanje da li u situacija kada ne postoji certifikat za proizvod od strane ovlaštenog tijela za certificiranje, da li neko

---

¹⁷⁰ Naredbom Tužilaštva BiH od vještaka je zatražen 1/ pregled medicinskih respiratora - ventilatora, tehnologije i zašto se ti aparati koriste, uz fokus na situaciju sa COVID-om, te 2/ da procjena dva konkretna modela respiratora - ACM812a i HC VE003. Vještak je diplomirao biomedicinski inženjering, doktorska teza odnosila se na procjenu medicinskih aparata, uz pružanje tehničke podrške kreatornih politika. Fokus rada mu je na medicinskim aparatima, kako ih dizajnirati, kako njima upravljati i kako procjenjivati, te kako odabrati iste. Prilikom saslušanja na glavnom pretresu izjavio je "Ove specijalizacije koje imam, dovele su do toga da postanem najiskusnija osoba u ovom području, što se tiče medicinskih aparata u Evropi i čak i šire. U 2020. godine, imenovan je za inovacijskog menadžera za tehnologije za pitarja koja se odnose na COVID 19 i da je imam tu poziciju konsultanta pri Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, a moj zadatak tamo je da pomognem, da napišemo uslove za svu tehnologiju koja se primjenjuje na COVID."

¹⁷¹ Saslušan na pretresu 12.10.2022. godine.

¹⁷² U tom smislu vještak je objasnio da ukoliko je mali rizik proizvoda, onda sam proizvođač može izvršiti certifikaciju i garantovati da je proizvod siguran i efikasan. Ako je veći rizik, onda je i proces komplikovaniji. 2a ili 2b ili 3 su proizvodi visokog rizika i sam proizvođač ne može izvršiti certifikaciju, on se mora obratiti organu za certifikaciju koji se nakon analize dokumentacije mora uvjeriti da je proizvod siguran, efikasan i djelotvoran. Ovaj proces se može odvijati na različite načine. Može biti dovoljno da bude certificiran sam proces, ali za proizvod klase 2b i 3 to nije dovoljno, jer se radi o rizičnom proizvodu i mora se certificirati svaki pojedinačni proizvod, odnosno nekoliko, nekoliko proizvoda, odnosno jedan primjerak po po seriji praktično.

¹⁷³ Izvještaj o medicinskim ventilatorima, dr. Leandro Pecchia, od 12.11.2020. godine, verzija 1.0, na BHS jeziku (prijevod po sudskom tumaču Ivici Bošnjaku) i verzija na engleskom jeziku. - **DT-366**

¹⁷⁴ Ispis emaila Emina Mehmedović <...> poslan na email Mladen Čančarević <...>, Strahinja Obradović <...>, ... Predmet: zahtjev-dokumentacija sa prilogom (certifikat od 7.11.2019. godine – na engleskom jeziku sa prevodom, nalog Privredna banka Sarajevo br. 662339 od 24.4.2020. godine, nalog Privredna banka Sarajevo br. 662338 od 24.0.2020 godine, Zahtjev za izdavanje saglasnosti za uvoz medicinskih sredstava koja nisu upisana u registar medicinskih sredstava BiH, Izjava o nabavci, Federalna uprava civilne zaštite broj: 07-11-13-166/168-3/20 od 15.4.2020 godine – skenirano, profaktura za ACM812A na iznos 30.000.00 – na engleskom jeziku sa prevodom, tehnička specifikacija ventilator za hitne slučajeve ACM812A) – na engleskom jeziku sa prevodom - **DT-165** i Ispis emaila Fikret Hodžić <...> poslan na email adresu Sanita Alagić <...>, 24.4.2020 godine, 4:01:27 PM, Predmet: RE: Ugovor sa prilogom: specifikacija za respirator ACM812A – na kineskom jeziku - **DT-149**

može na nacionalnom nivou izdati takav vrstu certifikata, vještak je izjavio da bi u normalnim uslovima rekao „Ne“, ali da je u konkretnim okolnostima, u hitnim situacijama za vrijeme COVID-a, to bilo moguće uraditi¹⁷⁵.

U dodatnom ispitivanju vještak je ponovio da bi respirator ACM812A trebao imati i poseban certifikat za sam proizvod, te izjavio *"...ja nisam imao pristup dokumentima da ovaj proizvod ima svj. certifikat."*, kao i da bi ga on pronašao na stranici TÜV-a da je certifikat urađen sa ovim ovlaštenim tijelom. Na upit tužioca da certifikat koji se odnosi na upotrebu ovog respiratora u Bosni i Hercegovini, nije isto što i verifikacija koju je obavio „Verlab“, svjedok je izjavio da je to tačno i objasnio da kada se nešto pusti u funkciju da je potrebno da imate certifikaciju zavisno od rizika. Kada se uređaj stavlja u funkciju, potrebno je izvršiti verifikaciju, kako bi se utvrdilo da su performanse iste kao one koje je naveo proizvođač prilikom kupovine. Tokom vremena ne smije doći do pogoršanja, te zaključio *"mislim da 'Verlab' nije organ koji je vršio usklađivanje, ne može izdavati CE oznaku. Oni mogu uraditi provjere održavanja, to mogu."*

Da je ovlašteno tijelo TÜV Rheinland izdalo samo certifikat kojim se potvrđuje certifikacija proizvodne linije instrumenta, a koji uključuju i respirator modela ACM812A, potvrđuje i sadržaj materijalnog dokaza Tužilaštva BiH koji je u spis predmeta uložen pod brojem DT-417¹⁷⁶, u okviru kojeg je priložen i zvanični odgovor ovog ovlaštenog tijela (TÜV Rheinland LGA Products GmbH) i potvrđuje da je za respirator ACM812A kompanije Beining Aerospace Changfeng Co. Ltd izdat certifikat HD 60152741 u skladu sa direktivom 93/42/EEZ, te naglašavaju da se kod ovog certifikata ne radi o certifikatu proizvoda, nego o certifikatu koji dokazuje certifikaciju sistema upravljanja kvalitetom.¹⁷⁷

Svjedok odbrane I-optuženog, Zijad Džemić¹⁷⁸, direktor Instituta za mjeriteljstvo BiH potvrdio je na glavnom pretresu da je uz dokumentaciju koja je Institutu dostavljena uz zahtjeve za davanje mišljenja¹⁷⁹, dostavljen i Certifikat usklađenosti sistema kvaliteta

¹⁷⁵ Naveo je primjer iz Velike Britanije gdje su se proizvodi iz Kine slali u jednu bolnicu u Notingemu gdje su rađena testiranja opreme i gdje je provjeravano da li je ta oprema sigurna. Pored provjere kvaliteta uređaja, izdavali su i priručnik za upotrebu, jer ljekari nisu znali kako da ih koriste. Na ovaj način preuzeli su odgovornost da kažu, ovo nije certificirano, ali je sigurno za upotrebu i možete ga koristiti ili nije sigurno za upotrebu i ne može ga koristiti. Dakle, njima su slati određeni uzorci proizvoda i tek po njihovom odobrenju, slali su se u bolnice.

¹⁷⁶ Dopis Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo broj: T09 0 KTA 0166987 21 od 06.12.2022. godine sa prilogima: Akt naslovljen kao: TÜV Rheinland LGA Products GmbH Tillystrasse 2 90431 Nurberg Registration No: HD 6015271 0001 date 2020-11-17, sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH, Akt naslovljen kao: EC Certificate Directive 93/42/EEC Annex II excluding Section 4 Full Quality Section 4 Medical Device Registration Noo: 2020-11-17, sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH, Akt naslovljen kao: „Verbalnote 506-531.00/65990 BiH“, sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH, Akt – E-mail od 30.06.2022. godine naslovljen kao „Vorsicht: Der Absender dieser Nachricht ist nicht aus dem Bereich der Bayerischen Polizen“ sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH, Akt naslovljen kao: Amtlicher akteller Ausdruck aus dem Registerblatt datum der letzten Eintragung: 18.10.2021. godine, sa prevodom na jezik u službenoj upotrebi u BiH

¹⁷⁷ U odgovoru se navodi da se ovaj certifikat može pronaći i na njihovoj javno dostupnoj datoteci certifikata (www.certipedia.com).

¹⁷⁸ Saslušan na pretresima 1.4. i 6.4.2022. godine.

¹⁷⁹ Izjavio je da je Institut na čijem je čelu dobio dva zahtjeva (Parlamentarne komisije Federalnog parlamenta i Federalne uprave civilne zaštite) za stručno mišljenje o respiratoru ACM812a, uz koje zahtjeve je dostavljena i dokumentacija koja je korištena kao polazna tačka za izradu mišljenja koje su sačinili. Svjedok je naveo da oba mišljenja dopunjuju jedno drugo i da zajedno čine set informacije koje su zapravo bitne u konkretnom slučaju: **DO-I-104** Dokument Instituta za mjeriteljstvo, broj: 05.1-46-7-100-2/20 od 30.7.2020. godine; **DO-I-107** Mišljenje instituta za mjeriteljstvo, broj: 01-2-4-608-4/20 od 4.6.2020. godine.

prema Direktivi '93 izdat od TÜV Rheinland, ovlaštenog tijela u Evropi koje je akreditovano u Njemačkoj i nalazi se u NANDO bazi Evrope.

U toku saslušanja svjedoku je prezentovan dio Mišljenja od 4.6.2020. godine koje je dostavljeno Parlamentu Federacije¹⁸⁰ i zatraženo da objasni navod da proizvođač može plasirati svoje proizvode pokrivene certifikatom. Svjedok je tada izjavio da certifikat o usklađenosti pokriva kompletnu proizvodnju i sistem kvaliteta te proizvodnje. Naveo je da je u ovom slučaju fabrika tražila, ne samo za respiratore, nego i za anestezijske mašine i ultrazvučne dijagnostičke aparate i za sve njih je ova laboratorija utvrdila da ima uslove da se stavi CE znak. Potvrdio je da u certifikatu koji je imao pred sobom ne piše o kojoj vrsti medicinskog sredstva je riječ, navodeći da to piše u ostatku dokumentacije, u priložima. Naveo je da u NANDO evropskoj bazi prijavljenih tijela, kojoj je pristupao, nije našao certifikat za respirator ACM 812A kao posebni tip respiratora i ventilatora. Dalje je potvrdio da priloženi CE certifikat ne sadrži podatke o tipovima respiratora, odnosno o serijskim brojevima, te da od Federalne uprave civilne zaštite nije dobio EC izjavu o usklađenosti. Dali su uputu FUCZ da tu izjavu zatraže i nisu je dobili, a na njihov zahtjev i sami su uputili dopis fabrici i predstavništvu koje im nikada nisu dostavili ovu Izjavu, za koju izričito tvrdi da sigurno postoji¹⁸¹, ali pretpostavlja da je nisu dostavili *"zato što taj certifikat neće da šaju u nečlanicu Evropske unije"*. Međutim, i pored toga svjedok je izjavio da je certifikat koji su imali bio sasvim dovoljan da se respirator ACM812A upiše u Registar¹⁸². Naveo je da u sadržaju Izjave o usklađenosti ponekad stoji namjena respiratora, odnosno da nekad piše tačna klasa, na nekada ne. Takođe je ponovio da ovaj proizvođač ima certifikat da može svoje proizvode uvoziti u Evropu, te da na stranici nadležnog tijela ima izjavu o usklađenosti samo tipova proizvoda.

Na traženje tužioca da objasni navod iz mišljenja kako bi EC izjava o usklađenosti, da je dostavljena, ubrzala određivanje klase medicinskog sredstva i namjenu konkretnog uređaja, svjedok je naveo da je EC izjava supstrat informacija i da ona slijedi neposredno prije plasiranja CE oznake, dodajući *"I mi znamo da to ima i to proizvođač čuva kod sebe. Ne bi bilo natpisne pločice i CE znaka na rjčj, da nema ove izjave o usklađenosti. Znači ona ima i ona je kod proizvođača."* Negirao je da je ova izjava važna za brzi upis u Registar medicinskih sredstava, jer nekada u toj izjavi piše namjena, odnosno klasa respiratora, a nekada ne. Svjedok je dalje naveo da izjavu o usklađenosti čuva proizvođač, njegov distributer ili uvoznik za zemlje članice Evropske unije, izričit da takve izjave ne čuva imenovano tijelo ni po kakvom pravilu, ni po obavezi, te dodao *"nemoguće je... ne, ne, ne,*

¹⁸⁰ Tačka 3. Mišljenja: *"Proizvođač posjeduje, i dostavljen je, Certifikat o usklađenosti sistema kvaliteta prema Direktivi 93/42/EEC (Aneks II bez sekcije 4) brčj: HD60133038 0001 od 7.11.2019. godine kojeg je izdalo NB TÜV rheinland LGA Products GmbH, Njemačka, brčj: 0197, a koji je (certifikat) uslov za stavjanje CE oznaka na proizvod. Ovo ukazuje da je navedeni proizvođač medicinskih sredstava prošao certifikaciju usklađenosti sistema kvaliteta proizvodnje, te da može plasirati svoje proizvode, pokrivene certifikatom u zemljama EU i ostalim zemljama koje priznaju CE oznaku, u koje spada i Bosna i Hercegovina."*

¹⁸¹ Svjedok je u nastavku saslušanja izjavio da ne bi bilo natpisne pločice i CE znaka na njoj, da nema izjave o usklađenosti, *"znači ona ima i ona je kod proizvođača."*

¹⁸² *"...Taj EC deklaracijski konformiteti to samo olakšava život članicama Evropske unije, da na jednom papiru imaju sve ove podatke, što smo mi stavili na svom mišljenju. I taj I-Si (EC) certifikat o usklađenosti nije nikakvo mudro slovo. To je samo jedno, jedan papir koji odražava ove, ove informacije i oni su ga dužni dostaviti, kad god šaju opremu u neku od članica EU. Pošto su Kinezi znali da to šaju u Bosnu, a ona nije članica EU, to oni niti su dostavili, niti su kasnije, ja znam da su oni tražili da im pošaju. Nisu htjeli poslati..."*

nemoguće je imati natpisnu pločicu na instrumentu i na kutiji, a da pr je toga u fabrici nije napisana Izjava o usklađenosti za svaki pojedinačni instrument."

U dodatnom ispitivanju svjedok je ponovio da je nemoguće proizvod poslati u distribuciju sa natpisnom pločicom sa CE znakom, a da prije toga u fabrici nije napravljena i čuvana izjava o usklađenosti (*"On je zlatni papir i on je kod proizvođača"*).

Braniteljica I-optuženog svjedoku je prezentovala dokument TÜV Rheinland, broj registracije: HD 60133038001¹⁸³ u okviru kojeg se nalazi tabela, na što je svjedok izjavio da se radi o zbirnom certifikatu i kojem je nabrojano za koje ventilatore se certifikat odnosi (između ostalih i za ACM812A). U toku ispitivanja od strane odbrane III-optuženog dodatno je objasnio da je ovaj dokument povezan sa oznakom na CE certifikatu, da je to njegov dodatak (registracijski broj je isti) i da se tiče ocjene usklađenosti kompletnog programa, te u tom smislu dao sljedeće objašnjenje: *"...Ovo je samo dodatak, onom... znači, ovo je glavni certifikat...Znači, ovo je osnovni, osnovni certifikat o usklađenosti. A ovo njegov možemo ga nazvati dodatak, dodatak...kad se ovo kaže 'ventilatori', na šta se odnosi, na kcje modele. I onda je ovoje sad ... isto certifikaciono tijelo, samo dalo informacije o modelima. Eto to je."*¹⁸⁴

Na upit Suda svjedok je dodatno objasnio da se izjava o usklađenosti uopšte ne dostavlja uz instrument kad on ide u Evropsku uniju i da nju čuva proizvođač, koji ju je dužan čuvati 5 do 10 godina za sve one instrumenti koji su otišli u Evropsku uniju. Dalje je naveo da je u Evropskoj uniji sasvim dovoljno da bi instrument bio pušten u upotrebu podatak da on ima natpisnu pločicu na kojoj piše CE znak i kutiju. Kada instrument ide van Evropske unije, onda se Izjava o usklađenosti daje distributeru ili uvozniku i onda je on dužan da je čuva, te istakao *"Kad ima CE znak, procedura se kompletna može završiti, i taj podatak je nebitan za Registraciju. Nebitan. On je dobar... on može olakšati ovcj komisji, ako ima nekog straha... da olakša jcj posao. Ali za registraciju on nebitan."*

Dakle, iz citiranog činjeničnog optuženja iz ove tačke, je jasno da Tužilaštvo optužnicom stavlja na teret I-optuženom Novalića da je naložio svom podređenom da se ishodi upis optuženog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, što je na kraju i učinjeno, kako je to opisano u prethodnim redovima, ali je takođe jasno iz citiranog da Tužilaštvo optužnicom ne stavlja na teret I-optuženom Novalića da je naložio svom podređenom da se ishodi i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava kod Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine.

Zahtjev III-optuženog **Hodžića**, u svojstvu odgovornog lica u njegovom pravnom licu, od I-optuženog Novalića u svojstvu premijera Federacije, da ovaj ishodi upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska

¹⁸³ DO 1- 105, u vezi sa DO 3-47, DO 3-47a i DO 3-49

¹⁸⁴ Svjedok je u ovom dijelu potvrdio da se ovaj dokument odnosi na prvi zahtjev za izdavanje saglasnosti za interventni uvoz koji je određen Zakonom i Pravilnikom - *uvjerer je o kvalitetu medicinskog sredstva kcje se uvozi, izdato od strane organa ovlaštenog za certifikaciju ili dokaz da je medicinsko sredstvo na tržištu države iz kcje se izvozi ili sličan dokument izdat od ustanove, u kcjcj je medicinsko sredstvo upisano u Registar medicinskih sredstava.*

sredstva Bosne i Hercegovine, je realiziran samo uputama I-optuženog Novalića da se ishodi upis optuženog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, što je na kraju i učinjeno, pa Sud nalazi u opisanim radnjama dokazane dvije krivičnopravne radnje krivičnog djela zloupotrebe od strane III-optuženog Hodžića – zahtjev da se nezakonito ishodi upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavanje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine, te da je dokazana jedna krivično pravna radnja krivičnog djela Zloupotrebe od strane I-optuženog Novalića - zahtjev da se nezakonito ishodi upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava.

Krivičnopravne radnje i krivičnopravna odgovornost II-optuženog FAHRUDINA SOLAKA u svojstvu direktora FCUZ u postupku javne nabavke medicinskih respiratora

Podsjetimo se na uvodna činjenična i pravna utvrđenja ovog Suda: FCUZ kao ugovorni organ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, nije mogao pokrenuti postupak javne nabavke medicinskih respiratora na način da zastupnik ugovornog organa donosi odluku o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, pozivajući se na član 10. („Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona“) stav 1. tačka b) Zakona o javnim nabavkama („*ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtijeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini*“) jer se u konkretnom slučaju nije mogla primijeniti pomenuta odredba člana Zakona o javnim nabavkama, pa tako niti izuzeti od primjene odredbi ovog Zakona kupovina medicinskih respiratora koja će biti ugovorena između II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića.

Ugovorni organ FCUZ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, kada se odlučio na javnu nabavku medicinskih respiratora, morao je pokrenuti postupak javne nabavke medicinskih respiratora i isti okončati isključivo primjenom jednog od propisanog postupka javne nabavke, konkretno postupkom propisanim članom 21. Zakona o javnim nabavkama koji je predviđen za tzv. krizne situacije, ali ne isključivo zbog toga što je to navela Agencija za javne nabavke u svom javnom saopštenju od 17.3.2020. godine jer tumačenja Agencije za javne nabavke nisu obavezujuća za ugovorne organe (prema članu 92. Zakona o javnim nabavkama, stav 3., nadležnost Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine iz tačke d) je „*pružanje tehničke pomoći i savjetodavnih mišljenja ugovornim organima i ponuđačima u vezi s pravilnom primjenom ovog zakona i podzakonskih akata*“), već prvenstveno po osnovu pravilnog i zakonitog tumačenja odredbi Zakona o javnim nabavkama što je bila obaveza ugovornog organa i njegovog zastupnika, direktora FCUZ, II-optuženog Solaka.

U tako pravilnom i zakonito pokrenutom postupku javne nabavke, ugovorni organ kod dodjeljivanja ugovora o javnoj nabavci ugovornoj strani (dobavljaču, prodavcu) ne bi mogao ugovoriti i obezbjediti avansno plaćanje dobavljaču u iznosu od 100% nabavne cijene jer to zakonske odredbe ne dozvoljavaju, što je dakle u ovom konkretnom slučaju umišljajno izbjegnuto upravo kako bi se nekvalificiranom optuženom pravnom licu bez registracije za veletrgovinu medicinski sredstvima, bez boniteta i poslovnog kredibiliteta u

oblasti veletrgove lijekovima i medicinskim sredstvima, i bez finansijskih sredstava, dodijelilo 10 miliona budžetskog novca kako bi nezakonitom javnom nabavkom mogao realizirati tako dodijeljen kupoprodajni ugovor i tako ostvario imovinsku korist za pravno lice i njegovog vlasnika.

U slučaju pravilno i zakonito pokrenutog postupka javne nabavke, ugovorni organ bi pokrenuto javnu nabavku odlukom u kojoj bi, nakon prethodno pribavljenih tehničkih specifikacija od strane stručnih lica i organa, utvrdio predmet javne nabavke, procijenio vrijednost javne nabavke nakon prethodnog istraživanja tržišta, te se direktno obratio, ukoliko bi se opredjelio zbog razloga hitnosti takvom postupku, jednom ili više od registrovanih veletrgovaca u BiH, u kritično vrijeme je bilo 273 registrovana veleprometnika medicinskih sredstava u BiH (prema provedenim dokazima u spisu), od kojeg/kojih bi potom dobio ponudu za zaključenje ugovora o javnoj nabavci prema prethodno pravilno utvrđenom predmetu i njegovim tehničkim specifikacijama i vrijednosti, cijeni, svakako bez mogućnosti ugovaranja avansnog plaćanja bužetskim novcu dobavljaču u iznosu od 100% cijene nabavke.

Iz provedenih dokaza je utvrđeno da ugovorni organ FCUZ nije samostalno, savjesno i profesionalno, pravilno i zakonito pokrenuo postupak javne nabavke, pravilno i zakonito izabrao odgovarajući zakonom propisani postupak, pravilno i zakonito utvrdio elemente javne nabavke, i to predmet javne nabavke u tehničkom smislu (tehničke specifikacije) i procijenjenu vrijednost javne nabavke, niti se pravilno i zakonito opredjelio za ugovornu stranu, jer u konkretnom slučaju ugovorna strana nije bila kvalificirana, jer to nije moglo biti pravno lice koje nije ovlašteno pa tako kvalificirano i osposobljeno za veletrgovinu medicinskim sredstvima.

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je utvrdio da je II-optuženi Solak u svojstvu službenog lica, kao direktor FUCZ, po funkciji i načelnik FŠCZ, zloupotrijebio svoja ovlaštenja službenog lica, direktora FUCZ i načelnika FŠCZ, na način da je ista prekorao i pojedina iskoristio kod dva slučaja nezakonite javne nabavke, u (1) slučaju dovršene nezakonite javne nabavke respiratora, te u (2) slučaju nedovršene nezakonite javne nabavke zaštitne opreme, te da je II-optuženi Solak kao pojedinac počinio i krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZFBiH.

Kao što je to uvodno naznačeno, Tužilaštvo je optužnim aktom postavilo pogrešnu optužnu tezu da FUCZ zastupana po II-optuženom Fahrudinu Solaku kao direktoru, nije mogla biti ugovorni organ kod spornih javnih nabavki medicinskih sredstava pod bilo kojim okolnostima, a svoju tvrdnju i argumentaciju je gradilo na tome da FUCZ nije ispunjavala uslove iz odredbi tri propisa, i to: odredbi člana 79. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, člana 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima, te člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima.

Sud je ocijenio pogrešnim takav stav Tužilaštva jer je FUCZ mogao biti ugovorni organ u konkretnom slučaju, ali samo u dva slučaja po ispunjenju određenih zakonskih uslova:

(1) primjenom člana 10. Zakona o javnim nabavkama samo na osnovu odluke i po ovlaštenju Vlade BiH kao u slučaju kada je tačkom 6. Zaključkom Vlade, broj: V.broj:

410/2020 od 16.3.2020. godine, data saglasnost isključivo zdravstvenim ustanovama da u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama (ZJN) mogu hitno provesti postupak javnih nabavki medicinskih sredstava i dr., što dakle nije bio slučaj jer je takva saglasnost data isključivo zdravstvenim ustanovama, ali ne i FUCZ, u kojem slučaju bi morao imati adhoc formiran organ koji osigurava provedbu javnih nabavki lijekova i medicinskih sredstava u skladu sa odredbom člana 79. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, br.: 46/10 i 75/13) i odredbom člana 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 58/08, u daljem tekstu ZLMS), te odredbom člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, broj: 4/10), (2) te u drugom slučaju primjenom postupka javne nabavke kakav je postupak primjenom člana 21. Zakona o javnim nabavkama koji je prediđen za tzv. krizne situacije, koji je bio i preporučen u Saopštenju Agencije za javne nabavke, kada bi se provela odgovarajuća procedura koja bi uključivala učešće Komisije za javne nabavke ugovornog organa sa stručno kvalificiranom osobom ja takvu javnu nabavku ili ad hoc obrazovanjem obrazovanjem odgovarajuće komisije iz odredbi Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima, te Pravilnika o medicinskim sredstvima.

U uvodnom dijelu tačke I.1. izreke presude odnosno tač. 2.1. izreke optužnice utvrđeno je, nakon provedenog postupka, da su I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak kod dva slučaja nezakonite javne nabavke voljno preduzeli krivičnopravne radnje zloupotrebe svjesni da je tačkom 6. Zaključka Vlade broj: V.broj: 410/2020 od 16.3.2020. godine, data saglasnost isključivo zdravstvenim ustanovama da u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama (ZJN) mogu hitno provesti postupak javnih nabavki medicinskih sredstava i dr., uz znanje da FUCZ kao ugovorni organ u postupku javne nabavke medicinske opreme i sredstava nema organ koji osigurava provedbu javnih nabavki lijekova i medicinskih sredstava u skladu sa odredbom člana 79. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, br.: 46/10 i 75/13) i odredbom člana 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 58/08, u daljem tekstu ZLMS), te odredbom člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, broj: 4/10) kao i znajući da će se posao javne nabavke direktnim zaključenjem ugovora, protivno odredbama Zakona o javnom nabavkama dodijeliti pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica koje nije upisano u registar veleprometnika medicinskim sredstvima.

Za dokazanu dovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora Sud je utvrdio da su optuženi preduzeli radnje zloupotrebe položaja i ovlaštenja na realizaciji nabavke predmeta 100 medicinskih respiratora tip HC VE003 koja nije realizirana jer se ugovoreni predmet nije mogao obezbjediti na tržištu nakon zaključenja ugovora o javnoj nabavci i druga nabavka predmeta 100 medicinskih respiratora tip ACM812A koja je realizirana nakon krivotvorenja dokumentacije za nabavku 100 medicinskih respiratora tip HC VE003 (Odluke o nabavci, Ugovora o kupoprodaji i Ponude), koje krivotvorenje je počinio II-optuženi Solak u svojstvu direktora FUCZ.

Sud je utvrdio ključnu ulogu II-optuženog Solaka u oba slučaja nezakonitih javnih nabavki zbog činjenice da je bio u ulozi direktora FUCZ kao zastupnika ugovornog organa kod obje

nabavke, bez čijeg učešća se ove javne nabavke, posebno dovršena nabavka medicinskih respiratora, ne bi mogle realizirati.

Dakle, unatoč činjenici da je III-optuženi Hodžić odabran za javnu nabavku respiratora od strane I-optuženog u svojstvu premijera Federacije, te izražene volje III-optuženog Hodžića da nabavi medicinske respiratore iako ne ispunjava bilo koju zakonsku pretpostavku i uvjete za takvu javnu nabavku medicinskih sredstava ova javna nabavka je realizirana upravo zahvaljujući aktivnom i ključnom doprinosu II-optuženog kao zastupnika ugovornog organa koji je u svrhu realizacije nabavke respiratora bio spreman da počini i krivično djelo krivotvorenja, što je dokazano da ga je i preduzeo.

II-optuženi Solak je u svojstvu službenog lica, kao direktor FUCZ, po funkciji i načelnik FŠCZ, zloupotrijebio svoja ovlaštenja službenog lica, direktora FUCZ i načelnika FŠCZ, na način da je preduzimao radnje ugovornog organa kod dvije nezakonite javne nabavke, dovršene nezakonite javne nabavke respiratora i nedovršene nezakonite javne nabavke zaštitne opreme, znajući da Vlada Federacije i FŠCZ, nisu donijeli odluku o javnoj nabavci medicinskih respiratora, suprotno citiranom Zaključku broj 6. Vlade BiH, pri tome znajući da FUCZ ne može biti ugovorni organ primjenom člana 10. Zakona o javnim nabavkama, kao i znajući da optuženo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ ne može biti uvoznik odnosno veletrgovac medicinskim sredstvima, te s tim u vezi iskorištavao ovlaštenja direktora FUCZ i načelnika FŠCZ kada je preduzimao radnje iz svoje nadležnosti u svrhu omogućavanja realizacije nezakonitih javnih nabavki, kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ ostvario imovinsku korist.

Iskorištavanje ovlaštenja III-optuženog Solaka u svojstvu službenog lica, kao direktora FUCZ i načelnika FŠCZ je opisano za dvije javne nabavke, za javnu nabavku respiratora u tačk. I.1. izreke presude odnosno tačka 2.1. izreke optužnice, te s tim u vezi u tačkama I.2. - tačka 2.2. optužnice i I.4. izreke presude odnosno tačka 2.4. optužnice, sve u vezi sa javnom nabavkom respiratora, kao i u tačk. I.5. -tačka 2.5. optužnice u vezi sa javnom nabavkom zaštitne opreme.

Iskorištavanje ovlaštenja III-optuženog Solaka u tačk. I.1. izreke presude odnosno tačka 2.1. izreke optužnice, u vezi sa javnom nabavkom respiratora, opisano je na način da nakon što je I-optuženi Novalić, uz izvjesnog Asima, odabrao III-optuženog Hodžića za ponuđača odnosno ugovornu stranu kod javne nabavke respiratora, bez bilo kakvih konsultacija sa II-optuženim Solakom, te je I-optuženi Novalić radi realizacije nezakonite javne nabavke respiratora preduzeo nekoliko radnji u okviru svojih službenih ovlaštenja premijera, isključivo u svrhu ove realizacije nezakonite javne nabavke kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ ostvario imovinsku korist nezakonito dodjeljenom javnom nabavkom.

Iz svih opisanih radnji u vezi sa javnom nabavkom respiratora u kojim se pojavljuje I-optuženi Novalić u svojstvu premijera je vidljivo kako se ova javna nabavka preduzima upravo po odluci i volji I-optuženog Novalića, dok se II-optuženi Solak u ulozi zastupnika ugovornog organa FUCZ pojavljuje tek kao puki izvršitelj, realizator ove već ranije dogovorene javne nabavke respiratora između I-optuženog Novalića i izvjesnog Asima, te III-optuženog Hodžića.

Dakle, nakon što je I-optuženi Fadil Novalić, uz izvjesnog Asima, odabrao III-optuženog Fikreta Hodžića za ponuđača odnosno ugovornu stranu kod javne nabavke respiratora, bez bilo kakvih konsultacija sa II-optuženim Solakom, a što je nesumnjivo utvrđeno ocjenom provedenih dokaza i prethodno obrazloženo¹⁸⁵, dokazano je da je II-optuženi Fahrudin Solak u svojstvu direktora FUCZ koristeći proširena ovlaštenja načelnika FŠCZ zahtijevao obavezno telefonsko sazivanje sjednice FŠCZ, te za sjednicu u svojstvu direktora FUCZ pripremio prijedlog odluke o nabavci materijala i opreme u iznosu od 7.000.000,00 KM, broj: 12-40-6-148-90/20 od 1.4.2020. godine, te druge materijale za sjednicu, a iz kojih nije vidljiv predmet nabavke, svjesno prikrivši podatke o predmetu nabavke, a zatim se na sjednici FŠCZ saglasio sa donošenjem ove Odluke i u ime komandanta FŠCZ istu svojeručno potpisao.

U kontekstu činjeničnih tvrdnji optužbe da je Odluka o nabavci materijala i opreme u iznosu od 7.000.000,00 KM¹⁸⁶, sa čijim se donošenjem II-optuženi nesporno saglasio i istu potpisao, a o čemu nesumnjivo svjedoči njen sadržaj, kao i sadržaj Zapisnika sa ove sjednice¹⁸⁷, donijeta na sjednici FŠCZ uz svjesno prikrivanje podataka o svrsi u koju se finansijska sredstva zapravo osiguravaju, Sud je cijenio iskaze svjedoka optužbe Davora Pehara, Tonče Bavrke, Namika Hodžića, Mustafe Kadribegovića i Enesa Memića koje je našao dovoljno pouzdanim i uvjerljivim za utvrđenje odlučne činjenice o namjernom i smišljenom prikrivanju podataka o predmetu nabavke u cilju njene nezakonite realizacije, a koji iskazi su konzistentni i sa dokazom odbrane, iskazom svjedoka Ensada Kormana koji je Sud takođe prihvatio kao istinit.

Imenovani svjedoci koji su kao članovi štaba učestvovali u donošenju ove odluke, saglasno su potvrdili da u trenutku kada je odluka donošena nisu znali za šta će tačno biti upotrijebljena sredstva u iznosu od sedam (7) miliona KM koja su izdvojena, ali da su svejedno glasali ne dovodeći u pitanje namjenu i cilj izdvojenih finansijskih sredstava, cijeneći da će Ministarstvo zdravstva i Zavod za javno zdravstvo odrediti specifikaciju opreme i sredstava koja će se nabaviti za ovaj iznos novca (Tončo Bavrka), da će članovi štaba iz sektora zdravstva sa FUCZ ta pitanja definirati (Namik Hodžić), odnosno da će Federalna uprava, prije svega direktor, sa Zavodom za javno zdravstvo i federalnim Ministarstvom zdravstva naći rješenje u okviru sredstava donešenih ovom odlukom (Mustafa Kadibegović).

O ovom je na izvjestan način govorila i svjedokinja MARINA BERA¹⁸⁸ navodeći da Federalni štab Civilne zaštite ima svoje službe i da su to niz godina bili Klinički centar Tuzla, Sveučilišna klinička bolnica Mostar, Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo, a od 2020. godine i Klinički centar Univerziteta u Sarajevu. Objasnila je da bi se stručne službe aktivirale u stanjima prirodnih nesreća kada bi stavljali svoje resurse na raspolaganje, te dodala da je *"svako pružanje stručne pomoći njihova uloga"*, kao i da se

¹⁸⁵ Vidi "Odgovornost I-optuženog FADILA NOVALIĆA"

¹⁸⁶ Odluka o nabavci materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije, Federalni štab/ stožer civilne zaštite br. 12-40-6-148-90/20 od 01.04.2020. godine (orginal, u optužnici pod red br 35), sa prilogom Obrazloženje odluke o nabavci materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije - DT-91

¹⁸⁷ Zapisnik sa 3. vanredne sjednice Federalnog štaba civilne zaštite održane 01.04.2020.godine, broj: 12-40-6-148-91/2020 od 1.4.2020. godine – **DT 193**

¹⁸⁸ Saslušana na ročištu 21.4.2021. godine

na prijedlog načelnika ili komadanta štaba ili bilo kojeg člana mogao pozvati stručnjak iz neke oblasti na sjednicu Federalnog štaba civilne zaštite koji bi pomagao, davao stručna ekspertna mišljenja i što nije bila neuobičajena praksa.

Provedeni dokazi pokazali su da u slučaju konkretne javne nabavke respiratora ništa od ovoga nije učinjeno, jer je cilj prikrivanja podataka od strane II-optuženog bio upravo realizacija već ranije dogovorene javne nabavke respiratora između I-optuženog Novalića i III-optuženog Hodžića.

Svjedok Tužilaštva BiH DAVOR PEHAR¹⁸⁹ prilikom saslušanja na glavnom pretresu je izjavio da nije znao kojeg je karaktera telefonska sjednica koja je održana 1.4.2020. godine, navodeći da kada ga je kontaktirao sekretar štaba i obavijestio o telefonskoj sjednici " *...Ja sam rekao da nisam vidio materijal i onda sam pripitao, je li gospođa Miličević zna za... jel' suglasna sa tim materijalima i ako ako je gospođa Miličević kao zapovjednica suglasna, onda sam... sam i ja suglasan. Eto.*" Naveo je da nakon toga sa V-optuženom Miličević nije razgovarao za šta se izdvajaju materijalna sredstva na toj sjednici, te da je iz medija saznao za šta je dao saglasnost i koja je oprema nakon te odluke nabavljena.

Svjedok Tužilaštva BiH TONČO BAVRKA¹⁹⁰ potvrdio da je na telefonskoj sjednici Štaba 1.4.2020. godine donesena odluka o izdvajanju sredstva za nabavku sredstava i opreme u iznosu od 7 miliona KM¹⁹¹, ali da oprema nije bila specificirana. Na upit tužioca kada je prvi put saznao za šta su iskorištena sredstva po odluci od 1.4.2020. godine, svjedok je izjavio da se ne sjeća tačno kada je saznao, istovremeno potvrđujući istinitost pročitano dijela izjave iz istrage¹⁹² koja mu je predložena na glavnom pretresu, a u kojoj stoji sljedeće: *"Ja se trenutno ne mogu sa sigurnošću izjasniti kada sam tačno saznao da su respiratori nabavjeni. Solak je na jedncj od sjednica Federalnog štaba civilne zaštite, prije isporuke na sarajevski aerodrom, informirao stožer o određenim problemima u vezi isporuke respiratora. Jer svi respiratori nisu mogli biti transportovani avionom ojednom. Te da će ostatak biti isporučen naknadno"*.

Takođe je naveo da su se na sjednici štaba koja je održana istog dana (1.4.2020. godine) u jutarnjim satima spominjali respiratori kao oprema koja bi se mogla nabaviti, te kako nije iz te struke pitao je dr. Pehara za šta se oni koriste na šta mu je ovaj odogovorio da služe kao "umjetna pluća".

Na upit odbrane II-optuženog Solaka da li je ikada kao član štaba pitao ikoga šta se nabavlja za iznos od 7 miliona, koja novčana sredstva su izdvojena za nabavku, svjedok se izjasnio da nije, navodeći da su Ministarstvo zdravstva i Zavod za javno zdravstvo bili zaduženi da odrede specifikaciju šta će se nabaviti za taj iznos novca.

¹⁸⁹ Saslušan na ročištu 21.4.2021. godine

¹⁹⁰ Saslušan na ročištu 25.8.2021. godine

¹⁹¹ Zapisnik sa 3. vanredne sjednice Federalnog štaba civilne zaštite održane 01.04.2020.godine, broj: 12-40-6-148-91/2020 od 1.4.2020. godine - **DT-193**

¹⁹² Zapisnik o saslušanju svjedoka Bavrka Tončo, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTO 0018837 20 od 7.9.2020. godine - **DT 190**

Na upit tužioca da li je krizni štab donosio odluke o nabavci sredstava i opreme, svjedok Tužilaštva BiH NAMIK HODŽIĆ¹⁹³ se izjasnio da jesu, da su bile dvije ili tri odluke u starom sazivu, a da je nakon toga odluke donosio novi saziv. U toku saslušanja svjedoku su predočene dvije Odluke koje je donio Federalni štab civilne zaštite o nabavci materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije od 20.03. i 24.03.2020. godine¹⁹⁴, koji je na pitanje tužioca da li su u vrijeme donošenja ovih odluka imali ikakve specifikacije opreme koja se nabavlja, odgovorio da nije siguran, ali da su članovi štaba iz sektora zdravstva sa FUCZ imali zadaću da ta pitanja definiraju. Svjedok ne zna kad su oni dobili takvu obavezu ali takvo je bilo promišljanje članova štaba da se za svaku odluku zadužuje član štaba iz struke o kojoj se radi i da zajedno sa stručnom službom Federalne Uprave ta pitanja definira, a što dalje nije raspravljano na sjednicama unutar štaba.

Pitan na okolnosti održanih sjednica 1.4.2020. godine, svjedok se izjasnio da su tog dana bile dvije, jedna uživo i jedna telefonska na kojoj je bila odluka o nabavi sredstava i opreme. U vezi s tim su dobijali e-mailove sa informacijom da je početna odluka bila da se izdvajaju sredstva u iznosu od 5 miliona KM, a da je naknadno taj iznos povećan na 7 miliona i za tu Odluku se glasalo. Odluka nije bila specifikovana na kupovinu nekog određenog sredstva, a za informaciju da su od tog novca nabavljeni respiratori su dobili od predstavnika FUCZ na nekoj od sjednica u smislu da respiratori dolaze.

S obzirom na to da se svjedok nije mogao sjetiti da li je bilo slučajeva da Federalni štab nije prihvatio određenu odluku iz razloga što sredstva i oprema koji su bili predmet odluke nisu bili specifikovani, predočen mu je zapisnik iz istrage¹⁹⁵ u kojem se navodi: *“Sjećam se da je na jedncj od sjednica Fedralnog štaba Civilne zaštite, mislim da se radi o starom sazivu i da je ta sjednica bila 23. ili 24.marta, bila stavljena na glasanje, neka odluka o izdvajanju sredstava i da je tada čini mi se zapovjednica Miličević problematizirala što nemamo nikakvih specifikacija materijala i opreme kcji se nabavljaju, pa je tada odluka vraćena Federalncj upravi Civilne zaštite, a Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine je zadužen da napravi Plan potreba, prema potrebama kcje iskazuju zdravstvene ustanove u Federaciji Bosne i Hercegovine.”*, što je svjedok potvrdio kao tačno.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane II-optuženog svjedok je dodatno objasnio da je razlog što je štab odbio da usvoji jednu odluku bio taj što u to vrijeme nije postojala nikakva specifikacija opreme, zbog čega je odlučeno da se sačeka da Zavod za javno zdravstvo dostavi listu potreba. Iako se tom prilikom izjasnio da je članovima kriznog štaba baza za buduće odluke bila Lista potreba Zavoda za javno zdravstvo, ipak je potvrdio da mu nije poznato da je Odluka kojom se izdvaja novac od 7 miliona KM bila namjenjena upravo za kupovinu respiratora, već je bila općeg karaktera za nabavku sredstava i opreme.

¹⁹³ Saslušan na ročištu 26.8.2021. godine

¹⁹⁴ Odluka o nabavci materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije, Federalni štab/stožer civilne zaštite, broj: 12-40-6-148-35/52 od 20.03.2020.godine – **DT 48**; Odluka o nabavci materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije, Federalni štab/stožer civilne zaštite br. 12-40-6-148-52/20 od 24.03.2020. godine – **DT 49**

¹⁹⁵ Zapisnik o saslušanju svjedoka Namika Hodžića sačinjen u Tužilaštvu BiH broj T20 0 KTO 018837 20 od 04.09.2020. godine T-191

Odgovarajući na pitanja braniteljice V-optužene Miličević, svjedok je potvrdio da se u vrijeme proglašenja stanja nesreće 2020. godine vjerovalo se da medicinski respirator može jedini spasiti život, za pacijente u teškom stanju, ali da ni na jednoj sjednici Federalnog štaba Civilne zaštite kao posebna tačka nije problematizovano pitanje nabavke respiratora.

Očitujući se u pogledu prve sjednice koja je održana 1.4.2020. godine, svjedok Tužilaštva BiH MUSTAFA KADRIBEGOVIĆ¹⁹⁶ je izjavio da je predmet rasprave takođe bila nabavka sredstava i opreme za pomoć zdravstvenim ustanovama, te da potrebno bilo donijeti odluku o izdvajanju finansija iz sredstava posebne naknade. Kako je naveo, pominjala se i potreba za nabavkom respiratora, ali ta rasprava je bila jako općenita, konstatovano je da je trenutno stanje na tržištu takvo da je vrlo teško doći do tih uređaja koji su se smatrali glavnim medicinskim sredstvima u borbi protiv COVID-a, ističući da niko nije spominjao količinu, vrstu, specifikacije. Sjeća se da je na ovoj sjednici zapovjednica štaba, ministrica Jelka Miličević, spomenula da je potrebno donijeti odluku, odnosno neku preraspodjelu sredstava, te da se spominjala i mogućnost nabavke nekih 300 respiratora, ali da je sve to bila općenita priča. Sjeća se takođe da se spominjala odluka od 5, pa 7 miliona, te da nije rečeno da će se ta sredstava koristiti isključivo za nabavku respiratora ili ne.

Svjedok je izjavio da je na sjednicama kolegija i Federalnog štaba Civilne zaštite vodio svoje bilješke, pa mu je s tim u vezi, a u odnosu na prethodni navod prezentovan dio izjave iz istrage¹⁹⁷ kada je između ostalog izjavio: "*...U da jem djelu sjednice, prema mojim bilješkama, komandantica Miličević je naglasila kao stav Vlade Federacije BiH da je prioritet opskrba i zaštite zdravstvenih ustanova, odnosno da se zaštite zdravstveni radnici kcji su na prvj liniji odbrane. Također, zapovjednica Miličević je predložila da se donese odluka za nabavku opreme. Da je, ona ističe kako se navodno pcjavilo oko 300 respiratora kcji bi se mogli nabaviti, te da se vidi, da se napravi preraspocjela sredstava i da se donose okvirna odluka, te navodi da je Federacija finansijski u dobrcj situaciji*", na što je svjedok izjavio da je to njegovo viđenje situacije i rasprave koja se vodila na toj sjednici.

U odnosu na telefonsku sjednicu koja je održana istog dana, svjedok je izjavio da su tačkama dnevnog reda bile obuhvaćene 17 naredbi i jedna odluka i da su za odluku glasali putem e-maila. Potvrdio je da odluka o nabavci sredstava i opreme nije bila specificirana i da je koliko se sjeća bio 25. april kada je 80 respiratora sletilo na sarajevski aerodrom, te da je tada saznao da je kupljeno 100 respiratora po cijeni od 10 i po miliona KM. Takođe je naveo da na sjednicama koje su održavane u međuvremenu nije bilo govora o nabavljenim respiratorima.

Na upit odbrane I-optuženog šta je po njemu značila okvirna odluka o sredstvima koja je donešena 1.4.2020. godine, svjedok je izjavio da je njegovo lično shvatanje bilo da su potrebe zdravstvenog sistema velike, da su respiratori potrebna medicinska sredstava i da

¹⁹⁶ Saslušan na ročištu 6.10.2021. godine

¹⁹⁷ DT 200 Zapisnik o saslušanju svjedoka Mustafe Kadribegović, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 19.5.2020. godine, sa prilogom: rokovnik tamno plave boje sa natpisom crvene boje „Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Federalna uprava civilne zaštite”, str 6

će Federalna uprava prije svega direktor, sa Zavodom za javno zdravstvo i Federalnim Ministarstvom zdravstva, naći rješenje u okviru sredstava donešenih tom odlukom, kako u odnosu na respiratore, tako i drugu neophodnu opremu.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane II-optuženog, svjedok je u odnosu na odluku donijetu 1.4.2020. godine izjavio da niko nije decidno rekao kupićemo respiratore i još nešto ili samo respiratore, da nije bilo jasnog stava u tom pogledu, te dodao *"A da smo svi imali na umu respiratore, kao potrebne i svem to, to nije sporno, ja to ne sporim."* Takođe je naveo da je ova odluku, koliko se sjeća, donijeta jednoglasno i da niko od članova štaba nije postavio, pokrenuo bilo kakvu diskusiju ili upit zašto se izdvajaju ta sredstva, bilo na dnevnoj sjednici sa fizičkom prisutnošću ili telefonskoj. U toku dodatnog ispitivanja naglasio je da se o respiratorima razgovaralo, ali da nije niko rekao *"100 posto ćemo nabaviti i respiratore ili nećemo nikako nabaviti."*

Pitan na okolnosti kako je došlo do zakazivanja sjednice koja je održana u večernjim satima 1.4.2020. godine, svjedok Tužilaštva BiH ENES MEMIĆ¹⁹⁸, koji je u kritično vrijeme bio sekretar štaba Civilne zaštite je izjavio da mu je šefica finansija, Sanita Alagić, putem e-maila dostavila prijedlog odluke o nabavci sredstava i opreme na iznos od 5 miliona KM, a načelnik štaba mu je rekao da treba sazvati telefonsku sjednicu štaba i da će odluka koju mu je dostavila Sanita Alagić biti na dnevnom redu na sjednici. Prijedlog odluke koji je dobio poslao je putem e-maila članovima štaba na izjašnjenje.

Svjedok je dalje naveo da je prva odluka bila koncipirana na iznos od pet (5) miliona KM, a da je u toku trajanja elektronske sjednice, Sanita Alagić bila kod njega u kancelariji i da je do njega došla informacija da iznos sa 5 miliona treba povećati na sedam (7) miliona. Na pitanje kako je ta informacija došla do njega, svjedok je izjavio da misli da je bila komunikacija sa Ministarstvom finansija, da nije dovoljno pet (5) miliona da se izdvoji iz posebne naknade i da je potrebno izdvojiti još dva (2) miliona. Misli da je u kontaktu sa zapovjednicom bila Sanita Alagić. Koliko se sjeća zapovjednica je njega kontaktirala telefonom, a s obzirom da su bila pitanja finansijske prirode i da je Sanita tada bila u njegovoj kancelariji, on je njoj dao telefon da obavi razgovor sa zapovjednicom nakon čega mu je rečeno da je došlo do promjene u visini iznosa. Potvrdio je da je odluka usvojena i da je potpisao načelnik štaba, jer misli da zapovjednica nije bila u Sarajevu. Nije se mogao sjetiti da li je na sjednici koja je istog dana (1.4.2020. godine) održana u jutarnjim satima iko pominjao nabavku respiratora. Na tvrdnju odbrane II-optuženog da niko od članova štaba nije poslao bilo kakav upit, pokrenuo raspravu u pogledu toga šta je predmet ove odluke koja je usvojena na telefonskoj sjednici, svjedok je izjavio da ako to nije konstatovano u zapisniku, onda nije.

Da prilikom donošenja odluke od 1.4.2020. godine nije bio upoznat šta je konkretno bio planirani predmet nabavke potvrdio je i svjedok odbrane II-optuženog, ENSAD KORMAN¹⁹⁹ koji je na upit braniteljice šta mu je poznato o predmetu nabavke po ovoj odluci izjavio da u suštini nikada u potpunosti nije upoznat, jer je odluka donesena za sve one

¹⁹⁸ Saslušan na ročištu 8.12.2021. godine.

¹⁹⁹ Saslušan na ročištu 11.5.2022. godine.

potrebe koje je iskazao Zavod za javno zdravstvo. S obzirom da je u trenutku glasanja po prijedlogu ove odluke bio na terenu, kontaktirao ga je gospodin Memić i rekao mu da imaju telefonsku sjednicu i da mu je poslan materijal na e-mail. Kada je otvorio e-mail i vidio da je većina njegovih kolega već glasala za tu odluku, da su svi bili saglasni bez ikakvih komentara, tako je i on dao svoju saglasnost. Saznanje da su po predmetnoj odluci nabavljeni respiratori svjedok vezuje za trenutak kada je respiratore trebalo rasporediti prema zdravstvenim ustanovama. Na pitanje da li je na sjednicama štaba prije 1.4.2020. godine, pa i na taj dan bilo ikada rasprave o potrebi za kupovinom i nabavkom medicinskih sredstava i opreme, svjedok je odgovorio *"...na svakom našem štabu, od strane gospodina Pehara, prezentovane su potrebe koje su iskazane od strane medicinskih ustanova."*

Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok je izjavio da na sjednicama Federalnog štaba Civilne zaštite na kojima je prisustvovao nikada nisu raspravljali niti donosili bilo kakvu odluku o vrsti, količini, cijeni i kvalitetu medicinskih sredstava i opreme koja se nabavlja.

Drugačije činjenično utvrđenje Suda nije mogao ishoditi iskaz svjedoka odbrane, Anisa Ajdinovića koji je jedini na glavnom pretresu²⁰⁰ izjavio da je bio upoznat za šta će biti utrošena sredstva koja su izdvojena odlukom od 1.4.2020. godine. Koliko se sjeća, kada ga je sekretar štaba pozvao i zatražio da promptno djeluju u smislu glasanja na sjednici, upitao ga je o čemu se radi i on mu je rekao da je vezano za potrebe koje je dostavio Zavod za javno zdravstvo, a kada ga je upitao „*Jesu li u pitanju respiratori?*“, ovaj mu je odgovorio da jesu.

Naveo je da se pismeno izjasnio za usvajanje predložene odluke i misli da su na nekoj od narednih sjednica konstatovali da je prijedlog usvojen jednoglasno. Koliko se sjeća, niko od članova nije otvorio bilo kakvu diskusiju ili postavio upit u vezi sa tom odlukom niti je tog dana u toku glasanja problematizirao zašto nije navedeno šta se tačno kupuje. Kada su respiratori već došli u Bosnu i Hercegovinu, odnosno kada se već kroz medije znalo da su oni nabavljeni, poslije prve naredne sjednice razgovarao je sa zapovjednicom Miličević, te direktorima Kormanom i Bavrkom o tome zašto u odluci nisu bila navedena sredstva koja će se nabaviti, obzirom da su imali praksu da usvajaju odluke gdje je bio spisak sredstava koji će se nabaviti.

U unakrsnom ispitivanju svjedok je potvrdio da nije imao saznanja ko je dobavljač, koja je cijena respiratora i koja količina respiratora se nabavlja, niti je znao proceduru koju Federalna uprava Civilne zaštite provodi prema Zakonu o javnim nabavkama za nabavke sredstava medicinskih i medicinske opreme. Ponovio je da je od sekretara štaba, gospodina Memića, obavješten 1.4. da je odluka koju donose vezana za nabavku respiratora i da je o tome obavješten telefonskim putem, navodeći da mu je sekretar rekao da je odluka o izdvajanju sredstava sa 5 na 7 miliona promjenjena zbog cijene respiratora.

Prilikom ispitivanja od strane odbrane V-optužene Miličević, svjedok je bio istrajan u tvrdnji da mu je sekretar Memić rekao da se sredstva izdvajaju za nabavku respiratora, te da je i očekivao da će se oprema nabavljati sa spiska Zavoda za javno zdravstvo.

²⁰⁰ Saslušan na ročištu 11.5.2022. godine.

Ovakvu tvrdnju Sud nije mogao prihvatiti jer vjerodostojnost kazivanja svjedoka nije provjerljiva. Naime, iz iskaza svjedoka Enesa Memića, kojeg je svjedok Ajdinović naveo kao izvor njegovih saznanja, nije moguće utvrditi da je ovaj svjedok o toj okolnosti imao znanje. Naime, svjedok Memić je na glavnom pretresu bio decidan da mu je načelnik štaba samo rekao da treba sazvati telefonsku sjednicu štaba i da će odluka koju mu je dostavila Sanita Alagić biti na dnevnom redu na sjednici, dodajući da nije učestvovao u sačinjavanju odluka, već je dobivao gotove, pripremljene odluke koje je potom slao na štab.

Cijeneći iskaze naprijed navedenih svjedoka, Sud je nesumnjivo zaključio da se na sjednicama štaba u kontinuitetu raspravljalo o potrebama zdravstvenog sistema, da su se u općenitoj raspravi spominjali i respiratori, koji su bez ikakve sumnje smatrani najvažnijim medicinskim sredstvom u borbi protiv COVID-a i da su se kao takvi nalazili na prvom mjestu u Planu potreba²⁰¹ koji je usvojen na sjednici Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva i sa kojim su članovi štaba bili upoznati. Potvrdio je to svjedok Davor Pehar koji je izjavio da je predmetni Plan potreba koji je sačinio Zavod razmatran na sjednici Federalnog štaba civilne zaštite održanoj 25.3.2020. godine. Međutim, iako je nesporno da Plan potreba u kojem je iskazana potreba za „300 respiratora za djecu i odrasle“ bio baza za buduće odluke Štaba, kako su to svjedoci naveli, sporna odluka od 1.4.2020. godine čiji je sadržaj bio općeg karaktera, ničim nije upućivala da se sredstva izdvajaju upravo za nabavku respiratora, bilo koje vrste i specifikacije, a što je trebalo biti jasno naznačeno obzirom na praksu usvajanja odluka sa specifikacijom, odnosno pregledom sredstava i opreme koji će se nabaviti.

Prilikom utvrđivanja ovih činjenica Sud je sa posebnom pažnjom cijenio iskaz svjedokinje SANITE ALAGIĆ koja je u iscrpnom i detaljnom svjedočenju na glavnom pretresu²⁰² iznosila svoja saznanja i u pogledu održane sjednice FŠCZ od 1.4.2020. godine, te prijedlogu odluke o nabavci materijala i opreme u iznosu od 7 miliona KM. Naime, svjedokinja Alagić koja je u FUCZ zaposlena na mjestu pomoćnice direktora za finansijsko-računovodstvene poslove, javne nabavke i skladištenje u ovom je smislu imala direktna zaduženja od direktora, II-optuženog Fahrudina Solaka, zbog čega je najupućenija o okolnostima koje su pratile sazivanje sjednice, te pripremu i usvajanje sporne odluke o nabavci materijala i opreme. Upravo je naročita involviranost svjedokinje kako u ove aktivnosti, tako i druge radnje koje su pratile realizaciju nezakonite javne nabavke respiratora, a o kojima će više riječi biti u nastavku obrazloženja ove presude, po ocjeni Suda razlog su zbog kojeg je ova svjedokinja posebno zainteresirana za ishod ovog postupka, pa je tako i na glavnom pretresu gotovo u cijelosti odstupila od svojih izjava iz istrage, pravdajući to postupanjima tužilaca koji su, kako je izjavila, na osnovu njenog kazivanja pravili konstrukcije koje su išle u prilog teze koju su zastupali, pri čemu na zapisnike nije istakla bilo kakve primjedbe zbog navodnog *”straha od tužilaca”*.

---

²⁰¹ Ispis email-a Kabinet Sarajevo <...> poslan na email adresu Fahrudin Solak <...> od 25.03.2020 godine, 2:39 PM, sa prilogom: Dopis Federalnom stožeru civilne zaštite br. S-02-02-1-484/20 od 25.03.2020 godine (u potpisu Davor Pehar,, nepotpisano), Plan potrebne medicinske i zaštitne opreme za zdravstvene ustanove uključenih u kontrolu, prevenciju i liječenje COVID-19 Corona (na bhs i engleskom jeziku) – DT 38

²⁰² Svjedok Sanita Alagić saslušavana je na ročištima održanim 5.11., 10.11., 12.11., 17.11. i 19.11. 2021. godine.

Svjedočeci o dešavanjima od 1. aprila 2020. godine, svjedokinja Sanita Alagić je na glavnom pretresu²⁰³ izjavila da je već 1. aprila znala da će uspjeti nabaviti respiratore. Objasnila je da su tog dana imali sjednicu štaba na kojoj je zapovjednica informisala članove da se pojavio dobavljač, odnosno da se pojavila mogućnost da nabave respiratore, te da je potrebno izdvojiti sredstva za nabavku i podnijeti zahtjev za izdvajanje sredstva iz rezerve jer su, kako je objasnila, nakon nabavke testova i ostale zaštitne opreme imali malo sredstava koje su mogli izdvojiti iz sredstava zaštite i spašavanja, zbog čega je informisana da podnese zahtjev prema Vladi, odnosno Ministarstvu finansija za izdvajanje sredstava iz tekuće rezerve.

Svjedokinja je u nastavku dodatno pojasnila da su izdvojena sredstva zaštite i spašavanja (7 miliona KM) bila nedovoljna za nabavku respiratora, jer su u kontinuitetu, shodno Planu potreba koji je dostavio Zavod za javno zdravstvo, tražili 300 komada navodeći: *"...ne znam kcju su količnu pronašli, ne mislim da je 300... a ne zaključujem ni da je 200, dakle, ne znam kcja je količina pronađena jer tražio da... nabavimo respiratore, izdvajamo sredstva. Tada u tom momentu ja nisam znala kcja je to količina."* Na traženje da objasni na koga je mislila da je pronašao, svjedokinja je izjavila *".. mislim na sve one kcji su se onaj borili sa pandemijom, konkretno na Vladu Federacije."*

Potvrdivši da je učestvovala u pripremanju svih odluka, navela je da je 2. aprila uputila zahtjev za izdvajanje sredstava iz tekuće rezerve *"5 miliona smo pripremili i dostavili na štab, održana telefonska sjednica štaba, pripremili smo odluku za izdvajanje 5 miliona iz rezerve i 5 miliona iz sredstava zaštite i spašavanja."* Na pitanje ko joj je rekao da se izdvaja 5 miliona iz sredstava posebne namjene, svjedokinja je izjavila da je od raspoloživih sredstava imala još 5 miliona bez da mora da suspendira odluku, a nakon što su jednu od odluka koja je donešena suspendirali, iznos je povećan na 7 miliona. S tim u vezi, objasnila je da je u toku održavanja sjednice zapovjednica kontaktirala sekretara štaba, Enesa Memića. Kako se tada zatekla u njegovoj kancelariji, ona je lično razgovarala sa zapovjednicom koja joj je, kako je navela, rekla da bi trebala povećati odluku od 5 miliona na način da suspendira neku od ranijih odluka. Izjavila je da joj zapovjednica tada nije navela razloge zbog kojih treba suspendirati tu odluku, ali da je ona znala da je razlog borba protiv pandemije navodeći: *"Svi razlozi su bili usmjereni na borbu protiv pandemije, dakle, nije mi trebalo dodatno pojašnjenje, jer Vlada Federacije sredstva zaštite i spašavanja usmjerila na borbu protiv pandemije..."*, te u nastavku dodala *"... bilo je za nabavku respiratora, svi smo znali da je za nabavku respiratora."*, ali se nije mogla sjetiti da li joj je to tačno rečeno u telefonskom razgovoru. Na pitanje tužioca zašto onda u odluci o nabavci materijala nije navela koja vrsta opreme se nabavlja, svjedokinja je izjavila *"Jer sam smatrala da tabelarni pregled je neophodan kad je više tačaka, ovcje je bilo u pitanju, u pitanju jedna tačka e onda je nisam stavila kao tabelarni pregled, dakle nisam ... mogla ... staviti tabelarni pregled i napisati..."*

---

²⁰³ Ročište održano 5.11.2021. godine

U nastavku saslušanja²⁰⁴ svjedokinja je navela da je na sjednici od 1. aprila rečeno samo da se trebaju izdvojiti sredstva, da trebaju izvršiti nabavku, ali da se konkretni dobavljač nije spominjao. Na upit tužioca da pojasni navod zapovjednice da su pronašli dobavljača i ko je to učinio, svjedok je izjavila *"Vlada Federacije."*

Nakon završene dnevne sjednice 1. aprila, kako je dalje navela, ona (svjedokinja) i direktor (optuženi) Solak zadržali su se sa zapovjednicom gdje su dogovarali zahtjev koji će dostaviti prema Ministarstvu finansija za izdvajanje sredstava iz tekuće rezerve na iznos od 5 miliona. Na pitanje da li je u toj prilici bilo razgovora na temu o izdvajanju sredstava posebne namjene, svjedokinja je izjavila da na redovnoj dnevnoj sjednici tog dana nisu završene sve tačke dnevnog reda i da je dogovoreno da će se održati još jedna sjednica u toku dana i da se za tu sjednicu pripremi odluka o nabavci sredstava koju donosi štab. Održana je druga elektronska sjednica na kojoj su izdvojili 5 miliona i poslali zahtjev prema Ministarstvu finansija za još 5 miliona iz rezerve, te ponovila da je u toku glasanja zapovjednica kontaktirala sekretara štaba da izdvoje još 2 miliona i da se odluka poveća na 7 miliona kako bi imali izdvojeno 12 miliona za nabavku respiratora. U odnosu na ovako dat odgovor svjedoku je prezentovan dio izjave iz istrage²⁰⁵ u kojem je svjedok na pitanje od koga ste saznali da će izdvojena sredstva u iznosu od 4.950.000 i 7 miliona KM biti iskorištena za nabavku respiratora, odgovorila: *"Od direktora. A mislim da je to moglo biti na nekom od kolegija i da je direktor rekao da je neophodno da preduzmemo aktivnosti vezano za nabavku respiratora."* Pozvana na objasni razliku u izjavi datoj na glavnom pretresu gdje je saznanje vezala za navode zapovjednice, za razliku od saslušanja u istrazi kada je njeno saznanje bilo vezano za informaciju koju je dobila od direktora, svjedokinja je ukazala na okolnosti pod kojima su uzete njene izjave u istrazi, navodeći da djelimično stoji pri svojoj izjavi iz istrage, jer su navodi *"dati uz pomoć tužilaca"*²⁰⁶.

Na ponovni upit tužioca zašto u ovoj situaciji kada saznaje da se radi o nabavci respiratora nije napravila specifikaciju u pripremi odluka o izdavanju sredstava, svjedokinja je izjavila da su i ranijih godina prije pandemije, odluke Federalnog štaba nekad bile sa tabelarnim pregledom, a nekad nisu, ističući da su tabelarne preglede pravili dok nisu dobili potrebe od Zavoda za javno zdravstvo.

U nastavku saslušanja svjedokinja je na pitanje Suda *"Šta Vama služi kad imate određena novčana sredstva ili kad želite da tražite određena novčana sredstva, šta Vam služi kao polazni element da to uradite? Je li potreba za nečim? Za nabavkom nečega?"* izjavila *"...tada je bilo... nepoznato, šta je sve neophodno..."*, da bi potom na ponovni upit zašto

²⁰⁴ Ročište održano 10.11.2021. godine.

²⁰⁵ Zapisnik o saslušanju svjedoka Sanita Alagić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 1.9.2020. godine, str 6 - DT 210

²⁰⁶ Svjedok je na poseban upit Suda dala sljedeće izjašnjenje: *"... Pa na način da, da, da, da sam rjer.jala status u u u samcj istrazi sam rjer.jala status nekoliko puta, ovaj i ... bila u situac.ji da moram napustiti prostor.ju, pa da se vratimo u protor.ju i tako nekoliko puta. I vjeru.jte ja sam jedva čekala da izađem iz iz ovaj... Vidite, o... ovo... ne da nisam govorila istinu, nego da je bila ovaj uz pomoć tužilaca dati navodi u mom, u mom iskazu. Dakle, na ovaj dio kcji se odnosio na koleg.ji i o kcjem sad konkretno govorim. Na koleg.ju jeste bilo rasprave, na koleg.ju je bilo rasprave i o... i nabavkama i o nabavci respiratora. O potrebama, a konkretno da je bilo dakle, ovo je bilo insinuiranje od strane tužilaca, da je konkretno direktor naredio da je konkretno direktor mi to rekao, da sam direktno od direktora dobila neke, neke inpute tako da..."* Sudija: *"Zašto ste pristali da u zapisnik uđe ono što Vam je navodno tužilac sugerisao?"* Svjedok: *"Zato što sam jedva čekala da izađem, da završim sa... sa tom istragom, pod pr.jetr.jom da ću ovaj naći se na optužnici, da sam saučesnik, da sam dio ovaj... i sve, sve ostale pr.jetr.je, dio tima i sve ostale pr.jetr.je kcje su mi upućene u toku istrage."*

sporna odluka od 1. aprila nije specificirana navela: *"Izdvajali smo sredstava za nabavke respiratora. Nije mi bio problem da napišem da... Ja sam isključivo zbog pravilnog evidentiranja troška to nazvala „materijal i oprema“. Jer se testovi i maske križiše na ekonomske kodove ovaj 613400 „Nabavka materijala“... a oprema se križiži na respiratore. Dakle... respiratori se križiše na „Opremu“. Tako da nije bio problem da ja napišem u u Odluci o nabavci, kcju usvaja Federalni štab Civilne zaštite. Ništa apsolutno nisam imala smetnju da napišem da je u pitarju nabavka respiratora."*

Svjedokinja je u toku saslušanja na glavnom pretresu takođe navela da je sjednice održane 1. aprila 2020. godine sazvala zapovjednica, izričita u tvrdnji da elektronsku sjednicu nije sazvaio načelnik štaba i da je zapovjednica morala dati saglasnost za sazivanje ove sjednice. Osim toga, istakla je i da su kolegiji održavani redovno, ali da u vezi sa izdvajanjem sredstava u iznosu od 4.950.000,00 KM i izdvajanjem namjenskih sredstava u iznosu od 7 miliona na njima nije bilo govora, kao i da je direktor na kolegiju govorio da moraju preduzeti aktivnosti za nabavku respiratora, pri čemu nije govorio o ovoj konkretnoj nabavci i dobavljaču „Srebrna malina“.

O nespecificiranju predmeta nabavke u odluci od 1. aprila svjedokinja je govorila i prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane II-optuženog²⁰⁷ kada je navela da zbog toga što nisu mogli ispoštovati zahtjeve koji su bili navedeni u ranijim odlukama, da je to bio razlog što u odluci od 1.4.2020. godine nije napravljena tabela sa prikazom količine i cijene. U nastavku je potvrdila da su na dnevnoj sjednici od 1.4.2020. godine saznali od zapovjednice da se kupuje 300 respiratora i da će Vlada obezbijediti novac, te ponovila da je zapovjednica u telefonskom pozivu rekla da se poveća iznos na 7 miliona KM, kao i da je nakon završene dnevne sjednice rekla da dostave zahtjev za izdvajanje sredstava iz tekuće rezerve.

Svjedokinji Alagić je ovom prilikom pročitano i dio izjave iz istrage²⁰⁸ gdje je na pitanje tužioca: *„Iz kojeg razloga je prvobitna odluka o izdvajanju 5 miliona povećana na 7?“* svjedok odgovara: *„Nakon što je Ministarstvo finansija saopštilo da je potrebno izdvojiti više od 5 miliona iz sredstava za zaštitu i spašavanje, jer je rezerva trošena i ranije i da zbog toga mogu izdvojiti samo 4.950.000. Iz tog razloga je izmijenjena odluka i uvećen iznos na 7 miliona. Zašto je baš povećan iznos za 2 miliona KM, meni nije poznato, ali pretpostavljam, da je neko morao znati, da bi prethodno predloženi iznos od 5 miliona KM, biti nedovoljan za nabavku respiratora. Kao što sam ja znala da se radi o nabavci respiratora, podrazumjevala sam da i drugi kcji odlučuju o izdvajanju sredstava u to upućeni.“* Pitana zašto u izjavi nije navela da je povećanje učinjeno po nalogu zapovjednice, svjedokinja je ponovo istakla da ovo nisu doslovno njene riječi prilikom davanja izjave. Na poseban upit Suda šta za nju predstavlja kad kaže, *„Federalno Ministarstvo finansija“* ko je iz Federalnog Ministarstva finansija bio u štabu i ko je mogao da je obavijesti o tome, svjedokinja je izjavila *"Samo zapovjednica."*

²⁰⁷ Ročište održano 12.11.2021. godine

²⁰⁸ Zapisnik o saslušanju svjedoka Sanita Alagić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 1.9.2020. godine - DT 210

Prilikom unakrsnog ispitivanja²⁰⁹ od strane odbrane V-optužene, izjasnila se da na sjednici nije bilo riječi o respiratorima već da se to dešavalo poslije sjednice. Nakon što joj je predložen dio izjave iz istrage²¹⁰ na kojem je na upit tužioca da li je zapovjednica Federalnog štaba Civilne zaštite kao i ostali članovi štaba Civilne zaštite imala saznanje da se iz sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u iznosu od 7 miliona KM namjeravaju trošiti na nabavku 100 respiratora, izjavila: „*Ja sam znala, a za ostale članove i zapovjednicu molim da postavite to pitanje rjima. Ovo iz razloga što se na sjednicama Federalnog štaba Civilne zaštite nije raspravljalo o nabavci ovih 100 respiratora...*“.

Svjedokinja je u nastavku izjavila da se u istrazi ograđivala i da nije pominjala razgovor sa V-optuženom poslije sjednice, jer su tužiocu u istrazi insistirali da u iskazu pomene ime Jelka što ona nije učinila. Izjavila je i da je tačno da se ni na jednoj sjednici nisu pominjali respiratori, ali da ju je zapovjednica nakon sjednice, koja je održana 1.4., upoznala da dostavi zahtjev za izdvajanje rezerve na iznos od 5 miliona KM za kupovinu medicinske opreme, te da je na sjednici obrazlagala stanje u budžetu i da postoji mogućnost, bez obzira na sredstva zaštite i spašavanja, da i Vlada FBiH zbog solventnosti budžeta nabavi sve što je tražio Zavod za javno zdravstvo.

U ponovnom ispitivanju od strane tužioca, svjedokinja je bila istrajna u tvrdnji da je zapovjednica nakon održane dnevne sjednice 1. aprila nju i načelnika štaba obavijestila da je potrebno da izdvoje finansijska sredstva za nabavku respiratora, te ponovila da je „*...u istrazi bila pod pritiskom da je spomenem da bi bila uhapšena, ja je nisam spomenula.*“

Cijeneći iskaz svjedokinje Sanite Alagić u vezi sa drugim provedenim dokazima, Sud prije svega nije mogao prihvatiti tačnim njene navode da je sjednica FŠCZ od 1.4.2020. godine sazvana po nalogu zapovjednice, V-optužene Jelke Miličević, a ne od strane načelnika, II-optuženog Solaka, jer isti nemaju uporište u drugim dokazima koje je Sud prihvatio kao relevantne i vjerodostojne. Naime, da je ovakva izjava svjedoka očigledno konstruisana radi izbjegavanja istine proizilazi iz iskaza svjedoka Enesa Memića, sekretara Štaba, kojem je u opisu poslova sazivanje sjednica, a koji je bio izričit da mu je upravo načelnik štaba 1.4.2020. godine rekao da treba sazvati telefonsku sjednicu. Iskaz svjedoka Memića u ovom je dijelu u potpunosti potvrđen i materijalnim dokazima odbrane V-optužene, tako da ne ostavlja sumnju u pogledu istinitosti i tačnosti onoga što je ovaj svjedok izjavio. Tako iz sadržaja e-mail-a koji je Enes Memić uputio 1.4.2020. godine²¹¹ članovima štaba jasno i nesumnjivo proizilazi da se sjednica saziva na zahtjev načelnika štaba, II-optuženog Fahrudina Solaka, bez navoda da postoji saglasnost zapovjednice, a što je u skladu sa proširenim ovlaštenjima načelnika štaba prema Uredbi o izmjenama Uredbe o Federalnom štabu Civilne zaštite broj: 457/2020 od 25.3.2020. godine. Naime, iz sadržaja i ostalih materijalnih dokaza koje odbrana uložila pod istim brojem (DO 5-1)²¹², uočljivo je kako se

²⁰⁹ Ročište održano 17.11.2021. godine

²¹⁰ Zapisnik o saslušanju svjedoka Sanita Alagić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 1.9.2020. godine - **DT 210**

²¹¹ email pošiljaoca Enes Memić <...>, 1.4.2020 godine, 17:32 h - **DO 5-1**

²¹² email pošiljaoca Enes Memić <...>, 16.03.2020 godine, 10:30 h; email pošiljaoca Enes Memić <...>, 21.03.2020 godine, 18:26 h; email pošiljaoca Enes Memić <...>, 25.03.2020 godine, 16:48 h; email pošiljaoca Enes Memić <...>,

pozivi za sjednicu do 25.3.2020. godine dostavljaju uz saglasnost zapovjednice, što nije slučaj u pozivima koji su datirani nakon toga, a u kojim je sadržano samo obavještenje da se sjednica održava na zahtjev načelnika kao što je to i definisano izmjenom Uredbe²¹³..

Neuvjerljiv pokušaj da otkloni odgovornost neposredno nadređenog II-optuženog Fahrudina Solaka, a sljedstveno tome umanju i svoj vlastiti nesumnjiv doprinos u prikrivanju podataka o predmetu nabavke, odnosno u ovoj nezakonitoj nabavci, Sud je našao i u nedosljednom kazivanju svjedokinje Sanite Alagić o razlozima zbog kojih Odluka o nabavci sredstava i opreme od 1.4.2020. godine²¹⁴ nije specificirana. Tako je svjedokinja nudila različita i ponekad kontradiktorna objašnjenja izjavljujući prvo da je *"smatrala da je tabelarni pregled neophodan kad je više tačaka, ovcje je bilo u pitanju jedna tačka..."*, zatim *"da su tabelarne preglede pravili dok nisu dobili potrebe od Zavoda za javno zdravstvo"*, pa da je u trenutku donošenja odluke *"bilo... nepoznato šta je sve neophodno..."*, da bi potom potpuno suprotno ranije istaknutom izjavila *"Izdvajali smo sredstava za nabavke respiratora. Nje mi bio problem da napišem da... Ja sam iskjučivo zbog pravilnog evidentiranja troška to nazvala 'materijal i oprema'. Jer se testovi i maske krjiže na ekonomske kodove ovaj 613400 'Nabavka materijala'... a oprema se krjiži na respiratore. Dakle... respiratori se krjiže na 'Opremu'. Tako da nije bio problem da ja napišem u u Odluci o nabavci, kcju usvaja Federalni štab Civilne zaštite. Ništa apsolutno nisam imala smetnju da napišem da je u pitanju nabavka respiratora."*, te na koncu istakla da se razlozi ogledaju u tome što nisu mogli ispoštovati zahtjeve koji su bili navedeni u ranijim odlukama, zbog čega ovaj put nije napravljena tabela sa prikazom količine i cijene.

Kod ovakvog stanje stvari, Sud je zaključio da se stvarni razlozi nespecificiranja odluke ogledaju upravo u namjeri da se prikrije predmet nabavke i time spriječi bilo kakva mogućnost da neko od članova štaba otvori raspravu i eventualno problematizira određena pitanja u pogledu predmeta nabavke kao što je to bio slučaj ranije. Tome u prilog govore iskazi svjedoka Marine Bere, Enise Bajrović i Namika Hodžića kojima je Sud poklonio vjeru, a iz kojih proizilazi kako je bilo slučajeva odgađanja glasanja o odlukama u kojima nije postavljena specifikacija materijala i opreme koja se nabavlja.

Tako je svjedokinja ENISA BAJROVIĆ²¹⁵ izjavila da je na sjednici štaba 24.3.2020. godine stavljen prijedlog za glasanje odluke u kojoj nije postavljena specifikacija materijala i opreme koji se nabavljaju, nakon čega je gospođa Marina Bera, članica Federalnog štaba Civilne zaštite iz Federalnog Ministarstva zdravstva, otvorila raspravu po toj odluci i pitala šta je konkretno predmet nabavke. Kako nisu imali odgovor na to pitanje odluka je skinuta sa same sjednice. Koliko se sjeća o ovoj odluci je diskutovala i komadantica Jelka Miličević koja je predložila da se ova odluka stavi za sutrašnju sjednicu dnevnog reda kako bi se dopunila u smislu specifikacije potrebnih sredstva i opreme.

26.03.2020 godine, 11:11 h; email pošiljaoca Enes Memić <...>, 27.03.2020 godine, 12:35 h; email pošiljaoca Enes Memić <...>, 28.03.2020 godine, 10:29 h; email pošiljaoca Enes Memić <...>, 31.03.2020 godine, 15:07 h - **DO 5-1**

²¹³ Članom 4. Uredbe o izmjenama uredbe o Federalnom štabu Civilne zaštite broj: 457/2020 od 25.3.2020. godine, član 10. stav 1. Uredbe izmjenjen je i glasi: *"Sjednice Federalnog štaba, na zahtjev načelnika Federalnog štaba, obavezno saziva i rjima predsjedava, komandant Federalnog štaba."* (DT-57)

²¹⁴ **DT-91**

²¹⁵ Saslušana na ročištu 5.11.2021. godine.

Ove navode potvrdio je i svjedok NAMIK HODŽIĆ kada je izjavio da je istinit dio izjave iz istrage u kojoj stoji: *“Sjećam se da je na jedncj od sjednica Federalnog štaba Civilne zaštite, mislim da se radi o starom sazivu i da je ta sjednica bila 23. ili 24.marta, bila stavljena na glasanje, neka odluka o izdvajanju sredstava i da je tada čini mi se zapovjednica Miličević problematizirala što nemamo nikakvih specifikacija materijala i opreme kcji se nabavljaju, pa je tada odluka vraćena Federalncj upravi Civilne zaštite, a Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine je zadužen da napravi Plan potreba, prema potrebama kcje iskazuju zdravstvene ustanove u Federaciji Bosne i Hercegovine.”*

Svjedokinja MARINA BERA²¹⁶ je na glavnom pretresu izjavila da je na sjednici održanoj 24.3.2020. godine pokrenula ovo pitanje kada se raspravljalo o nabavci PCR testova, u smislu kako je trebalo pribaviti napismeno stav struke vezano za nabavku ovih testova, ističući da joj je poznato da Federalna uprava Civilne zaštite nije mogla dati odgovor na takvo pitanje i da bi to mogli znati samo stručnjaci koji rade u laboratoriju odnosno mikrobiolozi sa tri klinična centra koja su u to vrijeme radili testiranja.

Upornost svjedokinje Alagić da na glavnom pretresu posebnu pažnju usmjeri na V-optuženu Jelku Miličević, Sud je prepoznao kao dodatni neuspjio i neuvjerljiv pokušaj da otkloni i umanjí odgovornost II-optuženog i doprinese njegovoj odbrani. Suočena sa materijalnim dokazom²¹⁷ koji ne podržava njenu tvrdnju da je zapovjednica na dnevnoj sjednici 1.4.2020. godine spominjala respiratore, svjedokinja je prilikom unakrsnog ispitivanja na koncu ipak izjavila da je Jelka Miličević na ovoj sjednici spominjala medicinsku opremu²¹⁸, a ne respiratore, ali je ipak do kraja saslušanja na glavnom pretresu ostala istrajna u tvrdnji da je V-optužena Miličević, u neformalnom razgovoru sa njom i II-optuženim nakon dnevne sjednice, govorila da se sredstva izdvajaju radi nabavke respiratora.

Sud je u ovom dijelu prihvatio iskaz svjedokinje Sanite Alagić iz istrage kao istinit. Tvrdnje da su navodi kako je upravo od direktora, II-optuženog Fahrudina Solaka, saznala da će izdvojena sredstva u iznosu od 4.950.000 i 7 miliona KM biti iskorištena za nabavku respiratora²¹⁹, dati uz pomoć tužilaca Sud nije prihvatio, ocijenivši da je kazivanje svjedokinje na glavnom pretresu očigledno konstruisano radi izbjegavanja istine. Sud je uočio da su tvrdnje svjedokinje o davanju iskaza uz pomoć tužilaca posebno izražene kod pročitanih navoda koji upućuju na odgovornost II-optuženog, iz čega zaključuje kako je namjera svjedokinje da kazivanjem na glavnom pretresu pogoduje njegovoj odbrani. Za Sud je posebno indikativno da svjedokinja koja nije neuka (po zanimanju diplomirani ekonomista) ne iskoristi pravo da na zapisnik o saslušanju u istrazi istakne primjedbe (ako

²¹⁶ Saslušana na ročištu 21.4.2021. godine

²¹⁷ Zapisnik sa 12.vanredne sjednice Federalnog štaba civilne zaštite održane 1.4.2020.godine u prostorijama Federalne uprave civilne zaštite, sa početkom u 10,00 sati, broj: 12-40-6-148-72/2020 od 1.4.2020.godine – **DT 192**

²¹⁸ Ovo je potvrdio i svjedok Mustafa Kadribegović kroz sadržaj bilješki koje je vodio na sjednicama kolegija i Federalnog štaba Civilne zaštite (*“... Također, zapovjednica Miličević je predložila da se donese odluka za nabavku opreme...”*)

²¹⁹ *“Od direktora. A mislim da je to moglo biti na nekom od kolegija i da je direktor rekao da je neophodno da preduzmemo aktivnosti vezano za nabavku respiratora.”*

ih je već bilo kako tvrdi), pri tome nudeći na glavnom pretresu neuvjerljivo objašnjenje da to nije učinila zbog straha od tužilaca.

Da je saznanje o tome za šta će biti iskorištena izdvojena sredstva mogla imati samo od II-optuženog Solaka govori i činjenica što iz provedenih dokaza jasno proističu aktivnosti I-optuženog Fadila Novalića i II-optuženog Fahrudina Solaka da minimiziraju i marginaliziraju uloge svih službenih osoba koje su imale ili mogle imati bitnog ili presudnog uticaja na planiranu nabavku respiratora, pa tako i V-optužene Jelke Miličević kojoj su, prema ocjeni Suda, umišljajno uskraćivali relevantne informacije o planiranoj nabavci respiratora, a što je vidljivo iz određenih optužnih tvrdnji koje su dokazane i već prethodno obrazložene, ali i onih o kojima će tek biti govora u nastavku obrazloženja slijedom opisa radnje izvršenja krivičnog djela iz optužnice.

Nakon što su na osnovu odluka FŠCZ i Vlade FBiH koje su donesene radnjama I-optuženog Novalića i II-optuženog Solaka obezbjeđena sredstva II-optuženom Solaku, u svojstvu direktora FUCZ, za zaključenje ugovora sa unaprijed odabranim pravnom licem „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica, odnosno sa III-optuženim Fikretom Hodžićem u svojstvu odgovornog lica u ovom pravnom licu, kako je to prethodno obrazloženo, Sud je utvrdio da je II-optuženi Fahrudin Solak u nastavku iskoristio ovlaštenja direktora i 2.4.2020. godine na osnovu dostavljene ponude pravnog lica "F.H. Srebrna malina" d.o.o. Srebrenica broj: 7737/2020 za prodaju 100 komada respiratora HC VE003 za iznos od 10.530.000,00 KM²²⁰ odobrio i potpisao Obrasce 2 (unos faktura), broj: 07-11-1-28-29/20 i broj: 07-11-1-28-236/20 od 2.4.2020. godine, sa nalogom za unos fakture dobavljača „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica u ISFU trezorsku aplikaciju na iznose 4.950.000,00 KM i 5.800.000,00 KM, a da prethodno nije zaključen kupoprodajni ugovor, niti je od strane pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica dostavljena vjerodostojna knjigovodstvena isprava - faktura ili profaktura kojom dokazuje obavezu plaćanja kako je to propisano čl. 56. st. 2. Zakona o budžetima u Federaciji BiH.

Na okolnosti sačinjavanja Obrazaca 2²²¹, odnosno unošenja podataka u ISFU trezorsku aplikaciju optužba je u toku postupka saslušala svjedokinje Melihu Glavinić, Jasminu Imamović i Nerminu Fejzić, zaposlenice Federalne uprave Civilne zaštite, a o istom se u toku glavnog pretresa očitovala i svjedokinja Jelena Znahor, te Sanita Alagić.

Sud se prije svega osvrće na iskaz svjedokinje NERMINE FEJZIĆ²²² koja je u konkretnom slučaju radila unos podataka u trezorsku aplikaciju i izradila sporne Obrasce.

Prilikom saslušanja na glavnom pretresu svjedokinja je najprije objasnila da je svrha unošenja u trezorsku aplikaciju (popunjavanje Obrazca 2) realizacija plaćanja prema

---

²²⁰ Ispis email-a Fikret Hodžić <...> poslan na email adresu ..., od 02.04.2020 godine, 4:33:43 PM, predmet: PONUDA ICU VENTILATOR, sa prilogom: ponuda F.H. Srebrna malina br. 7737/2020 od 02.04.2020 godine, tehničke specifikacije ICU Ventilator product code: HC-VE003 (na engleskom jeziku) – **DT 97**

²²¹ Obrazac Federalno ministarstvo finansija, Federalna uprava civilne zaštite broj protokola: 07-11-1-28-236/20 od 02.04.2020. godine na iznos od 4.950.000,000 KM; Obrazac Federalno ministarstvo finansija, Federalna uprava civilne zaštite broj protokola: 07-11-1-28-29/20 od 02.04.2020. godine na iznos od 5.580.000,000 KM - **DT-111**

²²² Saslušana na ročištu 8.12.2021. godine (viši referent za knjigovodstvo i stalna sredstva, radi na unosu u trezorsku aplikaciju i izradi obrazaca 1-4.)

Ministarstvu finansija, navodeći da je osnov za plaćanje ugovor, te ponuda ili predračun ako se radi o avansnom plaćanju (u praksi je imala vrlo često da joj piše ponuda/predračun), a ako nije avansno plaćanje onda je to faktura.

Nakon što su joj prezentovani Obrasci koji su sačinjeni u vezi sa nabavkom respiratora, svjedokinja je prvo tvrdila da je prilikom unosa podataka imala predračun broj 7737/2020, da bi potom na upit tužioca ko joj je dao taj predračun izjavila: *"... šefica (Sanita Alagić) je znači unijela taj, taj predračun ili ponudu, znači... Vi sad mene ovaj hoćete ... znači, ja znam da sam ja ovcje znači napravila u mcjcy glavi znači, ponuda i predračun je jedno te isto i ona je donijela ponudu i ugovor"*, te na kraju potvrdila da je ipak imala ugovor i ponudu, ističući da je ponuda imala sve elemente predračuna ili fakture zbog čega je i mogla napraviti ovaj Obrazac. Takođe je potvrdila da je ponuda koju je imala bila potpisana i ovjerena, te da se ne sjeća da li je imala primjeni pečat. U opisu plaćanja navela je da se radi o respiratorima, bez navođenja vrste i tipa, jer se to, kako je izjavila, inače ni ne navodi u tom opisu.

Tvrdeći da ovo nije bio prvi slučaj da u Obrazac 2 unosi podatke iz ponude, te da je to već uradila u dva ili tri slučaja, svjedokinji je prezentovan dio iskaza iz istrage²²³ u kojem je na pitanje: *„Da li se u Obrazac brj 2 mogu unjeti podaci iz ugovora, odnosno ponude za zaključenje ugovora?“*, odgovorila: *"Koliko se mogu sjetiti, uvijek sam unosila podatke iz predračuna ili fakture. Postoji mogućnost da sam jednom unijela podatke iz ponude, ali to nije slučaj „Srebrne maline“. Meni su ponuda i predračun veoma slični, tako da je moguće da sam umjesto ponuda, napisala predračun, bez da mi je to neko rekao."*, nakon čega je potvrdila da je tačno da je podatke iz ponude unijela samo jednom prilikom.

Svjedokinja Fejzić je u nastavku saslušanja izjavila i da je prilikom popunjavanja Obrazaca 2 pogriješila u datumu odobrenja i umjesto 3.4., kada je prema kazivanju sve radila, navela datum 2.4.2020. godine, ističući kako je radila već 18 dana, po 18 sati dnevno i da je vrlo moguće da je stavila datum koji je bio naveden na ponudi. Dalje je navela da u datumu unosa nije pogriješila, a da je razlog što se u oba Obrasca ponavlja pogrešan datum odobrenja je taj što je drugi obrazac radila preko onog prethodnog i mijenjala samo one podatke koji su trebali biti promjenjeni (iznos i izvor plaćanja - podračuna). Takođe je navela da je nakon što je sačinila obrazac isti dala kolegici Jasmini da skenira i pošalje zamolbu kolegama u Ministarstvu finansija da uvrste u plaćanje, navodeći da je bilo stanje nesreće i da su za sva plaćanja slali takvu molbu.

U odnosu na sporni datum 2.4.2020. godine, svjedokinja je bila istrajna u tvrdnji da je sigurno datum ponude onaj kojim se rukovodila kada je unosila ovaj podatak, ponavljajući *"...ja Vam sad kažem, 18 dana radim, po 18 sati i ne da sam bila umorna, bila sam i pod stresom od samog virusa. Znači i dan danas u mirnim uslovima napravim grešku, a ne da stavim datum fakture da stavim datum dole. Pa se onda okrenem gledam u kalendar, jesam li pogriješila i u tom...tad je bilo stanje nesreće, to nisu normalni uslovi."*

²²³ DT-212 Zapisnik o saslušanju svjedoka Nermina Fejzić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 7.10.2020. godine, str 4.

U prilog tvrdnji da se sve dešavalo 3.4., a ne 2.4., braniteljica II-optuženog je svjedokinji prezentirala Obrazac 4 koji, kako je svjedokinja objasnila, služi da se registruje dobavljač koji ima sistemski broj, a mijenja banku, kao što je to bio u konkretnom slučaju. Svjedokinja je potvrdila da je zbog ove promjene evidencije u sistemu kod Ministarstva finansija morala zastati sa popunjavanjem Obrazca broj 2 i popuniti Obrazac 4, na kojem stoji da je popunjen 3.4.2020. godine. Takođe navela da joj niko, a posebno II-optuženi Fahrudin Solak, nije dao nikakve naloge, naredbe ili bilo šta slično da izvrši hitno plaćanje u vezi sa ovim ugovorom, te dodala *"...onako i sami shvatili smo da trebamo što brže da reagujemo, i za testove i za sredstava za dezinfekciju, pa evo i za respiratore. Znači, da... napišemo mail kolegici u smislu 'molim Vas da ako možete uvrstite u plaćanje'."*

Svjedokinja MELIHA GLAVINIĆ²²⁴ je na glavnom pretresu potvrdila da je Obrazac broj 2 naloga za plaćanje Federalnom ministarstvu finansija, koji joj je prezentovan prilikom saslušanja, sačinila njena kolegica Nermina Fejzić, te izjavila da iako je u Obrascu naveden predračun broj: 7737/2020 (kolona 6), da je i kolegica Fejzić postupala po istoj ponudi kao i ona i da je sigurna (sjede u istoj kancelariji) da nije bilo nikakvog predračuna. Izjašnjavajući se dalje u pogledu istog Obrasca i datuma 2.4.2020. godine koji je naveden u donjem lijevom uglu gdje piše odobreno, svjedokinja je izjavila kako misli da je kolegica pogriješila u datumu, jer se sve dešavalo 3.4.2020. godine kada je i ona vršila unos u KUF, te dodala da se to prvo mora uraditi da bi kolegica uopšte mogla unijeti podatke u Obrazac 2. Na pitanje da li je bilo uobičajno da se unošenje podataka u KUF i plaćanje vrši po osnovu ponude, svjedokinja je izjavila da je u vanrednom stanju bilo još takvih slučajeva, kao i da je moguće da je u konkretnom slučaju ovu ponudu u KUF-u evidentirala kao predračun.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane II-optuženog, svjedokinja je potvrdila da u situaciji kada ponuda sadrži sve bitne elemente fakture da se ona u knjigovodstvenom smislu izjednačava sa predračunom ili sa računom.

Pitana na okolnosti saznanja o plaćanju stotinu respiratora od strane Federalne uprave Civilne zaštite, svjedokinja JASMINA IMAMOVIĆ²²⁵ je na glavnom pretresu izjavila da je 3. aprila 2020. godine na molbu kolegice Nermine Fejzić skenirala Obrazac 2 i poslala urgenciju u Federalno Ministarstvo finansija na plaćanje. Prema izjavi svjedokinje to nije bilo ništa neuobičajno, jer je u vrijeme pandemije urgirala za sve moguće fakture, u smislu da zamoli da se izvrše plaćanja, jer je većina faktura koje su dolazile hitne za plaćanje.

Nakon što joj je od strane Tužilaštva prezentovan Obrazac 2, svjedokinja je objasnila da bi „Datum odobrenja“ (2.4.2020. godine) koji stoji u donjem lijevom uglu trebalo da znači datum kada se priprema dokument, ali u slučaju da se kopira preko nekog dokumenta, onda se može desiti da ostane drugi datum, zbog čega je, kako je dalje navela, relevantan datum unosa (u trezorsku aplikaciju) u desnom uglu, a gdje stoji datum 3.4.2020. godine.

²²⁴ Saslušana na ročištu 24.11.2021. godine (viši referent u sektoru za finansije – knjigovođa, radi na unosu faktura u knjigu ulaznih faktura.)

²²⁵ Saslušana na ročištu 8.12.2021. godine (referent za trezorsko i blagajničko poslovanje, radi u trezorskoj aplikaciji u koju se unose sve fakture koje dođu u Federalnu upravu Civilne zaštite (pravdanje blagajne))

Očitujući se o spornim Obrascima 2 i navedenom datuma odobrenja, svjedokinja SANITA ALAGIĆ je na glavnom pretresu²²⁶ takođe izjavila da je nalog za plaćanje pripremljen nakon potpisanog ugovora, ali kako dobavljač „Srebrna malina“ u registru budžetskih korisnika u Ministarstvu finansija nije imao evidentiranu privrednu banku na koju je trebalo izvršiti uplatu, bili su dužni da pripreme i Obrazac 4, dodatni obrazac za unos dobavljača, nakon čega su bili ispunjeni uslovi za stvaranje transakcije odnosno za unos naloga obrasca 2 za plaćanje u sistem trezora. Osnov za popunjavanje Obrasca bili su ugovor, odluke o nabavci Federalnog štaba Civilne zaštite, te ponuda. Navela je da je ponudu prosljedila da se unese u knjigu ulaznih faktura, te objasnila da kolegica koja unese u knjigu ulaznih faktura objedinjava kompletnu dokumentaciju i prosleđuje je kolegici koja priprema nalog za plaćanje, odnosno obrazac 2 za unos u sistem.

U nastavku saslušanja je potvrdila da unošenje naloga u sistem odobrava direktor, te je na upit tužioca: *"Ako piše datum odobrenja 2.4.2020.godine, da' to znači da je 2.4.2020.godine, prije zaključenja ugovora direktor odobrio unošenje ovog naloga?"*, svjedokinja izjavila *"Ne. Direktor je mogao ovaj obrazac potpisati, 28., mogao ga je potpisati 15 dana poslije. Dakle, relevantno je datum odobrenja je datum kad je uneseno u sistem...Kolegica je napisala datum odobrenja 2.-i i nije moglo biti 2. Evo sad da je ona željela da bude 2.-og u sistemu to je tehnički nemoguće. Dakle sistem evidentira datum odobrenja...Znači direktor je ovaj obrazac potpisao...trećeg...Nakon što su... potpisani ugovori i i kompletirana dokumentacija."* Takođe je istakla da su ponuda i predračun potpuno isto, te da ako ponuda sadrži sve bitne elemente na osnovu kojih se može izvršiti plaćanje da se analogno smatra predračunom, te dodala *"Kolegica je napisala da je predračun, ... jer je ta ponuda sadržavala sve bitne elemente i može se smatrati predračunom."*

Iako svjestan posebnih uslova rada u spornom periodu, a koji su uvjetovani vanrednim okolnostima izazvanim pandemijom, Sud je ipak našao neuvjerljivim izjave svjedokinja da je sporni "datum odobrenja" nenamjerna greška i rezultat nepažnje zbog iscrpljenosti i manjka koncentracije u radu na što je posebno ukazivala svjedokinja Nermina Fejzić. Naime, Sud je ocijenio da su saglasne izjave ovih svjedoka u pogledu odlučnih činjenica smišljeno iskonstruisane i unaprijed dogovorene sa ciljem dovođenja II-optuženog Fahrudina Solaka u povoljniji položaj.

Zaključak Suda o svjesnom i ciljanom usklađivanju izjava proistekao je iz načina kazivanja svjedokinja na glavnom pretresu, a što je posebno vidljivo kada Nermina Fejzić na pitanje tužioca *"Datum odobrenja 2.4.2020. godine, šta to znači?"*, daje ishitren i nespretan odgovor *"Ja sam pravila ovaj obrazac i pogriješila naravno datum. Ova je je trebao da bude datum 3.4."* Tvrdnje svjedokinje Fejzić da je prilikom navođenja datuma odobrenja u donjem lijevom uglu (2.4.2020. godine) pogriješila, a da je datum u desnom gornjem uglu (3.4.2020. godine) ispravan i da tu nije učinila propust, zbog čega upravo ovaj datum treba prihvatiti kao relevantan, kako na to sugerira i svjedokinja Jasmina Imamović, posebno su

---

²²⁶ Ročište održano 10.11.2021. godine

neuvjerljive kada se ima u vidu da je oba datuma, kako je sama potvrdila, navodila isti dan, te da je mjerodavan baš onaj datum koji je, ispod njenog potpisa²²⁷, ispisan rukom.

Isti je slučaj i sa svjedokinjom Sanitom Alagić koja je na glavnom pretresu, pozvana da objasni šta je navedeno kao osnov na Obrascu 2 koji joj je predočen i šta znači "pred 773/2020", dala konfuzno izjašnjenje²²⁸ koje pri tome uopće ne nudi odgovor na postavljeno pitanje, ali uvodi tezu o navodnoj grešci u datumu odobrenja. Pri tome svjedok bez imalo dvojbe, ne nudeći bilo kakvu drugu mogućnost, ističe kako je kolegica prepisala datum sa ponude, iako je u toku saslušanja izjavila da lično nije učestvovala u ovoj proceduri, već da su to radili referenti, ukazujući "Evo mi je vidjivo iz ovog obrasca, s obzirom znam šta je obrazac pa mi je vidjivo čime se kolegica rukovodila." Sud ovu izjavu nije prihvatio kao istinitu, nalazeći da je i u ovom dijelu sračunata sa osnovnim ciljem pomaganja II-optuženom da izbjegne odgovornost, jednako kao i izjava o datumu (3.4.2020. godine) kada je direktor potpisao sporne Obrasce, a koja je posebno neuvjerljiva kada se uzme u obzir činjenica da je svjedokinja izjavila da lično nije učestvovala u ovoj proceduri niti je prisustvovala prilici kada su Obrasci potpisani.

Indikativno je i da navodna greška u datumu odobrenja nije jedini propust koji je u konkretnom slučaju načinjen prilikom unošenja podataka u IFSU trezorsku aplikaciju, pa je tako i pored nesporne činjenice da je od strane pravnog lica "F.H. Srebrna malina" d.o.o. Srebrnica dostavljena ponuda broj: 7737/2020 za prodaju 100 komada respiratora HC VE003 za iznos od 10.530.000,00 KM, u Obrazac 2 unešeno da se radi o predračunu. Sud je zaključio da se stvarni razlozi zbog kojih je navedeno da se radi o predračunu, a ne ponudi i zbog čega je u ovom slučaju odstupljeno od uobičajne prakse da se podaci unose iz predračuna ili fakture, ogledaju upravo u opravdanju unosa podataka u trezorsku aplikaciju radi realizacije plaćanja iako u tom trenutku nije postojao dokument koji predstavlja vjerodostojnu knjigovodstvenu ispravu kojom se dokazuje obaveza za plaćanje shodno članu 56. st. 2. Zakona o budžetima u Federaciji BiH.

Prilikom utvrđivanja ovih činjenica Sud je u cijelosti prihvatio iskaz svjedokinje JELENE ZNAHOR²²⁹ stručnog lica zaposlenog u Ministarstvu finansija FBiH, koja je postupala kao budžetski inspektor u provođenju budžetskog nadzora u Federalnoj upravi Civilne zaštite, jer svjedokinja nema nikakvog razloga i interesa tvrditi drugačije.

²²⁷ Potvrdila je to i svjedok Jasmina Imamović navodeći: "... Znači ovo u desnom uglu gore, gdje piše, gdje stoji Nerminin potpis, kolegice Nermine Fejzić potpis i datum ispod 3.4., to je datum unosa."

²²⁸ "U ovom obrascu kao osnov za izradu ovog obrasca može da posluži i ugovor, dakle kolegica je napisala ili ugovor ili predračun ili ponuda, bilo šta što je osnov, svega onog što je prilogu ovog obrasca. Dakle, mogla je da napiše predračun. Mogla je u principu i da ostavi prazno kompletan ovaj osnov. Već se krjižerjem i iznosom i dobavjačem i sistemskim brčjem dobavjača i opisom kcji se unosi u sistem kad se unese ovaj obrazac u sistem i poja kcja se popurjavaju, već je jasno, šta je u pitanju. Kolegica je napisala datum odobrenja... 2., odnosno prepisala je datum sa ponude. Ponuda je bila 2.4. iz razloga datuma drugog, dakle, kompletan obrazac je unešen 3.-eg i to se može provjeriti kroz sistem Orakla u kcji se ovaj obrazac unosi. Ovaj obrazac je pripreman na računaru i mogli su da stave datum i neki unaprjed i neki... kolegica se rukovodila datumom ponude, pa je pisala 2.4. ...Datum odobrenja... se ovaj kuca fizički, dakle kuca ga kolegica, a u sistemu, datum odobrenja je 3.4., dakle kad je unijela obrazac... u sistem je 3..."

²²⁹ Saslušana na ročištu 9.2.2022. godine

Referirajući se na dio Zapisnika²³⁰ u kojem se bavila realizacijom plaćanja po osnovu ugovora od 3.4.2020. godine, svjedokinja je na glavnom pretresu izjavila da je na osnovu raspoložive dokumentacije utvrdila da je Federalna uprava Civilne zaštite 2.4.2020. godine unijela Obrazac 2 za unos faktura u trezorsku aplikaciju, na kojoj je naznačen predračun broj 7737/20, a ne ponuda. Potvrđujući kako joj je prilikom nadzora dostavljena upravo ponuda, ne predračun, svjedokinja je u nastavku navela kako je ova ponuda evidentirana i u Knjizi ulaznih faktura Federalne uprave Civilne zaštite iako se ponude ne mogu evidentirati kao ulazne fakture. Svjedokinja Znahor je bila izričita u tvrdnji da je obaveza plaćanja prema Obrascima 2, odnosno knjigovodstvena obaveza za plaćanje po spomenutoj ponudi, stvorena upravo 2.4.2020. godine.

Prihvatajući iskaz ove svjedokinje za utvrđenje odlučne činjenice o unosu faktura dobavljača "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica u trezorsku aplikaciju, a da prethodno nije zaključen kuporodajni ugovor, Sud je posebno cijenio da je svjedokinja Jelena Znahor prilikom saslušanja dodatno istaknula i da je naknadno, postupanjem po prigovoru budžetskog korisnika, kada su imali na uvid više drugih izvora, potvrđen raniji zaključak o 2.4.2020. godine kao datumu stvaranja knjigovodstvene obaveze, odnosno obaveze plaćanja.

Pokušaj odbrane II-optuženog da kroz sačinjeni Obrazac 4²³¹, kao i uložene materijalne dokaze²³² ospori tvrdnju optužbe da je Obrazac 2 odobren i potpisan od strane II-optuženog Fahrudina Solaka 2.4.2020. godine, nisu uvjerali Sud da treba donijeti drugačiji zaključak. Kako na to ukazuje odbrana, a što je objasnila i svjedokinja Nermina Fejzić, Obrazac 4 služi da se registruje dobavljač koji ima sistemski broj, a mijenja banku, što je u konkretnom slučaju urađeno u odnosu na pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica koje je imalo registrovan transakcijski račun u sistemu, ali kako to nije bio onaj broj računa koji je bio naveden na ponudi, trebalo je izvršiti izmjenu.

Iako je nesporno da broj transakcijskog računa dobavljača predstavlja obavezno polje Obrasca 2, Sud je zaključio da izmjena broja računa za uplatu po ponudi od 2.4.2020. godine za pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, a koje je kao registrovani dobavljač već imalo sistemski broj, nije bila smetnja za kreiranje obaveze popunjavanjem Obrasca 2, kako to odbrana pokušava predstaviti, odnosno navođenje novog ispravnog broja računa, te u konačnici i njegovo odobrenje i potpis od strane II-optuženog Fahrudina Solaka. Naime, promjene u sistemu koje se odnose na podatke o računu pravnog lica, a koje se vrše kroz Obrazac 4, bile su nužne za realizaciju uplate koja je nesumnjivo izvršena 3.4.2020. godine, kada je datiran i Obrazac 4, zbog čega Sud ni u ovom dijelu nije našao objektivnim i istinitim kazivanje svjedokinje Nermine Fejzić da je upravo zbog ove promjene

²³⁰ Akt Federalnog ministarstva finansija, jedinica za budžetsku kontrolu, broj: 12-11-9-1-8508/20 od 01.12.2020.godine, sa prilogom Zapisnika o inspekcijskoj kontroli-Federalna uprava civilne zaštite, broj: 12-11-9-1-8505/20 od 30.11.2020 godine (u optužnici broj 69., original) – **DT-221**

²³¹ Obrazac, Federalna uprava civilne zaštite, broj protokola: 07-11-1-28-25/20, sis broj: 61079 od 03.04.2020 godine (fco) – **DO 2-16**

²³² Odbrana je materijalne dokaze koji su u sudski spis uvedeni pod brojem DO 2-44 i 44a prikazala kao ogledne primjere da je bilo uobičajno da službenice računovodstva u FUCZ prilikom popunjavanja trezorske aplikacije u rubrici datum uvijek upisuju datum po ponudi, predračunu ili računu, što, kako tvrde, ne koincidira sa faktičkim datumom unosa u tu trezorsku aplikaciju.

evidencije u sistemu kod Ministarstva finansija, u konkretnom slučaju morala zastati sa popunjavanjem Obrasca broj 2 i popuniti Obrazac 4, na kojem stoji datum 3.4.2020. godine.

Ocjenom provedenih dokaza Sud je dalje utvrdio da je II-optuženi Solak, u cilju realizacije ranije dogovorene javne nabavke respiratora između I-optuženog Novalića i III-optuženog Hodžića, a nakon što je 2.4.2020. godine na osnovu dostavljene ponude IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica od istog dana, odobrio i potpisao Obrascu 2 sa nalogom za unos fakture dobavljača "F.H. Srebrena malina" u IFSU trezorsku aplikaciju na iznose od 4.950.000,00 KM i 5.800.000,00 KM, kako je to prethodno utvrđeno, iskoristio ovlaštenja direktora FUCZ kao ugovornog organa ove nabavke, kada je suprotno odredbama člana 10. Zakona o javnim nabavkama i Saopštenju Agencije za javne nabavke, broj: 02-1-489-1/20 od 17.3.2020. godine, bez obrazloženja opravdanosti primjene ovog člana donio Odluku o izuzeću od primjene ZJN, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020. godine, te s pravnim licem „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica kojeg je zastupao III-optuženi Fikret Hodžić potpisao ugovor o kupoprodaji roba, broj: 6626/2020, čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivni „HC VE003“ (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM.

U kontekstu ovih činjeničnih utvrđenja Sud se najprije osvrće na iskaze svjedoka Adnana Hrapovića, Enise Bajrović i Sanite Alagić, koji su bili direktno uključeni u izradu odluke o izuzeću, kao i sačinjavanje kupoprodajnog ugovora.

Svjedok ADNAN HRAPOVIĆ²³³, stručni savjetnik za javne nabavke u FUCZ, je na glavnom pretresu naveo da su se javne nabavke u FUCZ nakon proglašenja stanja nesreće vršile uz primjenu člana 10. Zakona o javnim nabavkama, što je podrazumijevalo samo donošenje Odluke o izuzeću, nakon čega se sklapa ugovor, a nakon realizacije ugovora na portal javnih nabavki unosi Izvještaj o provedenom postupku nabavke (u roku od 30 dana). Objasnio je da odluku o izuzeću donosi direktor uprave na prijedlog koji priprema Sektor za materijalno-finansijske poslove, a kada se odluka donese istu priprema Pravni sektor. Potvrdio je da je u okviru poslova koje je obavljao bio upoznat sa sadržajem saopštenja Agencije za javne nabavke, navodeći kako pretpostavlja kako je ovo saopštenje bilo osnov za donošenje odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama.

Osvrćući se na nabavku respiratora, svjedok je izjavio da je prijedlog za izuzeće inicirala pomoćnica direktora, Sanita Alagić, a da je prijedlog potpisao direktor. Objasnio je da je prilikom sačinjavanja konkretnog prijedloga za donošenje Odluke o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, Sanita došla u njegovu kancelariju i donijela ponudu od dobavljača "Srebrena malina" za nabavku respiratora tip HC VE003 u količini od 100 komada na iznos od 10.530.000,00 KM, a koja je bila osnov za unošenje konkretnih podataka o predmetu, vrsti i cijeni robe koja se nabavlja. Takođe je naveo je da je tom prilikom iznio mišljenje i rekao Saniti da on na ovaj način ne bi radio (*"al' nisam rek'o da ne rade, mislim... odluka je na njcj bila."*), objasnivši na pretresu da je razlog to što postupak nije transparentan, te ponovio da je to samo njegovo mišljenje. Prijedlog odluke nije parafirao jer nije smatrao da treba, akcentirajući da to nije bio izraz njegovog neslaganja sa prijedlogom, već da u vrijeme pandemije ništa nije parafirao. Svjedok je takođe izjavio

²³³ Saslušan na ročištu 3.11.2021. godine

da su prijedlog odluke i odluka završeni isti dan, navodeći da je to takav postupak da sve može završiti u roku od sat vremena. Nakon što su urađeni prijedlog odluke i sama odluka, sačinili su i ugovor čiji je primjerak (potpisan, ovjeren pečatima ugovornih strana i protokolisan) dobio sutradan, a nakon par dana unio je potrebne podatke na portal javnih nabavki, jer je to bila njegova obaveza. Ugovor je pohranio u faciklu predmeta koja stoji u njegovoj kancelariji, a spomenuta ponuda bila je sastavni dio ugovora.

Svjedok je u unakrsnom ispitivanju, na pitanje braniteljice II-optuženog, potvrdio da je i u Odluci štaba bilo istaknuto da će nabavka vršiti u skladu sa saopštenjem Agencije za javne nabavke, kao i da nakon korespodencije koju je imao sa Agencijom za javne nabavke²³⁴, nikada nije dobio akt da je postupak nabavke respiratora bio nezakonit, niti im je izrečena prekršajna sankcija u smislu Zakona o javnim nabavkama.

Svjedokinja ENISA BAJROVIĆ²³⁵ potvrdila je na glavnom pretresu da je učestvovala u sačinjavanju Odluke o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, Federalne uprave civilne zaštite broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020. godine. Navela je da je od momenta kada je proglašeno stanje nesreće na području Federacije pribavljeno mišljenje Agencije za javne nabavke vezano za nabavku u hitnim situacijama. Mišljenje Agencije je razumijela na način da se odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama može donositi samo u krajnje hitnim slučajevima kada se spašavaju životi ljudi i materijalnih dobara i kada se nabavka mora izvršiti u roku od sat-dva. Na pitanje ko unutar Federalne uprave civilne zaštite odlučuje koji će postupak javne nabavke biti primjenjen u svakom konkretnom slučaju, izjavila je da je to rukovodilac Sektora za materijalno-finansijsko poslovanje, a da konačnu odluku donosi direktor. Navela je takođe da je u vrijeme kada je sačinjavala ovu odluku imala saznanja šta se po istoj nabavlja, jer je u prijedlogu odluke koji je došao od Odsjeka za nabavke, a koji je sačinio Adnan Hrapović, označeno da se nabavljaju respiratori.

Osvrćući se na primjenu Zakona o javnim nabavkama u okolnostima konkretnog slučaja svjedokinja SANITA ALAGIĆ je prilikom saslušanja na glavnom pretresu²³⁶ izjavila da je u neformalnim razgovorima na kolegiju iznosila mišljenje o načinima provođenja nabavki navodeći *"...bili smo svi malo u nepoznatom ... kako da postupamo, jer nam Zakon kaže jedno, a proglašer je starja nesreće i situacija nam kaže drugo"*, ali da im je nakon saopštenja Agencije za javne nabavke bilo vrlo jasno kako da postupaju.

Nakon ovakvog svjedočenja na glavnom pretresu, svjedokinji je predložen dio njene izjave iz istrage²³⁷ iz koje proizilazi kako je jasno iskazivala svoje nezadovoljstvo o načinu

²³⁴ Zahtjev za dostavu podataka za izuzeća, Agencija za javne nabavke/nabave, Filijala Mostar, broj: 04-16-1-738-2/20 od 22.04.2020 godine (fco) – **DO 2-12**; Dopis, Federalna uprava civilne zaštite, broj: 07-11-13-206-2/20 od 30.04.2020. godine (fco) sa prilogom: Izvještaj o vrijednosti pojedinačnih ugovora za sve dobavljače – nabavke koje su izuzete od primjene ZJN, 30.04.2020. godine – **DO 2-13**

²³⁵ Saslušana na ročištu 5.11.2021, godine (zaposlena u FUCZ, pomoćnik direktora, rukovodilac sektora za pravne i opće poslove)

²³⁶ Pretres od 10.11.2021. godine

²³⁷ **DT-210** Zapisnik o saslušanju svjedoka Sanite Alagić, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 25.8.2020. godine *"...Ja sam upozoravala direktora na primjenu člana 10. Zakona o javnim nabavkama i skretala mu pažnju da se radi o izuzeću, kcje n,je primer,jivo u ovom sluč,ju, jer bi za r,jegovu prim,jenu, morali imati stav Ministarstva sigurnosti*

provođenja javnih nabavki primjenom člana 10. Zakona o javnim nabavkama i upozoravala direktora o netransparentnosti tako provedenog postupka, na što je svjedokinja odgovorila da je to odgovor koji je uobičajen uz pomoć tužilaca, dodajući *"razgovarali jesmo o tom članu Zakona... i sa gospodinom Adnanom Hrapovićem..."*, te zaključila da su razgovori o načinu provođenja javnih nabavki vođeni od pojave Korona virusa i da su *"sugerisali dok nismo dobili instrukciju od Agencije za javne nabavke"*. Takođe je izjavila da je odluka o izuzeću od primjene ZJN pripremljena 3. aprila, prije potpisa ugovora.

Cijeneći iskaze navedenih svjedoka, te dovodeći ih u vezu sa materijalnim dokazima, Sud je utvrdio da je Odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, a koja je u konkretnom slučaju nesumnjivo donijeta po odluci II-optuženog, suprotna odredbama člana 10. Zakona o javnim nabavkama i Saopštenju Agencije za javne nabavke.

Naime, odredbom člana 10. stav 1. tačka b) Zakona o javnim nabavkama jasno je propisano da se *"od primjene ovog zakona izuzima: ... b) ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtjeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini."*, dok je u Saopštenju Agencije²³⁸, uz objašnjenje kada se nabavka može podvesti pod izuzeće od primjene Zakona sa aspekta "posebnih mjera sigurnosti" iz člana 10. stav (1) tačka b) Zakona, decidno navedeno da je u ovom slučaju bitno obrazložiti da bi primjena postupaka javne nabavke, odnosno vrijeme potrebno za provođenje istih, prouzrokovalo izuzetno negativne posljedice, te da su ugovorni organi upravo na temelju takve procjene postupili i preduzeli radnje odmah. Takvog obrazloženja nema u Odluci od 3.4.2020. godine.

Sud na ovom mjestu nalazi važnim istaći da Odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, a koja se odnosi na nabavku robe – respirator invazivni "HC VE003" (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530.000,00 KM nije uložena kao materijalni dokaz, izvjesno zbog razloga o kojima će biti govora u posebnom odjeljku²³⁹ u nastavku obrazloženja ove presude. Međutim, imajući u vidu da je utvrđeno kako je sadržaj odluka ostao identičan nakon izmjene oznake respiratora (HC VE003 promjenjen u ACM812A), Sud je zaključak o izostanku obrazloženja o opravdanosti primjene člana 10. ZJN u Odluci o izuzeću od primjene ZJN crpio iz Odluke u kojoj je označen respirator ACM812A²⁴⁰.

Da primjena člana 10. Zakona o javnim nabavkama, odnosno izuzimanje odredbi od tog Zakona nije bilo primjenjivo u konkretnom slučaju, II-optuženog je upozoravala i

---

da se radi o pitanju koje je bitno za sigurnost države. Takođe, skretala sam pažnju da se radi o netransparentnom postupku i da bi bilo puno bolje provesti pregovarački postupak sa objavom obavještenja ili pregovarački postupak bez objave obavještenja, sa ponuđačima koji su u to vrijeme samoinicijativno podnosili ponude za medicinsku opremu i sredstva. Pošto je u to vrijeme, postojalo puno takvih ponuda, ja sam lično direktoru, skretala pažnju, da možemo provesti postupak pregovarača sa takvim ponuđačima. Bez obzira na to, direktor je u svim postupcima javnih nabavki, mislim da je ih je bilo preko 30, donio odluku o izuzeću, rukovodeći se saopštenjem Agencije za javne nabavke i zaključcima sa proširene sjednice Vlade Federacije. Direktor mi je saopštio da on odluku o izuzeću donosi zbog ovih razloga, naglašavajući mi da je star, je nesreće i da se spašavaju ljudski životi."

²³⁸ Saopštenje Agencije za javne nabavke/nabave Bosne i Hercegovine, broj: 02-02-1-489-1/20 od 17.03.2020.godine –

DT 1

²³⁹ Odjeljak u kojem je sadržano obrazloženje o dokazanom krivičnom djelu *Krivotvorer je službene isprave* iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZFBiH za II-optuženog Fahrudina Solaka.

²⁴⁰ Izvod sa računara (Odluka o izuzeću-respirator invazivni.doc, sa prilogom: Odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, Federalna uprava civilne zaštite, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020 godine – **DT 152**

svjedokinja Sanita Alagić. Iako je na glavnom pretresa izjavila da je ovaj član problematiziran sve dok nije donijeto saopštenje Agencije za javne nabavke nakon čega im je, kako tvrdi, bilo vrlo jasno kako da postupaju, Sud je u ovom dijelu prihvatio iskaz svjedokinje iz istrage zbog istih razloga koji su već ranije istaknuti. Tome u prilog govori i iskaz svjedoka Adnana Hrapovića koji je izjavio da je i prilikom sačinjavanja konkretnog prijedloga Odluke o izuzeću ukazao na netransparentnost ovog postupka i da on na ovaj način ne bi provodio konkretnu nabavku.

Sud je zaključio da odluka II-optuženog da zaključi ugovor sa pravnim licem „F.H. Srebrena malina“ izuzimanjem od odredbi ZJN, odnosno putem direktnog sporazuma, bez obzira na upozorenja da je takvo postupanje problematično, upravo potvrđuje namjeru II-optuženog da kroz netransparentan postupak realizira nabavku respiratora sa unaprijed odabranim dobavljačem, te isključi bilo kakvu mogućnost da se nabavka sa ovim dobavljačem dovede u pitanje i eventualno spriječi, sve kako bi se III-optuženom Hodžiću u njegovom pravnom licu omogućilo da stekne korist kroz realiziranu nezakonitu javnu nabavku, tačnije nezakonitim izuzimanjem od njene primjene pozivom na orddbe člana 10. Zakona o javnim nabavkama..

Nakon donesene Odluke o izuzeću, kako je to potvrdio i svjedok Adnan Hrapović, pristupljeno je sačinjavanju ugovora o kupoprodaja robe - respirator invazivni „HC VE003“ (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, koji je II-optuženi Fahrudin Solak potpisao sa pravnim licem „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica kojeg je zastupao III-optuženi Fikret Hodžić.

Jedini svjedok koji je imao neposredna saznanja o okolnostima zaključenja ovog ugovora jeste svjedokinja Sanita Alagić, koja je se o tome detaljno izjašnjavala prilikom saslušanja na glavnom pretresu.

Svjedokinja Sanita Alagić je izjavila da je III-optuženog Fikreta Hodžića upoznala 3. aprila 2020. godine kada je došao u kabinet direktora na potpisivanje ugovora. Na ovom sastanku su razmatrali ponude od dobavljača „Srebrene maline“, tvrdeći da su u tom periodu imali tri ponude²⁴¹ koje su bile u njenom sektoru i koje je ona ponijela na sastanak nakon saznanja da sastanku prisustvuje gospodin Fikret Hodžić. Tom prilikom je, kako je navela, III-optuženi Hodžić pojašnjavao rokove isporuke za svaki ponuđeni model pojedinačno, kao i razliku između invazivnih i neinvazivnih respiratora. Na pitanje tužioca da li je tada postavila pitanja koja su vezana za predmet ugovaranja, svjedokinja je odgovorila: *“Da postavjam pitanja da li posjeduje dozvolu Agencije za lijekove i medicinska sredstava, gaje mi je odgovoreno da će biti dostavljena. Dakle, sve je u pitanju bila brzina i zaključenje*

²⁴¹ Svjedok je prvo navela da je jedna ponuda bila za nabavku invazivnih i neinvazivnih, gdje nije pisala oznaka, zatim ponuda koju su dobili od strane Vlade Federacije, na kojoj je bilo HC VE003 i ponudu na ACM812A, koja je dostavljena direktno Zavodu ili upravi, ne sjeća se, da bi u nastavku saslušanja izjavila da je jedna dostavljena od strane gospodina Pehara direktno na sjednici štaba, jedna u Federalnu upravu Civilne zaštite i jedna je dostavljena od Vlade Federacije, te dodala: *“Imam saznanje da je jedna od tih ponuda dostavljena na portirnicu Federalne uprave Civilne zaštite, druga da je pristigla elektronskim putem od strane Vlade Federacije i treća od Zavoda za javno zdravstvo, direktno na sjednici štaba, donio Pehar.”* U toku unakrsnog ispitivanja od strane odbrane II-optuženog svjedok je razjasnila da je jednu ponudu preko Davora Pehara dobila 30.3 ili 1.4. a koja je glasila na Juvel respiratore, a zatim e-mail kojim Fikret Hodžić dostavlja ponudu i specifikaciju ICU ventilator, produkt kod HC VE003, te da je treća ponuda stigla na ulaz Federalne uprave Civilne zaštite koja se odnosi na respirator ACM.

ugovora...”, ponavljajući da je III-optuženi rekao da će dozvola biti dostavljena, da je u fazi okončanja i da će biti završena. Navela je da nisu konkretno razgovarali o cijeni, s obzirom da je cijena bila navedena u ponudama, već da su generalno o tome pričali kakve su cijene i u regionu i na svjetskom tržištu, te kako su se mijenjale. Svjedokinja je izjavila da joj je direktor potom rekao da treba pripremiti ugovor sa dobavljačem „Srebnom malinom“ po osnovu ponude koju su dobili od Ureda Vlade Federacije, a koja je glasila na 100 komada respiratora oznake HC VE003 i cijenu od 10.530.000,00 KM.

Na pitanje tužioca da li su u prilici pregovora sa III-optuženim Fikretom Hodžićem bilo koga koga konsultovali, svjedokinja je izjavila *”Imali smo članove Federalnog štaba Civilne zaštite”,* da bi na pitanje koga su konkretno od članova Federalnog štaba Civilne zaštite o tome konsultovali, navela *”Imali smo dakle, taj plan Svjetske zdravstvene organizacije... o minimalnim tehničkim karakteristikama kcje smo mogli da uporedimo”,* da bi na izričit upit Suda da li su konsultovali nekoga iz struke kada je u pitanju vrsta respiratora za koji se sklapa ugovor, odgovorila da se ne sjeća.

Svjedokinja je na glavnom pretresu izjavila da nije imala nikakvih primjedbi u odnosu na zaključeni ugovor sa pravnim licem "F.H. Srebrna malina", nakon čega joj se pročitao dio izjave iz istrage²⁴², gdje je na pitanje tužioca da li je u odabiru „Srebrne maline“ za nabavku 100 respiratora na bilo koji način učestvovao Odsjek za javne nabavke ili svjedokinja kao rukovodilac tog Odsjeka, izjavila sljedeće: *”Ne, kao što sam opisala, to je bila odluka direktora, po čijem nalogu smo postupili. A i sve odluke o pokretanju postupka, potpisuje direktor. Kada je na primjer bila odluka za nabavku testova za Kovid 19, mi smo imali priliku, ponude kcje su vrjedile 48 sati. U tom trenutku smo morali odlučiti, da li idemo u nabavku ili ne. Za ovu nabavku smo pozvali Zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva, da odlučimo, da li nam je neophodno toliko testova, kako ćemo izvršiti njihovu raspocjelu i da li da idemo u ovu nabavku. Tada je konsultacije s njima odlučeno da se ide u nabavku testova. Odluka o nabavci sredstava je donesena od strane Federalnog štaba Civilne zaštite, u kcjcj se zadužuje direktor da provede nabavku i tako je urađeno. U odnosu dakle na konkretno, da li je s Vama direktor razgovarao o ponudi „Srebrne maline“, kada Vam je rekao da sačinite ugovor? Nje, sa mnom nje razgovarao. A da li je razgovarao s nekim drugim od uposlenika Odsjeka, nje mi poznato.“,* te u nastavku izjavila i sljedeće: *„Mi kada smo dobili spisak potreba Zavod za javno zdravstvo, mi smo u kontinuitetu raspravljali o nabavkama sredstava i opreme, po tim potrebama za borbu protiv Kovida. Ponude su pristizale sa svih strana, što od ponuđača, što od Ministarstva zdravstva i pristizale su na razne mejlove, neke čak i faksom. Direktor je imao razgovore za neke od pristiglih ponuda i konsultacije s nekim, al' ne znam s kim. Za neku ponudu kcja je bila s kratkim rokom isporuke, gcje sam nakon nekoliko dana informisana od strane direktora, da su to respiratori isključivo namjenjeni za djecu. Sve ostale ponude bile su s dužim rokovima. Lično sam bila za to da nabavku respiratora izvršimo od renomiranih firmi, kcji se bave uvozom medicinske opreme, kao što je firma 'Sonomedikal' i imali smo i njihovu ponudu, gcje mi je žao što je njihov rok isporuke u ponudi bio, čini mi se 2 il' 3 mjeseca. To je bilo razlog, zašto sam Fikreta pitala, da li ima dozvolu za upis respiratora,*

²⁴² Zapisnik o saslušanju svjedoka Sanita Alagić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 1.9.2020. godine, str 5 - DT 210

a on je rekao 'Biće Vam dostavljeno'.“ S tim u vezi svjedokinja je izjavila da je ovo bilo njeno subjektivno mišljenje i da su vršili valorizaciju ostalih pristiglih ponuda koje su dolazile u upravu, gdje je bilo nemoguće izvršiti nabavku, te da je pričala o testovima, a ne o respiratorima.

S tim u vezi, navela je da su se sve ponude fizički nalazile kod kolegice Alme Bajramović koja je bila zadužena ih razvrstava. Svjedok je potvrdila da je ona kao rukovodilac sektora vršila analizu pojedinih ponuda, ali da su to radile i ostale kolege, te da joj je najvažniji bio rok isporuke. Na pitanje da li su vršili analizu predmeta koji se nalaze u ponudama u smislu njihove funkcionalnosti, svjedok je ponovila da su imali Smjernice Svjetske zdravstvene organizacije u kojima su navedene minimalne karakteristike koje uređaji moraju posjedovati, pa su pravili poređenja sa specifikacijama koje su imali. Takođe je navela da je u Planu Zavoda za javno zdravstvo naglašeno da su to respiratori za djecu i odrasle, a informacija Federalnog Ministarstva zdravstva je sadržavala spisak osnovnih tehničkih karakteristika, pa su ponude sa specifikacijom uređaja mogli da porede, ističući da su imali dovoljno elemenata da su poređenja mogli vršiti.

Ne sjeća se da li ona lično ili neko od zaposlenika na ovaj način vršila valorizaciju ponuda od pravnog lica "F.H. Srebrna malina", ali je na glavnom pretresu bila izričita u tvrdnji da su uređaji iz ponuda ispunjavali minimalne tehničke uslove po Smjernicima Svjetske zdravstvene organizacije. Takođe je potvrdila da je bilo i drugih ponuda za druge respiratore koji su isto tako uspunjavali ove uslove. Dalje je navela da ne zna da li je u ocenjivanju ispunjenosti minimalnih tehničkih uslova u pogledu ponuda "Srebrene maline" bilo komunikacije sa bilo kojim predstavnikom Zavoda za javno zdravstvo Federalnog Ministarstva zdravstva ili neke druge zdravstvene ustanove, ali da je sigurno izvršena valorizacija prije zaključenja ugovora 3.4.2020. godine. Potvrdila je takođe da su o izvršenim valorizacijama upoznavali direktora, ali da se ne sjeća da li su dobijali neku povratnu informaciju, da bi potom izjavila da je dobila informaciju *"da će se direktor konsultovati da je, prije zaključenja ugovora."* Ne sjeća se ko joj je to rekao, navodeći da su njena dalja saznanja već potpis ugovora.

Na upit tužioca u kojoj prilici su, kada je u pitanju odluka o tome da se zaključi ugovor sa „Srebrnom malinom“, razmatrali ponude, svjedokinja je izjavila: *"Tri mjeseca smo razmatrali, od februara... Svi su razmatrali tužioče, svi i Vlada i Ministarstvo i Krizni štab i i Federalna uprava Civilne zaštite, dakle sve instance kcje su bile uključene, svi su razmatrali šta je neophodno, za borbu protiv pandemije."* Svjedokinja je takođe izjavila da sve ostale ponude koje su imali nisu odgovarale i da je pravno lice "F.H. Srebrna malina" bila najpovoljniji ponuđač, ali da se ne može sjetiti koje su bile ostale ponude i koja je bila cijena na ostalim ponudama sa kojim je vršeno poređenje, ističući da su svi rokovi isporuke bili duži u odnosu na ponudu ovog pravnog lica.

Prihvatajući dijelove iskaza svjedokinje Sanite Alagić iz istrage koji su joj predočeni na glavnom pretresu kao tačne i istinite, jer nije ponudila valjano objašnjenje zbog čega na pretresu u ovom djelu tvrdi drugačije, Sud je u istim našao nedvojbenu potvrdu ranije iznesenog zaključka o ulozi II-optuženog (zastupnika ugovornog organa FUCZ) kao pukog

izvršitelja, realizatora već ranije dogovorene javne nabavke respiratora. Naime, izričiti navodi svjedokinje da niti ona niti Odsjek za javne nabavke kojim rukovodi nisu ni na koji način učestvovali u odabiru pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica za nabavku 100 respiratora, već da je to bila odluka direktora, nesumnjivo ukazuje da ponuda na tip respiratora HC VE003 po kojoj je zaključen ugovor 3.4.2020. godine, nije bila predmetom razmatranja i detaljnije analize, pa i valorizacije o kojoj je govorila, već da je ova ponuda samo prihvaćena, uz konstataciju u ugovoru da se radi o *"ponudi kcju je kupac odabrao kao najpovoljniju"*.

Odabir ponude pravnog lica "F.H. Srebrena malina" kao najpovoljnije problematiziran je i prilikom izvršenog inspekcijskog nadzora, a što je potvrdila i svjedokinja JELENA ZNAHOR koja je na glavnom pretresu ponovila navode koji su konstatovani i u Zapisniku²⁴³, navodeći kako je prilikom nadzora utvrđeno da nije vršena bilo kakva korespodencija sa ponuđačima, zbog čega se ne može utvrditi na koji način je ova ponuda izabrana kao najpovoljnija, pa sljedstveno tome se ne može utvrditi ni da je transparentno trošen budžetski novac.

S tim u vezi, odbrana II-optuženog provela je i dokaz saslušanjem svjedokinje ALME BAJRAMOVIĆ²⁴⁴, koja je na glavnom pretresu uopćeno govorila o zadatku koji joj je dodijelila šefica Sanita Alagić, a koji je se ogledao u unosu ponuda koje su dolazile u FUCZ u excel tablicu i njihovo sortiranje, bez spominjanja ponude bilo kojeg dobavljača, pa tako ni pravnog lica "F.H. Srebrena malina". U toku ispitivanja svjedokinja je izjavila da je na nekim ponudama pisano hemijskom olovkom (prepravljane količine i rok isporuke), zbog čega se morala konsultovati sa šeficom koja joj je rekla da u tabelu unosi ispravljene podatke, ističući da su kontaktirali dobavljače i da je rečeno da već te količine nemaju na raspolaganju. Svjedokinja je prilikom unakrsnog ispitivanja navela kako ona samo pretpostavlja da su dobavljači kontaktirani, jer je na ponudama vidjela *"da je dopisano hemijskom"*, dodajući da joj šefica nije dužna da kaže zbog čega, a da ona lično samo pretpostavlja koji je razlog. Iskaz svjedokinje Bajramović saglasan je i sa sadržajem materijalnih dokaza odbrane II-optuženog²⁴⁵, odnosno dijela ponuda na kojim su uočljive dodane rukopisne bilješke.

Iako je prihvatio ove dokaze odbrane kao pouzdane i tačne, a koji upućuju da je određeni vid korespodencije vršen sa nekim od ponuđača, Sud utvrdio da takva, iako upitna valorizacija, uopće nije izvršena kada je u pitanju ponuda pravnog lica "F.H. Srebrena malina". Naime, izjavu svjedokinje Sanite Alagić sa glavnog pretresa da je valorizacija sigurno izvršena prije zaključenja ugovora 3.4.2020. godine, Sud je našao uvjerljivom kada se ima u vidu da je svjedokinja prvo izjavila da se ne sjeća da li je ona lično ili neko od uposlenika vršio valorizaciju ponuda od pravnog lica "F.H. Srebrena malina", da bi kada je izjavila da je to sigurno urađeno, na upit tužioca u kojoj prilici je to učinjeno, dala potpuno nelogičan odgovor: *"Tri mjeseca smo razmatrali, od februara... Svi su razmatrali tužioče,*

---

²⁴³ DT-221

²⁴⁴ Saslušana na ročištu 25.5.2022. godine.

²⁴⁵ DO-2, 3, DO-2 53, DO-2 57 i DO-2 65

svi i Vlada i Ministarstvo i Krizni štab i i Federalna uprava Civilne zaštite, dakle sve instance kcje su bile uključene, svi su razmatrali šta je neophodno, za borbu protiv pandemije.'

Prilikom iznošenja završnih riječi odbrana II-optuženog je odabir ponude pravnog lica "F.H. Srebrna malina" kao najpovoljnije pravdala činjenicom da se iz sadržaja ostalih zaprimljenih ponuda u FUCZ²⁴⁶ jasno zaključuje kako je ova ponuda bila najpovoljnija i po cijeni i količini i roku isporuke.

Međutim, sve i da Sud prihvati tvrdnju svjedokinje Sanite Alagić da je valorizacija i ove ponude prethodno izvršena, primjenjeni prosti metod laičke komparacije specifikacije uređaja i Smjernica Svjetske zdravstvene organizacije o čemu je govorila ova svjedokinja, i to od lica koja nemaju odgovarajuće kompetencije, ozbiljno dovodi u pitanje tvrdnju odbrane da je ponuda pravnog lica zaista bila najpovoljnija, jer niti jedna druga ponuda nije nudila 100 respiratora (*i to sa karakteristikama kcje je imao ovaj respirator*) za cijenu i sa rokom isporuke kao što je bio slučaj u ponudi pravnog lica "F.H. Srebrna malina", o čemu će više riječi biti u nastavku obrazloženja.

Ono što je evidentno, a što je nužno istaknuti na ovom mjestu jeste da je svjedokinja Sanita Alagić u toku je saslušanja više puta istakla da nije "kompetentna" iako je direktno bila uključena u tzv. valorizaciju ponuda, kao i ocjenu funkcionalnosti uređaja. Svjedokinja je tako na pitanje tužioca koje je respiratore nabavljala FUCZ izričito izjavila "*Nisam kompetentna*", da bi potom pokušala objasniti kako nije kompetentna da objašnjava razliku između invazivnih i neinvazivnih, iako pitanje nije bilo usmjereno u tom pravcu. Na ponovljeno pitanje koje respiratore su nabavljali, invanzivne ili neinvanzivne, svjedokinja je izjavila "*One kcje je minimalnih tehničkih karakteristika kcje je dala Svjetska zdravstvena organizacija.*", nakon čega je na upit tužioca da li zna koji su to, invazivni ili neinvazivni, ponovila "*Kažem ne znam, nisam kompetentna da... da analiziram kcje su...*". S tim u vezi, Sud ukazuje i na dio svjedočenja ove svjedokinje koja je na pitanje da li su u prilici pregovora sa Fikretom Hodžićem imali bilo koga koga su mogli pitati što njima nije bilo poznato, da li su ikoga konsultovali?", izjavila "*Imali smo članove Federalnog štaba Civilne zaštite*", da bi na pitanje koga su konkretno od članova Federalnog štaba Civilne zaštite o tome konsultovali, svjedokinja izjavila "*Imali smo dakle, taj plan Svjetske zdravstvene organizacije... o minimalnim tehničkim karakteristikama kcje smo mogli da uporedimo.*", da bi na izričit upit Suda da li su konsultovali nekoga iz struke kada je u pitanju vrsta respiratora za koji se sklapa ugovor, odgovorila da se ne sjeća.

Problematične ili ne, valorizacije ponuda i procjene funkcionalnosti ponuđenih respiratora u konkretnom slučaju ipak na koncu postaju zanemarljive i irelevantne kada se ima u vidu izjava svjedokinje Sanite Alagić da joj je II-optuženi dao uputu da se ugovor pripremi "*po osnovu ponude kcju su dobili od Ureda Vlade Federacije, a kcja je glasila na 100 komada respiratora oznake HC VE003 i c.jenu od 10.530.000,00 KM*". Iako je naknadno (prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane II-optuženog) razjašnjeno da je ponuda za ovaj tip respiratora dostavljena FUCZ putem e-mail-a od strane III-optuženog Hodžića, a što

²⁴⁶ Sadržaj ponuda koje je odbrana uložila u spis predmeta pod oznakom DO-2 52 do DO-2 65 detaljno je izložen na str. 23. završnih riječi odbrane II-optuženog.

potvrđuje i sadržaj materijalnog dokaza uloženog u spis predmeta pod oznakom DT-97, za Sud je od odlučnog značaja činjenica da je svjedokinja potvrdila da je ta ponuda glasila na respiratore oznake HC VE003, za koje je dokazano da su kao predmet ugovornog odnosa javne nabavke već ranije dogovoreni između I-optuženog Fadila Novalića i III-optuženog Fikreta Hodžića, pri čemu je evidentno da je II-optuženi samo realizator ove već ranije dogovorene javne nabavke respiratora.

Tome u prilog govori i činjenica da je evidentno sve faktičke radnje u vezi sa realizacijom predmetne nezakonite javne nabavke respiratora, prethodno već preduzeo I-optuženi Fadil Novalić, pa tako i provjeru tehničke valjanosti respiratora posredstvom sekretarice Ureda premijera, svjedokinje BAHRE DŽAKE koja je po njegovoj uputi preduzela interne korake i neformalno se savjetovala sa svjedokinjom AIDOM ČORBEG, kao i sa osobom pod imenom Vildana Kcja je u to vrijeme bila sekretarica generalne direktorice Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, a o čemu je već prethodno bilo više riječi.

Činjenične tvrdnje iz optužnice prema kojima je predmet kupoprodajnog ugovora od 3.4.2020. godine između pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica i FUCZ bio upravo respirator invazivni HC VE003, 100 komada, za ukupni iznos cijene od 10.530.000,00 KM, dodatno potvrđuju i saglasni iskazi svjedokinja Harise Pepeljak i Nusrete Kandić, koje rade na protokolu Federalne uprave Civilne zaštite, a koji su u odlučnom dijelu potkrijepljeni i materijalnom dokumentacijom koja se odnosi na evidenciju pismena na protokolu Federalne uprave Civilne zaštite, zbog čega im je Sud u cijelosti poklonio vjeru.

Tako je svjedokinja HARISA PEPELJAK²⁴⁷, nakon što joj je na glavnom pretresu predočena ponuda pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica od 2.4.2020. godine²⁴⁸ za ICU ventilator HC VE003, najprije potvrdila da ista nema prijemnog pečata FUCZ, tje zatim istakla da ovu ponudu nije imala priliku vidjeti u obavljanju svojih poslova u periodu mart-april 2020. godine. Saznanje da FUCZ nabavlja 100 respiratora od ovog pravnog lica vezuje za 3. april kada je otvoren predmet za nabavku respiratora i zaveden u djelovodniku²⁴⁹. Navela je da im je tom prilikom Adnan Hrapović donio na protokol prijedlog odluke za nabavku respiratora, nakon čega su otvorile omot predmeta, zavele odluku i dale djelovodni broj. Potvrdila je da se nakon otvaranja predmeta sve ono što je u vezi s njim unosi pod istim brojem u djelovodnik, internu knjigu i posebnu internu svesku protokola. Na pitanje tužioca da li su u ovom konkretnom slučaju u djelovodniku zavodili još neke akte koji su vezani za ovaj prijedlog odluke od 3. aprila, svjedokinja je izjavila kako misli da je kolegica Nusreta Kandić unijela i ugovor koji je protokolisan istog dana. Svjedokinji Pepeljak je prilikom saslušanja prezentiran djelovodnik FUCZ za dan 3.4.2020. godine pod brojem 176, na što je ista potvrdila da je to djelovodnik u koji su upisivali i da je broj 176 osnovni broj pod kojim je vođen ovaj predmet, potvrđujući da je ispod datuma

²⁴⁷ Saslušana na ročištu 24.11.2021. godine.

²⁴⁸ DT-97

²⁴⁹ Akt, Državna agencija za istrage i zaštitu, br. 16-05/2-04-2-3437-49/20 od 21.05.2020. godine (orginal) sa prilogom: akt - primopredaja dokumentacije, Federalna uprava civilne zaštite, broj 07-11-13-206-2/2020 od 5.5.2020. godine (orginal) sa priložima: djelovodnik predmeta i akata, Federalna uprava civilne zaštite, knjiga 1, 2020 godine, Obrazac br.5, od rednog broja 147-209 (ukupno 37 str, ovjerena fotokopija) – DT 106

3.4.2020. godine napisano Odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama. Svjedokinji je u toku saslušanja pokazana i Odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, gdje je kao predmet nabavke naveden respirator invazivni ACM812a, nakon čega je ista izjavila kako na ovoj Odluci ima pečat protokola, izričita u tvrdnji da ovo nije odluka koju su protokolirali 3.4.2020. godine i koja je navedena u djelovodniku pod brojem 176. Bila je decidna da su odluku i ugovor pravili za respiratore koji su druge oznake. Takođe je potvrdila da ponudu pravnog lica "F.H. Srebrena malina" na 100 komada respiratora oznake ACM812a nisu protokolirali, izjavljujući prilikom unakrsnog ispitivanja da u djelovodnik nisu evidentirali sve ponude, već samo one po kojim se vršila nabavka.

Svjedokinja NUSRETA KANDIĆ²⁵⁰ je izjavila da je ona pisala upis u djelovodnik pod brojem 176 - Prijedlog za donošenje Odluke o izuzeću od primjene ZJN, respiratori invazivni HC VE003, 100 komada, te da je upis izvršen na osnovu Prijedloga Sektora za javne nabavke. Potvrdila je takođe da bi svaka dalja korespondencija sa ovim pravnim licem u vezi nabavke ovih stotinu respiratora trebala biti zavedena u djelovodnik pod ovim brojem.

Dokazano krivično djelo II-optuženog Fahrudina Solaka krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZFBiH

Sud je nakon provedenih dokaza zaključio da je Tužilaštvo u najvećem dijelu uspjelo dokazati da su I-optuženi Fadil Novalić, II-optuženi Fahrudin Solak, III-optuženi Fikret Hodžić, te IV-optuženo pravno lice "Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, počinili produženo krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZ FBiH, sve u vezi sa čl. 31. (saučesništvo) i 55. (produženo krivično djelo) istog Zakona, u vezi sa dvije nezakonite javne nabavke: nedovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinske zaštitne opreme i dovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora.

Za krivično djelo krivotvorenje isprave iz člana 373. KZFBiH, koje je stavljeno na teret svim optuženim izuzev V-optuženoj Miličević, Sud je nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da ga je počinio samo II-optuženi Solak, tzv. intelektualno krivotvorenje isprave. Kao što je to već ranije rečeno, intelektualna krivotvorina izdata je od onoga koji je naznačen kao njen izdavalac, ali je neistinita njena sadržina, kao u konkretnom slučaju, o čemu će biti govora u narednim redovima obrazloženja.

Kada je u pitanju dokazana dovršena nezakonita javna nabavka medicinskih respiratora Vijeće je utvrdilo da su optuženi preduzeli radnje zloupotrebe položaja i ovlaštenja na realizaciji dvije nabavke medicinskih respiratora: prva nabavka predmeta 100 medicinskih respiratora tip HC VE003 nije realizirana jer se ugovoreni predmet nije mogao obezbjediti na tržištu nakon zaključenja ugovora o javnoj nabavci i druga nabavka predmeta 100 medicinskih respiratora tip ACM812A je realizirana nakon krivotvorenja dokumentacije za nabavku 100 medicinskih respiratora tip HC VE003 (Odluke o nabavci, Ugovora o kupoprodaji i Ponude), koje krivotvorenje je počinio II-optuženi Solak u svojstvu direktora FUCZ.

²⁵⁰ Saslušana na ročištu 8.12.2021. godine.

Slijede redovi obrazloženja krivičnog djela krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZFBiH koje je II-optuženi Solak, u svojstvu direktora FUCZ, počinio u sticaju sa krivičnim djelom zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1), sve u vezi sa čl. 31. i 55. istog Zakona.

II-optuženom Solaku je stavljeno na teret u tački izreke 2.2. optužnice da je, u svojstvu direktora FUCZ, „u skladu sa postignutim dogovorom Udruženja od 14.4.2020.godine, u periodu do 24.4.2020.godine, prekoračivši ovlaštenja direktora FUCZ naložio S.A., pomoćnici direktora FUCZ, da u svim dokumentima spisa nabavke respiratora izvrši izmjenjene predmeta ugovora, da umjesto ranije ugovorenog predmeta HC VE003 unese model ACM812A, pri tome ulažući u spis nabavke specifikaciju modela ACM812A, te da uništi stranice dokumenata i specifikaciju modela respiratora HC VE003, pri tome je dovodeći u zabludu da se radi o tehničkoj grešci, u šta je ona povjerovala, te isto i učinila“.

Primjetno je u tekstu ove tačke optuženja da u činjeničnom opisu izreke optuženja, opisa krivičnopравниh radnji II-optuženog Solaka kojim ostvaruje obilježja krivičnog djela krivotvorenje službene isprave, Tužilaštvo ne navodi određeno predmete krivotvorenja, tj. u ovoj tački tekstualno ne precizira koji su to “dokumenti” koji se po uputama II-optuženog Solaka krivotvore i potom uništavaju, optužno se tvrdi da je “naložio S.A., pomoćnici direktora FUCZ, da u svim dokumentima spisa nabavke respiratora izvrši izmjenjene predmeta ugovora, da umjesto ranije ugovorenog predmeta HC VE003 unese model ACM812A, pri tome ulažući u spis nabavke specifikaciju modela ACM812A, te da uništi stranice dokumenata i specifikaciju modela respiratora HC VE003, pri tome je dovodeći u zabludu da se radi o tehničkoj grešci, u šta je ona povjerovala, te isto i učinila”.

Optužnu tvrdnju da „u svim dokumentima spisa nabavke respiratora izvrši izmjenjene predmeta ugovora“ koja je nakon dokaznog postupka ostala tvrdnja presuđenja, a koju tvrdnju je Sud razumio i prihvatio da se pod „dokumentima spisa nabavke respiratora“ podrazumijevaju Odluka o javnoj nabavci ugovornog organa FUCZ, Ponuda prodavca III-optuženog Hodžića zastupniku ugovornog organa FUCZ, te Ugovor o kupoprodaji robe – medicinskih respiratora zaključen između prodavca III-optuženog Hodžića i zastupnika ugovornog organa FUCZ II-optuženog Solaka, i to slijedeće službene isprave koje su bile predmet krivotvorenja i potom uništenja po uputama III-optuženog Solaka:

1. Odluka (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020.godine, za nabavku roba, respirator invazivni HC VE003 (100 komada),

2. Ponuda Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, za zaključenje Ugovora čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivni HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM (iz tog Ugovora: “prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 02.04.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora; djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine”),

3. Ugovor o kupoprodaji roba, zaključen između FUCZ koju zastupa direktor Fahrudin Solak (u daljem tekstu: Kupac) i "F.H. Srebrena Malina" d.o.o. Srebrenica koju zastupa direktor Fikret Hodžić (u daljem tekstu: Prodavač), čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivi HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, i to "prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora, djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine.

Iako predmeti krivotvorenja i uništenja nisu precizno u opisu ove tačke optuženja određeni, oni su za Sud određivi jer je iz kompletnog opisa krivično pravnih radnji u tač I.2. izreke presude, kada se dovede u vezu sa činjeničnim opisima u ostalim tačkama Prvog dijela presude, jasno proizlazi koja su to "*dokumenta spisa nabavke respiratora*" za koja dokumenta, isprave (odluka, ponuda, ugovor) se tvrdi da su krivotvoreni, odnosno koji dijelovi su istih zamijenjeni i potom zbog prikriivanja tragova uništeni:

Za Odluku (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020.godine, za nabavku roba, respirator invazivni HC VE003 (100 komada), tvrdi se da je zamijenjeno (krivotvoreno) sa: Odlukom (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020. godine, za nabavku roba, respirator invazivni ACM812A Beijing Aerospace Changfeng Co (100 komada).

Za Ugovor o kupoprodaji roba, zaključen između FUCZ koju zastupa direktor Fahrudin Solak (u daljem tekstu: Kupac) i "F.H. Srebrena Malina" d.o.o. Srebrenica koju zastupa direktor Fikret Hodžić (u daljem tekstu: Prodavač), čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivi HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, i to "prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 02.04.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora; djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine", tvrdi se da je zamijenjeno (krivotvoreno) sa: Ugovorom o kupoprodaji roba zaključen u Sarajevu između Federalne uprave civilne zaštite sa sjedištem u Sarajevu, ulica Vitomira Lukića broj 10, koju zastupa direktor Fahrudin Solak, kupac, i „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, ulica Sućeska, Bostahovine bb, Srebrenica, kojeg zastupa direktor Fikret Hodžić, predmet ugovora je kupoprodaja roba respirator invazivni ACM812A (100 komada) i to prema tehničkim karakteristikama, navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora "...ukupna vrijednost ugovorene robe iznosi 10.530.000 ... cijena je fiksna...djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine."

Te takođe u uvezi sa pomenutim ugovorima, jasno je da se tvrdi kako dolazi i do zamjene (krivotvorenja) ponude kako proističe iz uvoda oba ugovora:

Za Ponudu Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini satavni dio Ugovora čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivi HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos

cijene od 10.530,000,00 KM, i to prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora, djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine, tvrdi se da je zamijenjeno (krivotvoreno) sa Ponudom Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora: predmet ugovora je kupoprodaja roba respirator invazivni ACM812A (100 komada) i to prema tehničkim karakteristikama, navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora, "...ukupna vrijednost ugovorene robe iznosi 10.530.000...cijena je fiksna... djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine."

Nakon provedenog dokaznog postupka za Sud je dokazano da je II-optuženi Solak počinio krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZFBiH, ali ne kao pripadnik Udruženja, u okviru plana Udruženja, kao planirano krivično djelo u vezi sa krivičnim djelom udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav (1) KZBiH, kako je to Tužilaštvo tvrdilo u optužnici, na način kako je to sada opisano u tač l.2. izreke presude, posljednji redovi, kao pojedinac.

Sud je cijenio iskaze svjedoka Kristijana Marića, Sanite Alagić, Adnana Hrapovića, Enise Bajrović, Harise Pepeljak, Nusrete Kandić i Hasana Ganibegovića, kao i provedene objektivne materijalne dokaze, te zaključio kao u izreci iz razloga koji slijede.

Tokom dokaznog postupka na ročištu glavnog pretresa je pročitana kompletna sadržaj ugovora koji je bio predmet krivotvorenja, koji je zamijenjen i potom uništen na način kako je to opisano, da se *"izvrši izmjene predmeta ugovora, da umjesto ranije ugovorenog predmeta HC VE003 unese model ACM812A, pri tome ulažući u spis nabavke specifikaciju modela ACM812A, te da uništi stranice dokumenata i specifikaciju modela respiratora HC VE003"*:

"Na osnovu odluke o proglašenju stanja nesreće uzrokovane pojavom korona virusa COVID-19, na području Federacije BiH V brlj: 408/2020 od 16.3.2020. godine, odluke Federalnog štaba civilne zaštite o nabavci materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije brlj: 12-12-40-6-148-90/20 od 1.4.2020. godine, odluke Vlade Federacije o davanju prethodne saglasnosti Federalnom štabu civilne zaštite za nabavku materijala i opreme u uslovima pogoršane epidemiološke situacije V brlj: 487/2020 od 2.4.2020. godine, odluke Vlade Federacije o odobravanju izdavanja sredstava iz tekuće rezerve Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, Federalnoj upravi civilne zaštite V brlj: 486/2020 od 2.4.2020. godine i odluke o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama brlj 07-11-13-176/20 od 3.4.2020. godine za nabavku roba, respirator invazivni HCVE003 (100 komada), direktor Federalne uprave civilne zaštite zaključuje sjedeći ugovor o kupoprodaji roba zaključen u Sarajevu između Federalne uprave civilne zaštite sa sjedištem u Sarajevu, ulica Vitomira Lukića brlj 10, kcju zastupa direktor Fahrudin Solak, kupac, i „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, ulica Sućeska, Bostahovine bb, Srebrenica, kcjeg zastupa direktor Fikret

Hodžić, prodavac. Član 1., predmet ugovora je kupoprodaja roba respirator invanzivni, HCVE003, 100 komada, i to prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi prodavca brj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, kcja čini sastavni dio ovog ugovora. Član 2., ukupna vrijednost ugovorene robe navedene u članu 1. ovog ugovora iznosi 10.530.000 KM. U ukupnu cijenu iz stava 1. ovog člana uračunat je PDV. Cijena je fiksna i ne podliježe nikakvim promjenama za vrijeme trajanja ugovora. Član 3., kupac se obavezuje da će izvršiti 100% avansnu uplatu novca iz člana 2. ovog ugovora, a po ponudi predračunu izdatom od strane prodavca i to na način 4.950.000 KM se plaća iz sredstava Federalne uprave civilne zaštite, budžet za 2020. godinu, sredstava izvora 10, sa razojela 46, glava 4601, ekonomski kod 8213 – "nabavka opreme", dok se iznos od 5.580.000 konvertibilnih maraka plaća iz izvora 30, sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća za 2020. godinu. U slučaju da se prilikom primopredaje robe konstatuju nedostaci i odstupanja od tehničkih specifikacija datih u ponudi prodavca prodavac se obavezuje da će otkloniti sve nedostatke konstatovanih zapisnikom o primopredaji robe, u skladu sa članom 7. ovog ugovora. Prodavac se obavezuje da će kupcu izvršiti povrat PDV-a u skladu sa odlukom o oslobađanju od obračuna i plaćanja indirektnih poreza i povratu već plaćenih indirektnih poreza na opremu i sredstva doniranih od strane domaćih i međunarodnih subjekata, za potrebe prevencije, suzbijanja i otklanjanja epidemije prouzrokovane korona virusom COVID-19, VM brj 21/20 od 24.3.2020. godine. Član 4., prodavac se obavezuje da će robu iz člana 1. ovog ugovora isporučiti do 15.4.2020. godine, od dana obostranog potpisa ugovora na adresu: Federalna uprava civilne zaštite, ulica Bcjnička brj 65, Azići, općina Ilidža, Sarajevo. Član 6., prodavac se obavezuje da isporučena roba iz člana 1. ovog ugovora bude traženog kvaliteta, odnosno onog kcji je dat u ponudi kcju je kupac odabrao kao najpovoljniju. Količine i kvalitet robe kcja je predmet ovog ugovora kontrolisaće uposlenik Uprave zadužen za MTS i predstavnik Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH. Prilikom primopredaje robe kcja je predmet ovog ugovora uposlenik Uprave zadužen je, zadužen za MTS i predstavnik Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH kontrolišu da li je roba u skladu sa tehničkim specifikacijama datih u ponudi. Član 7., sva eventualna odstupanja i nedostaci prilikom primopredaje robe konstatovaće se zapisnikom o primopredaji robe. Prodavac se obavezuje da će primjedbe konstatovane zapisnikom o primopredaji robe otkloniti o svom trošku u roku od 10 dana od dana potpisivanja navedenog zapisnika. Ako u navedenom roku prodavac ne otkloni primjedbe konstatovane zapisnikom o primopredaji robe, kupac zadržava pravo da raskine ugovor, a prodavac se obavezuje da vrati uplaćeni avans iz člana 3. ovog ugovora. Član 8., prodavac se obavezuje da će ugovorene obaveze izvesti blagovremeno, u ugovorenom roku, stručno i kvalitetno, sve prema dostavljenj ponudi. Garantni rok za robu iz člana 1. ovog ugovora iznosi 24 mjeseca i teče od dana isporuke robe iz člana 1. ugovora. Prodavac je dužan vratiti kupcu avansnu uplatu iz člana 3. ovog ugovora ukoliko ne isporuči robu iz člana 1. ovog ugovora do 15.04.2020. godine. Član 9., kupac se obavezuje da će ukupnu cijenu iz člana 2. ovog ugovora isplatiti na način i u roku predviđenom u članu 3. ovog ugovora. Član 10., kupac je dužan pismeno obavijestiti prodavca o svakom eventualnom propustu prodavca u odnosu na pitarja uređena ovim ugovorom. 8, ugovorna kazna i raskid ugovora. Član 11., ukoliko prodavac ne isporuči robu u toku predviđenom u članu 4. ovog ugovora, kupac zadržava pravo na jednostrani raskid ugovora. Prjedlog za raskid ugovora može biti stečaj, likvidacija ili drugi oblik prestanka postojanja prodavca ili više sile. Član 12., ugovorne strane su dužne

u roku od 7 dana obavjestiti drugu stranu o nastupanju razloga zbog kojih se ne može realizovati ovaj ugovor. Član 13., ugovorne strane su saglasne da eventualne sporove u vezi ovog ugovora rješavaju dogovorom, u protivnom nadležan je Sud u Sarajevu. Član 14., sve odnose i institute koji nisu utvrđeni ovim ugovorom a proisteknu iz njegove realizacije primjenjivaće se odgovarajuće odredbe Zakona o obligacionim odnosima. Član 15., ovaj ugovor je sačinjen u 5 istovjetnih primjeraka, od kojih prodavac zadržava 2 a kupac 3 primjerka. Član 16., ugovor stupa na snagu danom potpisivanja ugovornih strana. Prodavac, direktor Fikret Hodžić, potpisano svjcjeručno. I ovjereno pečatom. Brcj protokola 6626/2020 od 3.4.2020. godine. Kupac, direktor Fahrudin Solak, potpisano, ovjereno pečatom Federalne uprave civilne zaštite. Ispod naveden brcj protokola 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine".²⁵¹

Svjedokinja SANITA ALAGIĆ potvrdila je na glavnom pretresu da su se sve odluke Federalne uprave Civilne zaštite (FUCZ), Ugovor i Odluka, o nabavci respiratora odnosile na respirator HC VE003, te da je naknadno došlo do određenih promjena u odnosu na predmet ugovora. U tom smislu svjedokinja je navela da je nekoliko dana nakon potpisa ugovora, direktor obavijestio da su „pogriješili u ugovoru“ i da provjeri kompletnu dokumentaciju, jer je informisan od strane dobavljača da su „napravili neki propust“. Nakon što je kontaktirala dobavljača, saznala je da su od tri ponude koje su imali neke dokumente pripremili na HCVE, a neke na ACM²⁵². Ona je izvršila ispravku ugovora, na način da je kontaktirala dobavljača i rekla mu da donese sve originalne primjerke ugovora na kojim je ispravila šifru uređaja, stavila je svoj paraf na svih pet primjeraka i ponovo mu vratila dva originalna primjerka ugovora koji nisu ponovo potpisivani, jer je ugovor ispravljen samo na prvoj stranici. Navela je da zbog kompletne situacije koja je vladala u tom periodu nije izvršila sve ispravke tada, već je u narednom periodu ispravljala po raznim sektorima gdje je trebalo. Ponovila je da se ne sjeća tačnog datuma kada je vršila ispravku, ali je sigurna da je to bilo „...2 ili 3 dana nakon potpisa ugovora, dakle odmah neposredno nakon što je potpisan.“ Pojašnjavajući dalje navodnu grešku u kucanju svjedokinja je navela da je u prilogu ugovora bila slika HCVE, a ponuda na ACM812A.

Na upit tužioca šta je bilo sa stranicom ugovora u kojem su napisali oznaku prema ponudi HC VE003, svjedokinja je navela da dokumentacija nije bačena i da je u kancelariji. Bila je istrajna u tvrdnji da su ovi dokumenti bili u kancelariji i kada je vršen pretres, navodeći: "Dakle, nisu se našle, one su bile u kancelariji, ali evo u pretresu ih nisu... preuzeli, te prve stranice koje su bile." Kod ovakve izjave svjedokinje, predloženo joj je dio iskaza iz istrage²⁵³ gdje je navela: „Naknadno je prnjenjen model respiratora sa HC VE003 na model ACM812A i od strane direktora mi je rečeno da smo napravili tehničku grešku u ugovoru. Direktor mi je rekao da bacim materijale koji se odnose na model respiratora HC VE003 i

²⁵¹ Ugovor o kupoprodaji roba br. 6626/2020 od 3.4.2020 godine, ponuda "F.H. Srebrena malina" d.o.o. br. 7737/2020 od 2.4.2020 godine, tehnička specifikacija ICU Ventilator HC VE003 (na engleskom jeziku), Certifikat br. G1 17 04 79270 007 (na engleskom jeziku) - skenirano (u optužnici pod red br 97) – DT 180 Ispis email-a Fikret Hodžić <...> poslan na email adresu Lejla Kustura <...>, od 03.04.2020 godine, 2:53:29 PM, predmet: FW: Ugovor, sa prilogom: Ugovor o kupoprodaji roba zaključen između Federalne uprave civilne zaštite i F.H. Srebrena malina d.o.o. Srebrenica, broj: 6626/2020 od 03.04.2020 godine (u optužnici pod red br. 113) - DT 105

²⁵² "... ponudu koja je bila, koju smo unijeli u krjigu ulaznih faktura, unijeli smo ACM, a zaključili smo ugovor na HCVE, pa smo negdje napravili tu neke propuste, koje je sad, uključeno nas je više, ne znam..."

²⁵³ Zapisnik o saslušanju svjedoka Sanita Alagić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 25.8.2020. godine - DT 210

ja sam to uradila. Ja sam poslušala naređenje direktora i po nalogu direktora je izvršena ispravka i u drugim sektorima kcji su donosili odluke o ovcj nabavci. Ne mogu se tačno sjetiti da li sam pocjepala ove dokumenti ili sam samo pogužvala i bacila u kantu. Među dokumentima kcje sam ja po nalogu direktora bacila, bila je i prva stranica ugovora na ovaj model respiratora. U spisu se nalazi i odluka o izuzeću od Zakona o javnim nabavkama, a kcje je radio sektor 08. Taj dokument ja nisam izbacila iz spisa, mogu samo pretpostaviti da su u sektoru zatražili da se on zamjeni sa ispravljenim u pogledu modela, što su oni u sektoru 08 uradili sa ovom odlukom, meni nije poznato.“ Na upit tužioca da li je ovo tačno, svjedokinja je izjavila da nije, da su to konstrukcije tužilaca i da ih je na to upozorila dolaskom na pripreme za svjedočenje.²⁵⁴

Nakon odgovora svjedokinje da je ispravljanje greške u ugovoru učinjeno nakon dva (2), tri (3) dana, a da je ostalo završeno nakon sedmicu ili dvije, ponovo joj je predodčen dio iskaza iz istrage kada je izjavila: „Sve ovo što opisujem, a mislim ispravke, učinjeni su ili 22.4. ili 24.4.2020.godine na osnovu dokumentacije kcju mi je lično donio Fikret, a to mislim na ponudu i specifikaciju za model ACM812A. Kada je tačno Fikret donio ovu dokumentaciju, ja se zaista ne mogu sjetiti, al' je to moralo biti prije učinjenih ispravki, da li isti dan il' nekoliko dana ranije. Ja sam ovu dokumentaciju upotpunila predmet uz ispravke kcje su rađene, kako sam opisala. Prije nego će doć' do opisanih ispravki u predmetu, ja sam Fikretu na e-mail pisala da u skladu s ugovorom, kasni s isporukom.“, na što je svjedok opet istakla da se radi o tužilačkoj konstrukciji navodeći: „...Nije mi donešeno lično i ne stajim pri tom navodu... Dakle ispravku ugovora sam izvršila na osnovu ponude, a sve ostale ispravke u svim ostalim sektorima su izvršene naknadno, nakon ispravke ugovora. Nakon što sam kompletirala predmet kompletan, zatražila sam od dobavljača da mi dostavi još dodatnih ovaj za za uređaja ACM812A, da mi dostavi još dokumentacije, što je i učinjeno elektronskim putem, ne lično, elektronskim putem, mi je to dostavio, da upotpunim predmet sa materijalima, dakle to su bili materijali neki na kineskom jeziku, ne znam, ali da upotpunim kompletan predmet. Dakle, nakon što sam izvršila te ispravke, sve da mi pošalje. Nije donio lično, poslao je elektronskim putem.“, te dodala da su ispravke vršene u kontinuitetu.

U ovom dijelu svjedokinji je prezentovana i korespodencija od 21.4.2020. godine koju je imala sa III-optuženim Fikretom Hodžićem u kojoj, između ostalog, stoji: „dana 3.4. potpisali ugovor između Federalne uprave i 'F.H. Srebrna malina', inverzivni HC VE003, 10 komada ukupna vrijednost 10 miliona plus ...“, na što je svjedokinja izjavila da je izmjena izvršena prije ove komunikacije i da je oznaku respiratora prepisala sa košuljice predmeta na kojoj i dalje stoji oznaka HCVE²⁵⁵. Takođe je navela da ovim ne potvrđuje da je zaključen ugovor za HC VE003, već da traži dostavljanje obavijesti o kašnjenju isporuke. Odgovor su dobili 22., u kojem su naveli da će 80 komada biti isporučeno 25., a za ostatak su dostavili obavijest od Fly Bosnia da će prvim narednim letom biti isporučeno i preostalim 20.

²⁵⁴ „Ovo sad što je pročitano, je uz pomoć tužilaca napisano i formulacija rečenica su upravo i Vi to dobro znate, da su uz Vašu pomoć formulacije tih rečenica u tom iskazu, pripremljene, pogotovu u tom djelu kcji navodite. „Naredio mi direktor da bacim...“ dakle, nije bačeno i upoznala sam tužioca da nije bačeno i da, smo to pronašli ...“

²⁵⁵ „Na košuljici predmeta je pislo prvobitno, dakle HCVE 003. I danas piše na toj košuljici HCVE003... A sve je u prilogu ACM.“

Ponovila je da je naknadno mijenjala sadržaj spisa na način da je promijenila odluke i kompletirala predmet, ali da je košuljica i dalje na prvobitno otvorenu šifru. Navela je takođe da je grešku ispravila na istom računaru na kojem je pripremljen ugovor, a to je računar koji je koristio kolega Adnan Hrapović i da je sama radila, jer Adnan nije bio tu.

Istrajna u tvrdnji da je već 2. aprila imala obje ponude i za HC VE003 i za ACM812A, svjedokinja je izjavila da su bile dvije različite oznake, ali da je bila ista cijena i da se zbog toga zbunila i napravila grešku. Na poseban Suda, svjedokinja je dala sljedeće objašnjenje: *"Dakle, sačinjen je ugovor po osnovu ponude kcja je oznaka ACM812A, a specifikacija od ACM. U ugovoru navodimo da je osnovni sastojak ugovora je ponuda, kcja se nalazi u prilogu. Dakle, ponuda u prilogu ugovora je ACM812A, a ugovor nam glasi na HCVE."*

Svjedokinja je prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane II-optuženog ponovila kako je košuljica predmeta ostala na HC VE003 i nakon ispravke, zbog čega je znala napraviti permutacije u ostalim aktima. Prilikom saslušanja na pretresu prezentovana joj je Izjava o nabavci Federalne uprave Civilne zaštite broj: 07-11-13-166/168-4/20 od 30.4.2020. godine²⁵⁶ adresirana na Agenciju za lijekove i medicinska sredstva, a ista je potvrdila da je autor ove izjave i da je su u njoj označeni respiratori ACM812A. Takođe je potvrdila da je ovakvu izjavu sačinila i 15.4.2020. godine, ali da se ne sjeća koja je bila oznaka u ovoj izjavi. Nakon što joj je prezentovana ova Izjava o nabavci, broj 07-11-13-166/168-3/20 od 15.4.2020. godine²⁵⁷, u potpisu direktor Fahrudin Solak i pečat Federalne uprave Civilne zaštite, potvrdila da je na istoj takođe navedeno da se vrši nabavka respiratora ACM812A. Pored toga, prezentovana joj je i Odluka o izuzeću od primjene Zakona u javnim nabavkama od 3.4.2020., gdje se u tekstu navode respiratori ACM812A, na što je svjedokinja navela da je u desnom uglu pored njenog parafa naveden i datum 6.4.2020. godine, te objasnila da to znači da joj je 6.4. Odluka došla sa protokola i da ju je ona prosljedila Odsjeku, te potvrdila da su već tada završene izmjene na ugovorima, ponavljajući kako misli da je 2, 3 dana nakon potpisa ugovora izvršena ispravka. Na pitanje zašto je 24.4.2020. godine²⁵⁸ tražila od Adnana Hrapovića da joj pošalje tekst ugovora za respiratore u Word-u, svjedokinja je izjavila da su 25. trebali stići respiratori na aerodrom i ugovor je tražila kako bi kopirala odredbu tog ugovora i pripremila akt prema Zavodu za javno zdravstvo da imenuje predstavnika koji će prisustvovati primo-predaji i koji je prosljedila direktoru isti taj dan, te navela da tog dana nije vršila korekcije na ugovoru sa sa HC VE003 na ACM812A.

Nakon što je na glavnom pretresu izjavila da direktoru nije skretala pažnju da je potrebno raskinuti raniji ugovor da bi se izvršila tehnička ispravka o kojoj je govorila, svjedokinji je predočen i sljedeći dio izjave iz istrage²⁵⁹: *„U prilogu razgovora sa direktorom na ovu temu, kako izvršiti ispravke ugovora, ja sam mu skrenula pažnju da ukoliko bi se potpisivao novi ugovor, neophodno bi bilo sve aktivnosti vratiti u prvobitno stanje pa samim tim i uplaćeni*

²⁵⁶ DT-231

²⁵⁷ DT-165

²⁵⁸ Ispis email korespondencije između Adnana Hrapović i Sanite Alagić (24.4.2020 godine, 15:32 h i 15:35 h), prilog Zapisnika o saslušanju svjedoka Adnan Hrapović, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 018837 20 od 24.07.2020 godine - DT 208

²⁵⁹ Zapisnik o saslušanju svjedoka Sanita Alagić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 25.8.2020. godine, str. 6 - DT 210

avans. Direktor mi je na to rekao 'Nema ništa od toga. Star je je nesreće, u pitanju su ljudski životi.', te da se to obavi na način kako je sam to prethodno navela.“ Svjedokinja je izjavila da ni ovaj dio izjave nije tačan i da se ova komunikacija sa direktorom odnosila na rok isporuke, odnosno na aneks ugovora. Negirajući i dio izjave gdje je na pitanje tužioca "Na koji način ste Vi shvatili navode direktora da se radi o tehničkoj grešci kcju treba ispraviti?" odgovorila: „Sve mi je bilo vrlo simptomatično, od naziva firme i vrste nabavke, pa i u trenutku kada mi je direktor saopštio da se radi o tehničkoj grešci kcju treba ispraviti. Nisam u potpunosti vjerovala da je to u pitanju, ali sam izvršavala naređenja meni nadređenog.“, izjavila je da je Tužilaštvo uporno insistiralo da bude da su naređenja i da ju je direktor natjerao i naložio da preduzme određene radnje.

Na pitanje tužioca da li nakon pripremljenog prijedloga odluke odnosno odluke o izuzeću od primjene ZJN koja se odnosi na nabavku respiratora prema njemu dolazi bilo kakav zahtjev u vezi izmjene odluke, svjedok ADNAN HRAPOVIĆ je izjavio da ne zna koji je to dan bio kada je šefica Sanita Alagić došla i rekla da se radi o tehničkoj grešci na prijedlogu i na odluci, te da umjesto HCVE treba da se napiše ACM. Svjedok je potvrdio da je on ispravio prijedlog, a da je odluku ispravila kolegica Minela.

Kako se svjedok nije mogao izjasniti kada je došlo do opisane ispravke, predodčen mu je dio zapisnika iz istrage²⁶⁰ u kojem stoji: "Da, meni je otprilike 3 sedmice nakon što je sačinjen ugovor, prijedlog o izuzeću i odluka o izuzeću u kancelariju pozvala Sanita Alagić“, na što je svjedok izjavio da ostavlja mogućnost da je bilo nakon otprilike tri sedmice. Ponovio je da je obrazloženje bilo da se radi o tehničkoj grešci u oznaci respiratora, te naveo kako misli da je ona njemu dala na papiriću šta se treba prepraviti. Nakon što mu je opet predodčen dio izjave u kojoj stoji: „Ona mi je tom prilikom kazala da se radi o istim respiratorima sa dvije oznake.“, svjedok je izjavio: "Pa možda je i tako rekla, evo uzećemo da je ako sam to tad rek'o, bilo mi je svežje pamćenje, eto uzećemo da je tako bilo." Izjavio je da su ispravljeni prijedlog i odluka predati Saniti Alagić, te da mu nije poznato šta je bilo sa prvim prijedlogom i odlukom, nije ih on uzimao iz spisa i misli da je cijeli predmet dao Saniti u vrijeme kada je rađena ova ispravka. Izjavio je da on nije radio izmjene na ugovoru, te potvrdio da mu je šefica tražila da joj dostavi elektronsku Word verziju ugovora na e-mail, ostavljajući mogućnost da je to bilo isti dan, ali da se ne može tačno sjetiti, nakon čega mu prezentovan ispis e-maila sa e-mail naloga Adnana Hrapovića od 23.4. i 24.4.2020. godine, a koji je sastavni dio Zapisnika o saslušanju ovog svjedoka od 24.7.2020. godine²⁶¹.

Prilikom saslušanja na glavnom pretresu svjedokinja ENISA BAJROVIĆ je izjavila da je nakon nekoliko dana nakon što je sačinjena Odluka o nabavci respiratora oznake HC VE003, Adnan Hrapović došao u njenu kancelariju i zamolio je da ispravi odluku o nabavci respiratora, sa obrazloženjem da se radi o tehničkoj grešci slovne oznake respiratora. Kako je kolegica Minela Lučkin Ovčina sačinila i prvu Odluku, kako je svjedok navela, otišla je u kancelariju i sa Adnanom Hrapovićem izvršila izmjenu. Ponovila je da joj je Hrapović tada

²⁶⁰ DT 208 Zapisnik o saslušanju svjedoka Adnan Hrapović, Tužilaštvo BiH, broj: T20 0 KTO 018837 20 od 24.7.2020 godine, sa prilogom – ispis email korespondencije između Adnana Hrapović i Sanite Alagić (24.04.2020 godine, 15:32 h i 15:35 h), str 4

²⁶¹ DT 148

samo rekao da se radi o tehničkoj grešci, što je kao takvo i prihvatila *'jer se dešava da svi pogrješe u kucanju slova'*.

Na pitanje tužioca da li je joj je poznato šta je bilo sa prethodnom odlukom koja je sačinjena, svjedokinja je izjavila da ne zna, ali da je procedura takva da kada se radi o *"tehničkaj grešci"* da se odluka izuzme od svih onih kojima je dostavljena kroz internu knjigu i umjesto te odluke stavi nova (*"Pa pocijepa se, baci se kao da nije postojala."*). Svjedokinja je dalje navela da jako dobro upoznata sa pravila i da kod ovakvih odluka treba postupat u skladu sa Zakonom o upravnom postupku. Međutim, kada se radi o tehničkim greškama ove konkretne prirode, s obzirom da ta odluka ne ide izvan uprave, odluka se izuzme, rarija pocijepa i stavi se odluka koja je ispravna.

Nakon što je na glavnom pretresu izjavila da nije pitala Sanitu Alagić bilo šta u vezi ove izmjene, pročitana joj je dio iskaza iz istrage²⁶² čiju je tačnost potvrdila, a gdje je svjedokinja Bajrović izjavila sljedeće: *„Nakon otkrivanja 'afere' u odnosu na respiratore pitala sam gospođu Sanitu šta je bio razlog i zbog čega se izmjenio manji tekst odluke i ona je potvrdila da se radi o 'tehničkaj greški' u odnosu na oznaku respiratora.“*

Na temelju iskaza navedenih svjedoka koje je u ovom dijelu prihvatio kao saglasne, Sud je izveo nesumnjiv zaključak da je u svim dokumentima u FUCZ iz spisa nabavke respiratora ispravka izmjene predmeta ugovora učinjena upravo uz objašnjenje da se radi o *"tehničkaj grešci"* kako je to II-optuženi Solaku, u svojstvu direktora FUCZ, zloupotrebom položaja zahtijevao da se prihvati i tako uradi, što su službena lica u FUCZ dovedeni u zabludu prihvatili i uradili.

Dosljedna kazivanju iz istrage, svjedokinja Alagić je na glavnom pretresu potvrdila da je ispravka izvršena upravo prema uputi direktora, II-optuženog Fahrudina Solaka, koji ju je obavijestio da je informisan od strane dobavljača o „navodnom propustu u ugovoru“. Povjerovavši da se radilo o *"tehničkoj grešci"*, po uputi II-optuženog lično je pristupila ispravci ugovora, da bi u kontinuitetu vršila ispravke i druge dokumentacije po sektorima, a što su potvrdili i svjedoci Adnan Hrapović i Enisa Bajrović.

Činjenične tvrdnje optužbe da je izmjena predmeta ugovora upravo po uputi II-optuženog Fahrudina Solaka pravdana navodnom *"tehničkom greškom"*, dodatno potvrđuje i sadržaj ostvarene komunikacije između II-optuženog Solaka i u to vrijeme direktora Ureda premijera Federacije BiH, svjedoka HASANA GANIBEGOVIĆA od 30.4.2020. godine²⁶³, u kojoj prilici II-optuženi navodi *„Ma naravno. Bit će aBd sve ok. Sinoć je on bio na nekaj TV i pričao da će ovlaštene osobe pustiti u rad sve i da je obezbjeđena podrška i servis... Sve sam s njim dogovorio... Bit će to ok. Svima je sad krivo što smo mi to uspjeli. Oko one šifre proizvoda to je tehnička greška u kucanju... a onaj što je kopirao ugovor nije znao“*. Nakon što mu je na glavnom pretresu neposredno predočena ova komunikacija, svjedok

²⁶² DT-209, str 7

²⁶³ Svjedok Hasan Ganibegović se prilikom saslušanja na glavnom pretresu od 13.10.2021. godine, na upit tužitelja vezano za ovu komunikaciju koja mu je neposredno predočena, izjasnio da je naknadno, nakon dolaska respiratora, došao do informacije da se promjena oznake respiratora u ugovoru pravdala tehničkom greškom u kucanju.

Ganibegović je potvrdio da je nakon dolaska respiratora dobio informaciju da se izmjena oznake respiratora u ugovoru pravdala *"tehničkom greškom"*.

Provedenim dokazima u cijelosti su potvrđeni činjenični navodi da je nakon izvršene izmjene predmeta ugovora, po uputi II-optuženog Fahrudina Solaka, uništena dokumentacija u kojoj je kao predmet nabavke bio označen model respiratora HC VE003. Iako je svjedokinja Sanita Alagić u pokušaju da umanjí odgovornost II-optuženog Solaka, a sljedstveno tome i svoj vlastiti očit doprinos u opisanim radnjama, odstupila od kazivanja u istrazi i na glavnom pretresu dala neuvjerljivo objašnjenje da ova dokumentacija nije uništena, te da se i dalje nalazi u FUCZ, Sud je istinitim prihvatio iskaz svjedokinje Sanite Alagić iz istrage kada je bila jasna i decidna da je takav materijal *"bacila"*²⁶⁴. Naime, uvažavajući činjenicu da dokumentacija za koju svjedokinja Alagić sada tvrdi da se nalazi u FUCZ, nije pronađena prilikom pretresa prostorija FUCZ, što je i sama potvrdila, te cijeneći iskaz svjedokinje Enise Bajrović koja je bila decidna da je u ovakvim slučajevima (mислеći na *"tehničku grešku"*) procedura takva da se dokumentacija izuzme od svih onih kojima je dostavljena kroz internu knjigu i na mjesto iste stavi nova, opisujući to na eksplicitan način riječima *"pa pocjepa se, baci se kao da nije postojala"*, za Sud nema nikakve sumnje da je sporna dokumentacija uništena, a sve u cilju prikrivanja da je predmet primarnog ugovora bila upravo druga vrsta respiratora.

Da je kazivanje svjedokinje Sanite Alagić na glavnom pretresu iskonstruisano sa ciljem dovođenja II-optuženog Fahrudina Solaka u povoljniji položaj, posebno je izraženo kroz neistinite tvrdnje da je već 3.4.2020. godine, dakle u vrijeme zaključenja kupoprodajnog ugovora na tip respiratora HC VE003 imala i ponudu pravnog lica "F.H. Srebrena malina" na tip respiratora ACM812A. Iznošenje ovakvih netačnih tvrdnji ukazuje na očiglednu pristrasnost svjedokinje, jer je analiza sadržaja materijalne dokumentacije optužbe, koju je Sud prihvatio kao vjerodostojanu, ali i iskaz svjedoka Kristijana Marića kojem je Sud u cijelosti poklonio vjeru, nedvojbeno pokazala da tek nakon zaključenja ugovora javne nabavke respiratora tipa HC VE003 između FUCZ i pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, III-optuženi Fikret Hodžić saznaje da se ugovoreni tip respiratora ne može isporučiti, pa nastavljajući aktivnosti usmjerene na osiguranje novog predmeta ugovora u svrhu sigurne i konačne provedbe dogovorenog posla, III-optuženom tek tada bivaju ponuđeni alternativni respiratori tipa ACM812A, kao zamjenski predmet ugovora za raniji model HC VE003.

Potvrdio je to i svjedok KRISTIJAN MARIĆ koji je na glavnom pretresu jasno naveo da u vrijeme kada je kao posrednik sa III-optuženim Fikretom Hodžićem dogovarao kupovinu respiratora HC VE003, da tada nije bilo razgovora o modelu ACM812A, te da o ovom modelu razgovaraju tek naknadno, kada je Borna²⁶⁵ javio da respiratora više nema u ponudi, da su prodati i da ako postoji potreba za nekim drugim da mu se III-optuženi javi. Nakon ove informacije, svjedok je kao posrednik saopštio III-optuženom da respiratora

²⁶⁴ "Direktor mi je rekao da bacim materijale koji se odnose na model respiratora HCVE003 i ja sam to uradila... Ne mogu se tačno sjetiti da li sam pocjepala ove dokumenti ili sam samo pogužvala i bacila u kantu."

²⁶⁵ Borna Cicero kojeg je Kristijan Marić predstavio kao poduzetnika iz R.Hrvatske, zaposlenog u pravnom licu „EXOTRADE“ d.o.o Rijeka

nema, nakon čega su dogovorili poziv na kojem su o tome razgovarali svjedok, III-optuženi, Borna i Dušan²⁶⁶, ističući da je III-optuženi tada rekao da je već bilo odlučeno i da su osigurana sredstva za kupovinu ove vrste respiratora. Svjedok je bio decidan da je nakon ove informacije III-optuženi i dalje pokazivao interesovanje za invanzivne respiratore koji bi mogli biti isporučeni u što kraćem roku, te objasnio da je tražio da novi respiratori budu u rangu modela HC VE003, odnosno da ne idu iznad toga cijenovno, kao i da je količina bila ista (100 komada).

Saglasno kazivanju svjedoka Marića, o ovim činjenicama svjedoči i sadržaj materijalnih dokaza iz kojih je uočljivo da se u WhatsApp komunikaciji od 5.4.2020. godine, dakle već nakon zaključenja ugovora između FUCZ i pravnog lica "F.H. Srebrna malina" d.o.o. Srebrenica, pojavljuje informacija kako respiratora modela HC VE003 više nema na stanju, odnosno da nisu dostupni. Radi se o komunikaciji u kojoj su pored svjedoka Kristijana Marića, učesnici i lica Borna, Dušan i Nenad, kako slijedi²⁶⁷:

- Kristijan Marić: "A onih VE003 nema više?" - Dušan Nesić: "Ne, otišao ceo stok." – Kristijan Marić: "To je WHO, odnosno Svjetska zdravstvena organizacija, uzeo, jel' de? Vicjeću s čovjekom šta i kako." - Dušan Nesić: "Ameri." - Kristijan Marić: "Jer u principu su napisali u pismu namjere 100 komada" (kao prilog šalje pismo namjere potpisano od strane premijera Federacije, pod brojem protokola 0102323/20 od 2.4.2020. godine, na engleskom jeziku, u kojem je kao predmet nabavke naveden respiratori oznake HC VE003). Dušan Nesić: "Da, da." Kristijan Marić: "Ispadamo neozbiljni jer nismo ispoštovali napisano iz pisma namjere." - Dušan Nesić: "Znači nek' vidi sa njima veći budžet, koliko komada, i kcje vrste." - Kristijan Marić: "Ali im treba objasniti da jednostavno je WHO uzeo sve sa starja i gotovo." - Dušan Nesić: "Tako je. I mora da im se objasni kako radi." - Kristijan Marić: "Mislim da neće moći uzeti više, jer je već budžet za prvu tranšu definiran. Može li 812A? 100 komada? Znak emotikon." - Dušan Nesić: "Depozit unaprjed u Kinu i onda." - Kristijan Marić: "Zna, sve sam mu to objasnio."

U nastavku komunikacije, između istih lica, biva ponuđen respirator modela ACM812A, koju informaciju će Kristijan Marić potom proslijediti III-optuženom Fikretu Hodžiću, a što potvrđuje da se ovaj model tek sada pojavljuje kao predmet ponude:

- Kristijan Marić: "Ima li iko za call? Tu smo svi kao nekada. Za minut zovem. Fikretom priča." - Dušan Nesić: "Hoćemo li, hoćemo Fikreta ili ne? Moram ići spavati, ustajem po kineskom za Sarju." – Kristijan Marić (šalje prilog tehničku specifikaciju ACM812A ventilatora)²⁶⁸ i pitanje: "Da mu ovaj prosljedimo?"

²⁶⁶ Dušan Nesić kojeg je Kristijan Marić predstavio kao saradnika iz R.Srbije koji je saradivao sa Bornom Cicero.

²⁶⁷ Ispis whats up komunikacije, grupa Borna, Dušan Nesić, Nenad, od 05.04.2020 godine, 17:33 – 17:34 h, sa prilogom: pismo namjere, Premijer Vlade Federacije broj: 01-02-323/20 od 02.04.2020 godine (skenirano, potpisano, na engleskom jeziku); Ispis whats up komunikacije, grupa Borna, Dušan Nesić, Nenad, od 05.04.2020 godine, 17:34 – 17:36 h; Ispis whats up komunikacije, grupa Borna, Dušan Nesić, Nenad, od 05.04.2020 godine, 19:46-20:54 h sa prilogom: Tehničke specifikacije ACM812 Ventilator (na engleskom i BHS jeziku) – DT 114

²⁶⁸ Po službenom prevodu dokumenta: "Podesan za odraslu osobu i djetete, za različita okruženja u lječerju, kao što su hitna pomoć, operaciona sala, ambulatna kola, prebacivarje pac.jenata i pružarje prve pomoći. Jedinstveni, invazivni i neinvazivni načini rada za zadovo.javarje različitih potreba pac.jenata. Zaustav.jarjem udisarja pogodno za isisavarje

Istog dana, 5.4.2020. godine, uslijedila je i WhatsApp komunikacija u kojoj Kristijan Marić dostavlja III-optuženom Hodžiću tehničku specifikaciju respiratora ACM812A²⁶⁹, a koja komunikacija se nastavlja i 6.4.2020. godine, uključujući i e-mail korespondenciju između ovih lica, a čiji sadržaj definiše razloge nemogućnosti nabavke respiratora HC VE003²⁷⁰, nakon čega će uslijediti kontakti sa Sanjom Lekić i konačni dogovor u vezi nabavke zamjenskih respiratora modela ACM812A.

Dakle, ocjenom provedenih dokaza Sud je van razumne sumnje utvrdio da model respiratora ACM812A koji je u konačnici i nabavljen, nije bio predmet ponuda koje su navodno razmatrane na sastanku u kabinetu direktora FUCZ kada je III-optuženi došao na potpisivanje ugovora o javnoj nabavci respiratora, kao što je to tvrdila svjedokinja Sanita Alagić, pa stoga nema ni mogućnosti da se radi o bilo kojoj vrsti "tehničke greške" u navođenju modela ugovorenog predmeta nabavke. Početni pregovori, te prvobitna ponuda i ugovor jasno impliciraju da se prvo radilo o respiratorima modela HC VE003, da bi tek naknadno (5.4.2020. godine), zbog stanja na tržištu i nemogućnosti realizacije nabavke ovog tipa respiratora, III-optuženom bio ponuđen model ACM812A, kako to proističe iz u cjelosti prihvaćenog iskaza svjedoka Kristijana Marića.

Na osnovu izloženog je stoga jasno da III-optuženi Solak nije mogao sa danom 3.4.2020 godine, u svojstvu direktora FUCZ i zastupnika ugovornog organa donijeti Odluku o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020.godine, za nabavku roba, respirator invazivni ACM812A Beijing Aerospace Changfeng Co (100 komada), niti kao kupac i zastupnik ugovornog organa zaprimiti ponudu Prodavca (III-optuženog Hodžića), broj: 7737/2020 od 2.4.2020. godine, te kao kupac sa istim danom zaključiti "Ugovor o kupoprodaji roba, zaključen između FUCZ koju zastupa direktor Fahrudin Solak (u daljem tekstu: Kupac) i "F.H. Srebrena Malina" d.o.o. Srebrenica koju zastupa direktor Fikret Hodžić (u daljem tekstu: Prodavač), čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivi HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, i to "prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora, djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine".

---

sluzi. Tehnika mješarja kisika za podešavanje koncentracije kisika i zadovoljava potrebe liječenja kisikom. Sistem za upozoravanje i praćenje koji zadovoljava međunarodno standard sigurnosti. TFT ekran na kojem se prikazuju različiti parametri respiracije i oblici valova. S ugrađenom baterijom i priključkom na djelu s točkovima za napajanje naizmjerničnom i istosmjernom strujom. PEEP ventil, ovlaživač, kolica, potpor, potporna ručica i druga opcionalna oprema. Kod starijih i djece s pneumatskim pogonom i električnom kontrolom, vremenski prekidač, ograničavanje pritiska, ventilacija kod apneje. AVC SIM VE SPONTE SIGH NIPPV ručni 4 BMP 800 80 BMP 0,5 do 1500 mm, prikaz na LCD ekranu, prikazivanje pritiska zraka u obliku valova, glavni parametri prirode, kontrolni način rada, načini rada ventiliranja, respiratorna stopa, plimni volumen, IE odnos, okidač kao osjetljivost, koncentracija kisika, način prikaza na ekranu, oblik valova. Parametri praćenja, plimni volumen, minutni volumen, respiratorna stopa, visok, visoki pritisak dotoka zraka. Parametri upozoravanja, gornja granica pritiska dotoka zraka, donja granica pritiska dotoka zraka, upozoravanje da je baterija slaba, prekid u napajanju električnom strujom, tišina za upozoravanje. Napomena: Ova mašina može biti prenosiva s bocom za kisik."

²⁶⁹ Ispis whats up komunikacije između K.M. i Fikret Srebrenica od 05.04.2020 godine, 20:55-21:00 h – DT 115

²⁷⁰ Ispis email-a Kristijan MMP LUX <...> poslan na email adresu ..., od 06.04.2020 godine, 5:51:41 AM, predmet: FW: F.H. Srebrena malina – 100 Respiratora – prijedloga Ugovora o kupoprodaji i ugovora o transportu (6 stranica), sa prilogom: Dopis Exotrade d.o.o. od 05.04.2020 godine - DT 117

Na osnovu ovih za Sud dokazanih činjenica Sud ocjenjuje iskaz svjedokinje Sanite Alagić u ovom dijelu kao neistinit, a njeno svjedočenje u tom dijelu ocjenjuje kao neuspjeh pokušaj da se otkloni i/ili umanju odgovornost II-optuženog Solaka, kao i vlastita odgovornost u pomaganju njenom nadređenom III-optuženom Solaku, direktoru FUCZ, u preduzimaju radnji krivotvorenja ovih dokumenata (odluka, ponuda, ugovor) i potom uništenja tragova na opisane načine.

U prilog ovakvom zaključku stoje i iskazi svjedokinja HARISE PEPELJAK i NUSRETE KANDIĆ, koje rade na protokolu FUCZ, a koje su saglasno potvrdile da je 3.4.2020. godine u djelovodniku pod brojem 176 zavedena nabavka respiratora HC VE003, na temelju Prijedloga Odluke o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama. Svjedokinja Pepeljak je potvrdila da je istog dana protokolisan i Ugovor koji se odnosi na istu oznaku respiratora HC VE003 i da od nje nikada nije zatraženo da protokoliše neki drugi ugovor. Svjedokinji je potom pokazana Odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, gdje je kao predmet nabavke naveden respirator invazivni ACM812a, nakon čega je ista izjavila kako na ovoj Odluci ima pečat protokola, izričita u tvrdnji da ovo nije odluka koju su protokolisali 3.4.2020. godine i koja je navedena u djelovodniku pod brojem 176. Bila je decidna da su odluku i ugovor pravili za respiratore koji su druge oznake. Takođe je potvrdila da ponudu pravnog lica "F.H. Srebrena malina" na 100 komada respiratora oznake ACM812A nisu protokolisali.

O navedenom svjedoči i e-mail korespodencija III-optuženog Fikreta Hodžića i službenice Privredne banke od 3.4.2020. godine, kada je u svrhu pravdanja priliva sredstava na računu u ukupnom iznosu od 10,5 miliona KM dostavljen ugovor o kuporodaji u kojem je kao predmet eksplicitno naveden upravo model HC VE003²⁷¹. Na glavnom pretresu svjedokinja Lejla Kustura je izjavila je da je ova dokumentacija dostavljena na njen zahtjev, jer nakon što je sistem signalizirao dvije transakcije u većem iznosu na računu pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, u skladu sa redovnim procedurama zatražila je od III-optuženog da dostavi adekvatnu dokumentaciju po osnovu koje je novčani priliv stigao na račun, a što je optuženi i učinio te u prilogu e-maila dostavio spomenuti ugovor.

Sud je zaključio da su radnje koje su po uputi II-optuženog Fahrudina Solaka preduzete u konkretnom slučaju uz neuvjerljivo objašnjenje da se radilo o „*tehničkj grešci*“, preduzete upravo kako bi se omogućilo da se na računu pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica zadrži budžetski novac u iznosu od 10.530.000,00 KM, koji su optuženi, posebno III-optuženi Hodžić, nakon što je javna nabavka ugovorenih HC VE003 respiratora postala neizvodiva, bili dužni vratiti u federalni budžet. Ali umjesto da raskine ugovor zbog novonastale situacije i objektivne nemogućnost isporuke dogovorenog predmeta ugovora – respiratora modela HC VE003, koju obavezu je imao u skladu sa odredbama Zakon o obligacionim odnosima, II-optuženi je postupivši suprotno normativnim pravilima i izmjenom predmeta ugovora jednostavno omogućio nastavak realizacije nezakonite javne nabavke respiratora, iako je predmet ugovora kao njegov bitan element u potpunosti izmijenjen.

---

²⁷¹ Ispis email-a Fikret Hodžić <...> poslan na email adresu Lejla Kustura <...>, od 03.04.2020 godine, 2:53:29 PM, predmet: FW: Ugovor, sa prilogom: Ugovor o kupoprodaji roba zaključen između Federalne uprave civilne zaštite i F.H. Srebrena malina d.o.o. Srebrenica, broj: 6626/2020 od 03.04.2020 godine (u optužnici pod red br. 113) - DT 105

Da je II-optuženi Solak bio svjestan da su nove okolnosti nužno povlačile i morale imati za posljedicu raskidanje ugovornog odnosa, potvrđuje i iskaz svjedokinje Sanite Alagić iz istrage²⁷², a kojem je Sud poklonio vjeru ocijenivši neuvjerljivim i nelogičnim razloge koje je ponudila kao argument promjene iskaza na glavnom pretresu²⁷³. Tako iz kazivanja svjedokinje jasno proizilazi da je kod znanja da se radi o potpuno drugim respiratorima, II-optuženi bio itekako svjestan činjenice da bi potpisivanjem novog ugovora bilo neophodno sve aktivnosti vratiti u prvobitno stanje pa samim tim i uplaćeni avans, zbog čega je upravo svoj zahtjev u pogledu tražene izmjene na način kako je ona izvršena (dokumentacija koja je prvobitno glasila na respirator tip HC VE003, sada je u istom sadržaju teksta, istog datuma i sa istim brojem glasila na respirator tip ACM812A), pokušao na izvjestan način učiniti prihvatljivim uz objašnjenje da je "*star je nesreće*" i da su "*u pitarju ljudski životi*".

U toku dokaznog postupka stranke su problematizirale tačno vrijeme kada je izvršena sporna ispravka predmeta ugovora, kao i svih ostalih dokumenata spisa nabavke respiratora, iako egzaktno dan preduzimanja takvih radnji nije činjenično postavljen. Budući da pitanje o kojem se tačno vremenskom trenutku radilo nije pitanje od odlučnog značaja koje bi utjecalo na krivicu II-optuženog, za Sud je bilo dovoljno da utvrdi da su ispravke izvršene do 24.4.2020. godine, koji vremenski period je i postavljenim optužnim aktom, a što nesporno potvrđuju provedeni dokazi. Sud je pri tome posebno imao u vidu da bez obzira koji iskaz svjedokinje Sanite Alagić da Sud prihvati (iz istrage ili sa glavnog pretresa), kada se isti dovede u vezu sa drugim izvedenim dokazima objektivne i subjektivne prirode, jasnim se nameće zaključak da su izmjene vršene u kontinuitetu i da su zasigurno okončane 24.4.2020. godine kada je dostavljanjem specifikacije respiratora modela ACM812A²⁷⁴ spis nabavke respiratora kompletiran, a sve u cilju stvaranja privida da je isti model respiratora bio od početka predmetom ugovaranja.

Ovakvo stanje stvari jasno potvrđuje da teza odbrane III-optuženog Fikreta Hodžića iznesena u završnim riječima kako je jasno da je prilikom zaključenja ugovora došlo do "*zabune*" u vezi sa oznakom HC VE003, s obzirom na to da izbor nikada nije bila nabavka respiratora HC VE003, nego ACM812A, te da je "*čista podudarnost*" da je obje ponude "F.H. Srebrena malina" d.o.o. koncipirala na isti iznos od 10.530.000,00 KM, nije zasnovana na realno postojećim okolnostima i da je posve neutemeljena. Da je prvobitni dogovor bio usmjeren upravo na kupovinu respiratora modela HC VE003, ne dovodi u sumnju ni nesporna činjenica da ugovor između "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka i pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica nikada nije potpisan, kako to ova odbrana pokušava predstaviti, jer izvedeni dokazi jasno pokazuju da ugovor koji je već bio pripremljen nije potpisan ne zbog razloga koje navodi braniteljica, već zbog toga što respiratora više nije bilo u ponudi. O tome svjedoči već prethodno izložen sadržaj materijalnih dokaza (WhatsApp komunikacija), kao i iskaz svjedoka Kristijana Marića koji je na glavnom pretresu jasno i nedvosmisleno potvrdio da ugovor između pravnih lica

²⁷² Zapisnik o saslušanju svjedoka Sanita Alagić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 25.8.2020. godine, str. 6 - **DT 210**

²⁷³ Svjedokinja je izjavila kako se ova komunikacija sa direktorom odnosila na rok isporuke, odnosno na aneks ugovora, iako je iz predočenog dijela sadržaja iskaza potpuno jasno da se isti odnosi na ispravku predmeta ugovora.

²⁷⁴ Ispis emaila Fikret Hodzic <...> poslan na email adresu Sanita Alagić <...>, 24.4.2020 godine, 4:01:27 PM, Predmet: RE: Ugovor sa prilogom: specifikacija za respirator ACM812A – na kineskom jeziku (u optužnici pod red br 9, 108) – **DT 149**

"EXOTRADE" d.o.o. Rijeka i „Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica za isporuku 100 respiratora tip HC VE003 na kraju nije potpisan jer je Borna javio da respiratora više nema u ponudi, da su prodati i da ako postoji potreba za nekim drugim da mu se III-optuženi javi.

Na osnovu svega iznesenog, Sud nema sumnje da su u nezakonitim radnjama II-optuženog Fahrudina Solaka u cijelosti ostvarena sva obilježja krivičnog djela *krivtvorenja službene isprave* iz člana 389. KZ FBiH. Naime, nedvojbeno je utvrđeno da je po nalogu II-optuženog u sadržaju već postojećeg ugovora i druge dokumentacije sačinjene u vezi sa javnom nabavkom i predmetom kupoprodaje za isporuku 100 respiratora tip HC VE003 naknadno izmjenjen tip respiratora, odnosno unesen neistinit podatak kako bi se predstavilo da je predmet ugovaranja već od samog početka respirator modela ACM812A, a što nije tačno, zbog čega je u svrhu prikrivanja ove nezakonite izmjene i unošenja lažnih podataka i naložio da se prethodno sačinjena dokumentacija uništi.

Takođe, po službenim uputama II-optuženog Solaka prvobitna odluka, kojom je pokrenuta javna nabavka medicinskih respiratora, Odluka o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama za nabavku 100 respiratora tip HC VE003, je zamijenjena drugom Odlukom, sa istim brojem protokola i datuma, te istim osnovom nabavke istom cijenom, ali sada nabavkom medicinskim respiratorima modela ACM812A.

Sud je utvrdio da je II-optuženi Solak svjesno i voljno preduzeo radnje kojima je ostvario ovo krivično djelo, zbog čega ga je Sud i oglasio krivim, a što najjasnije potvrđuje iskaz svjedokinje Sanite Alagić iz kojeg proizilazi kako je II-optuženi očigledno svjestan protivpravnog postupanja i značaja svojih postupaka, kao direktor FUCZ koristeći se službenim položajem doveo svjedokinju, kojoj je bio nadređeni, u zabludu da se radi o "*tehničkaj grešci*", te nezakonitu radnju krivtvorenja pokušao učiniti prihvatljivom objašnjenjem da je "*starje nesreće*" i da su "*u pitanju ljudski životi*", ali isto tako kao direktor FUCZ doveo u zabludu ostala podređena službena lica u FUCZ da se radilo o "*tehničkaj grešci*".

Sud je zaključio da je svrha opisanih nezakonitih radnji II-optuženog Fahrudina Solaka bio očigledan dogovor II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića da krivtvorenjem Odluke o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama od 3.4.2020. koja se odnosila na nabavku respiratora tipa HC VE003 i krivtvorenjem Ugovora od 3.4.2020. koji se odnosio na nabavku respiratora tipa HC VE003, izbjegnju zakonski nužno raskidanje nerealiziranog Ugovora o kupoprodaji respiratora tipa HC VE003, što je po uputama II-optuženog Solaka, u svojstvu direktora FUCZ, i urađeno na način da je koristeći službeni položaj naložio podređenim službenicima da preduzmu opisane radnje koje su ovi preduzeli iz zablude, čime je omogućeno da se na računu pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica zadrži budžetski novac u iznosu od 10.530.000,00 KM, koji su optuženi, posebno III-optuženi Hodžić, nakon što je javna nabavka ugovorenih HCVE respiratora postala neizvodiva, kako je to već ranije istaknuto, bili dužni vratiti u federalni budžet.

Dakle, krivtvorenjem Odluke, Ponude i Ugovora II-optuženi Solak je omogućio optuženim da na isti način i sa istim budžetskim novcem, nezakonito zadržanim na računu optuženog

pravnog lica nastave nezakonito provođenje javne nabavke respiratora, ovog puta tipa ACM812A, a za koje radnje je dokazano da je u konačnici dovelo do nezakonite nabavke višestruko nezakonito preplaćenih respiratora koji, kako će to detaljno biti obrazloženo u posebnom odsjeku ovog poglavlja, u većem količinskom *djelu* nabavke ne odgovaraju svrsi nabavke, sve na štetu građana Federacije BiH, zdravstvenog sistema Federacije i budžeta Federacije.

Slijede završne napomene u vezi sa dokazanim krivičnim djelom krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZFBiH koje je počinio II-optuženi u svojstvu direktora FUCZ.

Sud je u cjelosti preuzlo činjenični opis krivično pravnih radnji ovog krivičnog djela iz izreke optužnice, izuzev dijela koji se odnosi na tvrdnju da je II-optuženi Solak počinio ovo krivično djelo kao pripadnik Udruženja, u okviru plana Udruženja, kao planirano krivično djelo u vezi sa krivičnim djelom udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav (1) KZBiH, kako je to Tužilaštvo tvrdilo u optužnici, te je dakle taj činjenični dio izostavljen iz izreke kao nedokazano.

Kako je to uvodno napomenuto, iako Tužilaštvo u optuženju ne navodi opisno precizno predmete krivotvorenja i predmete uništenja, dakle, iako predmeti krivotvorenja i uništenja nisu precizno u opisu ove tačke optuženja određeni, oni su za Sud određivi jer je iz kompletnog opisa krivično pravnih radnji u tač I.2. izreke presude, kada se dovede u vezu sa činjeničnim opisima u ostalim tačkama Prvog dijela presude, jasno proizlazi koji Ugovor i ponuda, kao i koja Odluka su krivotvoreni, odnosno koji dijelovi su istih zamijenjeni i potom zbog prikrivanja tragova uništeni:

1) Odluka (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama,

Odluka (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020.godine, za nabavku roba, respirator invazivni HC VE003 (100 komada), zamijenjeno sa: Odluka (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020.godine, za nabavku roba, respirator invazivni ACM812A Beijing Aerospace Changfeng Co (100 komada).

2) Ponuda Prodavca broj: 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja za predmet kupoprodaja robe – respirator

Ponuda Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja za predmet kupoprodaja robe - respirator invazivni HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, i to "prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora, djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine", zamijenjeno (krivotvoreno) sa

Ponuda Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, za kupoprodaju roba respirator invazivni ACM812A (100 komada) i to prema tehničkim karakteristikama, navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora

"...ukupna vrijednost ugovorene robe iznosi 10.530.000 ... cijena je fiksna...djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine, te

3) Ugovor o kupoprodaji roba, zaključen između FUCZ koju zastupa direktor Fahrudin Solak (u daljem tekstu: Kupac) i "F.H. Srebrena Malina" d.o.o. Srebrenica koju zastupa direktor Fikret Hodžić (u daljem tekstu: Prodavač), čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivi HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, i to "prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 02.04.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora, djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine, zamijenjeno sa:

Ugovor o kupoprodaji roba zaključen u Sarajevu između Federalne uprave civilne zaštite sa sjedištem u Sarajevu, ulica Vitomira Lukića broj 10, koju zastupa direktor Fahrudin Solak, kupac, i „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, ulica Sućeska, Bostahovine bb, Srebrenica, kojeg zastupa direktor Fikret Hodžić, predmet ugovora je kupoprodaja roba respirator invazivni ACM812A (100 komada) i to prema "tehničkim karakteristikama, navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ovog Ugovora "...ukupna vrijednost ugovorene robe iznosi 10.530.000...cijena je fiksna... djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine."

Sud nije imalo ovlaštenje da u tom smislu uredi činjenični opis izreke presude, te je preuzelo optužni opis uz razumijevanje da iz takvog opisa, kada se dovede u vezu sa činjeničnim opisima u ostalim tačkama Prvog dijela presude, jasno što je predmet dokazanog krivičnog djela krivotvorenje službene isprave (odluka, ponuda, ugovor) II-optuženog Solaka, kao i što je predmet uništenja poslovne dokumentacije FUCZ (odluka, ponuda, ugovor) koju dokazanu radnju II-optuženog Solaka Sud kvalificirao kao jednu od dokazanih radnji krivičnog djela zloupotreba položaja iz člana 383. KZFBiH, u vezi sa čl. 31. i 55. istog Zakona (krivično djelo u produženom trajanju počinjeno u saućesništvu), na način kako je to sada opisano u tač l.2. izreke presude, posljednji redovi, kao pojedinac, te je u činjeničnom opisu Sud izostavio nedokazanu optužnu tvrdnju da je ovo djelo počinio „u skladu sa postignutim dogovorom Udruženja od 14.4.2020.godine, tako da osuđujuća izreka za II-optuženog Solaka za dokazano krivično djelo krivotvorenje službene isprave glasi:

„... Fahrudin Solak u periodu do 24.4.2020. godine, prekoračivši ovlaštenja direktora FUCZ naložio S.A., pomoćnici direktora FUCZ, da u svim dokumentima spisa nabavke respiratora izvrši izmjene predmeta ugovora, da umjesto ranije ugovorenog predmeta HC-VE003 unese model ACM812A, pri tome ulažući u spis nabavke specifikaciju modela ACM812A, te da uništi stranice dokumenata i specifikaciju modela respiratora HC-VE003, pri tome je dovodeći u zabludu da se radi o tehničkoj grešci, u šta je ona povjerovala, te isto i učinila“.

Odgovornost III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA i njegovog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica

Uvodne napomene

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je utvrdio da je III-optuženi Fikret Hodžić, u svojstvu odgovornog lica u optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica i jedini član Uprave ovog pravnog lica, postupajući u ime, za račun i u korist ovog pravnog lica, zloupotrijebio svoja ovlaštenja odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“, zajedno sa optuženim Novalićem i Solakom, kod dva slučaja nezakonite javne nabavke radi sticanja imovinske koristi za sebe i za svoje pravno lice:

u prvom slučaju dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora, te u drugom slučaju nedovršene nezakonite javne nabavke medicinske zaštitne opreme, opisano u tačkama izreke Prvog dijela ove presude, i to za javnu nabavku respiratora u tačk. 1.1. izreke presude odnosno tačka 2.1. izreke optužnice, te s tim u vezi u tačkama 1.2. izreke presude - tačka 2.2. optužnice i 1.4. izreke presude - tačka 2.4. optužnice, sve u vezi sa javnom nabavkom medicinskih respiratora, kao i u tačk. 1.5. izreke presude - tačka 2.5. optužnice u vezi sa javnom nabavkom medicinske zaštitne opreme.

Opisanim radnjama u opisanim prilikama III-optuženi Hodžić je zloupotrijebio svoja ovlaštenja odgovornog lica u optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica - Republika Srpska, koje je registrovano Rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda u Bijeljini, broj: 059-0-Reg-15-000810 od 26.10.2015. godine, čija je osnovna djelatnost „*ostala prerada i konzervisanje voća i povrća*“ (10.39 Klasifikacije djelatnosti), znajući da nije i da ne može biti veletrgovac medicinskim sredstvima, pa tako da zakonski ne može biti ugovorna strana kod javne nabavke medicinskih respiratora, takođe znajući da I-optuženi Novalić, u svojstvu premijera Federacije, ne može biti zastupnik ugovornog organa FUCZ kod tih javnih nabavki, ali je uprkos svom znanju o tome stupio u kontakt sa I-optuženim Novalićem, po uputi izvjesnog Asima, te sa I-optuženim Novalićem dogovarao predmet javnih nabavki, potom nastavio sa II-optuženim Solakom, u dva opisana slučaja javnih nabavki, kako bi sebi i optuženom pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica ostvario imovinsku korist.

Također, za Sud je dokazana i radnja zloupotrebe ovlaštenja III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu kada je, znajući da njegovo pravno lice ne ispunjava zakonske uvjete za *upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava*, kako bi sebi i optuženom pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica ostvario imovinsku korist, pa je unatoč tome:

*„22.4.2020. godine **Fikret Hodžić** zatražio da ishodi upis pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskih sredstava i izdavarje dozvole za uvoz medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine (u da.jem tekstu ALMS), koristeći službeni položaj Premijera, **H.G.** direktoru Ureda Premijera Vlade FBiH naložio da ispred Ureda Premijera Vlade FBiH i u ime Premijera, u kontaktima sa službenim ili odgovornim licima ALMS ishodi upis ovog pravnog lica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, po kojim uputama je **H.G.** i postupao...“*, što je detaljnije opisano kod opisa krivično pravnih radnji saizvršitelja I-optuženog Novalića.

Pored ovog, za Sud je dokazana i radnja zloupotrebe ovlaštenja III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica opisano u tač. 1.3. izreke presude, odnosno u tač 2.3. optužnice, koja se odnosi isključivo na III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica u optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, a koja radnja zloupotrebe III-optuženog Hodžića se odnosi na raspolaganje ostvarenom imovinskom koristi pravnog lica iz nezakonite javne nabavke respiratora, te s tim u vezi nezakonitog naloga za povećanje tzv blagajničkog maksimuma u optuženom pravnom licu u svrhu raspolaganja ostvarenom koristi iz nezakonite javne nabavke, kojim se radnjama su III-optuženi Hodžić i njegovo optuženo pravno lice počinili krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, u vezi sa čl. 31. i 55. istog Zakona (krivično djelo u produženom trajanju počinjeno u saučesništvu), zbog čega su oglašeni krivim te su im izrečene krivično pravne sankcije kao u izreci ove presude.

Tužilaštvo je, suprotno stavu Suda, raspolaganje ostvarenom imovinskom koristi iz nezakonite javne nabavke respiratora nepravilno kvalificiralo kao obilježja samostalnog krivičnog djela *pranja novca* iz člana 209. KZBiH što Sud nije prihvatio, jer nije vezan za pravne kvalifikacije optužnog akta već isključivo za činjenični supstrat, pa je tako u pomenutim opisanim radnjama III-optuženog Hodžića i njegovog optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ našao da se radi o počinjenim radnjama produženog krivičnog djela *Zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja*.

Sud podsjeća da je u jednom od prethodnih odsjeka ovog poglavlja izvršio analizu i izlaganje osuđujućih razloga u vezi sa slučajem nedovršene nezakonite javne nabavke medicinske zaštitne opreme za optužene Novalića, Solaka, Hodžića i njegovo optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, opisano u tač 1.5. izreke presude - tačka 2.5. optužnice, tako da se u odnosu na optuženog Hodžića i osuđujućim razlozima u vezi sa slučajem nedovršene nezakonite javne nabavke medicinske zaštitne opreme Sud neće baviti u ovom odsjeku.

Odgovornost III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA i njegovog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica za slučaj dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora

Sud će u nastavku obrazloženja ovog odsjeka izložiti osuđujuće razloge za III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA i njegovo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica za slučaj dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora, opisano u tačkama izreke Prvog dijela ove presude, i to za javnu nabavku respiratora u tačk. 1.1. izreke presude odnosno tačka 2.1. izreke optužnice, te s tim u vezi u tačkama 1.2. izreke presude - tačka 2.2. optužnice i 1.4. izreke presude - tačka 2.4. optužnice.

Sud podsjeća da je u prethodnim odsjecima ovog poglavlja već izvršio analizu i izlaganje osuđujućih razloga za optužene Novalića i Solaka, pa tako djelimično i za optuženog Hodžića i njegovo optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, za slučaj dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora, tako se u okviru ovog odsjeka ima zajedno i dodatno cijeliti ono što je već rečeno za optužene Novalića, Solaka i Hodžića, sada kod nastavka analize za slučaj dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora u kojem se stavlja fokus na III-optuženog Hodžića i njegovo optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica.

U uvodnom dijelu ovog odsjeka korisno je podsjetiti se na određena pravna i činjenična utvrđenja Suda kao odgovore na ključna pitanja koja su se postavila pred Sud u vezi sa predmetnim javnim nabavkama prilikom odlučivanja, koja su izložena u prethodnim dijelovima ovog poglavlja.

FCUZ kao ugovorni organ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, nije mogao pokrenuti postupak javne nabavke medicinskih respiratora na način da zastupnik ugovornog organa donosi odluku o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, pozivajući se na član 10. („Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona“) stav 1. tačka b) Zakona o javnim nabavkama (*„ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtijeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini“*) jer se u konkretnom slučaju nije mogla primijeniti pomenuta odredba člana Zakona o javnim nabavkama, pa tako niti izuzeti od primjene odredbi ovog Zakona kupovina medicinskih respiratora koja će biti ugovorena između II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića.

Ugovorni organ FCUZ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, kada se odlučio na javnu nabavku medicinskih respiratora, morao je pokrenuti postupak javne nabavke medicinskih respiratora i isti okončati isključivo primjenom jednog od propisanog postupka javne nabavke, konkretno postupkom propisanim članom 21. Zakona o javnim nabavkama koji je predviđen za tzv. krizne situacije, ali ne isključivo zbog toga što je to navela Agencija za javne nabavke u svom javnom saopštenju od 17.03.2020. godine jer tumačenja Agencije za javne nabavke nisu obavezujuća za ugovorne organe (prema članu 92. Zakona o javnim nabavkama, stav 3., nadležnost Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine iz tačke d) je *„pružanje tehničke pomoći i savjetodavnih mišljenja ugovornim organima i ponuđačima u vezi s pravilnom primjenom ovog zakona i podzakonskih akata“*), već prvenstveno po osnovu pravilnog i zakonitog tumačenja odredbi Zakona o javnim nabavkama što je bila obaveza ugovornog organa i njegovog zastupnika, direktora FCUZ, II-optuženog Solaka.

U tako pravilnom i zakonito pokrenutom postupku javne nabavke, ugovorni organ kod dodjeljivanja ugovora o javnoj nabavci ugovornoj strani (dobavljaču, prodavcu) ne bi mogao ugovoriti i obezbjediti avansno plaćanje dobavljaču u iznosu od 100% nabavne cijene jer to zakonske odredbe ne dozvoljavaju, što je dakle u ovom konkretnom slučaju umišljajno izbjegnuto upravo kako bi se nekvalificiranom optuženom pravnom licu bez registracije za veletrgovinu medicinski sredstvima, bez boniteta i poslovnog kredibiliteta u oblasti veletrgove lijekovima i medicinskim sredstvima, i bez finansijskih sredstava, dodijelilo 10 miliona budžetskog novca kako bi nezakonitom javnom nabavkom mogao realizirati tako dodijeljen kupoprodajni ugovor i tako ostvario imovinsku korist za pravno lice i njegovog vlasnika.

U slučaju pravilno i zakonito pokrenutog postupka javne nabavke, ugovorni organ bi pokrenuto javnu nabavku odlukom u kojoj bi, nakon prethodno pribavljenih tehničkih specifikacija od strane stručnih lica i organa, utvrdio predmet javne nabavke, procijenio vrijednost javne nabavke nakon prethodnog istraživanja tržišta, te se direktno obratio, ukoliko bi se opredjelio zbog razloga hitnosti takvom postupku, jednom ili više od registrovanih veletrgovaca u BiH, u kritično vrijeme je bilo 273 registrovana veleprometnika medicinskih sredstava u BiH (prema provedenim dokazima u spisu), od kojeg/kojih bi

potom dobio ponudu za zaključenje ugovora o javnoj nabavci prema prethodno pravilno utvrđenom predmetu i njegovim tehničkim specifikacijama i vrijednosti, cijeni, svakako bez mogućnosti ugovaranja avansnog plaćanja bužetskim novcu dobavljaču u iznosu od 100% cijene nabavke.

Iz provedenih dokaza je utvrđeno da ugovorni organ FCUZ nije samostalno, savjesno i profesionalno, pravilno i zakonito pokrenuo postupak javne nabavke, pravilno i zakonito izabrao odgovarajući zakonom propisani postupak, pravilno i zakonito utvrdio elemente javne nabavke, i to predmet javne nabavke u tehničkom smislu (tehničke specifikacije) i procijenjenu vrijednost javne nabavke, niti se pravilno i zakonito opredjelio za ugovornu stranu, jer u konkretno slučaju ugovorna strana nije bila kvalificirana, jer to nije moglo biti pravno lice koje nije ovlašteno pa tako kvalificirano i osposobljeno za veletrgovinu medicinskim sredstvima.

Iskorištavanje ovlaštenja III-optuženog u tač. 1.1. izreke presude, odnosno tač. 2.1. izreke optužnice, u vezi sa javnom nabavkom medicinskih respiratora, opisano je na način da je III-optuženi Hodžić kao odgovorno lice u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, stupio u kontakt sa I-optuženim Novalićem, putem izvjesnog Asima, te sa njim dogovarao predmet ugovornog odnosa javne nabavke, i to predmet ugovora – respirator model HC VE003 u količini od 100 komada i kupoprodajnoj cijeni od 10.530.000,00 KM koja je formirana po osnovu ponude pravnog lica EXOTRADE d.o.o. Rijeka, Hrvatska na iznos od 3.900.000,00 EUR, koje radnje će formalno nastaviti i okončati sa II-optuženim Solakom u svojstvu zastupnika FCUZ kao ugovornog organa kod ove javne nabavke.

Iz opisa radnje iskorištavanja ovlaštenja III-optuženog Hodžića kao odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“, koja je za Sud u cjelosti dokazana, vidljivo je kako je I-optuženi Novalić ostvario kontakt sa III-optuženim Hodžićem na način da ga je neovlašteno i protivpravno odabrao za ponuđača odnosno ugovornu stranu kod javne nabavke respiratora, uz pomoć ili po preporuci izvjesnog Asima, isključivo u svrhu realizacije nezakonite javne nabavke kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ ostvario imovinsku korist nezakonito dodjeljenom javnom nabavkom, kako je to već obrazloženo u prethodnim odsjecima ovog poglavlja.

Dokazano je da je I-optuženi Novalić odabrao III-optuženog na preporuku ili po uputi izvjesnog Asima, kako to proističe iz uloženi materijalnih dokaza Tužilaštva²⁷⁵, odnosno ostvarene SMS komunikacije od 29.3.2020. godine sadržaja „*Selam gospodine Novalić, Fikret Hodžić, Asim mi je rekao da vam se javim u vezi respiratora, pa kada budete imali minutu javite se*“, nakon čega mu I-optuženi odgovara kratko sa „OK“.

Nakon što su III-optuženi Hodžić i njegovo optuženo pravno lice (F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica - Republika Srpska) odabrani za ponuđača i dobavljača, odnosno za ugovornu stranu kod javne nabavke medicinskih respiratora, bez bilo kakvih prethodnih konsultacija sa II-optuženim Solakom u svojstvu zastupnika FCUZ kao ugovornog organa kod ovih javnih nabavki, i to u dogovoru III-optuženog Hodžića sa I-optuženim Novalićem, uz preporuku i uputu izvjesnog Asima, III-optuženi Hodžić je radi realizacije nezakonite

---

²⁷⁵ DT-407

javne nabavke medicinskih respiratora preduzeo nekoliko radnji u okviru svojih ovlaštenja odgovornog lica optuženog pravnog lica isključivo u svrhu ove realizacije nezakonite javne nabavke kako bi III-optuženi Hodžić sebi i svom optuženom pravnom licu „Srebrena malina“ ostvario imovinsku korist.

Radnje izvršenja, odnosno iskorištavanja ovlaštenja odgovornog lica III-optuženog Hodžića su opisane u tačk. I.1. izreke presude, odnosno tačka 2.1. izreke optužnice, te s tim u vezi u tačkama I.2. - tačka 2.2. optužnice, te u tač I.4. izreke presude odnosno tačka 2.4. optužnice, uz napomenu da se prve dvije tačke, tačk. I.1. izreke presude, odnosno tačka 2.1. izreke optužnice, te s tim u vezi tačka I.2. izreke presude - tačka 2.2. optužnice, odnose na javne nabavke dva različita tipa medicinskih respiratora HC VE003 i ACM812A, dok se tačka I.4. izreke presude, odnosno tačka 2.4. optužnice u vezi sa nezakonitom javnom nabavkom odnosi na prekoračenje službenih ovlaštenja I-optuženog Novalića i iskorištavanje ovlaštenja odgovornog lica III-optuženog Hodžića u vezi sa izhodovanim upisom optuženog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u registar veleprometnika medicinskim sredstvima, što je već ranije obrazloženo.

Radnje III-optuženog Hodžića iskorištavanja ovlaštenja odgovornog lica, radi realizacije nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora, pojavljuju se kao radnje dogovora sa I-optuženim Novalićem radi dobivanja posla javne nabavke medicinskih respiratora, potom radnji formalne ponude prema FCUZ, odnosno II-optuženom Solaku u svojstvu zastupnika FCUZ kao ugovornog organa kod ove javne nabavke, i to nakon što je prethodno dogovoren predmet ponude koji će se kasnije naći u Odluci o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama i pokretanju postupka nabavke, potom radnje zaključenja ugovora kupoprodaji (nabavci) respiratora tipa HC VE003, radnje na realizaciji krivotvorenog ugovora o kupoprodaji (nabavci) respiratora tipa ACM812A, te ostale radnje s tim u vezi, uključujući radnje na nezakonito ishodovanoj registraciji optuženog pravnog lica kao veletrgovca medicinskim sredstvima.

Iz svih opisanih radnji u vezi sa javnom nabavkom medicinskih respiratora u kojim se pojavljuje I-optuženi Novalić u svojstvu premijera, je vidljivo kako se ova javna nabavka preuzima upravo po izboru, odluci i volji I-optuženog Novalića u svojstvu premijera, dok se II-optuženi Solak u ulozi zastupnika ugovornog organa FUCZ pojavljuje tek kao puki izvršitelj, realizator ove već ranije dogovorene nabavke respiratora između I-optuženog Novalića i III-optuženog Hodžića, koji pokreće postupak javne nabavke i donosi stim u veze odgovarajuće odluke tek nakon što je III-optuženi odabran kao budući dobavljač medicinskih respiratora, sa kojim izborom se II-optuženi saglasio.

Nakon što je III-optuženi Hodžić i njegovo optuženo pravno lice odabrano za ponuđača, odnosno ugovornu stranu kod nabavke medicinskih respiratora, odlukom I-optuženog Novalića po preporuci i uputi izvjesnog Asima, bez bilo kakvih prethodnih konsultacija sa II-optuženim Solakom u svojstvu zastupnika FCUZ kao ugovornog organa kod ovih javnih nabavki, dakle tek nakon toga III-optuženi Hodžić u svojstvu odgovornog lica sačinjava i FCUZ odnosno II-optuženom Solaku dostavlja formalnu Ponudu pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, kao Prodavca, broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, za predmet kupoprodaja robe - respirator invazivi „HC VE003“ (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, "prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi

Prodavca" broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio budućeg ugovora (djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine).

Nakon toga III-optuženi Solak odobrava i potpisuje Obrasce 2 (unos faktura), broj: 07-11-1-28-29/20 i broj: 07-11-1-28-236/20 od 2.4.2020. godine, sa nalogom za unos fakture dobavljača „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica u ISFU trezorsku aplikaciju na iznose 4.950.00,00 KM i 5.800.000,00 KM, a da prethodno nije zaključen kupoprodajni ugovor, niti je od strane pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica dostavljena vjerodostojna knjigovodstvena isprava - faktura ili profaktura kojom dokazuje obavezu plaćanja kako je to propisano čl. 56. st. (2) Zakona o budžetima u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13), niti je konačno donesena formalna odluka o javnoj nabavci, koja je u konkretnom slučaju pokrenuta donošenjem Odluke (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama.

Nakon prethodno opisanih radnji, dakle tek nakon toga, II-optuženi Solak, iskoristivši ovlaštenja direktora FCUZ u svojstvu zastupnika FCUZ kao ugovornog organa kod ove javne nabavke, po osnovu tako dostavljene ponude sačinjava i potpisuje Odluku (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020. godine, za nabavku roba, respirator invazivni HC VE003 (100 komada), potom II-optuženi Solak nastavlja iskorištavati ovlaštenja direktora FCUZ, u svojstvu zastupnika FCUZ kao ugovornog organa kod ove javne nabavke, te sa III-optuženim Fikretom Hodžićem, koji zastupa pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, sačinjava i potpisuje Ugovor o kupoprodaji roba čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivni HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, "prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 2.4.2020. godine, koja čini sastavni dio ugovora, djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine.

Dakle, iz opisane hronologije, u ovom i prethodnim odsjecima ovog poglavlja, je vidljivo kako optuženi Novalić i Hodžić dogovaraju predmet buduće nabavke, odnosno kupoprodaje medicinskih respiratora, kao i cijenu predmeta, počevši od 29.3.2020. godine kada je zabilježen prvi kontakt između optuženih Novalića i Hodžića s tim u vezi, na način da obojica zloupotrebljavaju svoja ovlaštenja, I-optuženi Novalić njihovim prekoranjenjem, a III-optuženi Hodžić njihovim iskorištavanjem, kada se utvrđuje predmet kupoprodaje robe - respirator invazivni HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, sa tehničkim specifikacijama koji se odnose na ovaj model respiratora (za koji model i specifikacije je saglasan I-optuženi Novalić koji takva saznanja dobija angažovanjem svojih službenika iz Ureda premijera, kako je to ranije obrazloženo), potom slijedi formalna ponuda od 2.4.2020. godine III-optuženog Hodžića ugovornom organu FCUZ odnosno II-optuženom Solaku koji potom iskorištavanjem svojih službenih ovlaštenja doznačuje sredstva pravnom licu III-optuženog Hodžića istog dana 02.04.2020. godine, potom i tek nakon toga II-optuženi Solak, iskoristivši ovlaštenja direktora FCUZ, u svojstvu zastupnika FCUZ kao ugovornog organa kod ove javne nabavke, odlučuje, očigledno nakon prethodnog dogovora sa optuženim Novalićem i Hodžićem, da se praktično Zakon o javnim

nabavkama suspendira nezakonitim i nepravilnim pozivom na član 10. Zakona o javnim nabavkama kako bi se, nakon izuzimanja od primjene Zakona o javnim nabavkama, primjenom odredbi Zakona o obligacionim odnosima zaključio klasični Ugovor o kupoprodaji, dakle ne ugovor o javnoj nabavci, u kojem se unaprijed prodavaču doznačavaju sva novčana sredstva na ime kupoprodajne cijene (avans u 100% iznosu).

Dakle, tek nakon formalne ponude dobavljača se donose formalna akta sa datumom 3.4.2020. godine kojima se unaprijed dogovorena kupoprodaja, suspendiranjem odredbi Zakona o javnim nabavkama, formalno omogućava donošenje Odluke (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020. godine, za nabavku roba, respirator invazivni HC VE003 (100 komada) i zaključenje Ugovora o kupoprodaji roba čiji je predmet kupoprodaja robe - respirator invazivni HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, djelovodni broj i datum Ugovora prodavca 6626/2020 od 3.4.2020. godine, djelovodni broj i datum Ugovora kupca 07-11-13-176-1/20 od 3.4.2020. godine.

Činjenična utvrđenja u pogledu navedenih radnji, kao i analizu dokaza s tim u vezi, Sud je već izložio u okviru prethodna dva poglavlja²⁷⁶, pa u cilju izbjegavanja ponavljanja argumenata u ovom dijelu upućuje na ranije data obrazloženja, analizirane dokaze, te s tim u vezi date osuđujuće razloge.

Ocjenom provedenih dokaza Sud je utvrdio da kompletno djelovanje optuženih u postupku nabavke medicinskih respiratora upućuje na zaključak da je cilj radnji koje su prethodile zaključenju ugovora sa III-optuženim Fikretom Hodžićem i njegovim pravnim licem "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica bio upravo taj da se kroz netransparentan postupak i nepoštivanje, odnosno izbjegavanjem procedura propisanih Zakonom o javnim nabavkama, zapravo stavljanjem van snage ovog Zakona u konkretnom slučaju, umišljajno pogrešno odabranim i provedenim nezakonitim postupkom javne nabavke, tačnije njegovim odsustvom, federalna budžetska sredstva avansno u 100% iznosu, 10.530,000,00 KM, stave na raspolaganje III-optuženom i njegovom IV-optuženom pravnom licu, i to bez jemstva da će ugovor o javnoj nabavci kakav je zaključen 3.4.2020. godine o kupoprodaji robe - respirator invazivni HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530.000,00 KM, zaista biti i realizovan.

Dokazi koje je izvela optužba nesumnjivo su pokazali da u vrijeme izdavanja ponude broj: 7737/2020 od 2.4.2020. godine i zaključenja Ugovora, broj: 6626/2020 od 3.4.2020. godine, III-optuženi Fikret Hodžić u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, kao prodavac nije raspolagao predmetom nabavke – respirator tipa HC VE003, niti je imao ugovorene pravne poslove koji obezbjeđuju isporuku ove robe.

Potvrdio je to svjedok KRISTIЈAN MARIĆ, posrednik u kupovini respiratora, čiji iskaz je Sud u cjelosti prihvatio kao istinit i tačan, koji je izjavio da nacrt ugovora između "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka i pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, a po kojem je III-optuženi Hodžić trebao osigurati respiratore tipa HC VE003 u količini od 100 komada i potom isporučiti FUCZ, iako je već bio pripremljen, nikada nije potpisan jer je u

²⁷⁶ Vidi odjeljke "Odgovornost I-optuženog FADILA NOVALIĆA" i "Odgovornost II-optuženog FAHRUDINA SOLAKA"

međuvremenu, uslijed promjena stanja na tržištu, realizacija nabavke ovog tipa respiratora onemogućena. O ovoj okolnosti svjedoče materijalni dokazi optužbe pribavljeni pretresanjem mobilnih telefonskih aparata, odnosno sadržaj ispisa ostvarenih WhatsApp komunikacija između III-optuženog Hodžića i svjedoka Kristijana Marića, ali i drugih lica (Borna, Dušan i Nenad) koja su bila direktno ili posredno involvirani u proces kupovine respiratora od strane III-optuženog Hodžića i njegovog pravnog lica.

Nemogućnost isporuke prvobitno dogovorenog tipa respiratora HC VE003 dovela je, zbog upornosti da se javna nabavka realizira po svaku cijenu i tako omogući III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu sticanje imovinske koristi, do izmjene predmeta ugovora što je učinjeno krivotvorenjem dokumentacije javne nabavke od strane II-optuženog Solaka, za koje radnje je Sud utvrdio da imaju obilježja krivičnog djela *Krivotvorer,ja službene isprave*, o čemu je Sud analizu dokaza i argumentaciju razloga s tim u vezi izložio u posebnom odjeljku²⁷⁷ ovog obrazloženja presude, pa se u ovom dijelu obrazložena Sud o tome neće posebno osvrutati, tako da se ono što je već do sada rečeno za optužene za slučaj dovršene nezakonite javne nabavke medicinskih respiratora ima zajedno i dodatno cijeliti sa razlozima ovog odjeljka.

Ističući da niti jednim propisom nije određeno da je u trenutku slanja ponude neophodno imati na raspolaganju predmet ugovora, niti da za to postoje već ugovoreni poslovi, odbrana III-optuženog Hodžića je prilikom iznošenja završnih riječi ukazala da je isti slučaj bio i kada je svjedok Denis Đulalić nudio prodaju respiratora KCUS, a koje dokaze je Tužilaštvo izvodilo kao primjer poslovanja kakvo je trebalo biti obavljeno i u konkretnom slučaju. Iako je svjedok nesporno potvrdio da prilikom slanja ponuda u Klinički centar nije imao na stanju i na raspolaganju respiratore koje je nudio, iz njegovog iskaza jasno je da su respiratori koje je on ponudio već bili obezbjeđeni preko kompanije iz Slovenije koja je dobila veliki ugovor za nabavku medicinske opreme za slovenačku vladu, a sa kojom je svjedok saradivao dugi niz godina zbog čega su ga, kako je naveo, i *"...pitali da li treba nešto u Bosni i Hercegovini"*, da bi on potom počeo slati mail-ove sa ponudama prema kliničkim centrima. Sud iz navedenog zaključuje da je svjedok Đulalić vjerovatno imao osiguranu kupnju u stvarnoj ponudi kod drugog pravnog lica, a što nije bio slučaj sa III-optuženim Fikretom Hodžićem i njegovim pravnim licem "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, koji sa predmetom nabavke nije raspolagao ni na stanju, niti ugovoreno kod nekog drugog pravnog lica.

Međutim, neovisno od ovog prezentiranog slučaja stoji da je dokazano da III-optuženi Fikret Hodžić u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, kao dobavljač i prodavac nije raspolagao u trenutku slanja ponude predmetom nabavke – respirator tipa HC VE003, niti je u tom trenutku imao ugovorene pravne poslove koji obezbjeđuju isporuku ove robe, pa iako to nije zakonska obaveza dobavljača ovo dodatno *prima facie* ukazuje na nesavjesnost III-optuženog Fikreta Hodžića i njegovog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica kao ponuđača budući da je nesporno da njegovo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica nije bilo registrovano kao

²⁷⁷ Vidi odjeljak "Za II-optuženog Fahrudina Solaka dokazano krivično djelo *krivotvorer,je službene isprave* iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZFBiH"

veletrgovac medicinskim sredstvima, niti je III-optuženog Fikret Hodžić kao odgovorno lice bio kvalificiran u to smislu, a koja očita nesavjesnost u postupanju sa povjerenim javnim sredstvima je bila u funkciji umišljajnih zloupotreba radi pribavljanja koristi iz nezakonito provedenih nabavki, što posebno i dodatno upućuje na zaključak kako u konkretnom slučaju nisu bili ispunjeni zakonski uvjeti da se kao ugovorna strana pojavi optuženo pravno lice.

Dokazi provedeni na okolnosti pregovora, ponude i zaključenja ugovora o javnoj nabavci jasno su ukazali da je u slučaju konkretne nabavke respiratora za potrebe Federacije BiH predmet javne nabavke bio respirator modela HC VE003. Međutim, III-optuženi Hodžić, iako mu je već po tako ponuđenom predmetu nezakonito povjereno 10 miliona KM kako bi realizovao tako dodijeljenu javnu nabavku i zaključen ugovor o nabavci, po saznanju da ove respiratore ne može isporučiti, umjesto zakonske obaveze raskida takvog ugovora, što je bila i zakonska obaveza ugovornog organa, odnosno II-optuženog Solaka, nastavlja aktivnosti kao da je taj ugovor o javnoj nabavci i dalje na snazi, u svrhu obezbjeđenja drugog predmeta javne nabavke i ugovora odnosno drugog modela medicinskog respiratora, te posredstvom svjedoka Kristijana Marića stupa u poslovne kontakte sa Sanjom Lekić, odgovornim licem u pravnom licu "BTL Medical Montenegro" d.o.o. Podgorica, Crna Gora. Ovaj kontakt rezultirati će da III-optuženi Hodžić za ranije prihvaćenu i ugovorenu cijenu za 100 komada respiratora modela HC-VE003 u iznosu od 3.900.000,00 EUR, u vezi sa kojim je pokrenut postupak javne nabavke i nezakonito mu dodijeljena nabavka, avansno u 100% iznosu obezbjeđenja novčana sredstva i zaključen ugovor o javnoj nabavci, ugovoriti i kupiti 100 komada respiratora drugog modela ACM812A, a nakon što II-optuženi Solak prethodno krivotvori dokumentaciju javne nabavke koja se odnosila na nabavku 100 komada respiratora modela HC VE003, kako je to opisano u izreci ove presude i opisano u prethodnim redovima ovog obrazloženja.

Kad je u pitanju kupoprodaja i nabavka respiratora modela HCVE003, Sud je kontekstu ovih činjeničnih navoda optužbe posebno cijenio iskaz svjedoka optužbe Kristijana Marića, kao i ostale provedene dokaze.

Svjedok KRISTIJAN MARIĆ²⁷⁸, posrednik u kupoprodaji respiratora, na glavnom pretresu je detaljno je opisao međusobno komunikaciju sa III-optuženim Hodžićem, te način na koji se odvijala razmjena informacija u svrhu zaključenja ugovora o kupovini respiratora, a koji je iskaz, upotpunjen predočenim dijelova izjava iz istrage, Sud ocijenio uvjerljivim, jasnim i nedvosmislenim, te mu u cijelosti poklonio vjeru. Pokušaj odbrane III-optuženog Fikreta Hodžića da diskredituje ovog svjedoka ukazujući da je izražavao netrpeljivost prema III-optuženom²⁷⁹, kao i da je sklon laganju²⁸⁰, te da je lažno predstavljao svoj status osobama

²⁷⁸ Saslušavan na pretresima održanim 22.12.2021., 12.1.2022. i 14.1.2022. godine

²⁷⁹ „Ha, ha, ha, kažeš šta ćeš im reći Tužilaštvu sutra, rekoh istinu“...„A ona pizda nesretna iz Srebrenica će dobiti po p...“ - Screenshot, ispis komunikacije sa licem Nenad putem WhatsApp aplikacije od 06.05.2020 godine sa početkom u 22:24 i završetkom od 22:30 **DO3-44**

²⁸⁰ Naime, svjedok je na pretresu potvrdio da je slagao **Sanju Lekić**: „Vidiš da iješavam da ne mogu ni ja ništa da radim, radi ovog srar.ja s Fikretom. I opet sutra moram u polic.ju na dodatno ispitivar.je, jer su našli nove dokaze.“ (Screenshot, ispis komunikacije sa Sanjom Lekić putem WhatsApp aplikacije od 26.05.2020 godine sa početkom u 14:48 i završetkom u 20:48 sati **DO3-2**); **Nenada**: „Jc.j brate prar.ja ovamo, dva dana me polic.ja pere oko Fikreta i respiratora.“ (Screenshot, ispis komunikacije sa osobom imena Nenad putem WhatsApp aplikacije od 28.05.2020 godine sa početkom u 19:25 i

sa kojim komunicira²⁸¹. Međutim, Sud je ocijenio da ove okolnosti i činjenice, ukoliko su i tačne, a ostale su nepotvrđene i nedokazane, ne umanjuju kredibilitet ovog svjedoka, niti dovode u sumnju istinitost i tačnost onoga o čemu je svjedok govorio u kontekstu okolnosti konkretnog slučaja. Naime, svjedok je objasnio svoje pojedine reakcije i ponašanja time da je u to vrijeme bio veliki pritisak na njega iz razloga što je bio posrednik²⁸², kao i da je bio ljut na III-optuženog jer mu lagao²⁸³. Pri tome, Sud naglašava da je svakako imao u vidu specifičnost njegovog procesnog položaja u ovom predmetu, te je ocjeni ovog iskaza pristupio sa posebnim oprezom, ističući da odluka Suda da prihvati njegov iskaz kao istinit ni u kom slučaju ne znači da se odluka o krivici optuženih temelji isključivo na iskazu ovog svjedoka.

Svjedok Marić je izjavio da ga je krajem trećeg mjeseca telefonom pozvao III-optuženi Fikret Hodžić koji se tada predstavio da „sarađuje sa Vladom“ i da ima potrebu za određenom vrstom proizvoda²⁸⁴. Koliko se sjeća početni razgovor je bio u odnosu na zaštitnu medicinsku opremu (maske, rukavice, vizire itd.), da bi taj isti dan ili sutradan iskazao potrebu i za nabavkom respiratora. Sjeća se da su tada u okviru Mreže mladih²⁸⁵ imali popis modela respiratora i poruke koje su prosljeđivali dalje kroz aplikaciju kako su dobijali tehničke specifikacije uređaja. Na popisu je bilo više modela raspiratora i invazivnih i neinvazivnih, sa iskaznim cijenama po kojima su nuđeni.

III-optuženi Hodžić je, kako je naveo ovaj svjedok, u početku tražio informacije o količini i modelima, ističući da je III-optuženom Hodžiću objašnjavao kako su invazivni skuplji, a neinvazivni jeftiniji, da bi mu kasnije III-optuženi Hodžić rekao da ima potrebu za invazivnim respiratorima, ističući kao bitan element što kraći rok isporuke (do sredine 4. mjeseca). Koliko se sjeća tada su mu ponudili „Šangrila“, HC VE003 i VG 70, koji su bili invazivni respiratori. Naveo je dalje, da su u početku bile samo informacije o modelu, cijeni i količini, a kasnije kad je došlo do odluke o nabavci, sastavljao bi se konkretan ugovor sa svim postojećim informacijama za nabavku.

---

završetkom u 19:28 sati **DO3-3**); i **Benamina Nuhanovića**: „On Vama šalje poruku: „Kad si bio na ispitivanju?“, a Vi njemu odgovarate: „Cjeli jedan.“ (Screenshot, ispis komunikacije sa Benjamin Nuhanović putem WhatsApp aplikacije od 07.06.2020 godine sa početkom u 19:31 do 20:12 **DO3-43**); „Vozim se sa rjima. Za pola sata ćemo stat u Jablanici, pa te zovem... Evo završili taman, sutra nastavak sage.“ (screenshot, ispis komunikacije sa Benjamin Nuhanović putem WhatsApp aplikacije od 08.06.2020 godine sa početkom u 14:16, u 17:06 **DO3-41**)

²⁸¹ „Završeno je i trenutno sam još pod istim statusom... Svjedok... Ali za rjih, Sarju i rjih sam osumrjičen.“ - Screenshot, ispis komunikacije sa Benjamin Nuhanović putem WhatsApp aplikacije od 08.06.2020 godine sa početkom u 09:46, u 09:48, pa na drugoj stranici 09:48 do 09:49 **DO3-42**

²⁸² „Jedna i druga strana su pravile onaj pritisak, mislim pr je samog slučaja kad su isporučeni respiratori, 25.4. prvi dio, tad je bilo sve okej, dok nisu medji počeli, odnosno kad je krenula čitava afera što se tiče respiratora. Mi od samog početka nismo znali da nemaju se dozvole, nismo znali za uvoz, nismo znali za sve te malverzacje kcje su bile, ono što smo mi radili jesmo prenos...ja osobno sam prenosio informacije, takođe sa kolegicom Sarjom Lekić, kcja je bila od samog početka uključena takođe kao kao posrednik...“

²⁸³ „Pa od samog početka, prvog našeg razgovora kad smo pričali uvjek su mu se slale ponude, uvjek je trebalo odmah sve riješiti koliko smo se god trudili i slali, uvjek je bilo rečeno da će sve biti riješeno od rjegovih ljudi, od same dozvole, uplate i svega ostalog. Eto, osim što je mene lagao, također je lagao onda gospođu Sarju Lekić jer je rjc rekao da da ima dozvolu gotovu...Samom tom dozvolom je napravio problem svima nama.“

²⁸⁴ Kod ovakvog odgovora svjedoku je prezentovan dio izjave iz istrage²⁸⁴ u kojem je naveo: „...Mislim da taj isti ili sutradan od 20.3. do 25.3. na mcj mobilni telefon, brcj ..., dobio sam poziv od Fikreta Hodžića, kcji se predstavio kao čovjek iz Vlade Federacije Bosne i Hercegovine“, na što je svjedok izjavio „Pa da, rek'o mi je znači iz Vlade, da sarađuje s Vladom i da je tu za potrebe...“, da bi na upit Suda izjavio da ga je doživio „kao nekoga ko sarađuje s Vladom“.

²⁸⁵ Svjedok Marić osnivač je Mreže mladih poduzenika u okviru koje su se razmjenjivale informacije u vezi sa respiratorima, navodeći da su u okviru grupa bile informacije vezane za uređaje u smislu vrste uređaja, modela, cijene i količine koja je tada bila dostupna na tržištu.

Kada je u pitanju respirator modela HC VE003, svjedok je naveo da mu je dao informaciju da je količina bila 400 ili 500 komada, te pojedinačna cijena od 39.000 EUR. Ove informacije je dobio od Borne i Dušana u okviru WhatsApp grupe gdje su djelili informacije ne samo o respiratorima, nego i o ostaloj medicinskoj opremi. Objasnio je da je Borna Cicero poduzetnik iz R.Hrvatske, zaposlen u pravnom licu „EXOTRADE“ d.o.o Rijeka, koji je posredovao u kupovini respiratora za potrebe Srbije, odnosno Crne Gore, a da je Dušan bio saradnik iz R.Srbije koji je saradivao sa Bornom Cicero. Nakon što je proslijedio ovu informaciju, dobio je odgovor od III-optuženog Hodžića da će je provjeriti i da će mu javiti, da bi potom javio da su se „odlučili“. Kako je naveo, prva informacija je bila da će uzeti svih 400 komada, međutim, zbog cijene rečeno je da će kupiti 100 komada. Na pitanje da li je prilikom ovih razgovora III-optuženi Hodžić govorio s kim se konsultovao prilikom donošenja te odluke, svjedok je odgovorio *„Pa sa svjcim ljudima. Pa ljudi iz Vlade, ljudi iz institucija koji su za to bili zaduženi u to vrijeme.“*, navodeći da mu u početku nije govorio o kojim se konkretno ljudima radi, ali da jeste kasnije kada su trebali zaključivati ugovore za potrebe nabavke respiratora, jer nije mogla pravna ili fizička osoba kupiti respirator, nego je bio potreban dopis od strane države ili institucije koja to nabavlja za potrebe države. Navodi da je tada spominjao Civilnu zaštitu i Vladu Federacija Bosne i Hercegovine, jer su Vlada ili ministar zdravstva jedini u tom trenutku mogli potpisati dokument koji je mogao nabaviti tu vrstu uređaja, kao i premijera Vlade Fadila Novalića koji je trebao potpisati dokument koji se trebao dostaviti Kinezima da se isporuči roba u što kraćem roku. Potvrdio je da je dokument koji je trebao biti potpisan, ustvari pismo od strane institucije koje je bilo potrebno za državu Kinu koja je bila proizvođač ove vrste respiratora.

Svjedok je dalje naveo da mu je III-optuženi putem WhatsApp aplikacije javio da je „odlučeno“ za 100 respiratora HC VE003, nakon čega je dobio ponudu, odnosno kupoprodajni ugovor za kupovinu. Takođe je izjavio da mu je tom prilikom III-optuženi Hodžić rekao da će nakon ove isporuke razgovarati za dalje, te da je dalja realizacija tog posla tekla na način da je poslat kupoprodajni ugovor od strane pravnog lica „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka sa predmetom HC VE003, 100 komada i jedinične cijene 39.000,00 EUR bez prijevoza. Ugovor je sačinio Borna Cicero, a svjedok je poslao podatke za kupca, pravno lice "F.H. Srebrena malina". Budući da je III-optuženi tražio da u cijenu bude uključen i prevoz, na prvobitnu cijenu dodata je cijena prevoza (300.000,00 EUR), tako da je na kraju jedinična cijena respiratora iznosila 42.000,00 EUR, odnosno 4,2 miliona EUR za 100 respiratora.

Svjedok Marić je dalje objasnio da pravno lice "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka kao dobavljač respiratora u ovom pravnom poslu nikada nije dostavilo zvaničnu ponudu, jer u to vrijeme za to nije bilo vremena. Objasnio je da su dostavljane tehničke specifikacije, količina i cijena, a nakon prihvatanja ponuđenog odmah bi se sačinio kupoprodajni ugovor. Ovaj ugovor na kraju nije potpisan jer je Borna javio da respiratora više nema u ponudi, prodati su i da ako postoji potreba za nekim drugim da mu se III-optuženi Hodžić javi, navodeći da je to bilo nakon dva, tri dana. Nakon ove informacije, svjedok Marić je kao posrednik saopštio III-optuženom Hodžiću da respiratora nema, nakon čega su dogovorili poziv na kojem su o tome razgovarali svjedok Marić, III-optuženi Hodžić, Borna i Dušan. Svjedok

navodi da je III-optuženi Hodžić tada rekao da je već odlučeno bilo i da su osigurana sredstva za kupovinu ove vrste respiratora.

U toku saslušanja svjedok Marić je potvrdio da je istog dana kada je ugovor pripremljen prosljeđen III-optuženom Hidžiću, da mu nije poznato da li je u tom periodu pravno lice „F.H. Srebrena malina“ zaključilo neki ugovor za kupoprodaju tih respiratora, ali da je imao informaciju da su sredstva za kupovinu respiratora HC VE003 osigurana prije samog slanja ugovora i to 10 miliona konvertabilnih maraka od strane Civilne zaštite ili Vlade Federacije Bosne i Hercegovine. Naveo je da je prije stupanja u poslovne pregovore sa III-optuženim Hodžićem provjeravao ko je on na internetu i kako je imao saznanje od III-optuženog Hodžića da je imao sve dogovorene dozvole, ugovor i osigurana sredstva za nabavku nastavili su komunikaciju. S tim u vezi, svjedoku je prezentovan dio izjave iz istrage²⁸⁶ *„Ja sam pretpostavio da su to ljudi koji se bave nabavkom i sam premijer Vlade Federacije F BiH. Možete li nam objasniti tu pretpostavku? Kao prvo, on mi se predstavio kao čovjek iz Vlade. Nakon što sam se uvjerio ko je, a to mislim na one pretrage na internetu, našao sam podatke da je član stranke SDA, pa sam pretpostavio da surađuje sa vrhom te stranke. U komunikaciji sa njim, pored toga što se predstavio da je čovjek iz Vlade, odgovorio mi je da surađuje sa ljudima iz Vlade, sa samim premijerom ili nekim visokopozicioniranim bliskim premijeru. Prilikom naše komunikacije, obraćao sam mu se upravo na način da je Vlada ta koja odlučuje i kupuje respiratora, kao što je i on sam potvrdio.“*, a što je svjedok potvrdio kao tačno. Svjedok je tačnim potvrdio i sljedeći dio izjave: *„Upravo u ovo vrijeme u komunikaciji s Fikretom, ja dobijam potvrdu o budžetu i da je cijena do 10 miliona KM i da Fikret čeka samo odobrenje Vlade Federacije, odnosno premijera Fadila Novalića.“*

U nastavku je svjedok Marić naveo da im je III-optuženi Hodžić prilikom pripreme ugovora između pravnih lica "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka i "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica rekao da će ugovorena cijena za respiratore biti uplaćena nakon što se sredstva odobre. Kako se svjedok nije mogao sjetiti kada je III-optuženi Hodžić rekao da će moći isplatiti ugovorenu cijenu, ponovno mu je predložen dio izjave iz istrage u kojoj u vezi s tim stoji sljedeće: *„Ovo što opisujem u komunikaciji s Fikretom putem WhatsApp-a, ali smo se čuli i usmeno. Pitao sam ga o količini se radi, da se cijena mora riješiti i tako mi je i rekao mi je, da će sutradan, 2.4. znati, dal' će biti od 100 do 150 komada. Potvrdio je da se radi o respiratorima HC VE003.“*, što je svjedok takođe potvrdio kao tačno. U nastavku saslušanja svjedok je tačnim potvrdio i sljedeći dio izjave: *„Spominjao je da može završiti uplatu za respiratore već 2.4. i ako ne bude tog dana, da će dobiti garantni papir da se roba sačuva, a da će do tog petka najkasnije leći pare.“*, navodeći da se sve što mu je prethodno prezentovano odnosi na respiratore HC VE003.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane III-optuženog Hodžića, svjedok Marić je ponovio da mu se u pozivu III-optuženi Fikret Hodžić predstavio kao *„čovjek iz Vlade Federacije Bosne i Hercegovine“*, dok je u unakrsnom ispitivanju od strane odbrane I-optuženog Novalića naveo da je pri prvom kontaktu sa III-optuženim *„shvatio da je on u vladi i da radi s Vladom, da surađuje sa Vladom“*. Takođe je istakao da je III-optuženi Hodžić bio upoznat da je trebala potvrda odnosno dozvola za uvoz i da na sve to rekao da

²⁸⁶ Str. 7, DT-214

je već sve spremno, *da će to rjezgovi ljudi rješiti*. U početku nije pominjao ime Fadila Novalića, ali da jeste pominjao kasnije u situaciji kada je trebalo napraviti pismo namjere. Potvrdio je ranije iznesene navode da je III-optuženi Hodžić rekao da će nekoga počastiti nakon završenog posla, ponavljajući da je *"rekao svcje ijude"*, ali da svjedok ne zna ko su ti ljudi i da ih III-optuženi Hodžić nije imenovao.

Kad je u pitanju kuprodaja i nabavka respiratora modela ACM 812A Sud se ponovo osvrće na iskaz ovog svjedoka, KRISTIJANA MARIĆA, koji je detaljno opisao način na koji je III-optuženi Fikret Hodžić stupio u poslovne kontakte sa Sanjom Lekić, te kako je temeljem ovog kontakta obezbjedio respiratore koji su isporučeni FUCZ, Sud je s tim u vezi cijenio iskaze svjedoka odbrane Sanje Lekić i Gorana Petrovića, kao i uložene materijalne dokaze.

Svjedok Marić je najprije objasnio da je u vrijeme kada je bio u kontaktu sa III-optuženim Hodžićem, osim nabavke respiratora za potrebe Bosne i Hercegovine, bila i nabavka respiratora za potrebe R. Srbije u čemu je takođe sudjelovao Borna Cicero, te Sanja Lekić iz Crne Gore koja će kasnije biti i u direktnoj komunikaciji sa III-optuženim Hodžićem. Kako je naveo, pravno lice "BTL Medical Montenegro", čija je vlasnica Sanja Lekić, imao je potražnju za 200 respiratora modela ACM 812A za potrebe R. Srbije, odnosno Ministarstva zdravstva o čemu je svjedok imao direktna saznanja od Sanje Lekić. Prema navodima ovog svjedoka taj je ugovor bio potpisan krajem 3. mjeseca i isporuka je trebala biti u što kraćem roku, početkom 4. mjeseca, ali se zbog restrikcija države Kine rok prolongirao za sredinu 4. mjeseca, te i na 5. mjesec, kad su ovi respiratori isporučeni. Poznato mu je da je pravno lice "BTL Medical Montenegro" ovih 200 respiratora nabavilo od pravnog lica "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka, a koje je respiratore trebalo naručiti od jedne kineske državne firme („Šenzen Hasik“).

Naveo je da su ovi respiratori isporučeni, ali da ih R. Srbija nije primila jer je nastao problem radi kašnjenja zbog čega se sada vodi i sudski postupak. Naveo je da je zbog kašnjenja Sanja Lekić naručila još dodatnih 100 komada od druge firme ("Kingston"), ali da ovih 100 respiratora nikada nije isporučeno, iako su plaćeni. U nastavku je objasnio da je R. Srbija zatražila raskid ugovora i povrat novca, zbog čega su Sanja Lekić i Borna Cicero, pozivajući se na dio ugovora o "višoj sili" i da imaju rok od 30 dana da isporuče robu, odlučili naručiti dodatnih 100 komada respiratora koji su trebali doći do 15.4., navodeći da je svih 300 respiratora trebalo biti isporučeno R. Srbiji. Međutim, vlasnik pravnog lica "Sinofarm" je poslao raskid ugovora prema Sanji Lekić i zatražio novac nazad, koji je Sanja već uplatila, zbog čega su tražili rješenje kako da se novac povрати. Obje narudžbe (prvo 200, pa 100 komada) Sanja Lekić je trebala osigurati ugovorom zaključenim između pravnih lica „BTL Medical Montenegro“ i "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka. Na pitanje da li su mu poznati uslovi nabavke 200 i 100 respiratora od dvije kineske firme, svjedok je izjavio da je za 200 respiratora plaćena cijena od 3,9 miliona EUR, a za 100 respiratora da je uplaćeno 1.700.000,00 dolara, a da li još trebalo dodatno uplaćivati nije se mogao sjetiti, jer je komunikacija za nabavku bila direktno između Sanje i Borne.

U nastavku je naveo da je komunikacija između III-optuženog Hodžića i Sanje Lekić o kupoprodaji respiratora ACM812A započeta početkom 4. mjeseca, a da je svjedok od

samog početka pomagao da se to izvrši. Nije se mogao tačno sjetiti kada je Sanja Lekić ponudila III-optuženom Fikretu Hodžiću 100 komada respiratora ACM812A, ali zna da je isporuka trebala biti do 15.4.2020. godine. Poznato mu je da je dogovoreno da plaćanje bude nakon isporuke, a cijena koja je dogovorena bila je 3,9 miliona EUR za 100 komada ACM812A. Takođe je naveo da je dogovor bio da nakon što se isporuči tih 100 komada, da će razgovarati o drugim količinama, ne samo medicinskih respiratora, nego i medicinske opreme. Naveo je da je istog dana, kada je ponuđena nabavka, zaključen i ugovor, ističući da mu je sve ovo poznato jer je bio u komunikaciji sa njih dvoje. Svjedok nije bio vezan ugovorom za bilo koga od ova dva pravna lica u smislu naknade za posredovanje, navodeći da je imao ugovor za isporuku u R.Srbiju i da je tu bio bio vezan ugovorom za "EXOTRADE" d.o.o. Rijeka.

Na pitanje da li mu je u to vrijeme imao saznanja koja je stvarna vrijednost - cijena medicinskih respiratora ACM812A, koje je Sanja Lekić ponudila III-optuženom Fikretu Hodžiću, svjedok Marić je naveo da je prvobitna cijena bila između 5 do 10 hiljada EUR, a da je krajem 3. mjeseca cijena porasla radi potražnje, te dodao da je cijena koja je bila ponuđena za Srbiju bila 25 hiljada EUR po komadu od strane Sanje Lekić, a da je naručeno 200 komada za 3,9 miliona EUR. Ukazujući na očiglednu razliku u cijenama jednog respiratora ACM812A²⁸⁷, svjedok je istakao da je svrha zaključenja ugovora sa pravnim licem "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica bio zapravo dogovor da pomognu Sanji Lekić da povрати novac R. Srbiji, zato što oni u to vrijeme više nisu tražili isporuku, već povrat novac, navodeći pri tome da je mislio na njega, Bornu, Dušana i Sanju koji su sarađivali u to vrijeme. Kako je izjavio, prvo je bio plan prodati 100 komada koje su trebali ponuditi BiH za cijenu od 3,9 miliona EUR²⁸⁸ i objasnio da je iznos od 2,4 miliona EUR kao dobit iz ovog posla trebao biti vraćen Sanji Lekić. Na traženje da objasni na koji način je trebao biti realiziran ovaj plan povrata 2,4 miliona, odnosno sticanja dobiti u istom iznosu i vraćanja tog novca Sanji Lekić, svjedok je izjavio da je Sanja potpisala ugovor sa III-optuženim Hodžićem (sa bankovnom garancijom) da se do 15.4. isporuči 100 komada ACM812A i da će plaćanje biti nakon isporuke.

Dalje je naveo da III-optuženom Hodžiću u početku nije bilo poznato da je cijena respiratora ACM812A višestruko manja u odnosu na cijenu iz ugovora koji je potpisivao sa Sanjom Lekić, ali da kasnije jeste (*"U početku ne, a kasnije da"*). U tom pogledu svjedok je objasnio da je prvo bio dogovor da se proda 100 komada i onda je Sanja rekla da ima još dodatnih 200 komada koji su trebali biti isporučeni za Republiku Srbiju, preko firme „Sinofarm“, pa kako su oni otkazali ugovor, imali su još 200 komada koje su trebali isporučiti odnosno prodati da vrate novac. Svjedok je bio decidan da je dogovor bio da nakon što se isporuči prvih 100 komada, da će se isporučiti i ostali, te da je cijena bila ista kao i za prvi ugovor. Naveo je da III-optuženi Hodžić njemu Mariću i Sanji rekao da ako bude sve u redu sa isporukom prvih 100 komada, za što je izdvojeno 10 miliona, da će nakon toga biti osigurano dodatnih 20 miliona za medicinsku opremu. Međutim, ugovor nije realiziran jer nije bilo moguće ispoštovati rok do 15.4. i ovaj ugovor je raskinut.

²⁸⁷ Svjedok je naveo da su ovi respiratori naručeni od fime "Kingston" iz Kine za 1.700.000 dolara, a da je u ugovoru između "BTL Medical Montenegro" i "Sonifarm" d.o.o. Beograd cijena iznosila 3,9 miliona za 200 respiratora, a što, kako je istakao, čini razliku od 10.000 EUR po modelu.

²⁸⁸ 3,9 miliona – 1,5 miliona = 2,4 miliona

Nakon toga, kako je dalje naveo, III-optuženi je zamolio da mu pomognu da isporuči 100 respiratora, jer je bio u problemu iz razloga što su potpisali ugovor, a roba nije isporučena, te je dio novca već bio potrošen za bankarsku garanciju, nakon čega je Sanja našla rješenje tako što je preko Samira Cerića došla do dobavljača respiratora ACM812A iz Kine. Izjavio je da su dobavljači bili lica Edmond i Danijel, dok je Samir Cerić iz Londona, koji je bio Sanjin navodni kontakt saradnik, pomogao pri nabavci respiratora (*"...on je u principu bio ta spona između Sanje, Edmunda, Danjela i nas'*), ističući da bez njega realizacija posla ne bi bila moguća jer Sanja nije poznavala Edmunda i Danijela.

Opisujući dalje plan koji je po njegovom kazivanju osmislila Sanja Lekić, svjedok je izjavio da je Sanja spojila s njim Edmonda i Danijela, jer ne poznaje dobro engleski jezik i zamolila da on pomogne pri komunikaciji, dodajući da s njim Samir nije direktno komunicirao. Danijel i Edmond, koji su imali firmu "Medical centar", komunicirali su sa svjedokom, da bi se kasnije spojili i sa III-optuženim Hodžićem. Budući da je u to vrijeme, kako je naveo, za isporuku medicinskih respiratora firma trebala imati određenu licencu i za uvoz i za izvoz, išlo se preko pravnog lica u vlasništvu Sanje Lekić koja je potpisala ugovor sa „Medical centar“ i cijenu od 30 miliona huana (kineska novčana valuta). Ovaj put više nije bila opcija bankovna garancija, nego je bilo direktno plaćanje (*"U to vrijeme Kinezi su samo tražili znači da se direktno plati, da se isporuči roba.'*).

Imali su ponudu od strane Edmunda i Danijela za isporuku bez prijevoza, pa su prevoz trebali posebno osigurati i na kraju su došli u kontakt sa „Fly Bosnia“. Istakao je i da u ovom slučaju nije postojala formalna ponuda kineskog dobavljača respiratora, već da se radilo o razmjeni informacija. Prema kazivanju svjedoka, cijena respiratora koji su nabavljani iz Kine takođe je bila 3,9 miliona EUR, odnosno 30 miliona huana, a da je stvarna cijena u to vrijeme (kraj 3. i početak 4. mjeseca bila 15.000 EUR po komadu, da bi krajem 4. mjeseca već bila oko 40, 50.000). Na pitanje li mu je poznato iz kojeg razloga je onda u ovom pravnom poslu cijena respiratora bila u konačnici 3,9 miliona EUR za 100 respiratora ACM812A i da li je postojao bilo kakav plan podjele dobiti iz tog pravnog posla, svjedok je ponovio da je dogovor bio da će se isporučiti 100 komada i da će nakon toga pričati za dodatnih 200 komada koje je imala Sanja, naglašavajući da je stvarna cijena u to vrijeme bila 1.500.000 EUR.

Ponovio je da bi dobit od 2,4 miliona EUR iz ovog pravnog posla Sanja iskoristila da vrati dug Srbiji i ostatak bi bio dobit koja bi se raspodjelila među učesnicima. Dajući odgovor na pitanje ko su učesnici koji bi raspodijelili dobit, svjedok je naveo: *"Pa tu su bili znači Sanja Lekić... Borna Cicero, Dušan... i mislim „EXOTRADE“, „BTL Medical“, ja sam isto ovih 200 tisuća eura što sam potpisao ugovor sa „EXOTRADE“ uz tih 200 tisuća EUR sam trebao dodatno još dobiti iznos. I dogovorili smo isto takođe s Fikretom da kad završimo prvu isporuku 100 komada, za ovih dodatnih 200 komada da ćemo dogovoriti onda raspodjelu i tu."* Svjedok je naveo da je on lično, sa uključenim ugovorom na 200.000 EUR sa pravnim licem „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka, trebao dobiti 500.000 EUR, a što je, kako je naveo, bio dogovor između njega, Borne i Sanje koji su postigli sredinom 4. mjeseca, te ponovio "Ali

smo rekli nakon što isporuče prvo 100 komada, da ćemo pričati. To je bio bukvalno dogovor bez ikakvog potpisivanja."

Na pitanje tužioca šta je i koliko III-optuženi Fikret Hodžić znao o tom dogovoru u to vrijeme kada je postignut, svjedok Marić je izjavio: *"On je samo tražio da se isporuči 100 komada i onda je rekao da ćemo razgovarati nakon što se isporuči 100 komada za dodatnu dobit."* Naveo je takođe da su dogovori oko formiranja cijene od 3,9 miliona EUR za 100 komada respiratora ACM812A u poslu sa Sanjom Lekić odnosno pravnim licem "BTL Medical Montenegro" bili između Borne i Sanje.

U odnosu na navode svjedoka u pogledu stvarne vrijednosti i tržišne cijene respiratora, svjedoku je predložen dio izjave iz istrage²⁸⁹ u kojoj je na pitanje *"Ko je napravio plan za dobijanje ekstra dobiti i ko je bio uključen u taj plan?"*, svjedok odgovorio: *"Taj plan je u saradnji sa 'EXOTRADE' odnosno sa vlasnikom Bornom Cicero osmislila Sarja Lekić, koliko mi je poznato. Razlog je bio taj što je Sarja u obavezi platiti srbjanskoj firmi 'Sinofarm' iz Beograda 5 miliona EUR za otkazani ugovor koji su imali, a radi se o nabavci 200 respiratora ACM812A, za koje je 'Sinofarm' platio Sarji ovih 5 miliona EUR od kojih je Sarja preko 'EXOTRADE' već bila platila 3,9 miliona eura za 200 komada ACM 812A u Kini. Taj ugovor je otkazan od strane 'Sinofarm' zbog kašnjenja isporuke i Sarja se našla u situaciji da mora vratiti novac. Tada je zajedno sa 'EXOTRADE' osmislila plan ostvarivanja dobiti, kako sam naveo u poslu sa 'Srebrnom malinom', na ovaj način koji sam ispričao. Uvećanjem cijena ugovora za 100 komada ACM812A bi se dobilo 2,4 miliona EUR ekstra dobiti, jer je stvarna cijena respiratora ACM812A približno 1,5 miliona EUR, a za njih bi na ovaj način 'Srebrna malina' platila 3,9 miliona eura, odnosno 2,4 miliona eura više od stvarne vrijednosti."* U vezi s tim, svjedok je izjavio da je tržišna cijena bila 15 hiljada EUR, odnosno 1.500.000 EUR, odnosno da je to bila cijena za koju je dobio informaciju da je plaćeno 100 komada respiratora firmi "Kingston" iz Kine.

Na pitanje da li je dobavljač iz Kine znao da isporučuje respiratore po uvećanoj cijeni, svjedok Marić je odgovorio *"...oni su formirali već cijenu prije nego što su oni meni javili"*, te dodao da mu je iz komunikacija sa ovim licima poznato da su tu informaciju sa Sanjom dogovarali dogovarali Kinezi. S tim u vezi, svjedoku Mariću je u nastavku ponovo predložen dio iskaza iz istrage čiju je tačnost svjedok potvrdio, a u kojem stoji: *"Da bi se plan mogao sprovesti u cjelo bilo je potrebno u njega uključiti posrednika iz Kine, koji je po našem zahtjevu dostavio lažnu fakturu, odnosno pravu fakturu sa upisanom uvećanom cijenom, dakle, 3,9 umjesto 1,5 miliona EUR. Taj novac bi 'Srebrna malina' svakako u punom iznosu platila Kini, odnosno posredničkoj firmi u Kini. U to vrijeme meni još uvijek nisu bili poznati iz te firme. Nada je, u plan je trebalo uključiti i samu 'Srebrnu malinu', jer Fikret je morao znati da plaća više nego duplo uvećanu cijenu. Po uputama Sarje Lekić stupio sam u kontakt sa posredničkom firmom u Kini i od njih tražio dostavljanje profakture, faktura i ugovora sa uvećanom cijenom, na šta su oni pristali. Teren za to je već bio pripremljen. Ja sam ušao u šemu koju je Sarja imala sa Samirom iz Londona. Radi se o našem čovjeku,*

²⁸⁹ Zapisnik o saslušanju svjedoka Marić Kristijan, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTO 0018837 20 od 11.6.2020. godine, str. 5 – DT-214

Samiru Ceriću. On je završio Sanji ovo sa Kinezima i kada sam se javio Kinezima, već su znali da trebaju dostaviti poslovne dokumente sa uvećanim cijenama."

Na pitanje tužioca da li je optuženi Fikret Hodžić bio saglasan sa ovim planom o kojem govori, svjedok Marić je ponovio da je *"Fikretu Hodžiću bilo samo bitno da se isporuči 100 komada"*, te na upit da li mu je bilo obećano da će od dobiti iz ovog posla biti počašćen ili će dobiti dio dobiti, svjedok je odgovorio *"Dogovor je bio prvo 100 isporučiti i onda...s.jedeće poslove da ćemo dogovarati se."* Kod ovakvog odgovora svjedoku je predložen dio izjave iz istrage kada je na isto pitanje odgovorio: *"Fikret je bio saglasan sa ovim planom, a bilo mu je obećano da će od toga novca, mislim na ekstra dobit, biti počašćen, odnosno da će dobiti dio te dobiti. Fikret je na to i pristao"*, nakon čega je potvrdio da je ovaj dio njegove izjave tačan.

Svjedok Marić je dalje naveo da je u razgovorima koje je imao sa III-optuženim Hodžićem isti spominjao da će iz dobiti ostvarene ovim pravnim poslom *"počastiti"* svjedoka i *"da će počastiti svjete jude."* Budući da je Fikret Hodžić sarađivao sa Vladom i Civilnom zaštitom pretpostavlja da su to njegovi ljudi, odnosno ljudi s kojima je on komunicirao, završavao posao. Predložen mu je i dio izjave²⁹⁰ gdje je svjedok potvrdio da je dio dobiti iz pravnog posla trebao dobiti i lice Samir Cerić²⁹¹, čiju je tačnost svjedok potvrdio i dodao: *"...Sanja je poslala ugovor Fikretu za 150.000 EUR, od toga je ona trebala platiti Samiru 100."*

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane III-optuženog Hodžića svjedok Marić je ponovio da je dogovor oko uvećanja cijene ACM 812A respiratora bio sredinom aprila, pa kako se nije mogao sjetiti tačnog datuma predložen mu je dio izjave iz istrage²⁹² u kojoj stoji: *"Fikret je na to pristao. Ovaj plan se provodi sredinom aprila mjeseca, 2020. godine, pa u skladu s tim i potpisuje aneks ugovora 14.4.2020. godine."*, što je svjedok potvrdio kao tačno. Takođe je ponovio da je dogovor bio da se uplate sredstva i da 2,4 miliona EUR idu Sanji, kao i da je III-optuženi pristao na cijenu nakon što HC VE003 nisu mogli biti isporučeni, te da je to bilo prije 14.4. Bio je decidan da je III-optuženi znao da 2,4 miliona razlike trebaju biti isplaćena Sanji Lekić (*"Rek'o sam, znao je!"*), te istakao da je za dodatnih 200 respiratora bio usmeni dogovor i to nakon isporuke prvih 100.

Svjedokinja SANJA LEKIĆ²⁹³, vlasnica pravnog lica "BTL Medical Montenegro"²⁹⁴, potvrdila je da je od strane firme „Sinofarm“ kontaktirana za potrebe nabavke respiratora gdje su krajem marta napravili poslovnu saradnju i ugovor za nabavku 200 respiratora modela ACM812A, a za potrebe zdravstvenog sistema R.Srbije, te da se ovi respiratori trenutno nalaze u luci Bar u Crnoj Gori.

²⁹⁰ Zapisnik o saslušanju svjedoka Marić Kristian, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTO 0018837 20 od 13.6.2020. godine, str 7 – **DT-214**

²⁹¹ *"Poznato mi je da je svj. dio trebao dobiti i Samir Cerić iz Londona, kcji je posredovao kod Kineza za dostavu jar je faktura sa uvećanim cijenama. Njemu je trebalo pripasti 100.000 EUR i to je rjemu trebala Sanja isplatiti."*

²⁹² Zapisnik o saslušanju svjedoka Marić Kristian, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTO 0018837 20 od 13.6.2020. godine, str 6 – **DT-214**

²⁹³ Saslušana na ročištu održanom 23.11.2022. godine

²⁹⁴ Svjedokinja je izjavila da se ovo pravno lice osnovana 2012. godine sa svrhom prodaje medicinske opreme, čime se bavilo i u periodu mart-april 2020. godine.

Kada su u pitanju respiratori nabavljeni za potrebe FBiH, svjedokinja je izjavila da je prva osoba koja ju je kontaktirala za nabavku tih 100 respiratora bio Kristijan Marić, koji je bio glavni akter svih ponuda respiratora sa firmom „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka i vlasnikom Bornom Cicero. Navela je da je ona dala ponudu, nakon čega je potpisan ugovor 7.4.2020. godine za nabavku 100 respiratora modela ACM812A, sa rokom isporuke od 7 dana između pravnih lica „BTL Medical Montenegro“ i "F.H. Srebrena malina". Za taj pravni posao izdata je bankarska garancija koja bi se aktivirala isporukom respiratora, jer III-optuženi Fikret Hodžić, kako je navela, nije htio da uplati sredstva dok respiratori ne budu isporučeni. Kako zbog stanja na tržištu nije bilo moguće da se u tako kratkom roku isporuče respiratori, 14.4.2020. godine donijeta je odluka da se raskine ugovor i da se III-optuženi obavijesti da u tom roku neće moći isporučiti respiratore, a sve iz razloga da se ne bi našla u istoj situaciji u kojoj se našla sa firmom „Sinofarm“.

Na pitanje da li je bilo njenog učešća u daljoj nabavci 100 respiratora, svjedokinja je izjavila da ju je Kristijan Marić molio da pomogne III-optuženom Fikretu Hodžiću u nabavci respiratora za FBiH, te da je pristala, prepustivši ugovor koji je imala prethodno potpisan sa jednom kompanijom iz Kine. Izjavila je da je u ovom slučaju bila posrednik kako bi izbjegla eventualne probleme kakve je imala sa firmom „Sinofarm“, te navela da je Aneks ugovora zaključen između „F.H. Srebrena malina“ i kineske kompanije (dobavljača), te pravnog lica „BTL Medical Montenegro“, u kojem je pravno lice „F.H. Srebrena malina“ krajnji kupac, dok je „BTL Medical Montenegro“ posrednik.

U pogledu uplate novca, svjedokinja je istakla da se uplata vršila direktno kineskom dobavljaču, apostrofirajući činjenicu da nikakve uplate nije bilo prema firmi „BTL Medical Montenegro“, te da je svoje mjesto ustupila po onoj cijeni koja je i ponuđena. Dodala je da su pravna lica „BTL Medical Montenegro“ i „F.H. Srebrena malina“ zaključili i ugovor o posredovanju, koji je predstavljao naknadu za ustupanje ugovora, a koja po tom ugovoru nikada nije isplaćena. Svjedokinja je izjavila da je predračun prvo stigao pravnom licu „BTL Medical Montenegro“ od strane Samira Cerića, njenog poslovnog saradnika, a koji je ona potom prosljedila Kristijanu Mariću i III-optuženom Fikretu Hodžiću. Navela je da je Samir Cerić jedan od njenih poslovnih saradnika sa kojim saraduje dugi vremenski periodu, sa kojim je u tom momentu saradivala na polju medicine, a on joj je pomogao jer je imao jako dobre kontakte u Kini.

Svjedokinja je izjavila da o iznosu i visini cijene za respiratore nije razgovarala sa Samirom Cerićem ili drugim osobama, ističući da nije mogla uticati na proizvođače po kojoj će cijeni prodati svoj proizvod. Na pitanje braniteljice šta bi svjedokinja rekla kada bi neko tvrdio da su Samir Cerić, osoba po imenu Edmund, Kristijan, druge osobe i ona dogovarali uvećanje cijene respiratora kako bi njoj ili nekom drugom bila pribavljena korist, svjedokinja je izjavila da to nije istina, te navela da njoj nikada nije isplaćen bilo kakav novci od bilo koje firme iz Kine.

Prilikom unakrsnog ispitivanja, potvrdila je da je 28.3.2020. godine ugovorila cijenu sa firmom „Sinofarm“ Beograd, u iznosu od po 25.000,00 EUR za jedan respirator tipa ACM812A, dok je cijenu u iznosu od 20.000,00 EUR istog modela respiratora ugovorila sa

pravnim licem „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka. Navela je da taj poslovni ugovor sa „EXOTRADE“ zaključila u cilju pribavljanja respiratora radi potreba firme „Sinofarm“ d.o.o. Beograd, kao i da je pravno lice „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka zaključilo još jedan ugovor za koje respiratore tipa ACM812A je uplatila avans da ih nabavi, a sve po jediničnoj cijeni od po 22.000 EUR po komadu. Navela je takođe da je u sudskom postupku u Podgorici saznala da je „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka 200 respiratora modela ACM812A koje je ona prodavala firmi „Sinofarm“ d.o.o. Beograd, plaćao po jediničnoj cijeni od 11.900,00 dolara.

Svjedokinja se nije složila sa konstatacijom tužioca da su respiratori ACM812A po njenom drugom ugovoru sa firmom „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka trebali biti prodati III-optuženom Fikretu Hodžiću, odnosno pravnom licu "F.H. Srebrena malina", te izjavila da je imala ugovor sa dobavljačem iz Kine koji je ustupila pravnom licu "F.H. Srebrena malina", sa kojim prije toga nije ostvarila nijedan poslovni odnos, ističući da sa kineskom firmom nije nikada direktno saradivala, nego sa poslovnim saradnikom Samirom Cerićem, sa kojim ima dugogodišnju saradnju i za kojeg zna da je pouzdan u poslovnoj saradnji. Prema izjavi svjedokinje, Samir Cerić i njegovi saradnici Edmond i Danijel su joj preporučili firmu iz Kine kao dobavljača.

Naglasila je da je jedan od glavnih razloga zašto nije ostala pri tome da bude dobavljač prema pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ taj što nije bila u mogućnosti ispoštovati rok za nabavku respiratora koji je bio ugovoren, te ponovila da je cijena 100 respiratora ACM812A po ugovoru između nje i dobavljača iz Kine bila jednaka cijeni koja je ugovorena u tripartitnom ugovoru između dobavljača iz Kine, nje i pravnog lica „F.H. Srebrena malina“, a radilo se o 30 miliona kineskih huana.

Svjedok GORAN PETROVIĆ²⁹⁵ punomoćnik pravnog lica „BTL Medical Montenegro“, te branilac Sanje Lekić u postupku pred Specijalnim sudom u Podgorici, potvrdio je da se 200 respiratora ACM812A koji su bili predmetom ugovora između „Sinofarm“ i „BTL Medical Montenegro“ i za koje je isplaćeno 5 miliona EUR, nalaze u luci Bar, pod nadzorom carinske službe Crne Gore, te da čeka ishod postupka pred Privrednim sudom Crne Gore.

Naveo je da do zaključenja ugovora između „BTL Medical Montenegro“ i "F.H. Srebrena malina" dolazi onda kada jedan od dobavljača iz Kine nudi 100 respiratora firmi „BTL Medical Montenegro“. U pogledu detalja ugovora, svjedok je izjavio da je dogovorena cijena od 39.000,00 EUR po respiratoru, te da je u tu cijenu tražen i transport. U kontekstu navedenog ugovora, svjedok je izjavio da je isti raskinut obzirom da su kineski dobavljači javili da respiratore ne mogu da isporuče. Istog dana kada je raskinut ugovor, Kristijan Marić je znao za mogućnost da „BTL Medical Montenegro“ može isporučiti 100 respiratora iste vrste, ali od drugog trgovca/dobavljača koji je imao zaključen ugovor sa „BTL Medical Montenegro“, za istu cijenu (39.000,00 EUR). Vezano za taj poslovni odnos, svjedok je izjavio da su naposljetku postigli sporazum da se ti respiratori dostave firmi „F.H. Srebrena malina“ za potrebe zdravstvenog sistema BiH, jer je Fikret Hodžić insistirao na tome.

---

²⁹⁵ Saslušan na ročištu održanom 9.11.2022. godine.

Objasnio je da je u ovom pravnom poslu učestvovao na način da je ugovor koji je bio na engleskom jeziku između dobavljača i „BTL Medical Montenegro“, prilagodio na način da je cijenu koja je bila u Juanima preveo na cijenu u Eurima, koji ugovor je potom poslan putem e-mail-a Fikretu Hodžiću i Kristijanu Mariću, nakon čega je isti vraćen od strane Kristijana Marića sa detaljima firme „F.H. Srebrna malina“. Naveo je da je ugovor ponovno ispravio u „BTL Medical Montenegro“ jer se pribojavao da će firma u Kini vidjeti da se radi o novoj firmi, te raskinuti ugovor. Naposljetku je osmišljeno da u ugovoru stoji da kupac „BTL Medical Montenegro“ ustupa krajnjem kupcu, firmi „F.H. Srebrna malina“, te je taj ugovor naslovljen pod nazivom „Aneks 1“. Po tom ugovoru, „F.H. Srebrna malina“ direktno je platila respiratore kineskom dobavljaču, te da su se dobavljači iz Kine dogovorili da „BTL Medical Montenegro“ bude posrednik da bi mogao ostvariti ulogu garanta isporuke i isplate cijene, za šta je i zaključen ugovor o posredovanju.

Svjedok je potvrdio da je firma „BTL Medical Montenegro“ 28.3.2020. godine zaključila ugovor sa firmom „EXOTRADE“ d.o.o. Rijeka u kojoj je kupljeno 200 respiratora marke ACM812A, te da mu poznato da je „BTL Medical Montenegro“ po ovom ugovoru izvršeno plaćanje iznosa od 3,9 miliona EUR, kao i da je naknadno (u toku postupka pred Specijalnim tužilaštvom i Privrednim sudom Crne Gore) saznao da su ovi respiratori prethodno kupljeni po cijeni od 11.900,00 dolara po komadu, kao i da je objašnjenje koje je dobio od Borne Cicero i Kristijana Marića bilo da su ovi respiratori rezervisani 2-3 mjeseca prije. Na pitanje tužioca da li je 30.3.2020. godine firma „BTL Medical Montenegro“ zaključila još jedan kupoprodajni ugovor sa firmom „EXOTRADE“, gdje je predmet ugovora 100 respiratora marke ACM812A, sa jediničnom cijenom od 22.000,00 EUR, svjedok je potvrdno odgovorio, te istakao da ti respiratori nisu oni koji su se trebali prodati Fikretu Hodžiću.

Među strankama nije sporno, a što su potvrdili i spomenuti svjedoci, da su poslovni kontakti III-optuženog Fikreta Hodžića sa Sanjom Lekić u konačnici rezultirali ponudom III-optuženom da kao krajnji kupac zaključi ugovor sa dobavljačem iz NR Kine, pravnim licem „Shangai Chang Qi Medical Tehnology Centar“ – Shangai, nakon čega je 15.4.2020. godine III-optuženi Hodžić u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrnica kao krajnji kupac i potpisao Aneks Ugovora broj: 004142020²⁹⁶, kojim prodavac „Shangai Chang Qi Medical Tehnology Centar“ – Shangai, Narodna Republika Kina, prodaje kupcu "BTL Medical" d.o.o. Podgorica 100 komada respiratora modela ACM812A.

Ono što je trebalo razjasniti u okviru inkriminisanog postupanja III-optuženog Hodžića jeste činjenica da li je prilikom zaključenja ovog ugovora znao da je stvarna cijena tih respiratora značajno niža, te da li je pristao da od razlike tako ugovorene cijene ostvari i dodatnu korist.

Saznanja o cijenama respiratora na tržištu u periodu mart, april 2020. godine, osim svjedoka Kristijana Marića, iznosili su i svjedoci Tužilaštva BiH Denis Đulalić i Sanita Alagić, zatim svjedok odbrane II-optuženog, Jovan Roganović²⁹⁷, te svjedoci odbrane III-

²⁹⁶ DT-136 i DT-138

²⁹⁷ Saslušan na ročištu 19.10.2022. godine

optuženog, Sanja Lekić i Goran Petrović, ali i vještaci optužbe Leandro Pecchia, kao i odbrane I-optuženog Christoph Rojahn.

Tako je svjedok KRISTIJAN MARIĆ izjavio da je krajem trećeg mjeseca provjeravao cijene na internetu i da je početkom aprila cijena već bila između 20 do 25 hiljada EUR, navodeći da je cijena rasla iz sedmice u sedmicu. U tom smislu, potvrdivši da se radilo o komunikacijama koje se odnose na ponude za respirator ACM812A, ovaj svjedok je posvjedočio i da su se cijene početkom aprila kretale 40.000 EUR²⁹⁸, 31.500 EUR²⁹⁹, 33.578 američkih dolara³⁰⁰ i 45.000 EUR³⁰¹.

Svjedok DENIS ĐULALIĆ je u toku unakrsnog ispitivanja od strane odbrane I-optuženog potvrdio da su cijene respiratora drastično rasle i da se situacija mijenjala iz sata u sat, kako u pogledu cijene, tako i modela respiratora koji su bili u ponudi, navodeći da su puno ozbiljnije države od Bosne i Hercegovine „upregnuli” sve svoje resurse i čitav obavještajni aparat, te dodao „...*tamo je to bila jedna opšta ludnica u Kini*”. Na pitanje braniteljice II-optuženog potvrdio je da je jedna od ponuda koje poslao 15.3.2020. godine bila upućena na adresu Federalne uprave civilne zaštite u kojoj je, između ostalog, ponuđen respirator prikladan za liječenje COVID pacijenata čija je cijena po komadu iznosila 109.395,00 KM. Zbog stanja na tržištu i brzim promjenama cijena i rokova isporuke, valjanost ponude vrijedila je svega dva dana. Svjedok je prilikom saslušanja potvrdio i tačnost dijela izjave iz istrage³⁰² koja mu je prezentovana na pretresu, a u kojoj je svjedok izjavio sljedeće: „...*Ja sam tada Saniti saopćio da nismo u mogućnosti izvršiti nabavku prethodno pomenutih 20 respiratora zbog cjelokupnog stanja u zemji, te svakodnevnih promjena u nabavnim cijenama respiratora, kao i mogućim količinama nabavke...*”

Svjedokinji SANITI ALAGIĆ je na pretresu održanom 12.11.2021. godine prezentovan ispis sa službenog e-mail-a ...od 9.4.2020. godine³⁰³, na koji je prosljeđen e-mail sa službene adrese Federalnog ministarstva zdravstva "marinabera", gdje je u tekstu navedeno: „*Poštovani, sa mcjim kontaktom u Kini sam u vezi i on je pronašao 20 komada spremnih za preuzimanje 15.aprila, a 100 komada krajem aprila. Cijena je od 45.000 do 72.000. Ako imate interesovanje, molim Vas kontaktirajte me i tako da je.*”, na što je svjedokinja izjavila

²⁹⁸ Dušan Nešić u grupi „Kristijan“, u 7 i 59 šalje poruku: „*Pa to sam jcj i rekao, mislim jurimo, ali cijene su kretenske. Ona je kupila po 20, prodala po 22, a sada košta 40.*” - Screenshot, ispis komunikacije grupa KRISTIAN (članovi Borna, Dušan Nesić, Nenad i svjedok Kristijan Marić) putem WhatsApp aplikacije od 01.04.2020 godine sa početkom u 07:58 i završetkom u 08:00 **DO3-30**

²⁹⁹ Dušan Nešić u grupi „Kristijan“, u 8 i 32 šalje poruku: „*Našao sam za Sarju, ovo preko Marka. 100 komada u gradu gdje je aerodrom, kcji jcj treba, ali ovcje piše 315.000 EUR i mora da se plati odmah*” - Screenshot, ispis komunikacije grupa KRISTIAN (članovi Borna, Dušan Nesić, Nenad i svjedok Kristijan Marić) putem WhatsApp aplikacije od 01.04.2020 godine sa početkom u 08:08 i završetkom u 08:35 **DO3-28**

³⁰⁰ Benjamin Nuhanović piše *33.578 američkih dolara* - Screenshot, ispis komunikacije sa Benjamin Nuhanović putem WhatsApp aplikacije od 05.04.2020 godine sa početkom u 21:29 i nastavkom 06.05.2020 godine od 08:35 do 08:38 **DO3-26**

³⁰¹ Kristijan Marić u grupi Kristijan, u 21.31: „*Traži pola Evrope. At Borna Cicero, pogledaj prvi.*”, Atačment Ponuda, po komadu ACM 812a, 45.000 eura. - Screenshot, ispis komunikacije grupa KRISTIAN (članovi Borna, Dušan Nesić, Nenad i svjedok Kristijan Marić) putem WhatsApp aplikacije od 08.04.2020 godine sa početkom u 21:30 i završetkom u 21:38, pa se nastavlja 09.04.2020 godine u 06:09 sati **DO3-24**

³⁰² DO-II-2 Zapisnik o saslušanju svjedoka Denisa Đulalića, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05/2-04-2-3437/20-50/20 od 12.5.2020. godine.

³⁰³ email prepiska između Marine Bera [...](#) i Sanite Alagić [...](#), 09.04.2020. godine, 10:33:20 AM (forward email prepiske između Amre Karić i Gorana Čerkez i Marine Bera od 09.04.2020., 09:53 AM; forward email prepiske između Nikole Skendžić [...](#) i Amre Krić <...>, 09.04.2020. godine, 10:51 - **DO 2-6**

da je u tom periodu bilo ponuda i sa skupljim cijenama od ove i da je ovo jedna od ponuda koje joj je prosljedila doktorica Marina Bera.

Svjedok JOVAN ROGANOVIĆ je u svjedočenju, kao svjedok odbrane na glavnom pretresu izjavio da su se do 20.3.2020. godine respiratori mogli kupiti po *"po nekim iole normalnim cijenama"*, a da je sve poslije toga išlo preko preprodavaca i cijene su bile jako visoke navodeći da je u jednom momentu NR Kina ograničila maržu jer je uvidjela šta se dešava sa *"divljim cijenama"*. Lično mu je poznato preko direktora firme čiji je zastupnik (Mindrej) da mu se jedan respirator plaćao u jednom trenutku 100.000 dolara samo da ga dobiju. Na pitanje da li je cijena od 36.000 dolara krajem marta, početkom aprila, bila realna tržišna cijena i da li je na bilo koji način odudarala od cijena koje su tada vladale na tržištu, svjedok je izjavio *"...tržišne cijene su ludile, ja znam da prirjera radi jedan kineski proizvođač nudio respirator kcji je inače na tržištu 20.000 EUR, nudio ga je za 110.000 EUR, sad da li je to normalno ili nije normalno, ne znam da Vam kažem."* Svjedok je na upit Suda izjavio da zbog tajnosti svojih ugovora ne može govoriti o preciznim cijenama, ali da može reći da su respiratori koje je on prodavao Republici Srbiji po jednoj cijeni, sa minimalnom zaradom od nekih 7, 8 %, prodavani zemljama u regionu po deset puta većoj cijeni.

Svjedokinja SANJA LEKIĆ prilikom saslušanja izjavila je da je krajem marta cijena respiratora modela ACM812A bila već od 25.000 EUR po komadu, dodajući da su se cijene na tržištu mijenjale i da su dostizale i do 54.000 EUR po komadu, ali i da respiratore uopšte nije ni bilo moguće nabaviti, dok je svjedok GORAN PETROVIĆ, govoreći o kretanju cijena respiratora u vrijeme pandemije COVID 19³⁰⁴ izjavio je da su krajem mjeseca marta 2020. godine cijene vrtoglavo rasle, navodeći primjer koji mu je poznat od poznanika koji se bavi trgovinom u Londonu da je 1.4.2020. godine cijena respiratora ACM812A bila 42.000 EUR, a da su na kraju prodati za 49.000 EUR. Izjavio je takođe da se cijena respiratora početkom aprila kretala 42., 43. do 45.000 EUR i da je tada bilo *"više to da ih nađeš... ne pitaš za cijenu... tu se radi o životima ljudi"*.

Iako je vještak Tužilaštva BiH LEANDRO PECCHIA³⁰⁵ dio svog nalaza koji je izložio na glavnom pretresu posvetio i cijenovnim razredima različite vrste respiratora, Sud ovaj dio vještačenja nije uzeo u obzir imajući u vidu da je vještak prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane III-optuženog izjavio da je cijene provjeravao u mjesecu oktobru, novembru 2020. godine, te da nije provjeravao kretanje cijena ovog respiratora u mjesecima mart-april 2020. godine koji je sa aspekta optuženja jedino relevantan.

Sličan slučaj je i sa vještakom odbrane I-optuženog, CHRISTOPH ROJAHN³⁰⁶, koji se iznoseći svoj nalaz i mišljenje na glavnom pretresu, na upit odbrane osvrnuo i na dio nalaza u kojem se bavio pitanjem cijena respiratora ACM 812a u proljeće 2020. godine (mart, april). U tom smislu, a u kontekstu prigovora optužbe o načinu na koji su cijene utvrđivane, vještak je najprije istakao da je ponekada jedino što se može saznati na neku temu upravo

³⁰⁴ Svjedok je naveo da saznanja crpi ne samo iz medija, nego i iz pružanja advokatskih usluga kako pravnom licu "BTL Medical Montenegro", tako i jednoj medicinskoj kući u Crnoj Gori i jednoj u Mađarskoj.

³⁰⁵ Saslušan na ročištu 12.10.2022. godine

³⁰⁶ Saslušan na ročištu 13.4.2022. godine

istraživanje interneta. Pozvao se na online platformu "Alibaba" u Kini, kao dio istrage koju je provodio u konkretnom slučaju, navodeći da je ovaj sajt toliko veliki da se ne mogu dobiti slike iz prošlosti, nego jedino vidjeti kakvo je trenutno stanje, dodajući *"nemate puno načina da vidite kako su neki podaci izgledali recimo pr.je 4 sedmice, tako da je to veliki izazov za nas."*

Vještak je ipak naveo da se radilo o vrlo nestabilnom tržištu i prije nego što je COVID 19 postao globalna pandemija. Respiratori su bili nešto što je bilo poznato na tržištu, trgovalo se njima, ali ne u tom obimu. Kada je postalo očigledno da će respiratori postati neophodni za liječenje pacijenata oboljelih od COVID-a, to je onda postalo roba sa globalnim tržištem. Istakao je kako je to bio frustrirajući aspekt njegovog istraživanja, jer je bilo jako teško tačno utvrditi kako su se stvari razvijale tada. Iz raznih javnih izvještaja uključujući medijske analize saznao je da su se cijene ovih respiratora znatno povećale, ali nije mogao utvrditi tačno koliko je koštao ovaj ventilator ACM812 prije pandemije. Naveo je da i u vrijeme kada je radio svoju analizu, a to je već bilo kad su se stvari malo smirile, da je i tada cijena bila znatno viša nego što je bila prije COVID-a. Iznoseći svoj zaključak u ovom dijelu, a koji je sastavni dio i njegovog pisanog nalaza, vještak je izjavio da se u tom dijelu poziva na određene izvještaje koji su povezani sa „Alibaba“ web sajtom i koji je relevantan za Kinu. Cijena se kretala oko 52.000 KM, ali dva mjeseca kasnije, kada je taj sajt još uvijek bio aktivan, cijena je bila oko 18.000 EUR.

Naveo je da su između aprila i juna mjeseca, cijene malo pale, ali da još uvijek te cijene bile veće nego prije COVID-a. Istakao je da je jednu referencu pronašao i u medijima, stanica „N1“ televizija, gdje je neko rekao da je cijena respiratora prije pandemije bila 3.000 američkih dolara, a da je u u vrijeme pandemije otišla između 30 i 45, 50 hiljada dolara. Takođe je dodao da su ponude na internetu bile oko 30 i nešto, 40 i nešto hiljada američkih dolara, ali i da je pronašao jednu ponudu gdje je isti taj respirator ponuđen za 17 hiljada dolara, te na kraju zaključio *"vrlo teško je reći kcja bi to bila prava cijena za ovu vrstu uređaja u tom vremenskom periodu."*

Prilikom unakrsnog ispitivanja, vještak je na pitanja Tužilaštva potvrdio da su sva njegova saznanja o kretanju tržišne cijene respiratora na osnovu pretrega interneta i cijena koje su bile ponuđene na internetu, ali i da je bio u kontaktu sa nekoliko proizvođača respiratora u Kini u vezi ovoga. Vještak nije mogao potvrditi da je bio u kontaktu sa proizvođačem respiratora ACM812a niti posrednikom – pravnim licem "Shangai Chang Qi Medical Tehnology Centar" Shangai, koji je prodao respiratore pravnom licu „F.H. Srebrna malina“, navodeći *"ne znam... prilično sam siguran da sam kontaktirao barem proizvođača, ali kao što sam naveo u analizi, to n.je kompanija kcja obično prodaje direktno respiratore."*

Uvažavajući sve prethodno istaknuto, za Sud nije sporno da je cijena respiratora, pa i tipa ACM812A rasla tokom pandemije zbog potražnje za bilo kakvim respiratorima, zbog čega je i cijena ovakvih respiratora dostizala neopravdano visoke iznose zbog velike potražnje u odnosu na cijene prije pandemije. Međutim, Sud je zaključio da ugovorom navedena cijena nije mogla odgovarati stvarnoj cijeni koja je morala biti niža, ali da s obzirom na

brzinu promjena na tržištu³⁰⁷ sigurno nije mogla biti u tom obimu manja kao što je navedeno u ugovoru na koji se referisala i optužnica, a koji nije izvršen zbog proteka roka isporuke. Radi se o ugovoru prema kojem je pravno lice „Sinofarm“ d.o.o. Beograd od pravnog lica „BTL Medical Montenegro“ d.o.o. Podgorica za 200 komada respiratora ACM812A platilo iznos od pet (5) miliona EUR³⁰⁸, a o čemu su govorili svjedoci Kristijan Marić, Sanja Lekić i Goran Petrović.

Sud zaključuje da u konačnici i nije od značaja koliko je tačno (u novčanom poimanju) cijena predmetnih respiratora bila manja na dan kada su ovi medicinski respiratori kupljeni od strane III-optuženog Hodžića i njegovog pravnog lica „F.H. Srebrena malina“. Ono što je bitno je činjenica da je ista u određenom obimu sigurno bila manja, što je Sud zaključio iz iskaza saslušanog svjedoka Kristijana Marića, koji je u cjelosti prihvatio kao tačan i istinit, a koji je bio dosljedan i ubjedljiv u svojim izjavama kako je razlika u cijeni otišla u korist Sanje Lekić. Ovu činjenicu posebno potvrđuje dio izjave svjedoka iz istrage, koja se po ocjeni Suda suštinski ne razlikuje od njegovog kazivanja na glavnom pretresu, osim što je svjedok bio izravniji u načinu iznošenja svojih neposrednih saznanja, te konkretno ukazao kako je III-optuženi Hodžić bio saglasan sa planom koji je osmislila Sanja Lekić, te da mu je bilo obećano da će od toga novca, misleći na ekstra dobit, biti „počašćen“, odnosno da će dobiti dio te dobiti, na što je i pristao.

Nakon provedenih dokaza Sud je zaključio da nije dokazano da li je III-optuženi Hodžić obećani novac, za koji je pristao da primi, na kraju primio. Dakle, neovisno o činjenici da nije dokazano da li je III-optuženi Hodžić obećani novac, za koji je pristao da primi na kraju primio, za Sud je dokazano da je III-optuženi Hodžić zloupotrebama svojih ovlaštenja odgovornog lica u optuženom pravnom licu pristao da se neosnovano i nezakonito uveća cijena medicinskih respiratora u korist Sanje Lekić, a na štetu povjerenih federalnih budžetskih sredstava koja su mu bila povjerena i dodijeljena po osnovu dodijeljenog ugovora javne nabavke medicinskih respiratora, što je Sud cijenio kao jednu od dokazanih radnji produženog krivičnog djela Zloupotrebe.

Utvrđeno činjenično stanje nisu doveli u pitanje provedeni dokazi odbrane, odnosno tvrdnje svjedokinje Sanje Lekić koja je na glavnom pretresu negirala da su Samir Cerić, osoba po imenu Edmund, Kristijan, druge osobe i ona dogovarali uvećanje cijene respiratora kako bi njoj ili nekom drugom bila pribavljena korist, navodeći da njoj nikada nije isplaćen bilo kakav novac od bilo koje firme iz Kine. Sud ovakvo kazivanje svjedokinje nije prihvatio kao istinito, jer osim što u suprotnosti sa iskazom svjedoka Kristijana Marića kojem je Sud u cijelosti poklonio vjeru, Sud nalazi da su ovakvi navodi iskonstruisani sa ciljem prikrivanja vlastitog učešća u izvršenju krivičnog djela optuženih.

³⁰⁷ Iz materijalnih dokaza optužbe (DT-140), a što su potvrdili i svjedoci Kristijan Marić, Sanja Lekić i Goran Petrović, vidljivo je da je respiratore modela ACM812A koji su predmet kuporodajnog ugovora od 28.3.2020. godine između pravnog lica "BTL Medical Montenegro" i "Sinofarm" Sanja Lekić odnosno pravno lice "BTL Medical Montenegro" nabavilo istog dana od pravnog lica "Exotrade" d.o.o. Rijeka po ugovorenoj cijeni od 3,9 miliona EUR, a isti model respiratora, sada u količini od 100 komada, pravno lice "BTL Medical Montenegro" nabavilo je i 30.3.2020. godine od istog pravnog lica "Exotrade" d.o.o. Rijeka po ugovorenoj cijeni od 2,2 miliona EUR.

³⁰⁸ DT-235

Sud je opisane radnje III-optuženog, da se kupljeni respiratori plate po uvećanoj cijeni u korist Sanje Lekić, cijenio kao namjeru III-optuženog ne toliko da bude „počašćen“ dijelom uvećane cijene, na što je pristao, s tim da nije dokazano da je takav novac primio, već da po cijenu zloupotrebe povjerenim budžetskim novcem poreskih obveznika zaključi povjereni posao nabavke 100 respiratora, od koje nabavke je svakako očekivao dobit, što bi mu omogućilo u nastavku da realizira planiranu nabavku preostalih 200 respiratora, u kojem poslu bi takođe ostvario dobit te eventualno ponovo bio „počašćen“ od pomenute Sanje Lekić.

Naime, da je III-optuženi pristao na sve uslove, pa i činjenicu da se cijena prilagodi u svakoj opciji samo da se posao „završi“, kako to proizilazi iz izjave svjedoka Kristijana Marića, Sud se uvjerio takođe iz navoda koji potvrđuju da je svrha „završetka“ predmetnog ugovora bilo i omogućivanje sljedećeg posla, otvaranje puta za sljedeći posao, nabavku, što potvrđuje i komunikacija svjedoka Marića u WhatsApp grupi sa licima sa kojima je pregovarao o nabavci respiratora za III-optuženog Hodžića, gdje je nakon upoznavanja III-optuženog Hodžića sa činjenicom da su u ponudi samo respiratori tipa ACM812A, poslao poruku sadržaja: „*Jer kako sam vam rekao 20 milijuna mu je u igri u sjedećem krugu, tako da će se prilagoditi.*“³⁰⁹

Sud je opisane radnje III-optuženog Hodžića da se kupljeni respiratori plate po uvećanoj cijeni u korist Sanje Lekić, a što je očigledan primjer nesavjesnog raspolaganja povjerenim javnim budžetskim novcem, kao očigledna radnja zloupotrebe ovlaštenja kada je u pitanju raspolaganje povjerenim javnim (budžetskim) novcem, cijenio kao namjeru III-optuženog da po cijenu štete po federalne poreske obveznike, na štetu federalnog budžeta zaključi povjereni posao nabavke 100 respiratora, od koje nabavke je svakako očekivao dobit, sada čak i neosnovano uvećanu (tako što će biti „počašćen“), što bi mu ujedno omogućilo u nastavku da realizira i planiranu nabavku preostalih 200 respiratora, u kojem poslu bi takođe dodatno profitirao na opisane načine, redovnom i eventualno uvećanom dobiti.

Sve navedene radnje po ocjeni Suda konstituišu involviranost III-optuženog u niz radnji zloupotreba u pogledu realizacije predmetnog ugovora, što u svojoj cjelini van razumne sumnje implicira njegovo umišljano postupanje na preduzimanju niza opisanih radnji zloupotreba ovlaštenja koja je imao kao odgovorno lice u prabnom licu u odnosu na povjerena budžetska sredstva.

Ocjenom provedenih dokaza potvrđene su i činjenične tvrdnje optužbe da je nakon potpisanog ugovora III-optuženi Fikret Hodžić, u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu "F.H. Srebrena malina", istog dana 15.4.2020. godine, putem e-maila od Sanje Lekić primio profakture za 100 respiratora ACM812A, jednu sa uvećanom cijenom respiratora od 3,9 miliona EUR³¹⁰, a drugu nepotpisanu profakturu ovog uvećanog iznosa u protivvrijednosti

³⁰⁹ Ispis whats up komunikacije, grupa Borna, Dušan Nesić, Nenad od 05.04.2020 godine, 20:55-21:05 h – DT 116

³¹⁰ Ispis emaila Sanja Lekić <...> poslan na email adresu Fikret Hodžić <...>, 15.04.2020 godine (1:24:25 AM), Predmet: Fw: Invoice in Euros attached, Prilog: Profaktura (na engleskom jeziku, sa prevodom) – DT 137

od 30.000.000,00 RMB³¹¹ (valuta NR Kine), koje je Sanja Lekić prethodno pribavila od lica Samir Cerić iz Velike Britanije, a što je i potvrdila na glavnom pretresu navodeći da je predračun prvo stigao pravnom licu „BTL Medical Montenegro“ od strane Samira Cerića, njenog poslovnog saradnika, a koji je ona potom prosljedila Kristijanu Mariću i III-optuženom Fikretu Hodžiću.

Iako je nakon provedenih dokaza optužbe ostao visok stepen sumnje da su navedene profakture krivotvorene, Sud ovu činjenicu nije našao dokazanom van razumne sumnje iz razloga jer takva činjenica nije mogla biti potvrđena od strane stranog (kineskog) pravnog lica kao izdatelja, budući da se nije mogla pribaviti putem međunarodne pravne pomoći. Osim svjedoka Kristijana Marića, Sud je u ovom kontekstu cijenio i nalaz i mišljenje vještaka informacijsko-komunikacijske struke, SAŠE MRDOVIĆA³¹², koji je postupajući po naredbi Tužilaštva BiH od 8.9.2020. godine i njenoj dopuni sačinio nalaz i mišljenje³¹³ koje je usmeno izložio na glavnom pretresu. Zadatak vještaka bio je da provjerom iz dva izvora 1/ prenosnog računara laptop-a, te 2/ hard diska na kojem su se nalazili podaci ekstrahovani sa mobilnog telefona, utvrdi za dokumente sa nazivima „Proforma invoice“ i „Invoice“, da li su originalni dokumenti ili su na neki način mijenjani na tim uređajima.

Iznoseći nalaz u odnosu na prvi predmet vještačenja (prenosini računar – laptop oduzet od III-optuženog Fikreta Hodžića), vještak je naveo da je na hard disku ovog izvora pronašao devet (9) dokumenata koji su zadovoljavali kriterije koji su navedeni u naredbi, a koji su bili prilozi porukama elektronske pošte. Analizom ovih dokumenata ustanovio je da je dokument „Invoice in juros PI 18 20 2004 15 – FH Srebna.pdf“ koji u naslovu sadržaja dokumenta ima „Proforma Invoice“, nije rezultat skeniranja odštampanog dokumenta, nego je dokument koji je nastao kombinovanjem dva dokumenta. Jedan predstavlja tekstualni dokument, sve osim dijela koji pečat. Dakle, drugi ubačeni dio je slika, na kojoj se nalazi pečat sa kineskim slovima i potpisom. Vještak navodi da je ovaj dokument nastao korištenjem Word procesora za obradu teksta, kombinovanjem dva dokumenta, slike i tabele sa tekstom. Vještak je dalje naveo da je ovaj dokument (već napravljen kao kombinacija dva dokumenta) dospio na laptop kao poruka e-pošte od 15.4.2020. godine u 13:24h čiji je pošiljalac ..., a primalac je .... Vještak je izjavio da su i ostali dokumenti koje je pronašao i analizirao nastali na isti način, odnosno da su na računar došli putem poruka elektronske pošte u nekom kasnijem periodu.

U odnosu na drugi predmet vještačenja (mobilni telefon koji je oduzet od lica Kristijan Marić), vještak je naveo da u ovom slučaju pronađena tri pdf dokumenta i tri datoteke koje predstavljaju slike, a u sva tri slučaja su zapravo pdf dokumenti nastali umetanjem ovih slika u te pdf dokumente. Dalje je naveo da je jedan dokument zadovoljavao uslov da na njemu piše Invoice ili Proforma Invoice i za njega je utvredeno da je opet nastao u Word-u, kombinacijom tabele sa cijenama i slike pečata koja je umetnuta ovaj dokument. Na

³¹¹ Ispis whats up komunikacije između Sanja Lekić i KM, 15.04.2020 godine (11:26 h – 11:57 h) sa prilogom: profakture i Ugovor o kupoprodaji medicinskog uređaja, Aneks 1, broj ugovora: 004142020 od 14.04.2020 godine (na engleskom jeziku, sa prevodom) – **DT 138**

³¹² Saslušanje na ročištu održanom 19.1.2022. godine

³¹³ **DT-216** Vještačenje informatičke struke u predmetu Tužilaštva Bosne i Hercegovine T20 0 KTO 0018837 20 od 09.10.2020. godine vještaka Saše Mrdovića sa prilogom 2 lista papira i 1 X CD

pitanje tužioca da li je mogao utvrditi gdje je nastao ovaj dokument, vještak je izjavio da s obzirom da je dobio disk na kom su već bili izvučeni podaci sa mobitela i da sam mobitel nije imao, nije mogao ustanoviti kako je ovaj dokument dospio na mobitel. Vještak je takođe naveo da je slika pečata pronađena kao posebna slika na mobitelu, ali da nije mogao utvrditi kako je ona došla na ovaj mobilni telefon.

Vještak je na kraju pročitao dato mišljenje koje je sastavni dio njegovog pisanog nalaza pri kojem je ostao, a koje glasi: *"Pregledom dokumenata na kojima se nalaze otisci pečata na kineskom jeziku, pronađenih na prenosnom računaru i eksternom hard disku, ustanovljeno je sljedeće: Jedan dokument sa prijenosnog računara sa nazivom „Proforma Invoice“ nije skenirani i odštampani dokument, već je sastavljen od teksta sa tabelom, preko kog je umetnuta slika pečata sa potpisom. Dokument je nastao upotrebom programa Microsoft Word 2016, 15.4.2020. godine. Ovaj dokument nije napravljen na pregledanom prijenosnom računaru. Dokument je stigao takav u prilogu e-pošte od 15.4.2020. godine sa adrese, ... Jedan dokument sa eksternog diska koji je prebačen sa mobilnog telefona Huawei Kristijana Marića sa naslovom „Invoice“ nije skeniran i odštampani dokument, već je sastavljen od teksta sa tabelom, preko koga je umetnuta slika pečata sa potpisom. Dokument je nastao upotrebom programa Microsoft Word 2016, 27.4.2020. godine, porijeklo dokumenta nije utvrđeno."*

Prihvatanjem iskaza svjedoka Kristijana Marića Sud je utvrdio da je III-optuženi Fikret Hodžić svjesno i voljno pristao na uvećanje cijene, što dalje implicira da je prihvatio i da se na profakturama za nabavku predmetnih respiratora lažno prikaže njihova cijena. Dovodeći ovaj iskaz u vezu sa nalazom i mišljenjem vještaka Mrdovića koje je Sud prihvatio kao istinito i objektivno, te dato u skladu sa pravilima struke, Sud je izveo zaključak da profaktura sa uvećanom cijenom respiratora od 3,9 miliona EUR, a koju je Sanja Lekić putem e-maila prosljedila III-optuženom Hodžiću, predstavlja dokument sa neistinitim sadržajem.

Međutim, kako Tužilaštvo sadržaj ovih profaktura nije uspjelo provjeriti i dokazati putem međunarodne pomoći kod nadležnih organa NR Kine, tako ni Sud nije mogao, van razumne sumnje, utvrditi da se radi o krivotvorinama, kako to tvrdi optužba, zbog čega III-optuženog Hodžića nije oglasio krivim i za krivično djelo *krivotvorer,ja službene isprave*, već je iste opisane radnje koje mu se optužnicom stavljaju na teret kvalificirao kao radnju *zloupotrebu ovlaštenja* III-optuženog, kao direktora i odgovornog lica u optuženom pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica prilikom ugovaranja kupoprodajne cijene.

Utvrđeno je, dalje, da je po osnovu ovih profaktura istog dana kada su zaprimljene (15.4.2020. godine) III-optuženi Fikret Hodžić izdao nalog banci za izvršenje doznake u inozemstvo u iznosu od 7.620.300,00 KM u korist pravnog lica „Shanghai ChangQi Medical Technology Center“, a koje je po osnovu izdatog naloga i realizirano dana 16.4.2020.

godine. Potvrđuje to sadržaj materijalnih dokaza optužbe³¹⁴, kao i iskaz svjedoka ADNANA GARČEVIĆA³¹⁵, zaposlenika Privredne banke Sarajevo, koji je na glavnom pretresu potvrdio da je izvršio plaćanje u NR Kinu za pravno lice "F.H. Srebrna Malina", nakon što je III-optuženi kao klijent banke od njega zatražio da mu pomogne ispuniti obrazac za izvršenje doznake u inostranstvo, a da je doznaka izvršena u iznosu od 30 miliona kineskih huana. Objasnio je da je osnov za plaćanje bio dostupan banci, da se radilo o profakturi - Proforma „invoice“ kako je i navedeno u obrascu, te da su dodatno bili priloženi ugovor i anex ugovora iz kojih je proizišla profaktura. Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok je potvrdio da je predračun uobičajen osnov za plaćanje transakcija, kao i da se prvo izda predračun i izvrši isporuka roba, pa tek onda izda račun.

Odgovornost III-optuženog FIKRETA HODŽIĆA i njegovog pravnog lica "F.H. Srebrna malina" d.o.o. Srebrenica u vezi sa ostalim radnjama produženog krivičnog djela zloupotrebe

Osim prethodno istaknutog, za Sud je dokazana i zloupotreba ovlaštenja III-optuženog Fikreta Hodžića u svojstvu odgovornog lica u tač. 1.3. izreke presude odnosno u tač 2.3. optužnice, koja se odnosi isključivo na III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica u optuženom pravnom licu „F.H. Srebrna malina“ d.o.o. Srebrenica, a koja zloupotreba III-optuženog, pa tako i njegovog optuženog pravnog lica se odnosi na raspolaganje novcem za koji je znao da je stečen učinjenim radnjama opisanim pod tač. 1.1. i 1.2. izreke presude, te s tim u vezi nezakonitog naloga za povećanje tzv. blagajničkog maksimuma u optuženom pravnom licu.

Pri utvrđivanju činjeničnih navoda optužbe o raspolaganju novcem od strane III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu "F.H. Srebrna malina" d.o.o. Srebrenica, Sud je prvenstveno cijenio nalaz i mišljenje vještakinje STAMENE JOVIČIĆ³¹⁶, koja je prema naredbi Tužilaštva BiH broj: T20 0 KTO 0018837 20 od 27.11.2020. godine, kao poseban zadatak imala da utvrdi iznos ostalih troškova pravnog lica koji se ne dovode u vezu sa uvozom 100 komada respiratora.

Izlažući dio nalaza i mišljenja³¹⁷ u ovom dijelu, vještakinja je navela da isplate pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ u periodu od 3.4.2020. godine do posljednje isplate sa računa³¹⁸, a koje se ne odnose na plaćanja koja se dovode u vezu sa nabavkom 100 respiratora, iznose ukupno 383.155,51 KM.³¹⁹ S tim u vezi vještakinja je objasnila, a u pisanom nalazu

³¹⁴ Ino plaćanje od 16.04.2020.godine izvršenog u iznosu od CNY 30.000.000,00 prema Shanghai Changqi Medical Technology Center, Shanghai City, P.R.China (sa priložima: Nalog za izvršenje doznake u inozemstvu od 15.04.2020 godine – original i kopija vjerna originalu; profaktura – na engleskom jeziku, dokumentacija na kineskom jeziku, Ugovor o kupoprodaji medicinskog uređaja br. 004142020 od 14.04.2020 godine i Anex 1 – na , Opšti devizni nalog – obraz 746 od 20.04.2020 godine, Obavještenje (prenos) o originalu poslatom na SWIFT – na engleskom jeziku sa prevodom) – **DT 139**

³¹⁵ Saslušan na ročištu pdržanom 27.8.2021. godine.

³¹⁶ Saslušana na ročištu 4.2.2022. godine

³¹⁷ Nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke, Stamen Jovičić, od 4.12.2020. godine - **DT-220**

³¹⁸ Tačka 2. Naredbe.

³¹⁹ Vještaka je na pretresu objasnila da se iznos 383.155,51 KM odnosi na: 1/ Iznos od 45.984,64 pokriće minusa po odobrenom prekoračenju; 2/ Podizanje gotovine u blagajni u iznosu od 111.000,00 KM; 3/ povrat pozajmice u ukupnom iznosu od 130.000,00 KM, te 4/ ostala plaćanja (prekršajni nalozi, otplata kredita, plate, računi) u ukupnom iznosu od 96.170,87 KM.

detaljnije precizirala po datumima³²⁰, da utvrđeni iznos od 383.155,51 KM obuhvata sljedeće: 1/ pokriće minusa po odobrenom prekoračenju u iznos od 45.984,64; 2/ podizanje gotovine u blagajni u iznosu od 111.000,00 KM; 3/ povrat pozajmice u ukupnom iznosu od 130.000,00 KM, te 4/ ostala plaćanja (prekršajni nalozi, otplata kredita, plate, računi) u ukupnom iznosu od 96.170,87 KM. Imajući ovo u vidu, kroz odgovor na tačku 3. naredbe Tužilaštva izjasnila se da je od uplaćenih sredstava u iznosu od 10.530.000,00 KM, poslije plaćanja troškova na ime nabavke respiratora, na računu pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ trebao da ostane iznos od 739.707,25 KM (što predstavlja dobit), ali je s obzirom na potrošeni iznos koji se nije odnosio na nabavku respiratora, ostalo 356.551,74 KM³²¹.

Iako vještak odbrane III-optuženog, RADIVOJE IKONIĆ³²², nije imao ovako postavljen zadatak prilikom sačinjavanja svog nalaza i mišljenja, Sud je njegovom analizom utvrdio da je dio isplata sa računa pravnog lica³²³ za koje je vještakinja Jovičić navela da se ne dovode u vezu sa uvozom 100 respiratora, ovaj vještak uzeo u obzir kao indirektno troškove koji su usko vezani za poslovanje društva i konkretan poslovni događaj, uračunavajući ih u ukupan iznos troškova vezanih za uvoz respiratora.

Da je konačni iznos novca kojim je III-optuženi raspolagao, a koji se ne dovodi u vezu sa uvozom respiratora, ipak manji nego što je to utvrdila vještakinja, potvrđuje i njeno kazivanje na glavnom pretresu kada je na pitanja odbrane III-optuženog Fikreta Hodžića potvrdila da je prilikom obračuna troškova u odnosu na tačku 1. Nalaza³²⁴ uzela u obzir samo proviziju po ino-uplati za 100 respiratora, dok je druge provizije koje se odnose na plaćanje dadžbina po nalogima svrstavala u ostale troškove po tački 2., iako su se odnosile na račune u vezi sa tom nabavkom. Na tvrdnje braniteljice takođe je potvrdila da u trošak nabavke respiratora nije uzela u obzir cijenu koštanja radnika, cijenu koštanja iznajmljivanja prostora i slično.

Bez obzira na uočene razlike u kategorizaciji troškova (troškovi nabavke respiratora ili troškovi korišteni za druge obaveze pravnog lica), Sud je oba vještačenja prihvatio kao objektivna i data u skladu sa pravilima struke, ne nalazeći potrebnim da na ovom mjestu detaljnije razmatra ove činjenice i utvrđuje kojim je to tačno iznosom III-optuženi raspolagao u druge svrhe, jer to pitanje nije od odlučnog značaja koje bi utjecalo na krivicu III-optuženog. U svakom slučaju ukupni iznos novca ispunjava uslov inkriminacije kakav je na ovom mjestu postavljen optužnim aktom (oko 400.000,00 KM), a neujednačen pristup klasificiranju nastalih troškova od strane vještaka utjecao je da se prilikom utvrđivanja visine imovinske koristi Sud više prikloni nalazu i mišljenju vještaka odbrane, ali isključivo da bi išao u korist III-optuženog, o čemu će više govora biti u nastavku obrazloženja ove presude.

³²⁰ Str. 6-8 Nalaza

³²¹ Vještak je na glavnom pretresu, u ovom dijelu, izvršilo ispravku u pisanom nalazu navodeći da se radi o tehničkoj grešci, te da je umjesto iznosa 365.551,74 KM, treba da stoji 356.551,74 KM.

³²² Saslušan na ročištu održanom 2.11.2022. godine.

³²³ Ove troškove vještak Radivoje Ikonić je prikazao kroz tabelu 4. (str. 6 pisanog Nalaza), te isti u cijelosti ili djelimično odgovaraju iznosima koje je vještakinja Stamenka Jovičić prikazala u već spomentom dijelu pisanog Nalaza na str. 6-8, a radi se o troškovima sa izvoda broj 48, 49, 51, 52, 54, 57, 58, 59, 62 i 63.

³²⁴ Iznos troškova pravnog lica "F.H. Srebrena malina" za plaćanje nabavke respiratora i svih dažbina vezanih za respiratore.

U toku dokaznog postupka posebno je problematizirana gotovinska isplata novca u iznosu od 100.000,00 KM od 27.4.2020. godine sa računa pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica na ime tzv. blagajničkog maksimuma, a što je Sud u konačnici kvalificirao kao radnju zloupotrebe III-optuženog preduzetu u cilju raspologanja sa koristi ostvarenom iz nezakonite javne nabavke respiratora.

Na ove okolnosti saslušani su svjedokinja optužbe Vesna Kočević, svjedok odbrane Enes Smajić, a o istom su se očitovali i vještaci Stamena Jovičić i Radivoje Ikonić, te svjedoci Anđelko Martić, Lejla Kustura, te Adnan Garčević.

Svi izvedeni dokazi potvrdili su navode optužbe da je III-optuženi Fikret Hodžić, u svojstvu odgovornog lica u pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, 27.4.2020. godine podigao u gotovini novac u iznosu od 100.000,00 KM. Zaposlenica u Privrednoj banci Sarajevo, LEJLA KUSTURA, izjavila je na glavnom pretresu da je III-optuženi Hodžić kao klijent banke poslao najavu za podizanje gotovine u iznosu od 100.000,00 KM sa računa pravnog lica „F.H. Srebrena malina”, te da je sutradan podigao novac što je uz adekvatnu najavu bilo dopušteno. Naknadno je zatražila od III-optuženog da dostavi pravdanje za naprijed opisano podizanje novca, što joj je i dostavljeno.

Izjava svjedokinje Kusture o naknadnom pravdanju gotovine podignute na ime tzv. blagajničkog maksimuma saglasna je iskazu svjedokinje VESNA KOČEVIĆ³²⁵, kojeg je Sud ocijenio uvjerljivim, vjerodostojnim i pouzdanim za donošenje zaključaka o činjeničnim tvrdnja iz optužnice prema kojima je III-optuženi Fikret Hodžić, nakon što je 27.4.2020. godine podigao u gotovini novac u iznosu od 100.000,00 KM, u cilju prikrivanja ove gotovinske isplate i svrhe korištenja novčanih sredstava 5.5.2020. godine izdao nalog V.K., knjigovođi pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica da sačini odluku o povećanju blagajničkog maksimuma za ovo pravno lice na 120.000,00 KM, te da odluku datira sa danom 27.4.2020. godine, te joj naložio i da sačini odluku o raspodjeli ovih novčanih sredstava za navodni otkup malina, što je ona i uradila.

Tako je svjedokinja Kočević na glavnom pretresu navela da je u mjesecu aprilu bila jedna isplata na ime blagajničkog maksimuma u iznosu od 100.000,00 KM, navodeći da je to saznala preko izvoda banke. Kod navoda da joj je nakon par dana od kada je na izvodu vidjela da je III-optuženi podigao gotovinski iznos od 100.000,00 KM, donešena odluka na knjiženje, prezentiran joj je dio zapisnika iz istrage³²⁶ čiju je tačnost svjedok potvrdila, a u kojem stoji: „U pogledu našeg klijenta 'F.H. Srebrena malina' blagajnički maksimum je uvijek bio postavljen na par hiljada maraka. Izuzetak je bio mjesec april 2020. godine, gdje smo na početku mjeseca imali odluku o blagajničkom maksimumu na par hiljada KM, a onda je 27.4.2020. godine, Fikret Hodžić, bez našeg znanja podigao u gotovini 100.000 sa računa u PBS. Mi smo tu prorrjenu vicjeli na izvodu računa već sutradan, ali ga nismo zvali i pitali zašto je on digao taj novac u tom iznosu. Nakon desetak dana, tačnije 5.5.2020. godine, Fikret Hodžić je putem e-maila mcjcy kćerki Vedrani dostavio e-mail iz Privredne

³²⁵ Saslušana na ročištu održanom 19.1.2022. godine.

³²⁶ Zapisnik o saslušanju svjedoka Vesna Kočević, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTO 0018837 20 od 20.10.2020. godine – DT-217

banke, u kojem se traži odluka o blagajničkom maksimumu kako bi se zadokumentovala isplata od 100.000 KM dana 27.4.2020. godine.“ Svjedokinja je dalje navela da su nakon ovog e-maila pripremili odluku o blagajničkom maksimumu i poslali III-optuženom putem e-maila, potvrdivši da su odluku sačinili retroaktivno na njegovo traženje. Kako se nije mogla sjetiti na koji iznos je odluka glasila, ponovo joj je predložen dio izjave iz istrage gdje stoji: „Tada je Vedrana sačinila novu odluku o blagajničkom maksimumu, na iznos od 120.000 KM, a sve sa ciljem razdužerja blagajne i zadovoljerja banke koja je bila pritisla da dostavi takvu odluku.“

Navela je da je već prije ovog e-maila znala da je isplata od 100.000,00 KM već bila izvršena, te da nije znala za koje potrebe je ovaj iznos podignut.

Izjava svjedokinje Vesne Kočević u ovom dijelu korespondira i sa sadržajem materijalnog dokaza optužbe - Zapisnika o inspekcijском nadzoru³²⁷ o kojem je na glavnom pretresu govorio svjedok Anđelko Martić i u kojem se u osvrtu na blagajničko poslovanje za period 1.1.2020.-14.7.2020. godine, nakon konstatacije da poreski obaveznik, pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, posjeduje Odluke o utvrđivanju blagajničkog maksimuma za kontrolisani period, navodi Odluka od 1.4.2020. godine gdje se blagajnički maksimum za april 2020. godine utvrđuje u iznosu od 20.000,00 KM, te potom odluka od 27.4.2020. godine gdje se blagajnički maksimum za april 2020. godine utvrđuje u iznosu od 120.000,00 KM, istovremeno ukazujući kako je u ovoj odluci hemijskom olovkom upisan mjesec april na koji se odluka odnosi, dok u ostalim odlukama iz 2020. godine to nije slučaj.

Nakon što nije bila sigurna ko je tačno zatražio da se odluka sačini, svjedokinji Vesni Kočević i u nastavku salušanja na glavnom pretresu predložen je dio izjave iz istrage da je "Fikret od Vedrane tražio da u cijelu pravdu isplate sačini odluku o raspocjeli sredstava u iznosu od 100.000 KM, kao akontaciju za rod maline, što je Vedrana i uradila, te vjerovatno istog dana uz odluku o blagajničkom maksimumu sačinila i navedenu odluku o raspocjeli tih sredstava i dostavila Fikretu, koji ih je vjerovatno ovjerio otiskom pečata i potpisao", što je takođe potvrdila kao tačno, navodeći u nastavku da je njena Agencija potom dobila ove dokumente ovjerene i potpisane od strane III-optuženog kao direktora pravnog lica.

U toku saslušanja je objasnila i da kada u knjigovodstvenom uredu vide da je došlo do podizanja gotovine, da oni naprave ulaz u blagajnu i čekaju da se donese dokumentacija kako bi se ta sredstva opravdala, a da novac podiže vlasnik. Na pitanje tužioca da li je ikada dobila bilo kakvu dokumentaciju da je ovaj iznos zaista potrošen za otkup malina, svjedokinja je izjavila da je nedugo nakon podizanja gotovine pokrenut postupak i da je pravno lice prestalo da radi, pa prestankom poslovnih aktivnosti nije iskorišteno za otkup malina, dodajući: "...ta sredstva stcje kao da stcje u blagajni. Znači, ostala su nerazdužena."

³²⁷ Zapisnik o inspekcijском nadzoru, Poreske uprave Republike Srpske broj: 06/1.01/0302-713-11/2020 od 22.09.2020. godine - DT-222

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane III-optuženog, svjedokinja je potvrdila da postoje dvije fakture na ukupan iznos od 13.000,00 KM kao trošak gotovinske isplate od 100.000,00 KM, te da se radi o dokumentaciji koja je oduzeta od pravnog lica „F.H. Srebrena malina“.

Spomenute fakture odnose se na odluke o raspodjeli ovih novčanih sredstava za navodni otkup malina, a što je teza koju je odbrana zastupala u toku cijelog postupka tvrdeći da je sporna gotovina na ime tzv blagajničkog maksimuma u konkretnom slučaju isplaćena upravo u cilju avansiranja kooperanata u vezi otkupa malina, a o čemu je na glavnom pretresu govorio i III-optuženi Fikret Hodžić³²⁸, koji je prema navodima svjedoka ADNANA GARČEVIĆA, zaposlenog u Privrednoj banci Sarajevo, otkup maline i plaćanje berača iznio kao razloge i pri iskazivanju namjere da na ime blagajničkog maksimuma planira podići oko 100.000,00 KM.

Nije sporno da je III-optuženi kao odgovorno lice u pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, čija je osnovna djelatnost „ostala prerada i konzervisanje voća i povrća“, imao pravo da u skladu sa Uredbom o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem Republike Srpske novac iz blagajne troši u ovu svrhu. Potvrdila je to svjedokinja VESNA KOČEVIĆ navodeći da su upravo za ove potrebe uglavnom i rađene gotovinske isplate IV-optuženog pravnog lica³²⁹, kao i vještak RADIVOJE IKONIĆ koji se iznoseći na glavnom pretresu svoj nalaz i mišljenje³³⁰ u dijelu koji se tiče blagajničkog poslovanja pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica u mjesecu aprilu i maju 2020. godine, najprije osvrnuo na član 3.³³¹ i 7.³³² Uredbe o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem³³³, te istakao da je ovo pravno lice, imajući u vidu njenu osnovnu djelatnost, imalo pravo da diže gotov novac za potrebe avansiranja i otkupa malina.

³²⁸ Na ročištu održanom 11.2.2022. godine III-optuženi je na traženje Suda da objasni dinamiku poslovanja sa kooperantima u vezi otkupa malina, izjavio da od početka poslovanja (2017. godine) gotovo uvijek radi sa istim kooperantima, što znači da se ugovori iz godine u godinu samo obnavljaju, te da je broj kooperanata oko stotinu. S obzirom na prirodu posla i cijenu malina koja varira iz godine u godinu, te da se gotovo svake godine svi otkupljivači na izvjestan način bore ko će imati više kooperanata, istim se unaprijed daje novac u vidu avansa. U trenutku kada je shvatio, kako je dalje naveo, da na računu ima novac koji može iskoristiti da uzme i neke druge kooperante da bi te godine imao veći promet sa malinom, podigao je 100.000,00 KM.

³²⁹ Svjedokinja je na glavnom pretresu navela da je Uredbom o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem Republike Srpske dozvoljeno da pravna lica čija je osnovna djelatnost proizvodnja i prerada voća i povrća mogu trošiti novac iz blagajne za otkup poljoprivrednih proizvoda, šumskih plodova i sl. od fizičkih lica, kao i da po ovoj Uredbi nije ograničen iznos do kojeg je dozvoljeno gotovinsko plaćanje fizičkim licima za prodaju. Takođe je potvrdila da se otkup sezonskog voća ne vrši tokom cijele godine, već samo u određenim mjesecima kada je urod i da tada postoji potreba za plaćanje gotovim novcem. Navela je i da nikada ranije na računu nije bilo ovako velikog iznosa novca koji bi se mogao podići za potrebe gotovinskog plaćanja, te istakla da firme koje se bave otkupom početkom godine daju akontacije poljoprivrednicima dok ne dođe do otkupa, kada se vrši obračun. Ponovila je da se prema Uredbi može avansno platiti dobavljačima, da to nije ništa neobično i da to rade i druge firme, te potvrdila da se u poslovanju pravnog lica „F.H. Srebrena malina“, ali i drugih komintenata kojima pruža knjigovodstvene usluge dešavalo da podignu novac za potrebe blagajničkog poslovanja, te da naknadno sačine i dostave odluku banci i da ovo nije bio nikakav izuzetak.

³³⁰ Nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke Radivoja Ikonić od 17.05.2022. godine **DO3-45**

³³¹ „U obavljaju djelatnosti, poslovni subjekti mogu plaćati gotovim novcem, odnosno vršiti isplate sa svog računa za sledeće namjene... ukoliko vrše otkup poljoprivrednih proizvoda, šumskih plodova, jekovitog bilja, industrjskih i drugih sekundarnih sirovina od fizičkog lica“

³³² „Poslovni subjekti mogu u blagejni držati gotov novac do iznosa utvrđenog blagejničkim maksimumom i koristiti ga za gotovinska plaćanja za namjene iz člana 3. ove Uredbe. Posebni subjekti visinu blagejničkog maksimuma utvrđuju odlukom nadležnog organa u skladu sa njihovim internim aktima, a na osnovu prosečnih dnevnih uplata iz blagejni u prethodnom mjesecu, kao i drugih uslova kcji su od uticaja za potrebe držarja gotovog novca u blagejni.“

³³³ "Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 86 od 14. septembra 2014. godine

Da podignuti novac od 100.000,00 KM nije bio namjenjen za poslovne svrhe i potrebe otkupa malina, kao što to tvrdi odbrana, zbog čega je ova teza ostala na nivou pretpostavke i pored činjenice što postoje dvije odluke o raspodjeli sredstava u iznosu od 100.000 KM, kao akontacije za rod maline, već da je III-optuženi podigao novac u gotovini kako bi izvan okvira poslovne djelatnosti raspolagao sa koristi ostvarenom iz nezakonite javne nabavke respiratora, potvrdila je vještakinja STAMENA JOVIČIĆ koja je prilikom sačinjavanja nalaza i mišljenja utvrdila da za ovu isplatu sa blagajne nema relevantne dokumentacije iz koje je vidljivo gdje su sredstva potrošena. Navela je da je imala na uvid jedan dokument o raspodjeli tih sredstava otkupcima maline, ali da uz blagajnički izvještaj i naloge za isplatu, ne postoji nikakva propratna dokumentacija koja bi ukazala gde su ta sredstva prilikom podizanja otišla, ističući pri tome da nalog za naplatu kojim je u blagajnu unijet novac nije potpisan od osobe koja je unijela novac u blagajnu.

Referišući se na jedinu dokumentaciju koja upućuje da je isplata bila u svrhu avansiranja kooperanata za otkup malina, odnosno na dvije odluke o akontaciji na iznose od 6.000,00 KM i 7.000,00 KM, vještakinja je bila decidna da se ovi dokumenti ne mogu smatrati validnim zato što nemaju sve popunjene rubrike (ko je primio, odobrio, datum, broj), te je ukazujući i na manjkavosti dokumentacije o ulazu sredstva u blagajnu, zaključila kako je "samo napravljen papir". Navedeno mišljenje vještakinje o uočenim nedostacima dokumentacije koja stoji u neposrednoj vezi sa podignutom gotovinom u iznosu od 100.000,00 KM, po ocjeni Suda jasno implicira zaključak da su ove odluke o avansiranju samo formalno sačinjene u cilju da se prikrije stvarna svrha korištenja podignutih novčanih sredstava, odnosno stvori privid kako isplata gotovine zaista stoji u vezi sa otkupom malina, a što i pored tvrdnji odbrane to evidentno nije slučaj.

U prilog izvedenom zaključku Suda dodatno govori i činjenica što su po navedenim odlukama o raspodjeli sredstava iz blagajne, akontacije za rod maline za 2020. godinu u iznosima od 6.000,00 i 7.000,00 KM isplaćene upravo III-optuženom Fikretu Hodžiću, kao kooperantu IV-optuženog pravnog lica, o čemu je na glavnom pretresu govorio svjedok Anđelko Martić, a što je konstatovano i u Zapisniku o inspekcijskom nadzoru³³⁴.

Izjašnjavajući se o blagajničkom poslovanju u 2020. godini i utvrđenim nepravilnostima, svjedok ANĐELKO MARTIĆ³³⁵, zaposlen u Poreskoj upravi na mjestu inspektora za kontrolu velikih poreskih obaveznika, a čiji je iskaz Sud ocijenio kao istinit i vjerodostojan, na glavnom pretresu je izjavio da odluka od 27.4.2020. godine u kojoj se utvrđuje blagajnički maksimum nije u skladu sa članom 7. Uredbe o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem³³⁶, budući da u konkretnom slučaju nisu predočeni drugi uslovi koji su od uticaja za potrebe držanja gotovog novca u blagajni u visini od 120.000,00 KM. Dodatno je ukazao i da je ova odluka neuredan dokument, jer je u istoj dopisano rukom "april", što kod drugih odluka nije slučaj.

³³⁴ Zapisnik o inspekcijskom nadzoru, Poreske uprave Republike Srpske broj: 06/1.01/0302-713-11/2020 od 22.09.2020. godine - DT-222

³³⁵ Saslušan na ročištu održanom 11.2.2022. godine.

³³⁶ "Poslovni subjekti visinu blagajničkog maksimuma utvrđuju na osnovu prosječnih dnevnih isplata iz blagajne u prethodnom mjesecu, kao i drugih uslova koji su od uticaja na potrebe držanja gotovog novca u blagajni."

Cijeneći sve prethodno istaknuto, Sud je zaključio da je nalog III-optuženog za povećanje tzv. blagajničkog maksimuma u optuženom pravnom licu bio nezakonit. Naime, iz iskaza svjedokinje Vesne Kočević³³⁷ i sadržaja već spomenutog Zapisnika o inspekcijskom nadzoru³³⁸, nesumnjivo proizlazi da podizanje gotovine od strane pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ (ni pojedinačno, ni ukupno na mjesečnom nivou) od početka 2020. godine nije prelazilo iznos od 20.000,00 KM. Imajući ovo u vidu, za Sud je i više nego indikativno što sporno podizanje gotovine u iznosu od 100.000,00 KM uveliko prevazilazi iznose dotadašnjih isplata i pored činjenice što je pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica već tada imalo preko 100 kooperanata, zbog čega Sud nije mogao prihvatiti istinitom tvrdnju III-optuženog da je veću količinu novca koja je u tom trenutku bila na računu njegovog pravnog lica vidio isključivo kao priliku za povećanjem broja kooporenata, pa samim tim i prometa, a sljedstveno tome i dobiti, te da je to bio jedini razlog zbog čega je i podigao iznos od 100.000,00 KM. Istinitost navoda III-optuženog o motivima zbog kojih je podigao navedeni novac, a koji bi se eventualno mogli cijeliti u kontekstu "*drugih uslova*" koji su od uticaja za potrebe držanja gotovog novca u blagajni, na koje je ukazao i svjedok Marić, u dodatnu sumnju dovodi činjenica što je III-optuženi, iako je već prethodno podigao iznos od 100.000,00 KM, kod naloga knjigovođe pravnog lica da sačini odluku o blagajničkom maksimumu, ne ograničava zahtjev na 100.000,00 KM, već odluku o blagajničkom maksimumu dodatno povećava na iznos od 120.000,00 KM, istovremeno nalažući da se sačini i odluka o raspodjeli ovih novčanih sredstava za navodni otkup malina, a koje odluke, kako je to već prethodno utvrđeno, nisu glasile ni na jednog drugog kooperanta osim III-optuženog Hodžića lično.

Sud je posebno razmotrio pitanje oduzete gotovine u iznosu od 87.000,00 KM koja je po potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, broj 02/3-108/20 od 11.06.2020. godine izuzeta iz blagajne pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica i deponovana u KDP Suda BiH. Naime, sporno pitanje koje se tokom postupka postavilo jeste da li ovaj oduzeti novac predstavlja dio gotovine koja je isplaćena III-optuženom na ime blagajničkog maksimuma 27.4.2020. godine ili se radi o nekom drugom novcu koji se eventualno naknadno pojavio i koji je ubačen u blagajnu.

Svjedok odbrane ENES SMAJIĆ³³⁹, zaposlen u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, a koji je saslušan isključivo na ove okolnosti, potvrdio je na glavnom pretresu da je u okviru sprovođenja određenih radnji u toku istrage u ovom predmetu, postupio i po usmenom nalogu postupajućeg tužioca za obavljanje službenih radnji u vezi sa stanjem blagajne u pravnom licu „F.H. Srebrna malina“, a koji se odnosio na razjašnjenje osnova isplate 100.000,00 KM po osnovu potreba blagajne. Objasnio je da je III-optuženi Hodžić u svojoj izjavi naveo da se sredstva koja je podigao iz blagajne nalaze u firmi u Srebrenici. Pristupom u prostorije sjedišta pravnog lica u Srebrenici utvrđeno je, kako je konstatovana

³³⁷ Svjedokinja je na glavnom pretresu navela da je od početka 2020. godine od strane pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ bilo podizanja gotovine, ali da su to bili iznosi od 2.000,00 KM do 10.000,00 KM, ovisno od poslovanja firme i od potreba, te potvrdila da su za svako podizanje postojale odluke.

³³⁸ DT-222 (za januar – 10.000,00 KM, za februar – 20.000,00 KM, za mart – 6.000,00 KM, za april – 20.000,00 KM (1.4.2020.) i 120.000,00 KM (27.4.2020.))

³³⁹ Saslušan na ročištu održanom 2.11.2022. godine.

i u Službenoj zabilješci³⁴⁰ koja je tom prilikom sačinjena, da se u metalnoj kasi nalazi iznos od 87.000,00 KM u apoenima od po 100 i 200 KM, a izvršenim provjerama u banci utvrđeno je da su sredstva isplaćena upravo u ovim apoenima. Svjedok je dalje naveo da ovom prilikom novac nije izuzet i da su sredstva ostala u firmi, da bi poslije čuo da su sredstva ponovo nađena u Ilijašu nakon 2-3 dana. Na pitanje braniteljice da li je u sjedištu pravnog lica u Srebrenici svjedoku predočena dokumentacija u vezi sa 13.000,00 KM koje su isplaćene iz blagajne od ukupnog iznosa od 100.000,00 KM, svjedok je izjavio da su bile dvije odluke o raspodjeli sredstava iz blagajne, na ime Fikreta Hodžića kao kooperanta firme "F.H. Srebrena malina", te nastavku saslušanja naveo da je III-optuženi tada izjavio da se ostala dokumentacija nalazi u knjigovodstvenom servisu „Svjetlost“ u Srebrenici.

Dovodeći iskaz ovog svjedoka kojem je Sud poklonio vjeru, cijeneći ga pouzdanim i iskrenim, u vezu sa materijalnim dokazima, Sud je našao izvjesnim da je novac koji je konstatovan u Službenoj zabilješci od 11.6.2020. godine³⁴¹, a potom oduzet od III-optuženog Fikreta Hodžića prema Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta od 11.6.2020. godine³⁴², preostali dio novca iz blagajne pravnog lica "F.H. Srebrena malina" koji potiče od novca u gotovini u iznosu od 100.000,00 KM koji je podignut na ime blagajničkog maksimuma 27.4.2020. godine. Na ovakav zaključak posebno upućuje činjenica da je izvršenim provjerama u banci potvrđeno da je 100.000,00 KM isplaćeno u istim apoenima (100 i 200 KM) u kojim je bio i novac koji je u konačnici oduzet.

Drugačiji zaključak nije moglo ishoditi kazivanje vještakinje optužbe STAMENE JOVIČIĆ koja je traženje tužioca da se u dodatnom ispitivanju izjasni da li bi u slučaju da je imala potvrdu o oduzimanju novca u iznosu od 87.000,00 KM iz blagajne pravnog lica, mogla utvrditi da se radi o novcu koji je podignut na ime blagajničkog maksimuma, a ne o nekom novcu koji se naknadno pojavio, izjavila da bi u tom slučaju tražila dnevne izvještaje u kojima piše promet blagajne i saldo blagajne na taj dan kad je novac oduzet kako bi utvrdila da li su ta sredstva postojala na blagajni u trenutku oduzimanja, te navela: *"Ako su postojala, onda iz tih sredstava... uzete su te pare. Ako nije bilo u ovom izvještaju, onda nije mogao uzeti s blagajne...drugog načina nema..."*. Iako je vještakinja potom potvrdila da nije imala potvrdu o postojanju ovog novca u blagajni, Sud ovakvu njenu izjavu nije mogao cijeniti vjerodostojnom i pouzdanom u smislu potvrde da sredstva u trenutku oduzimanja nisu postojala u blagajni, budući da je iz prethodno navedenog uočljivo kako se svjedokinja hipotetički i uopćeno izjašnjava kako bi postupila da je imala potvrdu o oduzimanju novca, a kako je evidentno da nije, onda je jasno da pitanje postojanja novca u blagajni prilikom oduzimanja nije bilo predmetom njenog razmatranja prilikom sačinjavanja nalaza i mišljenja.

Imajući u vidu naprijed iznesenu analizu i ocjenu provedenih dokaza, Sud je van razumne sumnje utvrdio da je III-optuženi Fikret Hodžić u svojstvu odgovornog lica u optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, postupajući u ime, za račun i u korist ovog pravnog lica, zloupotrijebio svoja ovlaštenja odgovornog lica u pravnom licu

³⁴⁰ Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu broj 16-05/2-119/20 od 11.6.2020. godine **DO3-46**

³⁴¹ **DO3-46**

³⁴² Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta, Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, broj 02/3-1-108/20 od 11.06.2020. godine - **DT-381, DO 3-52**

„F.H. Srebrena malina“, te radnjama opisanim u osuđujućem dijelu izreke presude ostvario sva bitna obilježja krivičnog djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZ FBiH, u vezi sa čl. 31. i 55. istog Zakona (krivično djelo u produženom trajanju počinjeno u saučesništvu), jednako kao i njegovo pravno lice za koje je utvrđeno da je raspolagalo protivpravno ostvarenom imovinskom koristi koju je u ime, za račun i u korist istog ostvario III-optuženi Hodžić na osnovu ličnog odobrenja, kao direktor pravnog lica, a koji zaključak Suda svojim tvrdnjama i provedenim dokazima odbrana nije dovela u razumnu sumnju.

Kao što je to već ranije istaknuto zloupotrijeba ovlaštenja odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“, ogleda se u tome što je III-optuženi uprkos tome što je znao da ne može biti uvoznik odnosno veletrgovac medicinskim sredstvima, pa tako da ne može biti ugovorna strana kod javne nabavke respiratora, te da je takođe znao da I-optuženi Novalić, u svojstvu premijera Federacije, ne može biti zastupnik ugovornog organa kod tih javnih nabavki, stupio u kontakt sa I-optuženim Novalićem, po uputi izvesnog Asima, te sa I-optuženim dogovarao predmet javnih nabavki u dva opisana slučaja nabavke, a sve kako bi sebi i njegovom optuženom pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica ostvario imovinsku korist. Pored ovog, zloupotreba ovlaštenja III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica u optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, odnosi se na zahtjev I-optuženom da mu se ishodi nezakonit upis optuženog pravnog lica u registar veleprometnika, kako je to već ranije obrazloženo, kao i zloupotreba ovlaštenja III-optuženog Hodžića u svojstvu odgovornog lica u optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, pa tako i njegovog optuženog pravnog lica, odnosi se na raspolaganje protivpravno ostvarenom imovinskom koristi iz nezakonite javne nabavke respiratora, te s tim u vezi nezakonitog naloga za povećanje tzv blagajničkog maksimuma u optuženom pravnom licu.

Ocjenom izvedenih dokaza Sud je utvrdio da je III-optuženi krivično djelo zloupotrebe počinio sa direktnim umišljajem, svjesno i voljno preduzimajući opisane radnje u realizaciji planiranih nabavki, i to od ostvarene nabavke 100 respiratora, preko pokušane i osujećene nabavke zaštitne opreme, pa do planirane nabavke 200 respiratora, a koje su u odlučujućoj mjeri zavisile upravo od njegovog angažovanja kao ugovorne strane.

Nalazeći ispunjenim propisane uslove iz člana 55. KZ FBiH, Sud je utvrdio da se u konkretnom slučaju radi o konstrukciji produženog krivičnog djela, jer su III-optuženi i IV-optuženo pravno lice, a što je vidljivo iz činjeničnog opisa, izvršili više radnji od kojih svaka pojedinačno sadrži sva zakonska obilježja istog krivičnog djela *zloupotrebe*. Između pojedinačno izvršenih krivičnopравниh radnji postoji vremenski kontinuitet, istovjetnost direktnog umišljaja kao oblika vinosti na strani III-optuženog Hodžića kao odgovornog lica u pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, te istovrsnost načina izvršenja krivičnog djela (činjenje), a što sve opravdava konstrukciju produženog krivičnog djela.

Činjenica da je III-optuženi Fikret Hodžić opisane radnje izvršenja krivičnog djela nesumnjivo preduzeo zajedno sa I-optuženim Fadilom Novalićem i II-optuženim Fahrudinom Solakom, uz odlučujući doprinos izvršenju djela svakog od optuženih, prema ocjeni Suda jasno ukazuje na postojanje svjesti i volje III-optuženog da djeluje zajedno sa I-optuženim i I-optuženim u ostvarenju nedozvoljenog cilja - pribavljanju koristi sebi i IV-

optuženom pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, čiji je vlasnik, zbog čega je Sud zaključio da je III-optuženi Hodžić krivično djelo počinio u svojstvu saizvršioca.

Odgovornost pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica

Tužilaštvo je predmetnom optužnicom optužilo pravno lice „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica da je pod tačkama 1. i 2. Optužnice odgovorno za učinjena krivična djela u granicama odgovornosti Fikreta Hodžića kao jedinog odgovornog lica, tako što je pod tačkom 1. izreke optužnice postalo pripadnik Udruženja u cilju počinjenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, i to *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivotvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS, dok je pod tačkom 2. izreke optužnice, novac za koji je rukovodeći organ znao da potiče iz krivičnog djela, a čiji iznos prelazi iznos od 200.000 KM, te ga u sastavu Udruženja prikrivalo, a takav novac je pribavljen počinjenjem krivičnog djela na području dva entiteta i u inostranstvu, i to tako što je koristilo neistinite poslovne isprave kao da su istinite, a sa ciljem prikrivanja navedenog u poslovne knjige, isprave i spise koje je dužno voditi po osnovu zakona unio neistinite podatke.

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je utvrdio da je IV-optuženo pravno lice "F.H. Srebrena Malina" d.o.o. Srebrenica, zastupano po odgovornom licu III-optuženom Fikretu Hodžiću, radnjama opisanim u tačkama od I.1. do I.5. osuđujućeg dijela izreke ove presude (tačke 2.1. do 2.5. optužnice) počinilo, po III-optuženom Hodžiću kao odgovorno lice u optuženom pravnom licu, zajedno sa I-optuženim FADILOM NOVALIĆEM, II-optuženi FAHRUDINOM SOLAKOM, III-optuženi FIKRETOM HODŽIĆEM, kao saučesnici, produženo krivično djelo *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav 3., u vezi sa stavom 1. KZFBiH, u vezi sa članom 55. istog zakona, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona.

Kao što je to već prethodno istaknuto, Sud je ocjenom provednih dokaza van razumne sumnje utvrdio da je III-optuženi Fikret Hodžić u svojstvu odgovornog lica u optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, postupajući u ime, za račun i u korist ovog pravnog lica, zloupotrijebio svoja ovlaštenja odgovornog lica u pravnom licu „F.H. Srebrena malina“, te radnjama opisanim u osuđujućem dijelu izreke presude ostvario sva bitna obilježja krivičnog djela *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja*, u produženom trajanju, jednako kao i njegovo pravno lice za koje je utvrđeno da je raspolagalo protivpravno ostvarenom imovinskom koristi koju je u ime, za račun i u korist istog ostvario III-optuženi Hodžić na osnovu ličnog odobrenja, kao direktor pravnog lica.

Raspolaganje sa protivpravno ostvarenom imovinskom koristi ili korištenje predmeta nastalih krivičnim djelom pretpostavlja da je krivično djelo u formalnom smislu dovršeno, tj.

da je ostvaren njegov zakonski opis. Ovo raspolaganje istovremeno predstavlja i faktičko korištenje rezultata krivičnog djela učinitelja od strane rukovodećih ili nadzornih organa pravne osobe. Njihovo prihvatanje krivičnog djela i dalje održavanje povrede zaštićenog dobra i protivpravnog stanja stvorenog tim krivičnim djelom, zbog čega je za odgovornost pravne osobe u ovom slučaju potrebna svijest organa pravne osobe o tome da su imovinska korist kojom pravna osoba raspolaže ili predmet koji koristi nastali krivičnim djelom.

U konkretnom slučaju navedeni uslovi su ispunjeni, obzirom da je III-optuženi Hodžić ujedno i odgovorno lice u pravnom licu "F.H. Srebrena malina", koji je inkriminisane radnje svjesno i poduzeo sklapanjem spornog ugovora preko ovog pravnog lica, čime je u potpunosti bio svjestan da time pravno lice uvodi u inkrimisanu djelatnost, te da istom u konačnici i stavlja na raspolaganje nezakonito stečenu korist. Ovo potvrđuju i kasnije radnje III-optuženog, gdje u svrhu prikrivanja nezakonite dobiti podiže blagajnički maksimum. Stoga, cijeneći okolnosti konkretnih inkriminacija, djelovanja III-optuženog, koji je ujedno i odgovorno lice u pravnom licu "F.H. Srebrena malina", van razumne sumnje je utvrđena i odgovornost pravnog lica, a kako se to prožima kroz cjelokupni činjenični opis osuđujućeg dijela izreke presude, obrazloženja za isti, te finalnog zaključka o raspolaganju nezakonite dobiti.

Zbog svega izloženog, imajući u vidu dokazane optužne navode kao u izreci, Sud je IV-optuženo pravno lice „F.H. Srebrena Malina“ d.o.o. Srebrenica, zastupano po odgovornom licu III-optuženom Fikretu Hodžiću, oglasilo odgovornim što je kao pravno lice raspolagalo protivpravno ostvarenom imovinskom koristi koju je u ime, za račun i u korist istog ostvario III-optuženi Fikret Hodžić na osnovu ličnog odobrenja, kao direktor pravnog lica na načine opisane u osuđujućem dijelu izreke presude, u smislu člana 128. stav 1. tačka c) Krivičnog zakona Federacije BiH, a u odnosu na produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa članom 55. istog zakon, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona, u ukupnom iznosu od 694.747,78 KM.

Sud je zaključio da je time IV-optuženo pravno lice "F.H. Srebrena Malina" d.o.o. Srebrenica, zastupano po odgovornom licu III-optuženom Fikretu Hodžiću, počinilo produženo krivično djelo *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav 3., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa čl. 31. i 55. istog Zakona, a sve u vezi sa članom 128. stav 1., tačke a) i c) Krivičnog zakona Federacije BiH, te čl. 129. stav 1. tačka 4., 132. i 133. Krivičnog zakona Federacije BiH, pa je Sud na osnovu navedenih zakonskih propisa, te člana 135. tačka a) i člana 136. Krivičnog zakona Federacije BiH, izrekao odgovarajuću krivičnu sankciju (novčanu kaznu), kao i na osnovu odredbi čl. 114., 115., 144., te 383. stav 4. Krivičnog zakona Federacije BiH od III-optuženog Fikreta Hodžića i IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena Malina" d.o.o., Sućeska, Srebrenica oduzeo imovinsku korist pribavljena izvršenjem krivičnog djela, sve kao u izreci presude.

Slijede zaključna i završna razmatranja osuđujućih razloga za optužene - I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, i IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica.

Pitanje kvalitete medicinskih respiratora

Optuženima se stavlja na teret u tač 2.4 izreke optužnice da „kupjena, a potom i isporučena medicinska oprema (100 kom respiratora tipa ACM812A) ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog obojavanja COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegovu primjenu u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija“.

Pored optužnih tvrdnji da su optuženi počinili u izreci izreke optužnice opisane radnje *zloupotreba službenih položaja i ovlaštenja* radi pribavljanja optuženom pravnom licu i njegovom direktoru imovinske koristi, Sud je bio u obavezi razjasniti optužne tvrdnje da li je pribavljeni predmet javne nabavke, medicinski respiratori za koje je odvojeno 10 miliona KM budžetskog novca, bili namijenjeni za tretman i liječenje težih bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju, odnosno za jedinice intenzivne njege i da li su kvalitetom odgovarali toj svrsi.

Nesporno je da ne postoje medicinski respiratori isključivo namijenjeni za tretman oboljelih bolesnika s COVID-19, što je bilo nesporno i za stranke i za branitelje.

Tokom provođenja dokaznog postupka Vijeće je upoznato sa činjenicama da je COVID-19 bolest koja prvenstveno napada respiratorni trakt, stoga je vrlo bitno ugrožene pacijente staviti na respirator kako bi se održala željena razina kisika u krvi koja bi otklonila rizik nastanka oštećenja drugih vitalnih organa – mozga i srca, putem ventilacije.

Iako je pojam medicinski respirator široko zastupljen u javnosti pa i u medicinskoj praksi, pravilan pojam je ventilator budući da je to uređaj koji podržava funkciju ventilacije disajnih puteva.

Mehanička ventilacija je vrsta umjetne ventilacije u kojem mehanički uređaj pomaže ili zamjenjuje spontano disanje. Mehanička ventilacija je invazivna kada se postavlja endotrahealna cijev kroz usta (intubacija) ili kožu (traheostoma) te neinvazivna kad se postave maske na lice ili nos.

Moderni su mehanički ventilatori kompjuterizirani strojevi s mikroprocesorskim upravljanjem. Ako se primijeni brzo i ispravno, sa odgovarajućim tehničkim specifikacijama i performansama umjetno disanje pomoću respiratora može spasiti život.

Medicinska specijalistička struka, anesteziološka, je definisala standarde da su za tretman i liječenje bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna

invazivna i visoko-niska ventilacija, neophodna visoko sofisticirana medicinska sredstva, određeni respiratori sa specifičnim specifikacijama koji su se morali nabaviti u konkretnom slučaju nabavke od pravnih lica koja su ovlaštena i kvalificirana za uvoz medicinske opreme.

Sud je nakon provedenih dokaza optužbe i odbrane, posebno provedenih vještačenja bio u obavezi nesumnjivo razjasniti i utvrditi optužne navode da se za nabavljene respiratori tipa ACM812A ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno da isti nisu namjenjeni za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može zatrebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, da ne posjeduju minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljenja COVID-19, zbog čega nisu namijenjeni za tretman i liječenje težih bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju, odnosno za jedinice intenzivne njege.

Dakle, postavilo se pitanje da li je nabavljeno 100 respiratora koji su se mogu koristiti isključivo kao tzv mobilni, transportni medicinski respiratori, za kraću upotrebu u službama hitne pomoći i njihovim transportnim vozilima, na stacionarnim pacijentima do jednog sata, kako se to tvrdilo tokom dokaznog postupka optužbe i optužnih vještačenja.

Nadalje, postavilo se pitanje, ukoliko su nabavljeni medicinski respiratori tzv mobilni, transportni respiratori, za kraću upotrebu na stacionarnim pacijentima do jednog sata, za kraću upotrebu u službama hitne pomoći i njihovim transportnim vozilima, kako se to tvrdilo tokom dokaznog postupka optužbe i optužnih vještačenja, da li su optuženi prije, tokom ili nakon nabavke tih respiratora bili svjesni tih činjenica, da su nabavljeni medicinski respiratori slabije i skromnije kvalitete, koji ne bi imali sve potrebne funkcije za liječenje bolesnika s COVID-19 u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, dakle da li su optuženi toga bili svjesni i voljni da se nabave slabiji i lošiji, pa tako jeftiniji medicinski respiratori koji bi se zvanično predstavili kao visoko kvalitetni i tako bili skuplje plaćeni, pa da razliku u cijeni optuženi protivpravno pribave, zadrže i podijele između sebe kao pripadnici grupe.

Dalja pitanja koja su se nametnula pred Vijeće u vezi sa javnom nabavkom medicinskih respiratora, koje nisu bila implicirana u optuženju u formi optužnih tvrdnji jesu: Da li je unaprijed, prije odluke o nabavci i pokrenutom postupku nabavke, bilo utvrđeno koja vrsta medicinskih respiratora sa kojim mogućnostima i tehničkim karakteristikama se trebalo nabaviti, kao i koja količina, te ko je bio u obavezi da ova pitanja javne nabavke prethodno utvrdi i definiše kao predmet javne nabavke.

Nije bilo sporno da je prema Planu potreba koji je objedinio Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH bila planirana nabavka 300 medicinskih respiratora "za djecu i odrasle", a u kojem Planu, osim iskazane potrebe za nabavkom ovih uređaja, kao i druge medicinske opreme, nije bila sadržana bilo kakva specifikacija kakve bi tehničke karakteristike ovi prijeko potrebni i neophodni respiratori "za djecu i odrasle" trebali imati.

Podsjetimo se dalje, da je Vlada Federacije nakon održane 214. tematske sjednice u Sarajevu na kojoj je Odlukom od 16.3.2020. godine proglašeno stanje nesreće uzrokovano pojavom „Koronavirusa“ na području Federacije Bosne i Hercegovine, donijela i Zaključak broj 6. kojim „Vlada Federacije daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama, radi nabavka na tržištu dostupnih respiratora, medicinske opreme, medicinskih sredstva, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije, a u vezi sa članom 187. Zakona o zdravstvenj zaštiti“.

Ovako postavljen jedini kriterij kod visoko sofisticiranih medicinskih uređaja kakvi su bez sumnje medicinski respiratori, podrazumijevao je da će tehnička svojstva biti definirana i precizirana kroz provedene procedure javnih nabavki od strane ugovornih organa (zdravstvenih ustanova) u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, te Saopštenjem Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine, uz neizbježan stručni angažman i nužno aktivno uključivanje medicinskih radnika, stručnjaka medicine posebno iz oblasti anesteziologije koji su jedino kompetentni i pozvani da se odrede u odnosu na tip i vrstu respiratora "za djecu i odrasle" koji su trebali da se nabave radi njihove upotrebe kod COVID pacijenata.

Nezakonit postupak javne nabavke kakav je proveden u konkretnom slučaju, bez stručnih osoba Komisije za nabavke FCUZ kao ugovornog organa, odnosno bez stručnog lica ili „organa kcji osigurava provedbu javnih nabavki lijekova i medicinskih sredstava u skladu sa odredbom člana 79. Zakona o zdravstvenj zaštiti („Službene novine FBiH“, br.: 46/10 i 75/13) i odredbom člana 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ brcj: 58/08, u da jem tekstu ZLMS), te odredbom člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, brcj: 4/10)“ kod FCUZ kao ugovornog organa gdje su pristigle ponude bile usmjeravane prema licima koja nisu imala stručne kompetencije da utvrđuju potrebne tehničke specifikacije respiratora koji su trebali biti nabavljeni, a o čemu je na glavnom pretresu govorila svjedokinja SANITA ALAGIĆ³⁴³, i to sa odabranim pravnim licem čija je osnovna djelatnost „ostala prerada i konzervisanje voća i povrća“ i koje nije registrirano niti stručno osposobljeno za uvoz medicinske opreme i procijenu da li je ugovoreni predmet tehnički odgovara svrsi nabavke, u konačnici je rezultirao nabavkom 100 respiratora problematične kvalitete i ograničene upotrebe, jer nisu namijenjeni za tretman i liječenje težih bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju, odnosno za jedinice intenzivne njege.

Potvrdu činjeničnih navoda optužbe da kupljeni respiratora tipa ACM812A ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljenja COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati

³⁴³ Vidi odjeljak "Odgovornost II-optuženog FAHRUDINA SOLAKA"

dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, Sud je našao u nalazu i mišljenju vještaka Ismeta Suljovića, kod kojeg je u toku glavnog pretresa u cijelosti ostao.

Prema naredbi Tužilaštva od 6.5.2020. godine zadatak vještaka prof. dr ISMETA SULJOVIĆA je bio da izvrši pregled respiratora i da anesteziološko mišljenje o upotrebnoj funkciji respiratora tipa ACM812A. Vještak je na glavnom pretresu³⁴⁴ naveo da je do mišljenja koje je iznio u svom pisanom nalazu došao na način što je pored iskustva kao anesteziologa i rada na mašinama preko tri decenije, koristio uporednu metodu komparirajući modove ventilacije mašine koja je bila predmetom vještačenja sa ventilatorom koji posjeduju već godinama na KCUS (Dregerov ventilator ELVITA XL). Na pitanje zašto je baš taj respirator izabrao kao referentni, vještak je izjavio da je razlog taj što se radi o respiratoru kompanije koju imaju na Klinici u različitim oblicima mašina, koje datiraju decenije unazad. Radi se o mašini koja je opštepoznata u Kliničkom centru i reprezentativna po proizvođaču, njenoj namjeni i tehničkim karakteristikama.

Iznoseći sadržaj modova koje je našao da ima respirator modela ACM812A i modove koje ima ventilator koji je upoređivao, vještak je iznio mišljenje da je respirator ACM 812A prilično insuficijentan u odnosu na komparirajući model i da ne može biti predmetom korištenja kod srednje teških i teških COVID pacijenata. Tako je na traženje tužioca da dovede u vezu modove koje imaju respiratori koje je komparirao u odnosu na liječenje i potencijalno izliječenje bolesnika koji su ovisni o ovim mašinama, naveo da su bolesnici koji zahtjevaju mehaničku ventilaciju veoma zahtjevni, posebno srednje teški i teški slučajevi COVID bolesnika koji zahtjevaju visoko sofisticirane strojeve, koji imaju modove Bipap, zatim „Si-eM-Ve“ asist mod, Sipap ASB i tako dalje, koji se primjenjuju zavisno od trenutnog stanja pacijenta. Takođe je naveo da kod pojave respiratornog distress sindroma u ovom slučaju, mašinama treba posebno djelovati kod druge i treće faze kako bi se raširile alveole, povećanim pritiskom i zadržati pluća, odnosno alveole otvorenim, kako bi unaprijedili ventilaciju. U nastavku je istakao da spomenute modove nema respirator tipa ACM812A, naglašavajući da je tzv. pozitivni i ekspiratorni pritisak vrlo važan upravo u fazi ventilacije ovih bolesnika, da u toku ventilacije zadrže alveole otvorenom, otvorenim odnosno na kraju izdisaja omogućujući povećan pritisak u dišnim putevima i time zadržava otvorene alveole do sljedećeg inspiratornog ciklusa, a što je, kako je naveo, najvažnije kada su u pitanju COVID pacijenti, te generalno pacijenti sa respiratornim distress sindromom.

Na pitanje kakvu posljedicu može imati dugotrajno korištenje ovog aparata za takve pacijente, vještak je odgovorio "*...za takve pacijente ove mašine jednostavno nisu pogodne...*" i njihovo korištenje u takvim slučajevima može imati "*apsolutno letalni ishod ... mogući smrtni ishod*".

Naveo je da je iz uputstvu za upotrebu koje je pronašao prilikom otvaranja i pregleda predmeta vještačenja, a koji je koristio prilikom davanja nalaza i mišljenja, utvrdio da je to transportna mašina, koja se koristi za prvu pomoć u ambulantama, te da se ne može koristiti u intenzivnoj njezi. U tom smislu je naglasio da su ventilatori za intenzivnu njegu u

---

³⁴⁴ Saslušan na pretresima 21.1., 28.1. i 2.2.2022. godine.

tehničkoj legislativi označeni kao C klasa 2a i 2b generalno, sa namjenom za invazivnom ventilaciju, a da ACM 812A ventilator nema tu klasu, te tako nije za intenzivnu njegu.

U nastavku je naveo da ovaj respirator ima mogućnost portabilnosti, da se postavi na metalni nosač, stavi izvor kisika i nosi, te da je u konkretnom setu došao i priključak, konektor za vozilo hitne pomoći, te zaključio da se po svim karakteristikama radi o mašini koja se koristi u transportne svrhe, transport pacijenta od operacione sale do intezivne njege. Bio je decidan da je upotreba za kraći period, te da duža primjena ovih uređaja nije dobra i da se uređaj ne može primjeniti za ozbiljniju mehaničku ventilaciju kod srednje teških i teških bolesnika, te zaključio da je ovaj aparat vrlo insuficijentan i da ne može korišten kod srednje teških i teških COVID bolesnika koji su na intezivnoj njezi i kojima je potrebna mehanička ventilacija. Naveo je da se prema navodu proizvođača iz manuala koji je koristio kao bazu za davanje mišljenja, ovaj respirator koristi za reanimaciju nakon operacija, utapanje, toksikozu, električni udar, nagli prekid rada srca i disanja, kao i da se može koristiti za pacijente sa akutnim respiratornim zatečenjem, a što su sve urgentne situacije, kako je objasnio.

Nakon što je vještak je na pretresu potvrdio da se ono što je pisao u svom nalazu i mišljenju oslanja na Tehničku specifikaciju Svjetske zdravstvene organizacije za invazivne i neinvazivne ventilatore za COVID 19 od 15.4.2020. godine, a koju nije naveo kao popratnu literaturu koju je koristio prilikom izrade nalaza, Sud je i pored izjave vještaka da ovi standardi na koje se referira nisu ni u kojem dijelu izmjenili mišljenje do kojeg je došao u maju mjesecu 2020. godine, odlučio da vještak iznese samo svoj nalaz i mišljenje i da se koristi samo dokumentima koje je koristio prilikom izrade svog nalaza i mišljenja.

Iznoseći konačne zaključke do kojih je došao prilikom sačinjavanja nalaza i mišljenja, vještak je izjavio da je u priručniku (manualu) koji je koristio našao modove ventilacije, koji su, kako je naveo oskudni, jer se radi o minimalnom broju modova ventilacije, zatim da se radi o mašinama koje nemaju dvostruki inspiratorno – ekspiratorni put, odnosno imaju inspiratorni, a nemaju ekspiratorni put, što je standard za invazivne ventilatore, odnosno ventilatore u intezivnoj njezi. Dalje je naveo da je na osnovu iskustva i ranije korištenih sličnih ventilatora u praksi, bio u stanju odmah da procjenim da su to transportni ventilatori. Naveo je da je praktične mogućnosti primjene ventilatora ACM812A, uzimajući u obzir prije svega srednje i teško oboljele pacijente smještene zbog teške kliničke slike, respiratornog distresa, ARTS u koje spadaju i pacijenti sa Kovid 19 u jedinici intezivne terapije. Za ovakve pacijente dizajnirani su specijalni ventilatori za upotrebu u JIT-u, a koji se zovu JIT ventilatorima, visokih performansi u pogledu protoka pritiska, disajnog i minutnog volumena, specifičnih softverski rješenja za vođenje ventilacije, monitoring, borbu protiv atelektaza i drugih komplikovanih stanja pluća, kao i odvajanje ventilatora aplikaciju inhalacionih anestetika, azot oksida i helijuma. Sve je ovo potrebno, kako je dalje naveo, da bi se jedan pacijent sa teškom slikom, na primjer ARTS ne samo ventilirao nego da bi mu se pružila šansa da se njegova pluća tokom ventilacije izliječe, a poslije toga i da se taj pacijent uspješno skine sa ventilatora, kao krajnji cilj. Ovako sofisticirane ventilatore proizveli su Makej, familija Servo mašina, ventilatori u Enair i S Dreger Evita XL, V300, V500, Hamilton S1 G5, Dženeral Električ R860, Metronik P PiBi 980, Levenštajn Elisa 800, a u posljednje

vrijeme, jako im se približio i kineski Mindrejn. Čak i nešto stariji respiratori Dregera Evita XL, koje trenutno posjeduju, mnogo su kvalitetniji JIT ventilatori od ACM812A. U poređenju sa ovim ventilatorima, sa kojima su šanse za izliječenje u JIT-u najveće, pomenuti ventilator kineske firme Aerospejs ACM812A ima potpuno drugu namjenu. Njegove skromne ventilacione performanse, par modova ventilacije, vrlo siromašne mogućnosti monitoringa ventilacionih funkcija, niski inspiratorni protok i pritisak, kao i skroman disajni i minutni volumen, svakako ga ne mogu okvalifikovati kao JIT ventilator. To je prevashodno mobilni ventilator, namjenjen kratkotrajnom transportu pacijenta, kako unutar bolnice na primjer od ambulante do JIT-a, jedinice intenzivne terapije, OP sale do JIT-a ili JIT-a do CT aparata. Tako i van bolnice u bolničkim kolima ili na terenu. Tome u prilog ide i činjenica, kako je naveo, da je u dodatnoj opremi uz aparat, priložen i konektor kabl za automobilsku utičnicu. Ovaj ventilator ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata u JIT-u, a pogotove ne onih najtežih, kakvi se zbog COVID epidemije susreću u jedinicama intenzivne terapije širom svijeta. Stoga smatra da osim za potrebe pomenutog transporta, ove respiratore ne bi ga trebalo koristiti za pacijente u JIT-u, jer misli da u takvom slučaju pacijenti ne bi imali dobre izgleda za oporavak.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane I-optuženog Novalića vještak je potvrdio da u prilogu nalaza nije evidentirao da je od dokumentacije koju je koristio prilikom izrade nalaza upotrijebio priručnik ("User manuel")³⁴⁵, ali da ga je pomenuo u tekstu, te izjavio *"nisam smatrao da je potrebno, podrazumjeva se..."*. Na pitanje braniteljice da li je prisustvovao prezentaciji mašine od strane stručnog inženjera koji je predočio performanse respiratora, na koji način rade kako se upravlja njima, vještak je izjavio da je godinu dana prije dešavanja u vezi ovih respiratora prebačen iz centralnog bloka intenzivne njege na Kliniku za neurohirurgiju i da nije učestvovao u upotrebi ovih respiratora kad su oni došli na Klinički centar, da su to radile druge kolege, te naveo da je opseg njegovog nalaza bila procjena upotrebne vrijednosti mašine, te da mu tehnički dio nije ni trebao da bi postupio po naredbi. Takođe je potvrdio da nikada nije radio u COVID centru Kliničkog centra, da je radio na neurohirurgiji gdje ima intenzivna njega i određeni respiratori, ali da to nisu ACM812A.

Vještak je dalje objasnio da je zaključak da su respiratori ACM812A prevashodno mobilni respiratori namijenjeni kratkotrajnom transportu pacijenta unutar bolnice, izveo na osnovu performanse mašine koje je našao u spomenutom uputstvu i priznanja proizvođača da je to mašina za urgentne slučajeve odnosno za transport. Nije se složio sa tvrdnjom braniteljice da se radi o invanzivnom respiratoru upravo zbog njegovih karakteristika i propozicija koje traži Svjetska zdravstvena organizacije prema Tehničkim specifikacijama

---

³⁴⁵ Vještak je objasnio da je licu mjesta, prilikom pregleda predmeta vještačenja, od tužioca dobio prisuručnik iz 2008. godine koji je uporedio sa onim priručnikom koji je našao u pakovanju uz mašinu (slikao ga) i utvrdio da je njihov sadržaj 95% isti (*"... pri davarju nalaza pregledao sve i našao sam male mogu tako reći uslovno jezičke kozmetičke izrjene u manuelu kcji je bio u mašini. Dakle, odnosno u pakovarju, dakle radilo se o istom, gotovo istom 95% isti sadržaj i u jednom onom manuelu kcji smo prošli put pomirjali i u ovom kcji sam naš'o u mašini, prema kcjem sam radio nalaz"*). Takođe je potvrdio da je koristio na engleskom jeziku koji poznaje i da je preveo adekvatno i napisao adekvatan nalaz, te na kraju je ponovio da je izvršio usporedbu oba manuela i izjavio da nalaz davao prema ovom koji sam našao u samu mašinu, a da je oba čisto informativno koristio.

za invazivne i neinvazivne ventilatore za COVID 19 od 15.4.2020. godine³⁴⁶. Pozivajući se na Tehničke specifikacije SZO, vještak je bio izričit da po propisima Svjetske zdravstvene organizacije ovog respiratora nema kao invanzivnog, te da u nekim parametrima kao što je koncentracija kisika nije preporučljiv ni za transport, duži transport, te na upit Suda objasnio da kada se pacijentu stavi tubus, on tada postaje invazivna ventilacija, a tubus u dodatnom materijalu u kutiji mašine nije našao. Dodatno je pojasnio i izjavu datu prilikom direktnog ispitivanja da korištenje ovog respiratora može imati letalan ishod, navodeći da se to odnosi samo kod određenih okolnosti, odnosno da može doći do problema samo ukoliko se koristi duže kod težih bolesnika.

Na tvrdnju odbrane da je vještak zanemario da se ovaj respirator može koristiti za pacijente sa akutnim respiratornim zatajenjem, vještak je objasnio da je akutno respiratorno zatajenje urgentna situacija kad se može primjeniti vještačko disanje usta na usta, usta na nos ili mašinu je na raspolaganju, te dodao da je akutna respiratorna insuficijencija i pneumotoraks ali da se mašina ne smije primjeniti odmah dok se ne drenira pacijenta, te dodao *"... prva intervencija je hirurška i mnoge druge stvari ovise od patologije i patofiziologije bolesti, prema tome mislim da idemo zaista u jednu krajnost kcja ne vidim svrhu mcje naredbe. Ja mogu pričati Vama o masi stvari i masi slučajeva...mislim to je zaista..."*, te zaključio da se akutna respiratorna insuficijencija ne liječi uvijek u jedinicama intenzivne njege, potvrđujući da je ovu performansu proizvođač napisao u svom uputstvu.

Izjavio je da nije upoznat da je respirator ACM812A već registrovan u Srbiji, te izjavio da se generalno mašine sa oznakom 2a i 2b mogu koristiti kao invanzivne mašine. Ponovio je da u kliničkom centru nije prošao obuku i testiranje ovih mašina, naglašavajući da testiranje nije ni bila njegova obaveza, te da je naredbom bilo određeno da ustanovi namjenu što je on i učinio. Istakao je da ima iskustvo sa sličnim mašinama (*"prošao sam desetine klinika po svjetu"*), te da je upoznat kakve mašine se koriste za transport i lokalni transport.

Na pitanje da li je prilikom gostovanja na FaceTV rekao da svaku mašinu koju nije vidio da stručni inženjer treba pokazati da bi se ocijenile njene performanse, vještak je naveo da je govorio generalno o upotrebi kad dođe nova mašina da se ta mašina treba pokazati od strane stručnjaka koji je zadužen, te da je po naredbi imao zadatak da kaže upotrebnu vrijednost, koju je cijenio na osnovu dokumnetacije, a da druga stvar prezentacija stručne osobe za samu upotrebu. Nakon što je snimak gostovanja prezentovan na glavnom pretresu, vještak je izjavio da stoji kod toga šta je rekao i da je uobičajna praksa da se prije upotrebe, kad se mašina stavlja u funkciju, pogon da je dužan neko doći i dati atest da je ta mašina uredi i da se može koristiti.

Prilikom ispitivanja od strane I-optuženog Novalića vještak je izjavio da namjena respiratora ACM812A nije da se koristi u operacionoj sali, te naveo se isti vjerovatno može

---

³⁴⁶ Vještak je u nastavku objasnio da Tehnička specifikacija za invazivne i neinvazivne ventilatore za COVID 19, donešena 15.4.2020. godine od strane Svjetske zdravstvene organizacije daje definicija šta su invazivni, a šta su neinvazivni ventilatori, šta su transportni i sl.

koristiti za kontrolisanu ventilaciju, ali u određenim okolnostima, dodajući da mašina ima svoju namjenu po po više osnova.

Na upit odbrane II-optuženog Solaka vještak je izjavio da nikada ranije nije radio vještačenje kao što je predmetno u smislu da je vještačio performanse nekog uređaja, respiratora odnosno ventilatora, te prilikom ispitivanja od strane II-optuženog ponovio da nije radio u respiratornom centru, ali da se u toku rada na poziciji anesteziologa u neurohirurgiji obnašajući ulogu anesteziologa u noćnim satima, u operacionoj sali, u KUM-u (Klinici urgentne medicine) i na intenzivnoj njezi susretao sa oboljelim, te da je imao priliku i da vodi anesteziju sa takvim bolesnicima. U nastavku ispitivanja potvrdio je da se u manualu pominje PIP, ali sa vrlo malim pritiskom, a da su u intenzivnoj njezi potrebni daleko veći pritisci, te da se na osnovu fotografije ne može oprijedjeliti da prezentovani PIP ventil omogućava ventilaciju koja je potrebna za intenzivnu njegu.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane III-optuženog Hodžić vještak je potvrdio da je prilikom ispunjavanja zadatka koji mu je postavljen naredbom, vršio samo komparaciju modova, navodeći da je to najvažnije sa aspekta upotrebne vrijednosti uređaja, te da je tom prilikom koristio "User manual" i Tehničke specifikacije za invazivne i neinvazivne ventilatore za Kovid 19, Svjetske zdravstvene organizacije. Ponovio je da je njegov zaključak na osnovu svih podataka kojima raspolažem o ovoj mašini da se ne radi o invazivnom respiratoru i da je proizvođač u priručniku napisao da je to mašina za akutne intervencije, odnosno za transport. Respirator ACM 812A, prema tvrdnji vještaka, nema minimum kondicija da vodi opštu, balansiranu anesteziju i ne može se koristiti u operacionim salama. Naveo je da nije komparirao šta to od setova, odnosno opreme dođe uz ACM812A, a šta uz Evita XL, jer za tim nije bilo potrebe prema zadatku koji je dobio. Dalje je naveo da je njegov zaključak da se ne radi o invanzivnom respiratoru na osnovu svih podataka kojima raspolaže o ovoj mašini, te da je proizvođač u manualu napisao da je to mašina za akutne intervencije, za lokalni transport, odnosno za transport. Bio je izričit da respirator ACM812A nema minimum kondicija da vodi opštu, balansiranu anesteziju, da se ne može koristiti u operacionim salama. Na tvrdnju odbrane da je proizvođač u svojoj aktima jasno navodi da se radi o invazivnom respiratoru, vještak je izjavio da Svjetska zdravstvena organizacija uključuje transportne respiratore u invazivne, ali kad gleda specifikaciju upotrebni vrijednosti ove mašine onda ona je daleko ispod normativa koje nudi Svjetska zdravstvene i za transportne respiratore, navodeći da nije bilo potrebno da se u nalazu poziva na Tehničke specifikacije SZO i da je manual bio dovoljan. Takođe je naveo da se ovaj respirator može upotrijebiti za intubiranje za kratke relacije.

Da ovaj respirator ne može biti upotrijebljen kao invazivna mašina za liječenje u intenzivnoj njezi, vještak je ponovio prilikom ispitivanja od strane III-optuženog Fikreta Hodžića, dodajući da se invazivne mašine prevashodno koriste za liječenje u intezivnoj njezi, a ova mašina nema po PEEP pozitivni i eksperatorni pritisak u potrebama koje trebaju za srednje teške i teške COVID bolesnike u intezivnoj njezi, zaključujući da je u u svojoj upotrebnoj vrijednosti daleko od invazivne mašine za intenzivnu njegu. Takođe je naveo da Svjetska zdravstvene organizacija nije dala samo jedan parametar, nego desetine parametara koji uključuje invazivnost, te dodao "... reći samo zato što se može u Hadžićima primjeniti ova

mašina kao invazivna do Kliničkog centra, ne znači da je to invazivna mašina...". Ponovio je da ovo nije invazivna mašina za intenzivnu njegu, te je pozivajući se na manual izjavio kako se ACM812A prvenstveno koristi za respiraciju prilikom pružanja prve pomoći. Dosljedan u kazivanju dalje je naveo da radi parametara koje mora zadovoljiti invazivni respirator ili medicinski ventilator, ovaj ventilator sa aspekta nauke koju on poznaje ne može se kvalifikovati kao invazivni.

Na upit Suda, vještak je izjavio da se ovaj respirator može koristiti za intubiranje za kratke relacije, te naveo da je u užem spektru invazivan, a u širokom neinvazivan *"dakle, možemo reći 5 % je invazivan, a 95 % je neinvazivan"*, te ponovio da se ne može koristiti u jedinicama intenzivne njege.

U dodatnom ispitivanju vještak je objasnio da je PIP (PEEP) pozitivni i ekspiratornom pritisak, odnosno pozitivan pritisak na kraju ekspiririja koji se koristi kod pacijenata sa respiratornim distres sindromom, da bi se procenat otvorenih alveola zadržao otvorenim, do sljedeće ventilacije, odnosno ispiririja. Osvrćući se na aktuni respiratorni distres sindrom ARDS koji je prema navodima vještaka karakterističan za bolesnike koji su oboljeli od COVID 19, vještak je objasnio da se radi obolenju koje je je predmet patološkog procesa na plućima kojim dolazi do zatvaranja alveola, najčešće do okupacije ili filovanja alveola sa tečnošću koja se drenira iz kapilara i u tom slučaju je interes respiracije da nastoji da poboljša respiratornu površinu, odnosno da poveća oksigenaciju i za tu mogućnost koristi veće vrijednosti PIP-a. Veće vrijednosti PIP-a idu do određene granice, koju anesteziolog testira sve dotle dok ne nanosi štetne eventualno posljedice kad smanjuje vrijednosti. Dalje je naveo da je u svojoj karijeri imao na 100 slučajeva u kojima se susretao da ovim sindromom koji je bio uzrokovan na drugi način, te da prema onome što je vidio u dokumentaciji, da ovaj aparat apsolutno nije za liječenje bolesti COVID 19, odnosno akutnog respiratornog distres sindroma.

Na traženje da objasni kojim se kriterijima vodio prilikom iznošenja mišljenja da respiratori ACM 812A nisu invazivni respiratori, vještak je izjavio *"... mehaničku ventilaciju koristimo upravo radi kiseonika. Ova mašina ima koncentraciju 48 do 100 posto, dok Svjetska zdravstvena organizacija za invazivne u intenzivnoj njezi i za transportne, ali i za neinvazivne, traži 21 do 100 posto. Ovo je se daje greška od +/- 8 posto, što znači da mi u startu možemo imati 56 posto, jer 48 plus 8 po je 56, već neku vrijednost kritičnu, koja već u roku od 24 sata ili možda i manje kod nekog pacijenta, može izazvati štetne efekte kisika. A da ne kažem, kad je u pitanju Kovid bolesnik, gdje se ventilira pacijent mjesec dana, dva mjeseca i tako dalje. Sa raznim manipulacijama da se... pokuša pomoći pacijentu. Dakle, apsolutno ova koncentracija sama po sebi govori da ovo nije mašina za intenzivnu njegu. A osnovno je što je koristimo radi kiseonika, radi njegovih efekata, radi liječenja, kiseonik kao lijek, ali i imajući uvijek na umu da je kiseonik univerzalni otrov, tako nauka kaže. Jer izaziva one kiseoničke radikale, pa ne znam može izazvati posredično razne patofiziološke probleme..."*

Takođe je naveo da je izvršio usporedbu oba manuala (koji je dobio od tužioca i koji je bio uz samu mašinu) i da je nalaz radio prema manualu koji sam našao uz mašinu, a da je

čisto informativno koristio oba, te da mu je uz naredbu za vještačenje predat priručnik na engleskom jeziku. Na pitanje tužioca da li bi kompariranje setova i opreme koja dođe uz respiratore koje je kopmarirao prilikom sačinjavanja nalaza i njihove primjene na pacijente mogla promijeniti njegov zaključak i mišljenje, vještak je bio izričit da to nije relevantno za konačno mišljenje u vezi sa ovim mašinama u smislu njihove upotrebne vrijednosti. Takođe je naveo da da ima saznanja da su ovi respiratori korišteni u tzv. privremenom respiratornom centru Klinike za anesteziju, da ima informaciju od kolega da je bilo 60-tak kreveta i da su među aparatima koji su korišteni bili i respiratori ACM812A.

Sud je prihvatio u cjelosti nalaz i mišljenje ovog vještaka, ocijenivši ga objektivnim i datim u skladu sa pravilima nauke i struke, a primjedbe odbrane neosnovanim, cijeneći da se radi o visokostručnoj osobi, sada umirovljenom profesoru Medicinskog fakulteta u Sarajevu i doktoru medicine, specijalisti iz oblasti anestezilogije, sa bogatim stručnim medicinskim teoretskim i praktičnim znanjem i iskustvom u radu sa medicinskim respiratorima, na domaćem i međunarodnom planu.

Naime, odbrana je prvenstveno problematizirala činjenicu da se vještak ne nalazi na listi stalnih sudskih vještaka i da se samo u par navrata pojavio pred Sudom u ovoj ulozi. Međutim, dovodeći odredbu člana 11. Zakona o vještacima FBiH³⁴⁷ u vezu sa relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku, Sud je zaključio da ova činjenica nije od značaja i ne dovodi u pitanje obavljeno vještačenje. Sud je zaključio da se radi o osobi koja neupitno raspolaže potrebnim stručnim znanjem o činjenicama o kojima se vrši vještačenje. Kao što je to već istaknuto, radi se o doktoru medicine, specijalisti anesteziologu, koji je od 1988. godine do penzionisanja bio uposlenik Klinike za anesteziju, da je pet godina bio i šef ove Klinike, te da se u karijeri susreo sa stotine pacijenata sa respiratornim problemima, što nesumnjivo ukazuje da je stručno osposobljen i kompetentan da adekvatno odgovori na zahtjeve koji su mu za ovu vrstu vještačenja postavljeni naredbom Tužilaštva.

Manjkavosti u provedenom, za odbranu spornom vještačenju, Sud nije utvrdio ni u kontekstu navoda branioca da je vještak samoinicijativno, bez sudskog tumača preveo Uputstvo za upotrebu (Operation manual) koje je koristio prilikom izvođenja zaključaka o predmetu vještačenja. Procjena vještaka da mu kod stručnog znanja kojim nesumnjivo raspolaže kroz višedecenijsko iskustvo o načinu rada, upotrebi i funkcionisanju ovih uređaja, za potrebe vještačenja nije neophodan zvanični prevod ovog dokumenta od strane ovlaštenog tumača, upućuje na zaključak da je bio sposoban da potpuno i pravilno razumije Uputstvo za upotrebu i u skladu sa pravilima nauke i vještine sačini svoj nalaz i mišljenje, koji je Sud kao takav i prihvatio. Za Sud je odlučno da uputstvo koje je u konačnici uloženo u spis predmeta u okviru nalaza vještaka predstavlja zvaničan prevod ovog dokumenta od strane ovlaštenog sudskog tumača³⁴⁸.

Drugačiju odluku u pogledu ovog vještačenja nisu mogli ishodovati ni prigovori odbrane da se vještak u nalazu nije pozvao na relevantnu stručnu literaturu koju je koristio i na koju se referirao prilikom sačinjavanja nalaza i mišljenja, misleći pri tome na Uputstvo za upotrebu

³⁴⁷ Lista vještaka nije obavezujuća za sud ili drugi organ koji vodi postupak, odnosno druge učesnike u postupku, osim ako je drugačije predviđeno propisima kojima se uređuju pravila postupka.

³⁴⁸ DT-219

i Tehničke specifikacije SZO o kojima je vještak govorio na glavnom pretresu. Sud cijeni da značaj ovako učinjenog eventualnog propusta vještaka nije utoliko vrijedan da bi doveo u pitanje sačinjeni nalaz i mišljenje, posebno kada se ima u vidu da je vještak kroz sadržaj nalaza i mišljenja, kako je to i naglasio na glavnom pretresu, naveo da je koristio Uputstvo za upotrebu, iz čega slijedi da ova činjenica odbrani nije mogla biti nepoznata kako se to pokušalo predstaviti na glavnom pretresu, dok su Tehničke specifikacije, prema navodima tužioca, zvanični dokument dostupan na internetu. U svakom slučaju vještak je neposredno saslušan na glavnom pretresu, pri čemu je saslušanje trajalo puna tri ročišta, te je odbrana imala i suviše dovoljno vremena i mogućnosti da otkloni sve nedoumice u pogledu činjenica koje se odnose na provedeno vještačenje i sačinjeni nalaz i mišljenje.

Dakle, prema nalazu vještaka koji odbrana nije dovela u ozbiljnu sumnju, respirator modela ACM812A je prevashodno mobilni ventilator, namjenjen kratkotrajnom transportu pacijenta koji se koristi za prvu pomoć u ambulancama i koji se zbog skromnih ventilacionih performansi (par modova ventilacije, vrlo siromašne mogućnosti monitoringa ventilacionih funkcija, niski inspiratorni protok i pritisak, kao i skroman disajni i minutni volumen) ne može koristiti u intenzivnoj njezi. Vještaj je bio decidan da ovaj respirator ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata u intenzivnoj njezi, a posebno ne onih najtežih, kakvi su se zbog COVID epidemije susretali u jedinicama intenzivne terapije širom svijeta, te da bi duža primjena ovih uređaja kod srednje teških i teških bolesnika mogla imati letalan ishod.

Zaključke vještaka prof. dr Suljovića u pogledu odlučne činjenice da primjena ovih respiratora nije preporučljiva u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namjenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19, potvrdio je i strani ekspert, vještak Tužilaštva BiH, LEANDRO PECCHIA³⁴⁹ koji je glavnom pretresu³⁵⁰ izjavio da u predgovoru priručnika jasno stoji da ovaj respirator treba da se koristi u transportu, u hitnim slučajevima i da ne pominje intenzivna njega. Naveo je takođe da se oslanjajući na tehničko uputstvo (ono što je proizvođač namjeravao za upotrebu), pratio međunarodne reference i minimalne uslove, te kroz analizu zaključio da ovaj aparat ne bi preporučio da se koristi za intenzivnu njegu, decidno navodeći *"može za transport, ali ne za intenzivnu njegu"*.

Naime, vještak Pecchia je naredbom Tužilaštva imao zadatak da 1/ da pregled medicinskih respiratora - ventilatora, pregled te tehnologije, zašto se ti aparati koriste, uz fokus na situaciju sa COVIDom, te 2/ da procjeni dva konkretna modela respiratora - ACM812A i HC VE003. U Izvještaju³⁵¹ koji je sačinio postupajući po naredbi u prvom dijelu je objasnio proces koji se koristio u Evropi da se osigura da medicinski aparati ispunjavaju određene standarde u pogledu sigurnosti za pacijenta, odnosno da aparat treba da radi ono što proizvođač kaže da treba da radi. Naveo je da se tu nalazi i analiza karakteristika

³⁴⁹ Diplomirao biomedicinski inženjering, doktorska teza odnosila se na procjenu medicinskih aparata, uz pružanje tehničke podrške kreatomih politika. Fokus rada mu je na medicinskim aparatima, kako ih dizajnirati, kako njima upravljati i kako procjenjivati, te kako odabrati iste. *"Ove specijalizacije koje imam, dovele su do toga da postanem najiskusnija osoba u ovom području, što se tiče medicinskih aparata u Evropi i čak i šire. U 2020. godine, imenovan je za inovacijskog menadžera za tehnologije za pitar, a koja se odnose na COVID 19 i da je imam tu poziciju konsultanta pri Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, a moj zadatak tamo je da pomognem, da napišemo uslove za svu tehnologiju koja se primjenjuje na COVID."*

³⁵⁰ Saslušan na pretresu održanom 12.10.2022. godine.

³⁵¹ **DT-366** Izvještaj o medicinskim ventilatorima, dr. Leandro Pecchia, od 12.11.2020. godine, verzija 1.0, na BHS jeziku (prijevod po sudskom tumaču Ivici Bošnjaku) i verzija na engleskom jeziku.

respiratora za jedinice intenzivne njege, jer postoji nekoliko respiratora koji se mogu koristiti u ambulantnim kolima, drugi u hirurškim salama, a najsofisticiraniji su oni koji se koriste u jedinicama intenzivne njege. Reference koje je pri tome koristio su Tehnička uputstva-smjernice SZO iz 2020. godine koje govori o minimalnim uslovima za respiratore, zatim dokument britanskog udruženja o uslovima za medicinske respiratore, za jedinice intenzivne njege i COVID pacijente i Minimalni uslovi koje je utvrdila Agencija na državnom nivou koja se bavi nabavkom u Italiji. Prema navodima vještaka radi se o minimalnim standardima koje ove tri organizacije preporučuju da je potrebno da ima određeni medicinski uređaj da bi se mogao koristiti za određenu svrhu. U zadnjem dijelu, kako je naveo, izvršio je procjenu navedena dva modela respiratora u odnosu na uslove iz spomenuta tri izvora koja je koristio.

Kazao je da kada je prvi put proučavao konkretan predmet da je na internetu pronašao korisnički priručnik ACM812A u okviru kojeg je bio certifikat koji je odobrio produkcijsku liniju, liniju proizvodnje, te dodao da je potreban i konkretan certifikat za ovo medicinsko sredstvo koji nije mogao pronaći na "Certipedia", te dodao da za respiratore koji su za intenzivnu njegu mora biti i certifikat za sam proizvod.

Nakon što mu je Tužilaštvo prezentovalo dva priručnika za rad respiratora ACM812A (jedan iz aprila 2008.³⁵², a drugi iz marta 2019. godine³⁵³) za koje je potvrdio da su mu dostavljeni prilikom vještačenja i naveo da je njihova suština ista sa onim koji je on pronašao na internetu i koji je koristio prilikom sačinjavanja nalaza (iz 2012. ili '13. godine), navodeći da u predgovoru jasno stoji da ovaj respirator treba da se koristi u transportu, u hitnim slučajevima i da ne pominje intenzivna njega.

Vještak je u daljem izlaganju objasnio kako je i do kojeg zaključka došao kada je u pitanju mogućnost upotrebe medicinskog aparata ACM812A u jedinicama intenzivne njege, odnosno za liječenje pacijenata u srednje teškom i teškom stanju koji su oboljeli od bolesti COVID 19. Naveo je da se oslanjajući na tehničko uputstvo (ono što je proizvođač namjeravao za upotrebu), pratio međunarodne reference i minimalne uslove, te kroz analizu navodio gdje su uslovi ispunjeni, a gdje nisu, te zaključio da on ovaj aparat ne bi preporučio da se može koristiti za intenzivnu njegu, "*može za transport, ali ne za intenzivnu njegu*". Utvrdio je da je samo određen broj uslova iz minimalnih standarda spomenute tri reference ispunjen (44% uslova je ispunjeno)³⁵⁴, te ponovio da ovaj respirator nije predviđen da se koristi u jedinicama intenzivne njege, te da se može koristiti u ambulantnim kolima ili u hitnoj situaciji³⁵⁵.

---

³⁵² DT-228

³⁵³ DT-219

³⁵⁴ Npr. 45% za načine ventilacije, alati za procjenu pacijenata 25%, alarmi za pacijenta 58% minimalnih uslova koje traži Svjetska zdravstvena organizacija i dr.

³⁵⁵ Vještak je izjavio da je vremenski prag, period od sat vremena i da se nakon više od sat vremena upotrebe, rizik pojačava.

U odnosu na respirator HC VE003, vještak je izjavio da je pokušao da uradi isto, ali da tehnički detalji koju su mu dostavljeni³⁵⁶ nisu bili dovoljni, a korisnički priručnik nije mogao pronaći na internetu, te da je certifikat koji je naveden zajedno sa ostalom dokumentacijom bio prepravljan, izmjenjen.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane I-optuženog Novalića vještak je objasnio tvrdnju iznesenu u nalazu ("...Čini se da ACM812a nije označen kao proizvod klase 2A ili 2B, pa ga zato proizvođač ne proizvodi za invazivnu i dugotrajnu upotrebu. Time se iskjučuje mogućnost upotrebe tog uređaja u okruženju ICU u bilo kojoj evropskoj bolnici.") kazavši da nije mogao pronaći CE oznaku niti je u priručniku mogao pronaći da je ovaj proizvod namjenjen toj svrsi, zbog čega i dalje stoji pri iznesenoj tvrdnji. Braniteljica je u toku ispitivanja vještaku prezentovala i Izvještaj o zakonskoj verifikaciji mjerila u zdravstvu³⁵⁷, ističući da je laboratorija „Verlab“ izvršila verifikaciju mjerila i dozvolila upotrebu respiratora ACM812A, na što je vještak odgovorio da je testiranje medicinskog sredstva izvršeno u odnosu na priručnik, te da ako priručnik kaže da se ovo sredstvo može koristiti u ambulancama, u hitnim pomoćima, ovaj test je onda tačan i on potvrđuje ono što kaže priručnik, te dodao *"ono što ja govorim u svom izvještaju jeste da ne možete ovo sredstvo koristiti u intenzivnoj njezi, u jedinicama intenzivne njege. Možete ga koristiti u kolima ambulante pomoći, u ambulancama...Ovaj test koji ste Vi naveli potvrđuje da je to dobar proizvod za namjerjenu svrhu. I to je to."*

Na pitanje odbrane da li se ovaj respirator može koristiti kod pacijenata sa sindromom akutnog respiratornog poremećaja ARDS³⁵⁸, vještak je izjavio da je respiratorno zatajenje koje se navodi u Priručniku različito od akutnog respiratornog sindroma, navodeći da je ovaj drugi komplikovaniji, a da je prvo blaža verzija toga, te kazao *"Nisam jekar, trebate to pitati jekara, a ne mene. Ako su oni naveli da je za zatajenje, vjerujem da je to tačno. Ali to nije isto za COVID pacijenta recimo u intenzivnoj njezi... Znači, ovo dvije je različito... Akutni respiratorni sindrom je drugačiji od zatajenja."*³⁵⁹ Upitan na temelju čega je utvrdio da respirator ACM812a ne spada u klasu 2B, vještak je izjavio da kada se medicinsko sredstvo certificira prema klasi, da obično proizvođač navede tu informaciju u korisničkom priručniku, a te informacije ovdje nema i zato je tako i naveo.

Prilikom ispitivanja od strane odbrane II-optuženog Solaka vještak je potvrdio da prilikom izrade nalaza nikada nije kontaktirao proizvođača i od njega tražio bilo kakve informacije u vezi sa ovim respiratorom, niti mu je Tužilaštvo ikada dostavilo Mišljenje Instituta za mjeriteljstvo koje je vršilo provjeru da li je dokumentacija u vezi sa uređajem usklađena sa svim standardima. Potvrdio je i da prema korisničkom uputstvu respirator ACM812A,

³⁵⁶ DT-15 Ispis email-a Bahra Džaka <...> poslan na email Ured premijera FBiH <...> od 1.4.2020. godine, 2:53:40 PM, predmet: HC-VE003-2 (1).pdf.pdf sa prilogom: tehničke specifikacije ICU Ventilator Product Code: HC-VE003 (na engleskom jeziku)

³⁵⁷ DO-II-68 Dopis „Verlab“ d.o.o. – Izvještaj o zakonskoj verifikaciji mjerila u zdravstvu broj 051/21 od 5.3.2021. godine upućen Federalnoj upravi Civilne zaštite, broj protokola 07-11-13-40-11/2021

³⁵⁸ U tom smislu vještaku je prezentovana str.7. Priručnika za upotrebu (O-I-26) gdje se navodi da *"Takođe se može koristiti za pacijente sa akutnim respiratornim zatajenjem."*

³⁵⁹ Vještak je u dodatnom ispitivanju pojasnio da pacijenti koji imaju COVID 19, da su oni imali ovaj sindrom Akutnog respiratornog utajenja. *"Taj sindrom uzrokuje sam virus. Ovaj sindrom je ozbiljniji i dešava se kod ljudi koji su bili na respiratoru, duže vrijeme. Akutno respiratorno zatajenje nije značajno povezano sa COVIDom. Na osnovu literature koju sam pročitao, ovaj sindrom jeste. Tu treba kontrola pritiska i zato sam pomenuo taj kriterij u svom izvještaju."*

posjeduje modove i za invazivnu i za neinvazivnu ventilaciju. Takođe je potvrdio da je zaključke iznosio i radio poređenja u skladu sa zvanično objavljenom tehničkom specifikacijom Svjetske zdravstvene organizacije od 15.4.2020. godine.

U dodatnom ispitivanju vještak je ponovio da bi respirator ACM812A trebao imati i poseban certifikat za sam proizvod, te izjavio da bi ga on pronašao na stranici TÜV-a da je certifikat urađen sa ovim ovlaštenim tijelom. Na uput tužioca da certifikat koji se odnosi na upotrebu ovog respiratora u Bosni i Hercegovini, nije isto što i verifikacija koju je obavio „Verlab“, svjedok je izjavio da je to tačno i objasnio da kada se nešto pusti u funkciju da je potrebno da imate certifikaciju zavisno od rizika. Kada se uređaj stavlja u funkciju, potrebno je izvršiti verifikaciju, kako bi se utvrdilo da su performanse iste kao one koje je naveo proizvođač prilikom kupovine. Tokom vremena ne smije doći do pogoršanja, te zaključio *"mislim da 'Verlab' nije organ kcji je vršio usklađivanje, ne može izdavati CE oznaku. Oni mogu uraditi provjere održavanja, to mogu."*

Vještak se u dodatnom ispitivanju osvrnuo i na standarde kojima se služio u davanju zaključka i mišljenja, te izjavio da ti standardi važe generalno, nevezano za COVID. To su kriteriji koji treba uvijek ispuniti kada se govori o intezivnoj njezi, a posebno za COVID, jer se radi o većem riziku (može da dođe do propadanja alveola i sl.).

Utvrđenje Suda na temelju provedenih vještačenja optužbe da respiratori tipa ACM812A nisu namijenjeni za liječenje bolesnika s COVID-19 u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, odbrana nije dovela u razumnu sumnju svojim dokazima.

U tom smislu Sud se najprije osvrće na iskaz svjedoka odbrane I-optuženog Zijada Džemića³⁶⁰, direktora Instituta za mjeriteljstvo BiH koji je dobio dva zahtjeva (Parlamentarne komisije Federalnog parlamentan i Federalne uprave civilne zaštite) za stručno mišljenje o respiratoru ACM812A, a uz koje zahtjeve je dostavljena i dokumentacija koja je korištena kao polazna tačka za izradu mišljenja koje su sačinili³⁶¹, objasnio je na glavnom pretresu da su respiratori modela ACM812A invazivne i neinvazivne namjene, te da se mogu koristiti od hirurške sale do vozila hitne pomoći.

Svjedok je naveo da je za deklarisanu namjenu i klasu medicinskih sredstava uvijek odgovoran proizvođač, ukazujući da je u konkretnom slučaju kineski proizvođač odredio namjenu i klasu ovog respiratora što je vidljivo u tehničkoj specifikaciji koja je došla uz uređaj, a u kojoj je, kako navodi svjedok, opisano da on ima jedinstvene invazivne i neinvazivne metode rada koje se mogu koristiti od hirurških sala do one najjednostavnije prve pomoći. Na pitanje da li je proizvođač odredio modove ventilacije za ovaj respirator, svjedok je odgovorio da jeste i da su u *"prvcj dokumentac.ji, to je bilo dva invazivna i dva*

³⁶⁰ Saslušan na pretresima 1.4. i 6.4.2022. godine.

³⁶¹ Svjedok je naveo da oba mišljenja dopunjuju jedno drugo i da zajedno čine set informacije koje su zapravo bitne u konkretnom slučaju: **DO-I-104** Dokument Instituta za mjeriteljstvo, broj: 05.1-46-7-100-2/20 od 30.7.2020. godine; **DO-I-107** Mišljenje instituta za mjeriteljstvo, broj: 01-2-4-608-4/20 od 4.6.2020. godine.

neinvazivna... a onda kada se uzmu precizne tehničke specifikacije iz tih paketa, onda se vidi da tih modova ima ovako, 6, 7 ili 8... većina je invazivna, a ima i neinvazivnih."

Bio je izričit da respirator ACM 812a spada u klasu 2B³⁶² i naveo da je ovaj tip respiratora registrovan u mnogim zemljama, među kojima i u R. Srbiji gdje je registrovan 2019. godine i upisan kao 2B, čemu u prilog je svjedoku prezentovano rješenje Agencije za lijekove i medicinska sredstva Srbije, broj: 51502-01757-19-06 od 27.12.2019. godine.³⁶³

Prilikom unakrsno ispitivanja svjedok je ponovio da su u mišljenju koje su dali istakli da je ACM812A mehanički ventilator, namjenjen za ono zašto je proizvođač rekao da mu je namijena. Objasnio je i na temelju čega je u Mišljenju upućenom FUCZ navedeno da se respirator ACM812A može koristiti u intenzivnoj njezi, kazavši da ovaj navod crpi iz Specifikacije uređaja sa navednom namjenom od strane proizvođača, te izjavio da "emergency room" tumače kao intenzivna njega, a što je u krajnjem slučaju, kako je dalje naveo, nebitno i irelevantno jer niti ima u specifikaciji u ponudi da se traži za intenzivnu njegu, niti u klasifikaciji po Direktivi postoji ventilator za intenzivnu njegu.

U dodatnom ispitivanju svjedok je naveo da čim instrument ima bilo bilo kakav invazivni mod, on je po klasifikaciji, po Zakonu o medicinskim instrumentima i Direktivi o medicinskim instrumentima, 2B. Ako ima samo neinvazivne modove, to je 2A, a ako ima bilo kakav invazivni mod, on je automatski 2B.

Svjedokinja odbrane II-optuženog, dr AMELA KATICA MULALIĆ³⁶⁴ koja radi na Klinici za anesteziju i reanimaciju KCUS, kao šef Klinike za anesteziju i reanimaciju, izjavila je u direktnom ispitivanju da su se respiratori ACM812A počeli koristiti u martu mjesecu 2021. godine kada je formiran posebni respiratorni centar i kada je zajednička odluka Kriznog štaba KCUS bila da se sve stave na raspolaganje svi izvori kiseonika.

Navela je da su na respiratoru ACM812A najčešće koristili neinvazivnu ventilaciju, koja se za COVID pacijente najčešća i koristila, a pacijente sa najtežim komplikacijama stavljali su na Dregerove respiratore. Na pitanje braniteljice Bajramović da li postoji razlog zašto takvi pacijenti nisu stavljani na ACM812A respiratore, svjedokinja je izjavila "Pa vidite, bio je, mislim stavljalo se, ali je postojao zaista otpor, bio je i strah. Jednostavno izazvano tim prethodnima dešavanjima, smatram kad se te netačne i neistinite informacije izašle u javnost, znači jedan veliki strah je postojao... I otpor..." Potvrdila je da su ovlašteni serviseri u odnosu na ovaj respirator predstavili invazivnu, neinvazivnu i sinhronizovanu ventilaciju, dakle parametre za priključenje pacijenta i sa teškom kliničkom slikom.

Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedokinja je dodatno potvrdila da su se ovi respiratori u najvećem broju slučajeva koristili kao neinvazivna ventilacija, dok je na upit Suda izjavila i da su se koristili na intenzivnoj njezi i da uglavnom podržavaju invazivno-neinvazivnu ventilaciju, što im je i trebalo.

---

³⁶² Svjedok je prethodno objasnio da su 2B oni uređaji koji rade i jedan i drugi mod, odnosno da su invazivni i neinvazivni.

³⁶³ DO-I-108

³⁶⁴ Saslušana na ročištu 13.7.2022. godine

Na pitanje tužioca da li su se respiratori ACM812A, u vrijeme njihove upotrebe u respiratornom centru, stalno kvarili i da stavljeni van funkcije, svjedok je odgovorila: "Svi su se kvarili respiratori, svi. Moram da Vam kažem, imamo „General Elektrik“ respiratore kcji su odlično, nje bilo potrošnog materijala. Znači dešavalo se da ispadaju respiratori jer su radili. Ispadale su sve vrste respiratora iz funkcije... znam da su se svi kvarili respiratori jer su stalno bili u funkciji..."

Na upit Suda je izjavila da su se koristili na intenzivnoj njezi. U toku unakrsnog ispitivanja od strane Tužilaštva je izjavila da je Klinika za anesteziju i reanimaciju KCU Sarajevo ranije iskazala potrebu za Dreger respiratorima, pa da je nju „neko kao šefa Klinike za anesteziologiju i reanimaciju pitao kcji im je (u vrijeme ove nabavke) najpotrebniji respirator“ da bi ona rekla „da su to respiratori Dreger“, te da je potvrdila da je zbog upotrebe respiratora ACM812A i njihove primjene na COVID pacijentima u Respiratornom centru jedna grupa anesteziologa sa Klinike za anesteziju i reanimaciju KCU Sarajevo napisala tzv „Pismo anesteziologa“, da je bila upoznata sa sadržajem tog pisma, u kojem su anesteziolozi sa te Klinike tvrdili da respirator ACM 812a nije pogodan za liječenje COVID pacijenata, da je tačno da su se kvarili, ali „da su se kvarili i drugi respiratori“, i da je tačno da se tzv „Pismo anesteziologa“³⁶⁵ odnosilo i na povećan broj kvarova respiratora

³⁶⁵ U javnosti se u aprilu 2021. godine pojavilo tzv. Pismo anesteziologa s KCUS Sarajevo od 29.03.2020. godine, u kojem je problematizirana primjena respiratora ACM 812A koji su se koristili u toj zdravstvenoj ustanovi, navodeći da se „ne mogu koristiti za specifično respiratorno patološko stanje Covid-19 pacijenata“, kako je to objavljeno u medijima, Tužilaštvo Kantona Sarajevo je formiralo predmet koji se odnosio i na to pismo, u vezi sa kojom je u maju iste godine 13 anesteziologa s KCUS dalo je otkaz i prešlo u Opću bolnicu "Prim. dr. Abdulah Nakaš" u Sarajevu kako se to navodilo u medijima, Pismo se prenosi u cjelosti:

**„KLINIKA ZA ANESTEZIJU I REANIMACIJU
SPECIJALISTI ANESTEZIOLOGIJE SA REANIMATOLOGIJOM
Sarajevo, 29.3.21.**

DIREKTOR HIRURŠKE DISCIPLINE

Prof. dr. N. Granov

KLINIKA ZA ANESTEZIJU I REANIMACIJU

Prim. mr. sci. dr. Amela Katica-Mulalić

Predmet: Zahijev za hitno pobješarje organizacije anesteziološke službe u Intenzivnim rjegovama Covid-19 pacijenata Kao uposlenici-jekari specijalisti anesteziologije i reanimacije Klinike za anesteziju i reanimaciju KCUS, prema Zakonu o lječništvu (član 39.), a u domenu rada i iskustvu kcje imamo, dužni smo provesti liječenje pacijenata prema provjerenim standardima savremene medicinske nauke shodno našem najboljem znanju i vještinama. Dužnost takvog liječenja pacijenata postciji i u trenutnoj izuzetnoj epidemiološkoj situaciji u Kantonu Sarajevo uzrokovanoj koronavirusom, te u uslovima preopterećenosti našeg Kliničkog centra.

Spremni smo, kao i u proteklj godini dana, u tom pravcu uložiti svjke maksimalne napore, te svu stručnost, znanje i iskustvo kcje posjedujemo. Za to je potrebno obezbjediti minimum uslova, na što smo u više navrata ukazivali na jutarnjim sastancima uz prisustvo Šefa Klinike, te većinu prezentirali na jutarnjem sastanku dana 03.03.21. uz prisustvo i Šefa Klinike i Šefa Hirurške discipline. Međutim, kako po Zakonu o lječništvu postciji i pismena obaveza obračarju poslodavcu, u najboljoj namjeri smo sačinili i predmetni dopis.

S obzirom da tokom rada nailazimo na veći broj problema, u dajem tekstu navodimo ih pojedinačno uz naše stručne prijedloge za njihovo rješavanje.

1. Oslanjajući se na sve važeće preporuke za mehaničku ventilaciju pacijenata sa ARIDS-om kod Covid-19 pacijenata kcji preporučuju: VT 4-8 ml/kg, plato pritisak <30 cmH2O, visoke potrebne vjednosti PEEP, te visoke vjednosti protoka kisika, aparati za mehaničku ventilaciju pod šifrom ACM812A svjcim karakteristikama prema našim saznanjima ne omogućavaju sprovođenje gore navedenih neophodnih postavki ventilacije. Naime, ovi aparati ne posjeduju uopšte mogućnost korištenja PEEP, imaju nedovoljan maksimalni protok, ne posjeduju mogućnost kontinuirane oksigenacije i recruitment manevara, ne daju mogućnost praćenja neophodnih parametara ventilacije (compliance, drive pressure, Pplateau ito), te se uzimajući u obzir navedeno ne mogu koristiti za specifično respiratorno patološko stanje Covid-19 pacijenata. Potrebno je obezbjediti respiratore kcji će tehnički zadovoljiti navedene osnovne parametre, kao i da se obezbjedi dovoljan broj monitora za kontinuirano praćenje vitalnih parametara, što je jedan od preduslova za tertman pacijenata u Intenzivnoj rjezi.

ACM812A, da su pisali o tome da su to respiratori koji ne mogu poslužiti svojoj svrsi u respiratornom centru.

2. U cijelu zaštitu života i zdravlja uposlenika, prema svim smjernicama potrebno je omogućiti 3 zone (crvenu, narandžastu i zelenu), jasno ograničene i definisane. Po trenutnoj prostornoj organizaciji u Posebnom respiratornom centru (PRC), pristup zelenj zoni je omogućenisključivo prolaskom kroz tzv. narandžastu zonu kcja je u bliskoj komunikaciji s crvenom zonom, pri čemu također nisu zadovoljeni osnovni uslovi za donning doffing PPE. Stoga je neophodno da se hitno konsultuju epidemiolozi i arhitekti kako bi se riješio taj problem, jer je ovo jedan od razloga evidentnog drastičnog porasta zaraženih uposlenika naše Klinike od kako je otvoren PRC.

3. S obzirom na veliku dinamiku izrjene ovih pacjenata uz visoku frekvencu svakodnevne izrjene osoba, neophodno je odmah omogućiti minimum tehničke opremljenosti kako se ne bi gubilo dragocjeno vrijeme kcje nemamo, iztjerala mogućnost pogrešne identifikacije pacjenata, te stvorio minimum uslova za praćenje starja pacjenata i sprovedbu ordinirane terapije. Trenutno, dok smo u crvenj zoni, nemamo ništa.

Potrebno je hitno obezbjeđiti: narukvice za identifikaciju pacjenata jasno numerisano i naznačeno rjesto iznad kreveta pacjenta te svake sobe/sale obezbjeđiti držače kako bi terapijske liste bile na krevetu uz pacjenta nabaviti minimum 5 tableta/lpada, internet vezu, 4 fiksna računara u zelenj zoni tehnički omogućiti pristup BIS-u preko navedenih mobilnih uređaja IT službu angažovati za hitno pravjerjenje nekog najosobnijeg softwera lješerja kcje će omogućiti osnovnu komunikaciju osoba i uvid u pacjente, do tada možemo koristiti jednostavni share drivesvaka sala mora imati telefonsku liniju za komunikaciju svo osobe mora imati označeno na vidnom rjestu ime i zanimanje

4. Trenutna organizacija srednjeg medicinskog kadra angažovanog u PRC, podrazumjeva da su određeni na jednokratne srjene čime izostaje kontinuitet u radu, sve bez da je određena voda srjene i glavne sestre kcja bi 24h vršile nadzor nad osobom iu procesu rada isključivo za PRC zbog izrazite zahjavnosti i obima posla. Osobito jer su mnogi od rjih bez ikakvog iskustva i minimalne edukacije u radu sa kritično obojelimu Intenzivnj rjezi. Također, s obzirom da kontinuirano imamo veliki problem sa osobnim stvarima pacjenata, mora se odrediti osoba kcja će provoditi Proceduru, jer je to prema vani ogledalo našeg rada.

Imajući u vidu da je maksimalno dozvoljeno vrijeme kcje medicinska sestra provede u cvencj zoni pod punom PPE 4h, trenutni brcj medicinskih sestara po brcju pacjenata sa ovom organizacijom je 1:8/10, s obzirom na dokazanu važnost u oporavku i smanjenju smrtnosti pacjenata, neophodno je da se brcj poveća.

Što se tiče brcja specijalista anesteziologa, na trenutni prosječni brcj 63 pacjenta, te planirano povećanje, brcj angažovanih nje adekvatan za tretman pacjenata, uz čirjenicu da se gotovo svakodnevno mjerjaju, što uz ovako veliku dinamiku pacjenata zaista ne vodi adekvatnom liječenju.

5. Nama je jasno, što pokazuje i vaš ignorantski stav prema nama a i našim sugestijama, da nije bitno naše zdravlje i dobrobit te da ne postoji vođa da se omoguće minimalno podnošljivi uslovi rada. Osobe Klinike za anesteziju i reanimaciju već godinu dana kontinuirano radi sa najtežim Covid-19 pacjentima, anesteziolozi osim svog posla rade posao medicinske sestre, hrane pacjente, održavaju higijenu, presvlače itd., svjedočimo svakodnevno velikom brcju ljudi kcji se grčevito bore za dah, brcjnim smrtnim slučajevima, što rezultira sveprisutnim burn-out sindromom među osobom, kcji je dodatno pčajan čirjenicom da se iz nekog razloga već godinu dana nije uvažio niti jedan prjedlog kcji su bili isključivo u funkciji bojeorganizacije posla i dobrobiti za pacjente. To začuđuje jer smo mi, svjom edukacijom i stručnim iskustvom, jedini kcji godinama radimo sa najtežim pacjentima pa smo tako jedini i angažovani u KCUS već godinu u radu sa pacjentima kcjima je potrebna mehanička respiratorna potpora. Jasno nam je da hirurrg ne može imati uvid u težinu posla anesteziologa, ali banaliziraje rada i opsega našeg posla ne vodi ničemu, a najmarje koristi teško obojelim pacjentima. Predlagali smo i predlažemo, s obzirom na izrazitu ozbiljnost situacije, da se kada su u pitanju velike organizacione odluke uvijek konsultuje stručni kolegje anesteziologa Klinike za anesteziju i reanimaciju, što do sada nikada nije učinjeno, pa ni kod odabira i organizacije prostora Posebnog respiratornog centra. Ova bolest je nova, vrlo kompleksna, na žalost još uvijek nedovoljno poznata i zahtjeva timski kontinuirani rad, stručne diskusije o specifičnim pacjentima, up to date pristup, individualan pristup svakom pacjentu, i u nekim slučajevima i multidisciplinarnan. Trenutni sistem organizacije ne zadovoljava navedene uslove.

Uz navedeno, dana 24.03.21. na jutarnjem sastanku od strane Šefa klinike predočena narjera Sefa hirurških disciplina da u prostorima Klinike za torakalnu hirurrgiju otvori dodatnih 28 rjestu za najteže Covid-19 pacjente. Priustni članovi Stručnog kolegja klinike su izrazili zabrinutost zbog takve odluke, s obzirom da smo u okvirima ovih organizacionih kapaciteta već dosegli maksimum, te smo zabrinuti da će takvom organizacijom dodatno biti doveden u pitanje minimalni tretman i sigurnost svih pacjenata kcji su pod našim nadzorom, u Covid i ne Covid intenzivnim rjegama, tako iu operacionim salama za operativni program.

Smatramo da u slučaju odluke o otvaranju dodatne nove lokacije za intenzivno liječenje treba biti angažovano osobe drugih klinika i specijalnosti kcje ima iskustvo rada u Intenzivnim rjegama.

6. Kontinuirano upozoravamo, i opet naglašavamo, da se mora podići nivo higijene prostorja pacjenata povećanim brcjem higijeničarki, sredstava za higijenu dezinfekciju kcji moraju biti dostupni uz svakog pacjenta.

Ističemo da ne prihvatamo nikakvu odgovornost za ishode liječenja pacjenata u ovakvim uslovima rada trenutne organizacije, velikog nedostatka osoba i neadekvatne tehničke podrške. A sama čirjenica da nas se konstanto ne konsultuje je sama po sebi alarmantna i izuzetno zabrinjavajuća. Ovo pismo Sud nije cijenio kao dokaz jer isto nije provedeno na glavnom pretresu.

U nadi da ćete ovaj put uvažiti naše prjedloge i mišljenje.

Svjedok odbrane II-optuženog, JOVAN ROGANOVIĆ³⁶⁶, vlasnik pravnog lica iz R. Srbije koje se bavi veletrgovinom medicinskim sredstvima, te instalacijom i servisiranjem medicinskih uređaja, potvrdio je na glavnom pretresu da je respirator ACM812A registrovan u R.Srbiji kao uređaj klase 2B. Navodeći da se svaki respirator može koristiti u jedinici intenzivne njege, svjedok je objasnio da je 2B visokorizična klasa po pacijente i da je sve što je visokorizično da se pretežno koristi u intenzivnoj njezi, ali da konačnu odluku gdje će koristiti ipak donosi doktor.

Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok je navodeći da to govori na osnovu iskustva, jer je u intenzivnoj njezi zaticao različite vrste respiratora, ponovio da bi trebalo svaki respirator da može da koristi u intenzivnoj njezi i da doktor treba da odluči gdje će ga koristiti.

Odgovarajući na pitanja Tužilaštva svjedok je rekao da je po profesiji menadžer u zdravstvu i da on i njegovi inženjeri imaju certifikate raznih proizvođača, te da nije tačno da su certifikat za respiratore ACM812A dobili nakon "kontakata iz BiH".

U toku svjedočenja, odgovarajući na pitanja, svjedok je potvrdio da je tačno da je svojevremeno, kada su ga novinari intervjuisali, za respiratore ACM812A rekao da su to „*respiratorčići*“, objašnjavajući da ih je tako nazvao zbog njihove veličine: „*ali ovaj, znači ja sam r.jima rek'o respiratorčić iz razloga što ne znam kako da Vam objasnim, možda je to meni iz cjetinjstva, ali kad je nešto gabaritno malo, onda je to respiratorčić. Kad je nešto veliko, mi ga zovemo baglama*“.

Svjedok ALEKSANDAR NIKIĆ³⁶⁷, servisni inženjer medicinske opreme, zaposlen u pravnom licu čiji je vlasnik svjedok Jovan Roganović, takođe je potvrdio je na glavnom pretresu da je respirator ACM812A registrovan u R.Srbiji kao uređaj klase 2B. Naveo je da je vršio instalaciju ovih respiratora u FBiH, kao i obuku osoblja koje treba rukovati sa njim, te je iznoseći performanse uređaja, izjavio da se isti može koristiti kod pacijenata sa težom kliničkom slikom i da se može koristiti u jedinicama intenzivne njege. Na pitanje koji modovi se aktiviraju kod pacijenta sa težom slikom, svjedok je odgovorio da je to pitanje za anesteziologa i da od pacijenta ovisi koji će se modovi tada koristiti.

U nastavku saslušanja, svjedok je na upit Suda izjavio da je ovaj respirator jako primjenjiv u COVID bolnicama, da se ne može porediti sa nekim modernijim koji se koriste na intenzivnoj njezi, ali da na intenzivnoj njezi ima i lošijih od njega, dok je prilikom unakrsnog ispitivanja potvrdio da je ovaj respirator prevashodno transportni.

Za Sud nije sporno da je uređaj ACM812A registrovan u R. Srbiji kao uređaj klase 2B. Saglasno su to potvrdili svjedoci Džemić, Roganović i Nikić, a isto proizilazi i iz uloženog materijalnog dokaza³⁶⁸.

³⁶⁶ Saslušan na ročištu 19.10.2022. godine.

³⁶⁷ Saslušan na ročištu 19.10.2022. godine.

³⁶⁸ DO 1-108

Iako su imenovani svjedoci saglasni u tvrdnji da se ovaj respirator može koristiti u jedinici intenzivne njege, pri čemu je svjedok Nikić izjavio da se može koristiti i kod pacijenata sa težom kliničkom slikom, Sud je kod ocjene njihovih iskaza cijenio odlučnim da su svjedoci Roganović i Nikić jasno naveli da konačnu odluku gdje će se respirator koristiti, odnosno na kojim pacijentima ipak donosi doktor, anesteziolog, pri čemu je svjedok Džemić bio decidan u tvrdnji da je za deklarisanu namjenu medicinskih sredstava uvijek odgovoran proizvođač.

Dovedeći u vezi ovakvo kazivanje svjedoka odbrane, sa provedenim vještačenjima optužbe, a posebno nalazom i mišljenjem vještaka prof. Dr Ismeta Suljovića, koji je kao specijalista anesteziologije najpozvaniji da se odredi o vrsti i tipu respiratora i njegovim specifikacijama prikladnim za liječenje pacijenata u intenzivnoj njezi, odnosno bolesnika sa srednje teškom i teškom kliničkom slikom, jasnim se nameće zaključak da predmetni nabavljeni respiratori nisu „*namjerjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 kcji su u kritičnom stanju i kcjima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija*“. Kada ovako zaključuje, Sud ima u vidu i da je iskaz svjedoka Jovana Roganovića diskreditiran njegovom svojevremeno javno novinarima izrečenom ocjenom, prije svjedočenja, da se u konkretnom slučaju zapravo radi o tzv. „*respiratorčićima*“, malim prijenosnim uređajima namijenjenim za kraći tretman pacijenata u pokretu, te kratkotrajno stacionarnih pacijenata u vremenu do njihovog priključivanja na odgovarajuće respiratore, a što je potvrdio i svjedok Aleksandar Nikić koji je na glavnom pretresu izjavio kako se prevashodno radi o transportnim respiratorima.

Optužne tvrdnje i prihvaćene nalaze vještaka optužbe nisu dovedeni u pitanje ni iskazom svjedokinje dr. Amele Katice Mulalić koja je potvrdila da su ovi respiratori stavljani na raspolaganje u posebnom respiratornom centru KCUS, ali **da su se najčeće koristili za neinvazivnu ventilaciju, te da su pacijente sa najtežim komplikacijama, dakle teškom kliničkom slikom, ipak stavljali na Dregerove respiratore.**

Potvrdu navoda svjedoka Zijada Džemića da respiratori modela ACM812A imaju invazivne i neinvazivne modove, Sud nalazi u sadržaju tehničke specifikacije³⁶⁹ ovog uređaja, za koju je svjedok i potvrdio da ju je koristio, a koja je prilikom provođenja materijalnih dokaza optužbe i sadržajno izvedena na glavnom pretresu³⁷⁰. Iako je u tekstu jasno navedeno da uređaj ima "*invazivni i neinvazivni način rada*", to po ocjeni Suda ne dovodi u razumnu

³⁶⁹ DT-114

³⁷⁰ "Podesan za odraslu osobu i djetu, za različita okruženja u liječenju, kao što su hitna pomoć, operaciona sala, ambulanta kola, prebacivanje pacijenata i pružanje prve pomoći. Jedinstveni, invazivni i neinvazivni načini rada za zadovoljavanje različitih potreba pacijenata. Zaustavljajem udisanja pogodno za isisavanje sluzi. Tehnika mješanja kisika za podešavanje koncentracije kisika i zadovoljavanje potrebe liječenja kisikom. Sistem za upozoravanje i praćenje kcji zadovoljava međunarodno standard sigurnosti. TFT ekran na kcjem se prikazuju različiti parametri respiracije i oblici valova. S ugrađenom baterijom i priključkom na djelu s točkovima za napajanje naizmjeničnom i istosmjernom strujom. PEEP ventil, ovlaživač, kolica, potpora, potporna ručica i druga opcionalna oprema. Kod starijih i cjece s pneumatskim pogonom i električnom kontrolom, vremenski prekidač, ograničavanje pritiska, ventilacija kod apneje. AVC SIM VE SPONTE SIGH NIPPV ručni 4 BMP 800 80 BMP 0,5 do 1500 mm, prikaz na LCD ekranu, prikazivanje pritiska zraka u obliku valova, glavni parametri primjene, kontrolni način rada, načini rada ventilirajuće, respiratorna stopa, plimni volumen, IE odnos, okidač kao osjetljivost, koncentracija kisika, način prikaza na ekranu, oblik valova. Parametri praćenja, plimni volumen, minutni volumen, respiratorna stopa, visok, visoki pritisak dotoka zraka. Parametri upozoravanja, gornja granica pritiska dotoka zraka, donja granica pritiska dotoka zraka, upozoravanje da je baterija slaba, prekid u napajanju električnom strujom, tišina za upozoravanje. Napomena: Ova mašina može biti prenosiva s bocom za kisik."

sumnju ranije iznesena utvrđenja o kakvim se respiratorima u konkretnom slučaju zaista radi, jer invazivnost nije jedini i odlučni kriterij koji je vještak Suljović utvrđivao kada je postupajući po zahtjevu Tužilaštva, dao anesteziološko mišljenje o upotrebnosti konkretnih respiratora, a koje je Sud prihvatio kao objektivno i stručno.

S tim u vezi Sud primjećuje, a na što je ukazala i odbrana prilikom iznošenja završnih riječi, da su se oba vještaka prilikom sačinjavala nalaza i mišljenja oslanjala na Tehničku specifikaciju Svjetske zdravstvene organizacije za invazivne i neinvazivne ventilatore za COVID 19, koja je datirana sa 15.4.2020. godine, dakle nakon pregovaranja i zaključenja ugovora o predmetu nabavke. Ne ulazeći detaljnije u razmatranje kriterija koji su postavljenim ovom specifikacijom pri ocjeni (ne)invazivnosti respiratora, za Sud je od odlučnog značaja činjenica da je vještak prof. Dr Suljović bio decidan na glavnom pretresu da ovi standardi nisu ni u kojem dijelu izmijenili mišljenje do kojeg je došao u maju mjesecu 2020. godine (nalaz vještaka od 11.5.2020. godine).

Vještak Pecchia je objasnio koji su nedostaci respiratora ACM 812A zbog kojih nije pogodan za intenzivnu njegu pacijenata odnosno za dugotrajno korištenje, te se osvrćući se na standarde međunarodnih organizacija i agencija zaključio da ACM 812A ispunjava manje od 50 odsto uslova za respiratore namijenjene intenzivnoj njezi.

Odbrana nije dužna provoditi dokaze, izuzev kada izlažu neke činjenične tvrdnje koje bi trebale imati argumenaciju u vidu relevantnih, vjerodostojnih i zakonitih dokaza. Teret dokazivanja optužnih tvrdnji je na Tužilaštvu, pa tako i u odnosu na pitanje kvaliteta predmetnih medicinskih respiratora. Sud kod odlučivanja o činjenicama za koja nema stručna znanja koristi nalaze i mišljenja vještaka, zbog čega Tužilaštvo, takođe i odbrane, u takvim situacijama provode dokazivanje vještacima.

Tako je bilo i u ovom slučaju, Tužilaštvo je provelo dokazivanje na okolnost kvalitete sa dva vještaka, od kojih je jedan vještak profesor Univerziteta, doktor medicine, specijalist anesteziolog (reanimatolog i subspecijalisti kliničke imunologije i alergologije), koji je od 1988. godine do penzionisanja bio uposlenik Klinike za anesteziju, pet godina bio i šef ove Klinike, te da se u karijeri susreo sa stotine pacijenata sa respiratornim problemima, dok je drugi vještak svjetski stručnjak iz biomedicinskog inženjeringa.

Odbrana međutim nije provela vještačenja te se odlučila na pobijanje ova dva vještačenja putem svjedoka, što je po ocjeni Suda bilo nedovoljno, tako da je Sud izveo zaključke po osnovu provedenih vještačenja optužbe nalazeći da su ista pouzdana i stručna, da se slažu u bitnom i dopunjuju, zbog čega je Sud iste prihvatio u cjelosti.

Nadalje, iz pojedinih materijalnih provedenih dokaza optužbe vidljivo je da su pojedina lica koja su bila upoznata sa nabavljenim respiratorom AC tipa, pa tako i I-optuženi Novalić, nakon nabavke postali svjesni da nabavljeni ventilatori ne odgovaraju svrsi zbog koje su nabavljeni. Proizilazi to iz viber komunikacije kada osoba imena Sebija, za koju se tokom postupka utvrdilo da se radi o dr. Sebiju Izetbegović na poziciji direktorice KUC Sarajevo,

po saznanju što je nabavljeno za iste izrekla da su "užas", te da su "u ogromnom...problemu ako je to tačno".³⁷¹

Naime, svjedok HASAN GANIBEGOVIĆ potvrdio je na glavnom pretresu da je sa sekretarom Vlade, Editom Kalajdžić, imao Viber prepisku u odnosu na predmet respiratori. Nakon što mu je prezentovan dio komunikacije od 28.4.2020. godine u kojoj između ostalog (- Hasan Ganibegović: "Moramo hitno nešto raditi. Ne zna. Nisam ni imao kad." – Edita Kalajdžić: "Seb zove. Loši respiratori. Užas. U ogromnom smo problemu. Ako je to tačno. A jeste garant.") navodi "Je li ovo što Kučuković kaže za ubijanje ljudi?", svjedok je potvrdio da je ovo njegov navod i da je mislio na upozorenje izvjesnog Kučukovića da na tržištu postoje respiratori od kojih se dobija ruptura pluća. Od istog dana je sadržaj poruke: „Sjećate se ove poruke? Dobili ste baš te respiratore. Molim Vas, alarmirajte koga je potrebno. Posao je urađen neprofesionalno.“³⁷²

Svjedok je prilikom saslušanja izjavio da je mu je poznato ime Edvin Kučuković i da je to jedan u nizu ponuđača i kontakata koji se javljao vezano za medicinsku opremu, da se stavlja na raspolaganje. Svjedok ga je kontaktirao i on se predstavio da ima firmu, da je silom prilika ostao u Bosni i da ima mogućnost da nabavlja opremu i iz Kine, da može i mimo Kine da nabavlja i da ima super veze. Dodao je da je Kučuković takođe upozoravao na loše respiratore koji se nalaze na tržištu i govorio čuvajte ih se.

Iako nije mogao potvrditi da je o komunikaciji sa ovim licem obavijestio premijera, to je nesumnjivo potvrdio ispis viber komunikacije³⁷³ između I-optuženog Fadil Novalić i svjedoka Hasana Ganibegovića od 3. i 4.4.2020. godine sadržaja: „Molim Vas da prosljedite ovo premijeru, hoću da mi je savjest čista u ovim teškim vremenima. Teško da uspjete naći odgovarajuće respiratore u bržem roku. Čuvajte se respiratora kcji su trenutno na stanju bilo gdje, nisu odgovarajući za ovu vrstu tretmana, pacijenti umiru na tim respiratorima, jer im dođe do rupture pluća, usljed nekontrolisanog pritiska. Takvih Vam mogu nabaviti hiljadu komada, za 7 dana i cijena je 9.786 američkih dolara.“, na što je svjedok izjavio da je to jedna od komunikacija sa ovim licem, potvrdivši da je ovu poruku prosljedio premijeru.

Međutim, suprotno optužnim tvrdnjama Sud nije zaključio da su optuženi početno imali namjeru da nabave respiratore slabije kvalitete, koji ne bi imali sve potrebne funkcije za liječenje bolesnika s COVID-19 u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, dakle da se nabave slabiji i lošiji, pa tako jeftiniji koji bi se predstavili kao visoko kvalitetni, te tako bili skuplje plaćeni, pa da razliku u cijeni protivpravno pribave, zadrže i podijele između sebe kao pripadnici grupe.

U tom smislu Sud je u cijelosti prihvatio iskaz saslušanog svjedoka optužbe KRISTIJANA MARIĆA kao istinit, pa zaključio da je III-optuženi Fikret Hodžić imao namjeru da nabavi

³⁷¹ Ispis viber komunikacije između Edite Kalajdžić i Hasana Ganibegović, 28.4.2020 godine 20:31h –21:17h – DT 179

³⁷² Ispis viber komunikacije između Edite Kalajdžić i Hasana Ganibegović, 28.4.2020 godine, 09:04h – 09:07h (u optužnici pod red br 97) – DT 178

³⁷³ Ispis viber komunikacije Fadil Novalić i Hasan Ganibegović, od 03.04.2020 godine, 16:16h i od 04.04.2020 godine, 8:53h (u optužnici pod red br 97, 148) - DT 110

odgovarajuće respiratore za liječenje bolesnika s COVID-19 u kritičnom stanju, pa tako i ostali optuženi. Iz iskaza svjedoka Marića, koji je bio posrednik u nabavci respiratora uključujući i nabavljeni respirator modela ACM812A, je vidljivo kako upravo ovaj svjedok objašnjava III-optuženom Hodžiću da je respirator ACM812A kvalitetan respirator koji odgovara traženoj svrsi, ali da je jeftiniji od ranije ugovorenih respiratora tipa HC VE003, zbog čega će biti moguće, kasnije, da se njihova cijena neosnovano višestruko uveća i tako lažno prikaže cijena, na što je III-optuženi Hodžić pristao, kao i da se zbog toga „počasti“.

Iz izjave svjedoka Kristijana Marića proističe da je u to vrijeme je imao saznanje od Borne i Dušana da je HC VE003 bolji model, sa jačim karakteristikama, dok je ACM812A bio slabiji model, navodeći *"Dušan je u principu napisao... podijelio mi je informaciju, kcju sam ja da je slao."* Na pitanje da li je ovu informaciju koju je imao podijelio sa III-optuženim, svjedok je izjavio *"Sve informacije kcje sam ja imao, slao sam da je."*

U vezi sa razgovorima sa III-optuženim Hodžićem izjavio se sljedeće: *"Što se tiče sad, modela, bili su tu razni modeli. Sad točno da se sjetim... VG 70, bio je Hajprus... Ovaj navedeni, za kcji smo slučaj govorili ACM 812, imao je dva modela, imao je „a“ i bez znači oznake „a“. S oznakom „a“ je bio invazivni, bez oznake „a“ je bio neinvazivni, što ima u tehničkoj specifikaciji kcju smo dobili. Tako da kažem, ono što smo dobijali, mi smo pogledali i prosljeđivali da je. Mi nismo stručnjaci za to. Bilo šta, što smo bili kažem opet, dobijali, ja nisam stručnjak recimo za ovu bocu vode, al' ima osoba kcja je stručna za to i kcja bi trebala znati, zašta se koristi ta boca vode, ko i... ko i u ovom slučaju respirator uređaj... Pa za početak je tražio količine, modele i tražio je po cjelu. Onda smo objašnjavali kako su invazivni skupiji, neinvazivni jeftiniji... znači jeftiniji. Nema taj, ta količina i već u drugom ili trećem navratu rekao je da je pot... ima potrebu za invazivnim respiratorima, za potrebe... Javio mi je znači, da su se odlučili za tu količinu. Prvo je bilo već uzeti svih 400 komada, međutim, radi cijena i toga bio je problem. Mislim u dokumentaciji kcju smo slali, da je bila veća i manja cijena invazivnih i neinvazivnih respiratora, onda je odluka bila, da će se onaj kupiti 100 komada... Pa Fikret je rekao da je već odlučeno bilo da su spremna sredstva za kupovinu te vrste respiratora i kako su u pitanju invazivni, a u to vrijeme je bila potražnja za invazivnim respiratorima i... sad je bilo klasama, recimo HCVE 003 i VG 70, Šangrile su bile malo jače. Kasnije su bili neki rjemacki modeli i bili su slabiji modeli"*.

U ovom kontekstu Sud je imao u vidu i sadržaj WhatsApp komunikacije³⁷⁴ između Kristijana Maarića i III-optuženog Fikreta Hodžić na dan 5.4.2020. godine, a u kojoj je nakon što je Kristijan poslao III-optuženom tehničku specifikaciju respiratora ACM812A³⁷⁵, uslijedio razgovor sljedećeg sadržaja:

³⁷⁴ Ispis whats up komunikacije između K.M. i Fikret Srebrenica od 05.04.2020 godine, 20:55-21:00 h – DT 115

³⁷⁵ Tužilaštvo predočava službeni prevod ovog dokumenta i tužilac čita: *"Podesan za odraslu osobu i djeteta, za različita okruženja u liječenju, kao što su hitna pomoć, operaciona sala, ambulanta kola, prebacivanje pacijenata i pružanje prve pomoći. Jedinstveni, invazivni i neinvazivni načini rada za zadovoljavanje različitih potreba pacijenata. Zaustavljanje udisanja pogodno za isisavanje služi. Tehnika mjerenja kisika za podešavanje koncentracije kisika i zadovoljavanje potrebe liječenja kisikom. Sistem za upozoravanje i praćenje kcji zadovoljava međunarodno standard sigurnosti. TFT ekran na kcjem se prikazuju različiti parametri respiracije i oblici valova. S ugrađenom baterijom i priključkom na djelu s točkovima za napajanje naizmjerničnom i istosmjernom strujom. PEEP ventil, ovlaživač, kolica, potpora, potporna ručica i druga opcionalna oprema. Kod starijih i djece s pneumatskim pogonom i električnom kontrolom, vremenski prekidač,*

- Fikret Hodžić: "Daj mi papir o oduzimanju robe." – Kristijan Marić: "Evo ide, u Dušana je." - Fikret Hodžić: "Koliko je ovaj novaca?" – Kristijan Marić: "**Ovaj tjedan je bio 35 K bez prijevoza. Evo provjerit će Dušan.**" – Fikret Hodžić: "Je li ima 100 komada ovih i mogu li krenuti odmah sutra? I molim te Kristijane samo budi iskren u ovoj komunikaciji. Nemojte se zezati. Jedino što mi treba je iskrenost." – Kristijan Marić: "Brate, u svakom trenutku sam iskren bio i ovo je, i ovo je stvarno se desilo. Dobićeš papir i sve." – Fikret Hodžić: "Da bi ovo riješili na pravi način."

Međutim, iako je Sud našao da je III-optuženi prilikom pregovaranja i ugovaranja kupovine respiratora bio u zabludi u pogledu kvalitete respiratora, jer mu je svjedok Kristijan Marić tvrdio da su respiratori modela ACM812A kombinovani, pa da odgovaraju svrsi nabavke, u što je III-optuženi povjerovao, što ga u konačnici ne opravdava jer je ove činjenice bio dužan provjeriti kod nadležnih stručnih lica, institucija, prije nabavke odnosno prije uplate 10 miliona KM prodavaču.

Takođe, iz ostalih dokaza, pa već i pomenutih, vidljivo da ostali optuženi početno pa do momenta nabavke i njenog plaćanja nisu bili svjesni da se radi o neodgovarajućim respiratorima, u smislu već rečenog, zbog čega se takvi respiratori ne bi trebali nabaviti, međutim Sud je utvrdio da su optuženi ove činjenice postali svjesni nakon izvršene uplate novca krajnjem dobavljaču.

Ove utvrđene činjenice, da optuženi nisu imali namjeru da nabave neodgovarajuće respiratore slabe kvalitete, u smislu već rečenog, ali da su postali svjesni te činjenice nakon što su plaćeni i nabavljeni, za Sud posljedično znači slijedeće:

Za Sud nije dokazana umišljajna nabavka neodgovarajućih respiratora slabe kvalitete radi eventualnog postizanja ekstra zarade na njihovoj prodaji kao kvalitetnih, te se nije stavila na teret optuženih kod odlučivanja i krivnji i kazni, međutim dokazanu činjenicu, da su optuženi postali svjesni te činjenice nakon što su plaćeni i nabavljeni Sud je cijenio kao otežavajuće okolnosti kod odmjerenje kazni svim optuženima zbog posljedične štete po budžet Federacije, zdravstveni sistem Federacije i, u konačnici, po građane Federacije, o čemu će više riječi biti narednom odsjeku koji se bavi pričinjenom štetom.

Pitanje upotrebe i eventualne zloupotrebe ovih očito većinski pogrešno nabavljenih respiratora jer ne odgovaraju bolesnicima s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, kao i za druge pacijente sličnog stanja, na ovim pacijentima nije pitanje iz nadležnosti ovog Suda u ovom krivičnom predmetu.

---

ograničava pritisak, ventilacija kod apneje. AVC SIM VE SPONTE SIGH NIPPV ručni 4 BMP 800 80 BMP 0,5 do 1500 mm, prikaz na LCD ekranu, prikazivač pritiska zraka u obliku valova, glavni parametri prirode, kontrolni način rada, načini rada ventilira je, respiratorna stopa, plimni volumen, IE odnos, okidač kao osjetljivost, koncentracija kisika, način prikaza na ekranu, oblik valova. Parametri praćenja, plimni volumen, minutni volumen, respiratorna stopa, visok, visoki pritisak dotoka zraka. Parametri upozorava, gornja granica pritiska dotoka zraka, donja granica pritiska dotoka zraka, upozorava da je baterija slaba, prekid u napajaju električnom strujom, tišina za upozorava. Napomena: Ova mašina može biti prenosiva s bocom za kisik."

Sud je nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da ugovorom plaćena cijena u iznosu od 10 miliona KM kojom je nabavljeno 100 komada respiratora tipa ACM812A ne odgovara stvarnoj vrijednosti ovih respiratora i cijeni koja je uvećano plaćena za ove respiratore.

Za Sud je utvrđeno, nakon provedenih vještačenja i drugih dokaza, da respiratori tipa ACM812A nisu namijenjeni za liječenje bolesnika s COVID-19 u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, da su stoga jednostavniji u tehnološkom smislu, pa tako i jeftiniji u odnosu na tehnološki složenije respiratore koji su namijenjeni za teže pacijente u kritičnom stanju čija je vrijednost na tržištu morala biti veća.

Nakon provedenih dokaza optužbe i odbrane, posebno nakon provedenih vještačenja, Sud nalazi da je Tužilaštvo dokazalo optužne navode da kupljena, a potom i isporučena medicinska oprema, 100 kom respiratora a ACM812A, za iznos od 10 miliona KM *"ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog obojavanja COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija"*.

Kao što je već ranije rečeno tokom suđenja i vještačenja, ne postoje isključivo COVID respiratori, kao posebni respiratori koji su namijenjeni za bolesnike s COVID-19. Dok ovi pacijenti sa lakšom kliničkom slikom ne zahtevaju mehaničku ventilaciju kojima je dovoljan sobni vazduh, za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike se po potrebi se, u toku liječenja, preduzimala tzv mehanička ventilacija koja je po metodi tzv neinvazivna i/ili neinvazivna, te se vršila uz pomoć posebnih medicinskih uređaja, tzv respiratora. Oni složeniji respiratori, tehnološki složeniji pa stoga i skuplji, tzv invazivni namijenjeni su za srednje teške, teške i najteže pacijente koji su u kritičnom stanju, dok bi tzv neinvazivni respiratori, jednostavniji i stoga jeftiniji, ili bili namijenjeni za one pacijente kojima je takođe potrebna mehanička ventilacija putem respiratora ali tzv neinvazivnom metodom.

U vezi sa ovim postavilo se pred Sud nekoliko suštinskih pitanja: da li je prije nabavke utvrđeno koji respiratori su se trebali nabaviti, invazivni ili neinvazivni, ili kombinovani, odnosno da li su prije nabavke prethodno bile utvrđene specifikacije respiratora koji se trebaju nabaviti, te ako jestu kakve su bile specifikacije, ko je iste utvrdio, te da li su bile poznate optuženima. Ukoliko to nije učinjeno, zašto nije, te čija je to bila obaveza i odgovornost.

Od odgovora na ova pitanja zavisilo je pitanje odgovornosti optuženih za nabavku 100 respiratora koji nisu *"za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog obojavanja COVID-19"*, da se *"ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija"*.

Dakle, nabavljeno je 100 respiratora koji se mogu koristiti kao tzv mobilni, transportni respiratori, za kraću upotrebu na stacionarnim pacijentima do jednog sata, kako je to navedeno tokom vještačenja.

Iz iskaza svjedokinje SANITE ALAGIĆ, pomoćnice direktora Federalne uprave Civilne zaštite, zaključeno je da su odluku o ugovoru donijeli II-optuženi Fahrudin Solak, direktor FUCZ i III-optuženi Fikret Hodžić, direktor pravnog lica "F.H. Srebrena malina", kao potpisnici, te su dakle ovi optuženi konačno odlučili da se izvrši nabavka pomenutih respiratora.

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je zaključio da nabavka respiratora nije bila prethodno specificirana, međutim Sud je mišljenja da II-optuženi i III-optuženi nisu smjeli zaključivati ugovor o nabavci 100 respiratora bez prethodno utvrđene i od stručnih organa, odnosno komisija i nadležnih organa, stručnih osoba potvrđene i odobrene specifikacije, kako bi to bilo u slučaju da su ove respiratore nabavljali kvalificirani ugovorni organi poput federalnih zdravstvenih ustanova, federalnog zavoda za javno zdravstvo i ministarstava zdravlja u Federaciji, pa je stoga odgovornost zbog nabavke 100 respiratora odgovornost ova dva optužena, ali i I-optuženog Novalića koji je imao presudnu ulogu kod odabira III-optuženog za nabavku i njegovo nezakonito favoriziranje do okončane nabavke.

Kako prethodno nije bila utvrđena specifikacija respiratora koji su nabavljeni, odnosno da prethodno nije bila utvrđena struktura po vrsti, odnosno da li je u strukturi trebalo biti svih 100 respiratora performansi za tretman najtežih pacijenata, ili neki dio dok bi ostatak bili transportni respiratori klase nabavljenih, to se ukupna šteta nije mogla utvrditi, za koju su nesumnjivo optuženi odgovorni, o čemu će više riječi biti narednom odsjeku koji se bavi pricinjenom štetom.

Međutim, iako je Sud našao da je III-optuženi prilikom pregovaranja i ugovaranja kupovine respiratora početno bio u zabludi u pogledu kvalitete respiratora, jer mu je svjedok Kristijan Marić tvrdio da su AC kombinovani, pa da odgovaraju svrsi nabavke, u što je III-optuženi povjerovao, što to u konačnici ne opravdava III-optuženog Fikreta Hodžića jer je ove činjenice bio dužan provjeriti kod nadležnih stručnih lica, institucija, prije nabavke odnosno prije uplate 10 miliona KM prodavaču.

Upravo zbog ove, za građane Federacije, porazne činjenice da je utrošeno 10 miliona budžetskog novca za spašavanje života i zaštitu zdravlja građana tokom pandemije nabavkom 100 većinski pogrešnih respiratora, čija upotreba na bolesnicima s COVID-19 za tretman i liječenje bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, može biti veoma opasna po njihove živote i zdravlja sa mogućim smrtnim ishodima takvih pacijenata, potvrđuju da se nije smjelo odlučiti da nabavku tako visoko tehnički i tehnološko sofisticirane medicinske uređaje – sredstva, medicinske respiratore vrši pravno lice čija je osnovna djelatnost „*ostala prerada i konzervisanje voća i povrća*“, koje nije registrirano i stručno ospodobljeno za uvoz medicinske opreme, niti je to bio njegov vlasnik i odgovorno lice, III-optuženi Hodžić, što je bilo u jasnoj suprotnosti sa zakonskim propisima o uvozu i prometu medicinskih sredstava,

te protivno odredbama Zakona o javnim nabavkama, te odluci Vlade Federacije da se tako nešto može povjeriti samo zdravstvenim ustanovama koje u tim situacijama jedino mogu odstupiti od odredbi Zakona o javnim nabavkama pozivom na član 10. tog Zakona.

Uvodne napomene o pribavljenoj koristi i pričinjenoj šteti

Rješavajući pitanja o pribavljenoj koristi i pričinjenoj šteti Sud je u ovom predmetu cijenio vrlo specifičan modus operandi izvršenja krivičnog djela zloupotrebe, te s tim u vezi i specifičnost predmetnog krivičnog djela uopšte.

U tom smislu, Sud je prevashodno razmotrio šta se smatra posljedicom u kontekstu predmetnih inkriminiranih djelatnosti, a samim tim i koristi, s obzirom na to da je posljedica koja se prouzrokuje istim, ujedno i jedna vrsta koristi po lica koja su djelatnici inkriminiranih radnji.

Posljedica ovog krivičnog djela u suštinskom smislu, pravilnim tumačenjem odredaba, jeste ugrožavanje službene/odgovorne dužnosti. Nerijetko se insistira na pogrešnom pojmovanju istog, odnosno materijalizovanju posljedice kao elementa i dokazivanju nastale štete tamo gdje ista možda nije potrebna da bi djelo bilo dovršeno. Dakle, vrlo često se u sudskoj praksi nailazi na stav da se kod posljedice ovog djela, tamo gdje se ona očituje kao korist, uvijek mora dokazivati i šteta u vidu umanjenja imovine oštećenog tim djelom. Međutim isto je pogrešan put formalizmu, van konteksta inkriminiranja djelatnosti u smislu zloupotreba položaja ili ovlaštenja, te skreće sa suštinskog smisla postojanja ovog krivičnog djela, gdje je primarni aspekt zaštita službe, države, javnog interesa, autoriteta, te sistema u cjelini, a vrlo često i povjerenja građana u jedan državni aparat.

Upravo pomenuto svoj izražaj dobija u ovom predmetu. U tom pogledu Sud je cijenio okolnosti koje su vladale u datom momentu, vanrednu situaciju ugroženosti života građana izazvanu pandemijom COVID-19, gdje je pitanje povjerenja u državni aparat imalo dodatni smisao, naročito u pogledu postupanja radi ublažavanja posljedica pandemije te poduzimanja aktivnosti nabavke potrebnih aparata i opreme, kako bi se ljudski životi mogli zaštititi u datom momentu u najboljoj mogućoj mjeri.

Baš u tim okolnostima, optuženi u ovom predmetu, postupaju van normativnih pravila, na osnovu subjektivnih relacija, zaključujući ugovor temeljem nezakonitog izuzeća od primjene Zakona o javnim nabavkama, ugovor koji nije osiguran, te na kojem će istrajavati, kako je to obrazloženo u ranijem dijelu, "pod svaku cijenu" raspolažući javnim novcem, nabavkom respiratora neprovjerene svrhe, te upitnom zadovoljavanju potreba zbog koje su i nabavljani. Već na ovom mjestu, jasna je posljedica koja je prouzrokovana, te koja u sebi, već sublimira i štetu, i to kroz tešku povredu povjerenja koju su građani dali državnu aparatu.

Optuženi su direktnim kontaktima, zasnovanim na očigledno subjektivnim konotacijama, ugovarali predmet javne nabavke, zaključili sporni ugovor od 3.4.2020. godine, davanjem 100% avansa III-optuženom, a zatim poduzeli sve da javni novac koji mu je stavljen na

raspolaganje ostane "u igri do kraja", i to u višemilionskom iznosu, pa su na uštrb države i građana koji istu čine, isti realizovali do kraja, mijenjajući predmet ugovora, vršeći korekcije u zvaničnoj dokumentaciji, te u konačnici zasigurno ostvarujući i izvjesnu korist, svako sa svog aspekta i položaja. Objekt zaštite kod ovog krivičnog djela je službena dužnost ili dato ovlaštenje, što je primarni zaštitni objekt, no ne i jedini, jer se posredno daje zaštita i drugim pravnim dobrima poput imovine i raznih individualnih ili kolektivnih prava. U ovom slučaju, posebno je to interes (imovinski) ugovornog organa (institucije, zavoda, preduzeća), ali isto tako i pravo trećih (kvalitet usluge nabavke za određene kategorije ili potrebe društva kao cjeline).

Na ovakvom tragu, Sud je pristupio i analizi šta je to korist uopšte kod ovih krivičnih djela, a naročito u konkretnom predmetu. U tom pravcu, Sud je cijenio stav da se koristi u smislu ovog krivičnog djela smatra "bilo kakva korist, kako imovinska, tako i neimovinske prirode kcjom se stvara povoljniji položaj za određenu osobu u bilo kcjcj sferi društvenog života". Stvaranjem povoljnijeg položaja određenoj osobi, istoj se stvara u svojevrsna korist, čime istovremeno nastaje i šteta, iskazana kroz prethodno opisanu posljedicu, koja je u ovom slučaju prevashodno narušavanje autoriteta službe i povjerenja građana u vršenju javne vlasti, ali zasigurno i izvjesno materijalne prirode u najmanjem iznosu kao u izreci presude.

Optuženi su u konkretnom slučaju, prevashodno II-optuženi Solak, a po pripremljenom "terenu" od strane I-optuženog Novalića, donijeli nezakonitu Odluku o izuzeću primjene Zakona o javnim nabavkama, a kako bi otvorili put jednostranoj ponudi III-optuženog Hodžića, te ujedno prevazišli i problem njegove, u tom momentu, neregistrovane djelatnosti po ovom osnovu. Kada se koristi termin nezakonita odluka, Sud se rukovodi time da se, obzirom na sva ranije iznesena utvrđenja i djelovanje optuženih, radi o pristrasnom i proizvoljnom donošenju odluke, koja u svojoj suštini nema svrhu proptnog rješavanja problema i hitne nabavke, što je uostalom pokazalo i vrijeme koje je proteklo u nabavci od strane III-optuženog – višesedmično, već isključivo njegovo privilegovanje i bezrezervno uvođenje u posao. Sud ovakav zaključak potkrijepljuje i stavom da pozadina i pravdanje predmetne odluke o izuzeću, nije i ne može biti već spomenuto saopštenje Agencije za javne nabavke, obzirom da je isto instruktivnog karaktera, pri čemu se jasno naglašava da i ukoliko se dođe u situaciju primjene takvih uputa, da je isto opravdano samo ukoliko se nabavka ne odugovlači, i da se može odnositi samo na one nabavke koje su neophodne da bi se spasili ljudski životi, spriječila ili ublažila epidemija ili materijalna šteta. Pri tome, jasno je naglašeno da se i u ovim situacijama, moraju poštovati osnovni principi, plan javnih nabavki itd.

Kada se navedeno dovede u vezu sa okolnostima konkretnog predmeta, odnosno činjeničnim pojedinostima javljanja III-optuženog Hodžića I-optuženom Novaliću, realizacije i provedbe ugovora preko II-optuženog Solaka, gdje u svakom momentu od početka znaju da III-optuženi ne raspolaže sa predmetom nabavke, dakle da se neće raditi o djelovanju-odmah, što je prvi od uslova iz instrukcije Agencije za javne nabavke, pri čemu isti u datom momentu nije niti registrovan za djelovanje po ugovoru, jasno je da se Odluka o izuzeću donosi isključivo u svrhu što lakšeg pokrivanja ugovorenog "posla", te istrajavanju da u istom bude isključivo III-optuženi, na koji način, donošenjem predmetne odluke o

izuzeću, otklanjaju sve potencijalni prepreke. Isto svoj epilog i ključnu potkrijepu dobija u momentu kada III-optuženi gubi sa tržišta predmet ugovora, nakon čega se pristupa korekcijama i poduzimanju radnji da se ugovor nezakonito održi na snazi, iako se nabavljaju potpuno drugi respiratori, kako je to već ranije obrazloženo.

Cijeneći navedeno, Sud zaključuje da je svaka korist koja je proizašla od predmetnog ugovora o kupoprodaji nezakonita, s obzirom na to da je nezakonit sam temelj ugovor, odnosno izuzeće od primjene zakona o javnim nabavkama.

I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak su dajući privilegiju u poslu javne nabavke III-optuženom, koji posao isti redovnim putem ne bi mogao dobiti, pričinili štetu u prethodno opisanom pojmovanju, dok je III-optuženi od istog ostvario i izvjesnu korist, čije precizno materijalizovanje nije niti bitno za utvrđivanje postojanja iste. Pri tome, III-optuženi Hodžić je kao odgovorno lice u pravnom licu "F.H. Srebrena malina", počinio štetu istom pravnom licu, zaključujući faktički nezakonit ugovor koji je proveo preko tog pravnog lica.

Sud nije mogao tačno utvrditi visinu koristi koju su I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak zloupotrebama položaja i ovlaštenja omogućili III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu. Takođe, Sud nije mogao utvrditi visinu koristi koju je III-optuženi samostalnim radnjama zloupotrebe dodatno pribavio realizacijom nabavki medicinskih 100 respiratora.

Pitanje pribavljene koristi i pričinjene štete realiziranom nabavkom medicinskih respiratora je pokrenuto, opisano i utvrđeno u tač. 1.2. izreke presude, odnosno u tač. 2.2. optužnice: *"...omogućilo Fikretu Hodžiću i njegovom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica sticanje imovinske koristi u samo njemu tačno poznatom iznosu, ali ne manje 694.747,78 KM (šestotinadevedestčetirihi.jadesedamstočetridesetsedam KM i 78 pfeniniga), kcji iznos čine sredstva blokirana po Fješerju Suda BiH i potrošena sredstva opisana ovom tačkom pod 1.3. izreke, a za Budžet Federacije BiH prouzrokovalo štetu u neutvrđencj novčancj visini kcji je učir.jenim krivičnim ojelima isplaćen iz Budžeta Federacije BiH, jer kup.jena a potom i isporučena medicinska oprema, 100 kom respiratora tipa ACM812A, ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pac.jenata sredr.je i teške kliničke slike zbog obo.jer.ja COVID-19, zbog čega se ne preporuč.je njegova prim.jena u jedinicama intenzivne terap.je, odnosno isti nisu nam.jer.jeni upotrebi u invazivnom liječer.ju, posebno za bolesnike s COVID-19 kcji su u kritičnom star.ju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilac.ja."*

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je zaključio da je dokazano da su I-optuženi Fadil Novalić, II-optuženi Fahrudin Solak, III-optuženi Fikret Hodžić i njegovo IV-optuženo pravno lice "Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica preduzeli dokazanu dovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora i nedovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinske zaštitne opreme, čime su ovi optuženi, kao saučesnici, počinili produženo krivično djelo *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. KZFBiH, sve u vezi sa čl. 31. (saučesništvo) i 55. (produženo krivično djelo) istog Zakona.

Za dokazanu dovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora utvrđeno je da je ovim krivičnim djelom stečena korist i da je pričinjena šteta.

Za nedovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinske zaštitne opreme nije utvrđeno da je bilo ko od optuženih stekao bilo kakvu korist i da je pričinjena bilo kakva šteta, iz razloga jer je ovaj postupak javne nabavke pripreman, započet dogovorom, ali da nije okončan, utvrđeno je i to da federalna budžetska sredstva nisu avansno doznačena III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu, o čemu je Sud izložio detaljne razloge u prethodnim odsjecima, tako da se naredni redovi odnose na pribavljenu korist i pričinjenu štetu za dokazanu dovršenu nezakonitu javnu nabavku medicinskih respiratora.

Sud je u cjelosti prihvatio iskaz saslušanog svjedoka optužbe KRISTIJANA MARIĆA kao istinit pa zaključio da nije dokazano da je bilo koji optuženi, pa tako ni III-optuženi Hodžić primio dar, ali za koji je pristao da ga primi, da je bilo ko od ostalih optuženih primio dara, bio „počašćen“ prilikom ugovaranja i realizacije nabavke ovih respiratora, o čemu je bilo više riječi u ranijim odsjecima te će se obrazlagati i u dijelu ovog obrazloženja koji se odnosi na oslobađajući dio presude. Na ovom mjestu se ova činjenica pominje isključivo u dijelu razmatranja postavljenog pitanja pribavljene koristi za optužene, odnosno za III-optuženog Hodžića.

Nakon što je Sud utvrdio dokazanim da su optuženi, izvan svake razumne sumnje zloupotrijebili svoje službene položaje i ovlaštenja kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu pribavili korist realiziranom javnom nabavkom medicinskih respiratora, postavilo se pitanje tačne, određene ili približno određive visine tako ostvarene dobiti, koristi s jedne strane, te pitanje visine štete koja je tim zloupotrebama nanesena budžetu federacije, federalnom zdravstvu i građanima Federacije.

Na okolnost utvrđivanja pribavljene koristi ostvarene nabavkom medicinskih respiratora Sud je cijenio sve dokaze provedene u vezi sa ovim pitanjem, posebno provedena vještačenja stranaka, optužbe i odbrane, iskaze saslušanih vještaka, i to vještaka optužbe Stamene Jovičić i vještaka odbrane Radivoje Ikonića, te s tim u vezi provedenu materijalnu dokumentaciju.

Pitanje pribavljene koristi

Vještak Tužilaštva BiH, STAMENA JOVIČIĆ³⁷⁶ stalni sudski vještak ekonomske struke je na pretresu izjavila da je postupajući po naredbi Tužilaštva BiH od 27.11.2020. godine, kojom je između ostalog zatraženo da utvrdi 1) iznos troškova pravnog lica "F.H. Srebrena malina" za plaćanje nabavke respiratora i svih dažbina vezanih za respiratore, 2) iznos ostalih troškova, odnosno isplata pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ u periodu od 3.4.2020. godine do posljednje isplate sa računa, te 3) iznos koji je ostao pravnom licu po isplati navedenih troškova, vezanih za respiratore, sačinila nalaza i mišljenje³⁷⁷ koje je usmeno obrazložila na glavnom pretresu. Izjavila je da joj je uz naredbu dostavljen materijal

³⁷⁶ Saslušana na ročištu 4.2.2022. godine

³⁷⁷ DT-220 Nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke, Stamen Jovičić, od 4.12.2020. godine

koji je navela na stranama 1-4 nalaza i mišljenja za koji je potvrdila da joj je bio dovoljan da odgovori svim naloženim zadacima.

Izlažući dio nalaza i mišljenja koji se odnosi na prvi zadatak koji joj je naložen naredbom, vještakinja je istakla da je po zaključenom kupoprodajnom ugovoru između Federalne uprave Civilne zaštite i pravnog lica „F.H. Srebrna malina“³⁷⁸ ugovorena kupoprodaja robe – 100 komada invazivnih respiratora po tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi broj: 7737 od 2.4.2020. godine, koja je sastavni dio ovog ugovora. Vrijednost ugovorene robe iznosila je 10.530.000,00 KM sa PDV-om. Nakon potpisivanja ugovora, Federalne uprave za Civilnu zaštitu je 3.4.2020. godine, izvršila dvije doznake u korist računa „F.H. Srebrna malina“ i to: 4.950.000 KM-a i 5.580.000,00 KM, nakon čega je pravno lice izvršilo inodoznaku po proformi u iznosu 7.620.300,00 KM.

U osvrtu na tabelarni prikaz pregleda troškova koji su nastali prilikom realizacije ugovora³⁷⁹, a koji je sadržan u pisanom nalazu, vještak je izložila da troškovi same uplate (uključujući i bankarske troškove) iznose ukupno 7.674.158,68 KM, troškovi nastali pri uvozu robe (troškovi do granice, špedicija i ležarina) iznose ukupno 307.237,83 KM-a, troškovi PDV-a (po obje carinske deklaracije) ukupno 1.344.010,06 KM, tako da ukupni troškovi iznose 9.325.406,57 KM. Vještak je navela da je preko računa pravnog lica do 12.5.2020. godine isplaćeno 9.050.323,71 KM, a da je po rješenjima Suda BiH 3.6. i 15.6. plaćeno ukupno 739.969,04 KM, čime je na ime nabavke respiratora pravo lice „F.H. Srebrna malina“ platilo ukupan iznos od 9.790.292,75 KM.

U odnosu na tačku 2. nalaza, vještak je navela da ostali troškovi koji su isplaćeni sa računa pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ u periodu od 3.4.2020. godine do posljednje isplate sa računa, a koje se ne odnose na nabavku respiratora (podizanje gotovine, plaćanje dobavljačima, pokrivanje minusa, vraćanje pozajmice, prekršajni nalozi otplate kredita, plate, računi i sl.) iznose ukupno 383.155,51 KM.³⁸⁰

Na kraju, vještak je u odgovoru na tačku 3. naredbe Tužilaštva navela da je od uplaćenih sredstava u iznosu od 10.530.000,00 KM, poslije plaćanja troškova na ime nabavke respiratora, na računu pravnog lica „F.H. Srebrna malina“ trebalo je da ostane iznos od 739.707,25 KM (a što predstavlja dobit), a ostalo je 356.551,74 KM³⁸¹.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane III-optuženog Fikreta Hodžića, vještak je potvrdila da je pravno lice „Srebrna malina“ uredno izmirilo sve svoje obaveze prema dobavljaču iz Kine za nabavku respiratora, da je platilo troškove skladištenja, prevoza, carinjenja, troškove poreza, te je navela da kod izrade Nalaza kroz izvode nije utvrdila da su plaćeni troškovi špedicije u iznosu od 3.106,26 KM i ležarine za 20 respiratorau iznosu od 6.845,41 KM (ukupno 9.951,67 KM). Nije se mogla složiti sa braniteljicom da ove uplate

³⁷⁸ **DT-227** Ugovor o kupoprodaji roba zaključen između Federalne uprave civilne zaštite i „FH Srebrna Malina d.o.o. Srebnica br. 07-11-13-176-1/20 i broj 6626/2020 od 3.4.2020. godine – predmet ugovora su respiratori oznake ACM812A;

³⁷⁹ Str. 5 Nalaza i mišljenja vještaka

³⁸⁰ Str. 6-8 Nalaza i mišljenja vještaka

³⁸¹ Vještak je na glavnom pretresu, u ovom dijelu, izvršilo ispravku u pisanom nalazu navodeći da se radi o tehničkoj grešci, te da je umjesto iznosa 365.551,74 KM, treba da stoji 356.551,74 KM.

nisu izvršene zbog blokiranih računa pravnog lica. Dalje je navela da na raspolaganju nije imala ugovor o posredovanju zaključen između pravnih lica „F.H. Srebrena malina“ i „BTL Medical Montenegro“ na iznos od 150.000,00 EUR, te isključila mogućnost da bi taj ugovor, i da ga je imala, uvećao troškove nabavke respiratora. Vještak je bila izričita da podaci koje je navela u svom nalazu predstavljaju jedine troškovi koji nastaju prilikom uvoza robe, *„drugi troškovi ne nastaju“*. Potvrdila da je prilikom obračuna troškova u odnosu na tačku 1. Nalaza, uzela u obzir samo proviziju po ino-uplati za 100 respiratora, dok je druge provizije koje se odnose na plaćanje dadžbina po nalogima svrstavala u ostale troškove, a ne u troškove vezane za nabavku respiratora, iako su odnosile na račune u vezi sa tom nabavkom. Na tvrdnju braniteljice da u trošak nabavke respiratora nije uzela u obzir cijenu koštanja radnika, ni cijenu koštanja iznajmljivanja prostora i slično, vještak je izjavila da se to ne uračunava, te potvrdila da u ovaj trošak nije uračunavala ni porez na dobit. U dodatnom ispitivanju, vještak je na upit tužioca potvrdila da u dokumentaciji koju je dobila ne postoji Ugovor o posredovanju na iznos do 150.000,00 EUR.

Vještak Radivoje Ikončić³⁸² je na glavnom pretresu izložio svoj pisani nalaz i mišljenje³⁸³ u odnosu na zadatke koji su mu naloženi Naredbom Suda BiH, a na prijedlog odbrane III-optuženog.

U odnosu na prvi zadatak koji se ticao utvrđivanja troškova pravnog lica "F.H. Srebrena malina" za plaćanje nabavke respiratora ACM 812a, uključujući sve prateće troškove povezane sa ovom nabavkom i sve planirane, a ne izvršene troškove, vještak je najprije naveo uplatu za respiratore po predračunu koja je izvršena 17.4.2020. godine u iznosu od 7.620.300,00 KM, po izvodu broj 55, a zatim pojedinačne plaćene troškove nabavke koje ukupno iznose 1.695.154,90 KM³⁸⁴. Vještak je u ovom dijelu naveo i neplaćene troškove nabavke koji iznose ukupno 9.951,67 KM³⁸⁵, te zaključio da nabavna vrijednost respiratora sa direktnim troškovima do odredišta u Sarajevu (uključujući PDV i neplaćene, a nastale troškove) iznose ukupno 9.325.406,57 KM.

Obrazlažući dio nalaza koji se odnosi na drugi zadatak i utvrđivanje dobiti koju bi pravno lice "F.H. Srebrena malina" ostvarilo uslijed nabavke respiratora, a nakon isplate svih plaćanih i planiranih troškova, vještak je najprije istakao da se utvrđivanje dobiti vrši na način da se uzme nabavna vrijednost sa PDV-om i stavi u odnos sa prodajnom cijenom sa PDV-om i tako dobije postotak ostvarene dobiti. Naveo je da je prilikom obračuna dobiti, pored direktnih, uključio i jedan dio indirektnih troškova, koji se odnose na plate zaposlenih, kancelarijske troškove, troškove materijala, komunalnih i telefonskih usluga, a koji su usko vezani za konkretan posao i bez kojih on ne bi ni bio urađen, a koji iznose ukupno

³⁸² Saslušan na ročištu 2.11.2022. godine

³⁸³ DO-III-45 Nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke, Radivoje Ikončić od 17.5.2022. godine

³⁸⁴ Prema nalazu vještaka ovi troškovi obuhvataju: trošak obrade naloga od 17.4.2020. godine u iznosu od 11.430,45 KM, naknadu za konverziju od 17.4.2020. godine u iznosu od 3.810,15 KM, kursne razlike od 17.4.2020. godine u iznosu od 19.050,00 KM, prenos sredstava za iznos doznaku od 24.4.2020. godine u iznosu od 19.568,08, Račun prevoznika, avio kompanije od 20.4.2020. godine u iznosu od 297.286,16 KM, carinske deklaracija od 29.4.2020. godine u iznosu od 1.078.878,87 KM i carinska deklaracija 15.6.2020. godine u iznosu od 265.131,19 KM.

³⁸⁵ Prema nalazu vještaka ovi troškovi obuhvataju troškove špedicije u iznosu od 3.106,26 KM i troškove ležarine u iznosu od 6.845,41 KM.

34.506,14 KM, dok je iz pisanog nalaza vještaka³⁸⁶ uočljivo da je u ovom dijelu uzeo u obzir i utrošak sredstava prenesenih na račun po nalogu Suda, u ukupnom iznosu od 475.339,51 KM, što ukupno čini iznos od 509.845,65 KM na ime troškova vezanih za predmetni poslovni događaj. Stoga, kada se nabavna vrijednost robe sa PDV-om i troškovima u iznosu od 9.835.252,22 KM³⁸⁷ stavi u odnos na prodajnom vrijednošću sa PDV-om u iznosu od 10.530.000,00 KM, ostvarena dobit pravnog lica "F.H. Srebrena malina" iznosi 6,6%³⁸⁸. Na upit braniteljice koliko bi iznosila marža³⁸⁹ u konkretnom slučaju, vještak je izjavio 11%.

Vještak je potvrdio da prilikom obračuna nije uzeo u obzir planirani trošak, odnosno obavezu opravnog lica "F.H. Srebrena malina" prema „BTL Medical Montenegro“ u iznosu od 150.000,00 EUR (Ugovor o posredovanju), navodeći da to nije učinio jer je imao istu metodologiju kao i vještak Tužilaštva i nije želio da uzima podatke sa bruto bilansa, već direktno sa izvornih dokumenata da utvrđuju činjenično stanje, naglašavajući da ova obaveza stoji na kartici prema ugovaraču. Na pitanje braniteljice koliko bi dobit procentualno iznosila da je uračunat i ovaj trošak, vještak je izjavio da bi dobit iznosila 4%. Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok je potvrdio da je Ugovor o posredovanju bio evidentiran na kartici dobavljača za usluge, a da ne može sjetiti na kojem kontu.

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je zaključio da nije mogao tačno utvrditi visinu koristi koju su ovi optuženi zloupotrebama svojih položaja i ovlaštenja realiziranom javnom nabavkom respiratora omogućili III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu.

Takođe, Sud nije mogao utvrditi da li je III-optuženi Hodžić samostalnim radnjama kao pojedinac zloupotrebama sebi i pravnom licu dodatno pribavio korist nezakonitom realizacijom nabavke 100 respiratora, jer je prema provedenim dokazima za tajni pristanak na višestruko uvećavanje kupoprodajne cijene medicinskih respiratora III-optuženi pristao, ali da se to ne prikaže prilikom kupovine, dakle da se lažno prikaže cijena respiratora, na koju ponuđenu prevaru na štetu federalnog budžeta i poreskih obveznika je III-optuženi Hodžić pristao, te je u nastavku prihvatio kao istinite lažne profakture za nabavku predmetnih respiratora, sve kako je to već opisano u izreci izrečene presude i ranije obrazloženo, dakle prihvatio da bude „počašćen“ od Sanje Lekić, odnosno da od nje primi novčani dar, u nepoznatom iznosu, za sebe i druga lica, ali da nije poznato, odnosno da nije dokazano da je takav novčani dar primio.

Visina pribavljene koristi III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu se nije mogla utvrditi zbog načina na koji je realizirana ova nezakonita javna nabavka. Naime, zbog činjenice da nije zaključen ugovor o javnoj nabavci jer nije proveden zakonit postupak javne nabavke, već je zaključen ugovor o kupoprodaji roba u kojem je cijenu formirao ponuđač, tj. dobavljač kao prodavac, III-optuženi Hodžić, koja je avansno u 100% iznosu isplaćena

³⁸⁶ Str. 6 i 7. Nalaza

³⁸⁷ 9.325.406,57 KM + 509.845,65 KM = 9.835.252,22 KM

³⁸⁸ A što iznosi **694.747,78 KM**. U vezi s tim, vještak se u pisanom nalazu osvrnuo i na nalaz vještaka optužbe i naveo i da bi u slučaju da se uzmu troškovi nabavke respiratora koje je iskazao vještak Stamen Jovičić (9.790.292,75 KM), onda bi dobit iznosila 739.707,25 KM, što procentualno iznosi 7,1%.

³⁸⁹ Vještak je pretresu objasnio da se marža obračunava na način što se stavljaju u odnos nabavna vrijednost robe bez PDV-a, sa prodajnom vrijednošću robe bez PDV-a.

iz federalnog budžeta, ostala je za treća lica, za javnost, i podobno za Sud nepoznata tačna razlika između nabavne i prodajne cijene robe, tj. medicinskih respiratora, koji iznos je prisvojio III-optuženi, što je ostalo poznato samo III-optuženom Hodžiću.

Prilikom zaključenja predmetnog ugovora o kupoprodaji roba u kojem je cijenu formirao ponuđač, tj. dobavljač kao prodavac III-optuženi Hodžić, koja je avansno u 100% iznosu isplaćena iz federalnog budžeta, uopće nije bila određena ili određivo ugovorena dobit za III-optuženog Hodžića i njegovo pravno lice, što je umišljajni propust ugovarača, II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića, upravo kako bi se III-optuženom Hodžiću omogućilo netransparentno sticanje koristi u što većem iznosu, jer se ostavila mogućnost III-optuženom Hodžiću da ovakvim ugovaranjem ostvari ekstra dobit prisvajanjem, za javnost i treća lica nepoznate razlike između stvarne nabavne i ugovorene prodajne cijene medicinskih respiratora.

Sud je stoga mogao samo konstatovati da je najniža visina imovinske koristi koju je pribavio, ostvario III-optuženi Hodžić za sebe i njegovo pravno lice onaj preostali iznos koji je zatečen na računu njegovog pravnog lica nakon što je okončan postupak ove javne nabavke, jer je na računu pravnog lica prethodno bio manji beznačajni novčani iznos prije uplate pomenutog budžetskog novca za nabavku respiratora tako da je kao imovinska korist koju je pribavio, ostvario III-optuženi Hodžić za sebe i njegovo pravno lice upravo onaj iznos naveden u izreci presude, *„ne manje od 694.747,78 KM (šestotinadevedestčetirihi, jadesedamstočetredesetsedam KM i sedamdesetosam pfeniniga), kcji iznos čine sredstva blokirana po Fješerju Suda BiH i potrošena sredstva opisana ovom tačkom pod 1.3. izreke“*, koji iznos je utvrđen na osnovu prihvaćenog vještačenja odbrane koji je ocjenjen kao stručan i pouzdan.³⁹⁰

Sud smatra da zaključeni kupoprodajni ugovor, po osnovu javne nabavke, uz prethodno ostvarena sva obilježja predmetnog krivičnog djela, sam po sebi predstavlja korist i time ostvaren oblik, dok pitanje razlike stvarne vrijednosti roba i visina prisvajanja razlike u cijenama, te fiktivno uvećanje vrijednosti na štetu ugovornog organa i budžeta Federacije predstavlja dodatne okolnosti kod utvrđivanja stepena krivične odgovornosti i odmjeravanja kazne za optužene, osobito za III-optuženog Hodžića i njegovo pravno lice.

Konačno, Sud zaključuje da se zaključivanjem nezakonitog ugovora delegalizuje i dobit koja bi bila zakonita da je ugovor utemeljen na zakonitoj osnovi. Tim činom, delegalizacije dobiti, ista faktički postaje korist po predmetnom krivičnom djelu, kako je Sud i ocijenio, utvrđujući da je ista upravo u iznosu kako je to prethodno navedeno. Momentom kada je dobit postala faktička korist po učinjenom krivičnom djelu, istu više nije bitno precizno niti označiti, obzirom da je korist u ovom slučaju, kako je to prethodno navedeno, mnogo više od materijalnog iskazivanja. Samo privilegovanje III-optuženog u ovoj sferi je korist, dobijanje posla koji se inače ne bi mogao dobiti, jeste korist, pa je stoga i svaki novčani

---

³⁹⁰ Kao što je to već ranije istaknuto, Sud je oba vještačenja (i optužbe i odbrane) prihvatio kao objektivna i data u skladu sa pravilima struke. Međutim, uočene razlike u kategorizaciji troškova koji su nastali prilikom nabavke respiratora, a što je u konačni rezultiralo i različitim novčanim iznosima za koje su vještaci utvrdili da predstavljaju dobit pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, utjecale su da se prilikom utvrđivanja visine imovinske koristi Sud više prikloni nalazu i mišljenju vještaka odbrane, ali isključivo da bi išao u korist III-optuženog i njegovog pravnog lica.

iznos proizašao iz nezakonitog posla korist, a ista svakako prelazi cenzus predmetnog krivičnog djela.

Pitanje pričinjene štete

Kako je to uvodno izloženo, pitanje pribavljene pričinjene štete realiziranom nabavkom medicinskih respiratora je pokrenuto, opisano i utvrđeno u tač. 1.2. izreke presude, odnosno u tač. 2.2. optužnice:

„...za Budžet Federacije BiH prouzrokovalo štetu u neutvrđenoj novčanjoj visini kojoj je učinjenim krivičnim djelima isplaćen iz Budžeta Federacije BiH, jer kupljena a potom i isporučena medicinska oprema, 100 kom respiratora tipa ACM812A, ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljelosti COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija.“

Odgovor na pitanje visine štete koja je tim zloupotrebama nanesena budžetu federacije, zdravstvu i građanima zavisio je od odgovora na pitanje o cijeni i kvaliteti nabavljenih respiratora, odnosno o njihovoj korisnosti za liječenje bolesnika s COVID-19.

Nakon provedenih dokaza optužbe i odbrane, posebno nakon provedenih vještačenja, Sud nalazi da je Tužilaštvo dokazalo optužne navode da kupljena, a potom i isporučena medicinska oprema, 100 kom respiratora tipa ACM812A, za pomenuti iznos *"ne posjeduje ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljelosti COVID-19, zbog čega se ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija"*, o čemu je više riječi bilo u prethodnom dijelu ovog odsjeka.

U vezi sa pričinjenom štetom postavilo se pred Sud nekoliko suštinskih pitanja: da li je prije nabavke utvrđeno koji respiratori su se trebali nabaviti, invazivni, neinvazivni, ili kombinovani, odnosno da li su prije nabavke prethodno bile utvrđene tehničke specifikacije respiratora koji se trebaju nabaviti, te ako jestu kakve su bile specifikacije, ko je iste utvrdio, te da li su bile poznate optuženima. Ukoliko to nije učinjeno, zašto nije, te čija je to bila obaveza i odgovornost.

Od odgovora na ova pitanja zavisilo je pitanje odgovornosti optuženih za nabavku 100 respiratora koji nisu *"za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljelosti COVID-19"*, da se *"ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namijenjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija"*.

Nakon provedenog dokaznog postupka utvrđeno je, čemu je više riječi bilo u prethodnom dijelu ovog odsjeka, da je nabavljeno 100 medicinskih respiratora koji se mogu koristiti kao tzv mobilni, transportni respiratori, za kraću upotrebu na stacionarnim pacijentima do jednog sata, kako je to navedeno tokom vještačenja, te da nisu podesni „u jedinicama intenzivne terapije, odnosno isti nisu namjerjeni upotrebi u invazivnom liječenju, posebno za bolesnike s COVID-19 kcji su u kritičnom stanju i kcjima može trebati dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija“.

Također, nakon provedenog dokaznog postupka Sud je zaključio da nabavka respiratora nije bila prethodno tehnički pravilno i potpuno specificirana, što je vidljivo iz iskaza saslušanih svjedoka, posebno svjedoka Pehara, te materijalne dokumentacije, jer je bila iskazana, u Planu potreba Federalnog Zavoda za javno zdravlje, objedinjena količina od 300 medicinskih respiratora, ali uz nedovoljnu i nepotpuno specificiranje da radi o respiratorima za „djecu i odrasle“.

Međutim, unatoč ovom Sud je mišljenja da II-optuženi Solak i III-optuženi Hodžić nisu smjeli zaključivati kuporodajni ugovor za 100 medicinskih respiratora bez prethodno utvrđenih od strane stručnih organa potvrđene i odobrene tehničke specifikacije, pa je stoga odgovornost zbog nabavke 100 medicinskih respiratora koji u većem broju nisu odgovarali svrsi upravo odgovornost oba ova optužena, ali i I-optuženog Novalića koji je imao presudnu ulogu kod odabira stručno nekvalificiranog III-optuženog Hodžića i njegovo neregistrirano i tako nekvalificirano za veletrgovinu medicinskih sredstvima pravno lice, pa tako i za ovu nabavku medicinskih respiratora i njegovo favoriziranje do okončane nabavke.

Kako prethodno nije bila utvrđena tehnička specifikacija respiratora koji su nabavljeni, i da prethodno nije bila utvrđena struktura po vrsti, odnosno pitanje da li je u strukturi trebalo biti svih 100 respiratora performansi za tretman najtežih pacijenata, ili veći dio dok bi ostatak bili transportni respiratori za kratkotrajno liječenje klase nabavljenih, to se ukupna šteta i njena visina nije mogla procijeniti i tačno utvrditi, za koju su nesumnjivo optuženi odgovorni, međutim kako se optuženim stavlja na teret da su zloupotrebama svojih službenih položaja i ovlaštenja umišljajno pribavili korist, a ne da su istim namjeravali pričiniti štetu drugom, to šteta u ovom slučaju nije bitno obilježje krivičnog djela već okolnost koju je Sud cijenio ka posljedicu krivičnog djela kod utvrđivanja stepena odgovornosti i odmjeravanja kazni.

Podsjetimo se da se kod odabira vrste, tipa i tehničkih specifikacija medicinskih respiratora presudna uloga prepušta stručno nekvalificiranom III-optuženom Hodžiću i njegovom neregistriranom i tako nekvalificiranom pravnom licu za veletrgovinu medicinskih sredstvima, pa tako i za ovu nabavku medicinskih respiratora, te II-optuženom Solaku koji je takođe stručno nekvalificiran za ovakvu nabavku koji samovoljno odlučuje bez učešća Komisije za nabavke ugovornog organa, u čijem sastavu bi bio najmanje jedan stručnjak doktor medicine specijalist anesteziolog, odnosno bez učešća *ad hoc* formirane Komisije u skladu sa Zakonom, jer se prvo III-optuženi Hodžić obraća u ime svog pravnog lica II-Solaku kao zastupniku ugovornog organa, nakon što je od ovog saznao koji iznos će mu

avansno biti stavljen unaprijed na raspolaganje i nakon što je od ovog saznao za koju količinu, kada III-optuženi Hodžić u ime svog pravnog lica II-optuženo Solaku, kao zastupniku ugovornog organa, dostavlja ponudu za predmet kupoprodaje robe - respirator invazivi HC VE003 (100 komada), za ukupni iznos cijene od 10.530,000,00 KM, i to "prema tehničkim karakteristikama navedenim u ponudi Prodavca broj 7737/2020 od 02.04.2020. godine", koja će činiti sastavni dio budućeg ugovora.

Međutim, suprotno pravilima Zakona o javnim nabavkama po kojem ugovorni organ utvrđuje predmet nabavke, odnosno robu, vrstu i količinu (broj) i tehničke specifikacije, te vrijednost nabavke odnosno cijenu, nakon čega ovo objavljuje i poziva ugovorne i kvalificirane subjekte, ili se takvim subjektima direktno obraća sa ovako utvrđenim elementima javne nabavke ukoliko se odluči za takvu vrstu javne nabavke, u konkretnom slučaju se radi sve obrnuto, umišljajno pogrešno, kako bi se favorizirao III- optuženi i njegovo pravno lice, tako da tek nakon pomenute ponude III-optuženog slijedi donošenje odluke FCUZ kao ugovornog organa, što je sve posljedica prethodnog dogovora optuženih Novalića, Solaka i Hodžića.

Podsjetimo se da je nabavka medicinskih respiratora formalno započeta kada je II-optuženi Solak, u svojstvu zastupnika ugovornog organa FCUZ, donio Odluku o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020.godine, za nabavku roba, respirator invazivni HC VE003 (100 komada), koja će kasnije biti zamijenjena (krivotvorena) sa Odlukom (FUCZ) o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, broj: 07-11-13-176/20 od 3.4.2020.godine, za nabavku roba, respirator invazivni ACM812A Beijing Aerospace Changfeng Co (100 komada).

Ovom odlukom o javnoj nabavci robe, respirator invazivni HCVE003 (100 komada), te drugom odlukom ugovorni organ FCUZ, tačnije II-optuženi Solak, odlučuje da: (1) pokrene postupak javne nabavke medicinskih respiratora za potrebe zdravstvenih ustanova Federacije, (2) odredi se u odnosu na vrstu postupka javne nabavke, odnosno da se u nabavci medicinskih respiratora za potrebe zdravstvenih ustanova Federacije neće primijeniti bilo koji Zakonom o javnim nabavkama propisani postupak, niti će se primjenjivati na budući ugovor o kupoprodaji Zakon o javnim nabavkama, (3) određuje količinu medicinskih respiratora za potrebe zdravstvenih ustanova Federacije u iznosu od 100 komada medicinskih respiratora, (4) određuje vrstu medicinskih respiratora za potrebe zdravstvenih ustanova Federacije: invazivni, (5) kao i tehničke specifikacije kada je u odluci naveo da se nabavljaju respirator invazivni HC VE003.

Dok je za odabir medicinskih respiratora tipa invazivnim model HC VE003 vršena makar privatna i neformalna stručna provjera putem Ureda premijera Federacije, pa tako i premijera Federacije I-optuženog Novalića, na ranije u ovom obrazloženju opisane načine, dakle bez stručne provjere ugovornog organa, dakle II-optuženog Solaka, takva stručna provjera je potpuno izostala kod nabavke medicinskih respiratora tipa invazivni model ACM812A, do koje nabavke će doći krivotvorenjem dokumentacije javne nabavke kako je to već ranije opisano i utvrđeno.

Međutim, iako je Sud našao da je III-optuženi Hodžić prilikom pregovaranja i ugovaranja kupovine respiratora bio u zabludi u pogledu kvalitete respiratora, jer mu je posrednik u pregovorima Kristijan Marić tvrdio da su medicinski respiratori tipa ACM812A kombinovani, invazivni i neinvazivni, pa da odgovaraju svrsi nabavke, mada slabije kvalitete u odnosu na prvobitno ugovorene medicinske respiratore tipa invazivnim model HC VE003, u što je III-optuženi Hodžić iz neznanja povjerovao, to u konačnici ne opravdava III-optuženog Hodžića jer je ove činjenice bio dužan provjeriti i utvrditi kod nadležnih stručnih lica, institucija, posebno kod ugovornog organa prije nabavke i prije uplate 10 miliona maraka prodavaču, što nije učinjeno jer: (1) je nabavka povjerena, po odluci I-optuženog Novalića, stručno nekvalificiranom III-optuženom Hodžiću i njegovom neregistriranom i tako nekvalificiranom pravnom licu za veletrgovinu medicinskih sredstvima, te II-optuženom Solaku koji je takođe stručno nekvalificiran za ovakvu nabavku koji samovoljno odlučuje bez učešća Komisije za nabavke ugovornog organa, u čijem sastavu bi bio najmanje jedan stručnjak doktor medicine specijalist anesteziolog, odnosno bez učešća *ad hoc* formirane Komisije u skladu sa Zakonom.

Upravo ove porazne, za građane Federacije katastrofalne činjenice, da je utrošeno 10 miliona budžetskog novca za spašavanje života i zaštitu zdravlja građana tokom pandemije nabavkom 100 medicinskih respiratora čija upotreba na bolesnicima s COVID-19 za tretman i liječenje bolesnika s COVID-19 koji su u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, može biti veoma opasna po njihove živote i zdravlje sa mogućim smrtnim ishodima takvih pacijenata, potvrđuju da se nije smjelo odlučiti da nabavku tako visoko sofisticiranih medicinskih uređaja respiratora vrši pravno lice čija je osnovna djelatnost „*ostala prerada i konzervisanje voća i povrća*“, koje nije registrirano i stručno ospodobljeno za uvoz medicinske opreme, niti je to njegov vlasnik, što je bilo u jasnoj suprotnosti sa zakonskim propisima o uvozu i prometu medicinskih sredstava, protivno odredbama ZJN, te odluci Vlade Federacije da se tako nešto može povjeriti samo zdravstvenim ustanovama koje u tim situacijama samo one mogu odstupiti od odredbi Zakona o javnim nabavkama.

Konačno, za Sud je utvrđeno je da su nabavljeni respiratori koji nisu podesni i sigurni za medicinsku pomoć pacijentima koji su u kritičnom stanju i kojima treba dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija, pa tako nisu podesni i sigurni i za pacijente oboljele od Covid virusa koji su u teškom zdravstvenom stanju zbog čega im je potrebna „*dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija*“, u količini od 100 komada za zdravstvene ustanove u Federaciji, ali da su podesni i korisni za pacijente kojima je potrebna kratkotrajna ventilacija u kolima hitne pomoći i za pacijente koji nisu u pokretu do jednog sata, pa je zaključak da nabavljeni medicinski respiratori nisu beskorisni, izuzev za teške i najteže pacijente kojima je potrebna „*dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija*“ tokom pandemije i nakon pandemije.

Kako prethodno od strane nadležnih federalnih stručnih službi Zavoda za javno zdravstvo i Ministarstva zdravlja Federacije nije utvrđena tačna potreba za određenom vrstom i modelima medicinskih respiratora, kao i njihove tehničke specifikacija, pa tako ni njihova struktura i omjer u količini od 100 naručenih komada za zdravstvene ustanove u Federaciji

kada su u pitanju invazivni i mobilni kakvi su dobiveni, a ne može se isključiti da bi u pravilno provedenom postupku javne nabavke tokom pandemije u okviru potreba pored invazivnih medicinskih respiratora bila potreba i za mobilnim, to se nije mogla utvrditi visina štete koja je pričinjena po budžet Federacije, zdravstvene ustanove u Federaciji i po zdravstveni sistem Federacije, po građane, zbog toga što su kupljena u količini od 100 respiratora svih 100 njih opisanih mogućnosti, dok je u kompletnoj količini izostala količina respiratora za pacijente kojima je potrebna „dugotrajna invazivna i visoko-niska ventilacija“ tokom pandemije i nakon pandemije.

Dakle, nesumnjivo je radnjama optuženih Novalića, Solaka i Hodžića i njegovog optuženog pravnog lica pričinjena šteta po budžet Federacije, zdravstvene ustanove u Federaciji i po zdravstveni sistem Federacije, u konačnici po građane Federacije nabavkom predmetnih medicinskih respiratora, koja šteta je evidentna za vrijeme i tokom pandemije, ali i za vrijeme nakon pandemije, čija visina se međutim nije mogla utvrditi.

Zaključna i završna razmatranja o krivnji optuženih za krivična djela za koja su oglašeni krivim i odovornim (produženo krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, sve u vezi sa čl. 31. (saučesništvo) i 55. (produženo krivično djelo) istog Zakona i krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH.

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je na stavu da je u cjelosti odgovorio na ključna pitanja koja su su pred Vijećem postavila od početka suđenja i na koja je trebalo pravilno i zakonito odgovoriti, od čijeg pravilnog i zakonitog odgovora zavisi pravilna i zakonita primjena prava na utvrđeno činjenično stanje i sudska odluka s tim u vezi, podsjećamo:

1. Da li je FUCZ mogao biti ugovorni organ za sporne javne nabavke,
2. Da li su postupci spornih javnih nabavki provedeni pravilno i zakonito (započeti i nedovršeni postupak, kao i započeti i dovršeni), odnosno da je je pravilno i zakonito odabran postupak javne nabavke,
3. U slučaju da su predmetne javne nabavke bile nezakonite, da li se u konkretnim slučajevima nepravilnih i nezakonitih nabavki radilo o radnjama zloupotreba službenih i odgovornih lica radi pribavljanja koristi za sebe i/ili druge,
4. Ukoliko su počinjene radnje zloupotreba službenih i odgovornih lica radi pribavljanja koristi za sebe i/ili druge u postupcima javnih nabavki da li su optuženi postupali udruženo, kao kriminalna grupa, u skladu sa planom udruženja i uputama organizatora,
5. Da li je zloupotrebama ostvarena korist ili pričinjena šteta, pa ukoliko jeste ko je istu pribavio, odnosno prouzročio,

6. Da li su nabavljeni medicinskih respiratori kvalitetni i podesni za liječenje COVID pacijenata, posebno onih teže ili teško oboljelih od ove zarazne bolesti.

Sud smatra da je nakon provedenog dokaznog postupka u cjelosti argumentirano i razložno odgovorio na ova pitanja.

Vlada Federacije je u vezi sa pomenutom Odlukom kojom je proglašeno stanje nesreće uzrokovano pojavom „Koronavirusa“ na području Federacije BiH donijela Zaključak broj 6. kojim *„Vlada Federacije daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama, radi nabavka na tržištu dostupnih respiratora, medicinske opreme, medicinskih sredstva, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije, a u vezi sa članom 187. Zakona o zdravstvenj zaštiti“ („kada ulogu upravljanja akcijama zaštite i spašavanja na teritoriji Federacije, odnosno području kantona preuzima Federalni, odnosno kantonalni štab civilne zaštite“).*

Svrha i cilj pomenute Odluke Vlade Federacije i pratećih zaključaka pod brojevima 4., 5. i 6., je bila očigledna namjera Vlade da se, pozivom na član 10. Zakona o Javnim nabavkama, u situaciji efikasne borbe protiv pandemije, na planu spašavanja života i zaštiti zdravlja građana Federacije, zdravstvenim ustanovama u Federaciji povjeri postupak javnih nabavki odstupanjem od odredbi Zakona o javnim nabavkama te tako pojednostavi postupak javnih nabavki,

Dakle, ovo ovlaštenje zdravstvenim ustanovama je predstavljalo zapravo odstupanje od svih propisanih procedura Zakona o javnim nabavkama, radi nabavke medicinske opreme, medicinskih sredstava, uključujući i medicinske respiratore, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije.

Vlada je na toj sjednici odlučila da se pomenute javne nabavke preduzimaju putem zdravstvenih ustanova Federacije pozivom na odredbu 10. tačka Zakona o javnim nabavkama, čime je Vlada je zapravo za postupke javnih nabavki suspendirala primjenu Zakona o javnim nabavkama u korist zdravstvenih ustanova kojima je dala saglasnost i široka diskreciona ovlaštenja da nabavljaju medicinska sredstva i opremu po vlastitoj procjeni i bez utvrđenih za tu priliku procedura Zakona o javnim nabavkama, podrazumijeva se sa registriranim veletrgovcima medicinskih sredstava i lijekova, pozivom na odredbu 10. tačka Zakona o javnim nabavkama,

Za Sud je ovakva odluka Vlade FBiH da se pozivom na član 10. Zakon o javnim nabavkama stavi van snage primjena odredbi Zakona o javnim nabavkama problematična, sporna jer je suprotna sudskom tumačenju odredbi Zakona o javnim nabavkama, te zvaničnom tumačenju Agencije iz saopštenja od 17.03.2020. godine, uz sudsku napomenu da su ugovorni organi samostalni u tumačenju i primjeni Zakona o javnim nabavkama.

Međutim, ovakva za Sud sporna Vladina i citirani Zaključak pod brojem 6. kojim se *„daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o Javnim nabavkama ...“* se može razumjeti

i kao pravno problematičan i nespretn, ali dobronamjieran napor federalne vlasti da se zdravstvenim ustanovama ubrza i olakša hitna nabavka svih neophodnih medicinskih sredstava i opreme, koja situacija je, međutim, nalagala svim učesnicima, ugovornim organima da prilikom javnih nabavki ne postupaju površno, proizvoljnom primjenom prava, već da postupaju tzv pažnjom dobrog privrednika, pažnjom dobrog domaćina, dakle povišenom pažnjom, krajnje oprezno, savjesno i pošteno, za dobrobit građana, u cilju spašavanja njihovih života i zaštitu zdravlja.

Postupkom javne nabavke pozivom na odredbu člana 10. Zakona o javnim nabavkama, dakle pravilom izuzeća od primjene odredbi tog Zakona, praktično njegovom suspenzijom, otvorilo se široko polje diskrecije, posebno proizvoljnosti u primjeni prava, protivpravnosti i zloupotreba iz razloga što ova oblast nije regulisana Zakonom o javnim nabavkama, prepuštena je internim aktima ako se uopće donose od strane ugovornih organa, te opštim zakonskim principima i poslovnim pravilima, kako je to bilo u ovom slučaju.

I na kraju ovog poglavlja korisno je podsjetiti se na određena pravna i činjenična utvrđenja Suda kao odgovore na ključna pitanja koja su se postavila pred Vijeće u vezi sa predmetnim javnim nabavkama prilikom odlučivanja, koja su izložena u prethodnim dijelovima ovog poglavlja.

FCUZ kao ugovorni organ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, nije mogao pokrenuti postupak javne nabavke medicinskih respiratora na način da zastupnik ugovornog organa donosi odluku o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, pozivajući se na član 10. („Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona“) stav 1. tačka b) Zakona o javnim nabavkama („*ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtijeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini*“) jer se u konkretnom slučaju nije mogla primijeniti pomenuta odredba člana Zakona o javnim nabavkama, pa tako niti izuzeti od primjene odredbi ovog Zakona kupovina medicinskih respiratora koja će biti ugovorena između II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića.

Ugovorni organ FCUZ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, kada se odlučio na javnu nabavku medicinskih respiratora, morao je pokrenuti postupak javne nabavke medicinskih respiratora i isti okončati isključivo primjenom jednog od propisanog postupka javne nabavke, konkretno postupkom propisanim članom 21. Zakona o javnim nabavkama koji je predviđen za tzv krizne situacije, ali ne isključivo zbog toga što je to navela Agencija za javne nabavke u svom javnom saopštenju od 17.3.2020. godine jer tumačenja Agencije za javne nabavke nisu obavezujuća za ugovorne organe (prema članu 92. Zakona o javnim nabavkama, stav 3., nadležnost Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine iz tačke d) je „*pružanje tehničke pomoći i savjetodavnih mišljenja ugovornim organima i ponuđačima u vezi s pravilnom primjenom ovog zakona i podzakonskih akata*“), već prvenstveno po osnovu pravilnog i zakonitog tumačenja odredbi Zakona o javnim nabavkama što je bila obaveza ugovornog organa i njegovog zastupnika, direktora FCUZ, II-optuženog Solaka.

U tako pravilnom i zakonito pokrenutom postupku javne nabavke, ugovorni organ kod dodjeljivanja ugovora o javnoj nabavci ugovornoj strani (dobavljaču, prodavcu) ne bi mogao ugovoriti i obezbjediti avansno plaćanje dobavljaču u iznosu od 100% nabavne

cijene jer to zakonske odredbe ne dozvoljavaju, što je dakle u ovom konkretnom slučaju umišljajno izbjegnuto upravo kako bi se nekvalificiranom optuženom pravnom licu bez registracije za veletrgovinu medicinski sredstvima, bez boniteta i poslovnog kredibiliteta u oblasti veletrgove lijekovima i medicinskim sredstvima, i bez finansijskih sredstava, dodijelilo 10 miliona budžetskog novca kako bi nezakonitom javnom nabavkom mogao realizirati tako dodijeljen kupoprodajni ugovor i tako ostvario imovinsku korist za pravno lice i njegovog vlasnika.

U slučaju pravilno i zakonito pokrenutog postupka javne nabavke, ugovorni organ bi pokrenuto javnu nabavku odlukom u kojoj bi, nakon prethodno pribavljenih tehničkih specifikacija od strane stručnih lica i organa, utvrdio predmet javne nabavke, procijenio vrijednost javne nabavke nakon prethodnog istraživanja tržišta, te se direktno obratio, ukoliko bi se opredjelo zbog razloga hitnosti takvom postupku, jednom ili više od registrovanih veletrgovaca u BiH, u kritično vrijeme je bilo 273 registrovana veleprometnika medicinskih sredstava u BiH (prema provedenim dokazima u spisu), od kojeg/kojih bi potom dobio ponudu za zaključenje ugovora o javnoj nabavci prema prethodno pravilno utvrđenom predmetu i njegovim tehničkim specifikacijama i vrijednosti, cijeni, svakako bez mogućnosti ugovaranja avansnog plaćanja bužetskim novcu dobavljaču u iznosu od 100% cijene nabavke.

Iz provedenih dokaza je utvrđeno da ugovorni organ FCUZ nije samostalno, savjesno i profesionalno, pravilno i zakonito pokrenuo postupak javne nabavke, pravilno i zakonito izabrao odgovarajući zakonom propisani postupak, pravilno i zakonito utvrdio elemente javne nabavke, i to predmet javne nabavke u tehničkom smislu (tehničke specifikacije) i procijenjenu vrijednost javne nabavke, niti se pravilno i zakonito opredjelo za ugovornu stranu, jer u konkretno slučaju ugovorna strana nije bila kvalificirana, jer to nije moglo biti pravno lice koje nije ovlašteno pa tako kvalificirano i osposobljeno za veletrgovinu medicinskim sredstvima.

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud nalazi da su nezakonite javne nabavke dokazane u odnosu na prva četiri optužena lica, I-optuženog Fadila Novalića, II-optuženog Fahrudina Solaka, III-optuženog Fikreta Hodžića, te IV-optuženo pravno lice "Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, da su ove nezakonite javne nabavke počinjene zloupotrebama položaja i ovlaštenja u korist III-optuženog Fikreta Hodžića i njegovog IV-optuženog pravnog lica "Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica, čime su ovi optuženi počinili produženo krivično djelo *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. KZFBiH, sve u vezi sa čl. 31. (saučesništvo) i 55. (produženo krivično djelo) istog Zakona.

Za ovo produženo krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH počinjeno u saučesništvu Sud je nakon okončanog dokaznog postupka našao da se u konkretnom slučaju radilo o relativno jednostavnom i lako dokazivom produženom krivičnom djelu *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* u postupku javnih nabavki.

Za tako nabavljena medicinska sredstva, medicinske respiratore, za pojedine bh. federalne medije nametnula su se pitanja kvalitete već po njihovom dospjeću na sarajevski aerodrom u aprilu 2020. godine, kao i pitanje poslovnih referenci za dobavljača, posljedično i pitanje zakonitosti nabavke, što je sve ukupno nakon javnog problematiziranja nabavke pokrenulo

ostale medije, javnost i potom organe gonjenja na rasvjetljavanje ovog slučaja, tzv afera respiratori, sada se može reći dokazanog krivično pravnog predmeta nesumnjivo visoke korupcije u oblasti javne nabavke u toku pandemije, na štetu građana Federacije, nabavljanjem medicinskih uređaja koji najvećim dijelom ne odgovaraju svrsi i ciljevima nabavke.

Suprotno stavu i tvrdnjama odbrane, da optuženi nisu počinili bilo kakve protivpravosti ili da su optuženi eventualne propuste počinili u nekoj vrsti krajnje nužde za dobrobit građana Federacije, u svrhu spašavanja života i zaštite zdravlja građana, zbog čega ne bi bili krivično odgovorni, ili da ne bi trebali krivično odgovarati, Sud nalazi da je dokazano da su utvrđene protivpravosti i zloupotrebe učinjene iz koristoljublja kako bi određenom i u tu svrhu odabranom fizičkom i pravnom licu, III-optuženom Fikretu Hodžiću i njegovom IV-optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“, I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak. Te izvjesni Asim, pribavili imovinsku korist zloupotrebama u nezakonito odabranom postupku javnih nabavki, što je na kraju rezultiralo štetom po zdravstveni sistem i građane Federacije u vrijeme pandemije, pa tako i danas.

Međutim, suprotno stavu Tužilaštva i provedenim dokazima, iako je kod Suda ostao visok stepen osnovane sumnje, za Sud nije dokazano da je u ovom slučaju postojao koruptivni plan optuženih, niti s tim u vezi udruživanje optuženih radi realizacije koruptivnog plana da se federalna budžetska sredstva koja su bila namijenjena ili koja su tek trebala biti namijenjena za hitnu nabavku medicinskih sredstava i opreme u borbi protiv COVIDA 19 virusne pandemije, utroše za netransparentnu nabavku preko odabranih, za optužena lica pouzdanih lica, kako bi se nezakonito sticala imovinska korist za određena odabrana lica na štetu građana i federalnog budžeta.

Dakle, kod Suda ostao visok stepen osnovane sumnje da su optuženi djelovali udruženo kao grupa postupajući u skladu sa planom grupe, ali nije dokazao izvan svake osnovane sumnje postojanje plana, niti postojanje udruženih lica, optuženih da preduzmu krivična djela *zloupotrebe položaja i ovlaštenja*, kao i ostala krivična djela kako je optuženim stavljeno na teret optužnicom, pravno kvalificirano kao krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav 1. KZ Federacije, ali jeste dokazano za Sud da su optuženi počinili produženo krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZ Federacije BiH, kako bi se IV-optuženom pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ i njenom direktoru III-optuženom Hodžiću omogućilo pribavljanje imovinske koristi na štetu budžetskih sredstava Federacije.

Pravna konstrukcija produženog krivičnog djela u krivično pravnom smislu znači da se kod više počinjenih radnji i ostvarenih posljedica produženih zloupotreba u ovom slučaju, pod uvjetima navedenim u odredbi tog člana, ne čini više krivičnih djela *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* zbog čega bi se primijenile odredbe o sticaju, već samo jedno krivično djelo, u ovom slučaju djelo Zloupotrebe položaja ili ovlaštenja, tzv. produženo, što je od značaja prilikom odmjeravanja kazni za krivično odgovorne počinitelje.

Pored toga, jedna od praktičnih posljedica konstrukcije produženog krivičnog djela jeste da se optuženi u slučaju nedokazanih radnji produženog krivičnog djela formalno izrekom presude ne oslobađaju, već se takve nedokazane radnje izostavljaju iz izreke presude.

Sud je našao više optužnih tvrdnji odnosno radnji produženog krivičnog djela *zloupotrebe i ovlaštenja* za koje je Sud utvrdio da nisu dokazane za ove optužene, koje su izostavljene iz teksta presuđenja kako je to ranije obrazloženo.

Ključni elementi zloupotrebe u ovim slučajevima javnih nabavki se ogleda kod činjenice da je nakon što je I-optuženi Novalić, prekoračivši svoja ovlaštenja premijera, odabrao i favorizirao optuženog Hodžića i njegovo pravno lice za realizaciju javnih nabavki u vrijeme pandemije, II-optuženi Solak iskoristivši ovlaštenja direktora FUCZ kao ugovornog organa nabavke, suprotno odredbama člana 10. Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 39/2014) i Saopštenju Agencije za javne nabavke, broj:02-1-489-1/20 od 17.3.2020. godine, bez obrazloženja opravdanosti primjene ovog člana donio Odluku o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, te s optuženim pravnom licem „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica kojeg je zastupao III-optuženi Fikret Hodžić potpisao ugovor o kupoprodaji roba, iako ovo pravno lice nije ispunjavalo zakonske uvjete za veletrgovinu medicinskim sredstvima, sve u cilju kako bi III-optuženi Hodžić i njegovo pravno lice protivpravno pribavili ugovor o javnoj nabavci pa tako i imovinsku korist po osnovu tog nezakonitog ugovora, u čemu su mu pomogli I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak, prvi dodatnim radnjama potpisivanja tzv pisama namjere i intervencijom kod upisa ovog pravnog lica u registar veletrgovaca, a drugi i krivotvorenjem poslovne dokumentacije, ugovora o nabavci, ponude i odluke o izuzeću.

Sušтина protivpravnosti je, dakle, u tome da je ugovorni organ, odnosno njegov zastupnik, II-optuženi Solak umišljajno propustio u dvije javne nabavke da preduzme provođenje postupka javne nabavke propisan odredbama Zakona o javnim nabavkama (ZJN), i to kod nedovršene nabavke medicinske zaštitne opreme potpunim zanemarivanjem Zakona, a kod dovršene nabavke medicinskih respiratora formalnim izuzimanjem od primjene ZJN.

Iz sudske prakse i pravne teorije su vidljive procesne poteškoće kod dokazivanja i utvrđivanja krivične odgovornosti, umišljaja i namjera optuženih za krivična djela *udruživanje radi činjavanja krivičnih djela*, te krivično djelo *zloupotreba položaja ili ovlaštenja*, iz razloga jer se počinitelji ovih djela odnosno krivično pravnih radnji drže konspirativno i oprezno, postupaju skrivanjem i uklanjanjem tragova svojih radnji i posljedica svojih djela, tako da se njihova odgovornost rijetko dokazuje direktnim dokazima, subjektivnim i/ili objektivnim. Sudska praksa ukazuje na to da se umišljaj i namjere ovakvih počinitelja većinom dokazuju kombinovanjem ponekog direktnog dokaza, priznanjem nekog saučesnika, te većinski putem posrednih dokaza, indicija, koje kvantitetom i kvalitetom, čineći zatvoreni krug dokaza, nesumnjivo dovode do jedinog pravilnog nesumnjivog zaključka o krivnji.

U ovom predmetu, iako su pojedine utvrđene činjenice i okolnosti dokazane indicijama ukazivale na mogući zaključak da su optuženi opisane zloupotrebe počinili udruženo i planski, Sud nije mogao zaključiti da su optuženi nesumnjivo postupali udruženo i planski

čime bi ostvarili bitna obilježja krivična djela *udruživanje radi činjavanja krivičnih djela* zbog čega su oslobođeni od optužbe u tom dijelu optuženja. Međutim, kada je u pitanju počinjenje krivičnog djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* (u produženom trajanju), Sud je nakon provedenog dokaznog postupka zaključio van svake sumnje da su optuženi počinili određene, u izreci navedene i u ovom obrazloženju analizirane radnje *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja*, zbog čega su oglaseni krivim odnosno odgovornim, te osuđeni.

Ovakav zaključak za Sud proističe iz dokazanih činjenica i okolnosti koje se odnose na kontaktiranje optuženih, direktno ili putem drugih lica, pri čemu su optuženi bili svjesni protivpravnosti svojih postupanja, odnosno da prekoračuju i/ili iskorištavaju svoja ovlaštenja, protivno odredbama Zakona o javnim nabavkama, što ukazuju na njihovu svijest, volju i namjeru kako bi se III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica omogućila nezakonita dodjela dva ugovora javnih nabavki, akontativnim u iznosu od 100% finansiranjem III-optuženog Hodžića i njegovog pravnog lica novcem iz federalnog budžeta, dakle javnim sredstvima, novcem poreskih obveznika, kako bi III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu omogućili sticanje imovinske koristi realizacijom takvih ugovora.

Bitni elementi krivičnog djela *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* jesu svojstvo počinitelja, naime djelo čini službena ili odgovorna osoba u Federaciji, potom radnje izvršenja krivičnog djela su iskorištavanje službenog položaja ili ovlaštenja, ili prekoračanje granica službene ovlasti ili ne obavljanje službene dužnosti, dok se kao subjektivni element ovog krivičnog djela kod počinitelja traži namjera da se sebi ili drugom pribavi kakva korist, drugome nanese kakva šteta ili teže povrijedi prava drugog.

Nesporno je da su optuženi imali svojstvo službenih odnosno odgovornih lica u Federaciji, kako je to već u prethodnim redovima navedeno.

Ono što je Tužilaštvo prema optužnici bilo u obavezi dodatno dokazati, odbrana po dispoziciji osporiti, a Sud utvrditi, bilo je pitanje umišljaja i namjere optuženih, a to je razjašnjavanje optužnih tvrdnji da su opisane protivpravnosti optuženi, u svojstvu službenih i odgovornih lica, učinili u namjeri da sebi ili drugom pribave imovinsku korist, čime bi ostvarili obilježja krivičnog djela *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. KZFBiH.

III-optuženi Hodžić sa svojim preduzećem "F.H. Srebrena malina" nije mogao biti ugovorna strana kod pregovaranja, ugovaranja i zaključivanja ugovora o uvozu medicinskih sredstava, uključujući i za respiratore, budući da nije bio zakonskim i podzakonskim propisima ovlašten za takve radnje, jer nisu bili registrovani za takav promet niti registrirani, niti je imalo stručnu službu ni stručne uposlenike, niti su imali saglasnost Vlade FBiH ili bio kojeg drugog organa da zaključuju takvu vrstu poslova, posebno ne odstupanjem od odredbi Zakona o javnim nabavkama.

Kao što je to ranije rečeno, bila je umišljajno pogrešna odluka II-optuženog Solaka, kao direktora FUCZ, da se pojavi kao ugovorni organ kod nabavke 100 respiratora u vrijednosti od 10 miliona KM pozivom na odredbu člana 10 Zakona o javnim nabavkama, tj izuzimanjem od primjene tog Zakona, protivno zaključku Vlade Federacije kojom je samo

zdravstvenim ustanovama u Federaciji bilo dozvoljeno da tokom proglašene nesreće nabavljaju ova neophodna medicinska sredstva u skladu sa članom 10. Zakona o Javnim nabavkama, izuzimanjem odredbi o javnim nabavkama.

Stoga je jasan zaključak su optuženi koji su se u ovom slučaju nezakonito, a II-optuženi Solak i samovlasno kao ugovorni organ angažirali na nabavci medicinskih sredstava, respiratora, i opreme direktnim sporazumom na način da se favorizuje unaprijed poznat ponuđač i time krši načelo transparentnosti i jednakosti, putem pravnog lica koje nije ispunjavao zakonske uslove, koje nije bilo registrirano za uvoz niti registriran, protivno pomenutom zaključku Vlade, te kršenjem odredbi Zakona o javnim nabavkama, pogrešnim pozivom na odredbu člana 10. tog Zakona, umjesto postupkom propisanim članom 21. Zakona, pravno odgovorni jer su svjesno i voljno postupili suprotno pomenutom zaključku Vlade Federacije, suprotno odredbama Zakona o javnim nabavkama, kao i suprotno odredbama koje se odnose na uvoz i promet medicinskim sredstavima i opremom.

Sud u konkretnom slučaju smatra da je za ove nabavke najodgovorniji upravo II-optuženi Solak u svojstvu direktora FUCZ kada je samostalno i samovlasno kao ugovorni organ odlučio da se nabavka izvrši pogrešnim pozivom na odredbu člana 10., umjesto postupkom propisanim članom 21. Zakona o javnim nabavkama kako je to Agencije za nabavke uputila ugovorne organe, kojom prilikom se upustio u krivično djelo krivotvorenja službenih isprava kako bi istu javnu nabavku u korist III-optuženog Hodžića i njegovog pravnog lica omogućio.

Međutim, Sud nalazi da je II-optuženi Solak u svojstvu direktora FUCZ svjesno odabrao pogrešan postupak iz razloga netransparentnosti i samovlasnog diskrecionog odlučivanja upravo kako bi se odabranom i favoriziranom III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu "Srebrena malina" omogućilo da pribave imovinsku korist, što je na kraju rezultiralo posljedicom da je nabavljeno 100 respiratora za 10 miliona KM koji najvećim dijelom nisu odgovarali svrsi nabavke.

Pored realizirane nabavke 100 respiratora, za cijenu do 10 miliona KM, u okviru produženog krivičnog djela *zloupotrebe položaja i ovlaštenja* Sud je našao dokazanim i pokušaj optuženih da realiziraju nabavku zaštitne opreme, opisano u tački 2.5. optužnice odnosno izreke ove presude, također u korist III-optuženog Hodžića i njegovog pravnog lica, u planiranom iznosu od 2.900.000,00 KM, koja nabavka je planirana također protivno odredbama Zakona o javnim nabavkama i pomenutom zaključku Vlade Federacije, te osujećena u planiranoj provedbi nakon otkrivanja od strane organa gonjenja.

Pored dokazane realizirane nezakonite nabavke respiratora u iznosu od 10 miliona KM, dokazanog pokušaja nabavke zaštitne opreme u planiranom iznosu od 2.900.000,00 KM, za Sud je dokazano da je III-optuženi Hodžić planirao na iste načine, protivpravno u cilju pribavlja imovinske koristi III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu „Srebrena malina“ sa II-optuženim Solakom u svojstvu direktora FUCZ, netransparentno, pozivom na član 10. Zakona o javnim nabavkama, izuzimanjem odredbi od tog Zakona, direktnom nabavka dalje količine medicinskih sredstava tokom pandemije.

Prema Planu potreba koji je objedinio Zavod za javno zdravstvo Federacije bila je planirana nabavka 300 respiratora. Iz iskaza svjedoka optužbe KRISTIJANA MARIĆA, koji je Sud ocijenio kao istinit, III-optuženi Hodžić je tokom pregovora za nabavku 100 respiratora najavio ugovornim stranama (posrednicima Mariću i Sanju Lekić), da će za potrebe Vlade nabaviti još 200 respiratora, na isti način kako je nabavljao prvih 100 respiratora.

Pomenute dokazane činjenice, nabavka 100 respiratora za 10 miliona KM, pokušaj nabavke zaštitne opreme za 2,9 miliona KM, te najava nabavke još 200 respiratora, upućuje Sud na osnovan zaključak da su optuženi mogli imati formiran plan da budžetska sredstva planirana za borbu protiv pandemije najvećim dijelom realiziraju na iste načine, protivpravno i netransparentno, u cilju pribavljanja protivpravne imovinske koristi, putem III-optuženog Hodžića i njegovog pravnog lica sa II-optuženim Solakom u svojstvu direktora FUCZ, suspendiranjem Zakona o javnim nabavkama, korištenjem stanja proglašene prirodne nesreće tokom pandemije. Međutim, ova pretpostavljena činjenica nije mogla, bez drugih dokazanih činjenica i provedenih dokaza, dovesti do zaključka Suda da je u konkretnom slučaju u vezi sa zloupotrebama planiranih nabavki počinjeno krivično djelo zločinačkog udruživanja.

FUCZ je mogao biti ugovorni organ u konkretnim slučajevima javnih nabavki isključivo primjenom odgovarajućeg postupka javne nabavke kakav je postupka propisan članom 21. Zakona o javnim nabavkama koji je predviđen za tzv. krizne situacije kakva je nastala situacija proglašenjem stanja nesreće uzrokovane pandemijom COVID virusa, ali ne isključivo zbog toga što je to navela i preporučila Agencija za javne nabavke u svom javnom saopštenju od 17.03.2020. godine jer tumačenja Agencije za javne nabavke nisu obavezujuća za ugovorne organe (prema članu 92. Zakona o javnim nabavkama, stav 3., nadležnost Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine iz tačke d) je *„pružanje tehničke pomoći i savjetodavnih mišljenja ugovornim organima i ponuđačima u vezi s pravilnom primjenom ovog zakona i podzakonskih akata“*), već prvenstveno po osnovu pravilnog i zakonitog tumačenja odredbi Zakona o javnim nabavkama što je bila obaveza ugovornog organa i njegovog zastupnika, direktora FCUZ, II-optuženog Solaka

Naime, kako je to već naglašeno, u članu 21. Zakona o javnim nabavkama, predviđen je u tzv. kriznim situacijama pregovarački postupak bez objave obavještenja za potrebe rješavanja kriznih situacija kakva je bez sumnje bila situacija stvorena pandemijom i proglašenim stanjem nesreće na području Federacije BiH, upravo onako kako je to preporučila i Agencija za javne nabavke u svom pismenom saopštenju od 17.3.2020. godine, a koji postupak je prema ocjeni Suda trebao biti primjenjen u konkretnom postupku nabavke.

Ovaj postupak podrazumijeva provjeru kvalifikacije kandidata, pregovaranje o tehničkim, ekonomskim, pravnim i drugim aspektima ugovora sa kvalificiranim izabranim kandidatom, te ocjenu tehničkih karakteristika ponude, o čemu prijedlog daje odgovarajuća komisija, stručno tijelo ili se to provjerava i verificira na neki drugi odgovarajući zakonit način, zasigurno ne površno i proizvoljno kao što je to učinjeno u konkretnom slučaju nabavke

pozivom na odredbu člana 10. Zakona o javnim nabavkama, zapravo njegovom suspenzijom.

U tako pravilnom i zakonito pokrenutom postupku javne nabavke, ugovorni organ kod dodjeljivanja ugovora o javnoj nabavci ugovornoj strani (dobavljaču, prodavcu) ne bi mogao ugovoriti i obezbjediti avansno plaćanje dobavljaču u iznosu od 100% nabavne cijene jer to zakonske odredbe ne dozvoljavaju, što je dakle u ovom konkretnom slučaju nabavke medicinskih respiratora umišljajno izbjegnuto upravo kako bi se odabranom nekvalificiranom optuženom pravnom licu bez registracije za veletrgovinu medicinskim sredstvima i medicinskom opremom, bez boniteta i poslovnog kredibiliteta u oblasti veletrgovine lijekovima i medicinskim sredstvima, bez finansijskih sredstava, dodijelio budžetski novac kako bi nezakonitim javnim nabavkama mogao realizirati tako dodijeljene kupoprodajne ugovore i tako ostvario imovinsku korist za favorizirano pravno lice i njegovog vlasnika.

U slučaju pravilno i zakonito pokrenutog postupka javne nabavke, ugovorni organ bi pokrenuo javnu nabavku odlukom u kojoj bi, nakon prethodno pribavljenih tehničkih specifikacija od strane stručnih lica i organa, utvrdio predmet javne nabavke sa odgovarajućim tehničkim specifikacijama, procijenio vrijednost javne nabavke nakon prethodnog istraživanja tržišta, te se direktno obratio, ukoliko bi se opredjelio zbog razloga hitnosti takvom postupku, kakav je postupak predviđen odredbama člana 21. Zakona o javnim nabavkama, jednom ili više od registrovanih veletrgovaca u BiH, kojih je u kritično vrijeme bilo 273 (prema provedenim dokazima u spisu u tom kritičnom periodu bilo je 273 registrovana veleprometnika medicinskih sredstava u BiH), od kojeg/kojih bi potom dobio ponudu za zaključenje ugovora o javnoj nabavci prema prethodno pravilno utvrđenom predmetu i njegovim tehničkim specifikacijama i vrijednosti, odnosno cijeni, svakako bez mogućnosti ugovaranja avansnog plaćanja bužetskim novcu dobavljaču u iznosu od 100% cijene nabavke.

FCUZ kao ugovorni organ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, nije mogao pokrenuti postupak javne nabavke medicinske zaštitne opreme i medicinskih respiratora na način kako je to učinjeno, da zastupnik ugovornog organa donosi odluku o izuzeću od primjene Zakona o javnim nabavkama, pozivajući se na član 10. („Izuzeća od primjene odredbi ovog zakona“) stav 1. tačka b) Zakona o javnim nabavkama („*ugovor o javnoj nabavci čije izvršenje zahtjeva posebne mjere sigurnosti, u skladu sa zakonima u Bosni i Hercegovini*“) jer se u konkretnom slučaju nije mogla primijeniti pomenuta odredba člana Zakona o javnim nabavkama, pa tako niti izuzeti od primjene odredbi ovog Zakona kupovina medicinskih respiratora koja će biti ugovorena i realizirana između II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića, niti izuzeti od primjene odredbi ovog Zakona kupovina medicinske zaštitne opreme koja je bila planirana između II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića.

Međutim, Sud primjećuje i zapaža, da je kojim slučajem Vlada Federacije u svom Zaključku broj 6. kojim „*Vlada Federacije daje saglasnost zdravstvenim ustanovama u Federaciji BiH da mogu hitno prevesti postupak javnih nabavki, u skladu sa članom 10. Zakona o javnim*

nabavkama, radi nabavka na tržištu dostupnih respiratora, medicinske opreme, medicinskih sredstva, dezinfekcionih sredstava, kao i druge zaštitne opreme neophodne u situaciji borbe protiv globalne pandemije, a u vezi sa članom 187. Zakona o zdravstvenoj zaštiti“ da bi se u tom slučaju FCUZ mogao pojaviti kao ugovorni organ, zastupan po direktoru FCUZ II-optuženom, te pokrenuti i okončati postupak javne nabavke medicinske zaštitne opreme i medicinskih respiratora u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama iskjučivo u postupku koji bi prethodno bio reguliran internim aktima FCUZ kao ugovornog organa, a u slučaju nepostojanja takvog akta angažovanjem učešće Komisije za javne nabavke ugovornog organa sa stručno kvalificiranom osobom za takvu javnu nabavku (najmanje jednog odgovarajućeg specijalistu medicine, u konkretnom slučaju iz oblasti anesteziologije koji je, sa stanovišta medicinske struke, jedini kompetentan da ocijeni kakva svojstva i karakteristike bi trebali imati respiratori adekvatni za tretman pacijenata oboljelih od virusa COVID-19, a što je bio predmet nabavke u konkretnom slučaju, ili ad hoc obrazovanjem odgovarajuće komisije iz odredbi Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima, te Pravilnika o medicinskim sredstvima, dakle postupak koji osigurava provedbu javnih nabavki lijekova i medicinskih sredstava u skladu sa odredbom člana 79. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, br.: 46/10 i 75/13) i odredbom člana 109. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 58/08, u daljem tekstu ZLMS), te odredbom člana 77. Pravilnika o medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH“, broj: 4/10).

Kako se u konkretnom slučaju FCUZ pojavljivala kao krajnji kupac, to se odredbe o veletrgovini na FCUZ nisu mogle primjeniti, već jedino na optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" koje je bilo i kupac i prodavač u konkretnom slučaju, odnosno postupalo kao veletrgovac medicinskim sredstvima.

Kod ovakvog zaključka, Sud je našao umišljano donesenu pogrešnu odluku II-optuženog kao direktora FCUZ da se pojavi kao ugovorni organ kod nabavke 100 respiratora u vrijednosti od 10 miliona i 530 hiljada KM budžetskog novca pozivom na odredbu člana 10. Zakona o javnim nabavkama. Dakle, Sud je cijenio da član 10. Zakona o javnim nabavkama nije mogao biti primjenjen zbog toga što u konkretnom slučaju nije bio ispunjen niti jedan zakonom propisan uslov za izuzeće od primjene Zakona o javnim nabavkama, a posebno iz razloga što nije bio ispunjen razlog krajnje hitnosti, kada se mora reagovati u situacijama od par sati do jednog dana, kako je to navedeno u saopštenju Agencije za javne nabavke, dok je iz provedenih dokaza bilo očigledno da se, prema vremenima preduzetih radnji, nabavka vršila u dužem vremenskom periodu.

Međutim, umišljajno pogrešnim pozivom na odredbu člana 10., umjesto člana 21. Zakona o javnim nabavkama, kako je to preporučila Agencija u skladu sa pravilnom tumačenjem ZJN i kakva je bila obaveza ugovornog organa po snovu pravilnog tumačenja Zakona, te protivno Zaključku Vlade kojim je samo zdravstvenim ustanovama u Federaciji bilo dozvoljeno da tokom proglašene nesreće nabavljaju ova neophodna medicinska sredstva i opremu u skladu sa članom 10. Zakona o javnim nabavkama, optuženi su se u ovom slučaju nezakonito angažirali na nabavci medicinskih sredstava, respiratora i opreme,

direktnim sporazumijevanjem, favoriziranjem i pogodovanjem unaprijed poznatog ponuđača "F.H. Srebrena malina" i time svjesno prekršili načelo zakonitosti, transparentnosti i jednakosti, jer ovo pravno lice nije ispunjavalo minimum zakonskih uslova za ugovaranjem predmetnih javnih nabavki zbog nesporne činjenice da nije bilo kvalificirano odnosno registrirano za uvoz i promet medicinskim sredstavima i opremom, niti je raspolagalo predmetom nabavki u vrijeme obje ponude i u oba slučaja zaključenja ugovora o nabavci, kao i u predmetu pokušane javne nabavke.

Sud nalazi da je II-optuženi Fahrudin Solak u svojstvu direktora Federalne uprave Civilne zaštite ciljano odabrao pogrešan, nezakonit postupak upravo iz razloga netransparentnosti i samovlasnog diskrecionog odlučivanja kako bi se odabranom i favoriziranom III-optuženom Fikretu Hodžiću i njegovom pravnom licu omogućilo da pribave imovinsku korist, a što je na kraju rezultiralo posljedicom da je nabavljeno 100 respiratora za 10.530.000,00 KM koji najvećim dijelom nisu odgovarali svrsi nabavke.

Iz provedenih materijalnih dokaza, dovedenih u vezu sa pojedinim nespornim činjenicama i okolnostima, za Sud je jasno da su optuženi, koji su nesporno službena i odgovorna lica u Federaciji, prilikom predmetnih nabavki protivpravno postupali jer je javna nabavka nezakonito provedena suspendiranjem Zakona o javnim nabavkama, sa nekvalificiranim ponuđačem, a potom ugovornom stranom bez stručnog organa za nabavku, dok je ugovorni organ postupao samovoljno bez odgovarajuće stručne komisije.

Da su III-optuženi Fikret Hodžić i njegovo optuženo pravno lice netransparentno, ciljano i umišljajno odabrani za realizaciju nabavki respiratora, za Sud je vidljivo iz činjenice da je ovo lice odbrano i upućeno od strane I-optuženog Novaliću za nabavku respiratora zajedno sa izvjesnim Asimom koji je očito bio u odnosima sa I-optuženim Novalićem takve kvalitete da je mogao uputiti takvo lice I-optuženom Novaliću radi nabavke respiratora, što je I-optuženi Novalić prihvatio, kako to proističe iz provedenih dokaza, posebno telekomunikacione prepiske koja je predočena u toku postupka. Iz provedenih dokaza proističe da FUCZ kao ugovorni organ, zastupan po II-optuženom Solaku, nije u postupku javne nabavke samostalno uspostavio poslovni kontakt na osnovu ponude optuženog pravnog lica, već da su odabir III-optuženog Hodžića i njegovog pravnog „F.H. Srebrena malina“ lica za ugovornu stranu izvršili izvjesni Asim i I-optuženi Fadil Novalić.

Događaji koji će potom uslijediti ukazuju na odlučnost i upornost optuženih da se ova planirana nabavka 100 respiratora, kao prve količine od ukupno 300 potrebnih prema Planu nabavke Zavoda za javno zdravstvo Federacije realizira kroz usklađene aktivnosti svih optuženih, uprkos činjenici da III-optuženi Hodžić i njegovo pravno lice "Srebrena malina", osim što nije ispunjavalo zakonske pretpostavke, nije raspolagalo sa predmetom nabavke, ni na stanju, niti ugovoreno kod nekog drugog pravnog lica u vrijeme zaključenja oba ugovora o javnoj nabavci.

Nakon provedenog dokaznog postupka za Sud nije bilo dvojbe da se u konkretnom slučaju radilo o protivpravnostima u postupku javne nabavke od strane ugovornih strana, i to II-optuženog Fahrudina Solaka kao zastupnika ugovornog organa FUCZ koji nije mogao biti

ugovorni organ primjenom odredbe člana 10. Zakona o javnim nabavkama, te III-optuženog Fikreta Hodžića u svojstvu direktora optuženog pravnog lica kao nekvalificiranog dobavljača, uz aktivno učešće I-optuženog Fadila Novalića, kako bi se nezakonita javna nabavka realizovala i tako zloupotrebama položaja i službenih ovlaštenja III-optuženom i njegovom pravnom licu "F.H. Srebrena malina" pribavila imovinska korist, što je u konačnici dovelo do nanošenja štete federalnom budžetu i građanima Federacije nabavkom medicinskih uređaja koji najvećim dijelom nisu odgovarali svrsi i ciljevima nabavke.

Kada su u pitanju javne nabavke imovinska korist se ostvaruje ugovornoj strani samom dodjelom ugovora javne nabavke, pa je protivpravno dodjeljivanje ugovora o javnoj nabavci imovinska korist za ugovornu stranu, kao u ovom konkretnom slučaju za III-optuženog Hodžića i njegovo pravno lice „Srebrena malina“.

Takođe, Sud je našao dokazanim da se 100 respiratora koji su nabavljeni nisu u vrijeme nabavke mogli koristiti za teže pacijente oboljele od virusa COVID19 u jedinicama intenzivne njege, pa je šteta za građane u onoj mjeri u kojoj se kao takvi nisu mogli koristiti u ove svrhe u toku pandemije, niti se nakon toga mogu koristiti za teže pacijente u jedinicama intenzivne njege.

Upravo umišljajno nezakonito preplaćeni respiratori, kako je dokazano i o čemu će biti više govora u nastavku ovog obrazloženja, pri tome problematične kvalitete i ograničene upotrebe, jesu posljedica pogrešno provedene procedure javne nabavke od strane ugovornog organa koji to nije mogao biti na način kako je to urađeno nabavkom uz suspenziju Zakona o javnim nabavkama, putem direktnog odabira favoriziranog i pogodovanog ponuđača koji nije bio kvalificiran, u stručno poslovnom smislu, za nabavku tako visoko sofisticiranih medicinskih uređaja bez odgovarajuće Komisije.

Mada prosječno ljudsko iskustvo i prosječno rezonovanje upućuje na razuman zaključak da lica učestvuju u realizaciji krivičnih djela iz koristoljublja zbog pribavljanja pojedinačne lične imovinske i druge lične koristi, odnosno njene podjele nakon realizacije, ipak u ovom konkretnom slučaju Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da se bilo koje drugo optuženo lice osim III-optuženog Fikreta Hodžića i njegovog pravnog lica "Srebrena malina" imovinski okoristilo. Nije dokazano da je III-optuženi Hodžić pribavljenu imovinsku korist podijelio sa bilo kojim optuženim, pa niti sa pomenutim licem izvjesnim Asimom koji ga je lično preporučio i uputio I-optuženom Novaliću za nabavke respiratora riječima „*Selam gospodine Novalić, Fikret Hodžić, Asim mi je rekao da vam se javim u vezi respiratora, pa kada budete imali minutu javite se*“, u nastavku optuženi Novalić odgovora „OK“.

Dakle, dokazano je da su u slučaju nabavke respiratora korist imali samo III-optuženi Fikret Hodžić i njegovo pravno lice, kao i da je samo III-optuženi Hodžić trebao imati koristi od nabavki zaštitnih maski, koja nabavka nije realizirana jer je onemogućena nakon otkrivanja od strane organa krivičnog gonjenja, kako je to opisano u tački 1.5. osuđujućeg dijela izreke presude. Ostalo je nepoznato da li bi se isti obrazac pribavljanja koristi za III-optuženog

Fikreta Hodžića i njegovo pravno lice upotrijebio i kod nabavke narednih 200 respiratora na teret federalnih budžetskih sredstava, kako je to bilo planirano.

Međutim, iako nije dokazano da su I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak preduzetim nezakonitostima pribavili sebi imovinsku korist, oba optužena su preduzetim radnjama ostvarili obilježja krivičnog djela *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* jer se kao subjektivni element krivičnog djela zloupotrebe, kada je u pitanju pribavljanje koristi, traži namjera počinitelja da se sebi ili drugom pribavi kakva korist kao u ovom slučaju.

Pored realizirane nabavke 100 respiratora, za cijenu do 10.530.000,00 KM, u okviru produženog krivičnog djela Zloupotrebe položaja i ovlaštenja, Sud je našao dokazanim i pokušaj optuženih da realiziraju nabavku medicinske zaštitne opreme, opisano u tački 2.5. optužnice odnosno 1.5. izreke ove presude, u planiranom iznosu od 2.900.000,00 KM, koja nabavka je planirana također protivno odredbama Zakona o javnim nabavkama i pomenutom zaključku Vlade Federacije, te osujećena u planiranoj provedbi zbog nedostatka finansijskih sredstava, te otkrivanja od strane organa gonjenja, o čemu će više biti riječi kod analize dokaza u odgovarajućoj tački Osuđujućih razloga.

U odnosu II-optuženog Fahrudina Solaka Sud je našao dokazanim da je isti dodatno počinio i krivično djelo *krivotvorenja službene isprave* iz člana 389. KZFBiH kako bi nezakonito proveo postupak javne nabavke 100 medicinskih respiratora, jer je krivotvorio dokumentaciju javnih nabavki, odluku o pokretanju javne nabavke, ponudu i ugovor o kupoprodaji medicinskih respiratora, a što je utvrđeno jer je sa istim danom (3.4.2020.) donio dvije različite odluke o javnoj nabavci izuzimanjem od primjene Zakona o javnim nabavkama, pod istim brojem i datumom 03.04.2020., te sa istim danom (3.4.2020.) zaključio dva ugovora sa različitim predmetom nabavke, po osnovu dvije ponude, sve pod istim brojem i datumom, i to Ugovor o kupoprodaji respiratora tipa HC VE003 i Ugovor o kupoprodaji respiratora tipa ACM812A, braneći se neuvjerljivo u toku postupka da se radilo o „*tehničkim greškama*“.

Međutim, Sud je zaključio da je svrha ovih nezakonitih radnji bio očigledan dogovor II-optuženog Solaka i III-optuženog Hodžića da izbjegnju nužno raskidanje Ugovora o kupoprodaji respiratora tipa HC VE003 zbog nemogućnosti realizacije kako bi se III-optuženom i njegovom pravnom licu „Srebrena malina“ omogućilo da se na računu pravnog lica zadrži budžetski novac u iznosu od 10.530.000,00 KM, koji su optuženi bili dužni, posebno III-optuženi Hodžić, nakon što je javna nabavka ugovorenih HCVE respiratora postala neizvodiva, vratiti novac u federalni budžet.

II-optuženi Solak će krivotvorenjem sadržaja pomenute Odluke, Ugovora i Ponude, na način da je prvu Odluku o javnoj nabavci i prvi nerealizirani Ugovor/Ponudu kupovini zamijenio sa drugom Odlukom o javnoj nabavci i drugim Ugovorom/Ponudom (fizički - zamjenama prvih stranica), omogućiti optuženima da nastave na isti način da sa istim novcem provode javnu nabavku, ovog puta respiratora ACM812A, što će u konačnici dovesti do nezakonite nabavke nezakonito preplaćenih respiratora koji, kako je to već

rečeno, u većem količinskom dijelu nabavke nisu odgovarali svrsi nabavke, a sve na štetu građana Federacije.

Sud je nakon provedenih dokaza, optužbe i odbrane, posebno provedenih vještačenja nesumnjivo utvrdio dokazanim optužne navode da za nabavljene respiratori tipa ACM812A ne preporučuje njegova primjena u jedinicama intenzivne terapije i njege.

Dakle, za ovo počinjeno produženo krivično djelo *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. KZFBiH Sud je nakon okončanog dokaznog postupka našao da se u konkretnom slučaju radilo o relativno jednostavnom i lako dokazivom produženom krivičnom djelu *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* u postupku javnih nabavki, kao i u slučaju počinjenog krivičnog djela *krivotvorjenja* koji je počinio III-optuženi kao pojedinac.

Odbrane optuženih su tvrdile tokom dokaznog postupka, posebno u završnim riječima da nije dokazano postojanje umišljaja kod optuženih. Pitanje krivične odgovornosti svakog od optuženih za produženo krivično djelo *zloupotrebe* u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije dovedeno u pitanje nijednim izvedenim dokazom u toku pretresa pred Sudom tako da je po ocjeni ovog Suda Tužilaštvo uspjelo dokazati da je svaki od prva četiri optuženih krivično odgovoran za produženo krivično djelo *zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja*, a III-optuženi i za krivično djelo *krivotvorjenja*, pa svakog od optuženog za isto oglasio krivim, pri čemu će je Sud dao za ovakvu odluku valjane i logički prihvatljive razloge u prethodnim odsjecima obrazloženja.

Vezano za krivično djelo *zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja*, a III-optuženi i za krivično djelo *krivotvorjenja*, kako se radi o krivičnom djelu kod kojeg počinitelji postupaju oprezno, konspirativno, pri čemu se radi o počiniteljima koji su upućeni u propise koje svjesno povrijeđuju zbog čega su spretni u prikrivanju tragova, te se redovno radi o natprosječno obrazovanim i inteligentnim osobama, to kod dokazivanja ovakvih krivičnih djela redovno postoje brojne poteškoće.

Kao što je to već u poglavlju Relevantni propisi teoretski prokomentarisano, Sud je morao, u nedostatku takvih provedenih subjektivnih direktnih dokaza, izvoditi zaključke iz objektivnih okolnosti (prije svega radnji) izvršenja iz kojih se može izvesti zaključak o postojanju umišljaja.

Kako se to navodi u teoriji dokazivanja ovakvih krivičnih djela, situacija u kojoj bi Sud propustio pravilno valorizirati radnju izvršenja krivičnog djela (najčešće u kontekstu radnji iskorištavanja, prekoračenja ili nevršenja službene dužnosti kod krivičnog djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja*) u korelaciji sa svojstvom izvršioca, posljedicom krivičnog djela i najčešće imperativnim odredbama zakonskih i podzakonskih propisa, iz čije simbioze se može dati pravilna ocjena namjere učinioca, njegove stvarne volje i htijenja, predstavljala bi odstupanje od logične premise da *acta exteriora iudicant interiora secreta* (vanjske radnje (djela) pokazuju unutrašnju namjeru).

Dakle, Sud je zaključke o krivni optuženih u najvećem dijelu izvodio iz objektivnih okolnosti (prije svega radnji) izvršenja optuženih iz kojih se može izvesti zaključak o postojanju umišljaja, odnosno iz indicija i posrednih dokaza, koje su u ovom slučaju u svojoj ukupnosti, povezanosti i kvaliteti, predstavljale čvrst neprekinut krug dokaza koji je upućivao na samo jedan pravilan zaključak: o krivni optuženih, zbog čega Sud smatra da je van razumne sumnje dokazano da su optuženi počinili krivično pravno radnje opisane u prvom dijelu izreke presude, zbog čega su oglašeni krivim i odgovornim, te kažnjeni po Zakonu.

Odluke Suda za osuđujući dio presude

Uvodne napomene

Nakon prethodnih odsjeka ovog poglavlja koja sadrži analizu i ocjenu svih provedenih dokaza na osnovu kojih je Sud utvrdio koje činjenice su dokazane i one koje su nedokazane, te s tim u vezi utvrđene činjenice, činjenično stanje i razloge za osuđivanje optuženih za krivičnopravne radnje koje im se stavljaju na teret koje su dokazane, slijedi odsjek u kojem obrazlažu donesene sudske odluke i zauzeti pravni stavovi u toku ovog suđenja u vezi sa odlukama o osudi optuženih, odlukama o krivično pravnim sankcijama, o upućivanju oštećenih na parnicu, o oduzimanju protipravne imovinske koristi, kao i odluke o troškovima postupka.

Odluke o krivnji

Nakon provedenog dokaznog postupka Sud je zaključio da je van sumnje dokazano da su I-optuženi FADIL NOVALIĆ, II-optuženi FAHRUDIN SOLAK, III-optuženi FIKRET HODŽIĆ, te IV-optuženo pravno lice "F.H. SREBRENA MALINA" d.o.o. Sućeska, Srebrenica, zastupano po odgovornom licu III-optuženom Fikretu Hodžiću, radnjama opisanim u tačkama od I.1. do I.5. osuđujućeg dijela izreke ove presude (tačke 2.1. do 2.5. optužnice) počinili produženo krivično djelo *Zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav 3., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u vezi sa članom 55. istog zakona, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona, a II-optuženi FAHRUDIN SOLAK radnjama opisanim u tač I.2. izreke ove presude počinio i krivično djelo *krivotvorjenje službene isprave* iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, u sticaju sa prethodno počinjenim krivičnim djelom.

Optuženi su oglašeni odgovornim da su počinili opisane krivično pravne radnje u navedenim tačkama izreke osuđujućeg dijela ove presude, u Prvom dijelu izreke, odnosno krivična djela za koja su oglašeni krivim iz razloga koju su detaljno izloženi i obrazloženi u prethodnim odsjecima ovog poglavlja. Pri tome je Sud utvrdio, kako je to već izloženo u prethodnom poglavlju, da su optuženi odgovorni, odnosno da su krivi jer su sve krivičnopravne radnje koje su preduzimali, za koje su oglašeni krivim, izvršili sa direktnim umišljajem, svjesni njihovih posljedica koje su željeli, sa voljom da se radnje počine i njima ostvare zabranjene posljedice, pri čemu njihova uračunljivost u vršenje tih djela nije bila ničim dovedena u pitanje za bilo koju radnju za koju su osuđeni.

Nakon što je Sud utvrdio da su optuženi nesumnjivo krivi za počinjena krivična djela, pristupio je odlučivanju o njihovom krivično pravnom sankcioniranju, odnosno izboru vrste i mjere krivično pravne sankcije.

Odluke o kazni

Odredbom člana 49. (Opća pravila za odmjeravanje kazne) KZFBiH: „(1) Sud će učiniteju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivice, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učiniteja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon učinjenog krivičnog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu učiniteja. (3) Pri odmjeravanju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovno stanje učiniteja, vodeći računa o visini njegove plaće, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obavezama.“

Kao što je to već u prethodnim redovima ovog obrazloženja navedeno (Glava Relevantni propisi), za izvršenje ovih krivičnih djela su propisane krivično pravne sankcije, kazne, kako slijedi:

Za počinjeno krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. KZFBiH, u stavu (1) propisano je da će se počinitej kazniti će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina u stavu (2) ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitej će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina, dok je u stavu (3) propisano da ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitej će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Za počinjeno krivično djelo krivotvorenje isprave iz člana 373. Krivičnog zakona Federacije BiH propisano je u stavu (1) da će se počinitej kazniti će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, dok je u stavu (2) predviđa kazna zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Nadalje, Sud je imao u vidu da su optuženi počinili krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3., u vezi sa stavom 1. KZFBiH, u vezi sa članom 55. istog zakona, sve u vezi sa članom 31. istog Zakona, kao produženo krivično djelo, kao saučesnici. Sud je u poglavlju ovog obrazloženja pod nazivom Relevantni propisi kratko analizirao i komentarisao ove materijalnopravne institute iz odredbi KZFBiH.

Problematika kažnjavanja javnih djelatnika za koruptivna krivična djela

Kako su optuženi kao službena lica počinili koruptivno krivično djelo, a krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja je u grupi koruptivnih krivičnih djela o određeno kao koruptivno prema klasifikaciji Visokog sudsko i tužilačkog vijeća BiH, počinjeno u oblasti

javnih nabavki, to se pred Sudom postavilo pitanje kako osigurati pravičnu, pravednu i proporcionalnu kaznu koja odražava ozbiljnost počinjenog djela i štiti javni interes jer su se morale uzeti u obzir sve okolnosti kod odmjeravanja kazne za krivično djelo korupcije kod javnih djelatnika koje moraju biti pažljivo razmotrene kako bi se osiguralo da kazna odgovara težini počinjenog djela, održi javni integritet i osnaži borbu protiv korupcije u javnom sektoru, posebno u oblasti javnih nabavki.

Okolnosti koje se moraju uzeti u obzir kod odmjeravanja kazne za krivično djelo korupcije kod javnih djelatnika u oblasti javnih nabavki su:

Pitanje pozicije počinitelja: Javni djelatnici obavljaju funkcije koje uključuju povjerenje i odgovornost prema javnosti. Korupcija takvih osoba može imati štetan utjecaj na povjerenje građana u institucije i državne službe. Otežavajuća okolnost je stoga veća odgovornost koju javni djelatnici imaju u odnosu na javnost.

Utica na javne resurse: Koruptivne radnje javnih djelatnika često rezultiraju financijskim gubicima za državu ili lokalne zajednice. To može imati ozbiljne posljedice za razvoj i pružanje javnih usluga, kao i za ekonomiju zemlje. Otežavajuća okolnost je šteta koju korupcija može nanijeti javnom blagostanju i gospodarstvu.

Društvene implikacije: Korupcija može negativno utjecati na društvenu pravdu i ravnotežu. Ona može pogoditi najsiromašnije slojeve društva, stvarajući nejednakosti u pristupu javnim uslugama i povlašten položaj određenih pojedinaca ili skupina. Otežavajuća okolnost je stoga štetan utjecaj korupcije na društvenu koheziju i pravednost.

Povreda povjerenja: Korupcija javnih djelatnika predstavlja povredu povjerenja koje je društvo stavilo u te osobe kako bi štatile interese zajednice. Otežavajuća okolnost je povreda tog povjerenja i izdaja javnog interesa.

Sistemska uticaj: Korupcija u javnom sektoru često nije izoliran slučaj, već može biti dio duboko ukorijenjenog problema u državnom aparatu. Nedostatak adekvatnih mehanizama nadzora, transparentnosti i odgovornosti može olakšati koruptivno ponašanje javnih djelatnika. Otežavajuća okolnost je sustavna priroda korupcije, koja zahtijeva šire reforme i mjere za suzbijanje tog problema.

Utica na integritet institucija: Korupcija javnih djelatnika može ozbiljno narušiti integritet institucija i njihovu sposobnost da obavljaju svoje funkcije. To može dovesti do smanjenja povjerenja u institucionalni sustav i oslabiti vladavinu prava. Otežavajuća okolnost je narušavanje integriteta institucija koje korupcija može prouzročiti.

Povreda profesionalnih etičkih standarda: Javni djelatnici su često dužni poštovati određene profesionalne etičke standarde u obavljanju svojih dužnosti. Korupcija predstavlja kršenje tih standarda i iznevjeravanje povjerenja koje je postavljeno u njihovu profesionalnost. Otežavajuća okolnost je povreda etičkih normi koje javni djelatnici trebaju slijediti.

Dakle, pomenute okolnosti poput položaja povjerenja, utjecaja na javne resurse, društvenih implikacija, povrede povjerenja, sistemskog utjecaja, narušavanja integriteta institucija, povrede etičkih standarda i potencijala za ponavljanje djela važne su prilikom odmjerenja kazne za krivično djelo korupcije kod javnih djelatnika.

Odmjeravanje kazni optuženim

Odmjeravanje kazne počinitelju podrazumijeva postupak u kome Sud utvrđuje vrstu i mjeru kazne učiniocu za određeno krivično djelo. Opšta pravila o odmjerenju kazne se zasnivaju na načelu srazmjernosti između težine krivičnog djela, stepena učiniočeve odgovornosti i same kazne. Kako je to vidljivo iz citirane odredbe, Zakon navodi najznačajnije okolnosti, odn. kriterije koje Sud mora uzeti u obzir prilikom odmjerenja kazne, i to: 1) granice (raspon) propisane kazne za određ. djelo (uz odstupanja predviđena zakonom), 2) svrha kažnjavanja, 3) okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a koje karakterišu učinjeno krivično djelo i učinioca.

Otežavajuće i olakšavajuće okolnosti

Kada su u pitanju okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a koje karakterišu učinjeno krivično djelo i učinioca, primjetno je da Zakon ni jednu okolnost posebno ne navodi kao olakšavajuću ili otežavajuću: *“po svom karakteru one su ambivalentne, jer svaka od njih, u zavisnosti od toga kako je ostvarena u određenom slučaju, može imati karakter olakšavajuće ili otežavajuće okolnosti”*, npr. motiv izvršenja djela. Zakon nije taksativno propisao otežavajuće i olakšavajuće okolnosti, već je naveo one najtipičnije koje se u praksi najčešće ponavljaju, kao što su: 1) stepen krivice, 2) pobude iz kojih je djelo učinjeno, 3) okolnosti pod kojim je djelo učinjeno, 4) jačina ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, 5) raniji život učinioca, 6) njegovo držanje nakon učinjenog djela, 7) druge okolnosti koje se odnose na ličnost učinoca i sl.

Sud je pri tome vodio računa da se ne povrijedi načelo zabrane dvostrukog vrednovanja - pravilo da sud ne može uzimati u obzir pri odmjerenju kazne okolnosti koje se pojavljuju i kao okolnosti koja predstavljaju zakonske elemente krivičnog djela i koju je zakon već uzeo u obzir pri određivanju kazne za to djelo, jer bi to značilo da se jedna te ista okolnost vrednuje dva puta u odmjerenju kazne za isto djelo.

Prilikom izbora vrste i mjere kazne, kao krivično pravne sankcije, Sud je optuženima za počinjena krivična djela odmjerilo kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, u smislu citirane odredbi čl 49. KZFBiH, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a osobito: stepen krivice, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život počinitelja, njegove osobne prilike i njegovo držanje nakon učinjenog krivičnog djela, pri tome vodeći računa o svrsi kažnjavanja iz člana 42. KZFBiH.

Kod svih optuženih koji su oglašeni krivim, Sud je od olakšavajućih okolnosti cijenio da su neosuđivani i da su porodični ljudi, kod optuženog pravnog lica da također nije odgovaralo, dok drugih olakšavajućih okolnosti Sud nije našao.

Sud okolnost da optuženi nisu ranije krivično odgovarali nije utvrdio kao posebno olakšavajuću, kako se to obično cijeni u drugim pravnim situacijama kada su u pitanju obični, prosječni optuženi bez posebnih svojstava. Za Sud je takva okolnost kao olakšavajuća upitna: zakonska je i moralna obaveza svakog građanina da ne čini krivična djela, pa se stoga *stricto sensu*, strogo govoreći uzdržavanje od činjenja krivičnih djela, posebno težih, ne može podvesti pod olakšavajuće okolnosti u okviru okolnosti "*ranijeg života učinite,ja*" iz citirane odredbe KZFBiH.

Dakle, Sud okolnosti da ovi optuženi nisu ranije krivično odgovarali nije utvrdio kao posebno olakšavajuće posebno kod I-optuženog Novalića i II-optuženog Solaka iz razloga jer se radi službenim licima na najvišim federalnim izvršnim pozicijama, prvi na poziciji premijera Vlade Federacije, drugi na poziciji direktora jedne samostalne upravno izvršne institucije, Federalne uprave Civilne zaštite, istovremeno na poziciji načelnik Štaba FUCZ u toku pandemije, pa zbog činjenice da se radi licima koja moraju imati besprijekornu prošlost i krivičnu nekažnjivost tokom cijelog službenog rada i službene karijere, to se ova okolnost kod ovih optuženih nije mogla cijeliti kao posebno olakšavajuća jer se ista pretpostavlja i podrazumijeva, očekuje i traži od ovakvih lica.

S druge strane, Sud je kod svih optuženih našao više okolnosti koje je cijenio kao otežavajuće.

Tako je prva okolnost koju je kod svih optuženih cijenio kao otežavajuću činjenica da su krivična koruptivna djela zloupotrebe optuženi umišljajno preduzeli u postupku javnih nabavki i to za vrijeme pandemije, koristeći svoje službene položaje i ovlaštenja u svrhu izvlačenja i prisvajanja dijela novca u korist III-optuženog Fikreta Hodžića, a koji novac je bio namijenjen za spašavanje života i zaštitu zdravlja građana od opasne zaraze pandemijskih razmjera.

Kao otežavajuću okolnost Sud je dalje cijenio štetu koja je preduzetim kriminalnim radnjama pričinjena građanima Federacije, koja se u većem dijelu ogledala u pogrešnoj nabavci medicinskih sredstava namijenjenih za spašavanje života i zaštitu zdravlja građana. Ova šteta je materijalna u vidu većinski pogrešnog utroška 10.530.000,00 KM budžetskog novca koji je u užem smislu namijenjen za spašavanje života i zaštitu zdravlja građana, a u širem globalnoj borbi protiv pandemije, ali također i nematerijalna. Sud je takođe utvrdio da se šteta ogledala i u činjenici da su većinski pogrešnom nabavkom ovih medicinskih respiratora građani, a posebno teži pacijenti, bili uskraćeni za adekvatne respiratore u toku pandemije, ali i vjerovatno životno ugroženi eventualnom neodgovarajućom primjenom nabavljenih neadekvatnih respiratora u jedinicama intenzivne njege ukoliko su se primjenjivali u dužem vremenskom periodu, kako su to zaključili vještaci optužbe. Nakon okončane pandemije šteta po građane Federacije i po zdravstveni sistem Federacije je i dalje prisutna zbog činjenice da se ovi medicinski respiratori i dalje ne mogu

koristiti u jedinicama intenzivne njege, kako je to već ranije objašnjeno u prethodnim odsjecima.

Međutim, Sud nije mogao kao zajedničku otežavajuću okolnost na strani svih optuženih cijeliti i namjeru, upornost da se na isti nezakonit način tokom pandemije nastavi zloupotrebama položaja i ovlaštenja nabavka drugih medicinskih sredstava i opreme, jer je bilo planirano da se pored nabavljenih 100 respiratora u vrijednosti od 10.530.000,00 KM, i nerealizirane nabavke zaštitne opreme u visini od 2,9 miliona KM, nabavi još 200 medicinskih respiratora na nezakonit način, kako je to urađeno sa nabavkom prvih 100 medicinskih respiratora, čime bi se u cjelosti utrošila planirana, u to vrijeme, budžetska federalna sredstva namijenjena za nabavku medicinskih sredstava i opreme u borbi protiv pandemije preko odabranog i pogodovanog ponuđača III-optuženog Fikreta Hodžića i njegovog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Bastahovine-Srebrenica, ove činjenice je Sud utvrdio da je dokazana samo kod III-optuženog Fikreta Hodžića te je cijelio samo kod ovog optuženog kao otežavajuću okolnost.

Sud je potom kod svakog od optuženih cijelio pojedinačne okolnosti koje je našao kao otežavajuće, a koje se ogledaju u sljedećem:

Kod I-optuženog Fadila Novalića je cijelio upornost u preduzimanju i broj počinjenih krivičnopравnih radnji zloupotrebe položaja i ovlaštenja. Kao otežavajuću okolnost Sud je cijelio činjenicu da je krivičnopравne radnje počinio u svojstvu premijera vlade, dakle kao šef izvršne vlasti čime je potkopao povjerenje građana u izvršnu vlast posebno u vrijeme pandemije, dakle u postupku javne nabavke u toku pandemije kada su građani od svih dužnosnika, rukovodnih, posebno onih na najvišim i najodgovornijim pozicijama od kojih su očekivali maksimalan angažman i predanost u radu na spašavanju života i zaštiti zdravlja građana.

Kod II-optuženog Fahrudina Solaka je kao otežavajuću okolnost Sud dodatno cijelio njegovu ključnu ulogu i upornost jer je od njegovog angažovanja kao ugovornog organa, nezakonitim izuzumanjem od primjer Zakona o javnim nabavkama, direktno zavisila realizacija planiranih nabavki, i to od ostvarene nabavke 100 medicinskih respiratora, do pripremane i osujećene nabavke medicinske zaštitne opreme. Sud je takođe imao u vidu broj počinjenih radnji krivičnog djela zloupotrebe, kao i da je počinio dodatno krivično djelo krivotvorenja, te činjenicu da je sve krivičnopравne radnje zloupotrebe i krivotvorenja počinio u svojstvu direktora FUCZ i načelnika Štaba FUCZ čime je, kao i I-optuženi Novalić, potkopao povjerenje građana u izvršnu vlast, u Službu civilne zaštite posebno u postupku javne nabavke u vrijeme pandemije kada građani od svih djelatnika Službe civilne zaštite, posebno rukovodnih, očekuju predanost u radu i maksimalan angažman na spašavanju života i zaštiti zdravlja građana.

Kod III-optuženog Fikreta Hodžića je, kao i kod II-optuženog Solaka, kao otežavajuću okolnost Sud dodatno cijelio njegovu ključnu ulogu i upornost u realizaciji nezakonitih nabavki, od ostvarene nabavke 100 medicinskih respiratora do pripremane i osujećene nabavke medicinske zaštitne opreme, s tim da je Sud samo kod III-optuženog Hodžića

cijenio kao otežavajuću okolnost njegovu namjeru da nabavi još 200 medicinskih respiratora na isti, nezakonit način, na štetu federalnog budžeta. Takođe, Sud je kao otežavajuću okolnost na strani III-optuženog Hodžića cijenio i njegov zahtjev I-optuženom da mu se ishodi nezakonit upis optuženog pravnog lica u registar veleprometnika kao jednu od radnji produženog krivičnog djela Zloupotrebe.

Sud je osim toga imao u vidu i broj dokazanih počinjenih radnji krivičnog djela zloupotrebe, njegovu upornost u vršenju krivično pravnih radnji, od čega je kao posebno otežavajuću okolnost cijenio da je optuženi pristao na višestruko neosnovano uvećanje cijene medicinskih respiratora u ličnu korist Sanje Lekić, a na štetu federalnih budžetskih sredstava, te da je pristao da zbog toga od iste dobije određeni, samo njemu poznat novčani iznos kao nagradu, dar za koji nije dokazno da je na kraju i primio, međutim Sud je cijenio ovu izraženu „zločinačku“ volju i namjeru kao dokazanu činjenicu, neovisno od nedokazanosti da li je taj dar, i u kojoj visini doista primio.

Sud je i kod optuženog pravnog lica cijenio sve okolnosti, olakšavajuću okolnost da pravno lice nije ranije odgovaralo, dok je kao otežavajuće okolnosti cijenio one iste kao i na strani njegovog odgovornog lica, te posebno visinu pribavljene koristi i visinu tako pribavljenog novčanog iznosa sa kojim je pravno lice nezakonito raspolagalo.

Kazne

Ocjenom svih navedenih okolnosti koje Sud našao na strani optuženih, Sud je istim odmjerio kazne primjenom citiranih zakonskih odredbi, pri tome vodeći računa o svrsi kažnjavanja iz člana 42. KZFBiH, tako što je I-optuženom Fadilu Novaliću za počinjeno produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, sve u vezi sa čl. 55. i 31. istog Zakona, izrekao kaznu zatvora u trajanju od četiri (4) godine, II-optuženom Fahrudinu Solaku za počinjeno produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, sve u vezi sa čl. 55. i 31. istog Zakona, utvrdio kaznu zatvora u trajanju od pet (5) godina, za krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH utvrdio kaznu zatvora u trajanju od jedne godine (1) i šest (6) mjeseci, nakon čega je Sud II-optuženom Solaku izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od šest (6) godina, a III-optuženom Fikretu Hodžiću za počinjeno produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, sve u vezi sa čl. 55. i 31. istog Zakona, izrekao kaznu zatvora u trajanju od pet (5) godina.

Kada je u pitanju optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Sućeska, Srebrenica, Sud je istom za počinjeno produženo krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, sve u vezi sa čl. 55. i 31. istog Zakona, kod odmjeravanja kazne optuženom pravnom licu Sud je izvršio izbor krivično pravne sankcije iz odredbe člana 135. (Kazne za pravne osobe) KZFBiH, izrekao novčanu kaznu u iznosu od 200.000,00 KM, u uvjerenju da je primjerena pravnom licu, vodeći računa o finansijskoj snazi pravnog lica i mogućnosti da je plati u ostavljenom roku.

Sud je odmjerio i potom izrekao kazne optuženima u cilju ostvarivanja propisane generalne i specijalne prevencije, vodeći se svrhom kažnjavanja, ne samo da se se utiče na ove optužene kao počinitelje ovih teških krivičnih djela da ubuduće ne čine krivična djela i da se podstakne njihov preodgoj, već i da se izrazi društvena osuda učinjenih krivičnih djela, da se utiče na ostale da ne čine krivična djela, kao i da se utiče na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja počinitelja, imajući u vidu obavezu države BiH da demonstrira odlučnu borbu protiv svakog oblika bezakonja i korupcije, te poduzme stroge mjere sankcioniranja počinitelaca ovih krivičnih djela, kao i da iskaže i potvrdi odlučnost i ustrajnost u zaštiti pravnog poretka u borbi protiv svih svih oblika zloupotreba službenih položaja i službenih ovlaštenja i dužnosti, posebno protiv koruptivnih krivičnih djela.

Sud je imao u vidu činjenicu da je korupcija nesporno u porastu na svim nivoima bh. vlasti i u svim segmentima bh. društva zbog čega smatra da se kaznama optuženim koji su počinili koruptivna djela kao službene osobe treba postići generalna prevencija jer je, podsjetimo se, svrha krivičnihopravnih sankcija ili krivičnog prava „*zaštita društva od činjenja krivičnih djela preventivnim uticajem na druge da poštuju pravni sistem...*“.

Ovakvu presudu Sud je izrekao sa ubjeđenjem da šalje čvrstu, jasnu i odlučnu poruku, kako domaćoj javnosti, tako i međunarodnoj zajednici u BiH i šire, da će ova država, država Bosna i Hercegovina, štiti sve građane na njenoj teritoriji od ovakvih i sličnih kriminalnih akata i od njihovih počinitelja, i da će svako snositi odgovornost za svoje radnje, na koji način će se po ocjeni ovog Suda ostvariti jačanje povjerenja građana i svih lica na teritoriji Bosne i Hercegovine u vladavinu prava i funkcioniranje pravne države, u kojoj su svi jednako odgovorni pred zakonom, te posebno jačati povjerenje građana u odlučnost i sposobnost ove države da zaštiti sve građane i njihovu dobrobit od svih oblika bezakonja, posebno od sve rastuće korupcije na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini u oblasti javnih nabavki, sve kako bi se vratilo povjerenje javnosti u državne institucije Bosne i Hercegovine, posebno povjerenje u državnu izvršnu i upravnu vlast, posebno u oblasti javnih nabavki, koje povjerenje je nesumnjivo bilo narušeno dokazanim kriminalnim aktivnostima optuženih.

Sud cijeni da su izrečene kazne srazmjerne okolnostima koje je našao na strani optuženih i da će se istima postići svrha kažnjavanja, kako u smislu specijalne, tako i generalne prevencije, imajući u vidu obavezu države BiH da demonstrira odlučnu borbu protiv svakog oblika bezakonja i korupcije, te obavezu i odgovornost da poduzme stroge mjere sankcioniranja počinitelaca ovih krivičnih djela, ali i da iskaže i potvrdi odlučnost i ustrajnost u zaštiti pravnog poretka i vladavine prava u borbi protiv svih oblika zloupotreba službenih položaja i službenih ovlaštenja i dužnosti, posebno protiv koruptivnih krivičnih djela, te da će se kažnjavanjem optuženih pojačati odvratanje javnih dužnosnika, službenih lica, od koruptivnih radnji u oblasti javnih nabavki, ali i drugih učesnika u ovoj oblasti zaštite građana od neopravdanog, posebno nezakonitog i kriminalnog raspolaganjem poreskim budžetski novcem građana.

Uračunavanje u izrečene kazne

Na osnovu člana 57. KZFBiH, optuženim se u izrečene kazne zatvora ima uračunati vrijeme za koje su bili lišeni slobode i to: I-optuženom Fadilu Novaliću u periodu od 29.5.2020. godine do 31.05.2020. godine, a II-optuženom Fahrudinom Solaku i III-optuženom Fikretu Hodžiću u periodu od 28.5.2020. godine do 31.5.2020. godine.

Oduzimanje imovinske koristi

Odluku da od III-optuženog Fikreta Hodžića i IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Sućeska, Srebrenica oduzme imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, Sud temelji na odredbi člana 383, stav 4. KZFBiH, *kcjom je propisano krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja: „(4) Pribavljena korist bit će oduzeta“, kao i primjenom odredbe člana 114. KZFBiH, kojom je ustanovljen jedan od opštih pravnih principa prema kojem niko ne može zadržati korist pribavljenu krivičnog djela, dok je stavom 2. istog člana određeno da će se korist iz stava 1. ovog člana oduzeti sudskom odlukom kcjom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno, pod uslovima propisanim ovim zakonom.*

Imajući u vidu da je na osnovu svih provedenih dokaza, posmatranih pojedinačno i u njihovoj međusobnoj povezanosti, utvrđeno da su optuženi počinili krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja kojim je nesumnjivo ostvarena imovinska korist, Sud je našao da su u konkretnom slučaju ispunjeni uslovi za njeno oduzimanje.

Kod utvrđivanja visine imovinske koristi koja u konkretnom slučaju iznosi 694.747,78 KM, Sud se rukovodio provedenim vještačenjima ekonomske struke iz razloga koji su već prethodno obrazloženi u odsjecima ovog poglavlja obrazloženja presude, pa u cilju izbjegavanja ponavljanja iste argumentacije i na ovom mjestu upućujemo na taj dio.

Imajući u vidu visinu imovinske koristi za koju je utvrđeno da su je III-optuženi Hodžić i njegovo optuženo pravno lice stekli, od kojeg iznosa je dio (87.000,00 KM) već privremeno oduzet po Potvrdi Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo o privremenom oduzimanju predmeta, broj: 02/3-108/20 od 11.6.2020. godine i pohranjen u KDP Suda Bosne i Hercegovine, Sud je zaključio da rok od 60 dana predstavlja adekvatan vremenski period u kojem bi optuženi mogli izmiriti nametnutu obavezu.

Prilikom donošenja ove odluke, Sud je imao u vidu i da je primjena mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom supsidijarnog karaktera i da dolazi u obzir samo ako oštećenom, u ovom slučaju Federaciji BiH čiji budžet je oštećen počinjenim krivičnim djelima, nije dosuđen imovinskopravni zahtjev ili ako mu je imovinskopravni zahtjev dosuđen u iznosu koji ne dostiže iznos imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Budući da oštećenom, Federaciji BiH, u konkretnom slučaju nije dosuđen imovinskopravni zahtjev, nego je isti upućen da eventualno potraživanje ostvaruje u parnici, za Sud nije bilo sumnje da optužene treba lišiti imovinske koristi koju su protivpravno stekli.

Odluka o imovinskopravnom zahtjevu

Primjenom odredbi člana 198. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH Sud je oštećenu Federaciju Bosne i Hercegovine, zastupanu po Pravobranilaštvu Federacije Bosne i Hercegovine, uputio da eventualni imovinskopravni zahtjev ostvaruje u parničnom postupku.

Oduzimanje predmeta

Rukovodeći se odredbama člana 71. stav 1. tačka e), a u vezi sa članom 78. st. 1. i 2. Krivičnog zakona Federacije BiH, Sud je optuženim Fadilu Novaliću i Fikretu Hodžiću izrekao mjeru sigurnosti i trajno oduzeo predmete upotrijebljene za izvršenje krivičnog djela, i to: od I-optuženog Fadila Novalića mobilni telefon model Iphone 7 serijski broj: FK1SMLUPHG7P. IMEI broja ... sa pripadajućom SIM karticom broja ... koji je privremeno oduzet po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05-04-2-3437/20-24/20 od 20.5.2020. godine, te mobilni telefon marke „Iphone 11 Pro“, serijskog broja: F17CG6KBN6Y2, IMEI: .. i IMEI: ..., sa pripadajućom SIM karticom broj: ..., serijskog broja: 8938701066112750456 koji je privremeno oduzet po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05-04-2-3437/20-29/20 od 29.5.2020. godine, a od III-optuženog Fikreta Hodžića procesorsku jedinicu, serijskog broja: VM 30001W2Z 1211 002247 i prenosni računar HP Elite Book 840 S/N:p BCALN104CUFCY0PJBB (6070B0789201) sa punjačem koji su privremeno oduzeti po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05-04-2-3437/20-13/20 od 5.0.2020. godine, te mobilni telefon marke Iphone, tamno plave boje, sa oštećenjem u gornjem lijevom uglu pored kamere sa zadnjeg stakla, sa pripadajućom MTEL karticom koji je privremeno oduzet po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-05-04-2-3437/20-28/20 od 29.5.2020. godine.

Odluka o troškovima krivičnog postupka

U odnosu na osuđujući dio presude, I-optuženi Fadil Novalić, II-optuženi Fahrudin Solak, III-optuženi Fikret Hodžić, te IV-optuženo pravno lice "F.H. SREBRENA MALINA" d.o.o. Sućeska, Srebrenica su obavezani da nadoknade troškove krivičnog postupka čiju će visinu Sud odrediti posebnim rješenjem nakon pribavljanja potrebnih podataka.

Prilikom donošenja ovakve odluke, Sud se rukovodio odredbom člana 188. ZKPBiH prema kojoj se u slučaju donošenja presude kojom se optuženi oglašava krivim isti u pravilu obavezuje da nadoknadi i troškove krivičnog postupka, sa izuzetkom koji se primjenjuje pod uslovima koje propisuje stav 4. istog člana. U tom smislu, vijeće je imalo u vidu da je obaveza odbrane da do trenutka donošenja presude pruži potpune podatke o imovnom stanju optuženih lica, a koji podaci su bitni za donošenje eventualne odluke o oslobođenju nadoknade troškova krivičnog postupka, što optuženi nisu učinili. Činjenica da iz spisa predmeta proizilazi da je na početku glavnog pretresa I-optuženi Fadil Novalić potvrdio da je dobrog imovnog stanja, dok su II-optuženi Fahrudin Solak i III-optuženi Fikret Hodžić

potvrdili da su srednjeg imovnog stanja, kao i da su I-optuženog i III-optuženog u toku cijelog postupka zastupali izabrani branioci, te da je optuženo pravno lice nije pod stečajem ili likvidacijom, cijeneći za sve optužene posebno da je krivično djelo za koje su optuženi oglašeni krivim, odnosno odgovornim počinjeno sa ciljem sticanja imovinske koristi, iz koristoljublja koje činjenice su opredijelile Sud da sve optužene obaveže na plaćanje troškova ovog krivičnog postupka, čiju će visinu Sud, dakle, odrediti posebnim rješenjem nakon pribavljanja potrebnih podataka.

Glava IX - OSLOBAĐAJUĆI RAZLOZI – DRUGI DIO PRESUDE

Uvodne napomene

Nakon prethodnog poglavlja obrazloženja ove presude "Osuđujući razlozi presude" slijedi poglavlje pod nazivom "Oslobađajući razlozi presude" u kojem će Sud dati oslobađajuće razloge zbog čega je našao, nakon provedenog dokaznog postupka, da Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" počinili pojedine krivičnopravne radnje *Zloupotrebe položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. KZFBiH, sve u vezi sa čl. 31. (saučesništvo) i 55. (produženo krivično djelo) istog Zakona u oblasti javnih nabavki, koje radnje su izostavljene kao nedokazane iz Prvog osuđujućeg dijela presude.

Također će Sud izložiti razloge zbog čega je Sud našao da Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" počinili ostala krivična djela navedena u Drugom oslobađajućem dijelu presude, i to krivično djelo Udruživanje za koja su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" oslobođeni od optužbe, te i obrazložiti za ostala krivična djela, kao i za krivično djelo *Nesavjestan rad u službi* iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZFBiH, uz dalju napomenu da je krivično djelo *Nesavjestan rad u službi* iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZFBiH stavljeno na teret isključivo V-optuženoj Jelki Miličević, zbog čega je Sud optužene oslobodio od optužbe na način kako je to navedeno u Drugom dijelu izreke presude.

Ovo poglavlje će stoga imati stoga više odsjeka.

Nakon uvodnog dijela slijedi Odsjek prvi u kojem su izloženi oslobađajući razlozi za pojedine nedokazane krivičnopravne radnje produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, u oblasti javnih nabavki, u vezi sa čl. 31. i 55. KZFBiH, potom Odsjek drugi koji se bavi oslobađajućim razlozima za nedokazana krivična djela *Udruživanje radi činjenja krivičnih djela* iz člana 249. stav (1) KZBiH, *Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZBiH, potom oslobađajući razlozi za ostala nedokazana ostala krivična djela *Krivtvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZFBiH, *krivtvorenje službene isprave* iz člana 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH, *Povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. (2) KZRS, te Odsjek treći koji se bavi

oslobađajućim razlozima zbog kojih je V-optužena Miličević oslobođena od optužbe da je počinila krivično djelo *Nesavjestan rad u službi* iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZFBiH.

Na kraju ovog poglavlja uslijediće redovi koji se odnose na sudsku odluku o troškovima postupka u odnosu na oslobađajući dio, te druga pitanja od značaja za oslobađajući dio presude.

Oslobađajući razlozi za pojedine nedokazane krivičnopravne radnje krivičnog djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH, u oblasti javnih nabavki, u vezi sa čl. 31. i 55. KZFBiH

Pravna konstrukcija produženog krivičnog djela u krivičnopravnom smislu znači da se kod više počinjenih radnji i ostvarenih posljedica produženih zloupotreba u opisanim slučajevima, pod uvjetima navedenim u odredbi tog člana, ne čini više krivičnih djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* zbog čega bi se primijenile odredbe o sticaju, već samo jedno krivično djelo, u ovom slučaju djelo *zloupotreba položaja ili ovlaštenja*, tzv. produženo, što je od značaja prilikom odmjeravanja kazni za krivično odgovorne počinitelje.

Pored toga, jedna od praktičnih posljedica konstrukcije produženog krivičnog djela jeste da se optuženi u slučaju nedokazanih radnji produženog krivičnog djela formalno izrekom presude ne oslobađaju, već se takve nedokazane radnje izostavljaju iz izreke presude.

Sud je našao tri optužne tvrdnje odnosno radnje produženog krivičnog djela *zloupotrebe i ovlaštenja* za koje je Sud utvrdio da nisu dokazane za ove optužene, i to (1) optužna tvrdnja da su I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak zloupotrebama položaja i ovlaštenja promijenili sastav Štaba, (2) tvrdnja da su ovi optuženi namjeravali zloupotrebama položaja i ovlaštenja pogodovati i druga odabrana pravna lica pored IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina", te (3) tvrdnja da su sve radnje zloupotrebe položaja i ovlaštenja preduzimali kako bi pribavili protivpravnu imovinsku korist koju bi svi podijelili između sebe.

Prva nedokazana krivično pravna tvrdnja, odnosno nedokazane radnje *zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja* za koju Tužilaštvo tvrdi da su je I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak preduzeli, u okviru svojih ovlaštenja, kao neku vrstu pripremne radnje za omogućavanje radnji zloupotreba koje će uslijediti, jeste nesporna promjena sastava Štaba Civilne zaštite koja je prema nedokazanoj tvrdnji Tužilaštva izvršena u dogovoru I-optuženog Novalića i II-optuženog Solaka, u skladu sa prethodno prihvaćenim planom, na način da je takvu odluku, promjenu sastava sa prijedlogom novog sastava, predložio II-optuženi Solak u svojstvu direktora FUCZ i načelnika Štaba, kao pripadnik grupe, a I-optuženi Novalić u svojstvu premijera stavio na glasanje, te istu podržao prilikom glasanja svojim glasom, te pozicijom i autoritetom premijera sve u svrhu zloupotreba njihovih službenih položaja i ovlaštenja kako bi se u konačnici omogućilo njima, obojici, kao i III-optuženom Hodžiću i njegovom pravnom licu sticanje imovinske koristi.

Ovakve optužne tvrdnje nisu dokazane jer u tom pravcu nije proveden niti jedan osuđujući dokaz Tužilaštva osim nespornih dokaza da jeste promijenjen sastav, te nesporne

činjenice koja službena lica su u tome učestvovala, uz napomenu da se radilo o kolektivnoj odluci.

Prema tome, u nedostatku suprotnih dokaza ostala je prihvatljiva teza odbrane da je ovakav prijedlog bio osnovan jer se pravdao potrebom da se smanji broj članova Štaba kako bi u kriznoj situaciji bio operativniji, brži i efikasniji u donošenju odluka, a što potvrđuju izjave svjedoka koji su o ovim okolnostima svjedočili na glavnom pretresu.

Tako je svjedok MUSTAFA KADRIBEGOVIĆ naveo da su u ranijem sazivu štaba bili brojni članovi koji nisu ni na koji način bili vezani sa pitanjem pandemije i da je u neformalnim razgovorima sa kolegama stekao dojam da je štab bio neefikasan. Svjedokinja DALILA EFENDIĆ potvrdila da su od proglašenja stanja nesreće do 25.3.2020. godine do kada je bila član štaba, sjednice štaba održavane svakodnevno, da su počinjale od dva, tri sata poslijepodne i trajale do duboko u noć. Svjedokinja ENISA BAJROVIĆ takođe je izjavila da su sjedinice u starom sazivu dugo trajale, a da je štab morao efikasno i brzo da donosi odluke, a što je potvrdio i svjedok ANIS AJDINOVIĆ navodeći da su sjednice u starom sazivu štaba bile česte, gotovo svaki dan i da su trajale dosta dugo (u nekoliko navrata do dva, tri sata ujutro). Takođe je naveo da je štab u starom sazivu bio preglomazan, pa je razmatranje svih tačaka iziskivalo dosta dugo vremena, a radilo se o periodu u kojem su se odluke i naredbe morale brzo donositi, istakavši da je njegovo shvatanje bilo da reduciranje broja članova treba rezultirati bržim održavanjem većeg broja sjednica i efektivnijim postupanjem, odnosno efikasnijim donošenjem odluka štaba, te na kraju zaključio kako je to i postignuto (*"...imali smo veliki broj telefonskih sjednica, u toku samih tih najtežih dana u borbi protiv širenja pandemije, tako da je bilo vrlo lakše...i kroz te telefonske sjednice donijeti naredbe...odluke i poduzeti mjere."*)

U odnosu na optužne tvrdnje da je u realizaciji plana I-optuženi Fadil Novalić inicirao i donio odluku o izmjeni Federalnog štaba Civilne zaštite, Tužilaštvo je posebno ukazivalo na sadržaj izdvojenih poruka u okviru Viber grupe „Gensek“, čiji su članovi I-optuženi Fadil Novalić i uposlenici njegovog Kabineta, svjedoci Hasan Ganibegović (direktor) i Edita Kalajdžić (sekretar), ističući kako slijed događaja, a koji se tiče odluka Vlade, pokazuje da se ono što je pisano u grupi "Gensek" 24.3.2020. godine³⁹¹ sprovodi u djelo.

Očitujući se se na izmjenu sastava Štaba i spomenuti sadržaj komunikacija u okviru Viber grupe "Gensek" svjedokinja EDITA KALAJDŽIĆ izjavila je na glavnom pretresu da je Vlada FBiH prihvatila izmjenu štaba zbog obima posla i novonastale situacije prouzrokovane pandemijom koronavirusa, da bi u Štab ušli rukovodioci institucija koje u takvim okolnostima provode odluke Vlade i Štaba, ali i da mjere budu prilagođene novonastaloj

³⁹¹ - Fadil Novalić: "Solak će morati preuzeti vlast. Respiratori i testovi moraju umiriti stanovništvo, ovo se zamahuje". - Edita Kalajdžić: "Da, ujutro u 9 zovite Pehara, Čerkeza, Solaka i Jerku. Moramo hitno reagovati. Moramo mi preuzeti... dati Solaku krila. I izmijeniti štab." – Fadil Novalić: "Ma dat ćemo mu. Ali otkud toliko mekušaca oko nas? Svi su u nekim akcjskim filmovima, a Jelka mu zgrabila vlast a zakon ovlastio r.jega. Da ja sad imam 20 miliona na Razvcjncj ja bih to aktivirao i frontalno podjelio po Federaciji i umirio sve. Ovo su sve beskičmerjaci ili judi bez ideja." - Edita Kalajdžić: "Da." - Fadil Novalić: "Ima najbolji budžet u državi i dao da o r.jemu odlučuje Jelka." - Edita Kalajdžić: "**Moramo promijeniti štab, inače sastav štaba, preglasati što treba. Ne možemo mi čekati Jelku.**" – Fadil Novalić: "I ni on ni Jelka ni iko drugi ništa ne čitaju. Svjetska banka je napravila upute spram poteza J. Koreje, a to je testirar.je izoliranog stanovništva. E to kasno shvatio Tramp pa moli". – DT-52 do DT-54

situaciji, jer su do tada u Štabu sjedili pomoćnici ministara iz institucija koje nisu imale dodirnih tačaka s provođenjem zakona, odnosno vladinih mjera. Potvrdila je da je putem Viber aplikacije komunicirala o izmjeni Štaba Civilne zaštite, te istakla kako je poruka „*Moramo promijeniti štab*“ bila ishitrena i prenagla, dodajući da je postojao pritisak javnosti za izmjenu Štaba. Svjedok HASAN GANIBEGOVIĆ takođe je potvrdio da se u grupi "Gensek" vodila komunikacija koja se odnosi na sastav FŠCZ, naglašavajući da je štab bio preglomazan i neoperativan, te da ga je bilo nužno izmijeniti.

Sud je zaključio da Viber komunikaciju članova grupe „Gensek“ nije moguće cijeliti kao dokaz koji potvrđuje tezu Tužilaštva o ulozi I-optuženog Fadila Novalića u pogledu izmjene Federalnog štaba Civilne zaštite i koji ide u prilog tvrdnji optužbe da se ono što je pisano u ovoj grupi, a naročito komunikacije od 24.3.2020. godine, sprovodi u djelo po nalogu I-optuženog. Kada ovako zaključuje, Sud ima u vidu, a uzimajući u obzir iskaze svjedoka – članova pomenute Viber grupe, da se radi o uobičajenom kanalu neformalne komunikacije između članova određenog kolektivnog tijela koji je postojao i prije predmetnih događaja i koji je uobičajen među službenicima i drugih državnih tijela. Uvažavajući iskaze ranije spomenutih svjedoka koji su saslušani na ovu okolnost, evidentno je da je takav vid komunikacije služio brzom razmjeni informacija različite vrste, pa čak i one privatne prirode, te ličnih, neobavezujućih razmišljanja i komentara u vezi raznih zadataka i službenih aktivnosti, a za koja nije moguće utvrditi da su predstavljala njihova službena stajališta³⁹². Imajući ovo u vidu, Sud ostvarenim komunikacijama između članova ove Viber grupe nije dao značaj i relevantnost kakvu im daje Tužilaštvo u pomenutom kontekstu, pa tako iste nisu ni bile od uticaja na drugačiju odluku Suda.

Za Sud je ipak primjetno da u izmijenjenom, novom sastavu Štaba po usvojenom prijedlogu II-optuženog Solaka nije bilo mjesta za dr Marinu Beru, specijalistkinju iz oblasti anesteziologije, koja je u kritičnom periodu bila na poziciji pomoćnice ministra Federalnog ministarstva zdravstva, koja se jedina kao anesteziolog u okviru Štaba mogla stručno i relevantno odrediti u odnosu na tip i vrstu respiratora koji bi se trebali nabaviti, kao i u odnosu na ostale nabavke, na sredstva i opremu i njihovog dobavljača, odnosno na poslovno tehničke reference ponuđača.

Odbrane su u završnoj riječi tvrdile da je dr Marina Bera, specijalistkinja iz oblasti anesteziologije, zamijenjena sa dr Davorom Peharom, specijalistom iz oblasti epidemiologije, pa da stoga takva izmjena sastava Štaba nije mogla ugroziti stručni kapacitet Štaba kod pravilnog i zakonitog odlučivanja po pitanju nabavki medicinskih sredstava, respiratora. Međutim, kroz provedeno dokazivanje Sud je zaključio da su upravo medicinski radnici, doktori medicine specijalisti iz oblasti anesteziologije bili jedini stručno pozvani da se relevantno odrede prema vrsti i tipu respiratora i njihovoj upotrebi kod COVID pacijenata, posebno kod težih pacijenata kojima je primjena respiratora bila neophodna u spašavanju života, kada su respiratori preuzimali funkciju disanja za najteže pacijente u intenzivnoj njezi.

---

³⁹² Svjedok Hasan Ganibegović izjavio je kako je autor ove grupe od 2017. godine, a svjedokinja Edita Kalajdžić objasnila da su okviru iste najviše razmjenjivali privatne poruke, a da je cilj njenog formiranja bila razmjena informacija privatno-službene prirode.

Za Sud ostaje pretpostavka, osnovana sumnja, da bi zadržavanje doktora specijaliste iz oblasti anesteziologije kao člana Štaba, odnosno angaživanjem u Komisiji za javne nabavke respiratora kod FUCZ kao ugovornog organa ili u odgovarajućoj drugoj stručnoj komisiji, za II-optuženog Solaka predstavljao problem i smetnju kod nabavke respiratora preko odabranog i favoriziranog optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina," jer bi takav stručan član Štaba koji bi bio upoznat sa detaljima nabavke zasigurno stručno uticao na predmet nabavke, od utvrđivanja potrebnih specifikacija, izbora vrste i tipa respiratora, do odabira ponuđača i dobavljača, zbog pretpostavke da se kao član Štaba, kao doktor anesteziolog, odnosno kao član Komisije za javne nabavke respiratora kod FUCZ kao ugovornog organ, ili drugog stručnog tijela ili kao pojedinac ne bi saglasio da se nabavka potrebnih respiratora, kao visoko sofisticiranih medicinskih uređaja, vrši bez prethodnog utvrđivanja svih potrebnih tehničkih specifikacija, kao i da nabavku vrši preduzeće čija je osnovna djelatnost „ostala prerada i konzervisanje voća i povrća“ koje nije registrirano za uvoz medicinske opreme, niti stručno osposobljeno za uvoz takve medicinske opreme, posebno zbog činjenice da nije stručno osposobljeno procijeniti da li je ugovoreni predmet tehnički odgovara svrsi nabavke.

Jedini dokaz koji na izvjestan način govori u prilog ovakvom zaključku Suda je izjava svjedokinje ENISE BAJROVIĆ, pomoćnice direktora FUCZ, koja je na pitanje tužioca da li je direktor na sjednici stručnog kolegija održanoj 24.3.2020. godine (nakon sjednice FŠCZ održane istog dana), dao obrazloženje zašto predlaže izmjene Uredbe o Federalnom štabu Civilne zaštite, odgovorila da je razlog bio to što Štab nije mogao efikasno vršiti svoju dužnost sa brojem članova 21, jer su sve rasprave trajale jako dugo. Na upit da li je direktor govorio i dovodio u vezu povlačenje odluke o nabavci nespecificiranih sredstva i opreme sa svojim prijedlogom za izmjenu uredbe o Federalnom štabu civilne zaštite, svjedokinja je odgovorila: *"Mislim da nije, a problem je bio... zaista ... članovi su imali pitarja, odgovore i onda se to odvuče ... jako dugo traje, a mi kao štab morali smo efikasno i brzo da donosimo odluke."* U odnosu na ovakav odgovor svjedokinji je prezentovan dio iskaza iz istrage³⁹³ gdje je svjedokinja izjavila sljedeće: *„Na tom stručnom kolegiju bila je rasprava i svi prisutni su od strane načelnika štaba upoznati da izmjene uredbe treba da idu u pravcu da se pojedini članovi štaba trebaju mijenjati iz razloga što u stanju prirodne nesreće navodno ne treba da pitamo konkretno specifikaciju zaštitne opreme. Naglasio je da je Vlada Federacije BiH donijela Rješenje o imenovanju štaba i da će shodno novoj uredbi izmijeniti i postaviti nove članove štaba.“*, na što je svjedokinja izjavila da je tačno ovo što je navela u izjavi, te ponovno naglasila da je suština bila da se smanji broj članova Štaba kod odlučivanja.

Međutim, u nedostaku drugih dokaza koji bi potkrijepili izjavu svjedokinje u ovom dijelu, za Sud su ovo ostale samo pretpostavke, optužne tvrdnje sa visokim stepenom osnovane sumnje koje nisu dokazane, te su kao nedokazane izostavljene iz izreke presude kao jedna od nedokazanih radnji produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja i ovlaštenja*.

³⁹³ Zapisnik o saslušanju svjedoka Enisa Bajrović, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTO 0018837 20 od 23.7.2020. godine, str 4 - DT 209

Druga nedokazana krivičnopravna radnja *zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja* za koju Tužilaštvo tvrdi da su je I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak preduzeli, u okviru svojih ovlaštenja, jeste tvrdnja da su optuženi namjeravali zloupotrebama položaja i ovlaštenja pogodovati i favorizirati i druga odabrana pravna lica pored optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina", odnosno da su namjeravali preduzeti nezakonite nabavke preko više odabranih pravnih lica, pored optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina". Ovakva optužna tvrdnja nije dokazana jer u tom pravcu nije proveden niti jedan dokaz, pa je ostala samo optužna pretpostavka zbog čega je kao nedokazana izostavljena iz izreke presude kao jedna od radnji produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja i ovlaštenja*.

Treća nedokazana krivičnopravna radnja *zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja* za koju Tužilaštvo tvrdi da su je I-optuženi Novalić, II-optuženi Solak i III-optuženi Hodžić preduzeli, u okviru svojih ovlaštenja, jeste tvrdnja da su sve radnje *zloupotrebe položaja i ovlaštenja* preduzimali kako bi pribavili protivpravnu imovinsku korist koju bi potom zajedno podijelili, između sebe u njima poznatim iznosima.

Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da su I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak preduzimali radnje ili iste planirali u svrhu pribavljanja koristi preko IV-optuženog pravnog lica i njegovog vlasnika III-optuženog Hodžića kako bi istu korist dijelili između sebe na njima poznate načine, već je dokazano da su korist imali samo IV-optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" i njegov vlasnik i direktor III-optuženi Hodžić, u slučaju nabavke respiratora, kao i da su samo IV-optuženo pravno lice i III-optuženi Hodžić trebali imati koristi od nabavki medicinskih zaštitnih maski, koja nabavka međutim nije realizirana jer je onemogućena nakon otkrivanja od strane organa krivičnog gonjenja.

Mada prosječno ljudsko iskustvo i prosječno rezonovanje upućuje na razuman zaključak da lica učestvuju u realizaciji krivičnih djela iz koristoljublja zbog pribavljanja pojedinačne lične imovinske i druge lične koristi, odnosno njene podjele nakon realizacije, ipak u ovom konkretnom slučaju Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da se bilo koje drugo optuženo lice osim IV-optuženog pravnog lica "F.H. Srebrena malina" i njegovog vlasnika i direktora, III-optuženog Hodžića, imovinski okoristilo. Nije dokazano da je III-optuženi Hodžić pribavljenu imovinsku korist podijelio sa bilo kojim optuženim, pa ni sa I-optuženim Novalićem koji ga je odabrao, niti sa pomenutim licem izvjesnim Asimom koji ga je lično preporučio za nabavke respiratora.

Dakle, nije dokazano da su bilo kakvu imovinsku korist pribavili I-optuženi Novalić i II-optuženi Solak, niti je dokazano da je da su istu trebali dobiti, međutim unatoč toj nedokazanoj činjenici oba optužena su radnjama ostvarili obilježja krivičnog djela *Zloupotreba položaja ili ovlaštenja* jer se kao subjektivni element krivičnog djela, bitno obilježje kada je u pitanju pribavljanje koristi traži kod počinitelja postupanje da se sebi ili drugom pribavi kakva korist.

Jedino je svjedok Tužilaštva KRISTIЈAN MARIĆ³⁹⁴, čiji iskaz je Sud u cijelosti prihvatio kao istinit, izjavio da je III-optuženom Hodžiću radi realizacije nabavke respiratora od Sanje Lekić bila obećana nagrada, dar, u vidu nekog novčanog iznosa kojim bi "počastio" druga lica, ali nije dokazano da je ovaj iznos III-optuženi Hodžić primio, niti da ga je podijelio sa drugim licima, uključujući ostale optužene.

Kako ni ova optužna tvrdnja nije dokazana jer u tom pravcu nije proveden niti jedan dokaz, to je ostala samo kao optužna pretpostavka, pa je kao nedokazana izostavljena iz izreke presude kao jedna od nedokazanih radnje produženog krivičnog djela *Zloupotreba položaja i ovlaštenja*.

Prema tome, kako se samo na nesumnjivo utvrđenom činjeničnom stanju može zasnovati osuđujuća presuda, a ne na pretpostavkama, to je Sud ove tri nedokazane optužne tvrdnje, radnje optuženih kao nedokazane radnje produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja i ovlaštenja* izostavio iz činjenične izreke presude.

Oslobađajući razlozi za nedokazana krivična djela udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav (1) KZ BiH i ostala nedokazana krivična djela iz Drugog dijela presude

Najprije o krivičnom djelu *Udruživanje radi činjenja krivičnih djela* iz člana 249. stav (1) KZBiH za koje krivično djelo su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i optuženo pravno lice "F.H.Srebrena malina" d.o.o. Strebrenica oslobođeni od optužbe jer isto nije dokazano.

Nedokazano krivično djelo udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 249. stav (1) KZ BiH

Za razliku od relativno lako dokazivih i u konačnici dokazanih počinjenih krivičnihopravnih radnji zloupotreba optuženih u konkretnim događajima, Tužilaštvu je prema preuzetoj obavezi iz potvrđene optužnice bilo mnogo teže za dokazivanje optužnih tvrdnje da su se optuženi planski udružili za činjenje opisanih zloupotreba radi realizacije ciljeva zajedničkog plana, što Tužilaštvo u konačnici nije uspjelo dokazati.

Sudska praksa je pokazala da se radi o krivičnom djelu koje se teško dokazuje zbog visoko postavljenih standarda za osuđujuće presuđivanje i malog broja relevantnih dokaza i tragova zbog izražene konspirativnosti i tajnosti učesnika u realizaciji udruženih i planiranih krivičnihopravnih radnji. Dokazivanje se najčešće provodi na osnovu skupa indicija koje povezuju mnoštvo optužnih detalja, činjenica i okolnosti, koje moraju na kraju uputiti na jedini mogući izvan svake razumne sumnje zaključak o krivnji.

---

³⁹⁴ Svjedok Kristijan Marić na glavnom pretresu je naveo da je u razgovorima koje je imao sa III-optuženim Fikretom Hodžićem isti spominjao da će iz dobiti ostvarene ovim pravnim poslom počastiti svjedoka i "da će počastiti sv. jude." Budući da je Fikret Hodžić saradivao sa Vladom i Civilnom zaštitom, kako je naveo, pretpostavio je da su to njegovi ljudi, odnosno ljudi s kojima je on komunicirao, završavao posao.

Dakle, pred Sud je bilo postavljeno pitanje da li su opisane dokazane radnje produženog krivičnog djela *Zloupotrebe* počinjene udruživanjem optuženih, činjenjem krivičnog djela *udruživanje radi činjerenja krivičnih djela* iz člana 249. KZBiH, u skladu sa prethodno sačinjenim planom organizatora grupe, u konkretnom slučaju I-optuženog.

Osnovni oblik ovog krivičnog djela vrši onaj ko umišljajno organizuje grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više lica u cilju izvršenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine. Pored organizatora krivično djelo čini i onaj ko postane pripadnik odnosno član grupe ljudi ili udruženja. Dakle, da bi se ostvarili elementi krivičnog djela *udruživanje radi činjerenja krivičnih djela*, potrebno je da neko svjesno organizuje grupu ili pristupi nekoj grupi koja ima kriminalne ciljeve, a taj cilj je vršenje krivičnih djela propisanih zakonom BiH, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Na osnovu dosadašnje analize prethodno opisanih događaja za koja je Sud utvrdio da su ih njihovi učesnici, optuženi počinili kao saizvršioци produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja i ovlaštenja*, na načine kako je to opisano u pojedinim tačkama izreke ove presude, pojedine okolnosti i činjenice, indicije ukazuju na moguću zaključak da su optuženi bili udruženi, da je grupu organizirao i istom rukovodio I-optuženi Fadil Novalić, te da je grupa imala plan kriminalnog postupanja radi realizacije planiranih nabavki u korist III-optuženog i njegovog pravnog lica.

Ovakav zaključak bi se mogao izvesti iz niza dokazanih činjenica i okolnosti, te indicija. Naime, za Sud je dokazano da je za nabavku zaštitne medicinske opreme u vrijednosti oko 3 miliona maraka II-optuženi Fahrudin Solak prvi kontaktirao III-optuženog, te ga praktično direktno odabrao za ovu nezakonitu nabavku, te je takođe za Sud dokazano da je za nabavku respiratora u vrijednosti oko 10 miliona I-optuženi, u saradnji sa izvjesnim Asimom, direktno odabrao III-optuženog, a provredeni dokazi ukazuju da je III-optuženi planirao na iste načine nabaviti još respiratora, o čemu je Sud detaljniju argumentaciju već iznio u osuđujućem dijelu obrazloženja ove presude. Nadalje, iz preduzetih radnji na realizaciji ove dvije nabavke, kako je to opisano u izreci, može se izvući zaključak kako optuženi djeluju svrhovito, svako u okviru svoje uloge u ostvarivanju realizacija nabavki, itd.

Međutim, unatoč ovim indicijama, nakon provedenog dokaznog postupka za Sud nije dokazano da je postojao plan optuženih kao udruženih lica da se federalna budžetska sredstva koja su bila namijenjena ili koja su tek trebala biti namijenjena za hitnu nabavku medicinskih sredstava u borbi protiv COVID 19, tokom proglašene prirodne nesreće zbog pandemije, utroše za nabavku potrebnih medicinskih sredstava na način da se takve nabavke obavljaju preko odabranog, za udružena lica pouzdanog fizičkog lica i njegovog pravnog lica, koje bi bilo dobavljač sredstava povjerenim budžetskim novcem, a koje bi sa pripadnikom udruženja, u konkretnom slučaju sa II-optuženim Solakom u svojstvu direktora FUCZ zaključivalo ugovore primjenom člana 10. Zakona o javnim nabavkama (ZJN) dakle nezakonito odstupanjem od odredbi ZJN.

Takođe, Sud nalazi da Tužilaštvo nije dokazalo da su se optuženi udružili u grupu radi počinjenja krivičnog djela *Zloupotrebe položaja ili ovlaštenja*, na način da je grupu udružio I-optuženi Novalić, dok su ostali optuženi postali pripadnici sa određenim ulogama u okviru svojih službenih položaja, službenih ovlaštenja i odgovornosti, svi svjesni ciljeva grupe, a to je da se IV-optuženom pravnom licu "F.H. Srebrena malina" d.o.o. Srebrenica i njenom direktoru III-optuženom Fikretu Hodžiću nezakonito omogući zarada odnosno pribavljanje protivpravne imovinske koristi na štetu budžetskih sredstava Federacije.

Prilikom odlučivanja Sud je posebno uzeo u razmatranje međusobni odnos optuženih lica – njihove poslovne, profesionalne i privatne korelacije. Sud je tako uspostavljene stvarne odnose među optuženima posmatrao sa vremenskog aspekta, kao segmenta ove inkriminacije, u cilju utvrđivanja da li su ti odnosi postojali ranije, ili su aktivirani ili nastali u inkriminisanoj periodu, isključivo u cilju počinjenja krivičnih djela. Nije sporno da iz komunikacija koje su cijenjene u osuđujućem dijelu ove presude proizlazi određeno hijerarhijsko poštovanje prema I-optuženom Novaliću, kao i da je Sud cijenio da su određene radnje poduzimane po njegovoj uputi ili odobrenju, međutim, Sud zaključuje da takvo ponašanje ne ukazuje sa sigurnošću na postojanje odnosa nadređenosti u smislu organizovane grupe.

Po ocjeni Suda, realnija je teza da takav odnos proizlazi upravo iz činjenice da je I-optuženi Novalić u datom momentu bio na poziciji premijera FBiH, koja je korištena upravo u svrhu činjenja krivičnog djela *zloupotrebe položaja ili ovlaštenja*, za što je u konačnici i osuđen, ali ne u smislu nadređenosti kakva je prepoznatljiva od strane organizatora jednog kriminalnog plana. Sud zaključuje da su optuženi, svako u svom domenu, djelovali u svrhu poduzimanja radnji kako su opisane, inkriminisane, te konačno i od Suda pravno kvalifikovane kao zloupotrebe svakog od optuženih s aspekta njihove pozicije, ali se ne može prihvatiti da isto upućuje na jedini mogući zaključak, a to je da je postupanje optuženih posljedica postojanja udruživanja kao kriminalnog organizovanja i postupanja.

Sud je imao u vidu i činjenicu da su optuženi međusobno povezani kroz inkriminacije iz tačke 2. optužnice, za koje su u konačnici i osuđeni, ali ne postoje jasni pokazatelji da se određeno njihovo djelovanje izdvoji iz tog nužnog zajedništva, te okarakteriše kao organizovana kriminogena djelatnost. Da bi teza optužbe u tom pravcu bila opravdana, bilo je neophodno da se pred Sudom prezentiraju dokazi na osnovu kojih bi se van razumne sumnje optuženi mogli posmatrati kao *organizovana grupa*, što optužba nije učinila.

Da su opisane zloupotrebe položaja i ovlaštenja optuženi počinili organizirano, kao pripadnici grupe, svjesni ciljeva i plana grupe, a I-optuženi kao organizator grupe, Sud je to trebao zaključiti isključivo, prema očekivanjima Tužilaštva, na osnovu određenih posrednih dokaza, indicija, koje bi međusobno povezane kao cjelinu uputili Sud na jedini mogući zaključak, a to je da su optuženi opisanim radnjama počinili krivično djelo *udruživanje radi činjenja krivičnih djela* iz člana 249. stav (1) KZ BiH, vezi sa krivičnim djelom *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH.

Indicije međutim nisu bile takvog kvaliteta, niti dovoljno uvezane, da bi Sud upućivale na samo jedan nedvosmislen zaključak da su plan i udruženje optuženih radi počinjenja krivičnog djela *zloupotrebe* bez ikakve razumne sumnje dokazani. Iz provedenih dokaza Sud je zaključio da pojedinačne inkriminacije ostaju na nivou povezanosti radnji da se učine svojevrsne *zloupotrebe* u svrhu i način kako je to opisano u osuđujućem dijelu izreke presude, suštinski djelovanjem kroz bitna obilježja *zloupotrebe položaja* ili *ovlaštenja* svakog od optuženih u njegovom domenu, ali da nema dokaza o zajedničkom djelovanju na način kako je to postavila optužba.

Osim toga, niti sam činjenični opis optužbe u ovom dijelu, niti rezultati radnji dokazivanja predočeni u dokaznom postupku od strane Tužilaštva, ne impliciraju postojanje pojedinačnog i zajedničkog umišljaja svakog od optuženih u radnjama izvršenja krivičnog djela *Udruživanja radi činjenja krivičnih djela*, na način kako to vidi optužba, zbog čega je subjektivni element inkriminacije kao organizovane grupe ostao nerazjašnjen.

Prema tome, kako se samo na nesumnjivo utvrđenom činjeničnom stanju može zasnovati osuđujuća presuda, a ne na pretpostavkama, to je Sud zaključio da Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da su optuženi počinili i krivično djelo *udruživanje radi činjenja krivičnih djela* iz člana 249. stav (1) KZBiH, vezi sa krivičnim djelom *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZ FBiH, niti u vezi sa ostalim krivičnim djelima za koja Sud takođe nalazi da su nedokazana, a radi se o krivičnim djelima *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* iz člana 219. stav 3. u vezi stava 2. KZBiH, *pranje novca* iz člana 209. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ BiH, *krivotvorjenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. 2. KZ FBiH, *krivotvorjenje službene isprave* iz člana 389. stav 2. u vezi stava 1. KZ FBiH i *povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz čl. 262. st. 2. KZ RS.

Slijede redovi obrazloženja razloga za oslobađajuće razloge za ostala nedokazana ostala krivična djela navedena u Drugom oslobađajućem dijelu presude, za koja su optuženi Novalić, Solak, Hodžić i optuženo pravno lice "F.H. Srebrena malina" oslobođeni od optužbe.

Nedokazano krivično djelo primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. stav (3) u vezi stava (2) KZ BiH

Krivično djelo *primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem* može se učiniti na razne načine, opisane u zakonskoj definiciji, a radnje moraju biti upravljene u cilju da službena osoba izvrši ili ne izvrši službenu ili drugu radnju.

U konkretnom slučaju, optužnim aktom se niti u jednom dijelu ne navodi niti jedna činjenica koja bi se mogla podvesti pod ovo krivično djelo: *zahtjevanje, primanje ili prihvaćanje nagrade ili kakve koristi*. Pri tome, nedostaje i vrijeme, mjesto, opis poklona ili druge koristi, a čime bi se strukturisala radnja izvršenja.

Analizirajući predmetnu inkriminaciju, sa aspekta postavke optužbe, Sud nalazi da je potrebno razgraničiti krivična djela koja se optuženim u cjelini stavljaju na teret, kao i obilježja koja se vežu uz svako od njih. Očigledno se radi o preklapanju više navodnih inkriminacija, što dovodi do kompleksno postavljene inkriminacije, gdje se navodima o počinjenju više krivičnih djela pokušava konstituisati i navodno počinjenje krivičnog djela *primanja dara ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem*. Stoga, upravo činjenica da je postavljenom inkriminacijom kroz preklapanje radnji između optuženih stvorena, kao ključna, jedinstvena radnja u vezi sa tim krivičnim djelom, Tužilaštvo je moralo ponuditi zatvoren krug dokaza kojim bi svaka inkriminacija mogla van razumne sumnje opstati i kao zasebna, a i u međusobnoj vezi kako je postavljena. Međutim, Tužilaštvo takav zadatak očigledno nije ispunilo, niti u odnosu na jednog od optuženih lica kojima se isto stavilo na teret, kako to proizlazi iz oslobađajućeg dijela izreke ove presude.

Tačno je da iz iskaza svjedoka KRISTIJANA MARIĆA, kojem je Sud u cijelosti poklonio vjeru, proizlazi da je stvarna cijena bila dosta niža od ugovorene, te da je razlika u cijeni otišla u korist Sanje Lekić, a iz koje razlike je trebala „počastiti“ III-optuženog, a ovaj ostala lica. Međutim, ovakvi navodi, prema stavu Suda, impliciraju izvjestan stepen sumnje, ali bez mehanizma kontrolnih dokaza, ne zadovoljavaju standard van razumne sumnje u ovom dijelu inkriminacije, a posebno ako se uzmu u obzir prethodno istaknute manjkavosti u samom optužnom aktu, te načinu dokazivanja ovog krivičnog djela od strane Tužilaštva, gdje je očigledno izostalo poštivanje tereta dokazivanja.

Nedokazano krivično djelo pranje novca iz člana 209. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZ BiH

Krivično djelo *pranje novca* je aktivnost kompleksne strukture kojom se nastoji prikriti porijeklo nelegalno stečenog novca, koristi, ubacivanjem u redovne finansijske i privredne tokove, kako je to prethodno analizirano u poglavlju pod nazivom Relevantni propisi.

Bitna obilježja ovog krivičnog djela prema članu 209. stav 1. KZBiH čine: 1/ znanje da su novac ili imovina pribavljeni učinjenjem krivičnog djela; 2/ primanje, zamjena, držanje, raspolaganje njima, korištenje u privrednom ili drugom poslovanju, prikrivanje ili pokušaj prikrivanja takvog novca ili imovine; 3/ da je novac ili imovina veće vrijednosti; i 4/ da djelo ugrožava zajednički ekonomski prostor BiH ili ima štetne posljedice za djelatnosti ili finansiranje institucija BiH. Ukoliko nedostaje bilo koji od navedenih posebnih elemenata u radnjama koje se optuženim stavljaju na teret, nema ni krivičnog djela *pranje novca* iz člana 209. stav 1. KZBiH.

Proces pranja novca i prema teoriji podrazumjeva tri faze: plasman, prikrivanje i integraciju.

Već *prima facie* pogledom na optužni akt, jasno je da proces činjenja ovog krivičnog djela nije pravilno specificiran u činjeničnom supstratu, niti je to razjašnjeno daljnjim dokazivanjem istog, te potencijalnim povezivanjem sa drugim radnjama. Sud primjećuje da Tužilaštvo u činjeničnim opisima radnji optuženih ne navodi takvo određenje, dajući samo izvjesne naznake koje se mogu definisati kao uopštene tvrdnje Tužilaštva. Osim toga, Sud je posebno imao u vidu da se prva faza „plasmata“ prljavog novca ne može ogledati u

prenosu gotovine iz budžeta FBiH. U toj fazi ne radi se o bilo kakvom novcu koji je stečen kriminalnim aktivnostima. Radi se o legalnom novcu, dijelu budžeta, čiji prijenos može biti podveden pod određene zloupotrebe u načinu raspolaganja spram istog, što je u konačnici tako i određeno, pri čemu ta ista zloupotreba svoj daljnji epilog opet ima kroz određenu zloupotrebu od lica kojem je isti novac prenesen (od strane III-optuženog Hodžića). Međutim, cirkulacija novca u ovom predmetu ne implicira faze pranja novca. Radi se dakle o ostvarivanju koristi ili cirkulaciji iste kroz krivično djelo *zloupotreba položaja ili ovlaštenja*, ali ne postoje osnovi koji bi implicirali da se radi o pranju novca.

Objedinjena obrazlaganja za pojedina krivična djela za koja su optuženi oslobođeni

Nedokazanok Krivično djelo krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz čl. 261. st. (2) KZ FBiH

Nedokazano krivično djelo povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje iz čl. 262. st. (2) KZ RS

Sud ukazuje da je donošenje oslobađajuće presude bilo nužno i u odnosu na krivična djela *Krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz člana 261. stav 2. KZFBiH i *Povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje* iz člana 262. stav 2. KZRS.

Naime, za Sud je ostalo nerazumljivo kojim sve činjeničnim pojedinostima se konstituišu bitna obilježja ovih krivičnih djela, nejasni su ostali opisi blanketa kojima bi se upotpunio činjenični supstrat ovih krivičnih djela, a nije konkretizovano niti o kojim se tačno poslovnim knjigama/ispravama/spisima radi. Sve navedeno uveliko stvara konfuziju i nerazumljivost činjeničnog supstrata i tužilačke teze koja se trebala dokazati u ovom pogledu što je *prima facie* ishodovalo oslobađajuću presudu u ovom dijelu, konačno iz razloga jer tako nejasno opisana optužna činjenična tvrdnja niti jednim dokazom tužilaštva nisu dokazana.

Jedino je Sud našao kod II-optuženog Solaka da je u okviru počinjenog krivičnog djela *Krivotvorenje isprave* iz člana 373. KZ FBiH, koji je počinio kao pojedinac „... **Fahrudin Solak** u periodu do 24.4.2020. godine, prekoračivši ovlaštenja direktora FUCZ naložio S.A., pomoćnici direktora FUCZ, da u svim dokumentima spisa nabavke respiratora izvrši izmjene predmeta ugovora, da umjesto ranije ugovorenog predmeta HC VE003 unese model ACM812A, pri tome ulažući u spis nabavke specifikaciju modela ACM812A, te da uništi stranice dokumenata i specifikaciju modela respiratora HC-VE003, pri tome je dovodeći u zabludu da se radi o tehničkoj grešci, u šta je ona povjerovala, te isto i učinila“, međutim iako je za Sud dokazano da je S.A. (svjedokinja Sanita Alahić) po nalogu svog pretpostavljenog rukovoditelja II-optuženog Solaka nakon opisanog krivotvorenja uništila stranice predmetnih dokumenata javne nabavke, Sud to nije cijenio kao radnje *krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava* iz čl. 261. st. (2) KZ FBiH, odnosno kao radnju *uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava*, već kao jednu od radnji opisanog krivičnog djela *krivotvorenje isprave* iz člana 373. KZFBiH za koje je oglašen krivim II-optuženi Solak.

Nedokazano krivično djelo krivotvorenje službene isprave iz čl. 389. stav (2) u vezi stava (1) KZFBiH za optužene, izuzev za II-optuženog Solaka

Za krivično djelo *krivotvorenje službene isprave* iz člana 373. KZFBiH, koje je stavljeno na teret svim optuženim izuzev V-optuženoj Miličević, Sud je nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da je dokazano da ga je počinio samo II-optuženi Solak, tzv. intelektualno krivotvorenje isprave, jer Tužilaštvo za ostale optužene nije provelo niti jedan relevantan dokaz. Kao što je to već ranije rečeno, intelektualna krivotvorina izdata je od onoga koji je naznačen kao njen izdavalac, ali je neistinita njena sadržina, kao u konkretnom slučaju, o čemu je bilo govora u redovima obrazloženja koji su se odnosili na II-optuženog Solaka.

Oslobađajući razlozi za nedokazano krivično djelo nesavjestan rad u službi iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZFBiH.

Optužnim aktom je samo V-optuženoj Jelki Miličević stavljeno na teret da je u svojstvu službenog lica u institucijama Federacije BiH, kao ministar finansija u Vladi FBiH, istovremeno i zamjenik Premijera, kao i komandant FŠCZ, počinila krivičnopravne radnje opisane pod tačkom 3. optužnice, odnosno tačkom II.2. Drugog dijela presude, što je Tužilaštvo kvalificiralo kao krivično djelo *nesavjestan rad u službi* iz čl. 387. st. (2) u vezi st. (1) KZFBiH.

Za razliku od produženog krivičnog djela *zloupotreba položaja ili ovlaštenja* iz člana 383. stav (3) u vezi sa stavom (1) KZFBiH koje je stavljeno na teret ostalim optuženim i za koja su osuđeni, optuženoj se ne stavlja umišljajno iskorištavanje ili prekoračenje službenih ovlaštenja u namjeri da se sebi ili drugom pribavi korist, što su obilježja krivičnog djela *zloupotrebe položaja ili ovaštenja*, već da je, po tvrdnji Tužilaštva, povredom zakona, drugog propisa ili općeg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očito nesavjesno postupila u vršenju dužnosti, čime je omogućila pripadnicima Udruženja realizaciju plana opisanog tačkom 2. ove Optužnice, kako tvrdi Tužilaštvo, zbog čega je nastupila šteta po budžet Federacije.

Tužilaštvo krivičnu odgovornost optužene gradi na tvrdnji da je znala da će budžetski korisnik FUCZ, odnosno II-optuženi Fahrudin Solak kao rukovodilac iste, odobrena budžetska sredstva koristiti u postupcima nabavki respiratora u kojima ne može učestvovati kao ugovorni organ, odnosno da će se sredstva na taj način nezakonito utrošiti, pa da je unatoč tom znanju isto omogućila optuženima raspolaganje sa odobrenim novčanim iznosima, ali bez namjere da im pomogne u pribavljanju koristi.

Druga optužna tvrdnja Tužilaštva je propuštanje optužene da preduzme radnje radi blokiranja isplate novca, te nakon toga propuštanje da donese nalog za budžetski nadzor i rješenje o povratu sredstava koji je isplaćen III-optuženom odnosno njegovom pravnom licu, nakon što je saznala za nezakonitu nabavku, pri čemu je pristala na nastupanje imovinske štete u iznosu isplaćenih sredstava od 10.530.000,00 KM, jer je novac po nalogu

III-optuženog Fikreta Hodžića nepovratno transferisan u N.R. Kinu, kako je to opisano tačkom 2. Optužnice.

Nakon provedenog postupka Sud nalazi da Tužilaštvo nije dokazalo bitne optužne navode zbog čega optužena nije ostvarila obilježja ovog krivičnog djela pa je stoga oslobođena.

Sud nalazi da nije dokazano da je optužena Miličević znala da u konkretnom slučaju nabavke 100 respiratora FUCZ kao ugovorni organ nema odgovarajuću komisiju za nabavku medicinskih sredstava, niti je dokazano da je znala da je II-optuženi kao zakonski zastupnik FUCZ kao ugovorni organ svjesno izabrao pogrešan postupak za nabavku pomenutih medicinskih sredstava i opreme, u vrijeme kada se kao ministrica finansija saglasila da će budžetski korisnik FUCZ, odnosno II-optuženi Fahrudin Solak kao rukovodilac iste, opisana budžetska sredstva koristiti u postupcima nabavki respiratora, pa da je svjesno pristala na pomenute nezakonitosti i štetu po budžet Federacije.

Da optužena kao komandant Štaba o ovim okolnostima nije bila pravilno, blagovremeno i potpuno informisana jasno proističe već iz dokazanog teksta optuženja, pa je tako iz tač. 2.1. optužnice, odnosno tač I.1. osuđujućeg dijela presude, vidljivo kako II-optuženi u svojstvu načelnika Štaba svjesno izbjegava informirati V-optuženu u svojstvu Komandantna Štaba o nabavci, na osnovu čega se zaključuje, kada se ovo dovede u vezu sa ostalim provedenim dokazima, kako je interes I-optuženog Novalića u svojstvu premijera i II-optuženog Solaka u svojstvu direktora FUCZ i načelnika Štaba, bio da se V-optužena Miličević u svojstvu ministrica finansija u Vladi FBiH, istovremeno i zamjenice Premijera, a po osnovu čl. 5 Uredbe o FŠCZ i kao komandant FŠCZ, informira u najmanje korisnom sadržaju i obimu kako ista ne bi u svojim službenim svojstvima problematizala planiranu realizaciju nabavke 100 respiratora.

Dakle, Sud prevashodno nalazi da ne postoje dovoljno utemeljeni dokazi iz kojih bi se moglo zaključiti da je V-optužena Miličević znala za šta se izdvajaju sredstava, odnosno da će budžetski korisnik FUCZ, tj. II-optuženi Fahrudin Solak kao rukovodilac iste, opisana budžetska sredstva koristiti u postupcima nabavki respiratora, koju nabavku je proveo nezakonito, pa da je svjesno pristala na pomenute nezakonitosti i štetu po budžet Federacije.

Sud je već u ranijem dijelu obrazloženja iznio tok provođenja postupka nabavke respiratora, a iz kojih zaključaka proizlazi da nije zadovoljen standard van razumne sumnje da je V-optužena Miličević imala znanja o istom, te i pored toga, izvršila uplatu spornih sredstava.

U tom pogledu, Sud je cijeneći kontekst činjeničnih tvrdnji da je Odluka o nabavci materijala i opreme u iznosu od 7.000.000,00 KM, donijeta na FŠCZ uz svjesno prikrivanje podataka o svrsi u koju se finansijska sredstva zapravo osiguravaju, poklonio vjeru iskazima svjedoka DAVORA PEHARA, TONČE BAVRKE, NAMIKA HODŽIĆA, MUSTAFE KADRIBEGOVIĆA i ENESA MEMIĆA. Imenovani svjedoci su saglasni u tvrdnji da u trenutku donošenja odluke nisu znali za šta će biti tačno upotrijebljena sredstva, a svoje

glasanje opravdavaju činjenicom da nisu doveli u pitanje namjeru i cilj izdvojenih finansijskih sredstava. Navedeno se, po stavu Suda, čini potpuno prihvatljivim, obzirom na stanje koje je vladalo u datom momentu. Činjenica da su se navedena lica rukovodila ispravnim namjerama, te da nisu ispitala pravilnost i suštinu donošenja predmetne odluke, ne umanjuje njihovu kredibilnost, te istovremeno implicira da niti V-optužena Jelka Miličević isto nije znala, niti preispitala, očigledno se rukovodeći istim razlozima.

Sud je kod donošenja navedenog zaključka imao u vidu i iskaze svjedoka ANISA AJDINOVIĆA i SANITE ALAGIĆ. Svjedok ANIS AJDINOVIĆ je tvrdio da je bio upoznat za šta će biti utrošena sredstva, ali vjerodostojnost njegovog kazivanja nije provjerljiva, obzirom da svjedok Enes Memić, kojeg je svjedok Ajdinović naveo kao izvor njegovih saznanja, bio decidan u tvrdnji da mu je načelnik štaba samo rekao da treba sazvati hitnu telefonsku sjednicu štaba i da će odluka koju mu je dostavila Sanita Alagić biti na dnevnom redu, pri čemu je dodao da nije učestvovao u sačinjavanju odluka, već da je iste dobijao gotove, pripremljene, te ih potom slao u štab. U tom pogledu, Sud je uzeo u obzir i iskaz svjedokinje SANITE ALAGIĆ, koja je tvrdila da je sjednica štaba sazvana po nalogu zapovjednice, V-optužene Jelke Miličević, a ne od strane II-optuženog Solaka. Međutim, i iskaz ove svjedokinje ostaje izolovan od drugih saglasnih dokaza, te se isti ne može dovesti u vezu niti sa iskazom svjedoka Ajdinovića, pri čemu je u suprotnosti sa iskazom svjedoka Enesa Memića, čiji su decidni navodi o činjenici da je sjednicu sazvaio II-optuženi Fahrudin Solak, potkijepljeni i sadržajem e-maila koji je isti uputio 1.4.2020. godine. S tim u vezi, a u odnosu na navode svjedokinje Alagić koja je na glavnom pretresu pokušala da usmjeri pažnju na V-optuženu Jelku Miličević, navodeći da je upravo od nje saznala da se sredstva izdvajaju za nabavku respiratora, već su bili predmetom razmatranja i ocjene Suda, pa u ovom dijelu upućuje na već ranije dato obrazloženje.

Utvrđenje Suda da V-optužena Jelka Miličević nije mogla biti upoznata o nabavci respiratora niti iz naloga za plaćanje, odnosno dostavljene fakture, Sud se uvjerio iz iskaza svjedoka optužbe MAHIRE ŠETIĆ i MARIA GLIBIĆA.

Izjašnjavajući se o nalogu za plaćanje Federalne uprave Civilne zaštite u korist pravnog lica „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, svjedokinja MAHIRA ŠETIĆ je izjavila da su taj dan odradili plaćanja, kada je e-mail došla urgencija od Civilne zaštite na da se izvrši plaćanje. O svemu su upoznali pomoćnika ministricе, Maria Glibića, koji im je rekao da će o tome upoznati ministricu i da će im se javiti. Nije mogla potvrditi da li se pomoćnik zaista konsultovao sa ministricom, ali im je javio da mogu izvršiti plaćanje, što su i učinile i istog dana obradili naloge koji je otišli na potpis ministrici i premijeru, a zatim poslali na banku. Na upit tužioca da li je kroz sistem bio vidljiv osnov plaćanja svjedokinja je izjavila *“Davno je to bilo, a vjerovatno nabavka ovih respiratora.”* Svjedokinja je takođe navela da je postupanje bilo uobičajno kao i sa ostalim nalogima, bez posebne brzine, jer su bila samo dva naloga, a nakon što su joj prezentovani Registri završne uplate Federacije Bosne i Hercegovine³⁹⁵, potvrdila je da je ona uradila jedan, a drugi kolegica Almira Ibišević.

³⁹⁵ DT-111 - Registri završene uplate FBiH od 3.4.2020. godine na iznos od 5.580.000,000 KM i 4.950.000,000 KM (kopija vjerna originalu);

Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedokinji je prezentovan i dio izjave iz istrage³⁹⁶ gdje je izjavila: „*Mi u mom sektoru, na plaćanje i prilikom plaćanja, ne vidimo ništa drugo, nego fakturu kcja je osnov plaćanja, a kcju unosi budžetski korisnik. Tako je bilo i u ovom slučaju, goje je bila unesena oznaka predračuna sa opisom respiratora.*“, na što je svjedokinja izjavila da kada se radi o jednoj fakturi da mogu vidjeti, ali kad se plaća čitava grupa, da to ne prate jer to nije njihov posao, potvrđujući da je budžetski korisnik u aplikaciju unio opis ovog pravnog posla.

Svjedok MARIO GLIBIĆ, pomoćnik ministrice finansija u sektoru za trezor/riznicu, objasnio je da se svakog jutra u Ministarstvu finansija povlači Izvještaj o dospjelim plaćanjima, pripreme nalozi koji se predaju na potpis ministrici i premijeru shodno Zakonu o izvršenju budžeta i nakon toga dostavljaju banci. Izjavio je da urgencije za plaćanja nisu česte, jer se većina plaćanja obavlja odmah po dospijeću, navodeći da se urgencije uvijek odobravaju i da se s tim u vezi ne konsultuje ni sa kim (*“imamo dovoljno novca da se, da se sve plati, tako da to automatski ide na plaćanje.”*).

Izjašnjavajući se o konkretnom nalogu za plaćanje Federalne uprave Civilne zaštite prema pravnom licu „F.H. Srebrena malina“ d.o.o. Srebrenica, svjedok je izjavio da je nalog u trezorsku aplikaciju unijela Federalna uprava Civilne zaštite, te potvrdio da ga je jedna od kolegica usmeno obavijestila da je putem e-mail-a upozorila da je bila urgencija, pa je istog dana i upućeno na plaćanje jedno sa područana koji pripada Civilnoj zaštiti, a drugo sa glavnog računa, navodeći da nisu provjeravali detalje, jer automatski puštaju na plaćanje. Na pitanje tužioca da li se konsultovao sa ministricom, svjedok je izjavio *“Ne vjerujem, ne, nemam običaj konzultirati... Vidite, to je nama bilo nešto sasvim uobičajeno. Ja nemam običaj s nekim razgovarati o urgencijama ...”*. U unakrsnom ispitivanju od strane odbrane V-optužene Jelke Miličević svjedok je izjavio da se u Ministarstvu finansija godišnje obradi oko 200.000 pojedinačnih naloga, te da su svakodnevni nalozi za plaćanje skoro uvijek u millionskim iznosima, naglašavajući da je za zakonito, namjensko, efikasno i ekonomično raspolaganje budžetskih sredstvima, prema Zakonu o budžetu, odgovoran rukovoditelj institucije, odnosno budžetskog korisnika. Na izričit upit braniteljice da li se po nalogu za plaćanje u odnosu na Federalnu upravu Civilne zaštite vidi da se radi o respiratorima, svjedok je bio jasan da se na nalogu koji potpisuju ministrica i premijer ne vidi.

Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane V-optužene Jelke Miličević svjedok je objasnio da je procedura plaćanja za podračune „odmah“, s obzirom da je uvijek riječ o sredstvima koja su već osigurana i ne može se stvoriti obaveza viša od one koliko sredstava ima na pojedinom podračunu, a kada je riječ o plaćanju tekuće rezerve, to su plaćanja koja se vrše prioritarno, odmah po unosu, te potvrdio da mu za plaćanja nije trebala nikakva saglasnost ministra finansija i da se plaćanja vrše na osnovu naloga koji su potpisali ministrica i premijer.

³⁹⁶ Zapisnik o saslušanju svjedoka Mahira Šetić, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTO 018837 20 od 30.09.2020 godine (fco koju su dobili od Tužilaštva BiH), str. 5 – **DO 2-18**

Tokom dodatnog ispitivanja svjedoku je prezentovan ispis iz Oracle aplikacije sa upitom da li se vidi šta je predmet nabavke, na što je svjedok odgovorio da ovaj podatak ne dobivaju u izvještaju o dospjelim plaćanjima i ne vide ga na fakturi prilikom plaćanja, potvrđujući da pristup aplikaciji nema on, već službenici trezora koji rade direktno na realizaciji naloga, ali da one ne pregledavaju fakture prije plaćanja, te je u nastavku saslušanja, na upit braniteljice V-optužene ponovio da na nalogu koji ide ministrici i premijeru nigdje ne piše „respirator“.

Iz iskaza svjedoka Glibić i Šetić, kojima je Sud poklonio vjeru, proizlazi da se iz naloga obično ne vidi opis, pri čemu navodi svjedoka Glibića da se godišnje obradi oko 200.000 pojedinačnih naloga, kao i da su skoro uvijek u milionskim iznosima, potvrđuje činjenicu da predmetni nalog nije bio ni po čemu specifičan da bi se pristupilo posebnim konsultacijama sa V-optuženom Miličević, tadašnjom ministricom, a što ojačava zaključke da ista nije imala saznanja takvog karaktera, koja bi se mogla vezivati za predmetnu inkriminaciju. Ovakav zaključak Suda dodatno potvrđuju i navodi svjedoka da se predmet nabavke po nalogu/fakturi vidi od strane službenika trezora, ali da oni ne pregledavaju fakture prije plaćanja, pri čemu je bio izričit da se na nalogu koji potpisuju ministrica i premijer ne vidi da se radilo o respiratorima.

Sud se u znanje V-optužene Jelke Miličević, sa aspekta postavljene inkriminacije, nije mogao uvjeriti niti u dijelu tvrdnji da je na osnovu Informacije o aktivnostima koje FUCŽ poduzima u cilju suzbijanja i ublažavanja posljedica uticaja globalne pandemije Korona virusa (Covid - 19) u FBiH za period od 23.3. do 3.4.2020. godine, a koja je primljena na znanje na sjednici Vlade FBiH održanoj 9.4.2020. godine, optužena Miličević bila upoznata da se dana 3.4.2020. godine zaključio ugovor o kupovini 100 respiratora.

Na ovu okolnost iskaze su dali svjedoci Mirela Eljšan, Edita Kalajdžić, Ivana Raguz, Mario Glibić, Tončo Bavraka, Enes Memić i Sanita Alagić.

Svjedokinja odbrane I-optuženog, MIRELA ELJŠAN³⁹⁷, zaposlena u Generalnom sekretarijatu Vlade FBiH, u sektoru za pripremu sjednica, navela je da je e-portal elektronski preglednik svih prispjelih materijala za razmatranje na sjednicima Vlade FBiH, te objasnila proceduru postavljanja materijala na e-portal na koji pristupa preko svog korisničkog imena i šifre kojoj prisup ima samo ona.

Kroz set "print screen" dokumenata³⁹⁸ sa e-portala Vlade koji je braniteljica I-optuženog prezentovala svjedokinji na glavnom pretresu, ista je objasnila da je Infomacija o aktivnostima koje je Federalni štab Civilne zaštite poduzeo u cilju suzbijanja i ublažavanja posljedica uticaja globalne pandemije, za period od 23.3. do 3.4.2020. godine³⁹⁹ na portalu kreirana 6.4.2020. godine, a da je modifikovana 30.4.2020. godine i da ima 16 stranica. Razlog zbog kojeg je došlo do modifikacije, kako je svjedokinja navela, je taj što prilikom popisivanja predmeta ima običaj da isprovjerava da li je sve što je potrebno i na portalu i u

³⁹⁷ Saslušana na ročištu 11.3.2022. godine

³⁹⁸ DO 1-49

³⁹⁹ DO 1-48

predmetu, jer se u suprotnom predmet ne može arhivirati. Tada je uočila da na kraju Informacije koja je bila na portalu stoje dodatni prijedlozi zaključaka koji su već u u istom tekstu podignuti na e-portal. Ocijenila je ovo greškom, jer uvijek kada dođe Informacija sa prijedlogom Zaključka na kraju, a sadržani su već na početku, onda se ti krajnji izbaciju iz dokumenta, odnosno ostaju u predmetu, ali se ne skeniraju. Nakon što je svjedokinji prezentiran integralni tekst Informacije, pokazala je da se isti prijedlozi zaključaka nalaze na početku i na kraju. Nakon što je uočila da se na portalu nalaze, kako je navela, dupli prijedlozi zaključaka Informaciju koja je došla 6.4. snimila je na svoj računar i pomoću određenog programa izbrisala zadnje tri stranice i istu Infomaciju bez tih stranica ponovo vratila na portal 30.4.2020. godine. Svjedokinja je izjavila da ovom modifikacijom nije izmjenjen sadržaj Informacije, jer u licenciranom programu u kojem je radila ne može se mijenjati sadržaj dokumenta. Na upit odbrane da li tada eventualno podigla neku drugu Infomaciju, bila je izričita: *"Nije bila druga Informacija već ona kcja je bila na portalu, kcju sam ja usnimila u svcj računar, izbrisala zadrje 3 stranice i kao takvu vratila."*, dodajući da je to razlog zbog čega Informacija na portalu ima 16 stranica, a ne prvobitnih 19.

Svjedokinja je na uput V-optužene Jelke Miličević potvrdila da je spomenute modifikacije radila i ranije, kao i da je u konkretnom slučaju postupila samovoljno i da joj niko nije naredio da uradi izmjenu Infomacije, te izjavila: *"To je inače mcj posao da pratim mater.jale kako izgledaju, kako su dignuti na portal i eventualno svaku grešku da popravim naknadno ili eventualno pr.je sjednice."*, navodeći da se Infomacija koja je postavljena na portal sadržinski niti smije niti može mijenjati.

U unakrsnom ispitivanju, na upit tužioca da li je bilo ko drugi ko ima mogućnost pristupa portalu, modificirao dokument, svjedokinja je izjavila da joj to nije poznato, a da i jeste onda bi bilo navedeno njegovo ime i to bi se vidjelo na e-portal. Navela je da svaki predmet isto obrađuje i da je njeno postupanje u konkretnom slučaju bilo kao u svakom drugom predmetu, negirajući da je ovo bio prvi slučaj da je Informaciju skinula sa e-portala i nakon modifikacije (bez zaključaka) ponovno vratila na portal. Kazala je da se rijetko dešava da prijedlozi zaključaka budu sastavni dio Informacije (možda dva ili tri puta u toku pola godine ili godinu dana), ali da je postupila na ovaj način kako bi izbjegla kritiku šefova, dosljedna u tvrdnji da je to ista Informacija koja je i ranije bila na portalu, ali bez zadnje tri stranice zaključaka.

Na upit braniteljice V-optužene Miličević, svjedokinja je izjavila da za svaku izmjenu dokumenta koji je na e-portal mora dobiti pisani zahtjev od predlagača, te da izmjena (modifikacija) koju je ona uradila nije takve prirode da je zahtjevala saglasnost nadređenog, ponavljajući da je to ista Informacija od 6.4. iz koje je samo izbrisala Zaključke koji već postoje na portalu. Na pitanja Suda svjedokinja je bila izričita da je ustaljena praksa takva da se iz informacija i izvještaja uklanjaju viškovi, što su u konkretnom slučaju bili prijedlozi zaključaka koji su se ponavljali, te dalje navela da su prijedlozi zaključaka dostavljeni kao posebni dokumenti i kao takvi podignuti na e-portal, a ako se oni ponavljaju u izvještaju ili informaciji, kao što je to bio u konkretnom slučaj, onda su oni dužni da ih sklone i i uopšte ne skeniraju, nego samo Infomaciju.

Svjedokinja optužbe EDITA KALAJDŽIĆ, koja učestvuje u pripremanju sjednica Vlade, potvrdila je na glavnom predmetu da se materijal koji je postavljen na e-portal može izmjeniti samo na zahtjev ovlaštenog predlagača, koji uz popratni akt dostavlja novi materijal, a sve ostaje evidentirano u predmetu i na e-portal. S tim u vezi, a nakon što je potvrdila da je sadržaj Informacije od 3.4.2020. godine⁴⁰⁰ postavljen na e-portal, svjedokinja je na upit odbrane I-optuženog izjavila da je njen sadržaj mogao biti izmjenjen samo prije razmatranja na sjednici Vlade i pod uslovom da je to tražio predlagač, a sve bi to bilo vidljivo na e-portal, te dodala *"ukoliko je to dostavljeno u spis onda jeste, ukoliko nije dostavljeno u spis onda nije."*

Prilikom ispitivanja od strane odbrane V-optužene Miličević svjedokinja je isključila mogućnost da je Informacija od 3.4.2020. godine, koja je postavljena na e-portal 6.4., izmjenjena 30.4.2020. godine, izjavljujući da ono što je Vlada razmatrala na sjednici da se to i nalazi na portalu, te da ne postoji mogućnost da se nešto promijeni, osim da se doda zaključak, odnosno odluka koju je Vlada donijela i da se stavi na portal Vlade.

Svjedočeci na prijedlog odbrane V-optužene Miličević o okolnostima koje se tiču sadržaja Informacije od 3.4.2020. godine koja je obavljena na e-portal Vlade, svjedokinja IVANA RAGUZ⁴⁰¹ je na glavnom pretresu navela da pristup e-portal ima već više od deset godina⁴⁰², te da dan ili dva prije sjednice Vlade pristupa portalu i skida, odnosno pregleda materijale kako bi utvrdila imaju li mišljenje Federalnog ministarstva finansija u skladu s Poslovníkom rada Vlade. Naime, svaka bi tačka, kako je istakla, trebala imati mišljenje Ministarstva finansija u smislu fiskalne procjene, odnosno utjecaja na budžet (da li su sredstva planirana u budžetu ili nisu), zatim pregleda zaključke pojedinih materijala, odnosno tačaka kako bi utvrdila da li je Ministarstvo finansija zaduženo za nešto i sve to, uz eventualne tačke Ministarstva finansija, šalje pomoćnicima i sekretaru radi pripreme uvodnog izlaganja za ministricu.

Nakon što joj je prezentovan materijalni dokaz koji je u sudski spis uložen pod oznakom DO 5-2⁴⁰³, svjedokinja je potvrdila da je to e-mail kojim je 8.4.2020. godine poslala pomoćnicima i sekretaru Ministarstva finansija predstojeće materijale sa sjednice Vlade, te da je ovim mail-om, između ostalog, dostavila i Informaciju o aktivnostima Federalnog štaba Civilne zaštite koja je razmatrana na Vladi 9.4.2020. godine. Navela je da kada pristupa e-portal materijale spašava na svom računaru u folder "Vlada" unutar kojeg po godinama i po sjednicama spašava preuzete materijale. U vezi s tim, svjedokinji je u nastavku prezentovan dokaz pod oznakom DO 5-4⁴⁰⁴ i ona je potvrdila da se radi o "slici

---

⁴⁰⁰ DT-103

⁴⁰¹ Saslušana na ročištu održanom 21.12.2022. godine.

⁴⁰² Navela je da osim nje, prisup portalu imaju ministrica, šef kabineta i sekretarica.

⁴⁰³ email poslan od Ivane Raguz (...) dana 08.04.2022 godine u 13:36 sati na email adrese Alija Aljović, Damir Morić, Fatima Obhodaš, Mira Bradara, Samir Bakić, Tihomir Ćurak, Asim Pandžić, Mario Glibić, Medina Dudo, naziva Vlada 2018. sa attachmentima (prilozima-prilozi nisu uloženi): Dnevni red 218.docx; Informacija o aktivnostima F stožera civilne zaštite.pdf; Informacija_korona_FM energije.pdf; Prijedlog O o dopuni O o mjerama neposredne kontrole proizvoda i usluga od interesa za FBiH.pdf; Prijedlog O o propisivanju neposredne kontrole cijena.pdf; Prijedlog zaključka o dopuni Zaključka 472_2020.pdf; Zaključak V. Broj 472-2020.pdf

⁴⁰⁴ Snimak zaslona „screenshot“ 218. sjednica – Dokumenti – Vlada – 2020 – 218. sjednica (folderi) pohranjeno na računaru svjedokinje Ivane Raguz

zaslona" u folderu "Vlada" koja se odnosi na 218.-tu sjednicu, navodeći da se Informaciju koja je spremljena u ovom slučaju ne može mijenjati, zato što su svi dokumenti u pdf. formatu. Izvršenom usporedbom sadržaja Informacije koju je svjedokinja isprintala sa svog računara dan prije održavanja ročišta i Informacije koju je odbrana uložila u sudski spis⁴⁰⁵, potvrđeno je da obje na str. 8 imaju isti sadržaj⁴⁰⁶, a svjedok je na kraju navela da je jedini način da se utvrdi da li je došlo do određene izmjene u Informaciji, da se zatraži stenogram sa sjednice.

Na upit odbrane I-optuženog Novalića svjedokinja je potvrdila da je dnevni red poslala 8.4., a da je sjednica Vlade bila sutradan, 9.4.2020. godine, što ostavlja mogućnost da je u tom periodu dnevni red dopunjen, ali je na upit odbrane V-optužene Miličević navela da je to učinjeno da bi ona preko e-portala skinula taj materijal i dostavila ga onome kome je potrebno. Prilikom unakrsnog ispitivanja takođe je izjavila da je nakon par mjeseci samoinicijativno pristupila na e-portal i uvidjela da Infomacija ima dio koji se razlikuje od one Informacije koju je ona skinula sa portala i prosljedila 8.4.2020. godine.

Svjedok MARIO GLIBIĆ, svjedok Tužilaštva BiH koji je na ročištu održanom 25.2.2022. godine direktno ispitan od strane odbrane V-optužene Jelke Miličević, prilikom saslušanja na glavnom pretresu izjavio je da je praksa u Ministarstvu da se dan prije sjednice Vlade sekretaru Ministarstva i rukovodećim državnim službenicima, odnosno pomoćnicima, distribuira dnevni red sjednice Vlade koja slijedi i materijali za značajnije tačke koje se razmatraju. Nakon što mu je braniteljica prezentirala e-mail koji se odnosi na 218. sjednicu Vlade, svjedok je potvrdio da se radi o mailu koju je primio od gospođe Ivane Raguz, koja je u Ministarstvu finansija, stručna savjetnica za informiranje i koja ima pristup tzv. portalu Vlade na kojem se objavljuje dnevni red i materijali. Takođe je potvrdio da je u prilogu maila tada dostavljeno više dokumenata i da je jedan od njih i Informaciju o aktivnostima koje je Federalni štab Civilne zaštite poduzimao u cilju suzbijanja i ublažavanja posljedica uticaja globalne pandemije Korona virusa u Federacije Bosne i Hercegovine, za period od 23.3. do 3.4.2020. godine, te da je ovu Infomaciju primio u PDF formatu. Nakon što mu je pretrentovan sadržaj Informacije⁴⁰⁷, svjedok je potvrdio da se na str. 8 ne spominje kupovina respiratora.

Prilikom ispitivanja od strane odbrane I-optuženog Novalića svjedok je izjavio da u trenutku kada je primio ovu Informaciju na svoj e-mail istu nije detaljno čitao i da ne može tvrditi kakav je njen sadržaj, osim onog što se podsjeti gledajući dokument.

O sadržaju sporne Informacije u toku glavnog pretresa izjašnjavali su se i svjedoci Tužilaštva BiH, Tončo Bavraka i Enes Memić.

---

⁴⁰⁵ **DO-5-3** Federalni štab/stožer civilne zaštite, Informacija o aktivnostima koje Federalni štab civilne zaštite poduzima u cilju suzbijanja i ublažavanja posljedica uticaja globalne pandemije koronavirusa (COVID-19) u Federaciji Bosne i Hercegovine za period od 23.3. do 3.4.2020. godine.

⁴⁰⁶ "Vlada Federacije Bosne i Hercegovine 2.4.'20. na hitnoj telefonski održanoj sjednici Federalne uprave Civilne zaštite, odobrila je izdvajanje 4.950.000 maraka, s tekuće rezerve budžeta Federacije za 2020. godinu."

⁴⁰⁷ **DO 5-3**

Pa je tako, nakon što mu je braniteljica V-optužene Jelke Miličević, predočila akt⁴⁰⁸ - Informacija o aktivnostima koje Federalni štab civilne zaštite preduzima u cilju suzbijanja i ublažavanja posljedica uticaja globalne pandemije Korona virusa, za period od 23.3. do 3.4.2020. godine, u kojem se na stranici broj 8. navedeno: „Dana 3.4.2020. godine zaključen je ugovor o kupovini 100 respiratora.“, svjedok TONČO BAVRKA je izjavio da ova rečenica nije stajala u primjerku koji je on dobio na sjednici štaba 3.4.2020. godine i da je o tome obavijestio postupajućeg tužioca telefonski nakon što je dolazio kod istog na pripreme za svjedočenje 29.7.2021. godine, navodeći da se Tužilaštvo tada očitovalo povodom ovog nesuglasja u dva ista akta, navodeći da su svoj primjerak Informacije pribavili iz Vlade FBiH uz popratni akt ovlaštenog lica.

Svjedok ENES MEMIĆ, sekretar Federalnog štaba CZ, prilikom ispitivanja od strane odbrane I-optuženog, izjavio je kako je utvrdio da je iz FUCZ prema Vladi Federacije BiH otišla Informacija sa spornom rečenicom na str. 8, a koja nije bila sadržana u Informaciji koju je razmatrao Federalni štab Civilne zaštite. Na upit V-optužene Jelke Miličević da li se izvorna Informacija koja je usvojena na sjednici štaba čuva u materijalima i arhivira zajedno sa drugim materijalima sa te sjednice, svjedok je odgovorio potvrdno. Dalje je naveo da kada je braniteljica Vidović tražila podatak o Informaciji koja je poslana Vladi FBiH, svjedok je vršio provjere i došao do saznanja da je gospođa Sanita Alagić dodala tu rečenicu i da je Informacija sa tom rečenicom poslana prema Vladi Federacije, a da je na sjednici štaba usvojena Informacija koja nije sadržava ovu spornu rečenicu.

U dodatnom ispitivanju svjedok je objasnio da prilikom vršenja provjera nije tražio da mu se dostavi Informacija iz sektora 05, već da se potvrdi autentičnost Informacije koju je već imao u svom posjedu, a koja je razmatrana na Federalnom štabu Civilne zaštite, te dodao *“mene je samo interesovao da uporedim informaciju koja je, koju je razmatrao štab, koja je bila kod mene i informaciju koja je poslana prema Vladi, koja nije bila kod mene...i došao sam da se radi o tome, da je u informaciji koja je poslana prema Vladi Federacije, ima ta jedna dodatna rečenica.”* Svjedok je ponovio da mu je gospođa Sanita Alagić potvrdila da je dodala tu rečenicu u Informaciju koja je poslana na razmatranje Vladi Federacije (*“to je rekla preda mnom...”*), te izjavio da faktički postoje dvije Informacije, jedna je u sektoru 05, koju je raspravljao štab, a druga je u sektoru 07 sa ovom dodatnom rečenicom, a koju je u konačnici ovjerio pečatom i poslao na zahtjev braniteljici Vidović.

Svjedokinja SANITA ALAGIĆ je prilikom saslušanja na glavnom pretresu navela da je posebnim zaključkom Vlade, nakon proglašenja stanja nesreće, Federalna uprava Civilne zaštite zadužena da kontinuirano dostavlja izvještaje prema Vladi o poduzetim aktivnostima za borbu protiv pandemije. Na pitanje u čijem je zaduženju da pripremi takav izvještaj koji se podnosi Vladi, svjedokinja je izjavila da to rade svi sektori iz djelokruga svog rada, a da je ona učestvovala u dijelu navoda o provedenim nabavkama. Svjedoku je u tom smislu prezentovana Informacija o aktivnostima koje je Federalni štab Civilne zaštite poduzima u cilju suzbijanja, ublažavanja posljedica uticaja globalne pandemije Korona virusa u Federaciji Bosne i Hercegovine za period od 23. do 3.4.2020.godine, te je ista potvrdila da je da je ona autor dijela izvještaja u kojem između ostalog stoji konstatacija:

⁴⁰⁸ DT-103

„Vlada Federacije, 2.4. na hitnoj telefonskoj sjednici održanoj Federalne uprave Civilne zaštite odobrila je izdvajanje 4 i 950 tekuće rezerve za 2020.godinu. Dana 3.4.2020., zaključen je ugovor o kupovini 100 respiratora.“

Materijalni dokazi relevantni na okolnost sporne Informacije su DT-103, DO1-20, DO1-48 i DO5-3, pri čemu dokazi označeni kao DT-103, DO 1-20 i DO 1-48 upućuju da je sporna Informacija uključivala podatak da je 3.4.2020. godine zaključen ugovor o kupovini 100 respiratora, dok dokaz označen kao DO 5-3 ne sadrži ovu spornu rečenicu.

Analizom navedenih dokaza Sud je ostao u sumnji da li je Informacija koju je V-optužena Jelka Miličević imala na sjednici zaista sadržavala navod *"da je dana 3.4.2020. godine zaključen ugovor o kupovini 100 respiratora."* Naime, svjedokinje Mirela Eljšan i Edita Kalajdžić iznijele su tehničke detalje unosa podataka na e-portal Vlade FBiH, te okolnosti načina mijenjanja unesene dokumentacije, međutim, iste svjedokinje, kao niti svjedokinja Sanita Alagić, nisu razjasnile činjenicu da li je potencijalno došlo do izmjene u spornoj Informaciji. S druge strane, svjedokinja Ivana Raguz je dosljedna u kazivanju da je naknadno primjetila da je Informacija koju je ona skinula s portala i prosljedila nadležnima 8.4.2020. godine, različita od one koju je vidjela nakon par mjeseci. Svjedok Mario Glibić je takođe naveo da se u dostavljenoj Informaciji, prije održavanja sporne sjednice, ne pominje kupovina respiratora, što je potvrdio i svjedok Tončo Bavraka. Pri tome, svjedok Enes Memić, sekretar Federalnog štaba CZ, izjavio je kako je utvrdio da je iz FCUZ prema Vladi FBiH otišla Informacija sa spornom rečenicom na strani 8., a koja nije bila sadržana u Informaciji koju je razmatrao Federalni štab Civilne zaštite.

Uvažavajući sve izneseno, Sud cijeni da je u najmanjem ostalo u sumnji u pogledu bitnih činjeničnih pojedinosti koje bi zaokružile navodnu inkriminisanu djelatnost V-optužene Miličević. Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo znanje V-optužene Miličević za šta se izdvajaju sredstva, i to niti kroz naloge koje je ista potpisivala, niti kroz eventualno kasnije saznanje iz materijala koji su istoj bili dostupni kroz sjednice Vlade. Činjenica da su svjedoci potvrdili da se u nalogima koje je V-optužena Miličević potpisivala nije navodio opis, predmet uplate, kao i da se radi o potpuno uobičajenoj uplati, koja niti po svom iznosu ne odudara od skoro pa svakodnevnih uplata, kod Suda ostavlja sumnju u uvjerenje da je V-optužena Miličević imala očigledno nesavjestan pristup. Takva sumnja se, kako to proizilazi iz prethodnih iskaza svjedoka, nije razjasnila niti kasnije dostupnim informacijama pred sjednicu Vlade, s obzirom na to da je ostalo nerazjašnjeno pitanje da li u datom momentu bila navedena sporna rečenica da je 3.4.2020. godine zaključen ugovor o nabavci 100 respiratora.

Dakle, nije dokazano da je V-optužena Miličević znala da optuženi Novalić, Solak i Hodžić provode nezakonit postupak javne nabavke kako je to opisano u izreci ove presude i u prethodnim redovima ovog obrazloženja, jer niti su je o tome informirali, niti je to mogla zaključiti iz službenih informacija koje su joj u to vrijeme bile poznate iz službene dokumentacije koja joj je data na raspolaganje.

Sud nalazi da bi se kao svojevrsni propusti optužene mogli ocijeniti propusti optužene da kao službeno lice na rukovodnim pozicijama bude proaktivna na način da zahtjeva da se blagovremeno i potpuno informiše kao Komandant Štaba i ministrica finansija o svim okolnostima nabavki o kojima nije bila blagovremeno i potpuno informisana. Međutim, za ovakve propuste optužene Sud nalazi da se ne mogu kvalificirati kao očito nesavjesno postupanje u vršenju dužnosti, zbog čega bi bila krivično odgovorna. Nemar, kakav bi se mogao uočiti u konkretnoj situaciji, ne prelazi prag standarda kakav bi bio potreban za ulazak u inkriminisanu zonu shodno bitnim obilježjima krivičnog djela *nesavjestan rad u službi*.

Kada ovako zaključuje, Sud se rukovodi činjenicom da učinjenje ovog krivičnog djela mora biti po intenzitetu i značenju do te mjere nesavjesno da je nesavjesnost očigledna. Ne može se svaki propust u službi kvalifikovati kao nesavjesno postupanje. Nesavjesno postupanje samo po sebi još nije dovoljan osnov za osuđujuću presudu ukoliko nije takvog intenziteta da postane očigledno.⁴⁰⁹ Pri tome, subjektivna strana bića ovog krivičnog djela je složena, te vinost kao kompleksna subjektivna kategorija kod čije ocjene se mora imati u vidu ličnost učinioca, način na koji se odlučio za izvršenje krivičnog djela, njegova motivacija, mora nesumnjivo proizilaziti iz ponuđenih dokaza, jer je ona osnovni razlog zašto se određeno ponašanje može smatrati krivičnim djelom.

Imajući u vidu da nije dokazano da je V-optužena očito nesavjesno postupala prilikom preduzimanja službenih radnji na koje je bila ovlaštena i koje je bila dužna da ih preduzme, ili da iste nije preduzela, Sudu preostaje isključivo primjena načela *in dubio pro reo* i oslobađanje od krivice V-optužene Jelke Milićević.

Troškovi postupka

Na osnovu člana 189. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine troškovi krivičnog postupka u odnosu na oslobađajući dio presude padaju na teret budžetskih sredstava ovog Suda.

Ovim se završava obrazloženje presude, slijede dijelovi pouke na pravni lijek, potpisivanje presude, te na kraju presude Anex – dodatak koji sadrži pregled materijalne dokumentacije koja je provedena kao dokaz na glavnom pretresu.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove presude dozvojeno je pravo žalbe, žalba se podnosi vijeću Apelacionog očejenja ovog Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog otpravka iste u dovojnem brccju primjeraka.

ZAPISNIČARKA

ZA PREDSJEDNIKA VIJEĆA

⁴⁰⁹ Vidi Presuda broj: S1 2 K 003424 10 K (potvrđena drugostepenom presudom, broj S1 2 K 003424 11 Kž od 26.5.2011.)

Pravna savjetnica
Erna Hodžić – Čučak

PRVI ČLAN PRETRESNOG VIJEĆA
SUDIJA
Braco Stupar

